

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

800
25
+
Αρ.θ. ελ.

329/1956

ΔΩΡΕΑ

288 άχρηστ.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

329/1956

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ

ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ

ΓΗΘ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΙΣΤΡΙΩΤΟΥ

Τακτικοῦ καθηγητοῦ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ
Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Η-Κ

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ

72 — Όδὸς Βορρᾶ — 72

1880

32
Παλ.
Μαυρο
ΔΗΜΟΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ γέρον τὴν ὑπογραφήν μου θεωρεῖται
κλοπιμαῖον καὶ καταδιώκεται κατὰ τὸν νόμον.

Γ. Μωυῶν

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ Η ΟΜΗΡΟΥ ΡΑΨΩΙΔΙΑΣ

Ἐκτωρ σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ κατελθὼν εἰς τὴν μάχην ἐβοήθει τοῖς Τρῶσι κεκμηκόσιν ἤδη, καί, συμβουλεύσαντος Ἑλένου τοῦ ἀδελφοῦ μάντεως ὄντος, προκαλεῖται αὐτός, τίς αὐτῷ βούλοιτο νῦν Ἑλλήνων μονομαχῆσαι. Πολλῶν δὲ προαιρουμένων Αἴας ὁ Τελαμώνιος κληρωθεὶς συνιστᾷ. Μαχομένους δὲ αὐτοὺς κήρυκες καταπαύουσι καὶ νύξ διαλύει τὴν μάχην. Καὶ οἱ μὲν ἀλλήλοισι δῶρα διδόασιν. Ἐπικηρυκευσαμένων δὲ Τρώων περὶ νεκρῶν ἀναιρέσεως τὰ αὐτὰ γίνεται παρ' ἀμφοτέροις τοῖς στρατοῖς, οἳ τε Ἑλληνες τάφον πολυάνδριον κατασκευάζουσι καὶ τεῖχος τοῦ ναυστάθμου, ἐφ' ᾧ ὁ Ποσειδῶν ἡγανάκτησε, Ζεὺς τε αὐτοῖς διὰ νυκτὸς σημεῖα οὐκ αἴσια τῶν μελλόντων δείκνυσιν.

ΙΛΙΑΔΟΣ Η.¹

ΕΚΤΟΡΟΣ ΚΑΙ ΑΙΑΝΤΟΣ ΜΟΧΟΜΑΧΙΑ. ΝΕΚΡΩΝ ΑΝΑΙΡΕΣΙΣ.

Ὡς εἰπὼν πυλέων² ἐξέσσυτο φαίδιμος Ἔκτωρ,
τῷ³ δ' ἄμ' Ἀλέξανδρος κί' ἀδελφεός· ἐν δ' ἄρα⁴ θυμῷ
ἄμφότεροι⁵ μέμασαν πολεμίζειν ἥδ' ἐ μάχεσθαι⁶.

¹ Ἦδε ἡ ῥαψωδία συνδέεται τοῖς ἡγουμένοις καὶ ἐπομένοις διὰ δεσμῶν μαρτυρούντων τὴν ἐνότητά τοῦ ἔπους. Ἐν μὲν τῇ ἕκτῃ ῥαψωδίᾳ ὁ Ἔκτωρ καὶ ὁ Πάρις ἀπῆσαν τοῦ στρατοπέδου, ἐνταῦθα δὲ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ἐξεληθόντες ἔρχονται εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Πρὸς τούτῳ γίνεται μνεία τῆς ἐπιτορκίας τῶν Τρώων ἐν στίχ. 69 καὶ 351, ἥτις ἐτελέσθη ἐν τῷ Δ. Τοῖς δ' ἐπομένοις ἡ ῥαψωδία συνδέεται, διότι ἐνταῦθα οἱ Ἀχαιοὶ ἀνεγείρουσι τὰ τοῦ ναυστάθμου τείχη, ὧν συχνάκις μνημονεύει ὁ ποιητὴς ἐν τοῖς ἐπομένοις. Πάντως δ' ἰσχυρὸς δεσμὸς εἶναι, ὅτι ἐν τῇδε τῇ ῥαψωδίᾳ ὁ Ζεὺς προπαρασκευάζεται πρὸς ἐκτάλεσιν τῆς δοθείσης ὑποσχέσεως τῇ Θέτιδι. Πλείονα ἰδὲ ἐν τῇ

Ἱστορ. τῶν ὁμηρ. ἐπῶν ἐν σελ. 273 καὶ 307.

² Τὸ πυλέων μετρεῖται ὡς δισύλλαβον, μόνον δ' ἐν Μ 340 ὡς τρισύλλαβον. Ἐκσεύομαι σημαίνει ἐξορμῶ, ἐξέρχομαι βιαστικά, ὅπερ δηλοῖ τὴν προθυμίαν τοῦ Ἑκτορος.

³ Διαφέρει τὸ ἄμα τινὶ τοῦ σύν τινι, διότι ἐκεῖνο μὲν σημαίνει τὸ σύγχρονον, τοῦτο δὲ ὑποδηλοῖ, ὅτι τὸ ἐν πρόσωπον ἀνήκει τῷ ἐτέρῳ ἐν μοῖρᾳ προσθήκης ἢ βοηθείας παριστάμενον.

⁴ Τὸ ἄρα ἐτέθη πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἡγουμένων.

⁵ Μετ' ἐμφάσεως, δηλ. οὐ μόνον ὁ Ἔκτωρ, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος. Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν ἦτο γενναῖος, οὗτος δὲ θρασυδείλος.

⁶ Κατὰ τὴν Σχολιαστὴν ἡ ἐπα-

ὥς δὲ θεὸς ναύτησιν ἐλδομένοισιν ἔδωκεν ¹
 οὔρον, ἐπεὶ κε κάμωσιν ² ἐϋξέστης ἐλάτῃσιν 5
 πόντον ἐλαύνοντες ³, καμάτῳ δ' ὑπὸ γυῖα λέλυνται,
 ὥς ἄρα τῷ Τρώεσσιν ἐλδομένοισι ⁴ φανήτην.
 Ἔνθ' ἐλέτην ὁ μὲν ⁵ υἱὸν Ἀρηϊθόοιο ἄνακτος,
 Ἄρνη ⁶ ναιετάοντα Μενέσθιον, ὃν κορυνήτης ⁷

νάληψις δηλοῖ τὴν προθυμίαν τῶν πολεμιστῶν. «Ἐπανείληψε τὸ αὐτὸ πρὸς ἔμφασιν τῆς προθυμίας. Ἐπανάληψις δὲ ἐστὶ κατὰ τὸν Νικάνορα ἢ τῶν αὐτῶν ἢ τῶν ὁμοίων σχημάτων δις ἢ πλειονάκις σύνδεσις, τῶν αὐτῶν, ὡς τὸ δαιτρεῦσαι καὶ ὀπτῆσαι (σ. 323) καὶ τὸ πολεμίζειν ἢ δὲ μάχεσθαι».

¹ Δὲν εἶναι γνωμικὸς ἄοριστος, διότι τοῦτο δὲν συμβαίνει πάντοτε, ἀλλὰ διηγηματικὸς, δηλ. ἔδωκε μίαν φοράν.

² Ὑπὲρ τὸν οἰκιστὴν γράφοντες ἐπὶ τὴν κεκάμωσιν, ἀλλ' ἢ Ἀριστάρχειος ἀνάγνωσις ἐπεκράτησεν. Τὸ ἐπόμενον ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει: «Ταῖς κόπαις, ὅτι ἐξ ἐλατίνων ξύλων κατεσκευάζοντο».

³ Ἐν τισὶ τῶν ἀρχαίων ὑπομνημάτων ἐγράφετο ἐρέσσοντες. Τὸ ἐλάταις ἐλαύνοντες κατὰ τὸν Εὐστάθιον εἶναι παρήχησις. Ἐπιτυχῶς δ' ὁ ποιητὴς παραβάλλει τοὺς ἐκ τῆς ἡνεμοέσσης πόλεως κατελθόντας πρὸς ἄνεμον. Ὅποταν ἀποκάμωσι κωπηλατοῦντες τὴν θάλασσαν με καλῶς ἐξεσμένας κόπας.

⁴ Ἡ ὁμοιότης τῆς παραβολῆς

κεῖται ἐν τῇ ζωηρᾷ ἐπιθυμίᾳ.

⁵ Ὁ Ἀλέξανδρος. Κατὰ τὸν Σχολιαστὴν: «Πρῶτος δὲ ἀριστεύει Ἀλέξανδρος ὡς προπετής» «Τρωσὶ μὲν προμάχιζεν» (Γ 16). Ἡ σύνταξις ἔχει ἀνακολούθως διότι ἐν ᾧ ὁ ποιητὴς μετεχειρίσθη τὸ ῥῆμα κατὰ δυϊκὸν ἀριθμὸν, τὸ μὲν πρῶτον ὑποκείμενον συνέταξε πρὸς τοῦτο τὸ ῥῆμα, διὰ δὲ τοῦ δευτέρου, ὑπεράπητε τοῦ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ δυϊκοῦ, ἐσχημάτισεν ἰδίαν πρότασιν.

⁶ Ἡ Ἄρνη κεῖται ἐν Βοιωτίᾳ Β 505. Οἱ ἀρχαῖοι παραβάλλοντες τὸ χωρίον τοῦτο πρὸς τὸ ἐν στίχ. 137 εὑρίσκον, ὅτι ὁ Μενέσθιος οὗτος ἤθελεν εἶναι πρεσβύτερος τοῦ Νέστορος κατὰ δύο γενεάς. Ἀλλ' οἱ αὐτοὶ ἔλυσαν τὴν ἀπορίαν λέγοντες, ὅτι εἶναι ὁμωνυμία, καθ' ἣν παραδίδει ὁ Σχολιαστὴς: «Ἡ τῇ τοῦ ὀνόματος πλανῶνται ὁμωνυμία» ὁ γὰρ τοῦ Μενέσθιου πατὴρ Ἀρηϊθὸς Βοιωτὸς ἦν κατοικῶν Ἄρνην (ἔστι δὲ αὕτη Βοιωτία, ὡς καὶ Ἡσίοδος φησιν), ὁ δὲ ὑπὸ Λυκούργου ἀναιρεθεὶς Ἀρκάς.

⁷ Κορυνήτης λέγεται ὁ κρατῶν

γείνατ' Ἀρηϊθoος καὶ Φυλομέδουσα βοῶπις ¹. 10
 Ἐκτωρ δ' Ἡιονῆα ² βάλ' ἔγχρῃ ὀξυόεντι
 αὐχέν' ὑπὸ στεφάνης ³ εὐχάλκου, λῦσε δὲ γυῖα.
 Γλαῦκος δ', Ἴππολόχοιο πάϊς, Λυκίων ἀγὸς ἀνδρῶν,
 Ἰφινόοιο βάλε δουρὶ κατὰ κρατερὴν ὑσμίνην
 Δεξιᾶδην ⁴, ἔππων ἐπιάλμενον ὠκειάων, 15
 ὦμον ⁵. ὁ δ' ἐξ ἔππων χαμάδις πέσε, λύοντο δὲ γυῖα.
 Τοὺς ⁶ δ' ὥς οὖν ἐνόησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Ἀργεῖους ὀλέκοντας ἐνὶ κρατερῇ ὑσμίνῃ,
 βῆ ῥα κατ' Οὐλύμποιο ⁷ καρήνων αἵξασα
 Ἴλιον ⁸ εἰς ἱερήν. τῇ δ' ἀντίος ὤρνυτ' Ἀπόλλων 20
 Περγάμου ⁹ ἐκκατιδὼν, Τρώεσσι δὲ βούλετο νίκην.

ῥάβδον, ῥόπαλον, ὅπερ συνήθως ἦτο σιδηροῦν, ὡς αὐτὸς ὁ Ὅμηρος ἐπεξηγεῖ ἐν στίχ. 138 «τὸν ἐπὶ κλησὶν κορυνητὴν ἄνδρες κίκλησκον καλλιζωνοὶ τε γυναῖκες, οὐνεκ' ἄρ' οὐ τόξοις μαχέσκετο δουρὶ τε μακρῷ, ἀλλὰ σιδηρεῖν κορύνη ῥήγνυσκε φάλαγγας.»

¹ Συνήθως τὸ ἐπίθετον ἀποδίδεται τῇ Ἡρᾷ, γυναικί δὲ μόνον ἐνταῦθα καὶ ἐν Γ 144.

² Ἄλλος εἶναι ὁ Ἡιονεύς ὁ τοῦ Ῥήσου πατὴρ ὁ ἐν Κ 435 μνημονευόμενος.

³ Στεφάνη κυρίως λέγεται τὸ ἐξέχον μέρος τῆς περικεφαλαίας, ὅπερ προφυλάσσει τὸ μέτωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμούς, συνεχδοχικῶς δὲ καὶ ἡ ὅλη περικεφαλαία.

⁴ Τινὲς τῶν ἀρχαίων τὸ παρωμικὸν ἐξήγουσι ὡς ἐπίρρημα, καθ' ὃ λέγει ὁ Σχολιαστής. «Ἡ

τὸν υἱὸν Δεξίου δηλοῦ, ἢ ἐπὶ ῥημᾷ ἐστὶν ἀντὶ τοῦ κατὰ δεξιὰ ἢ δεξιῶς». Ὁ Ἰφινόος ἐμάχετο πεζός, ἰδὼν ὅμως τὸν κίνδυνον ἐπήδησεν ἐπὶ τοῦ ἄρματος, ὅπερ ἠκολούθει αὐτῷ, ἀλλὰ βληθεὶς ὑπὸ τοῦ Γλαύκου κατέπεσεν, ὡς ἐν Ε 46.

⁵ Αἰτιατικὴ τοῦ κατὰ τι, κατὰ τὸν ὦμον.

⁶ Ὁ ποιητὴς ἐνόμισεν ἱκανὴν τὴν περιγραφὴν τῶν πράξεων τριῶν ἐξόχων Τρώων, ὅπως δηλώσῃ τὴν τροπὴν τῆς μάχης ὑπὲρ αὐτῶν.

⁷ Οἱ θεοὶ κατέλιπον τὸ πεδῖον τῆς μάχης ἐν τέλει τῆς πέμπτης ῥαψωδίας.

⁸ Ἴλιος ἐνταῦθα σημαίνει οὐ μόνον τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ τὴν πέριξ χώραν, ὡς ἐν Α 71.

⁹ Ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ἴλιου, ἐνθα

ἀλλήλοισι δὲ τώγε συναντέσθην παρὰ φηγῶν 1.

τὴν πρότερος προσέειπεν ἄναξ Διὸς υἱὸς Ἀπόλλων·

«Τίπτε σὺ δὴ αὖ² μεμαυῖα, Διὸς θύγατερ μέγαλοιο,
 ἦλθες ἀπ' Οὐλύμποιο, μέγας δέ³ σε θυμὸς ἀνῆκεν; 25
 ἦ⁴ ἵνα δὴ Δαναοῖσι μάχης ἑτεραλκέα νίκην
 δῶς; 5 ἐπεὶ οὐτι Τρῶας ἀπολλυμένους ἐλεαίρεις.
 ἀλλ' εἴ μοι τι πίθοιο· τό⁶ κεν πολὺ κέρδιον εἶη·
 νῦν μὲν⁷ παύσωμεν πόλεμον καὶ δηϊότῃτα,

ὕπῃρχε ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος.
 *Ορα Δ 508 καὶ Ε 446.

¹ Ἡ Φηγὸς ἔκειτο οὐ πόρρω
 τῶν Σκαιῶν πυλῶν, Ε 693.

² Μετὰ συνιζήσεως. Τὸ αὐτοπο-
 δηλοῖ, ὅτι καὶ αὐθις ἦλθεν εἰς τὸ
 πεδῖον τῆς μάχης.

³ Ἐκ τῆς προηγουμένης προ-
 τάσεως ἐννοεῖται τὸ ἀπαρέμφατον
 ἔλθεῖν.

⁴ Ὁ Ἀπόλλων δὲν περιμένει
 τὴν ἀπόκρισιν τῆς Ἀθηνᾶς, ἀλλὰ
 δίδωσιν αὐτὸς αὐτὴν μετὰ πι-
 κρίας. Μήπως, ἵνα δά δώσης νί-
 κην εἰς τοὺς Δαναοὺς; Τὸ ἐπί-
 θετον ἑτεραλκῆς εἶναι σύνθετον
 ἐκ τοῦ ἕτερος καὶ ἀλκῆ καὶ
 κατὰ τὸν Döderlein σημαίνει τὸν
 ἀποκρούοντα τοὺς ἐτέρους, ἥτοι
 τοὺς ἐναντίους, ὅπερ δὲν εἶναι πι-
 θανόν. Συνήθως ἐρμηνεύεται νίκη
 τελεία· ἡμῖν ὅμως ἡ τοῦ Σχο-
 λιαστοῦ ἐρμηνεία δὲν φαίνεται
 ἀπορριπτέα· *Ἐπίθετον τοῦτο τῆς
 νίκης. Γίνεται δὲ ὅταν οἱ πρότε-
 ρον νικήσαντες ἐξ ἐτεροδυναμίας
 τινὸς παρειαυλούσης ἡττηθῶ-

σιν» διότι οἱ ἀγωνιζόμενοι φύσει
 εἶναι δύο, ἐξ ὧν ὁ εἰς νικᾷ, ὁ δὲ
 μὴ νικῶν εἶναι ἕτερος. Λοιπὸν
 τῶ μὴ νικῶντι τὴν ἀλκὴν δίδουσα.
 Ἐπειδὴ δὲ ἡ λέξις νίκη ἔχει γε-
 νικὴν σημασίαν, προσετέθη ἡ γε-
 νικὴ μάχης.

⁵ Ὁ τελικὸς λόγος φέρεται
 καθ' ὑποτακτικὴν καὶ περ ἐκ πα-
 ρωχημένου χρόνου ἐξαρτώμενος,
 διότι ὁ σκοπὸς πρόκειται νὰ ἐπι-
 τευχθῇ ἐν τῷ μέλλοντι. Διὰ τοῦ
 ἐπομένου συνδέσμου αἰτιολογεῖ-
 ται ἡ εἰκασίς, δηλ. εἰκάζω τοῦτο,
 διότι δὲν συνειθίζεις κατὰ τι νὰ
 ἐλεῇς τοὺς Τρῶας φθειρομένους.

⁶ Κατὰ τινὰς ἡ πρότασις αὕτη
 εἶναι ἀπόδοσις τῆς προηγουμένης
 ὑποθέσεως, κατ' ἄλλους ὅμως τὸ
 προηγούμενον εἶναι εὐχή, τοῦτο
 δὲ παρένθεσις, ὅπερ φαίνεται μοι
 πιθανώτερον.

⁷ Τοῦτο ὀρίζεται ἀκριβέστερον
 διὰ τοῦ ἐπομένου σήμερον· τῶρα
 μὲν ἂς παύσωμεν τὸν πόλεμον
 καὶ τὴν σφαγὴν, δηλ. σήμερον,
 ὕστερον ὅμως.

σήμερον ¹. ὕστερον αὖτε μαχήσονται ², εἰσόκε τέκμωρ ³
 Ἰλίου εὐρωσιν ³, ἐπεὶ ὥς φίλον ἔπλετο θυμῷ
 ὤμῳ ⁴ ἀθανάτησι, διαπραθέειν τόδε ἄστυ.»

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 «ὦδ' ἔστω, ἐκάεργε· τὰ γὰρ φρονέουσα καὶ αὐτὴ ⁵
 ἦλθον ἀπ' Οὐλύμποιο μετὰ Τρῶας καὶ Ἀχαιοὺς. 35
 ἄλλ' ἄγε, πῶς μέμονας ⁶ πόλεμον καταπαυσέμεν ἀνδρῶν;»

Τὴν δ' αὖτε προσέειπεν ἄναξ Διὸς υἱὸς Ἀπόλλων·
 «Ἐκτορος ὄρωμεν κρατερὸν μένος ἵπποδάμοιο,
 ἦν ⁷ τινὰ που Δαναῶν προκαλέσσεται οἰόθεν οἶος ⁸
 ἀντίβιον μαχέσασθαι ἐν αἰνῇ δηϊοτῇ ⁹. 40

¹ Ἐκ τοῦ τῇ ἡμέρᾳ, ὡς δεικνύει καὶ τὸ ἀπτικὸν τῇ ἡμέρῳ.

² Δὲν μετεχειρίσθη αὐθυπότακτον ἢ προστακτικὴν, ὅπως δηλώσῃ τι βέβαιον, ὡς ἐν Z 71 «ἄλλ' ἀνδρας κτείνωμεν» ἔπειτα δὲ καὶ τὰ ἔκκληοι νεκροὺς ἅμ πεδίων συλῆσετε τεθνηῶτας». Τέκμωρ σημαίνει τὸ τέρμα, τὸν σκοπὸν, δηλ. μέχρις οὗ ἐπιτύχωσι τῆς σκοπούμενης ἀλώσεως τοῦ Ἰλίου.

³ Ὅρα, ὅτι ὑπάρχει ἀλλαγὴ τοῦ ὑποκειμένου· ὑποκείμενον τοῦ μαχήσονται εἶναι οἱ Ἀχαιοὶ καὶ οἱ Τρῶες, ἐνταῦθα δὲ μόνον οἱ Ἀχαιοί. Τὸ ἐπόμενον ὡς ἀποδίδεται μὲν εἰς τὸ τέκμωρ Ἰλίου εὐρωσιν, ἐπεξηγεῖται δὲ διὰ τοῦ ἐπομένου ἀπαρεμφάτου.

⁴ Σοὶ καὶ τῇ Ἥρᾳ, Δ 21.

⁵ Καὶ ἄνευ τῆς παρκαλεῦσεώς σου. Ἡ Ἀθηνᾶ ἦλθεν, ὅπως ἀποκρούσῃ τὸν κίνδυνον τῶν Ἀ-

χαιῶν, ἀλλὰ παρατηρεῖ, ὅτι ἡ πρότασις τοῦ Ἀπόλλωνος διευκολύνει τὸν σκοπὸν αὐτῆς.

⁶ Παρκαείμενος ἔχων σημασίαν ἐνεστῶτος ἐκ τῆς ρίζης μα. ἐξ ἧς καὶ τὸ μέμαα^α σημαίνει δὲ θέλεις, ἐπιθυμεῖς. Ἀλλ' ἔλα εἰπέ, πῶς ἐπιθυμεῖς νὰ καταπαύσωμεν τὸν πόλεμον τῶν θνητῶν;

⁷ Ἐννοεῖται ἡ μετοχὴ πειρώμενοι, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται ἡ ὑπόθεσις.

⁸ Εἶναι ἰσχυροτέρᾳ ἢ φράσις τοῦ οἶος καὶ ἐγένετο κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἄλλοθεν ἄλλος. Παραπλήσιον εἶναι τὸ ἐν στίχ. 97 αἰνόθεν αἰνῶς. Προσδιορίζει δὲ τὸ μάχεσθαι, οὐ ὑποκείμενον εἶναι ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τινά.

⁹ Δηϊοτῆτα ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς ὀνομάζει τὴν μονομαχίαν.

οἱ ¹ δέ κ' ἀγασσάμενοι χαλκοκνήμιδες Ἀχαιοὶ
οἷον ² ἐπόρσειαν πολεμίζειν Ἑκτορι δῖῳ.»

Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.
τῶν ³ δ' Ἑλενος, Πριάμοιο φίλος παῖς, σύνθετο θυμῷ
βουλὴν, ἣ ῥα θεοῖσιν ἐφήνδανε μητιόωσιν ⁴. 45

στῇ δὲ παρ' Ἑκτορ' ⁵ ἰὼν καί μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν·

«Ἑκτορ, υἱὲ ⁶ Πριάμοιο, Διὶ μῆτιν ἀτάλαντε ⁷,
ἣ ῥά νύ μοι τι πίθοιο ⁸; κασίγνητος δέ τοί εἰμι.
ἄλλους μὲν κάθισον Τρῶας καὶ πάντας Ἀχαιοὺς,
αὐτὸς δὲ προκάλεσσαί Ἀχαιῶν ὅστις ἄριστος ⁹ 50

¹ Ἡ πρότασις αὕτη κατέστη ὅλως ἀνεξάρτητος μὴ ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἦν που. Τὸ ἀγασσάμενοι σημαίνει ζηλεύσαντες, φιλοτιμηθέντες. Χαλκοκνήμιδες λέγονται οἱ ἔχοντες χαλκᾶς περικνημίδας.

² Παρεφελείφθη ἡ ἄοριστος ἀντωνυμία τινά, ὡς ἀλλαχοῦ ἡ προσωπική, ἐν I 355 «ἐνθα ποτ' οἷον ἔμιμνε, μόγις δέ μευ ἔκφυγεν ὀρμήν».

³ Ἡ γενική αὕτη συντακτικῶς ἀνήκει τῇ ἐπομένῃ αἰτιατικῇ βουλῇ. Ὁ Ἑλενος δὲν ἤκουσε τὸν διάλογον τῶν θεῶν, ἀλλ' ὁ μάντις ἐνόησε τὴν θέλησιν αὐτῶν, ὡς παρατηρεῖ ὁ Εὐστάθιος· «τουτέστιν ἔγνω διὰ τέχνης μαντικῆς, θυμῷ οἷά τις θυμόσοφος βουλήν, ἣ θεοῖς ἤρεσκε, τῇ Ἀθηνᾶ δηλαδὴ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι Ὅτι δὲ Ἑλενος καὶ Κασάνδρα βρεφῶν ἄγοντες ἡλικίαν καὶ τεθέντες που ἐν ἄλσει Ἀπόλλωνος γλώσσαις ὄφεων τοὺς τῆς ἀκοῆς

ἐκαθάρθησαν πόρους, κίντεῦθεν τὴν μαντικὴν ἄκρως ἐτελέσθησαν ὡς καὶ φωνῶν θείων ἐπαῖειν».

⁴ Μητιάω ἐκ τοῦ μῆτις· ἡ ὁποία ἤρεσκεν εἰς τοὺς θεοὺς διασκεπτομένους.

⁵ Πτώσεως αἰτιατικῆς, ὡς ἐν Γ 406 «ἦσο παρ' αὐτὸν ἰοῦσα, θεῶν δ' ἀπέεικε κελεύθου».

⁶ Τὸ ε λαμβάνεται ὡς μακρὸν ἐν τῇ κλητικῇ, ὡς καὶ ἐν Δ 338, Ε 21, Τ 216 καὶ ἀλλαχοῦ.

⁷ Ἀτάλαντος εἶναι ὁ ἰσοβαρής, ὁ ἰσοστάσιος.

⁸ Ἡ δι' εὐκτικῆς ἐρώτησις δηλοῖ εὐχὴν, ὡς ἐν Δ 93. Ὁ ἐπάμενος δὲ ἔχει αἰτιολογικὴν σημασίαν. Ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ Εὐστάθιος· «Ὡς μὲν οὖν μάντις, οἶδε τὸ μέλλον, ὡς δὲ ἀδελφός, εὐνοεῖ· οὔτε οὖν ψεύσεται, οὔτε ἀκλεές τι τῷ εὐνοουμένῳ ἔρεῖ».

⁹ Ἀντὶ νὰ εἴπῃ, τὸν ἄριστον Ἀχαιῶν. Ἡ προκειμένη ὅμως φράσις ἐξαίρει τὴν παράθεσιν, ὡς

ἀντίβιον μαχέσασθαι ἐν αἰνῇ δηϊοτήτι·

οὐ γάρ πώ τοι μοῖρα θανεῖν καὶ πότμον ¹ ἐπισπεῖν.

ὥς γὰρ ἐγὼν ὅπ' ἄκουσα ² θεῶν αἰειγενετῶν»

ᾠς ἔφαθ', Ἐκτωρ δ' αὖτ' ἐχάρη ³ μέγα μῦθον ἀκούσας,

καὶ ῥ' ἐς μέσσον ἰὼν Τρώων ἀνέεργε φάλαγγας, 55

μέσσου δουρὸς ἐλὼν ⁴. τοὶ δ' ἰδρύνθησαν ⁵ ἅπαντες.

καδ δ' Ἀγαμέμνων εἶπεν ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς.

καδ δ' ἄρ' Ἀθηναίη τε καὶ ἀργυρότοξος Ἀπόλλων

ἐξέσθην, ὄρνισιν ἐοικότες ⁶ αἰγυπιοῖσιν,

ἐν P 62 «Βοσκομένης ἀγέλης
βοῶν ἀρπάση, ἥτις ἀρίστη.»

¹ Ἐκ τῆς ῥίξης πετ, ἐξ ἧς
τὸ πίπτω σημαίνει δὲ τὸν ὑπὸ
τῆς εἰμαρμένης ὠρισμένον θά-
νατον.

² Οἱ ἀρχαῖοι ᾗθέτουν τὸν στί-
χον τοῦτον, ὡς παραδίδει ἡμῖν
ὁ Σχολιαστής· «Ἀθετεῖται, διὰ
τῆς μαντικῆς αὐτῶν συνῆκεν, ὡς
εἴρηται». Τὴν ἀθέτησιν ἐπιδοκι-
μάζουσι καὶ οἱ νεώτεροι, διότι
ἐν τῷ ἡγουμένῳ διαλόγῳ τῶν
θεῶν τοιοῦτόν τι δὲν ἐλέχθη. Ἡ-
δύνατο ὁμῶς νὰ εἴπῃ τις, ὅτι ἐν
τῷ διαλόγῳ ἐρρέθησαν καὶ ἄλλα,
ὧν δὲν ἐμνημόνευσεν ὁ ποιητής.
Ταῦτα δ' ἤκουσεν ὁ μάντις, διότι
τὰ ὅσα αὐτοῦ ἐκαθαρίσθησαν ὑπὸ
ὄψεων, ὡς εἴρηται πρὸ ὀλίγου.
Πρὸς τοῦτοις φαίνεται παράδο-
ξον, ὅτι ὁ ἀνδρεῖος Ἐκτωρ παραι-
νεῖται ὡς δεῖλός νὰ μονομαχήσῃ,
διότι δὲν εἶναι πεπρωμένον ἀκόμη
νὰ ἀποθάνῃ. Τοῦτο παρετήρησε
καὶ ὁ Εὐστάθιος εἰπὼν· «Ση-
μείωσαι δὲ καὶ ὅτι σμικρύνεται

πως ἐνταῦθα τὸ θάρσος καὶ ἡ
ἀνδρεία τοῦ Ἐκτορος, οὐ γὰρ
ἀπλῶς εἰς μονομαχίαν ὁρμᾷ, ἀλλὰ
πρότερον μαθὼν, ὅτι οὕτω σοι
μοῖρα θανεῖν». Ἀλλὰ τοῦτο δει-
κνύει τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἐλέ-
νου· διότι ὁ Ἐκτωρ οὐδὲν σημεῖον
δειλίας εἰδείξεν.

³ Ὁ Ἐκτωρ χαίρει οὐχὶ διὰ
τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ μάντεως,
ἀλλὰ διότι ἐλπίζει εὐκλείαν.

⁴ Φαίνεται, ὅτι ὁ Πριαμίδης ἔ-
λαβε τὸ δόρυ αὐτοῦ εἰς τὸ μέσον,
ἵνα οὕτω πληγίως ἀναχαιτίξῃ
τὰς φάλαγγας. Ἐρμηνεύεται ὁμῶς
καὶ ἄλλως τὸ χωρίον, ὡς εἵπομεν
ἐν Γ 78.

⁵ Διὰ τοῦ ἀορίστου δηλοῦται
τὸ τέλος τῆς πράξεως, ἣν ἐσή-
μανε διὰ τοῦ παρατατικοῦ ἀ-
νέεργε. Τὸ ῥῆμα δὲν σημαίνει,
ὅτι ἐκάθισαν, ἀλλὰ μόνον, ὅτι
ἀπέσχον τῆς μάχης.

⁶ Ὁ Platz ἐπέχειρσε νὰ ἀπο-
δείξῃ, ὅτι ὁ ποιητής διὰ τῶν λέ-
ξεων ἐοικέναι, εἶδεσθαι, ἔ-
κελος, ἐναλίγκιος, ἀτάλαν-

φηγῶ¹ ἐφ' ὑψηλῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο, 60
 ἀνδράσι τερπόμενοι²· τῶν δὲ στίχες εἶατο πυκναί,
 ἀσπίσι καὶ κορύθεσσι καὶ ἔγχεσι πεφρικυῖται³.
 οἷη δὲ Ζεφύριοι⁴ ἐχεύατο πόντον ἔπι φρίξ

τος καὶ ἴσος ἐννοεῖ παραβολὴν τῶν θεῶν πρὸς ἔμψυχα καὶ ἄψυχα ὄντα (Die Götterverwandlungen, Karlsruhe 1857). Τούναντίον ὁ Nägelsbach καὶ πλεῖστοι ἄλλοι δέχονται μεταμόρφωσιν, ὅπερ θεωροῦμεν ὀρθόν. Φαίνεται μὲν παρὰδοξον, ὅτι οἱ θεοὶ εἰς ζῶα μεταμορφοῦντο, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν δημοτικὴν μυθολογίαν. Τὰ ζῶα ἔχουσι ζωὴν, ἀλλὰ δὲν εἶναι καταληπτὰ τοῖς ἀνθρώποις· τοῦτο εἶναι μυστηριῶδες καὶ τι θεῖον, ὅπερ παρίσταται ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ φαντασίᾳ τῶν ἀγροτῶν. Ὅρα Friedreich, Die Realien σελ. 700. Αἰγυπῖος εἶναι μέγα ἀρπακτικὸν πτηνόν, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως ὑπάρχει διαφωνία. Κατὰ τὸν Döderlein παράγεται ἐκ τοῦ γ ὕ ψ, ἀλλ' οὗτος μὴ δυνάμενος νὰ αἰτιολογήσῃ τὴν συλλαβὴν αἰ νομίζει, ὅτι προσετέθη πρὸς εὐφωνίαν, ὡς καὶ ἐν τῇ αἰθυσίᾳ· κατὰ δὲ τὸν Lobeck εἶναι ἡ λέξις σύνθετος ἐκ τοῦ αἰετὸς καὶ γ ὕ ψ καὶ κατὰ τὸν Duentzer ἐκ τοῦ αἰετῶ.

¹ Κυρίως εἶναι ἐπίθετον ἐννοουμένου τοῦ οὐσιαστικοῦ δρῦς. Ὁ Εὐστάθιος οὐχὶ ἀφῶς παρατηρεῖ· «Ἦν δὲ καὶ ἄλλως αἰδέσιμος ἀπλῶς ἡ δρῦς διὰ τὸ ἀρχέ-

γονον τῆς τροφῆς, ἣν ἐπόριζεν, ὅτε οἱ παλαιοὶ βαλανηφαγεῖν εἶχον ἀνάγκην, ὅποιοι καὶ οἱ Ἀρκάδες, οὓς ὁ χρησμὸς κατ' ἐξαίρετόν τι βαλανηφάγους ἐκάλεσεν.»

² Ὁ Πλάτων λέγει περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐν Νομ. VII, 803 «φύσει δὲ εἶναι θεὸν μὲν πάσης μακαρίου σπουδῆς ἄξιον, ἀνθρώπον δέ, ὅπερ εἵπομεν ἔμπροσθεν, θεοῦ τι παίγνιον μεμηχανημένον.»

³ Τὸ φρίσσειν κυρίως λέγεται ἐπὶ ἐμψύχων, ὅσα ἀνορθοῦσι τὰς τρίχας. Ἐπιτυχῶς δ' ὁ ποιητὴς παραβάλλει τὰς φάλαγγας πρὸς ζῶα ἔχοντα ἀνωρθωμένας τὰς τρίχας.

⁴ Ὑπ' ἄλλων μὲν συντάσσεται πρὸς τὸ φρίξ, ὑπ' ἄλλων δὲ θεωρεῖται γενικὴ ἀπόλυτος, ὅπερ πιθανώτερον. Τὸ ἐχεύατο εἶναι ἐμπειρικός ἀόριστος. Κατὰ τὸν Σχολιαστὴν· «Φρίξ δὲ ἡ ἐξ ἐπιπολῆς κίνησις τοῦ κύματος ἀρχομένου, ἢ τὸ ἐπιπολάζον τῷ κύματι ἀφρῶδες, ὅταν ἄνεμος ἀρχῇται πνεῖν. Βέλτιον δὲ τὴν πρώτην ἔγερσιν τῶν κυμάτων ἀκούειν». Καθὼς, ὅταν πρὸ ὀλίγου σηκόνηται ὁ Ζεφύρος, χύνεται φρικίαις εἰς τὴν θάλασσαν.

ὀρνυμένοιο νέον, μελάνει ¹ δέ τε πόντος ὑπ' αὐτῆς,
 τοῖαι ἄρα στίχες εἶατ' Ἀχαιῶν τε Τρώων τε 65
 ἐν πεδίῳ. Ἐκτωρ δὲ μετ' ἀμφοτέροισιν ἔειπεν·
 »Κέκλυτέ μευ, Τρῶες καὶ εὐκνήμιδες Ἀχαιοί,
 ὄφρ' εἴπω τά ² με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει.
 ὄρκια ³ μὲν Κρονίδης ὑψίζυγος οὐκ ἐτέλεσσεν,
 ἀλλὰ κακὰ φρονέων τεκμαίρεται ⁴ ἀμφοτέροισιν, 70
 εἰσόκεν ἦ ὑμεῖς Τροίην εὐπυργον ⁵ ἔλῃτε,
 ἦ αὐτοὶ ⁶ παρὰ νηυσὶ δαμῆτε ⁷ ποντοπόροισιν.

¹ Εἶναι διάφορος τύπος τοῦ μελαίνω, ὡς τὸ κυδαίνω ἐν Γ 42 τοῦ κυδαίνω. Ὁ Ἀρίσταρχος ἀντὶ τῆς ὀνομαστικῆς πόντος ἔγραφε πόντον λαμβάνων ὡς ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τὸν Ζέφυρον, ὅπερ δέχεται καὶ ὁ Spitzner. Ἀλλ' ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Ameis, ὅτι τοῦτο εἶναι δύσκολον, διότι ὁ Ζέφυρος ἐν τῇ ἡγουμένῃ προτάσει δὲν εἶναι ὑποκείμενον, ἀλλὰ τὸ ὄνομα ἐτέθη κατὰ γενικὴν. Πρὸς τοῦτοις μαυρίζει ἡ θάλασσα κάτωθεν αὐτῆς.

² Ἀντικείμενον τοῦ ἐννουμένου ἀπαρεμφάτου εἰπεῖν.

³ Ἐννοεῖ τὰ περιγραφόμενα ἐν Γ 245—301. Πολλοὶ ὅμως κριτικοί, ὡς ὁ Haupt, ὁ Düntzer καὶ ἄλλοι θεωροῦσι τοῦ στίχους 69—72 ὡς ὑπόπτους, ἀλλ' οὗτοι εἶναι ἀναγκαῖοι· διότι ὁ Ἐκτωρ προκαλῶν τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς μονομαχίαν, ἐν ᾧ οἱ Τρῶες δὲν ἐπλήρωσαν τοὺς ὅρους τῆς πρώτης μονομαχίας, ὥφειλε νὰ δικαιολο-

γηθῇ. Καὶ λοιπὸν ἀποδίδει τὴν αἰτίαν τῷ Διὶ καὶ ὄντως ὁ ὑπέρτατος θεὸς ἐγένετο ἡ αἰτία τῆς ἐπιπορκίας, ὡς γίνεται ὁ ἄλλος ἐν Γ 72. Κατὰ τύπον ὁ μὲν ἔχει τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ ἐν στίχ. 73, κατ' ἔννοιαν ὅμως ἡ ἀντίθεσις ὑπάρχει ἐν στίχ. 74 καὶ 75. Περὶ τοῦ ὑψίζυγος ὅρα ἐν Δ 166.

⁴ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· »Ἐπιτελεῖ τέκμων γὰρ τὸ τέλος»

⁵ Τὸ εὐπυργος ἀπαντᾷ μόνον ἐνταῦθα, ἀλλαχοῦ δ' εὐρηται εὐτεῖχος.

⁶ Περιεμένομεν τὴν ἀντανουμῖαν ἡμεῖς, ἀλλ' ὁ Ἐκτωρ, ὅπως μὴ προσβάλῃ τοὺς Ἀχαιοὺς, ἔτρεψε τὴν φράσιν, ὡς παρατηρεῖ ὁ Σχολιαστὴς· »Ἐδεῖ ἐπαγαγεῖν ἢ ἡμεῖς παρὰ ταῖς ναυσὶν ὑμᾶς ἔλοιμεν. Διὰ δὲ τὸ νημασητὸν οὕτως ἐσχημάτισε τὸν λόγον.»

⁷ Τὰ χειρόγραφα ἔχουσι δαμείετε, ὅπερ ἤθελεν εἶναι εὐκτικῆς. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀλλαγὴ τῆς ἐγκλίσεως μένει δυσεξήγητος ἐνταῦθα (ἂν καὶ ὁ La Roche

ὕμῃν δ' ¹ ἐν γὰρ ἔασιν ἀριστῆες Παναχαϊῶν.
 τῶν νῦν ² ὄντινα θυμὸς ἐμοὶ μαχέσασθαι ἀνώγει ³,
 δεῦρ' ἴτω ἐκ πάντων πρόμος ⁴ ἔμμεναι Ἑκτορι δῖω. 75
 ὦδε ⁵ δὲ μυθέομαι, Ζεὺς δ' ἄμμ' ἐπιμάρτυρος ⁶ ἔστω.

ἐπεχείρησε νὰ ἀνεύρη ἀνάλογα ἐν Σ 307 καὶ ο 300), πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑποτακτικὴν. Τὸ ἐμὸν πρὸ τοῦ ο καὶ ω τρέπεται εἰς εἰ, ὡς στείομεν, τραπείομεν, καὶ θείω, βεῖω, δαμείω· ἄλλως τρέπεται εἰς η, ὡς φανήη, μιγήη, ἀνήη, δαμήη. παρ-σ τήετον ἐν σ. 182. Διὰ τοῦτο τὸ δαμείετε εἶναι ἀνάγκη νὰ τραπῇ εἰς δαμήετ, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ πλείστοι τῶν κριτικῶν.

¹ Οἱ ἐκδόται ὀρθῶς ποιοῦντες δέχονται τὴν γραφὴν τοῦ Ἀριστάρχου γράφοντος, ὡς ὑπάρχει ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν ᾧ τὰ χειρόγραφα ἔχουσιν ὕμῃν μὲν γὰρ ἔασιν· διότι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Ameis, ὁ δὲ εἶναι ἀναγκαῖος, ὅπως γίνηται ἀντίθεσις πρὸς τὸ ὄρκια μὲν. Ὁ γὰρ ἔχει προληπτικὴν σημασίαν, δηλ. ἐπεξηγεῖ τὰ ἐπόμενα, ὡς ἐν B 803—805, K 378—380 καὶ ι 319—325.

² Τοῦτο λέγεται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν μέλλουσαν τοῦ ἀγῶνος κρίσιν τὴν ὑπάρχουσαν ἐν στίχ. 71.

³ Ἐν ταῖς γενικαῖς ἀναφορικαῖς προτάσεσι τίθεται συνηθέστατα ἡ ὑποτακτικὴ, εἰς ἣν ἔτρεψεν ἐνταῦθα ὁ La Roche.

Ἀπαντᾷ ὅμως ἐν B 114 καὶ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις.

⁴ Πρόμος καὶ πρόμαχος εἶναι συνώνυμα. Ἀντὶ νὰ εἴπῃ ἐμοὶ λέγει Ἑκτορι, ὅπερ διὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους γίνεται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, π. χ. ἐν A 240 ὁ Ἀχιλλεὺς κολακεύων ἑαυτὸν λέγει «ἦ ποτ' Ἀχιλλῆος ποθὴ ἔξε-ται υἱᾶς Ἀχαιῶν σύμπαντας». Κατὰ τὰς ἡμετέρας ιδέας ὁ λέγων δὲν δύναται νὰ ἐπαινέσῃ ἑαυτὸν, ὡς ἐνταῦθα ὁ Ἑκτωρ ὀνομάζει ἑαυτὸν δῖον, ἐν τῷ ἥρωικῷ ὅμως αἰῶνι τὸ τοιοῦτον δὲν ἦτο ἀσύγγνωστον, π. χ. ὁ Νέστωρ λέγει περὶ ἑαυτοῦ ἐν A 761 «πάντες δ' εὐχετόωντο θεῶν Διὶ Νέστορι τ' ἀνδρῶν» καὶ ὁ Πολυδάμας ὀνομάζει ἑαυτὸν μεγάθυμον E 454. Καὶ ὁ Οὐίργιλιος ἐν Αἰνείιδ. I, 378 μιμούμενος λέγει «Sum pius Aeneas fama super aethera notus.»

⁵ Ἡ φράσις αὕτη χρησιμεύει ὡς εἰσαγωγὴ εἰς τὴν πρότασιν περὶ μονομαχίας.

⁶ Κατὰ τινὰς ἡ πρόθεσις περιτεύει, κατ' ἄλλους σημαίνει τὸ ἀνωθεν (διότι λέγεται περὶ θεῶν) καὶ κατ' ἄλλους μάρτυς ἐπάνω εἰς ταῦτα, ὅπερ πιθανώτερον.

εἰ μὲν κεν ἐμὲ κεῖνος ἔλῃ ταναήκει ¹ χαλκῷ,
 τεύχεα συλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας,
 σῶμα ² δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμεναι πάλιν, ὄφρα πυρός με
 Τρῶες καὶ Τρώων ἄλοχοι λελάχωσι ³ θανόντα. 80
 εἰ δέ κ' ἐγὼ τὸν ἔλω, δῶή δέ μοι ⁴ εὖχος Ἀπόλλων,
 τεύχεα συλήσας οἴσω προτὶ Ἴλιον ἱρὴν
 καὶ κρεμῶ ⁵ προτὶ νηὸν Ἀπόλλωνος ἐκάτοιο ⁶,
 τὸν δὲ νέκυν ἐπὶ νῆας εὐσσέλμους ἀποδώσω,
 ὄφρα ἔταρχύσωσι ⁷ κάρη κομόωντες Ἀχαιοί, 85
 σῆμα ⁸ τέ οἱ χεύουσιν ἐπὶ πλατεὶ Ἑλλησπόντῳ ⁹.

¹ Ταναήκης ἐκ τοῦ ταναός καὶ ἀκή, ὁ ἔχων μακρὰν ἤτοι ὀξεῖαν αἰχμήν. Εἶναι ἐπίθετον τοῦ δόρατος, τοῦ ξίφους καὶ τοῦ πελέκεως δ 257.

² Ὁ Ὅμηρος ἐπὶ μὲν νεκρῶν μεταχειρίζεται τὴν λέξιν σῶμα, ἐπὶ δὲ ζώντων τὴν λέξιν δέμας. Εἰς τὸ δόμεναι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐννοήσωμεν τὸ λίσσομαι, διότι κεῖται ἀντὶ προστακτικῆς.

³ Καταστήσωσί με θανόντα μέτοχον τοῦ πυρός. Ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει· «ταφῆς ἀξιόσωσι».

⁴ Ἡ ἀντανουμία ἐνταῦθα δὲν τονίζεται, διότι ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἐκεῖνος ἐγένετο διὰ τοῦ ἐγώ. Ὁ Ἀπόλλων εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν προστάτης τοῦ Ἑκτορος O 350, X 343, Ψ 76 καὶ ἀλλαχοῦ.

⁵ Μέλλων κατ' ἐπικὴν ἐπέκτασιν ἀντὶ κρεμῶ. Τὸ ῥῆμα συνετάχθη μετὰ τῆς πρὸς, ὡς καὶ τὸ ἀνάπτειν ἐν σ. 274 καὶ τὸ ἀνακρεμάννυμι παρ' Ἡροδότῳ V

95 «τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι καὶ σφεα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ». Ὁ Ἑκτωρ ἐμελλε νὰ κρεμάσῃ τὴν πανοπλίαν τοῦ πεσόντος πολεμίου εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς δῆλωσιν, ὅτι τῷ θεῷ τούτῳ ὀφείλεται ἡ νίκη.

⁶ Τὸ ἑκάτος θεωρεῖται ὑποκοριστικὸς τύπος τοῦ ἐκατηβόλος, ὡς τὸ Εἰδὼ τοῦ Εἰδοθέα καὶ Ταυρὼ τοῦ Ταυροπόλα.

⁷ Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «Θάψωσι. Τάρχεα τὰ νενομισμένα τοῖς νεκροῖς πρὸς κηδεῖαν». Φαίνεται, ὅτι τὸ ῥῆμα εἶναι συγγενές τοῦ ταριχεύω.

⁸ Ὄντως βραδύτερον ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ὑπῆρχον τάφοι ἐπιφανῶν ἡρώων ἄποπτοι τοῖς πλέουσιν, τοῦ Αἴαντος, τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ Πατρόκλου καὶ τοῦ Ἀντιλόχου.

⁹ Παράδοξον, ὅτι ὁ ποιητὴς

καί ποτέ τις εἶπησι ¹ καὶ ὀψιγόνων ἀνθρώπων,
 νηϊ πολυχλήρῃδε πλέων ἐπὶ οἶνοπα πόντον·
 ἄνδρὸς μὲν ² τόδε σῆμα πάλαι κατατεθνηῶτος,
 ὃν ποτ' ἀριστεύοντα ³ κατέκτανε φαίδιμος Ἑκτωρ'. 90
 ὥς ποτέ τις ἑρέει· τὸ δ' ἐμὸν κλέος ⁴ οὐ ποτ' ὀλεῖται. »
 Ὡς ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ⁵ ἐγένοντο σιωπῇ·
 αἰδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι ⁶, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι.
 ὁψέ δὲ δὴ Μενέλαος ⁷ ἀνίστατο καὶ μετέειπεν
 νείκει ὀνειδίζων, μέγα δὲ στεναχίζετο ⁸ θυμῷ. 95

ὀνομάζει τὸν Ἑλλήσποντον πλατύν· ὁ Εὐστάθιος πρὸς ἐξήγησιν λέγει· «Πλατύν δὲ Ἑλλήσποντον λέγει οὐ τὸν ἀπλῶς διόλου τοιοῦτον, ἔχει γὰρ στενὰ πολλὰ καὶ τι λίαν στενότερον καὶ οὐ πλεον ἐπασταδίου πλατυνόμενον, ἀλλὰ τὸ διεκπῖπτον αὐτοῦ ἔξω πρὸς τῷ Αἰγαίῳ ἔως καὶ εἰς τὸ ναύσταθμον καὶ εἰς τὸ Ροίτειον καὶ εἰς τὸ Σίγειον τὰ ἀνωτέρω ῥηθέντα, ἐκεῖνο πλατύν Ἑλλήσποντον λέγει». Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ Ὀμηρὸς ὀνομάζει τὸν Ἑλλήσποντον ἁγάρροον, Β 845, εἶναι πιθανώτατον, ὅτι θεωρεῖ τοῦτον ὡς ποταμόν. Καὶ ὁ Ξέρξης πρὸς περιφρόνησιν ὀνομάζει ἄλμυρον ποταμόν Ἡρόδοτ. VII, 35. Ἄν λοιπὸν θεωρηθῇ ὡς ποταμός, εἶναι ὄντως πλατύς.

¹ Ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἐξαρθαται ἐκ τοῦ ὅφρα, ἀλλὰ κεῖται ἀντὶ μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς, ὡς ἐν Z 459.

² Μέν=μῆν.

³ Ποιεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ κατέκτανε· ἂν καὶ ἦτο ἄριστος, ὁμοῦς ἐφόνευσε τοῦτον ὁ Ἑκτωρ'.

⁴ Ὁ Doederlein εἰκάζει, ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ, τὸ δ' ἐὼν κλέος, δηλ. ἡ δόξα τοῦ φονευθέντος ὑπὸ τοῦ Ἑκτορος θὰ ἦναι ἀθάνατος, ὅπερ ἤθελεν εἶναι ἄγαν διπλωματικόν. Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «Πλαγίως ἐπαινὸν τε τῆς Ὀμήρου ἐμφαίνει ποιήσεως καὶ τὴν αὐτοῦ μαντικὴν ἐνδείκνυται».

⁵ Ἀρχαία αἰτιατικὴ περιπεσοῦσα εἰς ἐπιρρηματικὴν σημασίαν. Ὅλοι ἡσύχασαν, ἐσιώπησαν. Ὅρα ἐν Γ 95.

⁶ Ἐντράπησαν μὲν νὰ ἀρνηθῶσιν, ἐφοβήθησαν δὲ νὰ δεχθῶσι τὴν πρότασιν εἰς μονομαχίαν. Ἡ πρότασις αὕτη δὲν συνδέεται τῇ προηγούμενῃ, διότι εἶναι ἐπεξήγησις.

⁷ Τὸ θάρρος τοῦ Μενελάου ἐξηγεῖται ἐκ τῆς νίκης, ἣν ἤρατο ἐν τῇ μονομαχίᾳ πρὸς τὸν Πάριν.

⁸ Ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει «στεναχτικῶς ἐλάλει».

«Ω μοι, ἀπειλητῆρες, ¹ Ἀχαιῖδες, οὐκέτ' Ἀχαιοί·
² μὲν δὴ λώβῃ τάδε γ' ἔσσεται αἰνόθεν αἰνῶς,
 εἰ μὴ τις Δαναῶν ³ νῦν Ἑκτορος ἀντίος εἴσιν.
 ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα ⁴ γένοισθε,
 ἥμενοι αὖθι ἐκαστοι ἀκῆριοι ⁵, ἀκλεές αὐτως· 100
 τῷδε δ' ἐγὼν ⁶ αὐτὸς θωρήξομαι· αὐτὰρ ὕπερθεν
 νίκης πείρατ' ⁷ ἔχονται ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν.»

¹ Ἀπειλητῆρες λέγονται οἱ φοβρίζοντες χωρὶς νὰ ἐκτελῶσι τὰς ἀπειλάς, δηλ. ἀλαζόνες, κομπασταί, καυχῆταί. Ἀχαιῖδας πρὸς περιφρόνησιν ὀνομάζει καὶ ὁ Θερσίτης τοὺς Ἀχαιοὺς ἐν Β 235; ὅπου ἰδέ.

² Ὅντως δὰ ταῦτα βεβαίως θὰ ἦναι ἀτιμία φοβερωτάτη. Τὸ αἰνόθεν αἰνῶς κεῖται ἀντὶ τοῦ ὑπερθετικού αἰνότατα. Εὐρηται δὲ μόνον ἐνταῦθα.

³ Δὲν λέγει ὕμῶν, ἀλλὰ Δαναῶν μετ' ἐμφάσεως ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν δεικνυομένην δειλίαν.

⁴ Ὁ φιλόσοφος Ξενοφάνης εἰλεγε· «Πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐκγενόμεσθα» ἐκ γῆς γὰρ πάντα, καὶ εἰς γῆν πάντα τελευτᾷ». Βεβαίως ὁ Μενέλαος δὲν ἔχει ὑπ' ὄψει τοιαύτην φιλοσοφικὴν θεωρίαν, ἀλλ' ἀπλῶς μεταχειρίζεται δημοτικὴν φράσιν πρὸς δῆλωσιν τοῦ φυσικοῦ θανάτου. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ Μενέλαος λέγει τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἀχαιῶν ἀφ' οὗ δὲν ἔχετε τὸ θάρρος νὰ πῶσθε ἐν τῷ πεδίῳ τῆς τιμῆς, περιμείνατε νὰ ἀναλυθῆτε εἰς

ὕδωρ καὶ γῆν καθήμενοι ἐδῶ ἄδοξοι.

⁵ Ἐκ τοῦ α (στερητ.) καὶ κῆρ, ἄψυχος, μεταφορικῶς δὲ ἄτολμος. Ἀντὶ τοῦ ἐπιρρήματος ἀκλεές, ὁ Döderlein ἀναγινώσκει ἀκλεές = ἀκλεές, ἀκλεεῖς, ὅπερ δὲν ἐπιδοκιμάζεται.

⁶ Περιεμένομεν, ἐγὼ δὲ αὐτός, ἀλλὰ τοιαῦτα ἀνωμαλίας δὲν εἶναι σπάνιαι. Φαίνεται παράδοξον, ὅτι ὁ Μενέλαος ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης δὲν εἶναι ὀπλισμένος. Πρὸς ἐξήγησιν ὁ Σχολιαστὴς λέγει· «Φαμέν, ὅτι ἀσφαλέστερα ὅπλα ἀναλαβεῖν θέλει, μέλλων εἰσιέναι εἰς μονομαχίαν». Ὁ Ameis ὁμῶς ἄλλως ἐξηγεῖ λέγων, ὅτι ὁ Μενέλαος ἦτο μὲν ὀπλισμένος, ἀλλ' ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν διαπραγματεύσεων ἐν μέρει ἀπέθετο τὰ ὅπλα. Τοῦτου δὲν ἐμνημόνευσεν ὁ ποιητής, ἀλλ' ἐννοεῖται.

⁷ Ἡ ἔκθασις τῆς μάχης παραβάλλεται πρὸς μίτους, ὧν τὰς ἀκρας κρατοῦσιν οἱ θεοί, ὡς ἐν Ν 358 «τοὶ δ' ἐρίδος κρατερῆς καὶ ὁμοίου πολέμοιο πεῖραρ ἐπαλλάξαντες ἐπ' ἀμφοτέροισι τάνυσ-

“Ὡς ἄρα φωνήσας κατεδύσετο τεύχεα καλά.
 ἐνθα κέ τοι, Μενέλαε ¹, φάνη βιότοιο τελευτῇ ²
 Ἐκτορος ἐν παλάμῃσιν ³, ἐπεὶ πολὺ φέρτερος ἦεν, **105**
 εἰ μὴ ἀναΐξαντες ἔλον ⁴ βασιλῆες Ἀχαιῶν.
 αὐτὸς τ’ Ἀτρεΐδης, εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων,
 δεξιτερῆς ἔλε χειρὸς ἔπος τ’ ἔφατ’ ἔκ τ’ ὀνόμαζεν.
 «Ἀφραΐνεις ⁵, Μενέλαε διοτρεφές, οὐδέ ⁶ τί σε χρῆ
 ταύτης ἀφροσύνης· ἀνὰ δέ σῃ ⁷, κηδόμενός περ, **110**
 μῆδ’ ἔθελ’ ἐξ ἔριδος ⁸ σεῦ ἀμείνονι φωτὶ μάχεσθαι,
 Ἐκτορι Πριαμίδῃ, τόν τε στυγέουσι καὶ ἄλλοι.
 καὶ δ’ Ἀχιλεὺς ⁹ τούτῳ γε μάχῃ ἐνὶ κυδιανείρῃ

σαν». Ἡ φράσις ἐν θεοῖσιν ἐπεξηγεῖ τὸ ὑπερθεῖν· ἡ ἔκθασις τῆς μάχης ἐξαρτᾶται ἀνωθεν, δηλαδή κεῖται εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν θεῶν.

¹ Διὰ τῆς ἀποστροφῆς ὁ ποιητῆς δηλοῖ τὴν συμπάθειαν αὐτοῦ, ἣν ἔδειξε καὶ ἐν Δ 127.

² Ὁ Düntzer δέχεται τὴν γραφὴν θανάτοιο τελευτῇ, ὡς τέλος θανάτοιο ἐν Γ 309 καὶ Δ 439, διότι τὴν φράσιν βιότοιο τελευτῇ θεωρεῖ πεζήν.

³ Συνήθως ἡ φράσις συνάπτεται μετὰ παθητικῶν, ὡς ἐν Ε 558 «ἀνδρῶν ἐν παλάμῃσι κατέκταθεν ὀξεί· χαλκῷ».

⁴ Κατὰ τὸν Düntzer δὲν πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν τὴν σέ, ἀλλὰ τὴν μίν, διότι δὲν εἶναι φανερόν, ὅτι ἐξακολουθεῖ ἡ ἀποστροφή.

⁵ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Παραφρονεῖς, μωραίνεις, ἀσυνε-

τεῖς». Τὴν ἰσχυρὰν ταύτην φράσιν ὑπαγορεύει ἡ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀγάπη.

⁶ Ἐνταῦθα ἔχει ἀντιθετικὴν σημασίαν, ὡς ἐν δ 492 «Ἀτρεΐδῃ, τί με ταῦτα διείρεαι; οὐδὲ τί σε χρῆ ἴδμεναι»· καὶ ὁμοῦς δὲν ἔχεις χρεῖαν κατὰ τὴν ταύτης τῆς μωρίας. Ἀξιὸν σημειώσεως, ὅτι ὁ ποιητῆς ἐνταῦθα τὸ χρῆ συνέταξεν οὐχὶ πρὸς ἀπαρέμφατον, ἀλλὰ πρὸς γενικὴν, ὡς συνήθως τὸ δεῖ.

⁷ Τὰ ἄριστα χειρόγραφα ἔχουσι ἀνὰ δέ σῃ καὶ οὐχὶ ἀνὰ δ’ ἔσχεο, ὅπερ δέχεται ὁ Düntzer. Καίπερ λυπούμενος ὁμοῦς ἔπεχε.

⁸ Σημαίνει ἀμιλλαν, ὡς ἐν δ 343.

⁹ Ὅρα, ὅτι τοῦ ἀπόντος Ἀχιλλέως γίνεται μνεία, ἥτις συνδέει τὴν βραψωδὴν μετὰ τῶν ἡγουμένων.

ἔρριγ' ¹ ἀντιβολῆσαι, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.
 ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν ἵξου ἰὼν μετὰ ἔθνος ἑταίρων, 115
 τούτῳ δὲ πρόμον ἄλλον ἀναστήσουσιν ² Ἀχαιοί.
 εἴπερ ἀδείης τ' ἐστὶ ³ καὶ εἰ μόθου ἔστ' ἀκόρητος,
 φημί ⁴ μιν ἀσπασίως γόνυ κάμψειν, αἶ κε φύγησιν

¹ Παρρακείμενος ἔχων σημασίαν ἐνεστώτος. ὡς ἐν P 175. Κατὰ τὸ φαινόμενον τὸ χωρίον τοῦτο ἀντιφάσκει πρὸς τὸ ἐν I 352 ὅπου Ἀχιλλεὺς λέγει· «ὄφρα δ' ἐγὼ μετ' Ἀχαιοῖσιν πολέμιζον, οὐκ ἐθέλεσκε μάχην ἀπὸ τείχεος ὀρ-
 νύμεν· Ἐκτωρ, ἀλλ' ὅσον ἐς Σκιάς τε πύλας καὶ φηγὸν ἵκα-
 νεν· ἔνθα ποτ' οἷον ἔμιμνε, μόγις δέ μευ ἔκφυγεν ὀρμήν». Τούτου ἔνεκεν τὸ προκείμενον χωρίον θεωρεῖται ὡς μεταγενεστέρᾳ προσθήκη ὑπὸ τοῦ Düntzer καὶ La Roche. Ὁ Nitzsch εἰκάζει, ὅτι τοῦτο συνέβη τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ ἀποδόσει, ὅπερ δὲν φαίνεται πιθανόν. Ὁ Ἀχιλλεὺς πάντως ἐθεώρει γενναῖον τὸν Ἐκτορα, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἐξαίρει τὸ φοβερόν τούτου τοῦ ἥρωος μέχρις ὑπερβολῆς, ὅπως ἀποτρέψῃ τὸν ἀδελφὸν τῆς μονομαχίας. Ἐν τῇ αὐτῇ περιστάσει αἱ ὑπερβολαὶ εἶναι συνήθεις.

² Τὸ μὲν ῥῆμα κεῖται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἵξευ, ὁ δὲ μέλων δηλοῖ παρηγόρον διαθεβαίωσιν.

³ Ὑποκείμενον εἶναι ὁ Ἐκτωρ. Ὁ ἐπόμενος εἰ ἡδύνατο νὰ παραλειφθῇ, διότι αἱ προτάσεις συνδέονται διὰ τοῦ τέ-καί· ἀλλ' ἐπα-

ναλαμβάνει τοῦτον πρὸς ἔμφασιν. Μῦθος σημαίνει ταραχὴν τοῦ πολέμου, ἀγῶνα.

⁴ Προηγεῖται τὸ ῥῆμα, διότι λέγεται μετ' ἐμφάσεως, διαθεβαιῶ, διςχυρίζομαι. Διὰ τῆς φράσεως γόνυ κάμψειν δηλοῖ ὁ ποιητὴς τὴν μεγάλην εὐχαρίστησιν, ἣν αἰσθάνεται ὁ φεύγων ἐκ συντόνου καταδιώξεως. Τοῦτο περιέχει πολλὴν ὁμηρικὴν εἰρωνείαν. Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Ἀναπαύσεσθαι, ἢ συγχάψειν τὰ γόνατα διὰ τὸ κεκοπῶσθαι ἐν τῷ διώκεσθαι». Ἡ αὐτὴ ἔννοια ὑπάρχει ἐν T 73. Οἱ στίχοι 117—119 διεγείρουσι τὴν ἐκπληξιν, ὅτι ὑπὲρ τὸ δέον ὑποβιβάζουσι τὸν Ἐκτορα, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἐλέγετο φοβερός καὶ αὐτῷ τῷ Ἀχιλλεῖ. Τούτου ἔνεκεν ὁ Köchly ἀθετεῖ τούτους. Ἀλλ' ὁ Σχολιαστὴς λέγει· «Ταῦτα εἰς προτροπὴν τῶν Ἀχαιῶν». Ὁμολογουμένως ἀντιφασίς ὑπάρχει, ἀλλ' αὕτη ψυχολογικῶς ἐξηγεῖται, διότι ὁ Ἀγαμέμνων ἔχει τὸ συμφέρον ἔνθεν μὲν νὰ ἀποτρέψῃ τὸν ἀδελφὸν ἐπικινδύνου ἀγῶνος, ἔνθεν δὲ νὰ εὕρῃ ἀνταγωνιστὴν τοῦ Ἐκτορος. Λοιπὸν κατὰ τὸ ἐκάστοτε συμφέρον ὁμιλεῖ.

δηΐου ἐκ πολέμοιο καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος ¹ ».

Ὡς εἰπὼν παρῑπέισεν ἀδελφειοῦ φρένας ἥρως, 120
αἷσιμα παρειπὼν· ὁ δ' ἐπέειθετο. τοῦ μὲν ἔπειτα
γῆθόσυναι ² θεράποντες ἀπ' ὤμων τεύχε' ἔλοντο.
Νέστωρ ³ δ' Ἀργείοισιν ἀνίστατο καὶ μετέειπεν·

» ὦ πόποι, ἦ μέγα πένθος Ἀχαιῖδα γαῖαν ἰκάνει·
ἦ κε μέγ' οἰμῶξετε γέρων ἱππηλάτα Πηλεὺς, 125
ἔσθλός Μυρμιδόνων βουληφόρος ἡδ' ἀγορητής,
ὅς ποτέ ⁴ μ' εἰρόμενος μεγ' ἐγήθεεν ⁵ ᾧ ἐνὶ οἴκῳ,
πάντων Ἀργείων ⁶ ἐρέων γενεήν τε τόκον τε. ⁷
τοὺς νῦν ⁸ εἰ πτώσσοντας ὕφ' Ἑκτορι πάντας ἀκούσαι,
πολλὰ κεν ἀθανάτοισι φίλας ἀνὰ χεῖρας ἀείραι ⁹, 130
θυμὸν ἀπὸ μελέων ¹⁰ δῦναι δόμον Ἀϊδος εἴσω.

¹ Ἐὰν φύγῃ ἀπὸ τὸν ὀλέθριον πόλεμον καὶ τὴν φοβεράν σφαγὴν.

² Διότι εἶδον, ὅτι ὁ Μενέλαος διέφυγε φοβερὸν κίνδυνον.

³ Ἐπιτυχῶς ὁ ποιητὴς εἰσάγει τὸν Νέστορα ἐπιπλήσσοντα· διότι οὗτος γέρων ὢν δὲν δύναται νὰ κακισθῇ, ὅτι δὲν ἀνέστη ὡς ἀνταγωνιστὴς τοῦ Ἑκτορος. Ὅτε δ' ἦτο νέος, διεπράξατο τοιαῦτα ἔργα.

⁴ Ἐννοεῖ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ Νέστωρ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπῆλθον εἰς τὴν Φθίαν, ὅπως καλέσωσι τὸν Ἀχιλλεὺς εἰς τὴν στρατείαν, Δ 769.

⁵ Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μὲ γ' οἰμῶξετε.

⁶ Ὁ Πηλεὺς δὲν ἠρώτα περὶ τοῦ γένους ὅλων τῶν Ἀργείων, ἀλλὰ μόνον περὶ ἐκείνων, οἵτινες ἔμελλον νὰ στρατεύσωσιν ἐπὶ Τροίαν.

⁷ Κατὰ τινὰς εἶναι συνώνυμον,

κατὰ δὲ τὸν Koch σημαίνει τοὺς γονεῖς καὶ υἱούς, δηλ. ὅλους τοὺς συγγενεῖς. Ἡ ῥητορικὴ τοῦ Νέστορος βάλλει πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Σχολιαστής· «Θαυμασίως τῆς εὐγενείας αὐτοὺς ὑπέμνησεν, οὐκ αὐτὸς ἐπαινῶν τοὺς γονεῖς αὐτῶν, ἀλλὰ Πηλέα». Ὁ Πηλεὺς ἔχαιρεν, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ θέλει στρατεύσει μετὰ γενναίων ἀνδρῶν, νῦν ὅμως θέλει στεναῖξει, ἂν ἀκούσῃ, ὅτι εἴσθε δειλοί.

⁸ Ποιεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ προηγούμενον ποτ' εἰ. Τὸ ἀκούω μόνον ἐνταῦθα συντάσσεται πρὸς αἰτιατικὴν μετοχῆς, τὸ δὲ πύθεσθαι ἐν δ 732.

⁹ Ἐπειδὴ σημαίνει λίσσεσθαι, δέχεται τὴν αἰτιατικὴν πολλὰ.

¹⁰ Ἀντὶ νὰ εἴπῃ τοῦ σώματος

αἱ γάρ, Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἀπολλων¹,
 ἤβῳμ' ὥς δ' ἐπ' ὠκυρόφῳ Κελάδοντι² μάχοντο
 ἀγρόμενοι Πύλιοί τε καὶ Ἀρκάδες ἐγχεσίμωροι³,
 Φειᾶς⁴ πὰρ τείχεσσι, Ἰαρδάνου ἀμφὶ ῥέεθρα. 135
 τοῖσι δ' Ἀρευθαλίων⁵ πρόμος ἴστατο, ἰσόθεος φῶς,
 τεύχε' ἔχων ὤμοισιν Ἀρηιθόοιο ἄνακτος,
 δίου Ἀρηιθόου⁶, τὸν ἐπὶ κλησιν κορυνήτην
 ἄνδρες κίκλησκον καλλίζωνοί τε γυναῖκες⁷,
 οὔνεκ' ἄρ' οὐ τόξοισι μαχέσκετο δουρί τε μακρῷ, 140
 ἀλλὰ σιδηρεῖη κορύνη⁸ ῥήγνυσκε φάλαγγας.

εἶπε τὰ μέλη, ἅπερ διὰ τῆς κινήσεως ἐκδηλοῦσι τὴν ζωὴν.

¹ Τοὺς τρεῖς τούτους θεοὺς ἐπικαλοῦνται μόνον οἱ Ἀχαιοί, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ Τρῶες, ὡς παρατηρεῖ ὁ Gladstone.

² Ὁ ποταμὸς οὗτος ῥέων ἐπὶ ποιεὶ κέλαδον ἢ φλοῖσθον, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ὄνομα. Ὁ δὲ Παυσανίας ὀνομάζει τοῦτον Κέλαδον VII, 38, 7. Κατὰ τὸν Gladstone ὁ Κελάδων πιθανώτατα εἶναι παραποτάμιον τοῦ Ἰαρδάνου· διότι τότε μόνον δύναται νὰ ἐξηγηθῇ, ὅτι ἡ μάχη κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐγένετο παρὰ τῷ Κελάδοντι καὶ περὶ τὰ ῥεῖθρα τοῦ Ἰαρδάνου. Κατὰ τὸν αὐτὸν πολιτικὸν ἄνδρα ὁ Ἰαρδανὸς εἶναι παραποτάμιον τοῦ Ἀλφειοῦ, Homer. Stud. σελ. 20.

³ Ἐξησκημένοι εἰς τὸ δόρυ· περὶ δὲ τοῦ ἐτύμου ὅρα ἐν B 632.

⁴ Λέγεται Φειὰ καὶ Φειὰ ἐν ο 297. Οἱ ἀρχαῖοι διεφώνουν κατὰ

τὸν Σχολιαστήν, ἂν ἡ πόλις ἀνήκε τῇ Ἀρκαδίᾳ ἢ τῇ Ἠλιδί. «Φεὰ δὲ πόλις τῆς Ἠλίδος, οἱ δὲ τῆς Ἀρκαδίας, παρ' ἣν ὁ Ἰαρδανὸς ῥεῖ. Ἀλλὰ ἡ Φειὰ παραθαλάσσιός ἐστι, καὶ Ἰαρδανὸς οὐχ ὁρᾶται ποταμὸς αὐτόθι». Κατὰ τοὺς νεωτέρους εἶναι πόλις τῆς Ἠλίδος. Ὁ Παυσανίας V, 5, 8 παρατηρεῖ, ὅτι Ἰαρδανὸς εἶναι τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τοῦ Ἀκίδαντος, ἀλλ' οὗτος ῥέει πολὺ πόρρω τῆς Φειᾶς. Παράβαλλ. Στράβ. VIII, 3, 21.

⁵ Περὶ Ἐρευθαλίωτος ὅρα Δ 319.

⁶ Διὰ τῆς ἐπαναλήψεως ἢ ἐπαναφορᾶς ὁ ποιητὴς σκοπεῖ νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀκροατοῦ, ὡς ἐν B 671.

⁷ Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ «Ἐμφασις τοῦ κλέους ὅτι καὶ γυναῖξιν ἐγνώσθη».

⁸ Ἐπειδὴ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μάχης εἶναι λίαν ἐπικίνδυνον,

τὸν Λυκόοργος¹ ἔπεφνε δόλῳ, οὔτι κράτει γε,
 στενωπῷ ἐν ὁδῷ², ὅθ' ἄρ' οὐ κορύνῃ οἱ ὄλεθρον
 χραῖσμε σιδηρεΐη· πρὶν³ γὰρ Λυκόοργος ὑποφθὰς
 δουρὶ μέσον⁴ περόνησεν, ὃ δ' ὕπτιος οὔδεις ἐρείσθη⁵. 145
 τεύχεα δ' ἐξενάριξε, τὰ οἱ πόρε χάλκεος Ἄρης.
 καὶ τὰ μὲν αὐτὸς ἔπειτ' ἐφόρει μετὰ μῶλον Ἄρῃος⁶.
 αὐτὰρ ἐπεὶ Λυκόοργος ἐνὶ μεγάροισιν ἐγήρα⁷,
 δῶκε δ' ἑ⁸ Ἐρευθαλίῳ, φίλῳ θεράποντι, φορῆναι·
 τοῦ ὅγε τεύχε' ἔχων προκαλίζετο πάντας ἀρίστους. 150
 οἱ δὲ μάλ' ἐτρόμεον καὶ ἐδείδισαν οὐδέ τις ἔτλη⁹.
 ἀλλ' ἐμὲ θυμὸς ἀνῆκε πολυτλήμων πολεμίζειν
 θάρσει ῥ¹⁰. γενεῇ δὲ νεώτατος ἔσκον ἀπάντων·

συμβάλλεται πρὸς σύστασιν τοῦ
 πολεμιστοῦ.

¹ Ἐκ τοῦ λύκος καὶ ὀργή,
 ὡς Λυκομήδης, Λυκούφρων.
 Ὁ Λυκοῦργος οὗτος εἶναι διάφο-
 ρος τοῦ υἱοῦ τοῦ Δρύαντος, διότι
 λέγεται υἱὸς τοῦ Ἀλκοῦ, βασι-
 λέως τῆς Ἀρκαδίας.

² Ὁ προσδιορισμὸς οὗτος ἐπε-
 ξηγεῖ τὸν δόλον τοῦ Λυκούργου.
 Τὸ δὲ ἄρα σημαίνει φυσικά, ὡς
 ἦτο ἐπόμενον ἐκ τοῦ στενοῦ χώ-
 ρου.

³ Ἐννοεῖται τὸ χραῖσμεν. Τὸ
 ὑποφθὰς μόνον ἐνταῦθα ἀπαντᾷ,
 ἀντὶ δὲ τούτου εὐρηται τὸ φθά-
 μενος καὶ ὑποφθάμενος, ο 171
 καὶ τ 449. Σημειωτέον, ὅτι ὁ
 Ἀρίσταρχος ἔγραψεν ἄναστās,
 ὅπερ δὲν εἶναι ἀτυχές. Ὁ Σχο-
 λιαστὴς λέγει· «ὅτι ἀντὶ τοῦ
 ὑποφθάσας Ἰακῶς. Ἀρίσταρχος

δὲ φησι καὶ ἀναστās, οἷον ἐκ λό-
 χου ἀναστās».

⁴ Κατηγορηματικῶς, δηλ. τὸν
 διετρύπησε μέσον, ἦτοι εἰς τὸ
 μέσον.

⁵ Ἡ φράσις ὑποδηλοῖ τὴν με-
 γάλῃν δύναμιν τοῦ διατρυπήσαν-
 τος· διότι ὁ τρυπηθεὶς προσεκολ-
 λήθη εἰς τὸ ἔδαφος διὰ τοῦ δόρα-
 τος. Ὅρα Π 641.

⁶ Μῶλος Ἄρῃος εἶναι ὁ ἀγών,
 ἡ μάχη.

⁷ Τὸ ἐγήρα δὲν εἶναι παρατα-
 τικός, ὡς ἡδύνατό τις νὰ ὑπο-
 λάβῃ ἀλλ' ἀόριστος ἔ', ὅστις ἐν
 τῇ μετοχῇ εἶναι γήρας.

⁸ Ὁ σύνδεσμος περιττεύει,
 ἀλλ' ὁ Ὅμηρος συχνάκις παρεμ-
 βάλλει τοῦτον, ὡς ἐν Α 58.

⁹ Ἐννοεῖται τὸ ἀπαρέμφατον
 πολεμίζειν.

¹⁰ Ἡ δοτικὴ εἶναι αἰτιολογική,

καὶ μαχόμεν ὁ ἔγῳ, δῶκεν δέ μοι εὖχος Ἀθήνη¹.
 τὸν δὲ μήκιστον καὶ κάρτιστον² κτάνον ἄνδρα· 155
 πολλὸς³ γάρ τις ἔκειτο παρήγορος⁴ ἔνθα καὶ ἔνθα.
 εἴθ' ὥς ἡβώοιμι⁵, βίη δέ μοι ἔμπεδος εἴη·
 τῷ⁶ κε τάχ' ἀντήτειε μάχης κορυθαίολος Ἑκτωρ.
 ὕμεων δ' οἵπερ ἔασιν ἀριστῆες Παναχαιῶν,
 οὐδ' οἱ⁷ προφρονέως μέμαθ' Ἑκτορος ἀντίον ἐλθεῖν. » 160
 Ὡς νείκεσσ' ὁ γέρων, οἱ δ' ἑννέα⁸ πάντες ἀνέστην.

ἡ ψυχὴ ἐν τῇ τόλμῃ της, ἐπειδὴ ἦτο τολμηρὰ. Ἔθηκε δὲ ἐν τῷ τέλει τῆς προτάσεως, ὅπως ποιήσῃ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐπομένην.

¹ Ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἐπροστάτευον τὸν οἶκον τοῦ Νέστορος Α 714.

² Τὸ μήκιστον καὶ κάρτιστον εἶναι κατηγορηματικά εἰς τὸ ἀντικείμενον· οὗτος βεβαίως ἦτο ὁ μακρότατος καὶ ἀνδρειότατος ἐξ ὧν ἐφόνευσα.

³ Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «Ἀπὸ τῶν ἀριθμουμένων ἐπὶ τὰ μετρούμενα μεταβαίνει μεγέθη, ὡς τὸ Ψ 245 «τύμβον δ' οὐ μᾶλα πολλὸν ἐγὼ πονέεσθαι ἄνωγα». Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἐπιτείνει τὴν σημασίαν τοῦ πολλός, διότι ἐπιτρέπει τῇ φαντασίᾳ, ἵνα δεχθῇ οἰονδήποτε μέγεθος.

⁴ Ἐκ τοῦ παραίρω καὶ ἡ μὲν παραγωγὴ τῆς λέξεως εἶναι ἀναμφισβήτητος, ἡ ἐρμηνεία ὅμως παρέχει πολλὰς δυσκολίας. Συνήθως ἐρμηνεύεται ἐξήπλωμένος, κατὰ δὲ τὸν Σχολιαστὴν ἐκλελυμένος. Κατὰ τὸν Aineis σημαίνει τὸν

ἀσπαίροντα, τὸν σφαδάζοντα, ἀλλ' ἡ σημασία αὕτη δυσκόλως δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἐκ τῆς παραγωγῆς τῆς λέξεως, καθ' ἣν σημαίνει τὸν παρακρεμάμενον. Ταύτην λοιπὸν τὴν σημασίαν δεχόμεθα, διότι κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Νέστορος ὁ διατρυπηθεὶς παρεκρέματο ἐκ τοῦ δόρατος.

⁵ Ἐπαναλαμβάνει τὴν ἐν στίχ. 132 εὐχὴν, ὅπως συνδέσῃ μετὰ τῶν ἐπομένων.

⁶ Τοῦτον ταχέως ἠδύνατο νὰ συναντήσῃ εἰς τὴν μάχην ὁ πολεμιστὴς Ἑκτωρ. Τὸ ἀντὶν συντάσσεται πρὸς δοτικὴν προσώπου, ὡς ἐνταῦθα, καὶ πρὸς γενικήν, ὡς ἐν Π 423.

⁷ Ὅρα τὴν ἀλλαγὴν τῶν προσώπων· ὁ ποιητὴς ἢ κατὰ τὸ ἔασιν ὥφειλε νὰ εἴπῃ μεμάσιν, ἢ κατὰ τὸ μέματε νὰ εἴπῃ οἱ ἐσ τε. Καὶ ἀλλαχοῦ ἀντωνυμία τρίτου προσώπου φέρεται πρὸς ῥῆμα δευτέρου, ὡς Κ 82· «Τίς δ' οὗτος κατὰ νῆας ἀνὰ στρατὸν ἔρχεται οἷος ; ».

⁸ Ἐν συνόλῳ ἦσαν ἑννέα. Ὁ

ᾧρτο πολὺ πρῶτος μὲν ἀναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων¹,
 τῷ δ' ἐπὶ² Τυδείδης ᾧρτο κρατερὸς Διομήδης,
 τοῖσι δ' ἐπ' Αἴαντες, θοῦριν ἐπιειμένοι³ ἀλκὴν,
 σοῖσι δ' ἐπ' Ἴδομενεὺς καὶ ὀπάων Ἴδομενῆος, 165
 Μηριόνης, ἀτάλαντος Ἐνυαλίῳ⁴ ἀνδρεϊφόντῃ,
 τοῖσι δ' ἐπ' Εὐρύπυλος⁵, Εὐαίμονος ἀγλαὸς υἱός,
 ἂν δὲ Θόας⁶ Ἀνδραϊμονίδης καὶ δῖος Ὀδυσσεύς·
 πάντες ἄρ' ⁷ οἷγ' ἔθελον πολεμίζειν Ἑκτορι δῖῳ.
 τοῖς δ' αὖτις μετέειπε Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ. 170
 «Κλήρω νῦν πεπάλασθε⁸ διαμπερές, ὅς κε λάχῃσιν·

ἀριθμὸς οὗτος εἶναι προσφιλὴς τῷ Ὀμήρῳ καὶ τοῖς συγχρόνοις αὐτοῦ Α 53, Ζ 174, Β 96 καὶ πολλαχοῦ. Καὶ ἐν Ἀθήναις ὁ ἀριθμὸς ἦτο ἱερός, ὡς δεῖκνυται ὁ τῶν ἐννέα ἀρχόντων. Ἴσως ἡ ἱερότης ἀπεδίδετο τῷ ἀριθμῷ, διότι οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν τριάδων. Παρατηρήθη, ὅτι ἡ λέξις ἐννέα εἶναι συγγενὴς πρὸς τὴν νέος οὐ μόνον ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς γλώσσαις ταῖς παραχθείσαις ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς, ἐν τῇ Γερμανικῇ καὶ ταῖς συγγενέσι ταύτης.

¹ Ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ Εὐστάθιος. «Εἰκότως δὲ προανίσταται, ἵνα μὴ φιλοψυχεῖν δόξῃ ὁ τὸν ἀδελφὸν ἤδη κωλύσας τοῦ μονομαχεῖν, καὶ ποθεν ἀκούσῃ ὡς, εἴπερ οἱ βασιλεῖς ἀπόμαχοι φιλοῦσιν εἶναι, τί δὴ τοὺς ἄλλους εἰς κίνδυνον παραβάλλονται;»

² Δὲν ὑπάρχει ἀναστροφή ἕνεκα τοῦ παρεμπεσόντος συνδέσμου. Ἡ

πρόθεσις σημαίνει τὸ ὕστερον, ὡς ἐν συνθέσει ἐπίγονοι = οἱ ὕστερον γεννηθέντες.

³ Ἡ φράσις ὑποδεικνύει, ὅτι ἡ ἀλκή δὲν λανθάνει, ἀλλ' εἶναι ὁρατὴ καὶ ἔξωθεν, ὡς ἀναιδείειν ἐπὶ ἐπιειμένῃ Α 149.

⁴ Κυρίως εἶναι ἐπίθετον τοῦ Ἀρεως καὶ σημαίνει τὸν φοινικόν, ὡς καὶ τὸ Ἐνυὼ σημαίνει τὴν φοινικὴν ἐκ τοῦ ἐνύω, ἐνώ = φοινεύω.

⁵ Ὁ Εὐρύπυλος ἦτο βασιλεὺς τοῦ Ὀρμενίου στρατευσάμενος ἐπὶ Τροίαν μετὰ τεσσαράκοντα νηῶν, Β 736.

⁶ Βασιλεὺς τῶν Αἰτωλῶν, ὅστις διεκρίνετο οὐ μόνον ἐν τῇ μάχῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ Β 638.

⁷ Οὔτοι λοιπὸν ὅλοι.

⁸ Ὁ Ἀρίσταρχος καὶ ὁ Ἡρωδιανὸς γράφουσι πεπάλασθε καὶ πεπάλασθαι καὶ οὐχὶ πεπάλαχθε καὶ πεπαλάχθαι. Τὴν γραφὴν ταύτην ὁ Bekker εἰς

οὗτος γὰρ δὴ ὀνήσει¹ ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς·
καὶ δ' αὐτὸς ὃν θυμὸν ὀνήσεται², αἶ κε φύγησιν
δηϊοὺ ἐκ πολέμοιο καὶ αἰνῆς δηϊοτήτος.»

᾽Ως ἔφαθ', οἱ δὲ κληρὸν ἐσημήναντο³ ἕκαστος, 175
ἐν δ' ἔβαλον κυνέη⁴ Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαο.

τὸ κείμενον εἰσαγαγὼν εὗρε μιμητὰς τοὺς πλείστους τῶν νεωτέρων ἐκδοτῶν. Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «κληρῶ διακληρώσατο». Ὅρα, ὅτι ὁ συνετώτατος Νέστωρ τὴν ἐπιλογὴν τοῦ ἀρίστου ἐπιτρέπει τῇ τύχῃ, ἵνα μὴ ἐπιλεξάμενος ἓνα τινὰ τοὺς λοιποὺς λυπήσῃ. Τὸ διαμπερές σημαίνει πέρα καὶ πέρα, δηλ. ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου. Κατὰ τὸν Ameis τὸ ἐπόμενον ὅς εἶναι ἀναφορικὸν καὶ οὐχὶ ἐρωτηματικόν. Ὁ Döderlein ὅμως μετὰ τὴν λέξιν διαμπερές ἀνω στιγμὴν τιθεὶς θεωρεῖ ὡς σχῆμα ἀνανταπόδοτον, δηλ. διαμπερές ὅς λάχῃσιν· ἐννοεῖται δὲ γηθεῖτω ἢ τοῦτω χαλῶς ἔξει. Τοῦτο ὅμως δὲν φαίνεται πιθανόν.

¹ Διότι οὗτος θὰ προξενήσῃ χαρὰν εἰς τοὺς καλὰς περικνημίδας ἔχοντας Ἀχαιοὺς.

² Ἐνταῦθα βεβαίως πρόκειται περὶ ἥττης τοῦ κληρωθέντος, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐπομένη φράσις, ἣτις σημαίνει, ὅτι καὶ ἐν στίχ. 118. Ὁ ἥττηθεὶς θέλει εὐχαριστηθῇ διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ ἀτιμία δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψει; Διὰ τί νὰ μνησθῇ τῆς φυγῆς;

Οἱ ἀρχαῖοι, ὡς λέγει ὁ Σχολιαστής, θεώρουν ὑποπτον τὸν στίχον· «Ἄλλως μέντοι γε ὑποπτος οὗτος ὁ στίχος ἦν· δυσέλπιδας γὰρ τοὺτους ποιεῖ». Καὶ οἱ νεώτεροι περὶ τῆς γνησιότητος τοῦτου ἀμφιβάλλουσιν.

³ Διὰ τοῦ ἐσημήναντο καὶ τοῦ ἐπιγράψας δὲν ἐννοεῖ ὁ ποιητὴς γραφὴν, ἀλλὰ μόνον, ὅτι οἱ ἥρωες ἐποίησαν σημαῖα, ὡς παρρηρεῖ καὶ ὁ Εὐστάθιος· «Οὐ γράμματα δὲ νοητέον ἐξ ἀνάγκης τὰ τοιαῦτα σήματα, εἴδωλα δέ τινα, ἢ ἀπλῶς ἐκτυπώματα ἐν ὑποκειμένῳ εὐτελεῖ, λιθιδίῳ τυχόν ἢ ξυληρίῳ ἢ τοιούτῳ τινί». Ἄν δὲ ὁ ποιητὴς ἐννοεῖ γραφὴν, δὲν ἔπρεπε νὰ εἴπῃ ἐν στίχ. 185 οὐ γιγνώσκοντες ἀπηνήναντο, ἀλλ' ἄνευ τοῦ οὐ· ἀναγιγνώσκοντες ἤρνοῦντο. Πλείονα ὅρα ἐν Ἱστορ. τῶν ὁμηρ. ἐπῶν σελ. 104. Τὸ ἕκαστος κεῖται ὡς παρὰθεσις τοῦ ὑποκειμένου, ὡς καὶ ἐν Α 606.

⁴ Κυρίως εἶναι ἐπίθετον (κύνεος) ἐννοουμένου τοῦ οὐσιαστικοῦ δορά. Σημαίνει δὲ τὴν περικεφαλαίαν, διότι ἐκ τοιούτου δερματος κατεσκευάζετο.

λαοὶ δ' ἡρήσαντο, θεοῖσι δὲ χεῖρας ἀνέσχον·

ᾧδε δὲ τις εἶπεσκεν ἰδὼν εἰς οὐρανὸν εὐρύν·

«Ζεῦ πάτερ, ἦ Αἴαντα¹ λαχεῖν, ἦ Τυδεΐος υἱόν,
ἦ αὐτὸν βασιλῆα πολυχρύσοιο² Μυκῆνης.» 180

“Ὡς ἄρ' ἔφην, πάλλιν δὲ Γερῆνιος ἱππότα Νέστωρ³
ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος κυνέης, ὃν ἄρ' ⁴ ἤθελον αὐτοί,
Αἴαντος⁵. κῆρυξ δέ, φέρων ἄν' ὄμιλον ἀπάντη
δεῖξ' ἐνδέξια πᾶσιν ἀριστήεσσιν Ἀχαιῶν.

οἱ δ' οὐ γινώσκοντες⁶ ἀπηνήναντο ἕκαστος. 185

ἀλλ' ὅτε δὴ τὸν ἴκανε φέρων⁷ ἄν' ὄμιλον ἀπάντη,

ὅς μιν ἐπιγράψας κυνέη βάλε, φαίδιμος Αἴας⁸,
ἦτοι ὑπέσχεθε⁹ χεῖρ', ὃ δ' ἄρ' ἔμβαλεν ἄγχι παραστάς,
γυνῶ δὲ κλήρου σῆμα ἰδὼν, γήθησε δὲ θυμῷ¹⁰.

τὸν μὲν παρ πόδ' ἐὼν χαμᾶδις βάλε φώνησέν τε. 190

¹ Τοὺς τρεῖς τούτους θεωρεῖ ὡς τοὺς ἀνδρειοτάτους τῶν Ἀχαιῶν.

² Αἱ πρὸ ὀλίγου χρόνου γενόμεναι ἀνασκαφαὶ ἐξέπληξαν πάντας διὰ τὸν πολὺν χρυσὸν τὸν εὐρεθέντα ἐν Μυκῆναις. Οὕτως ἐθεθαιώθη πάλιν ἡ τοῦ ποιητοῦ μαρτυρία.

³ Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· “Ὡς μὴ κακουργηθῆναί τι περὶ τὸν κλῆρον· πιστότατος γὰρ οὗτος ἦν περὶ τῶν ἄλλων”.

⁴ Ἐξεπῆδησε δὲ ἐκ τῆς περικεφαλαίας ὁ κλῆρος, τὸν ὁποῖον ἴσμεν ἴσμεν οἱ ἴδιοι ἤθελον.

⁵ Τὸ ὄνομα τοῦ Αἴαντος λέγεται μετ' ἐμφάσεως.

⁶ Ἐννοεῖται τὸ ἀντικείμενον κλῆρον, ὡς καὶ εἰς τὸ ἀπηνήναντο. Οὗτοι ὁμῶς ἐπεσιθῆ δὲν

ἀναγνώριζον τὸν κλῆρον, ἡρνοῦντο τοῦτον. Τοῦτο δὲ ἐγένετο, διότι τὸ ἐπὶ τοῦ κλήρου σημεῖον ἦτο αὐτοῖς ἄγνωστον.

⁷ Ἐπαναλαμβάνει τὴν μετοχὴν πρὸς δῆλωσιν, ὅτι τὸ ἐνταῦθα λεγόμενον εἶναι ἐξακολούθησις τῆς ἡγουμένης ἐνεργείας.

⁸ Ἡ παράθεσις συνετάχθη πρὸς τὴν ἀναφορικὴν πρότασιν καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν αἰτιατικὴν τὴν, διότι χρησιμεύει καὶ ὡς ὑποκείμενον τῆς ἐπομένης προτάσεως.

⁹ Ὁ Αἴας ἐκράτησε κάτωθεν τὴν δεξιὰν ὑπτίαν πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ κλήρου.

¹⁰ Κατὰ τὸν Εὐστάθιον σημαίνει· “Ἀντὶ τοῦ ἐκ ψυχῆς, καὶ οὐ κατὰ τι ἐπιτόλαιον καὶ προσποίητον”.

«Ω φίλοι, ἦτοι κλῆρος ἐμός, χαίρω δὲ καὶ αὐτός¹
 θυμῷ, ἐπεὶ δοκέω² νικησέμεν Ἑκτορα δῖον.
 ἀλλ' ἄγετ', ὄφρ' ἂν ἐγὼ πολεμήϊα τεύχεα δύω,
 τόφρ' ὑμεῖς εὐχεσθε Διὶ³ Κρονίωνι ἄνακτι
 σιγῇ ἔφ' ὑμείων⁴, ἵνα μὴ Τρῳῆς γε πύθωνται, 195
 ἢ καὶ ἀμφαδίην⁵, ἐπεὶ οὐτίνα⁶ δείδιμεν ἔμπης·
 οὐ γάρ τίς με βίη⁷ γε ἐκὼν ἀέκοντα δίηται⁸,

¹ Χαίρω καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος, ὡς χαίρετε καὶ ὑμεῖς.

² Ἐν τῷ ῥήματι τοῦτω οἱ ἀρχαῖοι ἀνεύρισκον μετριοφροσύνην τοῦ ἥρωος.

³ Ὁ Ζεὺς εἶναι ταμίας πολέμοιο, Β 412.

⁴ Καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς, μόνοι σας, ὡς παρ' Ἡροδότ. II, 2· «Ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἐωυτῶν κέεσθαι αὐτὰ» καὶ IX, 17.

⁵ Αἰτιατικὴ τοῦ ἀμφαδίην περιπεσοῦσα εἰς ἐπιρρηματικὴν σημασίαν, ἀναφανδόν, φανερά. Ὁ Δίας ἠθέλησε νὰ εὐχῇτοσιν οἱ Ἀχαιοὶ οὐχὶ μεγαλοφώνως, ὅπως μὴ οἱ Τρῳῆς δι' ἐναντίων εὐχῶν ματαιώσωσι τὴν εὐχὴν αὐτῶν. Παρατηρήσας ὁμοίως, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἡδύνατο νὰ ἐξηγηθῇ ὡς ἔλλειψις θάρρους, μεταβάλλει γνώμην καὶ κελεύει, ὅπως εὐχῇτοσιν μεγαλοφώνως. Κατὰ τὸν Σχολιαστὴν ὁμοίως οἱ πέντε στίχοι (195—199) ὑπὸ τῶν ἀρχαίων δὲν ἐθεωροῦντο ὡς γνήσιοι· «Ἀθετοῦνται, ὅτι οὐ κατὰ τὸν Αἶαντα οἱ λόγοι καὶ ἐαυτῷ ἀνθυποφέρει γελοίως». Τὰ ἐνταῦθα ὁμοίως λεγόμενα περιέ-

χουσι φυσικὴν ἀλήθειαν καὶ δὲν εἶναι ἀνάρμοστα τοῖς ἥρωσιν.

⁶ Δὲν φοβοῦμεθα κανένα μὴδὲ τοῦ Ἑκτορος ἐξαιρουμένου. Τὸ ῥῆμα μετεχειρίσθη κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν καίπερ κυρίως μόνον περὶ τοῦ Αἵαντος προκειμένου. Τὸ ἔμπης ἔχει ἀντιθετικὴν σημασίαν· διότι κανένα δὲν φοβοῦμεθα πάλιν, δηλ. καὶ ἂν μᾶς ἀκούσωσιν.

⁷ Τὸ βίη μετὰ τοῦ ἀέκοντα ἐξαίρει τὴν βιαιάν ἀπαγωγὴν· τὸ δὲ ἐκὼν ὁ Ἀρίσταρχος καὶ ἄλλοι τῆς ἀρχαιότητος κριτικοὶ ἔτρεπον εἰς ἐλὼν. Ἀλλὰ πιθανώτερον εἶναι ἡ συνήθης παράθεσις ὡς ἀπαντῶσα καὶ παρ' Ὀμήρου καὶ παρὰ τοῖς ἑπειτα ποιηταῖς, ὡς Δ 43· «Δῶκα ἐκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ» καὶ ε 155· «Οὐκ ἐθέλων ἐθέλουσιν».

⁸ Δὲν ἔθηκε μέλλοντα τῆς ὀριστικῆς, ἀλλ' ὑποτακτικῆς, ὅπως δηλώσῃ τὴν προσδοκίαν· διότι κανεὶς δὲν θά μ' ἀποδιώξῃ μὲ τὴν βίαν βέβαια θέλων (νὰ μ' ἀποδιώξῃ) χωρὶς νὰ θέλω (νὰ διωχθῶ).

οὐδέ τι ἰδρεΐη ¹, ἐπεὶ οὐδ' ἐμὲ νήϊδά γ' οὕτως
ἔλπομαι ² ἐν Σαλαμῖνι γενέσθαι τε τραφέμεν τε.»

᾽Ως ἔφαθ', οἱ δ' εὐχοντο Διὶ Κρονίῳνι ἄνακτι· 200
ὣδε δέ τις εἶπεσκεν ἰδὼν εἰς οὐρανὸν εὐρύν·

«Ζεῦ πάτερ, Ἰδῆθεν μεδέων, κύδιστε, μέγιστε,
δὸς νίκην Αἴαντι καὶ ³ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι·
εἰ δὲ καὶ Ἑκτορά περ φιλέεις καὶ κήδεαι αὐτοῦ,
ἔσσην ἀμφοτέροισι βίην καὶ κῦδος ὅπασσον ⁴.» 205

᾽Ως ἄρ' ἔφαν, Αἴας δὲ κορύσσετο νώροπι ⁵ χαλκῷ.
αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα περὶ χροῖ ἔσσατο τεύχεα,
σεύατ' ⁶ ἐπειθ' οἷός τε πελώριος ἔρχεται Ἄρης,
ὃς τ' εἰσιν πολεμόνδε μετ' ἀνέρας, οὗς τε Κρονίῳν ⁷
θυμοβόρου ⁸ ἔριδος μένει ξυνέηκε μάχεσθαι. 210

¹ Ἰδρεΐη πολεμοιο = ἐμπειρία πολέμου. Ὅρθως δὲ λέγει ὁ Σχολιαστής· «Ἐκ δυοῖν γὰρ ἡ νίκη προσγίνεται, ἀνδρείας καὶ πολυπειρίας, ὧν τὸ μὲν ὡς ἐγνωσμένον παρήκε, τὸ δὲ ἐξῆς ἐπεξεργάζεται». Ἡ φράσις οὐδ' ἐμὲ λέγεται ἐν σχέσει πρὸς τὸν Ἑκτορα. Τὸ δὲ νῆϊς παραγόμενον ἐκ τοῦ νή-εἰδέναι σημαίνει τὸν μὴ εἰδότα, τὸν ἄπειρον. Ἀντὶ τοῦ οὕτως ὁ Döderlein εἰκάζει αὕτως, ὅπερ δὲν εἶναι ἀτυχές.

² Τοῦτο λέγεται εἰρωνικῶς, διότι ὁ Αἴας ὁμιλεῖ μετ' ἀμφιβολίας περὶ πράγματος, ὅπερ ἀκριβῶς γινώσκει.

³ Διὰ τοῦ συνδέσμου δυνάμεθα ἢ νὰ συνδέσωμεν τὸ νίκη καὶ ἀρέσθαι, ἢ τὸ νίκη καὶ εὖχος,

τὸ δὲ ἐπόμενον ἀπαρέμφατον νὰ ἐξηγήσωμεν, ὥστε ἀρέσθαι αὐτά.

⁴ Τοῦτο εἶναι οἷον προέκθεσις τοῦ μέλλοντος γενέσθαι.

⁵ Κατὰ τινα ἀρχαίαν παραγωγὴν ἐκ τοῦ νή — ὁράω· σημαίνει δὲ ἐκεῖνον, πρὸς ὃν δὲν δύναται τις νὰ ἀποβλέψῃ ἕνεκα τῆς λαμπρότητος. Ἄρα σημαίνει τὸν στιλπνόν, τὸν λαμπρόν, ὡς καὶ τὸ ἦνοψ.

⁶ Μίσος ἀόρ. 6' τοῦ σεύω, ἐξώρμησεν. Τὸ σημεῖον τῆς παραβολῆς τοῦ Αἴαντος πρὸς τὸν Ἄρη κεῖται ἐν τῷ πελώριος.

⁷ Ὁ Ζεὺς βάλλει νὰ πολεμῶσι, διότι οὗτος εἶναι ὁ ταμίης τοῦ πολέμου.

⁸ Θυμοβόρος ἔρις λέγεται ἢ τρώγουσα τὴν καρδίαν, ἢ ὀλεθρία.

τοῖος ἄρ' Αἴας ὦρτο πελώριος, ἔρκος ¹ Ἀχαιῶν,
 μειδιῶν ² βλοσυροῖσι προσώπασι· νέρθε ³ δὲ ποσσὶν
 ἦϊε μακρὰ βιβιάς ⁴, κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος.
 τὸν ⁵ δὲ καὶ Ἀργεῖοι μὲν ἐγήθηον εἰσορόωντες,
 Τρῶας ⁶ δὲ τρόμος αἰνὸς ὑπήλυθε γυῖα ἕκαστον, 215
 Ἐκτορί τ' αὐτῷ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι πάτασεν ⁷.

¹ Ὁ Πλάτων ἐν Σοφιστ. 220 λέγει· «Πᾶν ὅσον ἂν ἔνεκα κωλύσεως εἴργη τι περιέχον, ἔρκος εἰκὸς ὀνομάζειν». Σημαίνει λοιπὸν τὸ περιφραγμα τῶν Ἀχαιῶν, ὅπερ λέγεται πρὸς μερίστην τιμὴν τοῦ Αἴαντος.

² Κατ' ἐπικήν ἐπέκτασιν ἀντὶ μειδιῶν. Εὐφωῶς λέγει ὁ Σχολιαστής· «Πολλὰ δὲ τεκμήρια τῆς τοῦ Αἴαντος γενναιότητος· καὶ λαχὼν γὰρ ἦσθη, πλησίον δὲ ὦν τοῦ δεινοῦ μειδιᾷ, οὐ γελᾷ· τὸ μὲν γὰρ γελᾶν θρασύτητος καὶ ἀφροσύνης, τὸ δὲ μειδιᾶν γέλωτος μὲν αὐστηρότερον, σκυθρωπίας δὲ φαιδρότερον, ἐκπληττον Ἐκτορα, θρασυῖνον δὲ τοὺς φίλους». Περὶ δὲ τοῦ ἐτύμου καὶ τῆς σημασίας τοῦ ἐπιθέτου ὑπάρχει διαφωνία. Ὁ Curtius θεωρεῖ τοῦτο συγγενὲς τοῦ βλάστη, βλωθρὸς καὶ κατὰ τὴν παραγωγὴν ταύτην σημαίνει τὸν σφριγῶντα· ὁ δὲ Döderlein σχετίζει μετὰ τοῦ βλέπειν καὶ βλεμεῖν καὶ οὕτω σημαίνει τὸν ἔχοντα ἐκφραστικὸν βλέμμα. Τὸ ἔτυμον ἔστω οἰονδήποτε, ἡ σημασία ὁμῶς πᾶν ἀρχαίων δεινός, φοβερός εἶναι πιθανωτέρα, ὡς μαρτυρεῖ καὶ

τὸ βλοσυρῶπις ἐν Α 36 «τῇ δ' ἐπὶ μὲν Γοργῷ βλοσυρῶπις ἐστεφάνωτο δεινὸν δερκομένη, περὶ δὲ Δεῖμός τε Φόβος τε». Οὕτω τὸ μειδιάμα ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ προσώπου ἔχει τι ἡμερον καὶ γενναῖον. Ὁ δὲ τύπος προσώπατα ἀντὶ τοῦ προσώπα ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ καὶ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ ἀλόγατα.

³ Τὸ νέρθε, ὅπερ ἐπέξηγεῖται διὰ τοῦ ποσσίν, ἀντιτίθεται πρὸς τὸ προσώπασι.

⁴ Τὸ ποιεῖν μακρὰ βήματα δηλοῖ τὸ θάρρος τοῦ ἥρωος, ὡς παρατηρεῖ ὁ Εὐστάθιος· «Ἀντὶ τοῦ διιστῶν εἰς μῆκος πολὺ τὰ σκέλη διὰ θάρσος, ἀνάπαλιν ἔχει πρὸς τό, ὀλίγον γόνυ γουνὸς ἀμείβειν, ὃ καὶ ἐπὶ σκέλος χωρεῖν λέγεται».

⁵ Εἶναι ἀντικείμενον τοῦ εἰσορόωντες.

⁶ Ἀντὶ νὰ εἴπῃ γυῖα Τρῶων· τὸ δὲ ἕκαστον εἶναι παράθεσις εἰς τὸ Τρῶας.

⁷ Καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ Ἐκτορος ἡ καρδία ἐκτύπα εἰς τὰ στήθη, ὡς ἐν N 282 «ἐν δὲ τὲ οἱ κραδίη μεγάλα στέρνοισι πατάσσει».

ἀλλ' οὐ πως ἔτι εἶχεν ¹ ὑποτρέσαι οὐδ' ἀναδύναι
 ἄψ' λαῶν ἐς ὄμιλον, ἐπεὶ προκαλέσσατο χάριμν.
 Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε φέρων σάκος ² ἥντε πύργον,
 χάλκεον ἐπταβόειον ³, ὃ οἱ Τυχίοις κάμε τεύχων, 220
 σκυτοτόμων ⁴ ὅχ' ἄριστος, ὕλη ἐνὶ οἰκίᾳ ναίων·
 ὃς οἱ ἐποίησεν σάκος αἰόλον ⁵ ἐπταβόειον,
 ταύρων ⁶ ζατρεφῆων, ἐπὶ δ' ὄγδοον ⁷ ἤλασε χαλκόν.
 τὸ πρόσθε στέρνοιο φέρων Τελαμώνιος Αἴας
 στῆ ῥα μάλ' Ἐκτορος ἐγγύς ⁸, ἀπειλήσας δὲ προσηύδα.

¹ Ἀλλὰ κατ' οὐδένα τρόπον
 ἠδύνατο πλέον νὰ φύγῃ· διότι
 τοῦτο δὲν τὸ ἐπέτρεπεν ἡ τιμὴ
 του. Ἐπραξεν ὅμως ὁ θρασυδεί-
 λος Πάρις ἐν Γ 30.

² Ἐκ τοῦ σάττω καὶ σημαίνει
 τὸ μέγιστον εἶδος τῶν ἀσπίδων.

³ Ἐκπλήσσεταί τις ἀναλογι-
 ζόμενος τὸ μέγα βῆρος, ὅπερ ἔ-
 πρεπε νὰ ἔχῃ ἡ ἀσπίς τοῦ Αἴαν-
 τος. Κοινὸς ἀνθρώπος κομίζων
 ταύτην ἤθελεν ὁμοιάζει πρὸς ἀ-
 γχοφόρον. Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ
 πελωρίου τούτου ἥρωος ὁ ποιη-
 τὴς λέγει ἐν II 106 «ὃ δ' ἄριστε-
 ρὸν ὦμον ἔκαμνεν, ἔμπεδον αἰὲν
 ἔχων σάκος αἰόλον». Τὸ ὄνομα
 Τυχίος παράγεται ἐκ τοῦ τεύχω,
 ὅπερ παρέθηκε πρὸς δῆλωσιν τῆς
 παραγωγῆς.

⁴ Εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ σκυ-
 τος καὶ τέμνω καὶ σημαίνει τὸν
 κόπτοντα δέρματα, μάλιστα κα-
 τεργασμένα. Ἡ ὕλη ἔκειτο ἐν
 Βοιωτίᾳ παρὰ τῇ Κωπαΐδι, Β
 500.

⁵ Αἰόλος εἶναι ὁ στίλβων, ὁ

ἐξαστράπτων. Κατὰ τὸν Εὐστά-
 θιον ἐπταβόειον εἶναι τὸ ἐ π τ ἄ-
 β υ ρ ο ν ὡς δὲ ἐλέφας λέγεται
 τὸ ζῶον καὶ τὸ ἐλεφάντινον ὅσπου,
 οὕτω βοῦς σημαίνει καὶ τὰ δύο.
 Καὶ οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι λέγουσιν
 ἄ λ ο υ π ο ὕ δ ε ς ἀντὶ νὰ εἴπωσιν
 ἀλουποτόμαρα.

⁶ Ἐπεξηγεῖ τὸ ἐ π τ α β ό ε ι ο ν,
 ὡσεὶ προηγέτο ἐπτὰ βοῶν. Τὸ
 δὲ ζ α τ ρ ε φ ῆ ς σημαίνει τὸν εὐ-
 τραφεῖ, τὸν καλῶς τεθραμμένον.
 Ὁ ἔπαινος τῶν βοῶν ἐγένετο χά-
 ριν τῶν δερμάτων αὐτῶν, καὶ δὴ
 τοῦ ἀμυντικοῦ ὅπλου.

⁷ Ὡς ὄγδοον δὲ ἐξήπλωσε χαλ-
 κόν. Ἡ περιγραφή τῆς ἀσπίδος
 τοῦ Αἴαντος ὄντως εἶναι μακρά,
 ἀλλ' ἦτο πολυθρύλητος, μνημο-
 νεύεται πολλαχοῦ, ἡ μνήμη τοῦ-
 του τοῦ ἥρωος μετὰ τοῦ σάκου
 συνδέεται καὶ δὴ ὁ υἱὸς αὐτοῦ
 ὠνομάσθη Εὐρυσάκης διὰ τὸ σά-
 κος τοῦ πατρὸς.

⁸ Τοῦτο ὑποδηλοῖ τὸ θάρρος
 τοῦ ἥρωος.

α' Έκτορ, νῦν μὲν δὴ σάφα εἶσαι ¹ οἶδ' οἷος 226
 οἷοι καὶ Δαναοῖσιν ἀριστῆες ² μετέασιν,
 καὶ μετ' Ἀχιλλῆα ³ ῥηξήνορα θυμολέοντα.
 ἀλλ' ὁ μὲν ⁴ ἐν νήεσσι κορωνίσιν ποντοπόροισιν
 κεῖτ' ἀπομηνίσας Ἀγαμέμνονι, ποιμένι λαῶν, 230
 ἡμεῖς ⁵ δ' εἰμὲν τοῖοι, οἳ ἂν σέθεν ἀντιάσαιμεν,
 καὶ πολέες ⁶. ἀλλ' ἄρχε ⁷ μάχης ἥδ' ἐπτολέμοιο.»

¹ Ἔθηκε τὸν μέλλοντα πρὸς χλευαστικὴν διαθεβαίωσιν. Περὶ τῆς ἐπομένης φράσεως ὁ Εὐστάθιος λέγει· «Μιμεῖται δὲ ἐν τούτοις ἀγωνιῶντα ὁ ποιητὴς τὸν Αἴαντα καὶ διὰ τοῦτο τὸν λόγον εἰς ταυτολογίαν ἄγει παρηχητικήν».

² Τὸν στίχον τοῦτον λέγει ὁ Αἴας ἐν σχέσει πρὸς τὴν φράσιν τοῦ Ἑκτορος 73 «ὕμῃν δ' ἐν γὰρ ἔασιν ἀριστῆες Παναχαιῶν».

³ Καὶ τὸ χωρίον τοῦτο χρησιμεύει, ὅπως συνδέσῃ τὸν ἥρωα τοῦ ἔπους μετὰ τῆς ῥαψωδίας. Ἡ φράσις αὕτη τοῦ Αἴαντος περιέχει τὴν ἔμμεσον προσβολήν, ὅτι μόνῃ ἡ ἀπουσία τοῦ Ἀχιλλέως ἐνέπνευσε τῷ Ἑκτορι τὸ θάρρος, ὅπως προκαλέσῃ εἰς μονομαχίαν. Τὸ δὲ ῥηξήνωρ σύνθετον ὄν ἐκ τοῦ ῥήγνυμι καὶ ἂν ἡ ῥ σημαίνει τὸν διασπῶντα τὰς φάλαγγας τῶν ἀνδρῶν.

⁴ Ὁ στίχος οὗτος μετὰ τοῦ ἐπομένου ὑπάρχει καὶ ἐν Β 771 καὶ 772. Τινὲς τῶν ἀρχαίων ἐνόμιζον, ὅτι οὔτε ἀναγκαῖον, οὔτε ἴδιον φρονίμου ἀνδρὸς ἦτο νὰ ἔξαγ-

γείλῃ τοῖς πολεμίοις τὰ οἰκεία κακὰ. Κατὰ τὸν Σχολιαστήν ὁ Σταγειρίτης ἐξήγει οὕτως τὴν ἀπορίαν· «Ἀριστοτέλης δέ, ἵνα μὴ οἴηται τὸν Ἀχιλλέα ἀποδεδειλιακέναι, ἀλλὰ κάκεῖνον καὶ ἄλλους αὐτοῦ εἶναι κρείττους». Ἄλλ' οἱ Τρῶες γινώσκουσι τὴν μῆνιν τοῦ Ἀχιλλέως ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δ 512. Τὸ χωρίον τοῦτο ποιεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐπόμενον· ἂν καὶ ὁ Ἀχιλλεύς εἶναι ἀπών, ὅμως ἡμεῖς εἴμεθα τοιοῦτοι, ὥστε δυνάμεθα νὰ πολεμήσωμεν πρὸς σέ.

⁵ Ἡμεῖς οἱ ἄλλοι ἀριστεῖς πλην τοῦ Ἀχιλλέως.

⁶ Καὶ μάλιστα πολλοί· τοῦτο λέγεται μετ' ἐμφάσεως.

⁷ Ἐν τῇ μονομαχίᾳ τοῦ Πάριδος καὶ Μενελάου ὁ κλῆρος ὀρίζει, ὁπότερος θέλει ῥίψῃ τὸ ἔγχος ἐν Γ 366. Ἐνταῦθα ὁ Αἴας λέγων τῷ Ἑκτορι νὰ ἀρξῇται τῆς μάχης λαμβάνει αὐτὸς τὰ πρωτεῖα τῆς πείρας καὶ τῆς ἡλικίας, ὡς γίνεται ὁδηλον ἐν Φ 439 «ἄρχε· σὺ γὰρ γενεῇφι νεώτερος· οὐ γὰρ

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε μέγας κορυθαίολος Ἑκτωρ·
 «Αἶαν διογενὲς Τελαμώνιε, κοίρανε λαῶν,
 μήτι μευ ἥτε παιδὸς ¹ ἀφαιρουῖ πειρήτιζε 235
 ἥε γυναικός, ἥ οὐκ οἶδεν πολεμήϊα ἔργα.
 αὐτὰρ ² ἐγὼν εὖ οἶδα μάχας τ' ἀνδροκτασίας τε·
 οἷδ ³ ἐπὶ δεξιᾷ, οἷδ ἐπ' ἀριστερὰ νωμῆσαι βῶν ⁴
 ἀζαλέην ⁵, τό μοι ἐστι ταλαύρινον πολεμίζειν·

ἔμοιγε καλόν, ἐπεὶ πρότερος γενόμενός τε καὶ πλείονα οἶδα».

¹ Ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ Σχολιαστής· «Συνεῖδε καὶ ὁ Ἑκτωρ ὅτι μεμψόμενος καὶ καταπλήττων αὐτὸν ἄρχειν κελεύει τῆς μάχης». Τὸ μὲν θετικὸν ἀφαιρούς μόνον ἐνταῦθα ἀπαντᾷ, τὸ συγκριτικὸν δὲ καὶ ὑπερθετικὸν εὐρηται συνηθέστερον. Τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως εἶναι ἀμφίβολον. Συνήθως θεωρεῖται συγγενὲς τοῦ φαύλος καὶ παύρος. Ὅρα λεξ. Ebeling ἐν λ. Σημαίνει δὲ ὀλιγοδρανῆ, ἀδύνατον.

² Ἐγὼ ὅμως γνωρίζω καλὰ τὰς μάχας καὶ τὰς αἰματοχυσίας.

³ Ἐπεξηγηματικὴ ἀναφορά ἐπεξηγοῦσα τὸ οἶδα μάχας εἰδικώτερον.

⁴ Ὁ μὲν Ἀρίσταρχος ἔγραφε βῶν, ὁ δὲ Ἀριστοφάνης βούν καὶ ὁ Ἡρωδιανὸς βῶ. Τὰ ἄριστα χειρόγραφα ἀκολουθοῦσι τῇ τοῦ Ἀριστάρχου γραφῇ, βῶν, ὅπερ πιθανῶς εἶναι Αἰολισμὸς ἀντὶ βούν. Ὁ Σχολιαστής παρατηρεῖ· «Τοῦτο ἐξήγησίς ἐστι τοῦ σακέσπαλος».

⁵ Ἀζαλέος ἐκ τοῦ ἄζω παραγόμενον σημαίνει τὸν ξηρόν. Βούς δὲ ἀζαλέη λέγεται ἡ ἄσπις διότι κατεσκευάζετο ἐκ βοείων δερμάτων. Τὸ ἐπόμενον τὸ ὁ Ἀρίσταρχος ἀνέφερεν εἰς τὸ θηλυκὸν βῶν τὸ γένος κατ' αὐτὸν μετεβλήθη πρὸς τὸ σημαίνον, ὥστε προηγεῖτο ἡ λέξις σάκος. Τὴν σύνταξιν ταύτην ἐκ τῶν νεωτέρων δέχεται ὁ Franke καὶ ὁ Dünker. Κατὰ ταύτην τὴν σύνταξιν ἡ φράσις σημαίνει· γνωρίζω νὰ στρέψω τὴν ἄσπίδα πρὸς τὰ ἀριστερά, τὴν ὁποῖον ἔχω διὰ νὰ πολεμῶ εὐτόλμως. Ἄλλως ἐρμηνεύει ὁ Παραφραστής, ὃ ἀκολουθεῖ ὁ La Roche. Οὗτος παραφράζει, διό μοι ὑπάρχει, διὰ τοῦτο δύνανμαι καρτερῶς νὰ μάχωμαι. Ἡ ἐρμηνεία αὕτη φαίνεται πιθανωτέρα. Εἶναι δ' ἀπόκρισις πρὸς τὸν Αἶαντα σεμνυνόμενον διὰ τὸ ἐπταβόειον σάκος, ὥστε· ἔλεγε· τὸ ἀπὸ ἀσπίδος μάχεσθαι γνωρίζω καλῶς καὶ δὲν φοβοῦμαι. Περὶ τοῦ ἀμφιβόλου ἐτύμου τῆς λ. ταλαύρινον ὅρα 283.

οἶδα δ' ἐπαίξαι μόθον ἵππων ὠκειάων· ¹ 240
οἶδα δ' ἐνὶ σταδίῃ ² δῆτ' ὠ μέλπεσθαι Ἀρηϊ.
ἀλλ' οὐ γάρ ³ σ' ἐθέλω βαλέειν τοιοῦτον ⁴ ἐόντα
λάθρῃ ⁵ ὀπιπεύσας, ἀλλ' ἀμφαδόν, αἶ κε τύχωμι.»
Ἦ ῥα καὶ ἀμπεπαλὼν ⁶ προῖται δολιχόσκιον ἔγχος,
καὶ βάλεν Αἴαντος δεινὸν σάκος ἐπταβόειον 245
ἀκρότατον κατὰ χαλκόν, ὃς ὄγδοος ἦεν ἐπ' αὐτῷ.
ἐξ δὲ διὰ πτύχας ἦλθε δαΐζων χαλκὸς ἀτειρής ⁷.
ἐν τῇ δ' ⁸ ἐβδομάτῃ ῥινῶ σχέτο. δεύτερος αὖτε
Αἴας διογενὴς προῖται δολιχόσκιον ἔγχος,
καὶ βάλε Πριαμίδαο κατ' ἀσπίδα πάντοσ' εἵσῃν. 250
διὰ μὲν ἀσπίδος ἦλθε φαεινῆς ὄβριμον ἔγχος,
καὶ διὰ θώρηκος πολυδαδάλου ἡρήρειστο·
ἀντικρὺ δὲ παρὰ λαπάρῃν ⁹ διάμησε χιτῶνα

¹ Γνωρίζω νὰ ἐφορμήσω εἰς τὸν θορυβώδη ἀγῶνα τὸν ἐφ' ἀμάξις. Ἡ προηγουμένη μάχη ἦτο ἀμυντική, αὕτη δὲ ἐπιθετική.

² Τὸ ἐπίθετον στάδιος παράγεται ἐκ τοῦ ἵσ τη μι· ἐνταῦθα δὲ τὸ θηλυκὸν κεῖται ἀντὶ οὐσιαστικοῦ, διότι τὸ ὕσ μί ν η παρελείσθη. Σταδία μάχη εἶναι ἡ ἐκ τοῦ συστάδην γινομένη διὰ τῶν ἀγχεμάχων ὅπλων. Μέλπομαι σημαίνει· χορεύων ᾄδω, δηλ. γνωρίζω ἐν τῇ μάχῃ ἐκ τοῦ συστάδην νὰ μάχωμαι γενναίως πρὸς τιμὴν τοῦ φονικοῦ Ἀρεως.

³ Ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ παραλειφθὲν ἄρ ξ ο μ α ι, ὅπερ δὲν εἶπεν ὁ Ἑκτωρ, διότι ἀρξάμενος ἐδήλωσε δι' αὐτῆς τῆς πράξεως, ὡς ἐν Φ 488.

⁴ Ὁ Ἑκτωρ ἀναγνωρίζει τὴν πολεμικὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνταγωνιστοῦ αὐτοῦ.

⁵ Τὸ λάθρῃ συντακτέον οὐχὶ μετὰ τοῦ ὀπιπεύσας, ἀλλὰ μετὰ τοῦ βαλέειν, ὡς καὶ τὸ ἀμφαδόν. Προτιμᾶται ἡ γραφή ὀπιπεύσας τῆς ὀπιπτεύσας, κρυφίως σκοπεύσας.

⁶ Τὴν ἐρμηνείαν τοῦ χωρίου ὅρα ἐν Γ 355.

⁷ Διῆλθε δὲ ὁ ἀδάμαστος χαλκὸς τὰς ἐξ πτυχὰς διασχίζων αὐτάς. Τοῦτο μαρτυρεῖ τὴν μεγάλην δύναμιν, μεθ' ἧς ἔβαλεν ὁ Ἑκτωρ.

⁸ Ἀντὶ νὰ εἴπῃ ἐν δὲ τῇ, ἀλλ' ἡ μετὰθεσις ἀπαντᾷ καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς Ν 799, 0 540 καὶ ἀλλαχοῦ.

⁹ Λαπάρῃ εἶναι ὁ κενὸς ὀστέων

ἔγχος· ὁ δ' ἐκλίνθη καὶ ἀλεύατο κῆρα μέλαιναν.
 τῷ δ' ἐκσπασσαμένῳ ¹ δολίχ' ἔγχεα χερσὶν ἄμ' ἄμφω 255
 σὺν ῥ' ἔπεσον, λείουσιν ² εἰκότες ὠμοφάγοισιν
 ἢ συσὶ κάπροιςιν ³, τῶν τε σθένος οὐκ ἀλαπαδνόν ⁴.
 Πριαμίδης ⁵ μὲν ἔπειτα μέσον σάκος οὔτασε ⁶ δουρί,
 οὐδ' ἔρρηξεν χαλκός ⁷, ἀνεγνάμφθη δὲ οἱ αἰχμή.
 Αἶας δ' ἀσπίδα νύξεν ⁸ ἐπάλμενος· ἡ δὲ διαπρὸ ⁹ 260
 ἤλυθεν ἐγχείῃ, στυφέλιξε ¹⁰ δέ μιν μεμαῶτα,
 τμήδην ¹¹ δ' αὐχέν' ἐπῆλθε, μέλαν δ' ἀνεκῆκιν ¹² αἶμα.
 ἀλλ' οὐδ' ὥς ἀπέληγε μάχης κορυθαίολος Ἔκτωρ,
 ἀλλ' ἀναχασσάμενος ¹³ λίθον εἴλετο χειρὶ παχείῃ

τόπος, ἡ μέχρις ἡμῶν λαπάρᾳ ὀνομαζομένη. Ἀντικρὺ δὲ πλησίον τῆς λαπάρᾳ διετρύπησε τὸ δόρυ τὸν χιτῶνα. Ὅρα Δ 359.

¹ Ὅρθως ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Ἀπὸ τῆς τοῦ ἐτέρου ἀσπίδος τὸ ἴδιον ἐκάτερος».

² Ὁ ποιητὴς συχναῖς γενναίους πολεμιστὰς παραβάλλει πρὸς λέοντας.

³ Κάπρος εἶναι ὁ ἀγριόχοιρος. Ὅρθως δ' ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «Καὶ ἐνταῦθα δὲ γενικὸν μὲν τὸ συσὶν, εἰδικὸν δὲ τὸ κάπροιςιν. Καὶ ἔστι καὶ αὐτὸ ὅμοιον τῷ, βοῦς ταῦρος, καὶ τοῖς τοιούτοις».

⁴ Τῶν ὁποίων ἡ δύναμις δὲν εἶναι εὐκατάβλητος.

⁵ Τὴν πρότασιν ταύτην δὲν συνδέει μετὰ τῶν ἡγουμένων, διότι εἶναι ἐπεξηγήσεις.

⁶ Τὸ μὲν οὐ τὰ ζεῖν λέγεται ἐπὶ τοῦ ἐγγύθεν, τὸ δὲ βάλειν ἐπὶ τοῦ πόρρωθεν.

⁷ Τὰ πλεῖστα καὶ ἄριστα τῶν χειρογράφων ἔχουσι χαλκόν, ἀλλ' ἐκράτησεν ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστάρχου γράφοντος χαλκός.

Κατὰ τὴν γραφὴν ταύτην τὸ ἔρρηξεν ἀντικείμενον ἔχει τὸ νοούμενον ἀσπίδα. Παραπλήσιον εἶναι τὸ ἐν Γ 348, ὅπερ ὅρα. Λοιπὸν ὁ χαλκός τοῦ δόρατος δὲν διέσχισε τὴν ἀσπίδα τοῦ Αἴαντος.

⁸ Ὁ δὲ Αἶας διετρύπησε, διέπερασε τὴν ἀσπίδα.

⁹ Ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο, πέρα καὶ πέρα.

¹⁰ Κατὰ τὸν Σχολιαστὴν σημαίνει· «Εἰς τοῦμπροσθεν ὁρμῶντα ἔστησε καὶ ἐπέσχε».

¹¹ Ἐπέρασε κορτερά ἀπὸ τὸν αὐχένα. Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Τμητικῶς, ὅσον ἐπιτεμεῖν καὶ οὐκ εἰς βάθος τρῶσαι».

¹² Μαῦρον αἶμα ἀνέβλυζεν.

¹³ Ἄλλ' ἀποσυρθεὶς, ὑποχωρήσας. Ὁ Ἔκτωρ ὑποχωρεῖ ὅλι-

κείμενον ἐν πεδίῳ, μέλανα, τρηχύν τε μέγαν τε· 265
 τῷ βάλεν Αἴαντος δεινὸν σάκος ἐπταβόειον
 μέσσον ἐπομφάλιον ¹· περιήχησεν δ' ἄρα χαλκός.
 δεύτερος αὖτ' Αἴας πολὺ μείζονα λαῶν αἰείρας
 ἦχ' ἐπιδινήσας, ἐπέρεισε δὲ ἔν' ἀπέλεθρον ²,
 εἶσω δ' ἀσπίδ' ἔαξε ³ βαλὼν μυλοειδέϊ πέτρῳ; 270
 βλάψε δὲ οἱ φίλα γούναθ'· ὁ δ' ὕπτιος ἐξετανύσθη
 ἀσπίδι ἐγχιρμιφθεῖς ⁴· τὸν δ' αἶψ' ὠρθωσεν Ἀπόλλων ⁵·
 καὶ νύ κε δὴ ξιφέεσσ' αὐτοσχεδὸν ⁶ οὐτάζοντο,
 εἰ μὴ κήρυκες, Διὸς ἄγγελοι ἦδὲ καὶ ἀνδρῶν,
 ἦλθον ⁷, ὁ μὲν Τρώων, ὁ δ' Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων, 275
 Ταλθύβιός τε ⁸ καὶ Ἰδαῖος, πεπνυμένω ἄμφω·

γον, διότι εἶχεν ἀνάγκην ἀποστά-
 σεῶς τινος, ὅπως ῥίψη τὸν λίθον.

¹ Κεῖται κατηγορηματικῶς εἰς
 τὸ σάκος καὶ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν
 φράσιν ἐπ' ὁ μ φ α λ ῶ.

² Ἐκ τοῦ ἀ καὶ πέλεθρον =
 πλέθρον, καὶ σημαίνει μεγάλην,
 ὑπέρμετρον. Ὁ Σχολιαστὴς ἐρ-
 μηνεύει· «Συνεπέδωκεν ὅλον τὸ
 σῶμα τῇ βολῇ, καὶ πάσῃ δυνάμει
 ἐχρήσατο».

³ Ὅρα τὴν διαφορὰν τῆς δυ-
 νάμεως τῶν δύο ἡρώων. Ὁ μὲν
 Ἐκτωρ βαλὼν λίθον μόλις ἐποίησε
 νὰ περιήχησῃ τὸ σάκος τοῦ ἀντα-
 γωνιστοῦ, ὁ δὲ Αἴας ἔθραυσε τὴν
 ἀσπίδα τοῦ Ἐκτορος. Σημειω-
 τέον ὅμως, ὅτι ἐνυπάρχει καὶ τις
 διαφορὰ ἐν τοῖς ἀμυντηρίοις ὁ-
 πλοῖς ἐκαστέρου. Μυλοειδὴς πέ-
 τρος λέγεται ὁ ὅμοιος πρὸς μυλό-
 πετραν.

⁴ Οὕτως ἔχουσι τὰ ἄριστα

τῶν χειρογράφων κατὰ τὸν La
 Roche, ἐν ᾧ ὁ Ἀρίσταρχος ἔγρα-
 φεν, ἀ σ π ῖ δ' ἐ ν ι χ ρ ι μ φ θ ε ῖ ς·
 Ἡ μετοχὴ δηλοῖ τὸ αἶτιον τῆς
 πτώσεως τοῦ Ἐκτορος, δηλ. ἐ-
 τεκνώθη ἀνάσκειν, διότι προσε-
 τρίβη εἰς τὴν ἀσπίδα, ἣτις κατέ-
 πεσεν ἐπ' αὐτοῦ. Ἄλλοι ὅμως ἐρ-
 μηνεύουσι, κρατῶν σφιγκτά ἢ
 σφίγγων τὴν ἀσπίδα, ὡς βρα-
 δύτερον οἱ Σπαρτιάται.

⁵ Ὁ Ἀπόλλων ἦτο θεατῆς τοῦ
 ἀγῶνος καθήμενος ἐπὶ τῆς φηγοῦ
 τοῦ Διός, ὡς εἶδομεν ἐν στίχ. 59.

⁶ Ὅλως πλησίον, καθ' ὕλα-
 κληρίαν πλησίον.

⁷ Οἱ κήρυκες δὲν ἐπέμψθησαν,
 ἀλλ' ἦλθον ἐξ ἰδίας ὁρμῆς καὶ
 προθυμίας, διότι καὶ οἱ δύο ἦσαν
 συνετοί.

⁸ Ἐπειδὴ ὁ μὲν Ταλθύβιος ἦτο
 κῆρυξ τῶν Ἀχαιῶν, ὁ δὲ Ἰδαῖος

μέσσω ¹ δ' ἀμφοτέρων σκῆπτρα σχέθον, εἶπέ τε μῦθον
κῆρυξ Ἰδαῖος, πεπνυμένα μῆδεα εἰδώς·

«Μηκέτι, παῖδε ² φίλω, πολεμίζετε, μηδὲ μάχεσθον·
ἀμφοτέρω γὰρ σφῶϊ φιλεῖ ³ νεφεληγερέτα Ζεὺς· 280
ἄμφω δ' αἰχμητά· τό γε δὴ καὶ ἴδμεν ⁴ ἅπαντες.
νῦξ δ' ἤδη τελέθει ⁵. ἀγαθὸν καὶ ⁶ νυκτὶ πιθέσθαι.»

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη Τελαμώνιος Αἴας·
«Ἰδαῖ', Ἐκτορα ταῦτα κελεύετε ⁷ μυθήσασθαι·
αὐτὸς γὰρ χάρμη προκαλέσσατο πάντας ἀρίστους. 285
ἀρχέτω ⁸. αὐτὰρ ἐγὼ μάλα πείσομαι ἥπερ ἂν οὗτος ⁹.»

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε μέγας κορυθαίολος Ἐκτωρ·
«Αἴαν, ἐπεὶ ¹⁰ τοι δῶκε θεὸς μέγεθος τε βίην τε

τῶν Τρώων, ἀποτελεῖται σ χ ῆ-
μ α χ ι α σ τ ὅ ν.

¹ Τοῦτο βραδύτερον ἐλέγετο
μεταίχμιον. Οἱ κήρυκες ἐκράτουν
σκῆπτρα ὡς σύμβολον τοῦ ἀξιώ-
ματος αὐτῶν.

² Συνήθης προσφώνησις προ-
σβυτέρων πρὸς νεωτέρους.

³ Ἀπόδειξις, ὅτι ὁ Ζεὺς φι-
λεῖ ἀμφοτέρους, εἶναι, ὅτι οὐδενὶ
ἐπέτρεψεν, ἵνα νικήσῃ τὸν ἕτερον.
Ὁ ποιητὴς ὀρθῶς ποιήσας δὲν
ἐπιτρέψει, ὅπως ἡττηθῇ ὁ Ἐκτωρ·
διότι τοῦτον διαφυλάττει ὡς μέ-
τρον τῆς ἀνδρείας τοῦ Ἀχιλλέως.
Ὅρα Ἱστορ. τῶν ὁμηρ. ἐπῶν
σελ. 262.

⁴ Τοῦτο δὲ καὶ γνωρίζομεν
ὅλοι· δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ δο-
κιμάσωμεν ὅμῃς.

⁵ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει·
«Ἀντὶ τοῦ γίνεται, ἀρχὴν λαμ-
βάνει ἡ νύξ».

⁶ Δηλαδή πλὴν τῶν ἄλλων
αἰτίων.

⁷ Ἄν καὶ ἡ προσφώνησις ἐγέ-
νετο καθ' ἐνικὸν ἀριθμὸν, ὅμως
τὸ ῥῆμα μετεχειρίσθη εἰς πλη-
θυντικόν· διότι ὁ Ἰδαῖος εἶπεν ἐν
ὀνόματι καὶ τῶν δύο κηρύκων.
Ὅρθως λέγει ὁ Σχολιαστὴς·
«Πράου μὲν τὸ ἦθος· οὐ γὰρ προσ-
φιλονεικεῖ κρατῶν τῇ μάχῃ· συνε-
τοῦ δέ, ὅτι μὴ εὐθὺς τῷ κήρυκι
συνεχώρησεν, ἵνα μὴ ἄσμενος δο-
κῇ τὴν διάλυσιν προσείσθαι, ἀλλὰ
τὸν προκαλεσάμενον ῥῆθι δεῖν
περὶ διαλύσεως ποιεῖσθαι τοὺς
λόγους».

⁸ Ἐννοεῖται ἡ φράσις, ταῦτα
μυθήσασθαι, δηλ. μηκέτι πολε-
μίζειν καὶ νυκτὶ πιθέσθαι.

⁹ Ἐκ τοῦ ἀρχέτω ἐννοητέον
τὸ ἄρξῃ (μυθήσασθαι).

¹⁰ Τὸν ἀποροῦντα περὶ τὴν

καὶ πινυτήν ¹, περὶ δ' ἔγχει Ἀχαιῶν φέρτατός ἐσσι,
 νῦν μὲν παυσώμεσθα μάχης καὶ δηϊοτήτος 290
 σήμερον ². ὕστερον αὖτε μαχησόμεθ', εἰσόκε δαίμων
 ἄμμε διακρίνη, δῶη δ' ἐτέροισι ³ γε νίκη·
 νῦξ δ' ἤδη τελέθει· ἀγαθὸν καὶ νυκτὶ πιθέσθαι ⁴.
 ὥς ⁵ σὺ τ' εὐφρήνης πάντας παρὰ νηυσὶν Ἀχαιοῦς,
 σοὺς τε μάλιστα ἔτας ⁶ καὶ ἐταίρους, οἳ τοι ἔασιν. 295

σύνταξιν τοῦ χωρίου παραπέμπω
 εἰς τὸ Γ 59.

¹ Ἐκ τῆς ῥίξης πινυ τοῦ ῥήματος πνέω παραγόμενον σημαίνει σύνεσιν, φρόνησιν. Ὅρα καὶ ο 71 καὶ 228. Τὸ περὶ ἐπιτείνει τὴν σημασίαν τοῦ ὑπερθετικού φέρτατος.

² Τὸ σήμερον προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὸ νῦν μὲν. Οἱ ἀρχαῖοι κατὰ τὸν Σχολιαστήν παρήγον τὸ ἐπίρρημα ὕστερον οὕτως· «Ὡσπερ παρὰ τὴν πρὸ πρόθεσιν γίνεται πρότερος καὶ παρὰ τὴν ὑπὲρ ὑπέρτερος, οὕτω καὶ παρὰ τὴν ὑπὸ ὑπότερος, καὶ κατὰ συγκοπὴν ὑπτερος καὶ τροπή τοῦ π εἰς σ ὕστερος».

³ Τοῖς Ἀχαιοῖς ἢ τοῖς Τρωσίν. Ὁ Ameis εἰκάζει, ὅτι οἱ στίχοι 294—293 παρενεβλήθησαν ἐκ τῶν ἐπομένων 377, 378 καὶ 282· διότι ἐκ τῶν ῥημάτων παυσώμεθα καὶ μαχησόμεθα ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἄμμε γίνεται δηλον, ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ Αἴαντος καὶ Ἑκτορος. Κατὰ τοὺς ὅρους δὲ τῆς μονομαχίας ἡ ἔκβασις αὐτῆς δὲν ἤθελεν ἔχει ἀπο-

τέλεσμα ἐπὶ τοῦ ὅλου πολέμου. Διὰ τοῦτο ἡ ἐπαγγελία περὶ ἐξακολουθήσεως τῆς μονομαχίας ἐφάνη παράδοξος. Καὶ ὅμως τὸ παράδοξον τοῦτο περιέχει ψυχολογικὴν ἀλήθειαν· διότι ὁ Ἑκτωρ τὴν διάλυσιν τῆς μονομαχίας δεχόμενος πειρᾶται, ὅπως μὴ δόξῃ ἀποφεύγων τὴν μάχην. Λέγει λοιπὸν ἔχοντες καιρὸν νὰ πολεμήσωμεν, λέγων δὲ τοῦτο δὲν ἐννοεῖ μονομαχίαν, ἀλλ' ἐξακολουθήσιν τοῦ πολέμου. Σημειώσων δ', ὅτι ὁ πόλεμος τῶν ἡρώων ὁμοιάζει πρὸς μονομαχίας.

⁴ Τὸν στίχον τοῦτον ἐθεώρει νόθον ὁ Ἀρίσταρχος.

⁵ Ἡ τελικὴ αὕτη πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ παυσώμεθα μάχης· ἵνα καὶ σὺ φαιδρύνῃς ὅλους τοὺς Ἀχαιοὺς πλησίον τῶν πλοίων.

⁶ Ἡ λέξις ἀπαντᾷ μόνον ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους γλωσσολόγους πράγεται ἐκ τῆς ἀντωνυμικῆς ῥίξης ἐ, ἐξ ἧς καὶ αἱ τριτοπρόσωποι προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι. Σημαίνει τοὺς ἰδιχοὺς ἥτοι πάντας τοὺς συγγενεῖς, οἵτινες δὲν

αὐτὰρ ἰ ἐγὼ κατὰ ἄστῳ μέγα Πριάμοιο ἄνακτος
 Τρῳᾶς εὐφρανέω καὶ Τρῳάδας ἔλκεσιπέπλους,
 αἶ τε μοι εὐχόμεναι ² θεῖον δύσονται ἀγῶνα.
 δῶρα δ' ἄγ' ἀλλήλοισι περικλυτὰ δώομεν ἄμφω,
 ὅφρα τις ὧδ' εἴπῃσιν Ἀχαιῶν τε Τρώων τε. 300
 ἤμὲν ἐμαρνάσθην ἔριδος πέρι ³ θυμοβόροιο,
 ἦδ' αὖτ' ἐν φιλότῃ διέτμαγεν ⁴ ἄρθμήσαντε.»
 Ὡς ἄρα φωνήσας δῶκε ξίφος ἀργυρόηλον ⁵,
 σὺν κολεῷ τε ⁶ φέρων καὶ εὐτμήτῳ τελαμῶνι.
 Αἴας δὲ ζωστῆρα δίδου φοίνικι ⁷ φαεινόν. 305
 τῷ δὲ διακρινθέντε ⁸ ὁ μὲν μετὰ λαὸν Ἀχαιῶν

δηλοῦνται διὰ τῶν ἰδιαιτέρων ὀνομάτων, κασιγνήτος καὶ ἀνεψιός.

¹ Ἐπειδὴ προηγῆθη σὺ τε, περιεμένομεν καὶ ἐγὼ· ἀντὶ δὲ τούτου κατέστησε τὴν τελικὴν πρότασιν ὅλως ἀνεξάρτητον μεταχειρισθεὶς μέλλοντα τῆς ὀριστικῆς.

² Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ παρὰ κλήσεως, ἀλλὰ περὶ εὐγνωμοσύνης τῶν Τρῳάδων πρὸς τοὺς θεοὺς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἑκτορος. Ἐν Σ 376 ὀνομάζεται θεῖος ἀγὼν τὸ ἀνάκτορον τοῦ Διός, ὅπου συναθροίζονται οἱ θεοί. Λοιπὸν ἀγὼν σημαίνει ἀθροιστήριον, συναγωγὴν, κατ' ἄλλους μὲν τῶν εὐχομένων, κατ' ἄλλους δὲ τῶν θεῶν, ὅπερ δὲν φαίνεται πιθανόν. Ἐν ἄλλαις λέξεσι σημαίνει ναόν, συνηθέστερον ὅμως ἐρμηνεύεται τόπος πρὸ τοῦ ναοῦ.

³ Σημαίνει, ὅτι καὶ τὸ ἐξ ἔριδος ἐν στίχ. 411.

⁴ Ἀντὶ τοῦ δις τμήσαν (δις-τμήγω). Τὸ ἀρθμήσαντε ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Ἀρμολογῶντες καὶ συμβιβασθέντες· φιλιωθέντες». Τοιαύτην σημασίαν ἔχει καὶ τὸ ἄρθμιος ἐν π 427.

⁵ Κατὰ τινὰ μῦθον μὴ ὑπάρχοντα ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσι διὰ τοῦ ξίφους τούτου ὁ Αἴας ἠτύοκτόνησε καὶ διὰ τῆς ζώνης τῆς ὑπὸ τοῦ Αἴαντος δωρηθείσης ὁ Ἀχιλλεὺς ἔδεσε τὸ πτώμα τοῦ Ἑκτορος ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἄρματος.

⁶ Κολεὸν καὶ κουλεὸν λέγεται ἡ ξιφοθήκη. Τελαμῶν δὲ εἶναι ὁ ἱμάς ὁ βαστάζων τὸ ξίφος.

⁷ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «ἀντὶ τοῦ φοινικῶ ἀνθὲι πεφωτισμένον, ὅ ἐστι κεχρωτισμένον».

⁸ Ἀντὶ τὰ εἴπη, τῶν δὲ διακρινέντων ὁ μὲν, ὁ δὲ.

ἦϊ, ὃ δ' ἐς Τρώων ὄμαδον ¹ κίε. τοὶ δ' ἐχάρησαν,
ὥς εἶδον ζῶν τε καὶ ἄρτεμέα ² προσιόντα,
Αἴαντος προφυγόντα μένος καὶ χεῖρας ἀάπτους ³
καὶ ῥ' ἦγον προτὶ ἄστυ, ἀελπτέοντες ⁴ σόον εἶναι. 310
Αἴαντ' αὖθ' ἐτέρωθεν ἐϋκνήμιδες Ἀχαιοὶ
εἰς ⁵ Ἀγαμέμνονα δῖον ἄγον, κεχαρητότα νίκη ⁶.

Οἱ δ' ὅτε δὴ κλισίῃσιν ἐν Ἀτρείδαο γέγοντο,
τοῖσι δὲ βοῦν ἰέρευσεν ἀναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
ἄρσενα πενταέτηρον ⁷ ὑπερμενεί Κρονίωνι. 315
τὸν δέρον ἀμφὶ θ' ἔπον, καὶ μιν διέχευαν ἅπαντα,
μίστυλλον τ' ἄρ' ἐπισταμένως πεῖρὰν τ' ὀβελοῖσιν,
ὥπτησάν τε περιφραδέως, ἐρύσαντό τε πάντα.
αὐτὰρ ἐπεὶ παύσαντο πόνου τετύκοντό τε δαῖτα,
δαίνυντ', οὐδέ τι θυμὸς ἐδεύετο δαιτὸς εἵσης. 320
νώτοισιν ⁸ δ' Αἴαντα διηνεκέεσσι γέραιρεν

¹ Ἐνταῦθα σημαίνει πλῆθος ἀνθρώπων θορυβοῦντων. Ὁρθῶς δὲ λέγει ὁ Σχολιαστής: «Ἐπὶ μὲν Αἴαντος τὸν λαόν, ἐπὶ δὲ Ἑκτορος ὁμαδὸν φησι, διαστείλας: αἰεὶ γὰρ θορυβώδεις αὐτοὺς ἐκδέχεται».

² Τὸ ἄρτεμῆς ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης, ἐξ ἧς καὶ τὸ ἄρτιος, παραγόμενον σημαίνει τὸν ἀρτιμελῆ, τὸν γερόν. Ὅρα, ὅτι οἱ μὲν Τρῶες σφόδρα χαίρουσιν ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ, οἱ δὲ Ἀχαιοὶ δὲν αἰσθάνονται τὴν χαράν, διότι δὲν εἶδον τὸν στρατηγὸν αὐτῶν κινδυνεύοντα.

³ Περὶ τοῦ ἐτύμου καὶ τῆς σημασίας τοῦ ἐπιθέτου ὄρα Α 567.

⁴ Ἐκ τοῦ ἀελπος καὶ σημαί-

νει ἀνελπιστοῦντες, μὴ ἐλπίζοντες.

⁵ Δηλαδὴ εἰς τὴν σκηνήν, ἐν ἣ ἦτο ὁ Ἀγαμέμνων.

⁶ Ὁ Αἴας ἐθεωρήθη νικητής, διότι ἔτρωσε τὸν Ἑκτορα, ἔρριψε τοῦτον χαμαὶ καὶ ἠνάγκασε τοῦτον νὰ αἰτήσῃ τὴν διακοπὴν τῆς μάχης.

⁷ Ὅρα Β 403. Καὶ τὸ ἐπόμενον χωρίον ἐρμηνεύεται ἐν Α 465.

⁸ Τὰ νῶτα ἦτοι ἡ ὠμοπλάτη ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ ἀριστον μέρος τοῦ ζώου. Τούτου ἕνεκεν οἱ ἀριστεύοντες τῶν ἡρώων διὰ τούτων ἐτιμῶντο. Ὅρα καὶ Θ 162 καὶ Μ 311. Παραπλήσιον ἐγένετο πρὸς τιμὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἐν τῇ στρατείᾳ, ὡς παρακλίδει ὁ Ἡρόδοτος VI, 56 «προβάτοισι δὲ χρῶ-

ἥρως Ἀτρείδης, εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων.
αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο,
τοῖς ὁ γέρων πάμπρωτος ¹ ὑφαίνειν ἤρχετο μῆτιν,
Νέστωρ, οὗ καὶ πρόσθεν ἀρίστη φαίνεται βουλή. 325
ὁ σφιν εὐφρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·

αἴ Ατρείδη τε καὶ ἄλλοι ἀριστῆες Παναχαιῶν,
πολλοὶ γὰρ ² τεθνᾶσι κάρη κομόωντες Ἀχαιοί,
τῶν νῦν αἶμα κελαινὸν ἐύρροον ἀμφὶ ³ Σκάμανδρον
ἔσκεδασ' ὄξυς Ἀρης, ψυχὰι ⁴ δ' Αἰδόςδε κατῆλθον. 330
τῷ σε χρὴ πόλεμον μὲν ἄμ' ἡοῖ παῦσαι Ἀχαιῶν,
αὐτοὶ δ' ἀγρόμενοι κυκλήσομεν ⁵ ἐνθάδε νεκροὺς
βουσί καὶ ἡμιόνοισιν· ἀτὰρ κατακήμεν αὐτοὺς
[τυτθὸν ἀποπρὸ ⁶ νεῶν, ὥς κ' ὅστέα παισὶν ἕκαστος
οἴκαδ' ἄγῃ, ὅτ' ἂν αὖτε νεώμεθα πατρίδα γαῖαν]. 335

σθαι ἐν τῇσι ἐξοδίῃσι ὁκόσοις
ἂν ἐθέλωσι, τῶν δὲ θυομένων
ἀπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ
νῶτα λαμβάνειν σφέας». Μέχρι
τῶν καθ' ἡμῶν χρόνων διὰ τῶν
νῶτων τιμῶνται προέχοντες δαι-
τυμόνες. Τὸ ἐπίθετον διηνεκῆς εἶ-
ναι σύνθετον ἐκ τῆς διὰ καὶ τῆς
ρίζης ἐνεκ (ἐξ ἧς τὸ ἡνεγκον) καὶ
σημαίνει συνεχῆς, continuous.

¹ Πρῶτος πάντων. Ὁ Ὅμηρος
τὰς σοφωτάτας τῶν γυναικῶν τῷ
Νέστορι ὑποβάλλει. Τὴν ἐπομέ-
νην φράσιν λέγει ἐκ μεταφορᾶς
τοῦ ὑφαινομένου ἱστοῦ.

² Κατὰ πρόληψιν προτάσσει τὸ
αἴτιον διὰ τοῦ γάρ, καὶ ἐπιτάσ-
σει τὸ αἰτιατὸν ἐν στίχ. 331, ὥς
ἐν Ν 228—230 καὶ Ο 739—741.
Ἄν ἀντὶ τοῦ γάρ ὑπῆρχε τὸ

ἐπειδὴ, ἡ σύνταξις ἤθελεν εἶναι
ὁμαλή.

³ Ἀξίον σημειώσεως, ὅτι τὸ
ἐ τῆς προθέσεως λαμβάνεται βρα-
χὺ πρὸ τοῦ σκ.

⁴ Κατὰ τὰς ἰδέας τῶν ὁμηρι-
κῶν ἀνθρώπων τὸ σπουδαιότερον
ἦτο τὸ σῶμα καὶ οὐχὶ ἡ ψυχὴ.
Ὅρα Α 4.

⁵ Ἡ πρότασις αὕτη κατέστη
ἀνεξάρτητος τῆς προηγουμένης.
Ἀντὶ δὲ ἀπαρεμφάτου, ὅπερ
περιεμένομεν, ἐτέθη ὑποτακτικὴ.
Τὸ ῥῆμα ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει
οὕτως: «Ἀντὶ τοῦ τροχοῦς ἀγά-
γωμεν, ἢ μάλιστα ἐφ' ἀμάξων
κομίσωμεν, ὥς ἀπὸ μέρους. Τὰ
γὰρ κύκλα, ἤγουν οἱ τροχοί, μέ-
ρος ἀμάξης».

⁶ Ὀλίγον μακρὰν ἀπὸ τὰ

τύμβον δ' ἄμφι πυρὴν ἕνα χεύομεν ἐξαγαγόντες ¹
 ἄκριτον ² ἐκ πεδίου· ποτὶ δ' αὐτὸν δείμομεν ὦκα
 πύργους ³ ὑψηλοῦς, εἴλαρ νηῶν τε καὶ αὐτῶν,
 ἐν δ' αὐτοῖσι πύλας ⁴ ποιήσομεν εὖ ἀραρυίας,

πλοῖα. Τοὺς δύο τούτους στίχους οὐχὶ ἄνευ λόγου ἡθέλει ὁ Ἀρίσταρχος, ὡς παραδίδει ὁ Σχολιαστής· «Ἀθετοῦνται, ὅτι οὐ διὰ τοῦτο ἐκκίοντο, ὅπως τὰ ὅσ' αὐτὰ κομίσωνται, ἀλλὰ συνηθεῖ· καὶ γὰρ οἱ ἐπὶ τῆς ἰδίας τελευτῶντες ἐκκίοντο. Καθόλου οὖν οἶδε πυρὶ καιομένους τοὺς πάλαι, καὶ ἐνπαῦθα τιθεμένους, ὅπου καὶ ἐτελεύτησαν». Ὅντως ὁ Ἀγαμέμνων νομίζων, ὅτι ὁ Μενέλαος θέλει ἀποθάνει διὰ τὸ τραῦμα, λέγει ἐν Δ 174 «σέο δ' ὅσ' τέα πύσει ἄρουρα κειμένου ἐν Τροίῃ ἀτελευτήτω ἐπὶ ἔργῳ. Καὶ κέ τις ὦδ' ἐρέει Τρώων ὑπερνηνορέοντων, τύμβῳ ἐπιθρώσκων Μενέλαου κυδαλίμοιο». Ὅρα καὶ Σ 332 καὶ Ψ 243. Ἄλλως ἢ πρότασις δὲν ἐκτελεῖται, ἢ τοῦλάχιστον δὲν λέγεται, ὅτι ἐκτελεῖται, ἐν στίχ. 430. Πρὸς τούτοις τὸ ἐνταῦθα προτεινόμενον δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ, διότι ὁ ποιητὴς ἐν στίχ. 337 ἔννοεῖ πολυάνδριον, ἐν ᾧ ἡθελεν εἶναι δύσκολον νὰ διαχωρισθῶσι τὰ ὅσ' αὐτὰ. Ἐν τέλει ἡ φράσις ὡς κ' ὅσ' τέα παίσιν ἕκαστος οἷκαδ' ἄγῃ, διεγείρει ἐκπληξιν διότι ἔχει οὕτως, ὡσεὶ ὁ εἰπὼν ἔλεγεν, ὅτι ἕκαστος

ἤθελε κομίσαι τὰ ὅσ' αὐτοῦ τοῖς ἰδίοις παισιν.

¹ Οἱ ἀρχαῖοι ἐρμηνεύουσιν ὡς ἀμετάβατον δηλ. ἐκ πορευθέντες, ἐξελθόντες. Οἱ νεώτεροι ὅμως θεωροῦσιν ὡς μεταβατικόν, δηλ. ἐπισωρεύσαντες γῶμα ἐκ τῆς πεδιάδος.

² Ἀκριτος τύμβος λέγεται ὁ κοινός, τὸ πολυάνδριον.

³ Ἐννοεῖ τεῖχος μετὰ πύργων, ὡς γίνεται δῆλον ἐν στίχ. 437 «ποτὶ δ' αὐτὸν τεῖχος ἔδειμαν πύργους θ' ὑψηλοῦς.» Κατὰ τὸ προηγούμενον χρονικὸν διάστημα οἱ Ἀχαιοὶ δὲν εἶχον ἀνάγκην τείχους, διότι ὁ Ἀχιλλεὺς ἦτο ἔρκος τῶν Ἀχαιῶν. Τὸ εἴλαρ παρὰ τὴν αὐτὴν ῥίξιν, ἐξ ἧς καὶ τὸ εἴλω, σημαίνει ὀχύρωμα, προφύλαξιν καὶ εἶναι παράθεσις εἰς τὸ πύργους.

⁴ Ὁ Ἀρίσταρχος ἐδέχετο μόνον μίαν πύλιν τοῦ τείχους καὶ τοῦτω ἀκολουθοῦσι οἱ πλεῖστοι τῶν νεωτέρων ἐρμηνευτῶν, ὡς ὁ La Roche καὶ ὁ Düntzer. Ὁ σχολιαστής ὀρθῶς παρατηρεῖ· «Μία μὲν ἱππήλατος ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν τοῦ ναυστάθμου· τὰς δὲ λοιπὰς πύλιδας εἶχον πρὸς τὰς ἄλλας μικρὰς χρεῖας».

ὄφρα δι' αὐτάων ἱππηλασίῃ ὁδὸς εἴη ¹ · 340
 ἔκτοσθεν ² δὲ βαθεῖαν ὀρύξομεν ἐγγύθι τάφρον,
 ἧ χ' ἵππους ³ καὶ λαὸν ἐρυκάκοι ἀμφὶς ἐοῦσα,
 μή ποτ' ἐπιβρίσῃ ⁴ πόλεμος Τρώων ἀγερῶχων. »
 Ὡς ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα πάντες ἐπήνησαν βασιλῆες.
 Τρώων αὖτ' ἀγορὴ γένετ' ⁵ Ἰλίου ἐν πόλει ἄκρη, 345
 δεινὴ, τετρηχυῖα ⁶, παρὰ Πριάμοιο θύρῃσιν.
 τοῖσιν δ' Ἀντήνωρ ⁷ πεπνυμένος ἦρχ' ἀγορεύειν·
 «Κέκλυτέ μευ, Τρῶες καὶ Δάρδανοι ἧδ' ἐπίκουροι,
 ὄφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει.
 δεῦτ' ἄγετ', Ἀργεῖν Ἑλένην καὶ κτήμαθ' ἅμ' αὐτῇ ⁸
 δώομεν Ἀτρεΐδῃσιν ἄγειν· νῦν ⁹ δ' ὄρκια πιστὰ 351

¹ Μετὰ τὴν αὐθυπότακτον ἔπεται εὐκτική ἔγκλισις. Διὰ τοῦτο ἐπεχειρήσαν τινες νὰ τρέψωσιν εἰς ὑποτακτικὴν εἴη. Ἀλλ' ὁ La Roche παρατηρεῖ, ὅτι ἡ ὑποτακτικὴ ἔπρεπε νὰ ᾔηται ἤη, διότι τὸ ἔη μόνον εἰς ἤη ἐκτείνεται, ὡς θ ἡ η, σ τ ἡ η, φ ἡ η, ἄ ν ἡ η. Ἀλλως εὐκτικὴ ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ προστακτικῆς ἰσοδυναμούσης πρὸς τὴν ἀνθυπότακτον ὡς ἐν ψ 135 καὶ ω 532.

² Ἐκτὸς τοῦ τείχους, ὅπερ ἀκριβέστερον ὀρίζεται διὰ τοῦ ἐγγύθι.

³ Ἐννοεῖ τὰ ἄρματα τῶν ἡρώων. Τὸ δὲ ἀ μ φ ἰς ο ὕ σ α σημαίνει περικυκλοῦσα.

⁴ Ἐπιπέσῃ με ὅλον του τὸ βάρος.

⁵ Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπῆρχεν ἡ εἰκασία, ὅτι ὁ Πρίαμος δὲν συνεκάλεσε τὴν ἀγοράν, ὡς παρατηρεῖ ὁ Σχολιαστής. «Δηλοῦ ὡς

οὐχ οἱ βασιλεῖς συνήγαγον αὐτοὺς, ἀλλ' ἀγανακτοῦντες ἦγον εἰς τὰ βασίλεια».

⁶ Παρακείμενος τοῦ ταράσσω, ταραχώδης, θορυβώδης, B 95. «τετρηχει δ' ἀγορὴ, ὑπὸ δὲ στεναχίζετο γὰρ λαῶν ἰζόντων, ὁμαδος δ' ἦν», Ἡ ἀγορὰ τῶν Τρώων ἐγίνετο πρὸ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Πριάμου, B 788.

⁷ Ὁ Ἀντήνωρ κατέχει τὴν αὐτὴν θέσιν παρὰ τοῖς Τρωσίν, ἣν ὁ Νέστωρ παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς, 148.

⁸ Πλὴν τῆς Ἑλένης ὁ Πάρις ἤρπαξεν ἐκ Σπάρτης καὶ θησαυροὺς Γ, 70. Ὁ Ὀμηρὸς ἐμβάλλων εἰς τὸ στόμα τοῦ συνετοῦ Ἀντήνορος λόγους περὶ καταπαύσεως τοῦ πολέμου ὑποδηλοῖ, ὅτι δὲν ἐπιδοκιμάζει τὴν ἐξακολούθησιν τούτου.

⁹ Ἀντιτίθεται ἡ παροῦσα κατάστασις πρὸς τὴν παρακείμευσιν τοῦ Ἀντήνορος.

ψευσάμενοι ¹ μαχόμεσθα· τῷ οὐ νύ τι κέρδιον ἡμῖν
[ἔλπομαι ² ἐκτελέεσθαι, ἵνα μὴ ῥέξομεν ὧδε]».

Ἦτοι ὁ γ' ὥς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔξετο· τοῖσι δ' ἀνέστη
διος Ἀλέξανδρος, Ἑλένης πόσις ἡυκόμοιο, 355
ὃς μιν ἀμειβόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

Ἄντηνορ, σὺ μὲν ³ οὐκέτ' ἐμοὶ φίλα ταῦτ' ἀγορεύεις·
οἶσθα ⁴ καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τοῦδε νοῆσαι.

εἰ δ' ἐτεὸν δὴ τοῦτον ἀπὸ σπουδῆς ⁵ ἀγορεύεις,
ἐξ ἄρα δὴ τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί. ⁶ 360
αὐτὰρ ἐγὼ Τρώεσσι μεθ' ἵπποδάμοις ἀγορεύσω.

ἀντικρὺ ⁷ δ' ἀπόφημι, γυναῖκα μὲν οὐκ' ἀποδώσω·
κτῆματα ⁸ δ', ὅσσ' ἀγόμεν ἔξ Ἀργεος ἡμέτερον δῶ,

¹ Ἡ ἔννοια τοῦ ψεύδεσθαι ποιεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὰ π ι σ τ ἄ. Κατ' ἄλλους μὲν ἡ αἰτιατική ὄρκια εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ψευσάμενοι κατ' ἄλλους δὲ δηλοῖ τὴν σχέσιν. Τώρα καταπατήσαντες τὰς πιστάς συνθήκας μαχόμεθα.

² Τὸν στίχον τοῦτον ἐξωθέλιζον οἱ Ἀλεξανδρινοὶ ἔχοντες τὴν γνώμην, ὅτι προσετέθη ὑπὸ τινος ἀγνοήσαντος τὴν ἑλλειψιν τοῦ ἔσται. Ἡ ἀθέτησις ἐπιδοκιμάζεται καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων διότι οὗτος καὶ ἀνάρμοστος εἶναι καὶ ἀσαφής. Ὁ Ἡρωδιανὸς ἐνόμιζεν, ὅτι τὸ ἵνα κεῖται ἀντὶ τοῦ ἔάν, ὡς λέγει ὁ Σχολιαστής· «Τὸ ἵνα ἀντὶ τοῦ ἔάν παρὰ Ἡρωδιανῶν δυνατὸν γὰρ σύνδεσμον ἀντὶ συνδέσμου παραλαβεῖν. Παρὰ τοῖς ἄλλοις ὠφέλις ἐσται». Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ἀρίσταρχος ἔγραφεν ἵν' ἄν.

³ Ἡ ἀντίθεσις ὑπάρχει ἐν στίχ.

361 α ὁ τ ἄ ρ ἐ γ ὡ. Τὸ δὲ φίλα κεῖται κατηγόρηματικῶς.

⁴ Τὸ ἀσύνδετον ἔχει ἀντιθετικὴν ἔννοιαν. Ὅμως γνωρίζεται καὶ ἄλλον λόγον καλλιτέρον νὰ ἐπινοήσης. Ὁ Πάρις πλαγίως κακίζει τὸν Ἀντήνορα, ὅτι δὲν λέγει τὴν πεποίθησιν αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν ἡ ἐπομένη ἀντίθεσις.

⁵ Ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει· «εἰ ταῦτα μὴ παίζων, ἀλλὰ σπουδάζων λέγεις».

⁶ Οὐχὶ ἄνθρωποι, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ θεοὶ ἔβλαψαν τὰς φρένας.

⁷ Κατὰ τὸν Σχολιαστὴν σημαίνει· «Κατὰ πρόσωπον καὶ ἐξ ἐναντίας πάντων καὶ κατὰ ἀντίκρουσιν».

⁸ Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «Κτήματα δὲ οἱ μὲν μεθ' Ὅμηρον ἰδίως ἐπὶ ἀγρῶν καὶ οἴκων φασίν, Ὅμηρος δὲ ἐπὶ πάντων ἀπλῶς τῶν ὑπαρχόντων».

πάντ' ἐθέλω ¹ δόμεναι καὶ ἔτ' οἴκοθεν ἄλλ' ἐπιθεῖναι·

Ἦτοι ὃ γ' ὥς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔξετο· τοῖσι δ' ἀνέστη
Δαρδανίδης Πρίαμος, θεόφιν μῆστωρ ² ἀτάλαντος, 366
ὃ σφιν εὐφρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·

αὐκέκλυτέ μευ ³, Τρῶες καὶ Δάρδανοι ἡδ' ἐπίκουροι,
ὄφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει.
νῦν μὲν δόρπον ⁴ ἔλεσθε κατὰ πτόλιν, ὥς τὸ πάρος περ,
καὶ φυλακῆς μνήσασθε ⁵ καὶ ἐγρήγορθε ἕκαστος· 371
ἡῶθεν ⁶ δ' Ἰδαῖος ἱτῶ κοίλας ἐπὶ νῆας
εἰπέμεν Ἀτρεΐδης, Ἀγαμέμνονι καὶ Μενελάῳ,
μῦθον Ἀλεξάνδροιο, τοῦ εἵνεκα νεῖκος ὄρωρεν·
καὶ δὲ τόδ' εἰπέμεναι πυκινὸν ἔπος ⁷, αἶ κ' ἐθέλωσιν
παύσασθαι πολέμοιο δυσηγέος ⁸, εἰσόκε νεκροὺς 376
κῆομεν· ὕστερον αὖτε μαχηςόμεθ', εἰσόκε δαίμων

¹ Εἶμαι ἔτοιμος ὅλα νὰ δώσω. Τὸ οἴκοθεν σημαίνει ἐξ ἰδίων, ἐκ τῆς περιουσίας μου.

² Κυβερνήτης ἴσος μὲ τοὺς θεοὺς. Ὁ Ζεὺς ὀνομάζεται ὕπατος μήστωρ ἐν Θ 22.

³ Οἱ στίχοι 368 καὶ 369 δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς ἀρίστοις χειρογράφοις.

⁴ Ἐκ τοῦ δρῆπω παραγόμενον σημαίνει τὸ δεῖπνον τὸ παρατιθέμενον τὴν ἐσπέραν.

⁵ Καὶ φροντίσατε περὶ φρουρᾶς, τὸ ἐγρήγορθε εἶναι παρακείμενος β' τοῦ ἐγείρω ἀντὶ ἐγρηγόρατε = γρηγορεῖτε. Ὅρα λεξικὸν Ebeling ἐν λ. Τοῖς ἐρμηνευταῖς φαίνεται παράδοξον, ὅτι ὁ Πρίαμος κελεύει, ἵνα πάντες γρηγορῶ-

σιν, ἐν ᾧ δὲν παρίσταται τοιαύτη ἀνάγκη. Ἐν Σ 299, ὅπου ὑπάρχει ὁ στίχος, μᾶλλον ἀρμόζει τοῦτο.

⁶ Ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν γενικὴν ἡοῦς, αὖριον, τὸ πρωί.

⁷ Πρὸς τοῦτοις ἄς εἴπη τὴν ἐπομένην συνετὴν πρότασιν· εἶναι δὲ τοιαύτη, διότι ὠφελεῖ ἀμφοτέρους.

⁸ Οὐχὶ ὀρθῶς ὁ Döderlein θεωρεῖ ὡς δεύτερον συνθετικὸν μέρος τὸ ἄχος, διότι εἶναι τὸ ἦχος. Κατὰ τινὰς ὁ πόλεμος λέγεται δυσηγῆς διὰ τὴν κλαγγὴν τῶν ὀπλῶν, κατὰ τὸν Σχολιαστὴν ὅμως δι' ἄλλην αἰτίαν. «Κακοῦ χου διὰ τὰς οἰμωγὰς, κακοὺς ἡχοὺς ἔχοντος διὰ τὰς τῶν ἀποθνησκόντων φωνάς».

ἄμμε διακρίνη, δώη δ' ἑτέροισί γε νίκην.»

«Ὡς ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα τοῦ μάλα μὲν κλύον ἡδ' ἐπίθοντο, [δόρπον ¹ ἔπειθ' εἶλοντο κατὰ στρατὸν ἐν τελέεσσιν.] 380 ἡῶθεν δ' Ἰδαίος ἔβη κοίλας ἐπὶ νῆας.

τοὺς δ' εὖρ' εἰν ἀγορῇ Δαναούς, θεράποντας Ἄρῃος νῆϊ πάρα πρυμνῇ ² Ἀγαμέμνονος· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν στάς ἐν μέσσοισιν μετεφώνεεν ἡπύτα ³ κῆρυξ·

«Ἀτρεΐδῃ τε καὶ ἄλλοι ἀριστῆες Παναχαιῶν, 385 ἡνώγει Πριάμος τε καὶ ἄλλοι Τρῶες ἀγαυοί ⁴ εἰπεῖν, αἱ κέ περ ὕμμι φίλον καὶ ἡδὺ γένοιτο ⁵, μῦθον Ἀλεξάνδροιο, τοῦ εἵνεκα νεῖκος ὄρωρεν·

¹ Ὁ στίχος οὗτος ἡθετεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων οὐχὶ ἀδίκως· διότι τὸ κατὰ στρατὸν ἀντιφάσκει πρὸς τὸ κατὰ πόλιν ἐν στίχ. 370. Πρὸς δὲ καὶ τὸ ἐν τελέεσσιν δὲν ἀρμόζει ἐνταῦθα· διότι τέλος ἐνταῦθα σημαίνει τάγμα, ὡς ἐξηγεῖ καὶ ὁ Εὐστάθιος λέγων· «Τὸ γὰρ ἐν τελέεσσιν ἐρμηνευτικόν ἐστὶ τοῦ πάρος (370) καὶ τοῦ κατὰ στρατόν. Οὐ γὰρ μονάξ' ἐδόρπου, ἀλλὰ στρατευτικῶς κατὰ Ἰλας καὶ τάγματα».

² Οἱ πλεῖστοι τῶν νεωτέρων κριτικῶν γράφουσιν οὐχὶ πρυμνῇ, ἀλλὰ πρυμνῇ. Ἡ ἀγορὰ τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρχεν ἀντικρὺ τῆς νῆος τοῦ Ὀδυσσεως, ὡς γίνεσθαι δῆλον ἐν Α 806. Διὰ τοῦτο ἴσως ὁ Σχολιαστὴς λέγει· «Οὐκ εἰς ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἔωθεν πρὸς Ἀγαμέμνονα ἐλθόντας, καὶ εἴ τι δεοί πράσσειν τῶν βουλευθέντων

ἐρομένους». Τοῦτο δὲν φαίνεται πιθανόν, διότι ἐν τῇ αὐτῇ περιστάσει ὁ ποιητὴς δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ εἰν ἀγορῇ.

³ Ἡπύτης ἐκ τοῦ ἡπύω (συγγ. τοῦ ἔπω) καὶ σημαίνει μεγάλωφωνος, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἡσύχιος· «Φωνητής, βοητής, κῆρυξ μεγάλωφωνος». Ἐν τῇ αὐτῇ σημασίᾳ λέγεται λιγύφθογος καὶ ἀστυβόωτης.

⁴ Λέγει, ὅτι ἔλαβε τὴν ἐντολὴν καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Τρώων, διότι οὗτοι ἐπεδοκίμασαν τὸν λόγον τοῦ Πριάμου.

⁵ Κατὰ μὲν τὸν Düntzer τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἀόριστον, δηλ. τοῦτο, κατὰ δὲ τὸν Ameis ἐκ τοῦ ἡγουμένου εἰπεῖν ἐννοεῖται τὸ ἀκούειν καὶ κατὰ τὸν La Roche κατ' ἐννοίαν ἔχει ὑποκείμενον τὸν μῦθον. Ἡ πρότασις αὕτη περιέχει ἐννοίαν μὴ περιλαμβανομένην ἐν τῇ ἐντολῇ τοῦ Πριά-

κτῆματα μὲν ὅς' Ἀλέξανδρος κοίλῃς ἐνὶ νηυσὶν
 ἡγάγετο Τροίηνδ' - ὥς πρὶν ὥφελλ' ἀπολέσθαι ¹, 390
 πάντ' ἐθέλει δόμεναι καὶ ἔτ' οἴκοθεν ἄλλ' ἐπιθεῖναι.
 κουριδίην ² δ' ἄλοχον Μενελάου κυδαλίμοιο
 οὐ ³ φησιν δώσειν· ἥ μὴν Τρῳῆς γε κέλονται ⁴.
 καὶ δὲ τόδ' ἠνώγειν εἰπεῖν ἔπος, αἶ κ' ἐθέλητε
 παύσασθαι πολέμοιο δυσηχέος, εἰκόκε νεκροὺς 395
 κήομεν· ὕστερον αὖτε μαχησόμεθ', εἰσόκε δαίμων
 ἄμμε διακρίνη, δώη δ' ἐτέροισί γε νίκην.»
 "Ὡς ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ.
 ὁψὲ δὲ δὴ μετέειπε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης ⁵. 399
 «Μῆτ' ἄρ τις νῦν ⁶ κτήματ' Ἀλεξάνδροιο δεχέσθω
 μῆθ' Ἐλένην· γυνωτὸν δέ ⁷, καὶ ὅς μάλα νῆπιός ἐστιν,

μου, ἀλλ' ὁ Ἰδαῖος παρεμβάλλει φράσεις, ὥπως πεισθῶσιν οἱ Ἀχαιοί.

¹ Τὴν παρενθετικὴν ταύτην ἄρὰν εἶπεν ὁ Ἰδαῖος μετὰ πάθους μὲν, ἀλλ' ἡρέμα, ὥς οἱ ἀρχαῖοι παρετήρησαν κατὰ τὸν Εὐστάθιον· «Φασὶν οἱ παλαιοὶ μὴ εἰς ἐπήκοον ἐκφωνηθῆναι τὸ τοιοῦτον ὑπὸ τοῦ κήρυκος, εἰ καὶ ἡ ποιητικὴ αὐτὸ Μοῦσα ἐξελάλησεν, ἀλλὰ διὰ λύπην ὑφειμένη κατ' αὐτὸν φωνῇ λαληθῆναι, διὰ μέσου ἀναρωνηθέν».

² Περὶ τῆς σημασίας τοῦ κουριδίου ἔρα ἐν Α 114. Ἡ Ἐλένη ὀνομάζεται κουριδίη ἄλοχος μόνον τοῦ Μενελάου, οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ Πάριδος.

³ Ἀρνεῖται νὰ ἀποδώσῃ.

⁴ Μόνον ὁ Ἀντήνωρ ἐποίησε

τοιαύτην πρότασιν, ἀλλ' αὕτη δὲν ἐγένετο δεκτὴ. Διὰ τοῦτο ὁμοῦς ὁ Ἰδαῖος δὲν ψεύδεται, διότι ὁ Ἀντήνωρ οἶονεὶ ἡγέτης τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὧν ἐξεπροσώπει τὴν γνώμην πολλῶν Τρῳῶν.

⁵ Τὸ θάρρος ἀντλεῖ ὁ Διομήδης ἐκ τῆς ἡγουμένης αὐτοῦ ἀριστείας. Καὶ ἄλλως ὁ ἥρωας οὗτος εἶναι πάντοτε φιλοπόλεμος.

⁶ Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις, αἵτινες ὀρίζονται ἀκριβέστερον διὰ τῆς φράσεως γυνωτὸν δέ... Ἡ γενικὴ Ἀλεξάνδροιο ἀνήκει τῷ ῥήματι δὲ χέσθω, ὅπερ συντάσσεται καὶ πρὸς ἀπλὴν γενικήν, ὥς ἐν Α 596.

⁷ Ὁ δὲ κεῖται ἀντὶ αἰτιολογικοῦ συνδέσμου, ὥς ἐν ω 182· διότι εἶναι γνωστὸν καὶ ἐκεῖνω, ὅστις εἶναι πολὺ ἀνόητος, ὅτι

ὥς ἤδη Τρώεσσι νύκθ' ὀλέθρου πείρατ' ἐφῆπται.»

“Ὡς ἔφαθ', οἳ δ' ἄρα πάντες ἐπίαχον ¹ υἷες Ἀχαιῶν,
μῦθον ἀγασσάμενοι Διομήδεος ἱπποδάμοιο.

καὶ τότε ἄρ' Ἰδαῖον προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων· 405

«Ἰδαῖ', ἦτοι μῦθον ² Ἀχαιῶν αὐτὸς ἀκούεις,
ὥς τοι ὑποκρίνονται ³· ἐμοὶ δ' ἐπιανδάνει οὕτως.

ἄμφι ⁴ δὲ νεκροῖσιν — κατακαϊέμεν οὐ τι μεγάϊρων·

οὐ γάρ τις φειδῶ ⁵ νεκύων κατατεθνηώτων

γίγνεται, ἐπεὶ κε θάνωσι, πυρὸς μειλισσέμεν ⁶ ὦκα. 410

ὄρκια δὲ Ζεὺς ἴστω ⁷, ἐρίγδουπος πόσις Ἕρως».

πλέον τὸ τέλος τῆς καταστροφῆς ἐπικείται.

¹ Ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν φράσιν ἱάχον μῦθον ἐπαίνησαντες, ἧτις ὑπάρχει ἐν B 333. Κατὰ τὸν Am 15 ὁ τύπος υἷες Ἀχαιῶν παρέχει τὴν αὐτὴν τῶ λαφ' τιμὴν, ἣν τὸ πατρωνυμικὸν τῶ ἀτόμῳ.

² Τὸν μῦθον εἶπε μὲν ὁ Διομήδης, ἀλλ' οὗτος ἐπιδοκιμασθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἀνεγνωρίσθη ὡς γνῶμη αὐτῶν.

³ Κατὰ τὸν Εὐστάθιον ὁ ποιητῆς μεταχειρίζεται τὸ ὑποκρίνεσθαι ἀντὶ τοῦ ἀποκρίνεσθαι· «Ἰστέον δὲ καὶ ὅτι οὐκ οἶδεν Ὀμηρος τὴν λέξιν τοῦ ἀποκρίνεσθαι, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις φανεῖται, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ τῶ ὑποκρίνεσθαι κέχρηται». Τὸ ἐπιανδάνει συνηθέστερον εὐρηταί ἐφ' ἀνδάνω. Εἰς ἐμὲ δ' ἀρέσκει τοιοῦτοτρόπως.

⁴ Ὡς πρὸς δὲ τοὺς νεκρούς, ὅπερ ἀποτελεῖ πρότασιν ἀνεξάρτητον τῶν ἐπομένων. Διὰ τοῦτο πρέ-

πει νὰ νοηθῇ μικρά τις παῦσις, ὡς παρετήρησε καὶ ὁ Σχολιαστῆς· «Μετά ὑποκρίσεως δεῖ ὑποστήσειν εἰς τὸ νεκροῖσι». Εἰς τὸ κατακαϊέμεν δέον νὰ ἐννοήσωμεν τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦς. Ὡς πρὸς τοὺς νεκρούς, δὲν θεωρῶ μέγα, ἦτοι δὲν ἀποποιοῦμαι νὰ θάψωμεν αὐτούς.

⁵ Τὸ φειδῶ γίγνεται κεῖται ἀντὶ τοῦ παθητικοῦ τοῦ φείδομαι, ὡς τὸ νέμεσις ἐστὶ ἀντὶ τοῦ νεμεσίζομαι. Ὁ Σχολιαστῆς ἐρμηνεύει· «Οὐ φειδόμεθα ὥστε ἐκμειλίσσειν ὑμᾶς τοὺς νεκρούς».

⁶ Τὸ ῥῆμα παραγόμενον ἐκ τοῦ μέλι σημαίνει κυρίως γλυκαίνει, εἶτα δὲ ἐξευμενίζει. Συνετάχθη δὲ πρὸς γενικὴν τὸ ῥῆμα κατ' ἀναλογίαν τοῦ πυρὸς λελάχεῖν καὶ χαρίζεσθαι παρ' ἐόντων.

⁷ Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπῆρχεν ἀπορία, ὡς λέγει ὁ Σχολιαστῆς·

ὣς εἰπὼν τὸ σκήπτρον ἀνέσχεθε¹ πᾶσι θεοῖσιν,
 ἄψορρον δ' Ἰδαῖος ἔβη προτὶ Ἴλιον ἱρήν.
 οἱ δ' ἔατ' εἰν ἀγορῇ Τρῶες καὶ Δαρδανῖνες,
 πάντες ὁμηγερέες, ποτιδέγμενοι ὀππότε ἄρ' ἔλθοι 415
 Ἰδαῖος· ὁ δ' ἄρ' ἦλθε καὶ ἀγγελίην ἀπέειπεν
 στὰς ἐν μέσσοισιν. τοὶ δ' ὠπλίζοντο³ μάλ' ὦκα,
 ἀμφοτέρων⁴, νέκυάς τ' ἀγέμεν, ἕτεροι δὲ μεθ' ὕλην.
 Ἀργεῖοι δ' ἐτέρωθεν ἐϋστέλμων ἀπὸ νηῶν
 ὠτρύνοντο νέκυς τ' ἀγέμεν, ἕτεροι δὲ μεθ' ὕλην. 420
 Ἥλιος μὲν ἔπειτα⁵ νέον προσέβαλλεν ἀρούρας,
 ἐξ ἀκαλαρρείταιο⁶ βαθυρρόου Ὠκεανεῖο

«Ἡ τὰ νῦν καὶ περὶ τῶν νεκρῶν,
 ἢ τὰ πρόσθεν καὶ ἃ παρέβησαν,
 ἵνα ἐκδειματώσῃ αὐτοὺς». Μόνον
 ἡ πρώτη ἐρμηνεῖα εἶναι ὀρθή. Ἡ
 ἐκεχειρία εἶναι σύμβασις καὶ ἔ-
 πρεπε νὰ κυρωθῇ μεθ' ὅρκου. Ἀξίον
 σημειώσεως, ὅτι μόνον ὁ ἡγεμὼν
 τῶν Ἀχαιῶν ὁμνύει, οὐχὶ δὲ καὶ
 ὁ τῶν Τρῶων· ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ
 ἀναγκαῖον, διότι οὗτοι ἦσαν ἐπί-
 ορκοι. Οἱ ἅπασι τοὺς ὅρκους παρα-
 βάντες καὶ αὖθις παραβαίνουσιν.

¹ Περί τῆς ἀναστάσεως τοῦ
 σκήπτρου ὅρα Α 234. Ἐν ᾧ πρό-
 τερον ὠνόμασε μόνον τὸν Δία, ἐν-
 ταῦθα λέγει πάντας τοὺς θεοὺς·
 ἀλλ' ὁ Ζεὺς ἦτο ἀντιπρόσωπος
 πάντων τῶν θεῶν.

² Διὰ τοῦ ἄρα ὑποδεικνύει ὁ
 ποιητής, ὅτι τὸ ἦ λ ο ε ἀνταπο-
 κρίνεται πρὸς τὴν προσδοκίαν, ἣν
 ὑπὸνίζατο. Οὗτος, ὡς ἦτο ἐπό-
 μενον ἦλθε, καὶ εἶπεν ἀκριβῶς τὰ
 τῆς πρεσβεύσεως, ὡς ἐν I 422.

«ἀλλ' ὑμεῖς μὲν ἰόντες ἀριστήσε-
 σιν Ἀχαιῶν ἀγγελίην ἀποφάσθε».

³ Παρεσκευάζοντο, ἡτοιμάζοντο.

⁴ Ἐπίρρημα, ὅπερ ἐπεξηγεῖται
 διὰ τῶν ἐπομένων. Ἄλλοι παρε-
 σκευάζοντο νὰ φέρωσι τοὺς νε-
 κρούς, καὶ ἄλλοι δὲ νὰ κομίσωσι
 ξύλα, ὅπως καύσωσιν ἐκείνους.

⁵ Τοῦτο λέγει ὁ ποιητής ἐν
 σχέσει πρὸς τὸ ἡῶθεν ἐν στίχ.
 381. Ἐνταῦθα πρῶτον ἀνατέλλει
 ὁ ἥλιος, ἐν ᾧ ἐκεῖ ἦτο λυκαυγές.
 Ὁρθῶς δὲ μετεχειρίσθη παρατα-
 τικόν, διότι θέλει νὰ δηλώσῃ, ὅτι
 πρὸ ὀλίγου ἤρχισαν αἱ ἥλιακαὶ
 ἀκτῖνες νὰ προσβάλλωσι τὴν γῆν.
 Ὁ Σχολιαστής λέγει· «Καλῶς τῷ
 παρατατικῷ ἐχρήσατο κατ' ὀλί-
 γον γὰρ φωτίζει τὴν γῆν ὁ ἥλιος
 σφαιροειδῆ οὖσαν».

⁶ Ἐκ τοῦ ἀκαλῶς (ἀκῆν) καὶ
 ῥέω. Κατὰ τὴν σύνθεσιν σημαί-
 νει ὁ ἡσύχως, ὁ πρῶτως ῥέων.

οὐρανὸν εἰσανιών· οἱ δ' ¹ ἦντεσὺν ἀλλήλοισιν.
 ἔνθα διαγνῶναι χαλεπῶς ἦν ἄνδρα ἕκαστον·
 ἀλλ' ὕδατι νίζοντες ἄπο βρότον ² αἵματόεντα, 425
 δάκρυα θερμὰ χέοντες, ἀμαξάων ³ ἐπάειραν.
 οὐδ' εἶα κλαίειν ⁴ Πρίαμος μέγας· οἱ δὲ σιωπῇ
 νεκροὺς πυρκαϊῆς ἐπενήνεον ⁵ ἀχνύμενοι κῆρ,
 ἐν δὲ πυρὶ πρήσαντες ἔβαν προτὶ Ἴλιον ἱρήν.
 ὥς δ' αὐτως ἐτέρωθεν ἑυκνήμιδες Ἀχαιοὶ 430
 νεκροὺς πυρκαϊῆς ἐπενήνεον ἀχνύμενοι κῆρ,
 ἐν δὲ πυρὶ πρήσαντες ἔβαν κοίλας ἐπὶ νῆας.
 Ἦμος δ' οὗτ' ἄρ' πω ἦώς, ἔτι δ' ⁶ ἀμφιλύκη νύξ,

¹ Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ οἱ Τρῶες· νο-
 οῦνται μόνον οἱ συλλέγοντες τοὺς
 νεκρούς, διότι περὶ τῶν κοιμιζόν-
 των ξύλα δὲν γίνεται πλεόν λόγος.

² Κατὰ μὲν τὸν Döderlein ἡ
 λέξις παράγεται ἐκ τοῦ μ ὕ ρ ο-
 μ α ι, ὅπερ δὲν φαίνεται πιθανόν,
 κατὰ δὲ τὸν Damm ἐκ τοῦ ῥέω,
 ῥότος (αἰολ.). Σημαίνει δὲ τὸ πε-
 πηγμένον αἷμα.

³ Ἡ ἀμαξα ψιλοῦται ἰωνικῶς.
 Συνήθως δὲ θεωρεῖται σύνθετος
 ἐκ τοῦ ἄμα καὶ ἄγω ἢ ἐκ τῆς
 ἀμφὶ καὶ ἄξω ν. Σημαίνει τε-
 τράτροχον, φορτηγὸν ἀμαξάν. Ὑ-
 ψωσαν τοὺς νεκρούς καὶ ἔθηκαν
 εἰς τὰς ἀμαξάς.

⁴ Τὸ κλαίειν εἶναι διάφορον
 τοῦ δάκρυα θερμὰ χέοντες.
 Ὁ Πρίαμος δὲν ἐπέτρεπε νὰ θρη-
 νήσωσιν, ὡς ἔθος ἦτο, ὅς ἐκαιον
 τοὺς νεκρούς. Ἀπηγόρευε δὲ τοὺς
 θρήνους καὶ διότι δὲν ὑπῆρχε πο-
 λὺς χρόνος καὶ διότι δὲν ἤθελε

νὰ φοβηθῶσιν οἱ Τρῶες καὶ κατα-
 πέσῃ τὸ φρόνημα αὐτῶν. Καὶ ὁ
 Περικλῆς θάπτων πολλοὺς συγγε-
 νεῖς ἐν τῷ λοιμῷ δὲν ἔκλαιε διὰ
 πολιτικὴν αἰτίαν, ὡς παραδίδει ὁ
 Πλούταρχ. ἐν βίῳ Περικλ. XXXVI·
 «Οὐ μὲν ἀπεῖπεν οὐδὲ προῦδωκε
 τὸ φρόνημα καὶ τὸ μέγεθος τῆς
 ψυχῆς ὑπὸ τῶν συμφορῶν, ἀλλ'
 οὐδὲ κλαίων οὐδὲ κηδεύων οὐδὲ
 πρὸς τάφῳ τινὸς ὤφθη τῶν ἀναγ-
 χαίων, πρὶν γε δὴ καὶ τὸν περὶ-
 λοιπον αὐτοῦ τῶν γνησίων ἀπο-
 βαλεῖν Πάραλον».

⁵ Τὸ ἐπενήνεω κατὰ τὸν Εὐ-
 στάθιον ἐγένετο οὕτως· «Ἔστι
 γὰρ νῶ τὸ σωρεύω καὶ ἀναδιπλα-
 σιασμῷ νανῶ καὶ τροπῇ νηνῶ,
 ἐξ οὗ τὸ ἐπενήνεον». Ὁ Bekker
 ὁμῶς εἰκάζει, ὅτι πρέπει νὰ γρα-
 φῇ ἐπενήνεον. Οὗτοι δὲ σιω-
 πῶντες ἐπεσώρευον τοὺς νεκρούς
 ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

⁶ Ἐνταῦθα περιμένομεν οὐτ'·

τῆμος ἄρ' ἀμφὶ πυρὴν κριτὸς ¹ ἤγρετο λαὸς Ἀχαιῶν,
 τύμβον δ' ἀμφ' αὐτὴν ἓνα ποίεον ἐξαγαγόντες 435
 ἄκριτον ἐκ πεδίου, ποτὶ δ' αὐτὸν τεῖχος ἔδειμαν
 πύργους θ' ὑψηλοὺς, εἴλαρ νηῶν τε καὶ αὐτῶν.
 ἐν δ' αὐτοῖσι πύλας ἐνεποίεον εὖ ἀραρυίας,
 ὄφρα δι' αὐτῶν ἱππηλασίη ὁδὸς εἴη·
 ἔκτοσθεν δὲ βαθεῖαν ἐπ' αὐτῷ τάφρον ὄρουσαν, 440
 εὐρεῖαν μεγάλην, ἐν δὲ σκόλοπας ² κατέπηξαν.

ἄρ, ἀντὶ δὲ τούτου μετέβη εἰς τὴν ἀντίθεσιν. Τὸ ἀ μ φ ἰ λ ὕ κ η εἶναι σύνθετον ἐκ τῆς ἀμφὶ καὶ τῆς ῥίξης λυκ, ἐξ ἧς καὶ τὰ λυ-
 κ ἄ θ α ς, λυκ η γ ε ν ῆ ς, λ ὕ-
 χ ν ο ς, λυκ, λευκὸς καὶ τὰ τοιαῦτα. Σημαίνει δὲ τὸ λυκὸς φως, τὸ λυκαυγὲς ὡς ἐρμηνεύει Ἀπολ-
 λώνιος ὁ Ῥώδιος ἐν Β 669· «ἦμος δ' οὐτ' ἄρ' πω φῶς ἄμβροτον, οὔτε τι λίην ὀρφναίη πέλεται, λε-
 πτὸν δ' ἐπιδέδρομε νυκτὶ φέγγος, ὅτ' ἀμφιλύκην μιν ἀνεγρόμενοι καλέσουσι». Ὁ Lachmann ἐν-
 ταῦθα προσκρούει, διότι ὁ ποιη-
 τὴς ὁμιλεῖ περὶ πρωΐας, ἐν ᾧ δὲν ἐδήλωσεν, ὅτι ἐγένετο νύξ. Νο-
 μίζομεν ὅμως, ὅτι τοῦτο ὑπηνί-
 ξατο εἰπῶν, ὅτι οἱ Τρῶες ἐπο-
 ρεύθησαν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' Ἀ-
 χαιοὶ εἰς τὰς ναῦς. Ὅρα Ἱστορ.
 τῶν ὁμηρ. ἐπῶν σελ. 309. Πρὸς
 τούτοις παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ
 αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἀλλαχοῦ, Ω
 785—788 καὶ Ψ 217 ἐν παρα-
 βολῇ πρὸς 226.

¹ Ἐκλεκτός, ἐκλελεγμένος, ὁ
 δ' Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «Καὶ ὁ

μὲν κριτὸς λαὸς δηλαδὴ οὐ τὸν ἐν
 συνθέσει ἔκκριτον, ἢ πρόκριτον
 κατὰ τι ἐξαιρετικὸν ἀρετῆς, ἢ τὸν
 λογάδα χαρακτηρίζει, ἀλλὰ τὸν
 ἀπλῶς χωριστὸν εἰς τι ἔργον». Τὰ
 χειρόγραφα ἔχουσιν ἔγρετο, ὅπερ
 ἤθελε σημαίνει ἐξύπνησε περὶ
 τὴν πυράν· διότι εἶναι ἀκρι-
 στος ὁ τοῦ ἐγείρω. Ἐπειδὴ ὅμως
 ἡ τοιαύτη σημασία ἐνταῦθα καὶ ἐν
 Ω 789 δὲν ἀρμόζει, διορ-
 θοῦται εἰς ἤγρετο (τοῦ ἀγείρω,
 ὡς καὶ τὸ ἀγρόμενος). Ἡ διόρ-
 θωσις αὕτη ὑποστηρίζομένη ὑπὸ
 τοῦ La Roche καὶ τοῦ Düntzer
 δὲν εἶναι ἀτυχής· διότι ἐν τῷ ἀρ-
 χαίῳ ἐλληνικῷ ἀλφαβήτῳ τὸ Ε
 ἐτίθετο καὶ ἀντὶ τοῦ ε καὶ ἀντὶ
 τοῦ η. Τὴν τοιαύτην διόρθωσιν
 ὑποστηρίζει καὶ ἡ μετάφρασις
 τοῦ παραφραστοῦ ἐν ἀμφοτέροις
 τοῖς χωρίοις, συνηθοροῖζετο
 καὶ ἡθοροῖζετο.

² Ὁ μὲν Curtius παράγει ἐκ
 τοῦ σκύλλω ('ξεσχίζω), ὁ δὲ Dür-
 derlein ἐκ τοῦ κολοῦω. Ὁ Εὐ-
 στάθιος ἐρμηνεύει οὕτως· «Εἰσὶ
 δὲ σκόλοπες ὀρθὰ ξύλα, ὧν ἀπο-

“Ὡς οἱ μὲν πονέοντο κάρη κομόωντες Ἀχαιοί·
οἱ δὲ θεοὶ παρ’ Ζηνὶ ¹ καθήμενοι ἀστεροπητῇ
θηεῦντο μέγα ἔργον Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
τοῖσι δὲ μύθων ἦρχε Ποσειδάων ἐνοσίχθων.” 445

α Ζεῦ πάτερ ², ἦ ρά τίς ἐστι βροτῶν ἐπ’ ἀπείρονα γαῖαν,
ὅστις ἔτ’ ἀθανάτοισι ³ νόον καὶ μῆτιν ἐνίψει ;

ζυμμένων ἢ κατὰ γραμμὴν εὐ-
θεῖαν στάσις ἔοικεν ἡπλωμένη
πτέρυγι”. Ὁ Νέστωρ δὲν συνε-
βούλευσε τοῖς Ἀχαιοῖς νὰ κατα-
πῆξωσι σκόλοπας, ἀλλὰ τοῦτο
εἶναι λεπτότης, ἣν ἐκεῖ παρέλει-
ψεν ὁ ποιητής. Οἱ ἐρμηνεύται
ἀποροῦσιν, ὅτι οἱ Ἀχαιοὶ κατὰ
τὸ δέκατον ἔτος αἰκοδομοῦσι τεῖ-
χος. Ἀλλὰ τούτου δὲν ὑπῆρχεν
ἀνάγκη, διότι τοῦ Ἀχιλλέως πα-
ρόντος ὁ Ἐκτωρ δὲν ἐτόλμα νὰ
ἐξέλθῃ τῶν Σκαίων πυλῶν. Λοι-
πὸν ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως ἦτο τὸ
ἔρκος τῶν Ἀχαιῶν. Ἀξίον δὲ
σημειώσεως, ὅτι ὁ Ὀμηρος μνη-
μονεύει καὶ προγενεστέρου τεύ-
χους ἐν Ξ 31 καὶ ὁ Θουκυδίδης,
(ἴσως κατὰ τὰ Κύπρια ἔπη)
λέγει περὶ τούτου ἐν βιβλ. Ι, 11
“Ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμενοι μάχῃ ἐ-
κράτησαν (δῆλον δὲ τὸ γὰρ ἔρυμα
τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν ἐτειχί-
σαντο)”. Πρὸς τούτοις οἱ ἐρμη-
νεύται θαυμάζουσιν, ὅτι ἐν μιᾷ
ἡμέρᾳ οὕτω μέγα ἔργον ἔκτε-
λεῖται. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ληφθῇ
ὅτι ὁ ποιητὴς ἢ μεγάλη τοῦ στρατοῦ
πληθὺς. Ἀλλως πανταχοῦ σχε-
δὸν ὁ Ὀμηρος συγκεντροῖ πολλάς

πράξεις ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ, ὡς
διὰ μακρῶν ἐπραγματεύθημεν ἐν
Ἰστορ. τῶν ὁμηρ. ἐπῶν σελ. 334
καὶ ἐξῆς.

¹ Ἐνταῦθα δὲν ὑπάρχει ἐπί-
σημος τῶν θεῶν ἀγορά, ἀλλὰ μό-
νον ἀπλῆ συνάθροισις τούτων ἐν
τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Διός.

² Ὁ Ζεὺς ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Πο-
σειδῶνος, ἀλλ’ ὀνομάζεται πατήρ,
διότι οὗτος ἐθεωρεῖτο ὡς πατὴρ
ἀνδρῶν τε θεῶν τε. Καὶ ἡ σύζυγος
Ἥρα ὀνομάζει τὸν Δία πατέρα ἐν
ε 757. Ἡ ἐρώτησις περιέχει
συμπέρασμα ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ
ἔργου, ὅπερ οἱ θεοὶ θεῶνται.

³ Ἀντὶ νὰ εἴπῃ ἡμῶν μετε-
χειρίσθη δὲ τὸ ἀθανάτοισιν,
ὅπως ποιήσῃ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ
προηγούμενον βροτῶν. Τὸ ἐνί-
ψει εἶναι μέλλον τοῦ ἐνέπω,
εὐρηται δὲ καὶ ἐν ι σ π ῆ σ ω ἐν
ε 98. Ζεῦ πάτερ, ἄρᾳ γε ὑπάρ-
χει κανεὶς ἐκ τῶν θνητῶν ἐπὶ τῆς
ἀπείρου γῆς, ὅστις ἀκόμῃ θὰ εἴπῃ
εἰς τοὺς ἀθανάτους τὴν γνώμην
καὶ τὴν ἀπόφασίν του ; Ὁ Πο-
σειδῶν ἐννοεῖ, ὅτι κανεὶς δὲν θέ-
λει εὐχθῇ τοῖς θεοῖς διὰ θυσίων,
οὐδὲ θέλει αἰτήσῃ χρησμόν, ἄφ’

οὐχ ὀράας, ὅτι δὴ αὖτε ¹ κάρη κομόωντες Ἀχαιοὶ
 τεῖχος ἐτειχίσσαντο ² νεῶν ὑπερ, ἀμφὶ δὲ τάφρον
 ἤλασαν, οὐδὲ ³ θεοῖσι δόσαν κλειτὰς ἐκατόμβας ; 450
 τοῦ ⁴ δ' ἦ τοι κλέος ἔσται ὅσον τ' ἐπικίδναται ἡώς·
 τοῦ δ' ἐπιλήσονται ⁵, τὸ ἐγὼ καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων ⁶
 ἦρω ⁷ Λαομέδοντι πολίσσαμεν ἀθλήσαντες·.

Τὸν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 πῶ πόποι, ἐννοσίγαι' εὐρυσθενές, οἷον ἔειπες. 455
 ἄλλος κέν τις τοῦτο θεῶν δείσειε νόημα ⁸,

οὐ οἱ Ἀχαιοὶ δὲν τιμωροῦνται,
 οἵτινες καίπερ μέγα τεῖχος ἀνε-
 γείραντες, ὅμως δὲν προσήνεγκον
 θυσίας τοῖς θεοῖς.

¹ Τὴν οἰκοδομὴν τοῦ τεῖχους
 θεωρεῖ ὡς νέαν ἀπόδειξιν τῆς ἀσε-
 βείας τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Ποσει-
 δῶν ἦτο φίλος τῶν Ἀχαιῶν, ἀλλ'
 ἐν τῷ παρόντι κατελήφθη ὑπὸ
 φθόνου κατὰ τὰς ιδέας τῶν ἀρ-
 χαίων, ἐξ ὧν ὁ Ἡρόδοτος λέγει
 φθονεῖν τὸ θεῖον.

² Σχῆμα ἐτυμολογικὸν ὡς αἰχ-
 μὰς αἰχμαρίζειν Δ 324, οἶ-
 νον οἶνίζεισθαι Θ 506,
 κτέρεα κτερεῖζειν Ω 38 καὶ
 τὰ τοιαῦτα. Τὸ δὲ ἐπόμενον ἐμ-
 πρόθετον δηλοῖ ἡ ὑπεράσπισιν, ἢ
 ὑπὲρ τὰς ναῦς, ἔξωθεν τῶν νηῶν.

³ Παρατακτικὴ ἀντίθεσις πρὸς
 τὰς δύο ἡγουμένας προτάσεις.

⁴ Αναφέρεται εἰς τὸ ἡγούμενον
 τεῖχος. Περὶ τῆς γραφῆς τοῦ ὅσον
 ὑπῆρχε διαφωνία μεταξὺ δύο με-
 γάλων κριτικῶν τῆς Ἀλεξανδρείας,
 ὡς παραδίδει ὁ Σχολιαστής. «Ὁ
 μὲν Ἀρίσταρχος θηλυκῶς, ὅσην τ'

ἐπικίδναται, ὁ δὲ Ζηνόδοτος ἀρ-
 σενικῶς».

⁵ Τὸ ὑποκείμενον εἶναι οἱ ἄν-
 θρωποι. Θὰ λησμονήσωσι δὲ τού-
 του τοῦ τεῖχους, τὸ ὅποιον ἐγὼ
 καὶ ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων κακοπα-
 θήσαντες κατεσκευάσαμεν εἰς τὸν
 ἦρωα Λαομέδοντα.

⁶ Ὁ Ποσειδῶν ἤγειρε τὸ τεῖ-
 χος, διότι ὁ Ἀπόλλων ἐβουκόλει
 παρὰ τῷ Λαομέδοντι, ὡς λέγεται
 ἀκριβῶς ἐν Φ 441—457.

⁷ Ἀνάλογα εἶναι τὰ ἔρω, γέλω,
 ἰδρῶ. Ἡρῶ εὐρηται καὶ ἐν θ 483.
 Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἐν τῷ προ-
 κειμένῳ χωρίῳ πάντα τὰ χειρό-
 γραφα ἔχουσιν ἠρωῖ, ὅπερ δύνα-
 ται νὰ ἀναγνωσθῇ ὡς δάκτυλος.
 Περὶ τοῦ πολίζειν ὁ Εὐστάθιος
 παρατηρεῖ. «Ὅτι τὸ τεῖχος τει-
 γίσαι διαφέρει τοῦ πολίσαι· οὐ
 γὰρ πᾶς ὁ τειχίζων ἤδη καὶ πο-
 λίζει».

⁸ Κανεῖς ἄλλος ἐκ τῶν θεῶν δύ-
 νатаи νὰ φοβῆται τοῦτο τὸ νόη-
 μα, δηλ. ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν θέ-
 λουσι προσέχει εἰς τοὺς θεοὺς.

ὅς σέο πολλὸν ἀφαυρότερος ¹ χειράς τε μένος τε·
 σὸν δ' ἦτοι κλέος ἔσται ὅσον τ' ἐπικίδνεται ἡώς ².
 ἄγρει ³ μάν, ὅτ' ἂν αὖτε κάρη κομόωντες Ἀχαιοὶ
 οἴχωνται σὺν νηυσὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν, 460
 τεῖχος ἀναρρήξας ⁴ τὸ μὲν εἰς ἄλλα πᾶν καταχεῦαι,
 αὖτις ⁵ δ' ἡϊόνα μεγάλην ψαμάθοισι καλύψαι,
 ὥς κέν τοι μέγα τεῖχος ἀμαλδύνηται ⁶ Ἀχαιῶν.
 Ὡς οἱ μὲν τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους ἀγόρευον·
 δύσετο δ' ἥελιος, τετέλεστο δὲ ἔργον Ἀχαιῶν, 465
 βουφόνεον ⁷ δὲ κατὰ κλισίας καὶ δόρπον ἔλοντο.
 νῆες δ' ἐκ Λήμνοιο ⁸ παρέστασαν οἶνον ἄγουςαι

¹ Τὸ ἔτυμον τοῦ ἐπιθέτου δὲν εἶναι βέβαιον· κατ' ἄλλους μὲν εἶναι συγγενὲς τοῦ φαῦλος, φαῦρος, παῦρος, κατ' ἄλλους δὲ εἶναι σύνθετον ἐκ τῆς ἀπὸ καὶ αὐτοῦ, ὅπερ δὲν φαίνεται μοι πιθανόν. Ὁπωσδήποτε σημαίνει ἀδύνατον, ἀσθενῆ.

² Ἐνταῦθα δὲν σημαίνει τὴν πρωΐαν, ἀλλὰ τὸ πῶς τῆς ἡμέρας.

³ Προστακτικὴ τοῦ ἀγρέω καὶ πληθυντ. ἀγρεῖτε. Ἐγένετο δὲ παρακελευσματικὸν ὡς καὶ τὸ ἄγε, ἔλα δά. Τὸ αὖτε δηλοῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν παροῦσαν κατάστασιν.

⁴ Διὰ τοῦ ῥήματος τούτου ὁ ποιητὴς δηλοῖ, ὅτι ὁ Ποσειδῶν θέλει ἀναλῦσαι τὸ τεῖχος εἰς τὰ στοιχεῖα αὐτοῦ. Ἰσως ἤθελε τις ὑπολάβει, ὅτι ἤρκει ἡ λέξις τεῖχος, ἀλλὰ προσέθηκε καὶ τὸ μὲν, ὅ-

πως ποιήσῃ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἡϊόνα.

⁵ Πάλιν, ἐν σχέσει πρὸς τὴν προτέρην κατάστασιν τοῦ ἐδάφους, ὅτε δὲν ὑπῆρχε τὸ τεῖχος. Κατὰ τὸν Düntzer ὁ ποιητὴς ὑποδηλοῖ προγενέστερον κατακλυσμὸν ἐπὶ Λαομέδοντος.

⁶ Ἀμαλδύνω σημαίνει μαλακύνω, καταστρέφω, ἀφανίζω.

⁷ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Βουφονεῖν ἔστιν οὐ τὸ θύειν θεοῖς (ἄτοπον γὰρ ἐπὶ θυσίας φόνον λέγειν), ἀλλὰ τὸ φονεύειν βοῦς εἰς δείπνου κατασκευὴν».

⁸ Ὅτε οἱ Ἀχαιοὶ ἐστρατεύοντο ἐπὶ Τροίαν, ἐγένοντο ἐνταῦθα δεκτοὶ φιλικῶς Θ 230. Μετὰ τῶν Λημνίων οἱ Ἀχαιοὶ εὐρίσκοντο ἐν ἐμπορικῇ ἐπιμειξίᾳ, Φ 40 καὶ Ψ 746. Τὸ παρέστησαν ἐνταῦθα σημαίνει ἦλθον, προσωρμίσθησαν.

πολλάί, τὰς προέηκεν Ἰησονίδης ¹ Εὖνῃος,
 τόν ῥ' ἔτεχ' Ὑψιπύλῃ ² ὑπ' Ἰήσωνι, ποιμένι λαῶν.
 χωρίς ³ δ' Ἀτρείδης, Ἀγαμέμνονι καὶ Μενελάῳ, 470
 δῶκεν Ἰησονίδης ἀγέμεν μέθυ ⁴, χίλια μέτρα.
 ἔνθεν ἄρ' οἰνίζοντο ⁵ κάρη κομόωντες Ἀχαιοί,
 ἄλλοι ⁶ μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ' αἰθωνι σιδήρῳ,
 ἄλλοι δὲ ῥινοῖς ⁷, ἄλλοι δ' αὐτῇσι βόεσσιν,
 ἄλλοι δ' ἀνδραπόδεσσι ⁸. τίθεντο δὲ δαῖτα θάλειαν. 475

¹ Οἱ Ἀργοναῦται κατὰ τὸν πλοῦν αὐτῶν ἀπέβησαν εἰς Λῆμνον, ἐνθα ὁ Ἰάσων μετὰ τῆς Ὑψιπύλης ἔσχε δύο υἱούς, τὸν Εὖνηον καὶ τὸν Νεβροφόνον.

² Ἡ Ὑψιπύλῃ ἦτο θυγάτηρ τοῦ Θόαντος, Ξ 230. Διὰ τοῦ ἐμπροθέτου ὑποδεικνύει ὁ ποιητὴς τὴν σχέσιν, ὡς ἐν Β 714.

³ Χωριστά, δηλ. πλὴν τοῦ οἴνου, ὅστις ἦτο προωρισμένος διὰ τοὺς Ἀχαιοὺς.

⁴ Τὸ ὄνομα μέθυ (οἶνος) ἀπαντᾷ μόνον κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν. Παρ' Ὀμήρῳ οἱ μεγάλοι ἀριθμοὶ εἶναι μόνον ποιητικαὶ ἐκφράσεις πρὸς δῆλωσιν μεγάλου ἀριθμοῦ, ὡς ἐδείξαμεν ἐν Α 54. Ὁ Düntzer εἰκάζει, ὅτι τὸ μέτρον εἶχε βάρος, ὅσον ὁ Ἡροδότειος (I, 51) ἀμφορεὺς καὶ ὁ ἀττικὸς μετρητής. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην δὲν εἶναι γνωστὸν τὸ βάρος τοῦ μέτρου.

⁵ Ἀντήλλασσον οἶνον ἀντὶ χαλκοῦ. Τὰ νομίσματα ἐν τῷ ἡρωϊκῷ αἰῶνι ἦσαν ἄγνωστα.

⁶ Τὸ ἄλλοι πεντάκις θεθεμέναν

δὲν πλεονάζει, ἀλλ' ὑποδηλοῖ τὴν σπουδὴν, ἣν εἶχον οἱ Ἀχαιοί, ὅπως δι' οἰουδήποτε πόρου λάθωσιν οἶνον. Τὸν σίδηρον λέγει αἰθωνά ὡς στίλβοντα, ἀστράπτοντα. Ὁ χαλκὸς καὶ ὁ σίδηρος, ὡς φαίνεται, εἶναι ὅπλα, ἅπερ ἐσύλησαν παρὰ τῶν πολεμίων.

⁷ Ἄλλοι ἐπρομηθεύοντο οἶνον διὰ δερμάτων βοῶν, ἄλλοι δὲ δι' αὐτῶν τῶν βοῶν. Περὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους τοῦ ἐπομένου ὀνόματος ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ: «Ἰώνων γὰρ ἴδιον τὰς βόας λέγειν καὶ τὰς ἵππους καὶ τὰς κύνας καὶ τὰ τοιαῦτα».

⁸ Δὲν λέγει ἀνδραπόδοις, ἀλλ' ἀνδραπόδεσσι, ὥστε ἡ ὀνομαστικὴ μὴ ἦτο ἀνδράποδον, ἀλλ' ἀνδράπαυς. Τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι λέγουσι μεταπλασμόν. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης καὶ ὁ Ἀρίσταρχος ἠθέτουν τὸν στίχον, ἐν ᾧ κεῖται ἡ λέξις, ἣν ἐθεώρουν νεωτερικὴν. Τῷ Ὀμήρῳ εἶναι γνωστὰ αἱ λέξεις δμῶς, ὑποδμῶς, δοῦλη, ἀμφίπολος, οἰκεύς, δρηστήρ καὶ ὑποδρηστήρ. Τὸ τίθεντο ὁ

παννύχιοι ¹ μὲν ἔπειτα κάρη κομόωντες Ἀχαιοὶ
 δαίνυντο, Τρῶες δὲ κατὰ πτόλιν ἥδ' ἐπίκουροι·
 παννύχιος δέ σφιν ² κακὰ μῆδετο μητίετα Ζεὺς,
 σμερδαλέα κτυπέων ³. τοὺς δὲ χλῳρὸν δέος ἤρει·
 οἶνον δ' ἐκ δεπᾶων χαμάδις χέον ⁴, οὐδέ τις ἔτλη 480
 πρὶν πιέειν, πρὶν λειψαί ὑπερμενέϊ Κρονίῳνι.
 κοιμήσαντ' ἄρ' ἔπειτα καὶ ὕπνου δῶρον ἔλοντο.

Παραφραστὴς μεταφράζει παρε-
 σκευάζοντο.

¹ Ἄν τις παραβάλῃ τὸ παν-
 νύχιοι πρὸς τὸν στίχ. 482, θέ-
 λει εὐρεῖ ἀντίφασιν. Αὕτη ὅμως
 δὲν εἶναι πραγματική, διότι τὸ
 παννύχιοι εἶναι ὑπερβολικὴ
 φράσις καὶ δὲν σημαίνει καθ' ὅλην
 τὴν νύκτα, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖ-
 σταν μέρος τῆς νυκτός.

² Δηλαδή τοῖς Ἀχαιοῖς.

³ Εἶναι τὸ ἐξωτερικὸν σημεῖον,
 ἐξ οὗ ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ, ὅτι
 ὁ Ζεὺς διενοεῖτο κακὰ κατὰ τῶν
 Ἀχαιῶν. Τὸ δέος δὲν εἶναι ὡχρὸν,
 ἀλλὰ ποιεῖ τοὺς ἀνθρώπους ὡ-
 χρούς, δηλ. εἶναι ὡχροποιόν.

⁴ Οἱ Ἀχαιοὶ ἔχουν οἶνον ἐπὶ
 τῆς γῆς ὡς λοιβήν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ Θ ΟΜΗΡΟΥ ΡΑΨΩΔΙΑΣ

Ζεὺς ἀπαγορεύσας τοῖς θεοῖς μηδετέρῳ βοηθεῖν τῶν στρατῶν ἐπὶ τὴν Ἰδὴν κατέρχεται, καὶ πρότερον ἶσον μαχομένους τοὺς Ἑλλήνας ἐλάττονας τῶν Τρώων καθίστησιν. Ἦραν δὲ καὶ Ἀθηνᾶν ἐπὶ βοήθειαν τοῖς Ἑλλήσιν ἐξιούσας ἐπέσχεν Ἥρις, Διὸς κελεύσαντος. Ἐσπέρας δὲ γενομένης, Ἐκτωρ ἐδημηγόρησεν ἐν τῷ πεδίῳ, ὥστε στρατοπεδεύεσθαι καὶ πῦρ δι' ὅλης νυκτὸς καίειν.

ΙΛΙΑΔΟΣ Θ.

ΚΟΛΟΣ¹ ΜΑΧΗ.

Ἦώς μὲν κροκόπεπλος² ἐκίδνατο πᾶσαν ἐπ' αἶαν,
Ζεὺς δὲ θεῶν ἀγορὴν³ ποιήσατο τερπικέραυνος⁴

¹ Ἡ λέξις εἶναι συγγενῆς τῶν κολοβός, κολούω καὶ κολάζω. Λέγεται δ' ἡ μάχη κολοβή, διότι διακόπτεται τῆς νυκτὸς ἐπελθούσης ἐν στίχ. 500. Ἡ ὀγδόη ῥαψωδία εἶναι σπουδαιοτάτη ἐν τῇ πλοκῇ τοῦ μύθου τοῦ ὅλου ἔπους, διότι ἐνταῦθα ὁ Ζεὺς ἀρχεται ἐκτελῶν τὴν δοθεῖσαν τῇ Θέτιδι ὑπόσχεσιν ἐν τῇ πρώτῃ ῥαψωδίᾳ στίχ. 523. Ἡ ὕλη ταχέως ῥέουσα ἀποβαίνει ζωηρά· ὁ ποιητὴς ἀγείρει ἡμᾶς ὅτε μὲν ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ὅτε δὲ ἐπὶ τῆς Ἰδης, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν καὶ ἄλλοτε εἰς τὸ τῶν Τρώων. Διὰ ταῦτα ὁ Ὅμηρος ἐλέγχεται ὑπὸ τοῦ Lachmann, ἀλλ' ὅρα Ἱστορ. τῶν ὁμηρ. ἐπῶν σελ. 314. Ἡθικὴ ἥττα τῶν Ἀχαιῶν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης ταύτης τῆς ἡμέρας· ὁ δὲ Ζεὺς ἀγγέλλει, ὅτι ἡ θέσις αὐτῶν ἐν τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ ἔσται πολὺ χείρων ἐν στίχ. 470.

² Κροκόπεπλος λέγεται ἡ ἔχουσα κροκοβαφῇ πέπλον, ἀλλὰ καίπερ πέπλον φοροῦσα ἡ ἡώς, ὅμως δὲν παρίσταται ὡς πρόσωπον, ὡς δείκνυσιν τὸ ἐκίδνατο. Ὁ Σχολιαστὴς ποιεῖ τὴν ἐξῆς διαστολήν· «Κροκόπεπλος δὲ ἡ Ἦώς λέγεται, ὅταν πολὺ σκότος ἔχῃ, ὀλίγον δὲ φωτός. Το δὲ ῥοδοδάκτυλος ἐναντίον».

³ Ἐνταῦθα ὁ Ζεὺς καλεῖ ἀγορὰν τῶν θεῶν πρὸς ὠρισμένον σκοπόν, ὡς ἐν Υ' 4. Ἡ ἐπίσημος αὕτη σύνοδος τῶν θεῶν διαφέρει τῶν συνήθων συνελεύσεων καὶ ὁμιλιῶν τούτων ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Διὸς, ὡς ἐν Δ 1 καὶ Η 443.

⁴ Συνήθως τὸ ἐπίθετον θεωρεῖται σύνθετον ἐκ τοῦ τέρπω καὶ κεραυνός, κατὰ δὲ τὴν σύνθεσιν ταύτην σημαίνει τὸν τερπόμενον ἐπὶ τοῖς κεραυνοῖς. Παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ ὅμως τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι διάφορον· «Εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ τρέπω παρὰ τὸ τρέπειν τοὺς ἐ-

ἀκροτάτῃ κορυφῇ¹ πολυδαιράδος Οὐλύμπῳ.
 αὐτὸς² δέ σφ' ἀγόρευε, θεοὶ δ' ὑπὸ πάντες ἄκουον·
 «Κέκλυτέ με, πάντες³ τε θεοὶ πᾶσαι τε θέαιναι,
 ὅφρ'⁴ εἶπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει.
 μήτε τις οὖν θήλεια⁵ θεὸς τό γε μήτε τις ἄρσιν
 πειράτω διακέρσαι⁶ ἔμὸν ἔπος, ἀλλ' ἅμα πάντες
 αἰνεῖτ', ὅφρα τάχιστα τελευτήσω τὰδε ἔργα⁷.
 ὃν δ' ἂν ἐγὼν ἀπάνευθε⁸ θεῶν ἐθέλοντα νήσω
 ἐλθόντ'⁹ ἢ Τρώεσσιν ἀρηγέμεν ἢ Δαναοῖσιν,
 πληγῆς¹⁰ οὐ κατὰ κόσμον ἐλεύσεται Οὐλυμπόνδε·

ναντίους τῷ κεραυνῷ». Κατὰ τὸν Meyer ὅμως, οὐ τὴν γνώμην ἐπιδοκιμάζει ὁ μέγας ἐτυμολόγος Curtius, περπικέραυνος = τρέπων (ἤτοι διευθύνων) κεραυνόν. Ὅρα λεξ. Ebeling. ἐν λ.

¹ Ἐνταῦθα κατῴκει ὁ Ζεὺς, ὡς γίνεσθαι δῆλον ἐν A 499 καὶ E 754.

² Καὶ ὁ ἴδιος ἡγόρευε μεταξὺ αὐτῶν, οἱ δὲ θεοὶ ἤκουον τοῦτου.

³ Ὁ Düntzer εἰκάζει ἐκ τοῦ χωρίου O 187, ὅτι μόνον οἱ Οὐλύμπιοι θεοὶ εἶναι παρόντες, οὐχὶ δὲ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Ἄδης· διότι ὁ πρῶτος ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ δὲν γινώσκει τὴν ἀπαγόρευσιν.

⁴ Ἐν ταῖς ἀρίστοις χειρογράφοις ὁ στίχος οὗτος δὲν ὑπάρχει.

⁵ Κατὰ μὲν τὸν Döderlein ἡ λέξις παράγεται ἐκ τοῦ θηλῆ (μαστός), κατ' ἄλλους δὲ εἶναι συγγενῆς τοῦ θαλερός. Προετάρχηται ὁ θήλεια θεὸς μετ' ἐμφάσεως, διότι ὁ Ζεὺς ὑπαινίσσεται τὴν ἀντιλέγουσαν καὶ ἀπειθοῦσαν Ἥραν.

Τὸ τό γε εἶναι ἀντικείμενον τοῦ πειράτω καὶ ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου διακέρσαι.

⁶ Ἀόριστος τοῦ διακείρω, ὅπερ σημαίνει διατέμνω, διακόπτω.

⁷ Ποῦ εἶναι τὰδε ἔργα, δὲν λέγει διαρρήδην ὁ Ζεὺς. Ὑποτίθενται ὅμως γνωστὰ ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἥρας ἐν A 558 ἐν παραβολῇ πρὸς 564. Εἶναι δὲ ἡ πείσις τῶν Ἀχαιῶν, ὅπως τιμηθῇ ὁ Ἀχιλλεύς.

⁸ Ὁ λόγος τοῦ Διὸς ὑποτίθησιν, ὅτι οἱ λοιποὶ θεοὶ εὐπειθεῖς ὄντες θέλουσι υἱεῖν ἐπὶ τοῦ Οὐλύμπου. Παρακοὴν δηλοῖ ὁ ἀποχωρισμός. Τὸ ἐθέλοντα ληπτέον ὡς κατηγορηματικὸν εἰς τὸ ὄν.

⁹ Συντακτικῶς ἀνήκει εἰς τὸ ἀρηγέμεν ὃν τινα δὲ ἐγὼ καταλάβω ἀποχωριζόμενον τῶν θεῶν, ἵνα ἐλθὼν βοηθήσῃ τοὺς Τρῶας ἢ τοὺς Δαναοὺς.

¹⁰ Ὁ Koch ἐννοεῖ ἀληθεῖς βεβαιότητες, ὡς λέγει ὁ ποιητὴς περὶ

ἤ μιν ἐλὼν ῥίψω ἐς Τάρταρον ¹ ἡερόεοντα,
 τῆλε μάλ' ², ἤχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον ³,
 ἔνθα σιδήρειαί ⁴ τε πύλαι καὶ χάλκεος οὐδός, 15
 τόσσον ⁵ ἔνερθ' Ἀἴδεω ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης·
 γνώσεται ⁶ ἔπειθ' ὅσον εἰμὶ θεῶν κάρτιστος ἀπάντων.
 εἰ ⁷ δ' ἄγε πειρήσασθε, θεοί, ἵνα εἴδετε πάντες.
 σειρήν χρυσεῖην ἐξ οὐρανόθεν κρεμάσαντες ⁸

τοῦ Θεοσίτου ἐν B 264 «πεπληγὼς ἀγορήθεν ἀεικέσσι πληγῇσιν». Πιθανώτερον ὅμως εἶναι, ὅτι ὁ Ζεὺς θέλει πληῆξει διὰ κεραυνοῦ, ὡς δέχονται οἱ πλεῖστοι τῶν ἐρμηνευτῶν. Ὅρα καὶ κατωτέρω 455 καὶ O 117. Ὁ Σχολιαστής μετὰ πολλῆς τῆς πιθανότητος λέγει, ὅτι ἡ ἐπομένη φράσις δὲν συντάσσεται μετὰ τοῦ πληγείς, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἐπομένου ῥήματος: «Ἄμεινον ὑποστίξιν εἰς τὸ πληγείς, καὶ ἔστιν ἀντὶ τοῦ κεραυνωθείς».

¹ Ὅτι εἶναι διὰ τοὺς ἀνθρώπους ὁ Ἄδης, τὸ αὐτὸ εἶναι διὰ τοὺς θεοὺς ὁ Τάρταρος, ὅστις ἦτο φοβερός διὰ τὸ σκότος. Διὰ τοῦτο λέγεται ἡερόεις = σκοτεινός.

² Ἐπιτείνει τὴν προηγουμένην ἔννοιαν· οὐχὶ ἀπλῶς εἰς τὸν Τάρταρον, ἀλλ' εἰς τὸ βαθύτατον μέρος αὐτοῦ.

³ Ἀττικῶς λέγεται βάρανθρον, ὅπερ ἦτο εἰρκτὴ ἐν Ἀθήναις, Ξενοφ. ἐν Ἑλλην. 1, 7, 21 καὶ Δείναρχ. κατὰ Δημοσθέν. 40. Κατὰ τὸν Döderlein παράγεται ἐκ τοῦ βέρειν, ἐξ οὗ καὶ τὸ

βορά, ὡς καὶ τὸ ὄλεθρος ἐκ τοῦ ὀλλύναι.

⁴ Τὰ ἐπίθετα σιδήρεια καὶ χάλκεος δηλοῦσιν, ὅτι ἡ εἰρκτὴ εἶναι στερεὰ καὶ ὁ τόπος δυσεξιτητος. Ὅλιγον διαφόρως λέγει ὁ Ἡσίοδος ἐν Θεογον. 811 «ἔνθα δὲ μαρμαραεὶ τε πύλαι καὶ χάλκεος οὐδός».

⁵ Ὁ στίχος οὗτος ὑπάρχει καὶ παρ' Ἡσίοδου ἐν Θεογον. 720. Ὁ ποιητὴς οὗτος λέγει χάλκεος ἄκμων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ῥιπτόμενος τὴν δεκάτην ἡμέραν δύναται νὰ πῆσῃ ἐπὶ τῆς γῆς· ὁ αὐτὸς δὲ χρόνος ἀπαιτεῖται καὶ ἀπὸ τῆς γῆς μέχρι τοῦ Ταρτάρου.

⁶ Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος εἶναι, ὃς ἀπάνευθε θεῶν ἐθέλει Τρώεσσι καὶ Ἀχαιοῖσι ἀρηγέμεν.

⁷ Παρελείφθη τὸ βούλει, ὡς ἐν A 302 τὸ βούλει. Ἐάν ὅμως θέλητε, ἔλθετε νὰ δοκιμάσητε.

⁸ Ἐπειδὴ ἔπεται ὁ δέ, ἡ μετοχὴ οὐδαμοῦ ἀποδίδεται καὶ μένει οἷον ἀνακλόουθος. Τοῦτο παρατηρήσας ὁ Νικάνωρ συνάπτει τὸν στίχον τοῦτον μετὰ τῶν ἡ-

πάντες δ' ἐξάπτεσθε θεοὶ πᾶσαί τε θείναι· 20
 ἀλλ' οὐκ ἂν ἐρύσαιτ' ἐξ οὐρανόθεν πεδίοιςδε¹
 Ζῆν'², ὑπατον μήστωρ, οὐδ' εἰ μάλα πολλὰ κάμοιτε.
 ἀλλ' ὅτε δὴ καὶ³ ἐγὼ πρόφρων ἐθέλοιμι ἐρύσαι,
 αὐτῇ⁴ κεν γαίῃ ἐρύσαιμ' αὐτῇ τε θαλάσῃ·
 σειρὴν μὲν κεν ἔπειτα⁵ περὶ ρίον Οὐλύμπιοι 25
 δησαίμην, τὰ δέ κ' αὖτε μετήορα⁶ πάντα γένοιτο.
 τόσσον⁷ ἐγὼ περὶ τ' εἰμὶ θεῶν περὶ τ' εἴμ' ἀνθρώπων».·
 'Ὡς⁸ ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ

γουμενων, ὡς λέγει ὁ Σχολιαστής· «Τοῦτον δὲ καὶ τὸν ἐξῆς συνάπτει Νικάνωρ· εἰς δὲ τὸ κρεμάσαντες τελείαν τίθησιν». Ἀλλὰ τὴν σύνδεσιν ταύτην ἐκ τῶν νεωτέρων μόνον ὁ Döderlein δέχεται. Ὁ δὲ Bekker καὶ ὁ Düntzer πρὸς ἄρσιν τοῦ ἀνακλόουθου γράφουσι πάντες τ' ἀντὶ πάντες δ'. Ἀλλὰ τὸ ἀνακλόουθον ἀρμόζει εἰς τὸ πάθος τοῦ λόγου.

¹ Δὲν θέλετε δυνηθῇ νὰ καθελκύσητε ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν.

² Δὲν λέγει ἐμέ, ἀλλὰ Ζῆνα μετὰ φρονήματος.

³ Ὡς καὶ ὑμεῖς. Πρόφρων σημαίνει μετὰ σπουδῆς.

⁴ Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «Τὸ δέ, αὐτῇ γαίῃ, αὐτῇ θαλάσῃ, Ἀττικοῖς σύνηθες, ἐλλιπὲς τῆς σὺν προθέσεως, ὅποιον καὶ τό, αὐτοῖς ἀνδράσι βεβύθισται ναῦς». Εἶναι ἄξιον σημειώσεως, ὅτι ὁ Ζεὺς θέλει ἀνελκύσει τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ἐν ᾧ ταῦτα δὲν εἶναι δεδεμένα διὰ τῆς ἀλύσεως.

Ἰσως ὁ Ζεὺς ὑποτίθῃσιν, ὅτι οἱ θεοὶ θέλουσιν ἀντέχεσθαι τῆς γῆς, ὅπως μὴ ἀνελκυσθῶσιν. Ὁ λόγος τοῦ Διὸς ἔχει τι ἀπλοϊκόν, ἀλλὰ πάντως εἶναι ἡ μεγαλοπρεπεστάτη εἰκὼν, ἣν ἐπενόησεν ἡ φαντασία τῶν ὁμηρικῶν ἀνθρώπων.

⁵ Ἀφ' οὗ ἀνελκύσει. Ῥίον λέγεται ἡ ἐξέχουσα κορυφὴ ὄρους, ὡς ι, 191 «οὐδὲ ἐφύκει ἀνδρὶ γε σιτοφάγῳ, ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι ὑψηλῶν ὀρέων». Τὸν στίχον τοῦτον καὶ τὸν ἐπόμενον ἡθέτει ὁ Ζηνόδοτος. Πάντως εἶναι παράδοξον, ὅτι ὁ Ὀλυμπος καίπερ ἔχων κορυφὴν ὅμως δὲν εἶναι τὸ γνωστὸν ὄρος, ἀλλὰ τι ἐκτὸς τῆς γῆς. Εἶναι ὁ οὐρανός; Ἀλλὰ πῶς ἐξηγεῖται, ὅτι ἔχει ρίον;

⁶ Ἀττικῶς λέγεται μετέωρος ἐκ τῆς μετὰ καὶ αἰρίω. Οὕτω λέγεται ὁ μὴ στηριζόμενος ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ ἐναέριος.

⁷ Τόσσον ἐγὼ εἴμαι ἀνώτερος καὶ ἀπὸ τούτων θεῶν καὶ ἀπὸ τούτων ἀνθρώπων.

⁸ Οἱ στίχοι 28—40 ἀθετοῦνται

μῦθον ἀγασσάμενοι· μάλα γάρ κρατερῶς ἀγόρευσεν.

ὁψέ δὲ δὴ μετέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη· 30

«ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρείοντων ¹,
εὖ νυ καὶ ἡμεῖς ἴδμεν ὃ τοι σθένος οὐκ ἐπικιχτόν ².

ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, οἵτινες εἴκα-
ζον, ὅτι ἐλήφθησαν ἄλλοθεν, ὡς
λέγει ὁ Σχολιαστής. «Ἐντεῦθεν
ἕως τοῦ «πρόφρονι μυθεόμαι» ἀ-
θετοῦνται στίχοι ιγ', ὅτι ἐξ ἄλ-
λων τόπων μετάρκωνται». Ὅντως
στίχοι τινὲς ἐπαναλαμβάνονται
κατωτέρω 463-468, ἀφ' οὗ ὁ
Ζεὺς τὴν Ἥραν καὶ τὴν Ἀθηνᾶν
διὰ φοβερῶν ἀπειλῶν ἐκ τῆς μά-
χης ἀπέτρεψεν. Ὡσαύτως οἱ στί-
χοι 39 καὶ 40 ἀπαντῶσιν ἐν X
183. Δὲν πρόκειται περὶ ἐπανα-
λήψεων, αἵτινες εἶναι συνήθεις
τῷ Ὅμηρῳ, ἀλλὰ περὶ ἀπόπου,
ὅπερ οἱ νεώτεροι ἐρμηνευταὶ ἀ-
δυνατοῦσι νὰ ἄρῳσιν. Ἀφ' οὗ ὁ
Ζεὺς ἠπειλήσε δεινῶς τοὺς θεοὺς,
μετὰ τὸν λόγον τῆς Ἀθηνᾶς λέ-
γει· οὐ νύ τι θυμῷ πρόφρονι
μυθεόμαι, δηλ. δὲν ἐννοεῖ τὸ
πρᾶγμα οὕτω σπουδαίως, ὡς λέ-
γει. Ὁ Nitzsch ἐξηγεῖ τὸ ἄτοπον
λέγων, ὅτι ἡ διαβεβαίωσις τοῦ
Διὸς ἀναφέρεται εἰς τὸ πάντες
ἐν στίχ. 37. Ὁ Henlze ὁμοίως πα-
ρατηρεῖ, ὅτι ὁ Ζεὺς ἐν τῷ προη-
γουμένῳ λόγῳ δὲν ὠμίλησε περὶ
ὀλέθρου τῶν Ἀχαιῶν, ἀλλὰ μό-
νον περὶ τῶν θεῶν τῶν ἀνθιστα-
μένων εἰς τὴν θέλησιν αὐτοῦ.
Ἡμεῖς παρατηροῦμεν, ὅτι τῶν
στίχων τούτων ἐξαλειφόμενων ὁ

ποιητὴς δὲν ἤθελεν εἰπεῖν, πῶς ὁ
τοῦ Διὸς λόγος ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν
ἄλλων θεῶν καὶ ἤθελε σιωπήσει
ἢ Ἀθηνᾶ, ὅπερ ἤθελεν εἶναι ἀσύν-
ηθες. Ἀφ' οὗ ἡ θεὰ ὠμολόγησε
τὴν μεγάλην τοῦ πατρὸς δύναμιν
καὶ ἐν ὀνόματι τῶν ἄλλων θεῶν
ὑπέσχετο, ὅτι θέλουσιν ἀπαστῇ
τοῦ πολέμου, ὁ Ζεὺς ἀπωπλίσθη
διὰ τοῦ λόγου τῆς ἀγχιπότης αὐ-
τοῦ θυγατρὸς καὶ καμφοῖς ἠθέ-
λησε νὰ φανῇ εὐχάριστος. Ἡ θέ-
σις ἴσως εἶναι ὀλίγον γελοία, ἀλλ'
εἶναι φυσικὴ, τὴν δὲ φυσικὴν ἀ-
λήθειαν πανταχοῦ ἀναζητεῖ ὁ
Ὅμηρος. Καὶ ὁ Εὐστάθιος οὕτως
ἐρμηνεύει τὴν μεταβολήν· «Καὶ
ὅρα ὅπως θυμὸς κολακευόμενος
μαλθάσσει καὶ κατὰ τὰ δεινὰ
τῶν θηρίων εἴκει τοῖς τιθασσεύ-
ουσι. Κατὰ γὰρ τὴν τραγωδίαν
ψυχῆς νοσούσης εἰσὶν ἱατροὶ λό-
γοι».

¹ Οὐ μόνον οἱ βασιλεῖς τῶν θνη-
τῶν λέγονται κρείοντες, ἀλλὰ
καὶ οἱ θεοί, ὡς Θ 208, N 10, Ξ
150. Τοὺς μετρίους τούτους λό-
γους λέγει ἡ Ἀθηνᾶ· ἂν δὲ ἡγό-
ρευεν ἡ Ἥρα, ἤθελε διεγερθῇ με-
γάλῃ ἔρι.

² Τὸ ἐπίθετον ἔχει παθητικὴν
σημασίαν, οὐκ εὐσυγχώρητος, ἀ-
καταμάχητος. Σημειωτέον, ὅτι

ἀλλ' ἔμπης ¹ Δαναῶν ὀλοφυρόμεθ' αἰχμητῶν,
οἳ κεν δὴ ² κακὸν οἶτον ἀναπλήσαντες ὄλωνται.
ἀλλ' ἦτοι πολέμου μὲν ἀφεξόμεθ', ὥς σὺ κελεύεις ³. 35
βουλὴν δ' Ἀργείοις ὑποθησόμεθ' ⁴, ἥτις ὀνήσει,
ὥς μὴ πάντες ὄλωνται ὀδυσσαμένοιο ⁵ τεοῖο.

Τὴν δ' ἐπιμειδήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
«Θάρσει, Τριτογένεια, φίλον τέκος· οὐ νύ τι θυμῷ
πρόφρονι ⁶ μυθέομαι, ἐθέλω δέ τοι ἥπιος εἶναι». 40

Ὡς εἰπὼν ὑπ' ὄχεσφι τιτύσκετο ⁷ χαλκόποδ' ἵππω,
ὠκυπέτα, χρυσέῃσιν ἐθείρησιν ⁸ κομόωντε,
χρυσὸν ⁹ δ' αὐτὸς ἔδυνε περὶ χροῖ, γέντο ¹⁰ δ' ἰμάσθλην

εὔρηται καὶ οὐκ ἀλαπαδνόν, ὅπερ
ὁ Bekker παρέλαβεν εἰς τὸ κείμε-
νον. Γνωρίζομεν, ὅτι ἡ δύναμις
σου εἶναι ἀκατάβλητος.

¹ Κατ' ἄλλους μὲν ἐρμηνεύε-
ται ἀλλ' ὅμως, κατ' ἄλλους δὲ
ἀλλ' ὅλως.

² Φανερὰ, ἀναμφιβόλως, ὥς ἐ-
ξάγεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Διός.
Οἱ ὅποιοι κακὴν μοῖραν τελειώ-
σαντες θὰ ἀπολεσθῶσιν.

³ Οὕτως ἔγραψεν ὁ Ἀρίσταρ-
χος, ἄλλοι δέ, εἰ σὺ κελεύεις.

⁴ Θὰ δώσωμεν ὅμως συμβου-
λὴν εἰς τοὺς Ἀργείους.

⁵ Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος περιέχει
τὸ αἵτιον τοῦ ὄλωνται. Τὸ δὲ
τεοῖο μόνον ἐνταῦθα καὶ ἐν στίχ.
468 κεῖται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς
ἀντωνυμίας σεῖο ἢ σεῦ. Κυρίως
εἶναι γενικὴ τῆς κτητικῆς ἀντω-
νυμίας τεόν.

⁶ Δὲν ὁμιλῶ σπουδαίως. Τῶν
Σχολιαστῶν τις παρατηρεῖ· «Εἰ-

ρωνεύεται αὐτήν», ὅπερ δὲν εἶναι
πολὺ πιθανόν.

⁷ Ἐνταῦθα τὸ τιτύσκεσθαι ση-
μαίνει ζευγνύναι, ζεύγνυσθαι, ὑπὸ
ζυγὸν ἄγειν. Ὁ Ζεὺς μετὰ τὴν
ἀπειλὴν προβαίνει εἰς τὸ ἔργον.
Εὐφυῶς δὲ ὁ Σχολιαστὴς παρατή-
ρησεν· «Οἰκεῖον τῷ ἀπειλοῦντι τὸ
αὐτουργεῖν». Χαλκόπους λέγεται
ὁ ἔχων χαλκῶ πέταλα, ὥς ἐν Ν
23.

⁸ Κατὰ τὸν Döderlein ὥς ἐκ
τοῦ ῥέπειν γίνεται ἐρείπειν,
οὕτως ἐκ τοῦ θέρειν γίνεται ἐ-
θερίρειν, ἐξ οὗ ἔθειρα = ἡ κα-
λῶς ἐπιμελεημένη κόμη.

⁹ Ὁ μὲν Εὐστάθιος ἐρμηνεύει·
«χρυσέαν σκευήν», ὁ δὲ Σχολια-
στὴς· «ἀντὶ τοῦ χρυσοῦ πανο-
πλίαν».

¹⁰ Ἐλαβε, ἔλετο, εἶναι δὲ ἀό-
ριστος ἀχρήστου θέματος. Οἱ νεώ-
τεροι ἐπιδοκιμάζουσι τὴν γνώμην
τοῦ διαπρεποῦς ἐτυμολόγου Κουρ-

χρυσεῖην εὐτυχτον, ἐοῦ δ' ἐπεβήσето δίφρου.
 μάστιξεν δ' ἐλάαν· τῷ δ' οὐκ ἄκοντε πετέσθην 45
 μεσσηγὺς γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόντος.
 Ἴδην δ' ἱκανεν πολυπίδακα ¹, μητέρα θηρῶν,
 Γάργαρον ². ἔνθα δὲ οἱ τέμενος βωμός τε θυήεις ³.
 ἐνθ' ἵππους ἔστησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
 λύσας ἐξ ὀχέων, κατὰ δ' ἡέρα πουλὺν ἔχευεν, 50
 αὐτὸς δ' ἐν κορυφῇσι καθέζετο κύδει γαίων ⁴,
 εἰσορόων ⁵ Τρώων τε πόλιν καὶ νῆας Ἀχαιῶν.

τίου, ἀνάγοντος τὸ ῥῆμα εἰς τὴν
 ῥίζαν γ ε μ. σημαίνουσιν λαμβά-
 βάνειν. Ἡ λέξις ἱμάσθη παρ-
 γομένη ἐκ τοῦ ἱμάσσω (ἱμάς) ση-
 μαίνει μάστιγα.

¹ Ἡ πολλὰς πηγὰς ἔχουσα· πί-
 δακες εἶναι αἱ μικραὶ ἀναδόσεις
 τῶν ὑδάτων. Κατὰ τὸν Σχολι-
 στὴν ἡ Ἴδη λέγεται μήτηρ θη-
 ρῶν διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν· «Λέγε-
 ται γὰρ ὅρεις ἐνεγκεῖν, οἱ τῷ
 μεγέθει τοὺς ἐλάφους ἀναιροῦσιν,
 εἰλόμενοι περὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς
 αὐχένους, καὶ τοῖς δένδροις προσ-
 αρτῶντες αὐτούς, καὶ οὕτω δια-
 φθείροντες».

² Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως
 ὁ Εὐστάθιος λέγει· «κληθὲν οὕτω
 διὰ τὰ ἐκεῖ ἀναδιδόμενα ὕδατα,
 καὶ τὸν ἐντεῦθεν ποῖον ἔχον, ἐξ
 οὗ καὶ ἐφ' ἡμῶν τὸ ἀναγαργαρί-
 ζειν λέγεται καὶ ὁ γαργαρεύων».·
 Καὶ ἡμεῖς λέγομεν, κ ά μ ν ω γ α ρ-
 γ ά ρ α ι ς πρὸς θεραπείαν νοσήμα-
 τος τοῦ λαιμοῦ. Κατὰ τὸν Döder-
 lein ἡ λέξις ἐγένετο κατ' ἀναδι-
 πλασιασμόν ἐκ τῆς ῥίζης, ἐξ ἧς

καὶ τὸ γ η ρ ὕ ε σ θ α ι. Τοιοῦτον
 εἶναι καὶ τὸ γαργαίρειν, Ἀριστο-
 φάν. ἐν Εἰρήν. 3 «ἀνδρῶν ἀρίστων
 πᾶσα γαργαίρει πόλις». Τὰ ἀκρω-
 τήρια τῆς Ἰδης εἶναι τρία, Γάρ-
 γαρον, Λεκτόν, Φαλάκρα. Ὅρα
 δέ, ὅτι προτάσσει τὸ ὅλον καὶ ἐπι-
 τάσσει τὸ μέρος ὡς ἐπεξήγησιν,
 ὡς ἐν Ξ 284.

³ Ἐκ τοῦ θύος=θυμίαμα. Κατὰ
 τοῦτο σημαίνει βωμὸν πλήρη θυ-
 μιᾶμάτων. Διὰ τὸ τέμενος τοῦτο
 καὶ τὸν βωμὸν ὁ Ζεὺς ὀνομάζεται
 Ἰδαῖος καὶ Ἰδηθεν μεδέων.

⁴ Γαυριῶν, χαίρων διὰ τὴν δό-
 ξαν του. Χαίρει δὲ ὁ Ζεὺς, διότι
 οἱ ἄλλοι θεοὶ φοβηθέντες τὸν λό-
 γον αὐτοῦ ἀπέσχον τῆς μάχης.

⁵ Ἐκ τῆς Ἰδης ἡδύνατο ὁ θεὸς
 νὰ βλέπῃ τὸ Τρωικὸν πεδῖον, ὡς
 καὶ ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «Καὶ
 δοκεῖ παραλάλημα εἶναι τοῦτο
 ἐτυμολογικόν· εἰ γὰρ ἐκεῖθεν εἰς-
 ορᾷ ὁ Ζεὺς τὰ εἰρημένα ὡς τοῦ
 τόπου δεξιοῦ ὄντος ἰδεῖν, ὀρθῶς
 ἄρα Ἴδη τὸ ὄρος ἐκεῖνο λέγεται».·
 Διὰ τῆς φράσεως Τρώων πόλιν

Οἱ δ' ἄρα δεῖπνον ἔλοντο κάρη κομόωντες Ἀχαιοὶ
 ῥίμφα ¹ κατὰ κλισίας, ἀπὸ δ' αὐτοῦ ² θωρήσσοντο.
 Τρῶες δ' αὖθ' ἐτέρωθεν ἀνὰ πτόλιν ὠπλίζοντο, 50
 πυρρότεροι ³. μέμασαν δὲ καὶ ὥς ⁴ ὑσμῖνι μσχεσθαι,
 χρεῖσσι ⁵ ἀναγκαίῃ, πρό τε παίδων καὶ πρὸ γυναικῶν.
 πᾶσαι δ' ὠτ' γυνντο πύλαι ⁶, ἐκ δ' ἔσσυτο λαός,
 πεζοὶ θ' ἱππῆες τε· πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει. 59

Οἱ ⁷ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἐς χῶρον ἓνα ξυνιόντες ἵκοντο,
 σὺν ῥ' ἔβαλον ῥινούς, σὺν δ' ἔγχεα καὶ μένε' ἀνδρῶν
 χαλκεοθωρήκων· ἀτὰρ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι
 ἔπληντ' ἀλλήλησι, πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει.
 ἔνθα δ' αἶμ' οἰμωγὴ τε καὶ εὐχολὴ πέλεν ἀνδρῶν
 ὀλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων, ῥέε δ' αἵματι γαῖα. 65

*Οφρα ⁸ μὲν ἤως ἦν καὶ ἀέξετο ἱερὸν ἦμαρ,
 τόφρα μάλ' ⁹ ἀμφοτέρων βέλε' ἤπτετο, πῖπτε δὲ λαός·

δὲν ἔννοεῖ μόνον τὴν πόλιν, ἀλλὰ
 πρὸ πάντων τὴν περιοχὴν, ἔνθα
 ἐγίνετο ἡ μάχη.

¹ Ἐκ τοῦ ῥίπτω, ταχέως, ἀρ-
 παχτά.

² Δηλαδή ἀπὸ τοῦ δεῖπνου,
 ἦτοι μετὰ τὸ δεῖπνον.

³ Τοῦτο λέγεται μετ' ἐμφά-
 σεως. Πόσον οἱ Τρῶες ἦσαν ὀλι-
 γώτεροι τῶν Ἀχαιῶν, ὅρα Β 123.

⁴ Καὶ οὕτως, ἀν καὶ ἦσαν ὀλι-
 γώτεροι.

⁵ Ἐξ ἀναγκαίας χρεῖας, διὰ
 μεγάλην ἀνάγκην, ἣν ἐπεξηγεῖ
 διὰ τῶν ἐπομένων.

⁶ Δὲν ἔννοεῖ πάσας τὰς πύλας,
 ἀλλὰ μόνον τὰς Σκικίας, ὡς παρ-
 τήρησε καὶ ὁ Σχολιαστής· «τὸ δὲ
 πᾶσαι ἀντὶ τοῦ ὅλαι».

⁷ Οἱ ἐξῆς ἐξ στίχοι ἐρμηνεύ-
 ονται ἐν Δ 446.

⁸ Μετεχειρίσθη τὸ ἀσύνδετον,
 διότι ὁ ὀρισμὸς οὗτος τοῦ χρόνου
 κεῖται ἐν τῇ περιγραφῇ θέσει
 τῶν πραγμάτων. Ὁ Ὅμηρος δι-
 αίρει τὴν ἡμέραν εἰς τρία ἐν Φ
 111· «ἔσσεται ἡ ἡὺς ἡ δαίλη ἡ
 μέσον ἡμαρ». Τὸ ἡμαρ, ὡς καὶ τὸ
 κνέφας ἐν Δ 194, λέγεται ἱερὸν,
 διότι παράγεται ὑπὸ θείας δυ-
 νάμεως.

⁹ Κατὰ τὸν Ameis προσδιορίζει
 τὸ ἀμφοτέρων, ὡς ἀλλαχοῦ τὸ
 πάντες. Ἡ γενικὴ ἀμφοτέρων
 προσδιορίζει τὸ βέλε', τὸ δὲ ἡ-
 πτετο κεῖται ἄνευ ἀντικειμένου.
 Ἡ ὅλη φράσις ὑποδηλοῦ, ὅτι ἡ
 μάχη ἦτο ἀμφιρρεπὴς ἐν Δ 336.

ἦμος δ' Ἡέλιος μέσον οὐρανὸν ἀμφιβεβήκει ¹,
καὶ τότε δὴ χρύσεια πατὴρ ² ἐτίταινε τάλαντα,
ἐν δ' ἐτίθει δύο κῆρε τανηλεγέος ³ θανάτοιο, 70
Τρώων θ' ἱπποδάμων καὶ Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων,
ἔλκε ⁴ δὲ μέσσα λαβῶν· ῥέπε δ' αἷσιμον ἦμαρ Ἀχαιῶν.
[αἱ μὲν Ἀχαιῶν κῆρες ⁵ ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
ἐξέσθην ⁶, Τρώων δὲ πρὸς οὐρανὸν εὐρὺν ἄερθεν.]
αὐτὸς ⁷ δ' ἐξ Ἰδης μεγάλ' ἔκτυπε, δαιόμενον δὲ 75
ἦκε σέλας ⁸ μετὰ λαὸν Ἀχαιῶν· οἱ δὲ ἰδόντες

¹ Δηλαδὴ ἐγένετο μεσημβρία.

² Βραχυλογικῶς ἀντὶ πατὴρ ἄνδρῶν τε θεῶν τε. Ἐπειδὴ ὁ Ζεὺς τὸν ὀλεθρον πολλῶν Ἀχαιῶν εἶχεν ἀποφασίσει ἤδη, ὡς γίνεταί δῆλον ἐν Α 5, ἡ ζυγοστάτησις ἐνταῦθα οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ συμβολικὴ εἰκὼν πρὸς δῆλωσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Διὸς, ὡς νομίζει ὁ Ameis. Τοῦτο κυροῦται καὶ δι' ἄλλων χωρίων; Π 658· «γνῶ γὰρ Διὸς ἱρὰ τάλαντα» καὶ Τ 223· «ἔπην κλίνῃσι τάλαντα Ζεὺς, ὅστ' ἀνθρώπων ταμίης πολέμοιο τέτυκται». Ἄλλοι ὅμως θεωροῦσι τοῦτο ὡς ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ Μοῖρα εἶναι ὑπερτέρα τῶν θεῶν. "Ora Friedreich, die Realien, σελ. 626.

³ Τινὲς νομίζουν, ὅτι τὸ δευτερον συνδετικὸν μέρος τοῦ ἐπιθέτου εἶναι ἐκ τοῦ λέγειν = κεῖσθαι, ὅπερ δικαίως ἀποδοκιμάζεται. Πιο ἀνώτερον ὁ Döderlein συντίθῃσιν ἐκ τοῦ ταναός καὶ ἄλχος καὶ τὸ ἀ ἐτράπη εἰς ἡ,

τὸ δὲ ε πικρενεβλήθη ὡς καὶ ἐν τῷ ἄλεγεινός.

⁴ Ἐτράβα εἰς τὰ ἐπάνω, δηλ. ἔχει τὴν ἀντίθετον σημασίαν τοῦ καθέλκειν.

⁵ Ἐν ᾧ πρὸς ὀλίγου εἶπε δύο κῆρε, νῦν λέγει πολλάς· ἀλλ' ὑπὸ τε τῶν Ἀλεξανδρινῶν καὶ τῶν νεωτέρων οἱ δύο οὗτοι στίχοι θεωροῦνται νόθοι.

⁶ Τὸ ἐξέσθην μεταχειρίζεται ὁ Ὅμηρος μόνον ὡς διυκνὸν ἐν Η 59, ο 134 καὶ χ 379. Ἐνταῦθα προηγεῖται πληθυντικὸν ὑποκείμενον καὶ ἔπεται τὸ ῥῆμα ἐν διυκῶ ἀριθμῷ, ὅπερ δὲν ἔχει ἀνάλογον. Τινὲς τὸ ἐξέσθην ἐθεώρησαν πληθυντικόν, ὡς τὸ ἐμιάνην = ἐμιάνησαν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐπιδοκιμάζεται. Καὶ τοῦτο ἴσως μαρτυρεῖ τὴν νοθεῖαν τοῦ χωρίου.

⁷ Ὁ ἴδιος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κρίσιν τὴν δοθεῖσαν ὑπὸ τῆς πλάστιγγος.

⁸ Ἡ λέξις εἶναι συγγενὴς πρὸς τὰς Σείριος καὶ σελήνη· συν-

θάμβησαν, καὶ πάντας ὑπὸ χλωρὸν δέος εἶλεν.

Ἐνθ' οὗτ' Ἰδομενεὺς τλῆ ¹ μίμνειν οὗτ' Ἀγαμέμνων,
οὔτε δὺ Ἀἴαντες ² μενέτην, θεράποντες Ἀρης·
Νέστορ οἷος ἔμιμνε Γερήνιος, οὔρος ³ Ἀχαιῶν, 80
οὔτι ἐκὼν, ἀλλ' ἵππος ἐτείρετο ⁴, τὸν βάλεν ἰῶ
δῖος Ἀλέξανδρος, Ἑλένης πόσις ἠυκόμοιο,
ἄκρην κακ κορυφὴν, ὅθι τε πρῶται τρίχες ἵππων
κρανίῳ ἔμπεφύασι, μάλιστα δὲ καίριόν ⁵ ἐστίν.
ἀλγήσας δ' ἀνέπαλτο ⁶, βέλος δ' εἰς ἐγκέφαλον δῦ, 85
σὺν δ' ἵππους ⁷ ἐτάραξε κυλινδόμενος περὶ χαλκῷ ⁸.
ὄφρ' ὁ γέρων ἵπποιο παρηγορίας ἀπέταμνεν ⁹
φασγάνῳ αἵσσω, τόφρ' Ἐκτορος ὠχέες ἵπποι

ήθως μὲν σημαίνει ἀστραπήν,
ἐνταῦθα δὲ μόνον κεραυνόν.

¹ Εἶχε τὸ θάρρος νὰ μένῃ ἢ
ἀντίθεσις δύνανται νὰ νοηθῇ, ἀλλ'
ἔφυγεν ἢ ὑπέχωρει.

² Ὅρα, ὅτι μεταχειρίζεται πλη-
θυντικὸν ἀριθμὸν μετὰ τὸ δύο.

³ Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἀποδίδεται
τῷ Νέστορι ἐνταῦθα καὶ ἐν Α 840,
Ο 370 καὶ 659 καὶ γ 411. Συνή-
θως ἐρμηνεύεται φύλαξ ἢ ἔφορος,
περὶ τὸ ἔτυμον ὅμως ὑπάρχει δια-
φωνία. Ὁ Εὐστάθιος περὶ τούτου
λέγει· «Γίνεται δὲ ὁ ῥηθεὶς οὔρος
ἢ ἀπὸ τοῦ ὄρω τὸ βλέπω (προο-
ρῶνται γὰρ τὰ ἐπιόντα οἱ φύλα-
κες, ὅθεν καὶ φρουροὶ λέγονται) ἢ
παρὰ τὸν ὄρον τὸν ἐν τοῖς γηδί-
οις». Ὁ Damm ὅμως παράγει ἐκ
τοῦ ὦρα καὶ ὁ Zehlicke ἀπὸ τοῦ
ὄρω, ὄρνυμι· κατὰ τὴν τελευ-
ταίαν παραγωγὴν ἤθελε σημαίνει

τὸν παρακινεῖν, τὸν προτρέ-
ποντα.

⁴ Κατετρύχετο, κατεπονείτο.

⁵ Κατ' ἐξοχὴν δὲ εἶναι ἐπικίν-
δυνον. Ὁ δὲ Σχολιαστὴς παρα-
τηρεῖ· «Θανάσιμος δὲ ἐστὶν ὁ τό-
πος διὰ τὸ τὸν ἐγκέφαλον πλη-
σιάζειν ταῖς μήνιγξιν».

⁶ Ὁ ἵππος ἐκ τῶν πόνων ἀνε-
τινάχθη.

⁷ Τοὺς ἵππους τοῦ ἄρματος· δ
τρωεῖς ἦτο παρήγορος, ὡς ἐν
Π 152.

⁸ Περιστρεφόμενος περὶ τὸ βέ-
λος· ὁ ἵππος ἐπειρᾶτο διὰ παν-
τοίων κινήσεων νὰ ἀποσπάσῃ τὸ
βέλος.

⁹ Ὁ παρατατικὸς ὑποδηλοῖ τὴν
ἀσθένειαν τοῦ γέροντος. Τοῦτο
διεγείρει τὸν οἶκτον τοῦ ἀκροα-
τοῦ διότι καὶ ὁ ἀσθενὴς μὲν, πο-
λύτιμος δὲ γέρων δὲν δύναται νὰ

ἦλλον ἂν ἰωχμόν¹, θρασὺν ἡνίοχον φορέοντες
 Ἔκτορα². καὶ νῦ κεν ἐνθ' ὁ γέρων ἀπὸ θυμὸν ὄλεσεν,
 εἰ μὴ ἄρ' ὁξὺ νόησε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης· 94
 σμερδαλέον δ' ἐβόησεν ἐποτρύνων Ὀδυσῆα.

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 πῇ³ φεύγεις μετὰ νῶτα βαλὼν, κακὸς⁴ ὥς ἐν ὁμίλῳ;
 μή τίς τοι φεύγοντι μεταφρένω⁵ ἐν δόρῳ πῆξῃ. 95
 ἀλλὰ μέν', ὄφρα γέροντος ἀπώσομεν ἄγριον ἄνδρα. »

« Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἐσάκουσε⁶ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἀλλὰ παρήϊξεν⁷ κοίλας ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν.
 Τυδεΐδης δ', αὐτός⁸ περ ἑὼν, προμάχοισιν ἐμίχθη,
 στῇ δὲ πρόσθ' ἵππων Νηληϊάδαο γέροντος, 100
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

φύγῃ καὶ ἐπέρχεται ὁ θρασὺς
 Ἔκτωρ.

¹ Ἐκ τοῦ ἰωκή καὶ σημαίνει
 δῖωξιν, παραχρῆν. Ἀξίον σημειώ-
 σεως, ὅτι ὁ ποιητὴς ὀνομάζει τὸν
 Ἔκτορα ἡνίοχον, ἐν ᾧ οὗτος ἦτο
 παρὰ τὴν ἰσχύος. Ὁ ἥρωες ἔχει ἡ-
 νίοχον τὸν Ἡνιοπέα, ὡς γίνεται
 δῆλον ἐν στίχ. 120. Ὅμοιον πα-
 ράδειγμα ὑπάρχει καὶ ἐν T 101.
 Φαίνεται δέ, ὅτι θέλει νὰ ὑποδη-
 λώσῃ, ὅτι αὐτὸς ὁ Ἔκτωρ διηύ-
 θυνε τὸ ἄρμα πρὸς τὸν ἰωχμόν.

² Ἐθῆκε τὸ ὄνομα τοῦ Ἔκτο-
 ρος ἐν τέλει τῆς περιόδου πρὸς
 ἔμφασιν.

³ Τοῦτο εἶναι μᾶλλον ἀναβύθισις
 πρὸς δῆλωσιν περιφρονήσεως ἢ
 ἐρώτησις, δι' ἧς ὁ ἐρωτῶν ἐπιθυ-
 μεῖ νὰ μάθῃ τι.

⁴ Ὡς δειλὸς ἐν τῷ πλήθει. Τοῦτο

εἶναι δεινὴ προσβολή, διότι τὸν ἡ-
 ρωα θεωρεῖ δειλὸν ὡς κοινὸν στρα-
 τιώτην.

⁵ Ὡς αἱ πληγαὶ τοῦ στήθους
 εἶναι κόσμος, οὕτως αἱ τῶν νώ-
 των ὄνειδος. Ἐνταῦθα εἶναι σχῆ-
 μα καὶ ὅλον καὶ μέρος.

⁶ Δὲν ἔδωκε προσοχήν, δὲν ὑ-
 πήκουσεν. Οἱ ἄρχαῖοι ὅμως διε-
 φώνουν, ὡς ἀναγινώσκουμεν παρὰ
 τῷ Σχολιαστῇ. « πότερον οὐκ ἀν-
 τελάβετο καθόλου τῆς φωνῆς διὰ
 τὸν θόρυβον, ἢ ἀκούσας παρεπέμ-
 ψατο ὅπερ δέχεται ὁ Ἀρίσταρ-
 χος ».

⁷ Παρήλθε δρομαίως. Ἡ φυγὴ
 τοῦ Ὀδυσσεὺς καταδεικνύει τὸ
 ἡρωϊκὸν τοῦ Διομήδους θάρρος.

⁸ Ἐνταῦθα σημαίνει μόνος. Λέ-
 γεται δὲ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν
 Ὀδυσσεά, ὅστις ἔφυγεν. Ὁ ποιη-

«Ω γέρον, ἡ μάλα δὴ σε νέοι τείρουσι μαχηταί,
 σὴ δὲ βίη λέλυται, χαλεπὸν δέ σε γῆρας ὀπάζει ¹,
 ἡπεδανός ² δέ νύ τοι θεράπων, βραδέες ³ δέ τοι ἵπποι.
 ἀλλ' ἄγ' ἐμῶν ὀχέων ἐπιβήσσο, ὄφρα ἰδῇαι 105
 οἷοι Τρώϊοι ἵπποι, ἐπιστάμενοι πεδίοιο
 κραιπνὰ μάλ' ἐνθα καὶ ἐνθα διωκέμεν ἡδὲ φέδεσθαι,
 οὓς ποτ' ⁴ ἀπ' Αἰνείαν ἐλόμην, μῆστωρε ⁵ φόβοιο.
 τούτω μὲν θεράποντε κομείτων, τῷδε ⁶ δὲ νῶϊ
 Τρῳσὶν ἐφ' ἵπποδάμοις ἰθύνομεν, ὄφρα καὶ Ἐκτωρ 110
 εἴσεται ⁷ ἡ καὶ ἐμὸν δόρυ μαίνεται ἐν παλάμῃσιν.»

τῆς ἐννοεῖ τοὺς προμάχους τῶν Τρώων, διότι οἱ τῶν Ἀχαιῶν εἶχον φύγει.

¹ Ἀκολουθεῖ, διώκει.

² Τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως ἀμφίβολον· διότι τινὲς μὲν νομίζουσιν, ὅτι εἶναι ἐκτενέστερος τύπος τοῦ ἥπιος, ὃ δὲ Döderlein θεωρεῖ ὡς σύνθετον ἐκ τοῦ α (στερητ.) καὶ πέδον. Κατὰ τὴν σύνθεσιν ταύτην ἔχει ἀντίθετον σημασίαν τοῦ ἔμπεδος, ἥτοι σημαίνει τὸν οὐκ ἔχοντα ἔμπεδα γυῖα ποδῶν N 512.

³ Τοῦτο ὑποδηλοῖ, διὰ τί ὁ Νέστωρ εἶχε παρῆρορον ἵππον. Φαίνεται παράδοξον, ὅτι ὁ Διομήδης δὲν ἐμνημόνευσε τοῦ παρῆρου ἵππου, ὅστις ἦγαγε τὸν Νέστορα εἰς κίνδυνον.

⁴ Τὸν στίχον ἡθέτουν οἱ ἀρχαῖοι, ὡς παραδίδει ἡμῖν ὁ Σχολιαστής· «Ἀθετεῖται, ὅτι ἄτοπον προστιθέναι τὴν ἱστορίαν τῷ εἰδέναι, καὶ ὁ καιρὸς δεῖται συντο-

μίας, καὶ ὅτι τὸ ποτὲ χρονικὴν ἔχει ἔμφασιν, τῆς ἀφαιρέσεως γεγονουίας τῇ πρὸ ταύτης ἡμέρᾳ». Τοὺς ἵππους ἀφείλετο ὁ Διομήδης ἐν E 257, ἀλλ' ἡ τελευταία παρατήρησις τοῦ Σχολιαστοῦ δὲν εἶναι ὀρθή· διότι τὸ ποτὲ δὲν ὀρίζει πόρρω ἢ ἐγγὺς χρόνον. Παρὰ πλῆσιον ὑπάρχει ἐν χ 290.

⁵ Ἐκ τῶν ἀρίστων πηγῶν ἐβεβαιώθη ἡ γραφὴ μ ἡ σ τ ω ρ ε καὶ οὐχὶ μ ἡ σ τ ω ρ α, ὡς τινες δέχονται, δηλ. ἀποδίδεται εἰς τοὺς ἵππους καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Αἰνείαν. Ὅρα καὶ σημ. ἐν E 272.

⁶ Ὅρα, ὅτι τὸ μὲν τοῦ τ ω μετεχειρίσθη ἐπὶ τῶν ἵππων τοῦ Νέστορος, τὸ δὲ τ ῶ δ ε ἐπὶ τῶν ἰδίων ὡς ὄντων πλησιεστέρων. Θεράποντες ὀνομάζονται οἱ ἡνίοχοι, ὁ τοῦ Νέστορος καὶ ὁ τοῦ Διομήδους.

⁷ Τὸ ὄφρα συνετάχθη πρὸς μέλλοντα τῆς ὀρυστικῆς, ὡς καὶ ἐν II 242. Πολλάκις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις

"Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ.
 Νεστορέας μὲν ἔπειθ' ἵππους θεράποντε κομείτην
 ἴφθιμοι ¹, Σθέnelός τε καὶ Εὐρυμέδων ἀγαπήνηρ·
 τὼ δ' εἰς ἀμφοτέρω ² Διομήδεος ἄρματα βήτην· 115
 Νέστωρ δ' ἐν χεῖρεσσι λάβ' ἡνία σιγαλόεντα ³,
 μάστιξεν δ' ἵππους· τάχα δ' Ἑκτορος ἄγχι γένοντο ⁴.
 τοῦ δ' ἰθὺς μεμαῶτος ἀκόντισε ⁵ Τυδέος υἱός.
 καὶ τοῦ μὲν ῥ' ἀφάμαρτεν, ὃ δ' ⁶ ἡνίοχον θεράποντα,
 υἷδν ὑπερθύμου Θηβαίου ⁷, Ἥνιοπῆα, 120
 ἵππων ἡνί' ἔχοντα βάλε στῆθος παρὰ μαζόν ⁸.
 ῥριπε δ' ἐξ ὀχέων, ὑπερώησαν ⁹ δὲ οἱ ἵπποι
 ὠκύποδες· τοῦ δ' αὖθι λύθη ¹⁰ ψυχὴ τε μένος τε.

ἐν πλαγίαις ἐρωτήσεσι τίθεται
 μόνον ἢ ἀντί ἢ εἰ. Τὸ δευτερον ἢ
 παρελείφθη, ἀλλ' εὐκόλως ἐννο-
 εῖται. Ὁ καὶ ὑποδηλοῖ, ὅτι καὶ
 τὸ ἐμὸν δόρυ μαίνεται, οὐχὶ μό-
 νον τὸ ἐκείνου. Προσωποποιεῖται
 τὸ δόρυ, ὡς ἀλλαχοῦ τὸ βέλος ἐν
 Δ 126.

¹ Ὁ La Roche προτιμᾷ τὴν
 γραφὴν ἴφθιμοις, ἣν ἔχουσι
 δύο ἄριστα χειρόγραφα.

² Τὸ ἀμφοτέρω παρενέπεσε
 μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τῆς
 συντακτικῆς πτώσεως, ὡς ἐν Ε
 219.

³ Περὶ τοῦ ἐτύμου καὶ τῆς ση-
 μασίας τῶν δύο λέξεων ὅρα ἐν Ε
 116.

⁴ Ταχέως δ' ἔφθασαν πλησίον
 τοῦ Ἑκτορος.

⁵ Τὸ ἀκοντίζειν συνένταξε πρὸς
 γενικήν, ὡς τὸ δίστευσιν ἐν Δ
 100, τὸ τοξάζεσθαι ἐν χ 27. Ὁ

Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· "Ἀντι-
 κρυς βουλόμενον ὀρμαῖν".

⁶ Διὰ τοῦ ὃ δ' ἐξαίρει τὴν
 ταυτότητα τοῦ ὑποκειμένου.

⁷ Κατὰ τὸν Σχολιαστήν· "Οὐ
 τῷ γένει· κύριον γάρ ἐστιν ὄνομα,
 ὡς καὶ ἐν Ὀδυσσεΐα ὁ Αἰγύ-
 πτιος".

⁸ Ἡ λέξις θεωρεῖται συγγενῆς
 πρὸς τὰς μάσσω, μάζα, μασ-
 σάομαι. Κατὰ τοὺς γραμμα-
 τικοὺς μαζὸς λέγεται μόνον ἐπὶ
 ἀνδρός, ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι τὸ κατ'
 ἀρχὰς μαζὸς καὶ μαστὸς
 διέφερον ἀλλήλων μόνον διαλε-
 κτικῶς.

⁹ Ὑπεχώρησαν. Ὁ Σχολια-
 στὴς παρατηρεῖ· "Ὡς περ τὸ ὑπε-
 χώρησαν παρὰ τὴν χώραν, οὕτως
 τὸ ὑπερώησαν παρὰ τὴν ἔραν".

¹⁰ Ἡ ψυχὴ θεωρεῖται συνδεδε-
 μένη μετὰ τοῦ σώματος.

Ἑκτορα δ' αἰνὸν ἄχος πύκασε ¹ φρένας ἡνίοχοιο.
τὸν μὲν ἔπειτ' εἶσαε, καὶ ἀχνύμενός περ ἑταίρου, 125
κεῖσθαι, ὃ δ' ἡνίοχον μέθεπε ² θρασύν. οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν
ἵππῳ δευέσθην σημάντορος ³. αἶψα γὰρ εὗρεν
Ἴφιτίδην Ἀρχεπτόλεμον ⁴ θρασύν, ὃν ῥα τόθ' ἵππων
ὠκυπόδων ⁵ ἐπέβησε, δίδου δέ οἱ ἡνία χερσίν.

Ἐνθα κε λοιγὸς ⁶ ἦν καὶ ἀμήχανα ἔργα γέγοντο, 130
καὶ νύ κε σήκασθεν ⁷ κατὰ Ἴλιον ἡύτε ἄρνες,
εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
βροντήσας δ' ἄρα ⁸ δεινὸν ἀφῆκ' ἀργῆτα κεραυνόν,
κὰδ δὲ πρόσθ' ἵππων ⁹ Διομήδεος ἦκε χαμαῖζε·
δεινὴ δὲ φλόξ ὦρτο θεεῖου ¹⁰ καιομένοιο, 135

¹ Συνεκάλυψε, περιεκάλυψε· τὸ ἄχος εἰκονίζεται ὡς νέφος, ὅπερ περιβάλλει τὰς φρένας. Ἡ δὲ γενική ἦν ὁ χοιο συντακτέα μετὰ τοῦ ἄχος.

² Ἀνεζήτει. Καὶ ὁ ἡνίοχος εἶναι θρασὺς ὁμοφυγῶν τῷ Ἑκτορι.

³ Ὁ ἡνίοχος ὀνομάζεται σημάντωρ, διότι δίδει τὸ σημεῖον εἰς τοὺς ἵππους, ὁδηγεῖ αὐτούς.

⁴ Ὁ Ζηνόδοτος ἐνταῦθα ἔγραψεν, Ἑρσιπτόλεμον.

⁵ Ἐννοεῖ τὸ πολεμικὸν ἄρμα, ἂν καὶ προσέθηκε τὸ ἐπίθετον ὠκυπόδων.

⁶ Ἡθελε γεῖναι ὄλεθρος, καταστροφή. Ὁ ποιητὴς δὲν περιέγραψε πολλὰς πράξεις τοῦ Διομήδους, δι' αἷς ἡδύνατο νὰ ἐξηγηθῇ ἡ ἀπελπιστικὴ τῶν Τρώων θέσις. Ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι πολλὰ παρέλειψε συγκατασπεύδων τοῖς πρακτομένοις τὴν φράσιν.

⁷ Ἐκ τοῦ σηκός, ἣν ὁ Curtius θεωρεῖ συγγενῇ τοῦ saepio, περιφράττω. Ὁ δὲ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «Εἰς σηκὸν κατεκλείσθησαν. Σηκὸς δὲ εἴρηται οἰονεὶ στηκός τις ὢν, ἀπὸ τοῦ ἵστασθαι ἐν αὐτῷ τὰ θρέμματα. Ἐνθεν καὶ οἱ νεώτεροι τῶν ποιητῶν σηκὸν λέγουσι τὸν ναόν, ἀπὸ τοῦ ἵστασθαι ἐν αὐτῷ τὰ ἀγάλματα».

⁸ Μόνον ἐνταῦθα ἔχει τὴν τελικὴν συλλαβὴν βραχεῖαν πρὸ τοῦ δεινός. Ἀργῆς δὲ σημαίνει τὸν λαμπρόν, τὸν ἀπαστρέπτοντα. Διὰ τοῦτο ὁ Ζεὺς λέγεται ἀργικέραυνος.

⁹ Ὁ Ζεὺς δὲν θέλει νὰ βλάψῃ τὸν Διομήδην, ἀλλὰ μόνον νὰ ἐκδειματώσῃ.

¹⁰ Ὁ κεραυνὸς πίπτων ἐπὶ τῆς γῆς διασκηδάννυσι θεῖον.

τῷ δ' ἵππῳ δείσαντε καταπτήτην ¹ ὑπ' ὄχεσφιν.
 Νέστορα δ' ἐκ χειρῶν φύγον ἡνία σιγαλόεντα·
 δεῖσε δ' ὄγ' ἐν θυμῷ, Διομήδεα δὲ προσέεπεν·

«Τυδείδῃ, ἄγε δὴ αὖτε ² φόβονδ' ἔχε μώνυχας ἵππους,
 ἣ οὐ γιγνώσκεις, ὅ τοι ἐκ Διὸς οὐχ ἔπετ' ἀλκή³; 140
 νῦν μὲν γὰρ τούτῳ Κρονίδης Ζεὺς κῦδος ὀπάζει,
 σήμερον ⁴· ὕστερον αὖτε καὶ ἡμῖν, αἴ κ' ἐθέλησιν,
 δώσει⁵. ἀνὴρ δέ κεν οὔτι Διὸς νόον εἰρύσσαιτο,
 οὐδὲ μάλ' ἴφθιμος, ἐπειὴ πολὺ φέρτερός ἐστιν ⁶.»

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης· 145
 «Ναὶ δὴ ταῦτά γε πάντα, γέρον, κατὰ μοῖραν ἔειπες·
 ἀλλὰ τόδ' ⁷ αἰνὸν ἄχος κραδίην καὶ θυμὸν ἰκάνει·
 ἔκτωρ γάρ ποτε φήσει ⁸ ἐνὶ Τρώεσσ' ἀγορευών·

¹ Ἀόριστος β' τοῦ καταπτήσ-
 σω· ἐξάρωσαν.

² Ἐνταῦθα γίνεται συνίησις.
 Ἐλα λοιπὸν πάλιν διεύθυνε τοὺς
 μώνυχας ἵππους εἰς φυγὴν. Ἐπει-
 δὴ ὁ Νέστωρ ὠδήγει τοὺς ἵππους,
 ὁ Ameis εἰκάζει, ὅτι τὰ ἡνία ἔ-
 λαβεν ὁ Διομήδης, ὅτε ἔπessαν
 ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Νέστορος.
 Ἄλλ' ἐν στίχ. 157 πάλιν ἔχει
 ταῦτα ὁ γέρον. Νομίζομεν ὅμως,
 ὅτι ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ
 τῆς πραγματικῆς ἐνεργείας, ἀλλὰ
 περὶ τῆς κελεύσεως πρὸς φυγὴν
 ἐξαρτωμένης ἐκ τοῦ Διομήδους,
 ὅστις ἦτο παραιβάτης.

³ Μήπως δὲν καταλαμβάνεις,
 ὅτι δὲν ἀκολουθεῖ σοι ἐκ μέρους
 τοῦ Διὸς βοήθεια;

⁴ Προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὸ
 νῦν. Ἐτέθη δὲ τὸ ἐπίρρημα ἐν τέ-

λει τῆς περιόδου πρὸς ἔμφασιν.

⁵ Ἐννοεῖται τὸ ἀντικείμενον
 κῦδος. Ὁ δὲ Σχολιαστὴς λέγει.
 «Καὶ χρηστάς αὐτῷ ὑπογράφει
 ἐλπίδας, ἵνα μὴ αἰδεσθῇ φυγεῖν
 ὡς ἂν μὴ δυνάμενος τὴν ἤτταν ἀ-
 νακαλέσασθαι». Ἀνὴρ ἐνταῦθα εἶ-
 ναι ὁ βροτὸς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν
 θεόν· ὀνητὸς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ
 ἐμποδίσῃ κατὰ τι τὴν θέλησιν τοῦ
 Διός.

⁶ Τὸ ὑποκείμενον τῆς προτά-
 σεως νοεῖται ἐκ τῆς γενικῆς Διός,
 ἣτις προηγεῖται.

⁷ Τὸ τόδε ἀναφέρεται εἰς τὰ
 ἐπόμενα καὶ ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ
 γάρ.

⁸ Ὁ μέλλων φήσει ἀπαντᾷ μό-
 νον ἐνταῦθα καὶ ἐν στίχ. 153. Ἡ
 ἐπομένη φράσις ἰσοδυναμεῖ πρὸς
 τὴν ἐν Τρώων ἀγορᾷ.

Τυδείδης ὑπ' ἐμεῖο ¹ φοβούμενος ἵκετο νῆας.
ὥς ποτ' ἀπειλήσει ². τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθών.» 150

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ·
«ὦμοι ³, Τυδέος υἱὲ δαΐφρονος, οἷον ἔεπες.
εἵπερ ⁴ γάρ σ' Ἔκτωρ γε κακὸν καὶ ἀνάλκιδα φήσει,
ἀλλ' οὐ πείσονται Τρῶες καὶ Δαρδανίωνες
καὶ Τρώων ἄλοχοι μεγαθύμων ⁵ ἀσπιστάων, 155
τάων ἐν κονίησι βάλες θαλεροὺς παρακοίτας.»

ὦς ἄρα φωνήσας φύγαδ' ⁶ ἔτραπε μώνυχας ἵππους
αὖτις ἄν' ἰωχμόν· ἐπὶ δὲ Τρῳῆς τε καὶ Ἔκτωρ ⁷
ἦχῃ θεσπεσίῃ βέλεα στονόεντα χέοντο ⁸.
τῷ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσε μέγας κορυθαίολος Ἔκτωρ· 160
«Τυδείδη, περὶ ⁹ μὲν σε τίον Δαναοὶ ταχύπωλοι

¹ Προέταξε τοῦτο πρὸς ἔμφα-
σιν, οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Διός, ἀλλ' ὑπ'
ἐμοῦ· διωκόμενος ἔφθασε μέχρι
τῶν νηῶν.

² Τοιουτοτρόπως θὰ καυχῇθῃ,
θὰ κομπάσῃ ποτέ. Τὴν ἐπομένην
φράσιν ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει,
«Τότε ἢ γῆ χανοῦσα εὐρέως δέ-
ξαιτόμιν». Καὶ ἡμεῖς λέγομεν, ἄς
σκάσῃ ἢ γῆ νά με κατα-
πιῇ.

³ Κατὰ τὸν Σχολιαστήν· «Διὰ
τοῦ ὦμοι τὸν λόγον ἐκραυλίζει
ὡς ἀνάξιον ὄντα τοῦ λέγοντος».

⁴ Ἐὰν ἀληθῶς εἴπῃ, ὅπερ ἀμ-
φίβολον, ὡς ἐν K 115.

⁵ Ἐξαίρει τοὺς Τρῳᾶς τοὺς
ὑπὸ τοῦ Διομήδους φονευθέντας,
ὅπως ἐξυψώσῃ τὴν ἀνδρείαν τοῦ
ἥρωος.

⁶ Φύγαδε ἐπίρρημα, ὡς τὸ οἶ-
καδε, εἰς φυγὴν. Ὅρα, ὅτι τοὺς
ἵππους τρέπει εἰς φυγὴν οὐχὶ ὁ
Διομήδης, ἀλλ' ὁ Νέστωρ, ὡς ὀρ-
θῶς παρετήρησεν ὁ Σχολιαστὴς
εἰπών· «Φρονίμως οὐτε ἀντίρρη-
σιν Διομήδους ἀναμένει, οὔτε βιά-
ζεται αὐτὸν φιλότιμον ὄντα φεύ-
γειν ὁμολογεῖν, ἀλλ' αὐτὸς τρέ-
πει τοὺς ἵππους, ἵνα μὴδὲ ἐκ τού-
των μειώσῃ Διομήδην ὁ ποιη-
τής».

⁷ Κανονικῶς προτάσσεται τὸ
μέρος καὶ ἐπιτάσσεται τὸ ὅλον.
Ὅταν συμβαίνει τὸ ἐναντίον, ὁ
λέγων σκοπεῖ νὰ ἐξάρῃ τὸ μέρος,
ὡς ἐνταῦθα.

⁸ Ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν ὑγρῶν
πρὸς δῆλωσιν μεγάλης πληθύος.

⁹ Περισσῶς μὲν σε ἐτίμων οἱ
Δαναοί.

ἔδρη ¹ τε κρέασιν τ' ἥδ' ἐ πλείοις δεπάεσσιν·
 νῦν δέ σ' ἀτιμήσουσι· γυναικὸς ² ἄρ' ἀντὶ τέτυξο.
 ἔρρε ³, κακὴ γλήνη, ἐπεὶ οὐκ εἴξαντος ἐμεῖο
 πύργων ἡμετέρων ἐπιθήσεται ⁴, οὐδὲ γυναικας
 ἄξεις ἐν νήεσσι· πάρος τοι δαίμονα δώσω ⁵. »
 Ὡς φάτο, Τυδείδης δὲ διάνδιχα ⁶ μερμήριξεν,
 ἵππους τε στρέψαι καὶ ἐναντίβιον μαχέσασθαι ⁷.

¹ Οἱ ἀριστεύοντες ἥρωες ἐλάμβανον τιμητικὴν θέσιν καὶ ἐτιμῶντο διὰ τῶν νώτων τῶν ζώων, ὡς ἐν Η 321.

² Ἡ παραβολὴ πολεμιστοῦ πρὸς γυναικα ἦτο ἄγαν προσβλητικὴ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεοσέιτῃς θέλων νὰ κακίσῃ τοὺς Ἀχαιοὺς λέγει τούτους Ἀχαιίδας ἐν Β 235. Λοιπὸν ἦτο ἴσος μὲ γυναικα. Ὁ ὑπερσυντελικὸς ὑποδηλοῖ, ὅτι ὁ Ἐκτωρ εἶχε διάφορον γνώμην περὶ Διομήδους, μέχρις οὗτο ἐγνώρισε τὴν δειλίαν αὐτοῦ.

³ Τοὺς στίχους 164—168 ἡθέτει ὁ Ἀριστοφάνης καὶ ὁ Ἀρίσταρχος· «Ἀθετοῦνται στίχοι τρεῖς ὅτι εὐτελεῖς εἰσι τῇ κατασκευῇ, καὶ τὸ «πάρος τοι δαίμονα δώσω» τελείως ἐστὶν οὐ κατὰ τὸν ποιητὴν ἀνάρμοστα δὲ καὶ τὰ λεγόμενα τοῖς προσώποις». Ὄντως οἱ στίχοι ἔχουσι μὲν τι ἀπροσδόκητον, ἀλλ' εἶναι καὶ ἀναγκαῖοι· διότι ὁ ἀλαζών Ἐκτωρ δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ μόνον τοὺς δύο στίχους, ὅτε εἶδε τὸν Διομήδην φεύγοντα. Τὸ ἔρρε σημαίνει, εἰς κόρακας, κρημνίσου. Τὸ δὲ γ ν ῆ ν η ὁ Weber

παράγει ἐκ τῆς ῥίξης γ α λ, ἐξ ἧς καὶ τὸ γάλα, γαλήνη· σημαίνει δὲ τὸ λαμπρόν. Κατὰ πρῶτον ἡ λέξις σημαίνει τὴν κόρην τοῦ ὀφθαλμοῦ, εἴτα δὲ τὴν κόρην, τὴν κοῦκλαν.

⁴ Ἡ φράσις ἰσοδυναμεῖ πρὸς τήνδε· οὐκ ἐξ ἴσομαί σοι, ὥς τ' ἐπιβῇ ναι ἡμετέρων πύργων. Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «δοκεῖ ἄστειως εἰρησθαι, ὡς μὴ δυνατόν ὂν τὸν ἀντὶ γυναικὸς τετυγμένον γυναικας ἀριστέων εἰς αἰχμαλωσίας ἀπάγειν».

⁵ Ἀντὶ τῆς φράσεως ταύτης ὁ Ζηνόδοτος ἔγραψε, π ὁ τ μ ο ν ἐ φ ῆ σ ω. Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμητεύει· «πρότερον γάρ σοι κακὸν θάνατον καὶ κακὴν εἰμαρμένην δώσω». Ἡμεῖς ἐν τοιαύτῃ περιστάσει λέγομεν, θά σε στείλω πρότερον εἰς τὸν διάβολον.

⁶ Περὶ τοῦ ἐτύμου τοῦ διάνδιχα καὶ μερμήριξεν ὅρα Α 189. Τὸ μερμηρίζειν ἐνταῦθα συνέταξε πρὸς ἀπαρέμψατον, ὡς ἐν κ 152, 440 καὶ ω 236.

⁷ Λεῖπει τὸ δεῦτερον μέρος τῆς

τρὶς ¹ μὲν μερμήριξε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν,
 τρὶς δ' ἄρ' ἀπ' Ἰδαίων ὄρέων κτύπε μητίετα Ζεὺς 170
 σῆμα τιθεῖς ² Τρώεσσι, μάχης ἑτεραλκεία νίκην.

Ἐκτωρ δὲ Τρώεσσιν ἐκέκλετο μακρὸν ἄσας·

«Τρῶες καὶ Λύκιοι καὶ Δάρδανοι ἀγχίμαχηταί,
 ἀνέρες ἔστε, φίλοι, μνήσασθε δὲ θούριδος ἀλκῆς·
 γιγνώσκω δ' ³, ὅτι μοι πρόφρων κατένευσε Κρονίων 175
 νίκην καὶ μέγα κῦδος, ἀτὰρ Δαναοῖσι γε πῆμα·
 νήπιοι, οἱ ἄρα δὴ τάδε τείχεα μηχανόωντο
 ἀβλήχρ' ⁴ οὐδενόσωρα· τὰ δ' οὐ μένος ἄμὸν ⁵ ἐρύξει·
 ἵπποι δὲ ρέα τάφρον ὑπερθορέονται ὀρυκτὴν.

ἄλλ' ὅτε κεν δὴ νηυσὶν ἔπι γλαφυρῇσι γένωμαι, 180
 μνημοσύνη ⁶ τις ἔπειτα πυρὸς δηϊοιο γενέσθω,

προτάσεως· διότι ὁ ποιητὴς ἔπρεπε νὰ εἴπῃ ἡ . . . ἡ. Σημειωτέον, ὅτι ἐν ταῖς ἀρχαίαις ἐκδόσεσιν ὑπῆρχεν ὁ στίχος, ἡ μὴ τε σ τ ρ έ ψ α ι μ ή τ' ἀ ν τ ί θ ι ο ν μ α χ έ σ α σ θ α ι, ὅστις εἶχε προστεθῇ ὑπὸ διασκευαστοῦ τινοῦ. Τοῦτο ὅμως ἀποσιωπᾷ ὁ ποιητὴς χάριν τοῦ Διομήδους.

¹ Τὸ ἀσύνδετον ἐνταῦθα ἐπεξηγεῖ.

² Δίδων σημεῖον εἰς τοὺς Τρῶας. Τὸ ἑτεραλκῆς ἐρμηνεύεται ἐν Η 26. Ὅτι ὁ Διομήδης ἐτράπη εἰς φυγὴν, παρατρέχει ὁ ποιητὴς.

³ Αἰτιολογεῖ τὴν προηγουμένην πρότασιν. Τὸ δὲ πρόφρων σημαίνει σπουδαίως, ὀρισμαίνως.

⁴ Ἀσθενῆ, ἀδύνατα· κεῖται δὲ ἡ λέξις ἰδίως ἐπὶ σαρκῶν, ὡς λέγεται ἡ χεὶρ τῆς Ἀφροδίτης ἐν

Ε 337, ὅπου ἰδὲ καὶ τὸ ἔτυμον. Ἡρακλείδης ὁ Μιλήσιος ἐθάρυνε τὴν λέξιν, ὡς παραδίδει ὁ Σχολιαστὴς· «Ἡρακλείδης ὁ Μιλήσιος βαρύνει ὡς ἄσιτα· λόγῳ δὲ χρῆται τούτῳ, ὡς ὅτι βληχρὸν ἐστι τὸ ἰσχυρόν, ὅπερ κατὰ στέρησιν ὀφείλει λέγεσθαι ἀβληχρὸς ὡς ἄκακος». Τὸ δὲ οὐδενόσωρα εἶναι ἄπαξ εἰρημένον, σύνθετον δὲ ὃν ἐκ τοῦ οὐδενὸς καὶ ὥρα σημαίνει οὐδεμιᾶς φροντίδος, προσοχῆς ἀξία.

⁵ Μετὰ δασείας ἄμὸν = ἡμέτερον. Ὁ δὲ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «ἤθελε μὲν εἰπεῖν ἐμόν, μὴ ἔχων δὲ ποιῆσαι οὕτω διὰ τὸ μέτρον ἔθηκε τὸ ἄμὸν ἀντὶ τοῦ ἡμέτερον, τρέψας τὸ ἰδικὸν εἰς τὸ κοινόν».

⁶ Τὸ μνημοσύνη γενέσθω εἶναι ἀναγκαῖα περιγραφή· διότι τὸ μέ-

ὥς πυρὶ νῆας ἐνιπρήσω, κτείνω δὲ καὶ αὐτούς
[Ἄργείους παρὰ νηυσὶν, ἀτυζομένους¹ ὑπὸ καπνοῦ].²

³ Ὡς εἰπὼν ἵπποισιν ἐκέκλετο φώνησέν τε·

«Ξάνθε² τε καὶ σὺ, Πόδαργε, καὶ Αἴθων Λάμπε τε δῖε³, 185
νῦν μοι τὴν κομιδὴν⁴ ἀποτίνετον, ἣν μάλα πολλὴν⁵»

⁶ Ἀνδρομάχῃ, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἡετίωνος,
ὅμῃν παρ⁶ προτέροισι μελίφρονα πυρὸν ἔθηκεν

μνημαί, δὲν ἔχει παθητικόν. Ἐχει δὲ τὸν τύπον ἢ φράσεις στρατηγικοῦ κλελεύσματος.

¹ Ταρταττομένους, πίπτοντας εἰς σύγχυσιν. Ὁ στίχος οὗτος δὲν ὑπάρχει ἐν τοῖς ἀρίστοις χειρογράφοις καὶ φαίνεται, ὅτι προσετέθη ὑπὸ τινος μεταγενεστέρου θελοντος νὰ συμπληρώσῃ τὸ αὐτοῦς, ἀλλὰ ποιεῖ τὴν ἀπειλὴν τοῦ Ἑκτορος ἀσθενεστέραν.

² Τὸν στίχον ἡθέτει ὁ Ἀρίσταρχος, ὡς ἀναγινώσκουμεν παρὰ τῷ Σχολιαστῇ· «Ἀθετεῖται, ὅτι οὐδαμοῦ Ὀμηρος τεθρίππου χρησὶν παρσιζέγει. Μάχεται δὲ καὶ τὰ ἐπαγόμενα δεικνύει, καὶ ἡ προσφώνησις εὐήθης». Ὀντως οἱ ἥρωες χρῶνται συνωρίδι καὶ γίνονται μὲν μνεῖα τεσσάρων ἄλλοφόνων ἵππων ἐν Α 699, ἀλλὰ ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ἀγῶνος. Τινὲς τῶν ἀρχαίων ἐπειράθησαν νὰ ἐρμηνεύσωσι λέγοντες, ὅτι ὁ Ἑκτωρ ἐχρήσατο τεθρίππῳ ἐπὶ καταπλήξει τῶν Ἀχαιῶν· ἄλλοι τὰ δύο κύρια ὀνόματα ἐθεώρουν ὡς ἐπίθετα, ὡς παραδίδει ὁ Εὐστάθιος· «Τῶν δὲ παλαιῶν οἱ μὲν

τὰς τέσσαρας τῶν ἵππων κλητικὰς μίσγοντες εἰς δύο συναλείφουσι συζυγίας καὶ ξυνωρίδας ποιοῦσιν ἵππων, δύο νοοῦντες ὀνόματα ἐπίθετα, κείμενα δυσὶν ὀνόμασιν ἵππων κυρίοις, οἷον λόγου χάριν, Ξάνθε τε καὶ σὺ λάμπε, Πόδαργε καὶ αἴθων, τουτέστι ταχύτατε καὶ πυρρεῖ». Ἡμεῖς παρατηροῦμεν, ὅτι τοῦ στίχου ἐξαλειφομένου μένει ὁ λόγος ἄνευ προσφωνήσεως, ἥτις ἐνταῦθα, παρίσταιται ὡς φύσει ἀναγκασία. Καὶ νῦν οἱ ἀγρόται, ὅταν ἐπιβάλλωσι δύσκολα ἔργα τοῖς ἵπποις, προσφωνοῦσιν αὐτοὺς κατ'ὄνομα. Ὅρα, ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν ἵππων ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ χρώματος αὐτῶν, ὡς καὶ νῦν ἔτι γίνεται.

³ Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ ποιητὴς ἀποδίδει τὸ ἐπίθετον δῖος ἵππῳ ἐν Ψ 346.

⁴ Τὴν ἐπιμέλειαν πληρύνετε. Τοῦτο ἐπὶ ἀνθρώπων λέγεται ὁ ρέπ τ ρ' ἀποδιδόναί.

⁵ Ἐνταῦθα περιεμένομεν τὴν μετοχὴν παρέρχουσα, ἥτις τολμῆρῶς παρελείφθη.

⁶ Ἡ πρόθεσις συνκτεῖα μετὰ

[οἶνον ¹ τ' ἐγχεράσασα πιεῖν, ὅτε θυμὸς ἀνώγοι,]
 ἢ ἐμοί ², ὅσπερ οἱ θαλερὸς πόσις εὐχομαι εἶναι. 190
 ἀλλ' ἐφομαρτεῖτον ³ καὶ σπεύδεται, ὄφρα λάβωμεν
 ἀσπίδα ⁴ Νέστορέην, τῆς νῦν κλέος οὐρανὸν ἔκει,
 παῖσαν ⁵ χρυσεῖην ἔμεναι, κανόνας τε καὶ αὐτήν,

τοῦ ῥήματος παρέθηκεν. Ὁ πυρὸς λέγεται μελίφρων, διότι εὐφραίνεται, ἡδύνει τὴν καρδίαν. Οἱ ἵπποι οὐ μόνον κριθοφαγοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ὀλύρας ἐρέπονται καὶ δι' ἄλλων σπορίμων τρέφονται. Ἰδὲ καὶ K 569 καὶ δ 604.

¹ Ὁ στίχος ἠθετεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων διότι οἱ ἵπποι δὲν πίνουσιν οἶνον καὶ ἔνεκα τῆς φράσεως, ὅτε θυμὸς ἀνώγοι. Λέγεται ὅμως, ὅτι ἐν Ἀραβίᾳ καὶ Ἀφρικῇ οὐχὶ σπανίως δίδεται τοῖς ἵπποις οἶνος καὶ δὴ καὶ ὑπὸ τινων συνιστᾶται, ὅπως παρέχεται εἰς ἱσχνούς ἵππους. Θυμὸν δὲ ἐννοεῖ ὁ Εὐστάθιος τῆς Ἀνδρομάχης καὶ οὐχὶ τῶν ἵππων. «Οὐκ οὖν ἀδύνατον τὴν καὶ Φίλανδρον καὶ φίλιππον Ἀνδρομάχην προσιτὸν ποιῆσαι τοῖς ἵπποις κατὰ τι μέτριον χρᾶμα τὸν οἶνον ἀφελέστερον καὶ οἷον εὐηθέστερον ἵπποκομοῦσαν, καὶ τοῦτο οὐκ αἰεὶ, ἀλλ' ὅτε αὐτῇ θυμὸς ἀνώγει». Οὐχὶ μικρὰν δυσκολίαν παρέχει καὶ ὁ σύνδεσμος τέ. Τινὲς ἐπεχείρησαν νὰ θεραπεύσωσι τὸ χωρίον θεωροῦντες τὸ σχῆμα ὑπερβατόν, δηλ. ἔθηκεν ἢ ἐμοί — οἶνον τ' ἐγχεράσασα. Ἀλλὰ δὲν ἡδύνατο ἄρα γε ὁ ποιητὴς νὰ

μεταθέσῃ τὸν στίχον; Εὐφυῶς ἐρρέθη ὑπὸ τοῦ Εὐστάθιου, ὅτι ὁ ὁμηρικὸς Ἐκτωρ οὐ μόνον τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς παισὶ τῶν γραμματικῶν παρέσχε πράγματα.

² Ἐκ τοῦ πυρὸς πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν σίτον, ἥτοι ἄρτον κατεσκευασμένον ἐκ πυροῦ.

³ Κατὰ τὸν Παραφραστήν, ἐπακολουθεῖτε. Ὁ μὲν Ἀρίσταρχος ἔγραψεν, ὄφρα λάβωμεν, ἄλλοι δέ, αἵ κε λάβωμεν.

⁴ Περὶ τῆς πολυθρυλήτου ταύτης ἀσπίδος τοῦ Νέστορος οὐδὲν γινώσκουμεν ἄλλοθεν. Οἱ πλείστοι τῶν ἐρμηνευτῶν ἀποροῦσι, πρὸς τί ἐτέθη τὸ νῦν. Ἄν δὲ ὁ ποιητὴς λέγῃ τὰ ὅπλα ἀντὶ τῶν ὀπλιτῶν, ἡδύνατο νὰ ἐξηγηθῇ διότι ὄντως τὸ κλέος τοῦ Νέστορος ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ἐκτορος φθάνει μέχρι τοῦ οὐρανοῦ. Τοῦλάχιστον ὁ Εὐστάθιος οὕτως ἐξηγεῖ. «Ὀπλίτας γὰρ θέλων εἰπεῖν λαλεῖ ὅπλα. Πάντως γὰρ οὐ διὰ τὴν ἀσπίδα τοῦ συντετωτάτου Νέστορος καὶ τὸν θώρακα τοῦ ἀνδρείου Διομήδους ἐπιθήσονται νηῶν αὐτῇ τῇ νυκτὶ καὶ φεύξονται Ἀχαιοί».

⁵ Ὁ La Roche παρατηρεῖ, ὅτι ὁ γέρων Νέστωρ ὀλόχρυσον ἄ-

αὐτὰρ ἅπ' ὤμοιιν Διομήδεος ἵπποδάμοιο
 δαιδάλεον θώρηκα ¹, τὸν Ἡφαιστος κάμε τεύχων. 195
 εἰ τούτω ² κε λάβοιμεν, ἐλποίμην κεν Ἀχαιοὺς
 αὐτονοχί ³ νηῶν ἐπιβησέμεν ὤχειάων.»

Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, νεμέσθησε ⁴ δὲ πότνια Ἥρη,
 σείσατο ⁵ δ' εἰνὶ θρόνῳ, ἐλέλιξε δὲ μακρὸν Ὀλυμπον,
 καὶ ῥα Ποσειδάωνα, μέγαν θεόν, ἀντίον ἤϋδα. 200

Ἄ πόποι, ἔννοσίγαι' εὐρυσθενές, οὐδέ νυ ⁶ σοί περ
 ὀλλυμένων Δαναῶν ὀλοφύρεται ἐν φρεσὶ θυμός.

σπίδα δὲν ἠδύνατο νὰ φέρῃ. Ἄν
 ὁ ποιητὴς ἐνόει ἐπικεχρυσωμέ-
 νην, δὲν ἔπρεπε νὰ θέσῃ τὸ πᾶ-
 σαν. Κανόνες εἶναι τὰ ὄχανα,
 δι' ὧν ἔχονται καὶ ἀναθαστάζονται
 αἱ ἀσπίδες. Τούτους ἐξεῦρον οἱ
 Κᾶρες, ὡς λέγει ὁ Ἡρόδοτος I,
 171 «καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λό-
 φους ἐπιδέσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ
 καταδέξαντες καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπί-
 δας τὰ σημήια ποιέσθαι, καὶ ὄ-
 χανα ἀσπίτι οὐτοὶ εἰσι οἱ ποιη-
 σάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνευ
 ὀχάνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάν-
 τες οἱ περ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρέε-
 σθαι, τελαμῶσι σκυτίνοις οἰηκί-
 ζοντες, περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ
 τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι περικεί-
 μενοι».

¹ Ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ λάβωμεν.
 Ἄλλοθεν δὲν γινώσκουμεν περὶ
 τοῦ θώρακος τοῦ Διομήδους. Ὁ
 Σχολιαστὴς λέγει, ὅτι τοῦτον ἔ-
 λαβε παρὰ τοῦ Γλαύκου ἐν Z 235.

Ἀλλὰ τότε διὰ τί ὁ Γλαῦκος ἔ-
 δωκεν οὕτω πολίτιμον θώρακα,
 ἐξ' οὗ ἐξηρτᾶτο ἡ τῶν Ἀχαιῶν
 φυγή;

² Τὴν ἀσπίδα καὶ τὸν θώρακα.
 Ἡ πρότασις αὕτη ὑποδηλοῖ, ὅτι
 ὁ πρὸ ὀλίγου ὑβρισθεὶς Διομήδης
 παρέχει ἔτι πολὺν τὸν φόβον τῶ
 Ἑκτορι.

³ Τὴν αὐτὴν νύκτα. Καὶ ὅμως
 πρὸ ὀλίγου ὁ Ἑκτωρ ἠπείλει,
 ὅτι θέλει καύσει τὰς ναῦς τῶν
 Ἀχαιῶν.

⁴ Ἡ τοῦ Ἑκτορος ἀλαζονεία
 διήγειρε τὴν ὀργὴν καὶ ἀγανά-
 κτησιν τῆς Ἥρας.

⁵ Ὁ Ζεὺς μόνον διὰ τοῦ νεύ-
 ματος ποιεῖ, ἵνα κινῆται ὁ Ὀ-
 λυμπος ἐν A 235.

⁶ Λοιπὸν καὶ καταστρεφόμενων
 βεβαίως τῶν Δαναῶν ἡ ψυχὴ σου
 δὲν θρηνεῖ. Τοῦτο λέγει ἡ θεὰ
 μετὰ πικρᾶς εἰρωνείας.

οί δέ ¹ τοι εἰς Ἑλίκην τε καὶ Αἰγᾶς δῶρ ² ἀνάγουσιν
πολλά τε καὶ χαρίεντα· σὺ δέ σφισι βούλεο νίκην.
εἴ περ γάρ κ' ἐθέλοιμεν, ὅσοι Δαναοῖσιν ἄρωγοί ³, 205
Τρῶας ἀπώσασθαι καὶ ἐρυκέμεν εὐρύοπα Ζῆν ⁴,
αὐτοῦ ⁵ κ' ἔνθ' ἀκάχοιτο καθήμενος οἶος ἐν Ἰδῇ.»

Τὴν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη κρείων ἐνοσίχθων·
«Ἥρῃ ἀπτοεπές ⁶, ποῖον τὸν μῦθον ἔειπες.

¹ Ἀντιθετικῶς, οὗτοι ὅμως. Ἡ Ἑλίκη ἦτο πόλις τῆς Ἀχαΐας ὑπὸ σεισμοῦ ἀφανισθεῖσα. Ἐκ ταύτης ὁ Ποσειδῶν ὀνομάζεται Ἑλικῶνιος ἀναξ ἐν Υ' 404. Κατὰ τινες μὲν ὁ ποιητὴς ἐννοεῖ τὰς Αἰγᾶς τῆς Ἀχαΐας, κατ' ἄλλους δὲ τὰς τῆς Εὐβοίας. Τὸ ὄνομα ἔχει τὴν αὐτὴν ῥίζαν μετὰ τοῦ αἶγες = κύματα, ὡς καὶ τὸ Αἶγινα, αἰγιαλὸς καὶ Αἰγαίον.

² Ἐπειδὴ ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται τὸ ἄγειν, εἰκάζεται, ὅτι τὰ δῶρα εἶναι ζῶα πρὸς θυσίαν, ὡς ἐν Α' 390.

³ Τοῖς μὲν Ἀχαιοῖς ἐβοήθουν ὁ Ποσειδῶν, ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ Ἥρα, ὁ Ἑρμῆς καὶ ὁ Ἡφαιστος, Ο' 213 καὶ Υ' 33, τοῖς δὲ Τρῶσιν ὁ Ἄρης, ὁ Ἀπόλλων, ἡ Ἄρτεμις, ἡ Λητώ, ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ξάνθος Υ' 38—40.

⁴ Τὸ τελικὸν φωνῆεν τοῦ στίχου ἐκθλίβεται πρὸ τοῦ φωνήεντος τοῦ ἐπομένου. Τοῦτο δ' ἀπαντᾷ οὐ μόνον ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ ἐν Ξ 265 καὶ Ω 331. Ὁ Ἀρίσταρχος διήρει τὸ Ζῆν εἰς δύο καὶ τὸ μὲν Ζῆ ἔγραψεν ἐν τῷ

πρῶτῳ στίχῳ, τὸ δὲ ν ἐν τῷ ἐπομένῳ, La Roche, homerisch. Unters, σελ. 165. Τοῦτο ἔπραττε κατὰ τὸν κανόνα, ὃν ἀναγινώσκουμεν παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ· «Οἱ γραφεῖς τὸ τοῦ Ζηνὸς ν τὸ ἐναπομεῖναι ἀπὸ τῆς παθούσης τὴν ἐκθλίψιν αἰτιατικῆς τῷ δευτέρῳ στίχῳ προστιθέασιν. Καὶ δοκεῖ μὲν τισὶ καινὸν τοῦτο, ἔχεται δὲ κανὸνος γραμματικοῦ, λέγοντος ὡς, εἰ μέσον δύο φωνηέντων εὐρεθῇ σύμφωνον ἐν ἀπλότῃ ἢ συνθέσει ἢ καὶ συναλοιφῇ, τῷ δευτέρῳ, τουτέστι τῷ ἐπαγομένῳ φωνήεντι ἀκολουθεῖ». Ὁ G. Hermann προὔτεινε καὶ ὁ Bekker εἰσέγαγεν εἰς τὸ κείμενον Ζῆν, ὅπερ δὲν σῇρίζεται ἐπὶ τῆς παραδόσεως. Τοῦτο ἤθελεν εἶναι αἰτιατικῆς, ἥς ἡ ὀνομαστικὴ Ζῆς.

⁵ Ἐκ παραλλήλου ἀντὶ τοῦ αὐτόθι, ὅπερ ἐξηγεῖται διὰ τοῦ ἐν Ἰδῇ, ὡς ἐν ε 208. Οὐχὶ δ' ἀφ' ὧς ὁ Düntzer εἰκάζει, ὅτι τὸ αὐτοῦ δύναται νὰ γράφῃ α ὡς τ. Ἡ μετοχή καθήμενος αἰτιολογεῖ τὸ ἀκάχοιτο.

⁶ Ἄλλοι μὲν ἐδάσυνον τὴν λέ-

οὐκ ἂν ἔγωγ' ἐθέλοισι Διὶ Κρονίωνι ¹ μάχεσθαι 210
 ἡμέας τοὺς ἄλλους, ἐπειὴ πολὺ φέρτερός ἐστιν.»

ᾧ οἱ μὲν τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους ἀγόρευον·
 τῶν ² δ', ὅσον ἐκ νηῶν ἀπὸ πύργου τάφρος ἔεργεν,
 πληθύν ³ ὁμῶς ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν ἀσπιστῶν
 εἰλομένων· εἴλει ⁴ δὲ θεῶ ἀτάλαντος Ἄρηι 215
 Ἐκτωρ Πριαμίδης, ὅτε ⁵ οἱ Ζεὺς κῦδος ἔδωκεν.
 καὶ νῦ κ' ἐνέπρησεν πυρὶ κηλέῳ ⁶ νῆας εἴσας,
 εἰ μὴ ἐπὶ φρεσὶ θῆκ' Ἀγαμέμνονι πότνια Ἥρη

ξιν, ὁ δὲ Ἀρίσταρχος ἐψίλου, ὁ-
 περ πιθανώτερον. Καὶ μετὰ δα-
 σείας μὲν σημαίνει, καθαπτο-
 μένη ἔπεσι, λέγουσα ἃ
 καθαπτεται, μετὰ ψιλῆς δὲ
 γραφομένη ἡ λέξις εἶναι σύνθετος
 ἐκ τινος ἄπτως (πτόα) καὶ ση-
 μαίνει ἄφροτος. Τὸ οὖν ἐξέπεσεν, ὡς
 καὶ ἐν τοῖς ἀρτίποις, ἀρτί-
 φρων, ἀρτίπους. Προτιμῶ-
 μεν δὲ τὸ δεύτερον, διότι ἐνταῦθα
 πρόκειται περὶ φόβου, ὃν ἔχει ὁ
 Ποσειδῶν.

¹ Ὁ θεὸς τῆς θαλάσσης ἀρνεῖ-
 ται νὰ ἀγωνισθῇ πρὸς τὸν Δία,
 διότι ἄλλοτε ἐτιμωρήθη ὑπ' αὐτοῦ
 ἀναγκασθεὶς νὰ θητεύσῃ παρὰ τῷ
 Λομέδοντι. Ὅρα Φ 440.

² Δηλαδή τῶν Ἀχαιῶν, ὅπερ
 ὀρίζεται ἀκριβέστερον διὰ τοῦ
 ὁμῶς... ἀσπιστῶν. Εἶναι δὲ τὸ
 ἀντικείμενον τοῦ πληθύν. Ἡ πρό-
 θεσις καὶ ἐνταῦθα σημαίνει ἔξω,
 ὡς καὶ ἐν Ξ 130 Π 688, λ 134
 καὶ ἀλλαχοῦ. Οὕτως οἱ Ἀχαιοὶ
 εἶχον στενοχωρηθῇ ἐν τῷ χώρῳ

τῷ περιεχομένῳ ἀπὸ τοῦ τείχους
 μέχρι τῆς τάφρου. Ὁ Σχολιαστὴς
 ἐρμηνεύει· «Τῶν Ἀχαιῶν ὅσον
 ἀπὸ τοῦ τείχους ἡ τάφρος ὤρι-
 ζεν, ἐπλήθυν ὁμοίως ἵππων καὶ
 ἀνδρῶν συναυνομένων καὶ συν-
 ειργομένων ὑπὸ τοῦ Ἐκτορος».

³ Ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος εἶ-
 ναι ἡ προηγούμενη ἀναφορικὴ
 πρότασις.

⁴ Στενοχωρεῖ δὲ ὁ ἴσος μὲ τὸν
 ταχὺν Ἄρη Ἐκτωρ. Καταλλήλως
 μετεχειρίσθη τὸ ἐπίθετον θεός,
 διότι ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει
 ἀπητεῖτο ταχύτης.

⁵ Ἐνταῦθα τὸ χρονικὸν μόριον
 ἔχει σημασίαν αἰτιολογικὴν.

⁶ Συνήθως τὸ ἐπίθετον ἐτυμο-
 λογεῖται παρὰ τὸ καίω καὶ κατὰ
 τὸ ἐτυμον τοῦτο σημαίνει καυ-
 στικὸν πῦρ, αἰθόμενον πῦρ.
 Ὁ Döderlein ὁμῶς παράγει ἐκ
 τοῦ κῆλον ὡς τὸ μήλειος ἐκ
 τοῦ μῆλον. Κατὰ τὴν παραγώ-
 γην ταύτην σημαίνει ἐκ ξηρῶν
 ξύλων.

αὐτῶ¹ ποιπνύσαντι θοῶς ὀτρῦναι Ἀχαιοὺς.
 βῆ δ' ἰέναι παρὰ τε² κλισίας καὶ νῆας Ἀχαιῶν, 220
 πορφύρεον μέγα φᾶρος ἔχων³ ἐν χειρὶ παχείῃ,
 στῆ δ' ἐπ' Ὀδυσσεύος μεγακήτεϊ⁴ νηϊ μελαίνῃ,
 ἧ ῥ'⁵ ἐν μεσσήτῳ ἔσκε, γεγωνέμεν⁶ ἀμφοτέρωσε·
 [ἦμὲν⁷ ἐπ' Αἴαντος κλισίας Τελαμωνιάδου
 ἦδ' ἐπ' Ἀχιλλῆος, τοί ῥ' ἔσχατα⁸ νῆας εἰσας 225
 εἵρυσαν, ἡγορήεσσιν⁹ καὶ κάρτεϊ χειρῶν]
 ἦυσεν δὲ διαπρύσιον¹⁰ Δαναοῖσι γεγωνώς·

¹ Δὲν σημαίνει, ὅτι καὶ ὁ ἴδιος ἦτο πρόθυμος, ἀλλὰ εἰ μὴ ἡ Ἥρα ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἵνα ὁ ἴδιος ἐνεργήσας ταχέως παροτρύνῃ τοὺς Ἀχαιοὺς, δηλ. ἵνα ἐνεργήσῃ αὐτοπροσώπως. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «Δεῖ δὲ αὐτουργεῖν ἐν τοῖς δεινοῖς τοὺς ἄρχοντας».

² Ἀντὶ τὰ εἶπη παρὰ κλισίας τε καὶ νῆας. Ἄλλ' ἢ μετάθεσις τοῦ συνδέσμου ἀπαντᾷ καὶ ἀλλαγῇ, ὡς Θουκυδίδ. I, 1 «ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν» ἀντὶ τὰ εἶπη, ὅτι τε ἀκμάζοντες.

³ Τὸν ἐπενδύτην ὁ Ἀγαμέμνων ἐκράτει ἐν τῇ χειρὶ, ὅπως μὴ οὐτος διακωλύῃ τὸ ταχὺ βάδισμα. Ὁ Σχολιαστὴς ὅμως νομίζει, ὅτι τοῦτο μετεχειρίσθη ὡς σημεῖον, ὑπερ δέχονται τῶν νεωτέρων τινές· «φᾶρος δὲ ἐστὶ πορφυροῦν ἱμάτιον, ὃ μεταχειρίζεται ὁ βασιλεὺς ἕνεκα τοῦ εὐχερῶς ἑαυτὸν σημεῖναι τοῖς Ἑλλησιν».

⁴ Μεγακήτης εἶναι ἡ ἔχουσα μέγα κῆτος, μέγα σκάφος.

⁵ Ἡ ἀναφορικὴ πρότασις ἐξηγεῖ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος. Τὸ μέσσητος εἶναι ὑπερθετικὸν τοῦ μέσος, ὡς τὸ νέατος, νεάτος τοῦ νέος. Ὅλως ἐν τῷ μέσῳ.

⁶ Ὡστε νὰ φωνάξῃ καὶ νὰ γείνη ἀκουστός. Ἐνταῦθα ὑπῆρχε ναὸς τοῦ Διὸς, ὡς γίνεται δῆλον ἐν στῆχ. 249, καὶ ἐγένετο ἀγορὰ Λ 807.

⁷ Οἱ στίχοι 224—226 οὕτε ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶν χειρογράφων ὑπάρχουσιν, οὕτε ἐν τοῖς σχολίοις μνημονεύονται. Μόνον ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει τούτους.

⁸ Κεῖται ἐπιρρηματικῶς.

⁹ Πειποθότες εἰς τὸ ἀνδρικὸν θάρρος καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῶν χειρῶν. Οἱ ἐν τοῖς ἄκροις κείμενοι πάντως διέτρεχον μείζονα κίνδυνον.

¹⁰ Ἐκ τῆς διὰ καὶ τῆς ῥίξης περ (πεῖρειν), ὃ μακρὰν ἐκτεινόμενος, ἀκουόμενος.

«Αἰδώς ¹, Ἀργεῖοι, κάκ' ἐλέγχεα, εἶδος ἀγητοί.
 πῇ ἔβαν εὐχολαί ², ὅτε δὴ φάμεν εἶναι ἄριστοι,
 ᾗς ³, ὅπότ' ἐν Λήμνῳ, κενεαυχέες ἡγοράσθε, 230
 ἔσθοντες ⁴ κρέα πολλὰ βοῶν ὀρθοκραιράων ⁵,
 πίνοντες κρητῆρας ἐπιστεφέας ⁶ οἶνοιο,
 Τρώων ἄνθ' ⁷ ἑκατόν τε διηκοσίῳ τε ἑκαστος
 στήσεσθ' ἐν πολέμῳ· νῦν δ' οὐδ' ἐνὸς ἀξιοί ⁸ εἵμεν
 [Ἔκτορος ⁹, ὃς τάχα νῆας ἐνιπρήσει πυρὶ κηλέῳ]. 235

¹ Ἐννοεῖται τὸ ἔστω, ἐντρα-
 πῆτε.

² Αἱ καυχήσεις, αἱ ἀλαζονικαὶ
 φράσεις, αἵτινες ἐπεξηγοῦνται διὰ
 τοῦ ὅτε. Λέγει δὲ ὁ Ἀγεμέμων
 φάμεν, ὅπως μετριάσῃ τὴν μομ-
 φήν. Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ
 «Ἐῖεν δ' ἂν οἱ τοιοῦτοι καὶ προ-
 δοσίκομποι κατὰ τοὺς παλαιούς,
 ὃ ἔστιν εἰς μάτην ὑποσχетικοί,
 ὡς τὰς ἐαυτῶν ὑποσχέσεις ἐν
 οὐδενὶ τιθέμενοι, ἀλλὰ προδι-
 δόντες».

³ Τινὲς τῶν ἀρχαίων καὶ νεω-
 τέρων εἰκάζουσιν, ὅτι τὸ ῥῆμα,
 εἰς ὃ ἀποδίδεται τὸ ἀντικείμενον,
 παρελείφθη. Πιθανώτερον ὅμως
 ὑπὸ ἄλλων λέγεται, ὅτι παρελεί-
 φθη τὸ ἦμεν. Ἐν Λήμνῳ οἱ
 Ἀχαιοὶ ἔτυχον ξενίας· ὅρα καὶ Η
 467. Τὸ κενεαυχέες ὁ Παραφρα-
 στῆς ἐρμηνεύει, κενὰ καὶ μά-
 ταια καυχώμενοι. Ὁ
 δὲ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «Δεί-
 κνυσιν δὲ ὡς αἱ παρὰ κύλικας ὑ-
 ποσχέσεις ἀθέβαιαι. Πρῶτος δὲ
 Ὁμηρος ἔγραψε στράτευμα με-
 θύον καὶ μεγαλορρημανοῦν, ἐν δὲ

ἀνάγκαις χρειώδεσι σωφρονοῦν καὶ
 ἀτυχοῦν».

⁴ Ὁ ποιητὴς διὰ τοῦ ἄσυνδέτου
 τῶν μετοχῶν καὶ διὰ τῆς περι-
 γραφῆς τῆς ἐν τῷ συμποσίῳ
 μεγαλορρημοσύνης τῶν Ἀχαιῶν
 διακωμῶδεῖ τὴν παροῦσαν ταπεί-
 νωσιν αὐτῶν.

⁵ Ὁρθόκραιρος ἐκ τοῦ ὀρθός καὶ
 κέρας. Εἰκάζω, ὅτι ὁ ποιητὴς διὰ
 τοῦ ἐπιθέτου τούτου θέλει νὰ
 ὑποδηλώσῃ τὸ ἀκμαῖον τῶν ζώων,
 δηλ. ἔτρωγον πολλὰ καὶ παχέα
 κρέατα, ἀλλὰ διὰ τὰ τοιαῦτα μό-
 νον ἦσαν ἱκανοί.

⁶ Πλήρεις οἶνου, ὡς καὶ τὸ
 ἐπιστέφειν ἔχει τοιαύτην σημα-
 σίαν ἐν Α 470.

⁷ = Ἄντα· διότι ἡ ἀντί δὲν
 ἀναστρέφεται. Οἱ μεγαλορρημο-
 νοῦντες ἔλεγον, ὅτι θέλουσι πολε-
 μήσει ἐναντίον ἑκατόν καὶ διακο-
 σίων Τρώων.

⁸ Ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ· τώρα
 ὅμως δὲν ζυγίζομεν οὐδὲ ὡς εἰς.

⁹ Ὁ στίχος ἠθετεῖτο ὑπὸ τῶν
 ἀρχαίων, διότι ἔξασθενεῖ τὸν ὄνει-
 δισμόν. Φκίνεται ὅμως, ὅτι προσ-

Ζεῦ πάτερ, ἣ ῥά τιν' ἤδη ὑπερμενέων ¹ βασιλῆων
 τῇδ' ἄτῃ ἄσας ² καὶ μιν μέγα κῦδος ἀπηύρας ;
 οὐ ³ μὲν δὴ ποτέ φημι τεδὸν περικαλλέα βωμόν
 νηϊ πολυκλήϊδι παρελθέμεν ⁴ ἐνθάδε ἔρρων·
 ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι ⁵ βοῶν δημόν καὶ μηρί' ἔκῃα, 240
 ἴεμενος Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι.
 ἀλλὰ, Ζεῦ, τόδε πέρ μοι ἐπικρήνηνον ἐέλδωρ ⁶.
 αὐτοὺς ⁷ δὴ περ ἕασον ὑπεκφυγέειν καὶ ἀλύξαι,
 μηδ' οὕτω ⁸ Τρώεσσιν ἕα δάμνασθαι Ἀχαιοὺς».

"Ὡς φάτο, τὸν δὲ πατὴρ ὀλοφύρατο δακρυχέοντα ⁹, 245
 νεῦσε ¹⁰ δέ οἱ λαὸν σὼν ἔμμεναι οὐδ' ἀπολέσθαι.
 αὐτίκα δ' αἰετὸν ἦχε, τελειότατον ¹¹ πετεηνῶν,

ετέθη, ὅπως γείνη ὁμαλή ἡ με-
 τάσας ἐκ τοῦ κινδύνου εἰς τὴν
 εὐχὴν.

¹ Ὑπερμενής, ὑπερδύναμος,
 πανίσχυρος.

² Συνήθως τὸ ἄτῃ ἄσας
 ἀναγινώσκεται τετρασυλλάβως ὁ
 La Roche ὅμως κατὰ τὰ ἄριστα
 χειρόγραφα γράφει ἄσας. Ἀρ-
 γε ἐνέβαλες κανένα τῶν πανισχύ-
 ρων βασιλέων εἰς τοιαύτην δυ-
 στυχίαν ὥς ἐμέ... ; Ἡ δυστυχία
 κεῖται ἐν τῇ ἀπάτῃ, διότι ἐνόμιζεν,
 ὅτι θά ἐκπορθήσῃ τὴν Τροίαν.

³ Τὸ ἀσύνδετον κεῖται πρὸς ἀν-
 τίθεσιν. τὸ δὲ φημι ἐξηγεῖται
 ται νομίζω, φρονῶ.

⁴ Κυρίως σημαίνει παραπλέειν
 ἀλλὰ περιπίπτει εἰς τὴν σημα-
 σίαν τοῦ ἀμελεῖν. Δὲν λέγει ἰὼν
 ἢ κίων, ἀλλ' ἔρρων· πρὸς δυστυ-
 χίαν μου πορευόμενος, πρὸς βλά-
 βην μου ἐρχόμενος.

⁵ Δηλαδή βωμοῖς.

⁶ Ὅρα Α 41.

⁷ Ἀντὶ νὰ εἴπῃ ἡμέας. Τοῦ-
 λάχιστον ἐπίτρεψον, ἵνα οἱ ἴδιοι
 ὑπεκφύγωμεν τὸν θάνατον. Ἐν ᾧ
 πρότερον οἱ Ἀχαιοὶ ἠῦχοντο ὑπὲρ
 ἐκπορθήσεως τῆς Τροίας, νῦν διὰ
 τοῦ Ἀγαμέμνονος εὔχονται, ἵνα
 οἱ ἴδιοι σωθῶσιν.

⁸ Ὡς μέχρι τοῦδε. Ἡ δὲ δοτι-
 κή Τρώεσσι δηλοῖ τὸ ποιητικὸν
 αἵτιον, ὡς ἐν Γ 301 «ἄλλοι δ'
 ἄλλοισι δαμνεῖν».

⁹ Οἱ ὁμηρικοὶ ἥρωες δὲν θεω-
 ροῦσιν αἰσχρὸν, ὅτι δακρύουσιν,
 ὡς Α 349, Π 3, Ρ 696 καὶ ἄλ-
 λαχοῦ.

¹⁰ Ἐνταῦθα κεῖται ἀντὶ τοῦ
 κατένευσε.

¹¹ Τὸν αἰετὸν λέγει τελειότατον
 τῶν πτηνῶν, διότι δίδει τὰ ἀ-
 σφαλέστατα σημεῖα. Οἱ ἀρχαῖοι ἐ-
 μυθολόγουν, ὅτι ὁ αἰετὸς ἐγεννήθη

νεβρόν ¹ ἔχοντ' ὀνύχεσσι, τέκος ἐλάφοιο ταχείης·
 πὰρ δὲ Διὸς βωμῷ περικαλλεῖ κάββαλε νεβρόν,
 ἔνθα πανομφαίῳ ² Ζηνὶ ῥέζεσκον Ἀχαιοί. 250
 οἱ δ' ὥς οὖν εἶδονθ' ὅτ' ἄρ' ³ ἐκ Διὸς ἤλυθεν ὄρνις,
 μᾶλλον ⁴ ἐπὶ Τρώεσσι θόρον, μνήσαντο δὲ χάρμης.

Ἐνθ' οὕτως πρότερος Δαναῶν ⁵, πολλῶν περ ἐόντων,
 εὔξατο ⁶ Τυδεΐδαο πάρος σχέμεν ὠκέας ἵππους
 τάφρου τ' ἐξελάσαι καὶ ἐναντίβιον μαχέσασθαι, 255
 ἀλλὰ πολὺ πρῶτος ⁷ Τρώων ἔλεν ἄνδρα κορυστήν,
 Φραδμονίδην Ἀγέλαον· ὁ μὲν φύγαδ' ἔτραπεν ἵππους·
 τῷ δὲ μεταστρεφθέντι μεταφρένω ἐν δόρῳ πῆξεν
 ὦμων μεσσηγύς, διὰ δὲ στήθεσφιν ἔλασσεν.
 ἤριπε δ' ἐξ ὀχέων, ἀράβησε δὲ τεύχε' ἐπ' αὐτῷ. 260

Τὸν δὲ μετ' Ἀτρεΐδαι, Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος,
 τοῖσι δ' ἐπ' Αἴαντες, θοῦριν ἐπιειμένοι ἀλκήν,

κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Διός. Διὰ
 τοῦτο κατὰ τὴν διανομὴν τῶν πτη-
 νῶν ὁ Ζεὺς προετίμησε τὸν ἀετὸν.

¹ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει τὸ
 σημεῖον οὕτως· «Ὁ νεβρὸς δὲ
 τοὺς κατεπτηχότας Ἑλληνας δη-
 λοῖ, ὁ κοινὸς βωμὸς τὴν κοινὴν
 ἄπασιν ἀπὸ τοῦ Διὸς σωτηρίαν·
 ἄδειαν γὰρ τοῖς καταφεύγουσιν ὁ
 βωμὸς πορίζεται».

² Ὀμῆ λέγεται ἡ θεία φωνή.
 Πανομφαῖος λοιπὸν εἶναι ὁ πέμ-
 πων πᾶσαν ὁμῆν, ἢ μάντευμα.

³ Ὡς ἦτο ἐπόμενον ἐκ τῶν
 ἡγουμένων περιστάσεων, δηλ. ὅτι
 εὐθὺς μετὰ τὴν εὐχὴν ἤλθεν ὁ
 ἀετὸς.

⁴ Δηλοῖ ἀπλὴν ἐπίτασιν, πάρα
 πολὺ, ὥς ε 284.

⁵ Εἶναι διαιρετικὴ εἰς τὸ οὐ-
 τις καὶ οὐχὶ δεύτερος ὄρος συγ-
 κρίσεως τοῦ πρότερος.

⁶ Ἡδύνατο νὰ καυχῇθῃ. Κατὰ
 τὸν La Roche τὸ πάρος πρέπει νὰ
 συνάψωμεν μετὰ τοῦ σχέμεν
 καὶ οὐχὶ μετὰ τοῦ Τυδεΐδαο,
 ὅπερ ἀνήκει εἰς τὸ πρότερος. Κατὰ
 τοῦτο σημαίνει ἔμπροσθεν, ὡς
 ἐρμηνεύει ὁ Παραφραστὴς. Κατὰ
 τὸν Ameis ὁμοῦς διὰ τοῦ πάρος
 ἐπαναλαμβάνεται τὸ πρότερος ἐν-
 τόνως. Ὅρα, ὅτι ὁ τελευταῖον
 ὑποχωρήσας πρῶτος ὑποστρέφει.

⁷ Ἐνταῦθα περιεμείνομεν τὴν
 φράσιν, ἀ λ λ ἄ π ο λ ὺ π ρ ὠ-
 τ ο ς ἔ σ χ ε' ἀντὶ ὅμως ταύτης
 ὁ ποιητὴς λέγει τὴν πρώτην πρᾶ-
 ξιν τοῦ ἥρωος.

τοῖσι δ' ἐπ' Ἰδομενεὺς καὶ ὅπῃων Ἰδομενῆος;
 Μηριόνης, ἀτάλαντος Ἐνυαλίῳ ἀνδρείφοντῃ,
 τοῖσι δ' ἐπ' Εὐρύπυλος, Εὐαίμονος ἀγλαὸς υἱός. 265
 Τεῦκρος δ' εἵνατος ¹ ἦλθε, παλίντονα τόξα τιταίνων,
 στῇ δ' ἄρ' ὕπ' Αἴαντος σάκει Τελαμωνιάδαο.
 ἐνθ' Αἴας μὲν ὑπεξέφερεν ² σάκος· αὐτὰρ ὁ γ' ἦρωα
 παπτήνας ³, ἐπεὶ ἄρ' τιν' οἷστεύσας ἐν ὁμίλῳ
 βεβλήκοι ⁴, ὁ μὲν αὖθι πεσὼν ἀπὸ θυμὸν ὄλεσσαν ⁵, 270
 αὐτὰρ ὁ αὖτις ⁶ ἰὼν, παῖς ὥς ἀπὸ μητέρα, δύσκειν
 εἰς Αἴανθ' ⁷. ὁ δέ μιν σάκει κρύπτασκε φαεινῷ.

Ἐνθα τίνα πρῶτον Τρώων ἔλε Τεῦκρος ἀμύμων ⁸;

¹ Ἄξιον σημειώσεως, ὅτι ὁ πρὸ
 ολίγου δειλῶς ἐκ τῆς μάχης φυ-
 γὼν ἐνταῦθα δὲν μνημονεύεται.
 Περὶ τοῦ παλίντονα ὑπάρχει δια-
 φωνία παρὰ τοῖς ἐρμηνευταῖς·
 διότι τινὲς νομίζουσιν, ὅτι ση-
 μαίνει τόξα ἑτοιμα εἰς ἐκτόξευ-
 σιν, ἀλλὰ πιθανώτερον σημαίνει
 ἐλαστικά, εὐκαμπτα.

² Κατὰ τὸν Σχολιαστήν· «Ἀντὶ
 τοῦ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔφερεν».
 Τοῦτο ὑποδηλοῖ καὶ τὸ φιλάδελ-
 φον τοῦ Αἴαντος καὶ τὸ μέγεθος
 τῆς ἀσπίδος, περὶ ἧς ὅρα ἐν Η
 219.

³ Παρατηρήσας περίεξ. Περιε-
 μένομεν ῥῆμά τι, εἰς ὃ ἤθελεν
 ἀποδοθῇ ἡ μετοχή. Ὁ Εὐστάθιος
 παρατηρήσας τοῦτο ἐπειράθη νὰ
 θεραπεύσῃ τὸ χωρίον· «Τὸ δέ,
 αὐτὰρ ὁ γ' ἦρωα παπτήνας καὶ
 ἐξῆς, δόξῃ ἂν σόλοιον εἶναι, εἰ
 μὴ τις ἀναστρέψας τὴν φράσιν
 καταστήσει τὴν σύνταξιν οὕτως»

ἐπειδὴν δὲ ὁ ἦρωα παπτήνας βά-
 λει τίνα οἷστεύσας ἐν ὁμίλῳ, ὁ
 μὲν βληθεὶς ἔκειτο πεσὼν, Τεῦ-
 κρος δὲ ἀναχωρήσας ἐγένετο ὑπὸ
 τῷ σάκει τοῦ Αἴαντος. Ἐστρώ-
 φονται οὖν ἡ φράσις».

⁴ Βεβλήκοι ἔγραφεν ὁ Ἀρί-
 σταρχος καὶ οὐχὶ β ε β λ ή κ ε ι
 ἢ β ε β λ ή κ ε ι ν. Σημαίνει δὲ
 τὸ συνήθως γινόμενον ἐν τῷ πα-
 ρελθόντι.

⁵ Πάντα τὰ χειρόγραφα ἔχου-
 σιν ὅ λ ε σ σ ε ν, ἡ δὲ γραφὴ ὅ-
 λ ε σ κ ε ν εἰσῆχθη ὑπὸ τοῦ Bek-
 ker κατ' εἰκασίαν.

⁶ Ὁ Τεῦκρος, ὅπως τοξεύῃ,
 ἐξερχόμενος τοῦ σάκου πρού-
 χώρει.

⁷ Εἰς τὴν περιοχὴν, εἰς τὸν τό-
 πον, ὅπου ἦτο ὁ Αἴας μετὰ τοῦ
 σάκου.

⁸ Ἡ ἐρώτησις ἀποτείνεται εἰς
 τὴν Μοῦσαν, ἥτις μόνον ἐνταῦθα,
 ἐν Ε 703 καὶ Π 692 δὲν μνημο-

Ὅρσίλοχον μὲν πρῶτα καὶ Ὅρμενον ἦδ' Ὀφελέστην
Δαίτορά τε Χρομίον τε καὶ ἀντίθεον Λυκοφόντην 275
καὶ Πολυαιμονίδην Ἀμοπάονα¹ καὶ Μελάνιππον.

[πάντας² ἐπασσυτέρους πέλασε χθονὶ πουλυβοτείρῃ.]

τὸν δὲ ἰδὼν γήθησεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων,
τόξου ἄπο κρατεροῦ Τρώων ὀλέκοντα φάλαγγας³.
στῇ δὲ παρ' αὐτὸν ἰὼν καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν· 280

αὖτε ὤκρε, φίλη κεφαλῇ, Τελαμώνιε⁴, κοίρανε λαῶν,
βάλλ' οὕτως, αἶ κέν τι φόως⁵ Δαναοῖσι γένηαι
πατρί τε σῶ Τελαμῶνι⁶, ὃ σ' ἔτρεφε τυτθὸν ἐόντα
καί σε νόθον⁷ περ ἐόντα κομίσσατο ὦ ἐνὶ οἴκῳ·

νεύεται, ὡς γίνεται ἐν B 484.

¹ Τὰ ὀνόματα ταῦτα ἔχουσι καὶ ἄλλοι πολεμισταί, π. χ. Μελάνιπποι ὀνομάζονται δὴ αἱ ἄλλοι Τρῶες O 547, Π 695 καὶ εἰς Ἀχαιῶς T 240. Τὸν Ἀμοπάονα τινὲς τῶν ἀρχαίων ἐγραφον ἄμ' ὁπάονα, ἀλλ' οἱ οὕτω γράφοντες ἀπεδοκιμάζοντο.

² Ὁ στίχος οὗτος, ὅστις ἀπαντᾷ καὶ ἐν M 194 καὶ Π 418, λείπει ἐν πολλοῖς καλοῖς χειρογράφοις.

³ Διὰ τῆς λέξεως ταύτης ἐξαίρει τὴν πληθὺν τῶν φονευθέντων.

⁴ Ἐν τῷ ἡρωϊκῷ αἰῶνι οἱ ἄνθρωποι ἐθεώρουν κολακευτικόν, ἂν τις ὀνόμαζεν αὐτοὺς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς K 68· «πατρὸθεν ἐκ γενεῆς ὀνομάζων ἄνδρα ἕκαστον, πάντας κυδάνων».

⁵ Κατὰ τὸν Εὐστάθιον ἐνταῦθα σημαίνει νίκην.

⁶ Ἐκ τῆς λέξεως φῶς πρέπει

να ἐννοήσωμεν καὶ ὅς ἡ παρὰ πλησίαν.

⁷ Ὁ μὲν τολμηρὸς Ζηνόδοτος ὅλως ἐξήλειπε τὸν στίχον, ὃ δὲ Ἀριστοφάνης ἠθέτει τοῦτον· διότι ἡ γενεαλογία ἐφάνη ἄκαιρος, ἅτε μὴ ἔχουσα προτροπὴν, ἀλλὰ τουναντίον ὀνειδισμόν καὶ ἀποτροπὴν. Ὁ Σχολιαστὴς ὅμως παρατηρεῖ, ὅτι τὸ νόθον εἶναι δὲν ἐθεωρεῖτο αἰσχρόν, διότι ἦτο σύνηθες. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Τεῦκρος ἐν M 371 λέγεται κασίγνητος καὶ ὄπατρος τοῦ Αἴαντος. Ὁ Τεῦκρος ἦτο υἱὸς τοῦ Τελαμῶνος καὶ τῆς Ἡσιόνης, θυγατρὸς τοῦ Λαομέδοντος καὶ ἀδελφῆς τοῦ Πριάμου. Ταύτην αἰχμαλωτίσας ὁ Ἡρακλῆς ἔδωκε τῷ Τελαμῶνι γέρας, διότι συνεστρατεύσατο αὐτῷ. Διὰ τοῦτο ὁ υἱὸς τῆς Ἡσιόνης ὀνομάσθη Τεῦκρος, δηλ. κατ' ἀναβίβασμόν τοῦ τόνου ἐκ τοῦ Τευκρός. Τευκροὶ δ' ἐλέγοντο οἱ Τρῶες.

τὸν καὶ τηλόθ' ἔόντα εὐκλείης ἐπίδησον ¹. 285
 σοὶ δ' ἐγὼ ἐξερῶ ὥς καὶ τετελεσμένον ἔσται·
 αἶ κέν μοι δῶη Ζεὺς τ' αἰγίοχος καὶ Ἀθῆνη ²
 Ἰλίου ἐξαλαπάξαι εὐκτίμενον πτολίεθρον,
 πρῶτῳ τοι ³ μετ' ἐμὲ πρεσβήτιον ἐν χειρὶ θήσω,
 ἢ τρίποδ' ἢ δῶα ἵππους αὐτοῖσιν ὄχεσφιν 290
 ἢ γυναιῖχ', ἢ κέν τοι ὁμόν ⁴ λέχος εἰσαναβαίνοιη.
 Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσεφώνεε Τεῦκρος ἀμύμων·
 ἄτρεϊδῃ κύδιστε, τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν ⁵
 ὀτρύνεις; οὐ ⁶ μὲν τοι, ὅση δύναμις γε πάρεστιν,
 παύομαι, ἀλλ' ἐξ οὗ ⁷ προτὶ Ἴλιον ὠτάμεθ' αὐτούς, 295

Κατὰ ταῦτα ὁ Τεῦκρος καὶ ὁ Ἔκτωρ ἦσαν ἐξάδελφοι καὶ ὅμως μάχονται κατ' ἀλλήλων μανιωδῶς. Τὸ δὲ κομίσσατο σημαίνει, ἡξίωσεν ἐπιμελείας, ἐπεριποιήθη, ὡς ἐν Α 594.

¹ Φέρε εἰς δόξαν, ὡς καὶ τῶν ἐπιθασκόμεν ἐν Β 234, σαοφροσύνης ἐπέβησαν ψ 43, ἀναιδείας ἐπέβησαν χ 424.

² Κατὰ τὸν Düntzer ὁ στίχος ἠνέγκασε τὸν ποιητὴν νὰ παραλείψῃ τὸν Ἀπόλλωνα, ὅστις συνήθως τίθεται μετὰ τῶν δῶα εἰρημένων θεῶν.

³ Οὐχὶ σοί, διότι ἡ ἔμφρασις κεῖται ἐπὶ τῆς λέξεως πρῶτῳ. Πρεσβήτιον σημαίνει ὅτι καὶ τὸ γέρας, ὃ δὲ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει· «δῶρον δηλοῖ τίμιον, ἡγουν τοῖς πρεσβυτέροις καὶ ἐντίμοις διδόμε-

νον, ὅπερ ἀριστεῖον οἱ μεθ' Ὀμηρόν φασιν».

⁴ = Ταῦτό. Τὸ τοι κατὰ τινος μὲν συντάσσεται πρὸς τὸ ὁμόν, κατ' ἄλλους ὅμως μετὰ τοῦ εἰσαναβαίνοι. Κατὰ τὸν Εὐστάθιον· «Τὸ γὰρ λέχος εἰσαναβαίνειν τὸ εἰς τὴν αὐτὴν κοίτην ἵεναι δηλοῖ σαφῶς καὶ ἄλογον εἶναι, ἐπεὶ περ τὸ ὁμόν λέχος εἰ συντεθῇ, ποιεῖ τὸν ὁμόλεκτρον, τοῦτο δὲ ἐστὶν ἄλογον».

⁵ Ὁ Τεῦκρος ἀπορεῖ, ὅτι ὁ στρατηγὸς παροτρύνει τὸν ἐξ ἰδίας προθυμίας ἐνεργοῦντα.

⁶ Ἐνταῦθα ἡδύνατο ὁ ποιητὴς νὰ θέσῃ ἀντιθετικὸν σύνδεσμον, ἀλλὰ τὸ ἀσύνδετον ἔχει μείζονα δύναμιν.

⁷ Ἐννοεῖ τὸν χρόνον, ὅστις ἀρχεῖται ἐκ τοῦ στίχου 252. Ἡ δὲ φράσις προτὶ Ἴλιον δηλοῖ μόνον διεύθυνσιν πρὸς τὴν πόλιν,

ἐκ τοῦ δὴ τόξοισι δεδεγμένος ¹ ἄνδρας ἐναίρω.
ὀκτὼ δὴ προέηκα τανυγλώχινας ² οἷστους,
πάντες δ' ἐν χροῖ πῆχθεν ἀρηϊθίων ³ αἰζήων·
τοῦτον ⁴ δ' οὐ δύναμαι βαλέειν κύνα λυσσητήρα·.

Ἦ ῥα καὶ ἄλλον οἷστών ἀπὸ νευρῆφιν ἱάλλεν ⁵ 300
Ἐκτορος ἀντικρύ, βαλέειν δέ ἐ ἴετο ⁶ θυμός·
καὶ τοῦ μὲν ῥ' ἀφάμαρθ', ὃ δ' ἀμύμονα Γοργυθίωνα ⁷,
υἷον ἔδν Πριάμοιο, κατὰ στήθος βάλεν ἰῶ·
τὸν ῥ' ἐξ Αἰσύμηθεν ⁸ ὀπυιομένη τέχε μήτηρ,
καλὴ Καστιάνειρα ⁹, δέμας εἰκυῖα θεῇσιν. 305
μήκων ¹⁰ δ' ὥς ἐτέρωσε κάρη βάλεν, ἦτ' ἐνὶ κήπη

διότι οἱ Ἀχαιοὶ δὲν εἶχον προ-
χωρήσει πολὺ ἀπὸ τῆς τάφρου.

¹ Ἐνεδρεύσας, ὡς ἐν Δ 107.

² Ἐκ τῆς ῥίζης τ α ν (ταίνω)
καὶ γλωχίν, ἥτις ὑπὸ τοῦ Ἡσυ-
χίου ἐρμηνεύεται· «Κυρίως γλω-
χῖνες αἱ τῶν ἀκίδων ἐξοχαὶ καὶ
αἱ τοῦ ζυγοῦ γωνίαι». Λοιπὸν ση-
μαίνει βέλη ἔχοντα τεταμένως ἢ
μακρὰς ἀκίδας. Ὡς τοιαῦτα δὲ
ἦσαν κινδυνωδέστατα.

³ Ἀρηϊθους λέγεται ὁ ταχύς ὡς
ὁ Ἄρης.

⁴ Λέγει ταῦτα μετὰ περιφρο-
νήσεως δεικνύων τὸν Ἐκτορα, ὃν
λέγει κύνα λυσσητήρα διὰ τὴν
πολεμικὴν μανίαν, ὡς ἐν I 239
λέγει «κρατερὴ δὲ ἐ λύσσα δέδυ-
κεν».

⁵ Ἐπεμψεν, ἀφῆκεν.

⁶ Ἦ ψυχὴ του ἐπεθύμει νὰ
τὸν τυπῇ.

⁷ Ὁ Γοργυθίων μόνον ἐνταῦθα
μνημονεύεται. Ἦ διήγησις ἔχει

τι ἀστείον, ὅτι ὁ νόθος τὸν νόθον
φονεύει.

⁸ Ἐξ Αἰσύμης, πόλεως Θρα-
κικῆς ὁ Ἀρίσταρχος ὁμως, ὁ Ζη-
νόδοτος καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἔγρα-
φον Αἰσύμηθεν καὶ ἄλλοι α ἰ-
σ ύ μ η θ ε ν ἐρμηνεύοντες ἐκ
β α σ ι λ ι κ ο ὕ γ έ ν ο υ ς. Τὸ ὀπυῖω
(ἀπτ. ὀπύω) ὁ Lobeck παράγει
ἐκ τῆς λέξεως ὀπή· σημαίνει δὲ
ὕπανδρευσμένη.

⁹ Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ XIV 632
ὁ στίχος φέρεται οὕτως· «καλὴ
Κασσιέπεια θεοῖς δέμας εἰκυῖα»
καὶ σημειοῦται ὡς μύουρος
ἄτε τὴν χωλότητα ἔχων ἐπὶ τῆς
ἐκβολῆς. Ὁ Düntzer ὑποτίθῃσιν
ὄνομά τι κάστις (κόσμος, τιμή),
ἐξ οὗ Ἐπικάστη, Καστιάνειρα,
Κασσιέπεια, Κάσανδρος, Κασ-
σάνδρη. Ὁ δὲ Koch τὸ Καστιά-
νειρα θεωρεῖ ἀρχαιότερον τύπον
τοῦ Κασσάνδρα.

¹⁰ Παπαροῦνα, papaver, ἡ λέ-

καρπῷ βριθομένη ¹ νοτίησί τε εἰαρινῇσιν·
ὥς ἐτέρωσ' ἤμυσε κάρη πῆληχι ² βαρυνην·

Τεῦκρος δ' ἄλλον οὔιστον ἀπὸ νευρῆφιν ἱάλλεν
Ἐκτορος ἀντικρὺ, βαλέειν δέ ἐἴετο θυμός. 310

ἀλλ' ὄγε καὶ τόθ' ἄμαρτε· παρέσφηλεν ³ γὰρ Ἀπόλλων·
ἀλλ' Ἀρχεπτόλεμον, θρασὺν Ἐκτορος ἡνιοχῆα,
ἰέμενον πολεμόνδε βάλε στῆθος παρὰ μαζόν·

ἤριπε δ' ἐξ ὀχέων, ὑπερώησαν δέ οἱ ἵπποι
ὠκύποδες· τοῦ δ' αὔθι λύθη ψυχὴ τε μένος τε. 315

Ἐκτορα δ' αἰνὸν ἄχος πύκασε φρένας ἡνιόχοιο.
τὸν μὲν ἔπειτ' εἶασε καὶ ἀχνύμενός περ ἑταίρου,
Κεβριόνην ⁴ δ' ἐκέλευσεν ἐδελφεὸν ἐγγὺς ἐόντα

ξίς εἶναι συγγενῆς τοῦ μῆκος καὶ μακρός. Ὁ Εὐστάθιος εἰκάζει, ὅτι ὁ φονευθεὶς δὲν ἦτο ῥωμαλέος. «Εἰ δὲ καὶ ἡρωϊκῆς εἶχε τι γενναϊότητος ὁ ἀνὴρ, αἰγείρω ἂν αὐτὸν ἢ ἐτέρῳ τινὶ φυτῷ μεγαλοφυεῖ παρείκασεν ὁ ποιητὴς ἐξ ὧν τοῖς ἥρωσι τεκταίνεται τὰς παραβολάς». Ὡς ἡ παπαροῦνα ἄρῃκε τὴν κεφαλὴν νὰ κλίνη εἰς ἄλλο μέρος (δηλ. εἰς διάφορον τοῦ ὑπάρχοντος).

¹ Τινὲς τῶν ἀρχαίων ἐνόμιζον, ὅτι ἡ μετοχὴ καίται ἀντὶ ῥήματος λέγοντες τὸ σχῆμα ἴδιον τῶν Αἰολέων καὶ ἄλλοι ἐνόουν ἔξωθεν τὸ ἔστι. Ὁρθότερον ὁ Ameis ἐκ τοῦ προηγουμένου ῥήματος συμπληροῦ διὰ τοῦ βάλλει. Τὸ νοτίη εἶναι κυρίως ἐπίθετον περιπεσόν εἰς σημασίαν οὐσιαστικοῦ, νοτιά. Ὁ Παραφραστὴς ἐρμηνεύει, ψεκάσει, δρόσοις.

² Κατὰ τὸν Döderlein ὡς ἐκ τοῦ ψαλάξει ἐγένετο ψήληξ (πετεινός), οὕτως ἐκ τοῦ παλάξει, παλακτός, πῆληξ. Κατὰ τὸ ἔτυμον τοῦτο σημαίνει τὴν κληρωτίδα. Ἀλλ' ὁ κύριος σκοπὸς τῆς περικεφαλαίας δὲν ἦτο κλήρωσις τοῦτο συνέβαινε κατὰ τύχην διὰ τὸ πρόχειρον. Κατ' ἄλλους ὅμως πιθανώτερον εἶναι συγγενῆς τοῦ πέλις (λεκάνη), πέλις, πίληξ, πῖλος.

³ Ἐκαμε νὰ ἀποτύχη. Τοῦτο ἔπραξεν ὁ θεὸς καὶ διὰ τὴν ἀλαζονείαν τοῦ τοξότου (διότι καὶ ὁ Ἀπόλλων τοξότης ὧν ἴσως ἐφθόνησε) καὶ διότι ἦτο προστάτης τοῦ Ἐκτορος Η 272, Υ 345 καὶ ἀλλαχεῖ.

⁴ Ὁ Κεβριόνης ἦτο νόθος υἱὸς τοῦ Πριάμου ὑπὸ τοῦ Πατρόκλου φονευθεὶς ἐν Π 737.

ἵππων ἤνι' ἔλειν· ὁ δ' ἄρ' ¹ οὐκ ἀπίθησεν ἀκούσας.
 αὐτὸς δ' ἐκ δίφροιο χαμαὶ θόρε παμφανώωντος ² 320
 σμερδαλέα ἰάχων· ὁ δὲ χερμάδιον ³ λάβε χειρί,
 βῆ δ' ἰθὺς Τεύκρου, βαλέειν δέ εἰ θυμὸς ἀνώγει.
 ἦτοι ὁ μὲν φαρέτρης ⁴ ἐξείλετο πικρὸν οἶστόν,
 θῆκε δ' ἐπὶ νευρῇ· τὸν δ' αὖ κορυθαίολος Ἔκτωρ
 εὐερύοντα ⁵ παρ' ὦμον, ὅθι κληῖς ἀποέργει 325
 αὐχένα τε στῆθος τε ⁶, μάλιστα δὲ καίριόν ἐστιν,
 τῇ ρ' ⁷ ἐπὶ οἱ μεμαῶτα βάλεν λίθῳ ὀκριόνετι,
 ῥῆξε δὲ οἱ νευρὴν ⁸· νάρκησε δὲ χεὶρ ἐπὶ καρπῷ,

¹ Ὡς ἦτο ἐπόμενον· διότι ὁ Ἔκτωρ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐστρατῆγει τοῦ Πριάμου μὴ δυνάμενος.

² Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «Παμφανίνει δὲ ὡς εἰκὸς χαλκῷ καὶ τισὶ τοιοῦτοις».

³ Ὁ Döderlein ὑποτίθησι πρωτόθετόν τι ῥῆμα χέρειν (πιάνειν), ἐξ οὗ παράγει τὸ χέρμα, χερμάζειν, χερμάς, χερμάδιον, ὅπερ σημαίνει λίθον χειροπληθῆ, λίθον δυνάμενον νὰ περιληφθῇ ἐν τῇ χειρί. Κατὰ ταύτην τὴν ἔννοιαν λέγεται καὶ χεράς.

⁴ Κατὰ τὸν La Roche μόνον ἐνταῦθα ἡ λέξις κεῖται ὡς ἀνάπαιστος· διότι ἀλλαχοῦ ἡ μέση συλλαβὴ εἶναι πάντοτε μακρά.

⁵ Ἐννοεῖται τὸ ἀντικείμενον νευρήν, δηλ. ἔλκοντα τὴν νευράν, ὅπως τοξεύσῃ.

⁶ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Περὶ τὸν σύνδεσμον τῆς ὠμοπλάτης ἦτοι τὴν ἀκρωμίαν».

⁷ Διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦτου γίνεται ἐπανάληψις τοῦ παρ' ὦμον, ὅπερ προσδιορίζει τὸ βάλεν καὶ οὐχὶ τὸ αὐερύοντα, ὡς δισχυρίζετο ἀρχαῖός τις Νεοτέλης καλούμενος. Οὗτος ἔγραψεν ὅλον βιβλίον περὶ τῆς κατὰ τοὺς ἥρωας τοξείας, ὡς παραδίδει ὁ Σχολιαστὴς· «Ἀμφότερα γὰρ συμβέβηκε πρὸς τὸν ὦμον, καὶ τὸ βληθῆναι αὐτὸν καὶ τὸ ἐρύσαι. Ὁ μὲντοι Νεοτέλης Σκυθικὴν εἶναι τὴν τοξείαν ἔφασκεν, τοῦ τόξου πρὸς τὸν ὦμον ἐλκομένου». Τὸ ἐπὶ οἱ δηλοῦ τῷ Ἔκτορι.

⁸ Δὲν ἐννοεῖ τὸ νεῦρον τοῦ ὦμου, ἀλλὰ τοῦ τόξου· διότι ἂν συνέβαινεν ἐκεῖνο, δὲν ἦτο δυνατόν ὁ Τεύκρος νὰ μάχῃται τὴν ἐπομένην ἡμέραν M 336, 350, 371 καὶ 387. Τοῦτο γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τοῦ O 469 «νευρὴν δ' ἐξέρρηξε νεόστροφον, ἣν ἐνέδησα πρώϊον, ὅφρ' ἀνέχοιτο θαμὰ θρώσκοντας οἱστούς».

στῇ δὲ γυνὴ ¹ ἐριπών, τόξον δὲ οἱ ἔκπεσε χειρός.
 Αἶας δ' οὐκ ἀμέλησε κασιγνήτοιο πεσόντος, 330
 ἀλλὰ θεῶν περίβη καὶ οἱ σάκος ἀμφεκάλυψεν ².
 τὸν μὲν ἔπειθ' ὑποδύντε δύω ἐρήρες ἑταῖροι,
 Μηκιστεύς ³, Ἐχίοιο πάϊς, καὶ δῖος Ἀλάστωρ,
 νῆας ἐπὶ γλαφυρὰς φερέτην βαρέα στενάχοντα.
 Ἀψ δ' αὖτις Τρώεσσιν Ὀλύμπιος ἐν μένος ὥρσεν 335
 οἱ δ' ἰθὺς ⁴ τάφροιο βαθείης ὥσαν Ἀχαιοὺς.
 Ἐκτωρ δ' ἐν πρώτοισι κίε σθένει βλεμεαίνων ⁵.
 ὥς δ' ὅτε τίς τε ⁶ κύων συὸς ἀγρίου ἢ λέοντος
 ἄπνηται ⁷ κατόπισθε, ποσὶν ταχέεσσι διώκων ⁸,

¹ Πεσών δὲ ἐστάθη γονατιστά.

² Τὸ ῥῆμα συνέταξε πρὸς δοτικὴν τοῦ προσώπου καὶ αἰτιατικὴν τοῦ πράγματος, ὡς ἐν Ε 315.

³ Ὁ Μηκιστεύς ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Πολυδάμαντος ἐν Ο 339.

⁴ Κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν τάφρον.

⁵ Περὶ τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως ὑπάρχει μεγάλη διφωνία· συνήθως θεωροῦσιν οἱ ἐτυμολόγοι ὡς συγγενῇ τοῦ βρέμω, ἄλλοι τοῦ φλέω, φλέψ. Πιθανώτερον ὁ Döderlein παράγει ἐκ τοῦ βλέμμα καί, ὡς λέγει, ἔπρεπε νὰ ᾔναι βλεμμαινέιν, ἀλλὰ τὸ μ ἐπράπη εἰς φωνῆεν, ὡς τὸ στερεὸς ἐκ τοῦ στερρὸς καὶ βορέης ἐκ τοῦ βορρῆς. Κατὰ τὸ ἔτυμον τοῦτον σημαίνει θαρραλέως βλέπειν, ὅπερ ἀρμόζει ἐνταῦθα.

⁶ Ὁ σύνδεσμος ἀνῆκει εἰς τὸ ὡς καὶ ἀπαντᾷ πολλάκις ἐν ταῖς παραβολαῖς, ὡς Γ 33, Δ 141, Μ 150 καὶ παραχρῶ. Ἀξίον σημειώσεως, ὅτι οἱ Ἀχαιοὶ φεύγοντες παραβάλλονται πρὸς θηρία ἀλκιμώτατα. Οἱ ἀρχαῖοι ὅμως ἐπειρῶντο νὰ ἐξηγήσωσι τοῦτο λέγοντες, ὅτι ἡ παραβολὴ γίνεται οὐχὶ πρὸς τὴν ἰσχύν, ἀλλὰ πρὸς τὸ τάχος, καὶ ὅτι οἱ κύωνες ἐν ταῖς θήραις εἶναι ἐπιτηδεῖοι πρὸς δίωξιν.

⁷ Προσηκόντως μετεχειρίσθη τὸ ἄπτεσθαι, διότι ὁ κύων δὲν ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ μόνον ἐπιπηδᾷ ὑλακτῶν. Ὡσαύτως δὲν τολμᾷ νὰ προσέλθῃ ἐναντίος, ἀλλὰ μόνον ὀπίσθεν μετ' ἐπιφυλάξεως προσβάλλει.

⁸ Τὰ πλεῖστα τῶν χειρογράφων ἔχουσι πεποιθώς.

ἰσχύα τε γλουτούς¹ τε, ἐλίσσόμενόν τε δοκεύει², 340
 ὥς Ἐκτωρ ὦπαζε³ κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς,
 αἰὲν ἀποκτείνων τὸν ὀπίστατον⁴· οἱ δ' ἐφέβοντο.
 αὐτὰρ ἐπεὶ διὰ τε σκόλοπας⁵ καὶ τάφρον ἔβησαν
 φεύγοντες, πολλοὶ δὲ δάμεν Τρώων ὑπὸ χερσίν,
 οἱ μὲν δὴ παρὰ νηυσὶν ἐρητύοντο⁶ μένοντες, 345
 ἀλλήλοισι τε κεκλόμενοι⁷ καὶ πᾶσι θεοῖσιν
 χεῖρας ἀνίσχοντες⁸ μεγάλ' εὐχετόωντο ἕκαστος·
 Ἐκτωρ δ' ἀμφιπεριστρώφα⁹ καλλιτρίχας ἵππους,

¹ Κατὰ τὸν Εὐστάθιον· «σφαί-
 ρωμα κοτύλης, ἢ τὸ ὀπισθεν βαθὺ
 τῶν μηρῶν», τὸ κολομήριον. Αἱ
 αἰτιατικαὶ αὗται παρέχουσι πολ-
 λὰς δυσκολίας τοῖς ἐρμηνευταῖς·
 καὶ ὁ μὲν Εὐστάθιος ἐννοεῖ τὴν
 κατὰ πρόθεσιν, ἄλλοι συντάσ-
 σουσι ταύτας πρὸς τὸ δοκεύει καὶ
 ἄλλοι θεωροῦσιν ὡς ἐπεξηγήσιν τοῦ
 δοκεύει, ὅπερ πιθανώτερον.

² Καὶ περιστρεφόμενον τὸν ἀ-
 γριόχοιρον παρατηρεῖ, προσέχει
 εἰς τοὺς ἐλιγμούς τουτου.

³ Ἐπηκολούθει, ἐδίωκεν. Ση-
 μειώτεον, ὅτι τὸ ῥῆμα δηλοῖ τὴν
 ἐγγύθεν δίωξιν.

⁴ Ὑπερθετικὸν τοῦ ὀπίσω, ὡς
 λέγει ὁ Εὐστάθιος· «Δύναται δὲ
 καὶ ἀπὸ τοῦ ὀπίσω εἶναι ὀπισώ-
 τατος καὶ ἐν συγκοπῇ ὀπίστα-
 τος».

⁵ Οἱ Ἀχαιοὶ εἶχον ἐμπήξει
 πασσάλους πρὸς ὀχύρωσιν τῆς τά-
 φρου, Η 441.

⁶ Ἐκωλύοντο, ἀνεχατιζόντο.
 Τὸ ἐρητύοντο ποιεῖ ἀντίθε-
 σιν πρὸς τὸ ἐβησαν, ὡς τὸ

μένοντες πρὸς τὸ φεύ-
 γοντες.

⁷ Ἀόριστος ὁ τοῦ κέλομαι, ἐν-
 θαρρύνοντες, παραρμῶντες. Ἡ με-
 τοχὴ αὕτη γραμματικῶς μὲν ἀ-
 ποδίδεται εἰς τὸ εὐχετό-
 ωντο, κατ' ἐννοίαν ὅμως ἀρμό-
 ζει μᾶλλον εἰς τὸ ἐρητύοντο.
 Οἱ ἀρχαῖοι ἤθελον νὰ διορθώσωσι
 τὸ μέγαλ' εἰς μέγα δ', ὡς
 ἀναγινώσκωμεν παρὰ τοῦ Σχολια-
 στῆ· «ὡς εἴ γε διὰ τοῦ ὁ ἐγρά-
 φετο, μέγα δ' εὐχετόωντο, ἐστί-
 ξαμεν ἂν ἐπὶ τὸ ἀνίσχοντες. Καὶ
 τάχα γραφικὸν ἀμάρτημα γέγο-
 νεν». Ἄλλοι ὅμως ἀπῆλθον ἐν-
 ταῦθα ῥῆμα ὀρθόν, ἐκέκλοντο.

⁸ Τοῦτο δεικνύει τὸν ἀπελπι-
 σμὸν τῶν κινδυνευόντων.

⁹ Περιήλαυνε, περιέστρεψε τοὺς
 ἵππους, ὅπως εὖρη πάροδον νὰ
 εἰσελάσῃ. Κατὰ τὸν La Roche τὸ
 στρωφάω εἶναι θαμιστικὸν
 τοῦ στρέφω, ὡς τὸ τρω-
 χάω τοῦ τρέχω X 46 καὶ
 τὸ τρωπάω τοῦ τρέπω Λ
 568 καὶ Π 95. Ὁ ποιητὴς δὲν

Γοργεύς ¹ ὄμματ' ἔχων ἥε βροτολοιοῦ Ἄρηος.

Τοὺς δὲ ἰδοῦσ' ἐλέησε θεὰ λευκώλενος Ἥρη, 350
αἰψὰ δ' Ἀθηναίην ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

αἴΩ πόποι, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, οὐκέτι νῶϊ
ὄλλυμένων Δαναῶν κεκαδησόμεθ' ² ὑστάτιόν περ;
οἳ κεν δὴ κακὸν οἶτον ἀναπλήσαντες ὄλωνται
ἄνδρὸς ἑνὸς ῥιπῇ ³. ὁ δὲ μαίνεται οὐκέτ' ἀνεκτῶς 355
Ἐκτωρ Πριαμίδης, καὶ δὴ κακὰ πολλὰ ἔοργεν.

Τὴν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Καὶ λῖην ⁴ οὗτός γε μένος θυμόν τ' ὀλέσειεν,
χερσὶν ὑπ' Ἀργείων φθίμενος ἐν πατρίδι γαίῃ·
ἀλλὰ πατὴρ οὐμός ⁵ φρεσὶ μαίνεται οὐκ ἀγαθῇσιν, 360
σχέτλιος, αἰὲν ἀλιτρός ⁶, ἐμῶν μενέων ἀπερφεύς ⁷.

ἐμνημόνευσεν, ὅτι ὁ Ἐκτωρ ἐπέ-
βη τοῦ ἄρματος.

¹ Κατ' ἄλλους μὲν ἡ λέξις εἶ-
ναι συγγενῆς τοῦ ὀργῆ, κατ'
ἄλλους δὲ ἐγένετο κατ' ἀναδιπλα-
σιασμόν ὡς καὶ τὸ Μορμῶ. Οἱ δε-
χόμενοι τὸ δεύτερον λέγουσιν, ὅτι
ἡ ῥίξα εἶναι γ α ρ καὶ σημαίνει
τὴν βοῶσαν, τὴν ἀπειλοῦσαν, ὅ-
περ ἀπίθανον· διότι τοῦ τέρατος
ἡ ὄψις καὶ οὐχὶ ἡ φωνὴ ἐνεποιεῖ
φόβον. Ἀντὶ τοῦ ὄμματ' ὁ Ἀρί-
σταρχος ἔγραψεν ο ἴ μ α τ' (ὀρ-
μήματα), ὅπερ ἐδέξατο ὁ Bekker
ὁ Koch καὶ εἴ τις ἄλλος.

² Μέλλων τοῦ κήδομαι μετ' ἀ-
ναδιπλασιασμοῦ· ἡμεῖς δὲν θά
φροντίσωμεν ἀκόμη διὰ τοὺς κα-
ταστρεφόμενους Δαναοὺς τοῦλά-
χιστον κατὰ τὴν τελευταίαν συγ-
μῆν;

³ Ὀρμῇ, ἐκ τοῦ ῥίπτω. Ἡ
ἐπομένη πρότασις εἶναι παρατα-
κτικὴ ἀντὶ ἀναφορικῆς.

⁴ Διὰ τοῦ κ α ἰ λ ῖ η ν ἡ Ἀθη-
νᾶ ὁμολογεῖ, ὅτι τὰ ὑπὸ τῆς
Ἥρας λεχθέντα εἶναι ἀληθῆ καὶ
εὐχεται, ἵνα ἀπολεσθῇ ὁ Πρια-
μίδης.

⁵ Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ οὗτός
γε· δηλ. ἔχεις δίκαιον, ἀλλ' αἴ-
τιος εἶναι ὁ ἐμὸς πατήρ.

⁶ Κατὰ συγχοπὴν ἐκ τοῦ ἀλι-
τηρὸς (ἀλιτεῖν) ἀμαρτωλός, ἀνό-
σιος, κακοῦργος.

⁷ Τῆς ἐμῆς προθυμίας κωλυτής,
ἀναστολεύς. Ἡ λέξις εἶναι ἐκ τῶν
ἄπαξ εἰρημένων παραγομένη ἐκ
τοῦ ἀπερφεύω = κωλύω, ἐμποδίζω.
Τοῦτο δὲ τὸ ἀ π ε ρ ω έ ω εἶναι
σύνθετον ἐκ τῆς ἀπό καὶ ἐρωῇ =
ὕρμη.

οὐδέ τι τῶν ¹ μέμνηται, ὃ οἱ μάλα πολλάκις υἱὸν ²
 τειρόμενον σώεσκον ὑπ' Εὐρυσθέως ἀέθλων ³.
 ἦτοι ὁ μὲν κλαίεσκε ⁴ πρὸς οὐρανόν, αὐτὰρ ἐμὲ Ζεὺς
 τῷ ἐπαλεξήσουσαν ἀπ' οὐρανόθεν προΐαλλεν. 363
 εἰ γὰρ ⁵ ἐγὼ τάδε ἦδε ἐνὶ φρεσὶ πευκαλίμησιν ⁶,
 εὖτέ μιν εἰς Ἀἶδαο πυλάρταο ⁷ προὔπεμψεν
 ἐξ Ἑρέβους ἄξοντα κύνα ⁸ στυγεροῦ Ἀἶδαο·
 οὐκ ἂν ὑπεξέφυγε Στυγὸς ὕδατος ⁹ αἰπὰ ρέεθρα.

¹ Οὐδὲ κατὰ τι ἐνθυμεῖται ταῦτα. Μετεχειρίσθη δὲ τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, διότι ὑπῆρξαν πολλάι περιγασαίαι σωτηρίας, ὡς δεικνύει τὸ μάλα πολλὰ κ.ι.

² Ἐννοεῖ τὸν Ἡρακλέα.

³ Τινὲς συντάσσουσι μετὰ τοῦ σώεσκον φέροντες ὡς παράλληλον τὸ ἐν I 248· «ἐρύεσθαι ὑπὸ Τρώων ὀρυμαγδοῦ», πιθανώτερον ὅμως ἄλλοι συντάσσουσι μετὰ τοῦ τειρόμενον· κατατρυχόμενον, καταπονούμενον ὑπὸ τῶν ἄθλων τοῦ Εὐρυσθέως.

⁴ Ὁ Παραφραστὴς ἐρμηνεύει· «ἐκλαίει βλέπων».

⁵ Ὑπότινων σπουδαίων ἐρμηνευτῶν θεωρεῖται ὡς εὐχή, δύναται ὅμως νὰ ληρῇ καὶ ὡς ὑπόθεσις, ἥς ἀπόδοσις εἶναι τὸ οὐκ ἂν ὑπεξέφυγε. Τάδε εἶναι τὰ νῦν τελούμενα, τὰ νῦν γιγνόμενα.

⁶ Πευκαλίμος σημαίνει τὸν φρόνιμον, τὸν συνετὸν· τὸ ἔτυμον ὅμως τοῦ ἐπιθέτου εἶναι ἀμφίβολον· διότι κατὰ τινὰς εἶναι συγ-

γενὲς τοῦ πικρός, κατ' ἄλλους δὲ τοῦ πεύκη.

⁷ Πυλάρτης εἶναι ὁ τὰς πύλας ἀραρίσκων ἢ εἴρων, ὁ κλείων τὰς πύλας. Κατὰ τὸν Döderlein ἐγένετο διὰ συγκοπῆς ἐκ τοῦ πυλῆ-ρέτης. Ὁ Ἄδης ἔχει τὸ ἐπίθετον τοῦτο, καθ' ὅσον οὐδεὶς θνητὸς ἐκεῖθεν ἐξέρχεται. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ προὔπεμψεν εἶναι ὁ Εὐρυσθέης. Τὸν Ἡρακλέα ὠδήγησαν ὁ Ἑρμῆς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, λ. 626.

⁸ Οὕτως ὀνομάζει τὸν Κέρβερον, διότι τὸ ὄνομα τοῦτο ἄγνοεῖ ὁ ποιητής. Κατὰ πρῶτον τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ παρ' Ἡσιόδῳ ἐν Θεογον. 311. «Κέρβερον ὠμηστήν, Ἀἶδω κύνα χαλκεόφωνον, πεντηκονταχάρηνον, ἀναιδέα τε κρατερὸν τε». Ἡ Ἀθηνᾶ ὀνομάζει μόνον τοῦτον τὸν ἄθλον, διότι ἦτο ὁ φοβερώτατος πάντων, λ. 623.

⁹ Ἐκ τῆς λέξεως ταύτης ἐφαρτᾷται ἡ γενικὴ Στυγός, ὡς ἐν B 755. Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «Ὅτι δὲ ὁ γεωγράφος λιβάδιον αὐτὴν ὀλεθρίου ὕδατος λέγει, καὶ

νῦν δ' ¹ ἐμὲ μὲν στυγέει, Θέτιδος δ' ἐξήνυσε βουλάς, 370
 ἣ οἱ γούνατ' ἔκυσσε καὶ ἔλλαβε χειρὶ γενείου ²,
 λισσομένη τιμῆσαι Ἀχιλλῆα ³ πτολίπορθον.
 ἔσται ⁴ μὰν ὅτ' ἂν αὖτε φίλην γλαυκώπιδα εἶπη.
 ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν νῶϊν ἐπέντυε ⁵ μώνυχας ἵππους,
 ὄφρ' ἂν ἐγὼ ⁶ καταδῶσα Διὸς δόμον αἰγιόχοιο 375
 τεύχεσιν ⁷ ἐς πόλεμον θωρήξομαι, ὄφρα ἴδωμαι,
 εἰ νῶϊ Πριάμοιο πάϊς, κορυθαίολος Ἑκτωρ,
 γηθήσει προφανέντε ⁸ ἀνὰ πτολέμοιο γεφύρας,

ὅτι ψυχρότατον τὸ κατ' αὐτὴν ὕδωρ, ὃ μὴδὲν ἀγγεῖον στέγειν εἶχεν ἐξ ὀστράκου δηλαδὴ, εἴτε ὕλου, πλὴν εἴ περ ἀπὸ κέρατος».

¹ Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ εἰρημένα ἐν στίχ. 362. Κατὰ τὸν Εὐστάθιον «Τὸ δὲ στυγεροῦ καὶ τὸ Στυγὸς καὶ τὸ στυγέει ἐγγὺς ἀλλήλων παρακείμενα οὐ μακρὰν εἰσιν ἐτυμολογίας ἢ παρηχήσεως».

² Τοῦτο ἐγένετο ἐν Α 501. Ἡ Ἀθηνᾶ εἰκονίζει τὴν εὐνοίαν τοῦ Διὸς ὡς προσελθοῦσαν ἐκ κολακείας, ἐν ᾗ ὁ Ζεὺς ἦτο εὐγνώμων τῇ Θέτιδι Α 398. Σημειωτέον, ὅτι ὁ πολμηρὸς Ζηνόδοτος ἡθέτει τοὺς δύο στίχους 371 καὶ 372, ὡς λέγει ὁ Σχολιαστὴς «Ἀθετοῦνται δύο στίχοι, ὅτι οὐκ ἔδει κατὰ μέρος διηγήσασθαι, καὶ ταῦτα πρὸς τὴν καλῶς εἰδυῖν». Καὶ ὁμοως παραπλησιαυπάρχουσι πολλὰ παρ' Ὀμήρῳ.

³ Ἡ ἀνάμνησις τοῦ Ἀχιλλέως εἶναι δεσμός τοῦ μύθου καὶ μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἐνόητος τῆς Ἰλιάδος. Πτολίπορθος συνήθως λέ-

γεται ὁ Ὀδυσσεύς, ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἀποδίδεται τῷ Πηλεΐδῃ καὶ ἐν Φ 450.

⁴ Τὸ ὑποκείμενον ἐννοεῖται, δηλ. χρόνος, θὰ ὑπάρξῃ βεβαίως χρόνος, καθ' ὃν πάλιν θὰ μ' ὀνομάσῃ ἀγαπητὴν γλαυκώπιδα. Τοῦτο ὑποδηλοῖ, ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ μαθοῦσα τὴν ἀγνωμοσύνην τοῦ Διὸς θέλει παρακούσει, ὅπερ ἀποσιωπᾷ.

⁵ Ἐτοίμαζε, παρασκευάζε. Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ «Οὐχ ὡς ἤττονι κελεύει, ἀλλὰ καιρὸν λαμβάνουσα πρὸς τὸν ὀπλισμόν».

⁶ Ἀντὶ τῆς παρατακτικῆς προτάσεως ἐ γ ὡ δέ, ἔχει ἐξηρημένην.

⁷ Δηλαδὴ τοῦ Διὸς, ὡς ἐν Ε 736.

⁸ Κοινῶς ἀναγινώσκεται π ρ ο φ α ν εῖ σ α, ἀλλὰ τὰ ἀρίστα τῶν χειρογράφων ἔχουσι π ρ ο φ α ν ε ν τ ε καὶ φαίνεται, ὅτι ὁ Ἀρίσταρχος ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τὴν γραφὴν ταύτην προετίμα. Λίαν δὲ συχνάκις τίθεται ὁ δι-

ἦ τις καὶ Τρώων κορέει¹ κύνας ἡδ' οἰωνούς
 δημῷ καὶ σάρκεσσι, πεσὼν ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν». 380

«Ὡς² ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε θεὰ λευκώλενος Ἥρη.
 ἦ μὲν ἐπιοχομένη χρυσάμπυκας ἔντυεν ἵππους
 Ἥρη, πρέσβα θεά, θυγάτηρ μέγαλοιο Κρόνιοιο·
 αὐτὰρ Ἀθηναίη, κόυρη Διὸς αἰγιόχοιο,
 πέπλον μὲν κατέχευεν ἑάνον πατὴρ ἐπ' οὔδει, 385
 ποικίλον, ὃν ῥ' αὐτὴ ποιήσατο καὶ κάμε χερσίν,
 ἥ δὲ χιτῶν' ἐνδύσα Διὸς νεφεληγερέταο
 τεύχεσιν ἐς πόλεμον θωρήσσετο δακρυόεντα.

κὸς τοῦ ἄρσενικοῦ ἀντὶ τοῦ δυϊ-
 κοῦ τοῦ θηλυκοῦ, ὡς ἐν O 455
 «πληγέντε κεραυνῷ, ἄψ' ἐς Ὀλυ-
 μπον ἵκεσθον», Ἡσιόδ. ἐν Ἑργ.
 199 «καλυψαμένω χροῖα καλὸν
 ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἵτον προλι-
 πόντ' ἀνθρώπους Αἰδῶς καὶ Νέ-
 μεσις». Ὅρα καὶ Σοφοκλ. ἐν
 Ἠλέκτρ. 1003 καὶ Οἰδίπ. ἐπὶ Κο-
 λων. 1676. Πρὸς τοῦτοις παρέχει
 δυσκολίαν, ὅτι τὸ γ γ θ ἔω συν-
 ετάχθη πρὸς αἰτιατικὴν μετοχὴν,
 ὅπερ δὲν ἀπαντᾷ. Ὁ Εὐστάθιος
 ἐπειρᾷτο νὰ ἐξηγήσῃ οὕτως·
 «Δύναται δὲ θεραπευθῆναι τὸ σο-
 λοικοσιδές, ἡ δι' ἀντιπτώσεως ὡς
 εἴ τις εἶπεν, εἰ νῶιν προφανεί-
 σαι γηθήσει, ἀντὶ τοῦ ἡμῶν φα-
 νεισῶν, ἡ προσλήψει τῆς εἰς προ-
 θέσεως ἡ τῆς διὰ, ἵνα λέγῃ ὅτι
 ἴδω, ἂν ὁ Ἐκτωρ εἰς ἡμᾶς ἡ
 δι' ἡμᾶς γηθήσει φανείσας ἐν τῷ
 πολέμῳ». Οἱ νεώτεροι παρατη-
 ροῦσιν, ὅτι τὸ γ γ θ ἔω δέχεται
 τοιαύτην σύνταξιν, ὡς καὶ τὸ

ἄχθομαι ἐν N 352 «ἤχθετο γάρ
 ῥα Τρωσὶν δαμναμένους». Θὰ ἴδω,
 ἂν θὰ χαρῇ ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου
 διὰ τὴν ἐμφάνισιν ἡμῶν εἰς τὸ
 πεδῖον τῆς μάχης.

¹ Μέλλων ἐπικόος καὶ ἰωνικός
 ἀντὶ κορέσει. Διὰ τῆς φράσεως
 ταύτης δηλοῖ, ὅτι τὰ πτώματα
 τῶν πεσόντων θέλουσι μείνει ἄ-
 ταρτα, ὅπερ ἐν τῷ ἡρωϊκῷ αἰῶνι
 ἦτο φοβερόν. Ὅρα σημ. εἰς A, 4.

² Οἱ στίχοι 381—383 ἐρμη-
 νεύονται ἐν E 719—721, οἱ 384
 —388 ἐν E 733—737 καὶ οἱ 389
 —396 ἐν E 745—752. Σημειω-
 τέον, ὅτι τοὺς τρεῖς στίχους 385
 —387 ἡθέτουν τρεῖς μεγάλοι κρι-
 τικοὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, ὁ Ζηνό-
 δοτος, ὁ Ἀριστοφάνης καὶ ὁ Ἀ-
 ρίσταρχος διὰ τὸν λόγον, ὃν εὐρί-
 σκωμεν παρὰ τῷ Σχολιαστῇ·
 «Ἐνταῦθα δὲ πρὸς οὐδὲν ἀναλαμ-
 βάνει τὴν παντευχίαν». Ἡ Ἀθηνᾶ
 ὅμως ἔλαβε τὴν πανοπλίαν, διότι

ἐς δ' ὄχρα φλόγεα ποσὶ βήσето, λάζετο δ' ἔγχος
βριθὺ μέγα στιβαρόν, τῷ δάμνησι στίχας ἀνδρῶν 390
ἡρώων, τοῖσιν τε κοτέσσεται ὄβριμοπάτρη.

Ἦρῃ δὲ μάστιγι θεῶς ἐπεμαίετ' ἄρ' ἵππους·
αὐτόμαται δὲ πύλαι μύκον οὐρανοῦ, ἃς ἔχον ὦραι,
τῆς ἐπιτέτραπται μέγας οὐρανὸς Οὐλυμπός τε,
ἡμὲν ἀνακλῖναι πυκινὸν νέφος ἥδ' ἐπιθεῖναι. 395

τῇ ῥα δι' αὐτῶν κεντρηνεάας ἔχον ἵππους.

Ζεὺς δὲ πατὴρ Ἰδθην ἐπεὶ ἴδε¹, χώσατ' ἄρ' αἰνῶς,
Ἴριν δ' ὥτρυνε χρυσόπτερον² ἀγγελεύσαν·

«Βάσx' ἴθι, Ἴρι ταχεῖα, πάλιν τρέπε³, μηδ' ἔα ἄντην
έρχεσθ⁴· οὐ γὰρ καλὰ⁴ συνοισόμεθα πτολεμόνδε. 400
ᾧδε γὰρ ἐξερέω, τὸ δὲ καὶ τετελεσμένον ἔσται·
γυιώσω⁵ μὲν σφωῖν ὑφ' ἄρμασιν ὠκέας ἵππους,
αὐτὰς δ' ἐκ δίφρου βαλέω⁶, κατὰ θ' ἄρματα ἄξω·
οὐδέ κεν ἐς δεκάτεις⁷ περιτελλομένους ἐνιαυτοὺς

δὲν ἐγίνωσκεν, ὅτι ἐμελλε νὰ κω-
λυθῇ ὑπὸ τοῦ Διός.

¹ Τὸ ἀντικείμενον λείπει, δηλ.
τάς δύο θεάς.

² Πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν ἀληθῆ
πτερά. Οἱ ἄλλοι ὅμως θεοὶ δὲν
παρίστανται πτερόεντες· αὐτὸς ὁ
Ἑρμῆς ἔχει ἀντὶ πτερῶν πέδιλα,
ε 45. Ὁ ποιητὴς δὲν φροντίζει
νὰ εἴπῃ τῷ ἀκροατῇ αὐτοῦ, πῶς
ἡ Ἴρις εὗρέθη ἐπὶ τῆς Ἰδης.

³ Ὁ Ζεὺς ὠργισμένος καὶ σπεύ-
δων δὲν ὀνομάζει τὰς ἀπειθεῖς
θεάς, ἀλλ', ὡς φαίνεται, ἔδειξε
ταύτας διὰ τῆς χειρὸς ἢ διὰ νεύ-
ματος.

⁴ Ἀντὶ καλῶς· σχῆμα λιτότη-

τος· διότι κακὰ θὰ συναντηθῶμεν
εἰς τὸν πόλεμον.

⁵ Ἐκ τοῦ γυῖος = χωλός. Ὁ
Εὐστάθιος ἐρμηνεύει· «Γυιώσαι
δὲ τὸ χωλῶσαι λέγει, ἀφ' οὗ γυῖον
ὀξυτόνως τὸ χωλόν, ὡς παρὰ Λυ-
κόφρονι γυῖαι μοῖραι αἱ χωλαί,
καὶ Ἡφαιστος ἀμφιγυιήεις ὁ ἀμ-
φοτέρους τοὺς πόδας χωλός».

⁶ Ἐννοεῖ διὰ τοῦ κεραυνοῦ,
ὡς γίνεται ὀχλὸν ἐκ τοῦ στίχ.
405.

⁷ Ὁ ποιητὴς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ,
ἐς δέκα ἐνιαυτοὺς ἢ ἐς δέ-
κατον ἐνιαυτόν, ἀλλ' ἀνέ-
μιξε τὰς δύο φράσεις, ὡς ὁ Αἰ-
σχύλος ἐν Ἑπτὰ ἐπὶ Θῆβ. 125.

ἔλκε· ἀπαλθήσεσθον ¹, ἃ κεν μάρπτῃσι κεραυνός· 405

ὄφρ' εἰδῇ γλαυκῶπις, ὅτ' ² ἂν ᾧ πατρὶ μάχῃται.

Ἥρῃ δ' οὔτι τόσον νεμεσίζομαι οὐδὲ χολεῦμαι·
αἰεὶ γάρ μοι ἔωθεν ³ ἐνικλᾶν ὅττι κεν εἴπω».

ᾠς ἔφατ', ὦρτο δὲ Ἴρις ἀελλόπος ⁴ ἀγγελεύουσα,
βῆ δὲ κατ' Ἰδαίων ὀρέων ἐς μακρὸν Ὀλυμπον. 410

πρώτησιν ⁵ δὲ πύλῃσι πολυπτύχου Οὐλύμποις

ἄντομένη ⁶ κατέρυκε, Διὸς δέ σφ' ἔννεπε μῦθον·

«ἐν ἐβδομαῖς πύλαις» ἀντὶ ἐν
ἐπτά πύλαις.

¹ Μέλλων τοῦ ἀπάλθουμαι. Ἐν-
τός δέκα ἐτῶν δὲν θά θεραπεύσωσι
τὰ ἔλκη. Σημειωτέον, ὅτι ἐν τῇ
ἐτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ Ἀριστάρχου
ὑπῆρχεν ἡ γραφή, ἔλκε· ἀ-
παλθήσονταί. Ὅρα, ὅτι
οἱ ὁμηρικοὶ θεοί, καίπερ ὄντες
κατὰ θεωρίαν ἀθάνατοι, ὅμως τι-
τρώσκονται. Ὁ Εὐστάθιος παρα-
τηρεῖ· «καὶ ὡς λεπτόσωμα τὰ
δαιμόνια ἢ ποιητικὴ παχύτης
νοεῖν βούλεται, εἴ γε ὑπὸ κεραυ-
νῶν ἔλκεα πάσχουσι». Τὸ μάρ-
πτω θεωρεῖται συγγενὲς τῶν ἄρπη,
ἄρπαξ, ἀρπάζω. Εἶναι δὲ ἐνταῦ-
θα βραχυλογία ἀντὶ μάρψας
ποιέη, δηλ. καταφθάσας κάμνη.
Παραπλησία ὑπάρχει ἐν E 795,
ὅπου ἰδὲ τὴν σημείωσιν.

² Μετὰ τὸ οἶδα ἔπεται χρο-
νικὸς λόγος καὶ ἐν Ξ 7 καὶ π 424,
ὡς καὶ μετὰ τὸ μιμνήσκε-
σθαι O 18, Υ 188, Φ 396. Ὑπὸ
πολλῶν θεωρεῖται ἡ φράσις ἐλ-
λειπτική, ὡς ὁ Εὐστάθιος λέγει·

«ἐλλιπῶς ἔχει διὰ μυθικὴν λόγου
ἐγκοπὴν. Καὶ ἄδηλον μὲν τί ἐλ-
λείπει τῷ λόγῳ, ἔστι δὲ νοῆσαι,
ἵνα εἰδῇ τί ἐσφάλη, ἢ ἵνα εἰδῇ
ὅτι ἀφραίνει, ἢ ὅτι χρειττονι ἀν-
τιπερίζει, ἢ τοιοῦτόν τι, ὅποιον
μάλιστα τό, ἣν ἄτην». Καὶ ἡμεῖς
μεταχειριζόμεθα ἐλλειπτικὴν φρά-
σιν ἐν τοιαύτῃ περιστάσει· ν ἄ
μ ἄ θ η, ὅ τ α ν τ ἄ β ἄ λ λ η μ ἔ
ἐ μ ἔ.

³ Ἀλλαχοῦ ὁ ποιητὴς λέγει
εἴωθα. Τὸ ἐνικλάω ἔχει δεύτε-
ρον συνθετικὸν μέρος τὸ κλάω =
θραύω. Σημαίνει λοιπὸν ἐμπο-
δίζω, ματαιώνω.

⁴ Ἀλλαχοῦ ὀνομάζεται ποδή-
νεμος ἐν B 786. Ὁ Σχολιαστὴς
ἐρμηνεύει· «ταχεῖα, ἀέλλαις κατὰ
τὸ τάχος παραπλησία».

⁵ Δὲν δηλοῖ, ὅτι ὑπῆρχον πολ-
λαὶ πύλαι, ἀλλὰ μόνον τὰς ἄκρας,
δι' ὧν διήλθον ἐν στίχ. 396. Τοῦτο
μαρτυρεῖ τὴν καταπληκτικὴν τα-
χύτητα τῆς Ἰριδος.

⁶ Ἀντομένη ταῖς θεαῖς, κατέ-
ρυκε τὰς θεάς.

«Πῇ μέματον ¹; τί σφῶϊν ἐνὶ φρεσὶ μαίνεται ἤτορ;
 οὐκ ² ἑὰ Κρονίδης ἐπαμυνέμεν Ἀργείοισιν.
 ὧδε γὰρ ἠπειλήσῃ Κρόνου παῖς, ἥ ³ τελέει περ· 415
 γυιώσειν μὲν σφῶϊν ὑφ' ἄρμασιν ὠκέας ἵππους,
 αὐτὰς δ' ἐκ δίφρου βαλέειν κατὰ θ' ἄρματα ἄξειν·
 οὐδέ κεν ἐς δεκάτους περιτελλομένους ἐνιαυτούς
 ἔλκε' ἀπαλθήσεσθον, ἃ κεν μάρπτῃσι κεραυνός·
 [ὄφρ' ⁴ εἰδῆς, γλαυκῶπι, ὅτ' ἂν σῶ πατρί μάχῃαι. 420
 Ἥρῃ δ' οὔτι τόσον νεμεσίζεται οὐδὲ χολοῦται·
 αἰεὶ γὰρ οἱ ἔωθεν ἐνικλᾶν ὅττι κεν εἴπῃ.

¹ Ποῦ τρέχετε; ποῦ σπεύδετε;
 "Ορα, ὅτι ἡ Ἥρις ἐκ σπουδῆς δὲν
 προσφωνεῖ τὰς θεάς. Τὸ ἐπόμενον
 τί δὲν εἶναι αἰτιολογικόν, ἀλλὰ
 προσδιορίζει τὸ νοούμενον ἀντι-
 κείμενον τοῦ μαίνεται.

² Τὸ μὲν ἀσύνδετον κεῖται ἀν-
 τιθετικῶς, ὃ δὲ ἐνεστωῶς δηλοῖ τὴν
 διαρκῆ θέλησιν τοῦ Κρονίδου.

³ Οὕτως ἔγραψεν ὁ Ἀρίσταρ-
 χος, ἐν ᾧ τὰ χειρόγραφα ἔχου-
 σιν εἰ, ὅπερ ποιεῖ τὴν ἀπειλὴν
 ἀσθενεστέραν. Οἱ ἄγγελοι, οἱ κή-
 ρυκες καί, καθ' ὅλου εἰπεῖν, τὰ
 ὑπηρετικά πρόσωπα ἐπαναλαμβάνου-
 σιν παρ' Ὀμήρῳ τὰς αὐτὰς
 φράσεις τῶν ἐντολῶν αὐτῶν.
 Τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τῆς στενῆς
 διανοίας, δι' ἣν δὲν δύνανται νὰ ἀγ-
 γείλωσι μόνον τὴν ἔννοιαν τῆς
 ἐντολῆς.

⁴ Οἱ πάντες ἐπόμενοι στίχοι ἡ-
 θετοῦντο ὑπὸ τοῦ Ἀριστάρχου, ἡ
 δὲ ἀθέτησις ἐπιδοκιμάζεται ὑπὸ

τῶν νεωτέρων· διότι τὰ ἐν τοῖς
 δυοῖς πρώτοις στίχοις ἐλέχθησαν
 μὲν ὑπὸ τοῦ Διός, ἀλλὰ δὲν προ-
 ωρίσθησαν, ἵνα ἀγγελοῦσι ταῖς
 θεαῖς. Οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς ἀντί-
 κεινται εἰς τὸν ἥπιον χαρακτήρα
 τῆς Ἥριδος. Παρὰ τῷ Σχολιαστῇ
 εὐρίσκομεν τὴν ἐξῆς θεραπείαν·
 «Θεραπεύεται δὲ καὶ διὰ τοῦ εἰ-
 ἑτερόν γε τολμήσεις· οὐ γὰρ ἀντι-
 κρυς αὐτὴν ἀνχιδῇ λέγει, ἀλλ' εἰ
 ἐθελήσῃ μάχεσθαι τῷ Δίῳ. Πι-
 θανῶς δὲ οὐκ ἤρκεσεν αὐτῇ ἀπαγ-
 γεῖλαι μόνον τὰ παρὰ Διός, ἀλλὰ
 καὶ παρ' αὐτῆς τι προσέθηκε.
 Τοιαύτη δὲ ὁράται καὶ ὅτε πρὸς
 τὸν Ποσειδῶνα πέμπεται (Ἰλιάδ.
 Ο 178. 201) οὐ μόνον τὴν τοῦ
 ἀγγέλου, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ συμ-
 βούλου ἀποπληροῦσα χώραν». Ἡ
 γνώμη τοῦ Σχολιαστοῦ δὲν στε-
 रेῖται πιθανότητος. Τὰ ἄριστα
 τῶν χειρογράφων ἔχουσι Γ λ α υ-
 κ ὦ π ι καὶ οὐχὶ Γ λ α υ κ ὦ π ις, ὡς
 κοινῶς ἐγράφετο.

ἀλλὰ σύ γ' ¹ αἰνοτάτῃ, κύον ἀδεές ², εἰ ἑτεόν γε
τολμήσεις Διὸς ἄντα πελώριον ἔγχος ἀεῖραι]».

Ἡ μὲρ ἄρ' ὥς εἰποῦσ' ἀπέβη ³ πόδας ὠκέα Ἴρις, 425
αὐτὰρ Ἀθηναίην Ἥρῃ πρὸς μῦθον ἔειπεν·

«ὦ πόποι, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, οὐκέτ' ἔγωγε
νῶϊ ἐῷ Διὸς ἄντα βροτῶν ⁴ ἔνεκα πτολεμίζειν.
τῶν ἄλλος μὲν ἀποφθίσθω, ἄλλος δὲ βιώτῳ ⁵,
ὅς κε τύχῃ ⁶· κεῖνος δὲ τὰ ἄ ⁷ φρονέων ἐνὶ θυμῷ 430
Τρῳσί τε καὶ Δαναοῖσι δικαζέτω ⁸, ὥς ἐπιειχές».

¹ Συνήθως μετὰ τὸ σὺ γ' τί-
θεται κόμμα καὶ οὕτω τὸ αἰνο-
τάτῃ θεωρεῖται κατηγορούμενον.
Γεννᾷται ὅμως ἡ δυσκολία, ὅτι
ἐλλείπει τὸ κατηγορούμενον. Ἀλ-
λοι παραλείποντες τὸ κόμμα καὶ
ἐννοοῦντες τὸ ἐσσί λέγουσι τὸ
αἰνοτάτῃ κατηγορούμενον. Κατὰ
τὸν Ameis ἡ ἐπιφώνησις κατ' ἐν-
νοίαν ἀποτελεῖ τὴν ἀπόδοσιν τῆς
ἐπομένης ὑποθέσεως, ὅπερ φαίνε-
ται πιθανόν. Οἱ ἀρχαῖοι ὅμως ἐπε-
χείρησαν καὶ ἄλλως νὰ ἐρμηνεύ-
σωσι τὸ χωρίον, ὡς ἀναγινώσκο-
μεν παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ· «Ἔστι
δὲ συμβιβάζει καὶ ἄλλως τὴν
τοιαύτην διὰ τοῦ ὑψηλοῦ γραφῆν
οὕτω, νοουμένου ἀπὸ κοινοῦ τοῦ
νεμεσιζέται καὶ χολοῦται, ἵνα λέγῃ
ὅτι ἀλλ' ἀγανακτεῖ ὁ Ζεὺς, εἴπερ
σὺ τολμήσεις ἀντιστῆναι αὐτῷ».

² Κοινῶς ἐγράφετο διὰ δύο δ,
ἀλλὰ νῦν ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη
τοῦ Ἀριστάρχου γράφοντος δι' ἐνός.

³ Ἡ Ἴρις ἀπῆλθε μὴ περιμεί-
νῃσα ἀπόκρισιν, διότι ἠθέλησε νὰ
καταλίπῃ τὴν καταπλήξιν μερίζονα.

⁴ Περὶ τῶν θνητῶν ὁμιλεῖ μετὰ
περιφρονήσεως, ὡς εἰ ἐλέγομεν
περὶ μυρμηκῶν. Παραπλήσια λέ-
γονται ἐν Α 574 καὶ Φ 462 «οὐκ
ἂν με σάφρονα μυθήσαιο ἔμμε-
ναι, εἰ δὴ σοί γε βροτῶν ἔνεκα
πτολεμίζω δειλῶν, οἱ φύλλοισιν
ἐοικότες ἄλλοτε μὲν τε ζαφλεγέες
τελέθουσιν, ἀρούρης καρπὸν ἔδον-
τες, ἄλλοτε δὲ φθινύθουσιν ἀ-
κήριοι». Φαίνεται, ὅτι ὁ λόγος
τοῦ Διὸς μετέβαλε τὴν γνώμην
τῆς Ἥρας.

⁵ Κατὰ τινὰς μὲν εἶναι ἄορι-
στος ὁ τοῦ βιοῦν, κατ' ἄλλους
ὅμως πιθανώτερον ἐνεστῶς κατ'
ἀρχαιότερον ἔθος συναιρεθεῖς. Ὁρα
Ebeling ἐν λ.

⁶ Ἐκ τῶν ἡγουμένων προστα-
κτικῶν νοοῦνται αἱ μετοχαὶ ἀπο-
φθίμενος καὶ βιώω.

⁷ Δηλαδή τὰ ἐσ, ἥτοι κατὰ τὸ
δοκοῦν αὐτῷ, κατὰ τὴν ἰδίαν
γνώμην.

⁸ Ἀς κρίνῃ, ἃς ἀποφασίζῃ με-
ταξὺ τῶν Τρῶων καὶ τῶν Δα-
ναῶν, ὡς Α 542· διότι ὁ Ζεὺς εἰ-

Ὡς ἄρα φωνήσασα πάλιν τρέπε ¹ μώνυχας ἵππους.
 τῇσιν δ' ὦραι μὲν λῦσαν ² καλλίτριχας ἵππους·
 καὶ τοὺς μὲν κατέδησαν ἐπ' ἀμβροσίῃσι κἀπῃσιν ³,
 ἄρματα δ' ἐκλιναν πρὸς ἐνώπια ⁴ παμφανόωντα· 435
 αὐταὶ δὲ ⁵ χρυσεόισιν ἐπὶ κλισμοῖσι καθίζον
 μίγδ' ⁶ ἄλλοισι θεοῖσι, φίλον τετιημέναι ⁷ ἦτορ.

Ζεὺς δὲ πατήρ Ἰδῆθεν εὐτροχον ἄρμα καὶ ἵππους
 Οὐλυμπόνδε δῖωκε ⁸, θεῶν δ' ἐξίκετο θώκους.

ναὶ τὰ μίγδ' ὡς πολέμοιο. Ὁ Düntzer θεωρεῖ τὴν ὑποχώρησιν ταύτην τῆς Ἥρας ὡς μεταγενεστέραν προσθήκην· διότι δὲν ἀρμόζει εἰς τὸν χαρακτήρα τῆς θεᾶς. Ὅντως μετ' ὀλίγον ὀργίζεται κατὰ τοῦ Διὸς καὶ ἐκδηλοῖ συμπάθειαν ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν ἐν στίχ. 464. Ἀλλ' ἴσως ἐνταῦθα ἡ θεὰ διὰ τὸν φόβον εὐρίσκει λόγον ὑποχωρήσεως.

¹ Ὅρα, ὅτι ἡ Ἥρα τρέπει τοὺς ἵππους μὴ περιμείνασα τὴν ἀπόκρισιν τῆς Ἀθηνᾶς.

² Τοῦτο δὲν ἦτο ἔργον τῶν Ὠρῶν, ἀλλὰ γίνεται ὡς φιλοφρόνησις πρὸς τὰς ὑπερτέρας θεάς.

³ Κἀπῃ = φάτνῃ, ἐκ τοῦ κάπτω, ὅπερ λέγεται ἐπὶ τοῦ χανδὸν ἐσθίειν. Μέχρι τοῦδε λέγομεν χάφτω καὶ χάφτας.

⁴ Ἐκ τοῦ ἐνωπῇ (ᾠψ) ἐγένετο τὸ ἐπίθετον ἐνώπιος, οὗ τὸ οὐδέτερον περιέπεσαν εἰς οὐσιαστικοῦ σημασίαν. Κατὰ τὸν Εὐστάθιον ἡ λέξις σημαίνει· «ἐνώπια δὲ τὰ καὶ ἀλλαχοῦ κείμενα πολλοὶ μὲν τοὺς παροδίους τῆς οἰκίας λέ-

γουσι τοίχους, τουτέστι τοὺς ἀντικρὺ τῆς εἰσόδου, οἱ ἐν ὀφθαλμοῖς εἰσι τῶν παροδευόντων ἔξωθεν, διὸ καὶ παμφανόωντα τὰ τοιαῦτα. Ἡ μέντοι Ὀδύσσεια ἐν τῇ κατὰ τοὺς μνηστῆρας μάχῃ ἐμφαίνει ἐνώπια μάλιστα τοίχων εἶναι τὰ ἐν τῇ τῶν θυρῶν εἰσόδῳ καὶ ἐξόδῳ πλάγια». Διὰ τί λέγονται παμφανόωντα, ὑπάρχει διαφωνία· κατὰ μὲν τὸν Σχολιαστήν, διότι ἐφωτίζοντο ὑπὸ τῶν θυρῶν, κατὰ δὲ τὸν Koch, ἕνεκα τῶν μεταλλίνων κοσμημάτων.

⁵ Ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηνᾶ. Τὸ κλισμὸς παραγόμενον ἐκ τοῦ κλίνω σημαίνει ἀνακλιντήριον.

⁶ Διάφορος τύπος τοῦ μίγδην, ὡς τὸ κρύβδα τοῦ κρύβδην. Σημειώτεον, ὅτι ὁ Bekker γράφει μιγδὰ καὶ κρυβδὰ. Σημαίνει ἀναμίξ, μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν.

⁷ Περίλυτοι, τεθλιμμένοι ἐν τῇ ἀγαπητῇ των ψυχῇ.

⁸ Ὁ ποιητὴς μετεχειρίσθη τὸ διώκειν ἐπὶ τοῦ συντόμως ἐλαύνοντος. Ὁ δὲ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «ἀστεία δὲ ἡ λέξις, καθότι

τῷ δὲ καὶ ¹ ἵππους μὲν λῦσε κλυτὸς ἐννοσίγαιος, 440
 ἄρματα δ' ἄμ' βωμοῖσι ² τίθει, κατὰ λῖτα πετάσας· ³
 αὐτὸς δὲ χρύσειον ἐπὶ θρόνον εὐρύοπα Ζεὺς
 ἔζετο, τῷ δ' ὑπὸ ποσσὶ μέγας πελεμίζετ' ⁴ Ὀλυμπος.
 αἱ δ' οἶαι Διὸς ἀμφίς ⁵ Ἀθηναίη τε καὶ Ἥρη
 ἦσθην, οὐδὲ τί μιν προσεφώνεον οὐδ' ἐρέοντο· 445
 αὐτὰρ ὁ ἔγνω ⁶ ἧσιν ἐνὶ φρεσὶ φώνησέν τε·

«Τίφθ' οὕτω τετίησθον ⁷, Ἀθηναίη τε καὶ Ἥρη;
 οὐ μὲν θην ⁸ καμέτην γε μάχῃ ἐνὶ κυδιανείρῃ
 ὀλλῦσαι Τρῶας, τοῖσιν ⁹ κότον αἰνὸν ἔθεσθε.

δοκεῖ ὁ πλήττων ἵππους διώκειν αὐτούς».

¹ Ὅτι ὁ Ποσειδῶν φροντίζει περὶ τῶν ἵππων τοῦ Διός, φαίνεται ἰσχυρῶς παρὰδοξον. Δύναται ὅμως νὰ ἐξηγηθῇ ὡς τις φιλοφροσύνη καὶ ἐκ τῆς ἀγάπης, ἣν ὁ θεὸς εἶχε πρὸς τοὺς ἵππους. Ὅρα Ψ 277, 584 καὶ Φ 132.

² Ἡ λέξις βωμοὺς παρκαγομένη ἐκ τοῦ βαίνειν σημαίνει μὲν τὸ θυσιαστήριον, ἀλλὰ καὶ τὴν βᾶσιν παντὸς πράγματος, ὡς τῶν ἀρμάτων.

³ Ἐξαπλώσας λινὰ περικαλύμματα. Καὶ οἱ θνητοὶ περικαλύπτουσι τὰ ἄρματα διὰ πέπλων. Ὅρα Ε 194.

⁴ Ἐσείετο, ἐταράσσεται ὑπὸ τοῦ πόδας καὶ διὰ τῶν ποδῶν. Παρά-βαλλ. Α. 530.

⁵ Χωρὶς, μακρὰν τοῦ Διός, ἐν ᾧ μέχρι τῆς ἐλεύσεως τούτου τοῦ θεοῦ ἐκάθηντο ἀναμῖξ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν.

⁶ Ἐκ τῆς ἀποστάσεως, ἐν ᾗ ἐκάθισαν καὶ ἐκ τῆς σκυθρωπότητος.

⁷ Μόνον ἐνταῦθα ἀπαντᾷ τὸ ῥῆμα κατ' ὀρθὴν ἐγκλισιν· ἀλλαχοῦ ὑπάρχει ἡ μετοχὴ τετι-η ὡς καὶ τετιημένος. Διὰ τί τόσο περιλῦποι εἰσθε, Ἀθηνᾶ καὶ Ἥρα;

⁸ Ὁ Ὀμηρος μεταχειρίζεται τὸ θην πρὸς εἰρωνείαν, ὡς οἱ ἄττικοὶ τὸ δήπου, ὡς ἐν Β 276, Ν 813 καὶ ἀλλαχοῦ. Εὐφυῶς λέγει ὁ Εὐστάθιος· «Ἀστεῖζεται γὰρ τὴν λύπην ἐκείνων εἰς κόπον φράζων, ὡς εἴπερ ταλαιπώρως εἶχον καταπονθηθεῖσαι τῇ κατὰ Τρώων μάχῃ, οὐ μὴ γεγονότος δῆλον ὡς ἀχθόμεναι οὕτω κάθησθε εἴποι ἂν ὁ Ζεὺς».

⁹ Ἡ δοτικὴ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὁλης φράσεως κότον ἔθεσθε. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ἀρίσταρχος ἔγραφε τοῖον κότον, ὅπερ ἔχει ἔμφασιν.

πάντως ¹, ὅον ἐμόν γε μένος καὶ χεῖρες ἄαπτοι, 450
οὐκ ἄν με τρέψειαν ² ὅσοι θεοὶ εἰς ἓν Ὀλύμπῳ.
σφῶϊν δὲ πρὶν περ τρόμος ἔλλαβε φαίδιμα ³ γυῖα,
πρὶν πόλεμόν τ' ἰδέειν πολέμοιό ⁴ τε μέρμερα ἔργα.
ᾧδε γὰρ ἐξερέω, τὸ δέ κεν τετελεσμένον ἦεν ⁵.

οὐκ ἄν ἐφ' ὑμετέρων ὀχέων, πληγέντε ⁶ κεραυνῷ, 455
ἄψ ἐς Ὀλυμπον ἵκεσθον, ἴν' ἀθανάτων ἔδος ἐστίν».

ᾧς ⁷ ἔφαθ', αἰ δ' ἐπέμυξαν Ἀθηναίη τε καὶ Ἥρη·
πλησίαι αἶγ' ἦσθην, κακὰ δὲ Τρώεσσι μεδέσθην.

ἦτοι Ἀθηναίη ἀκέων ἦν οὐδέ τι εἶπεν,
σκυζομένη Διὶ πατρί, χόλος δέ μιν ἄγριος ἦρει· 460

Ἥρη δ' οὐκ ἔχαδε στήθος χόλον, ἀλλὰ προσηύδα·

αἰνότατε Κρονίδη, ποῖον τὸν μῦθον εἶπες.

εὖ νυ καὶ ἡμεῖς ἴδμεν ὅ τοι σθένος οὐκ ἀλαπαδόν·

ἀλλ' ἔμπης Δαναῶν ὀλοφυρόμεθ' αἰχμητῶν,

οἳ κεν δὴ κακὸν οἶτον ἀναπλήσαντες ὄλωνται. 465

[ἀλλ' ⁸ ἦτοι πολέμου μὲν ἀφεξόμεθ', εἰ σὺ κελεύεις·

¹ Τὸ πάντως ἐπιτείνει τὴν ἐπομένην ἄρνησιν, ὥς ἐν τ 91. Τὸ δὲ οἷον αἰτιολογεῖ τὰ ἐπόμενα διότι ἡ ἐμὴ βέβαια ὁρμή καὶ αἱ χεῖρες εἶναι ἀπροσπέλαστοι. Περὶ τοῦ ἄαπτος ὅρα ἐν Α 567.

² Δὲν θά δυναθῶσι νά με τρέψωσιν εἰς φυγὴν. Ὁ Ζεὺς ἀλαζονεύμενος ἐπαναλαμβάνει διὰ βραχέων τὰ πρὸ ὀλίγου λεχθέντα ἐν τῷ λόγῳ περὶ χρυσέας σειρήας.

³ Τὰ εὖσαρκα, τὰ εὐτραφεῖς μέλη.

⁴ Ἐπανάλαβε τὸ ὄνομα ἀντὶ νὰ μεταχειρισθῇ ἀντωνυμίαν. Μέρμερα ἔργα εἶναι τὰ πολύμοχα, τὰ φροντίδος ἄξια.

⁵ Ἡ ὑπόθεσις παραλείφθη, δηλ. εἰ μετείχετε τοῦ πολέμου, ἤθελε συμβῇ τὸ ἐξῆς.

⁶ Ὅρα σημ. ἐν στίχ. 378. Κτυπηθέντες διὰ τοῦ κεραυνοῦ δὲν ἦτο δυνατόν ἐπὶ τοῦ ὀχλήματός σας νά ἐπανέλθωτε εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ ἀθάνατοι.

⁷ Οἱ μὲν στίχοι 457—462 ἐρμηνεύονται ἐν Δ 20—25, οἱ δὲ 463—468 ἐν τῇδε τῇ ῥαψωδίᾳ 32—37.

⁸ Τοὺς ἐπομένους τρεῖς στίχους, οἵτινες ὑπάρχουσι καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ῥαψωδίας, δὲν εὐρίσκουσιν οἱ

βουλὴν δ' Ἀργείοις ὑποθησόμεθ', ἣτις ὀνήσει,
ὥς μὴ πάντες ὄλωνται ὀδυσσαμένοιο τεοῖο.]»

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
ἄ' Ἡοῦς ¹ δὴ καὶ μᾶλλον ὑπερμενέα Κρονίωνα 470
ὄψαι, αἶ κ' ἐθέλησθα ², βοῶπις πότνια Ἥρη,
ὀλλύντ' Ἀργείων πουλὺν στρατὸν αἰχμητῶν·
οὐ γὰρ πρὶν πολέμου ἀποπαύσεται ὄβριμος Ἑκτωρ,
πρὶν ὄρθαι ³ παρὰ ναῦφι ποδώκεα Πηλεΐωνα.
[ἦματι τῷ ⁴ ὅτ' ἂν οἱ μὲν ἐπὶ πρύμνησι μάχωνται, 475

ἐκδύται ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶν χειρογράφων. Ἐπειδὴ δὲ αἱ θεαὶ εἰ-
ναι λίαν ἐξωρισμέναι, οἱ κριτι-
κοὶ ἀμφιβάλλουσιν, ὅτι αὐταὶ ἡ-
δύναντο οὕτω νὰ ὑποχωρήσωσιν.
Τούναντίον ὁ Bergk, Griech. Li-
ter. σελ. 590 καὶ ὁ Kiene, Die
Komposition der Ilias σελ. 88
δισχυρίζονται, ὅτι οἱ στίχοι εἴ-
ναι ὁμηρικοί.

¹ = Ἡῶθεν' ἀπὸ αὐρίου τὸ πρῶ-
τὸν ἴδης. Τὸ καὶ μᾶλλον προσδιο-
ρίζει τὸ ὀλλύντα· γίνεται δὲ ἡ
σύγκρισις μεταξὺ τοῦ παρελθόντος
καὶ τοῦ μέλλοντος. Ὅρα, ὅτι δὲν
λέγει ἐμέ, ἀλλὰ ὑπερμενέα Κρο-
νίωνα μετὰ φρονήματος.

² Ἐάν ἔχης ὄρεξιν νὰ ἴδης.
Τοῦτο λέγει σκωπτικῶς. Μετε-
χειρίσθη τὴν ὀνομαστικὴν βοῶ-
πις ἀντὶ τῆς κλητικῆς βοῶπις
ἢ βοῶπις.

³ Μέσας ἀόρ. 6' τοῦ ὄρνυμι,
ὅστις ἐγένετο ἐκ τοῦ ὄρσθαι·
πρὶν νὰ ἐγερεθῇ, πρὶν νὰ ἐφορμήσῃ
πλησίον τῶν νηῶν ὁ ταχύπους
υἱὸς τοῦ Πηλεΐως. Καὶ ἐκ τούτου

δῆλον, ὅτι πάντοτε ἐν τῇ διανοίᾳ
τοῦ ποιητοῦ ὑπόκειται ὁ ἥρωας
τοῦ ἔπους.

⁴ Ἡ φράσις ἦματι τῷ λέ-
γεται συνήθως ἐπὶ παρελθόντος,
μόνον δ' ἐνταῦθα καὶ ἐν X 359
ἐπὶ τοῦ μέλλοντος. Ἐνεκα τοῦ-
του καὶ δι' ἄλλας αἰτίας οἱ Ἀλε-
ξανδρινοὶ καὶ οἱ νεώτεροι ἀθετοῦσι
τούς δύο στίχους. Ὁ Σχολιαστὴς
λέγει· « Ἀθετοῦνται στίχοι δύο,
ὅτι διὰ τοῦ ἦματι τῷ πλείονος
χρόνου ὑπέρθεσιν σημαίνει, τῇ δὲ
ἐξῆς ἐπὶ τὸν τάφρον παράγει τὸν
Ἀχιλλέα. Καὶ ἀκριβολογεῖν οὐκ
ἀναγκαῖον κατὰ τίνα καιρὸν ἐξα-
ναστήσεται . . . τό τε ἐπιφερόμε-
νον ψευδὲς τι ἔχει· οὐ γὰρ ἐν τῷ
στείνει μάχονται. στείνει δὲ εἴωθε
λέγειν τὴν στενὴν ὁδόν· λέγει δὲ
τὴν ὑπὸ πολλοῦ πλήθους στενο-
χωρίαν». Ὅντως ὁ Ἡάτρακλος δὲν
ἔπεσεν ἐν τῷ στείνει, ὅπερ ὁ Εὐ-
στάθιος ἐρμηνεύει «τὸ μεταξὺ τῆς
τάφρου καὶ τοῦ τείχους». Ἀλλ'
ἡ λέξις σημαίνει καὶ στενοχω-
ρίαν, ταλαιπωρίαν, ὡς ἐρμηνεύ-

στείνει ἐν αἰνοτάτῳ, περὶ Πατρόκλοιо θανόντος.]
ὥς γὰρ θέσφατόν¹ ἐστ· σέθεν δ' ἐγὼ οὐκ ἀλεγίζω
χωομένης, οὐδ' εἴ κε τὰ νείατα² πείραθ' ἔκῃαι
γαίης καὶ πόντοιο, ἴν' Ἰαπετός³ τε Κρόνος τε
ἦμενοι οὗτ' αὐγῆς Ὑπερίονος⁴ Ἡελίοιο

480

ουσι τὸ ἐν Ο 426. Καὶ οὕτως ἂν ἐξηγηθῇ ἡ λέξις, πάλιν παρέχει δυσκολίαν τὸ ἐπὶ πρῶμῃσι. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι ὁ Kiene (Die Komposition d. Ilias ἐν σελ. 40) δι' ἰσχυροῦ ἐπιχειρήματος υποστηρίζει τὴν γνησιότητα τῶν στίχων λέγων, ὅτι δὲν ἀναφέρονται οὗτοι εἰς τὴν κυρίαν μάχην περὶ τὸ πτώμα τοῦ Πατρόκλου (ἐν τῷ T), διότι ἐν ταύτῃ δὲν ἡγέρθη ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως, ἀλλ' ἀναφέρεται εἰς τὰ γινόμενα ἐν Σ 148—242. Ὄντως ἐνταῦθα περὶ τὴν τάφρον καὶ παρὰ ταῖς ναυσὶ γίνεται ἡ μάχη.

¹ Ἀποφασισμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δηλ. τοῦ Διός, ἀμετάκλητον.

² Τὰ ἔσχατα, τὰ τελευταῖα ἄκρα· ἐννοεῖ δ' ὁ ποιητὴς τὸν δυτικώτατον χῶρον τῆς γῆς, ὡς καὶ ἐν λ 13 «ἡ δ' ἐς πείραθ' ἔκῃαι βαθυρροῦ Ὠκεανοῖο». Ἐνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμος τε πόλις τε, ἥ ἐρι καὶ νεφέλη κεκαλυμμένοι· οὐ δέ ποτ' αὐτοὺς ἥλιος φάεων καταδέρκεται ἀκτίνεσσιν». Ὅμως κατὰ τὸ Θ 13 ὁ Ἄδης κεῖται ἐν τῷ βῆθει τῆς γῆς. Κατὰ τὸν Koch ὁ ποιητὴς καὶ ἐνταῦθα

ἐννοεῖ οὐχὶ τὰ ἀκρότατα, ἀλλὰ τὰ κατώτατα στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ Ἡσιόδου ἐν Θεογον. 727. Ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς καίπερ λέγων πελώρης ἔσχατα γαίης ὅμως ἐννοεῖ τὰ βαθύτατα τῆς γῆς «αὐτὰρ ὑπερθεῖν γῆς ῥίζαι πεφύασι καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης».

³ Τὸ ὄνομα παράγουσι συνήθως ἐκ τοῦ ἰάπτω. Ὁ Ἰαπετός καὶ ὁ Κρόνος ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν εἰκονίζονται ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν Τιτάνων τῶν ἀποκρουσθέντων εἰς τὸν Τάρταρον.

⁴ Κατὰ τὸν La Roche καὶ ἄλλους εἶναι πατρωνυμικόν, οἷα τὰ Κρονίων, Μολίων. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ μετὰ διπλῆς πατρωνυμικῆς καταλήξεως Ἰπεριονίδης ἐν μ 176, ὡς Δευκαλίδης ἐκ τοῦ Δευκαλίων καὶ Ἡετίδης ἐκ τοῦ Ἡετίων. Συνήθως οἱ ἀρχαῖοι ἐξηγοῦσιν ὁ ὑπὲρ ἡμᾶς ἰών, ἀλλὰ τὸ εἶναι μακρόν, ἐν ᾧ ἐν τῷ ἰών βραχύ. Κατὰ μὲν τὸν La Roche σημαίνει τὸν γεννηθέντα ἐν τῷ ὕψει, ὡς τὸ θεοὶ Οὐρανίωνες, κατὰ δὲ τὸν Döderlein superiorem, ὑπέργειον ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ γήϊνα, ὅπερ δὲν φαίνεται ἀπίθανον.

τέρποντ' οὐτ' ἀνέμοισι ¹, βαθὺς δέ τε Τάρταρος ἀμφίς ².
οὐδ' ἦν ἐνθ' ³ ἀφίκηαι ἀλωμένη, οὐ σεῦ ἔγωγε
σκυζομένης ⁴ ἀλέγω, ἐπεὶ οὐ σέο κύντερον ἄλλοις.

Ὡς φάτο, τὸν δ' οὔτι προσέφη ⁵ λευκώλενος Ἥρη.
ἐν δ' ἔπεσ' Ὀκεανῷ λαμπρὸν φάος ἠελίοιο, 485
ἔλκον νύκτα μέλαιναν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν ⁶.
Τρωσὶν ⁷ μὲν ῥ' ἀέκουσιν ἔδω φάος, αὐτὰρ Ἀχαιοὶς
ἀσπασίῃ τρίλλιστος ⁸ ἐπήλυθε νύξ ἔρεβεννή.

Τρώων αὖτ' ἀγορὴν ⁹ ποιήσατο φαίδιμος Ἔκτωρ,
νόσφι νεῶν ¹⁰ ἀγαγὼν ποταμῷ ἔπι δινήεντι, 490

¹ Ἐννοεῖ ἀναφυκτικούς, ὄροσι-
στικούς ἀνέμους, ὡς ἐν δ 567
«αἰεὶ Ζεφύροιο λιγὺ πνεύοντος ἀή-
τας Ὀκεανὸς ἀνίσχιν ἀναψύχειν
ἀνθρώπους».

² Πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν τὸ
ἐστί, βαθὺς δὲ Τάρταρος ὑπάρ-
χει περὶ.

³ Ἐπαναλαμβάνει τὰ ἐν τοῖς
ἔμπροσθεν διὰ μακρῶν εἰρημένα.
Ὁ Ζεὺς λέγει, ὅτι ἀδιαφορεῖ, καὶ
ἂν ἡ Ἥρα ἀπέλθῃ εἰς ἀπωτάτας
χώρας καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἐ-
χθίστους αὐτῇ. Τοῦτο δηλοῖ τὴν
ἐμπαθῆ ἐξέγερσιν τοῦ λέγοντος.

⁴ Ἐγὼ τοῦλάχιστον διὰ σέ ἀ-
γανακτοῦσαν δὲν φροντίζω, διότι
δὲν ὑπάρχει ἄλλο ἀναιδέστερον
ἀπὸ σέ.

⁵ Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ·
«Ἐν καιρῷ ἡ ἀποσιώπησις· οὔτε
γὰρ ἐπαινεῖν ἔχει τὰ λεχθέντα
οὔτε ἀντιλέγειν πρὸς ὀργὴν τοι-
αύτην».

⁶ Κατὰ τὸν Koch ἡ Ἥρα διὰ

θαύματος ἐβράχυνε τὴν ἡμέραν,
ὡς ἐν Σ 239 «ἠέλιον δ' ἀκάμαντα
βοῶπις πότνια Ἥρη πέμψεν ἐπ'
Ὀκεανοῦ ῥοὰς ἀέκοντα νέεσθαι».
Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐκ τῆς φράσεως
τοῦ ποιητοῦ δὲν δύναται νὰ ἐξα-
χθῇ τοιοῦτον θαῦμα.

⁷ Δὲν συνδέεται μετὰ τῶν προ-
ηγουμένων, διότι ἡ διήγησις δὲν
προχωρεῖ, ἀλλὰ μόνον εἰκονίζεται
ἡ αἴσθησις ἡ παραχθεῖσα εἰς τοὺς
μαχομένους ἐκ τῆς δύσεως τοῦ
ἡλίου.

⁸ Ἐκ τοῦ τρις καὶ λίσσο-
μαι, πολυλιτάνευτος, πολύευ-
κτος. Τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ τρις-
όλβιος, τρισάθλιος, τρις-
κακοδαίμων, τρισμακά-
ρες, τρισεξώλης, τριδούλος
καὶ τὰ τοιαῦτα.

⁹ Τῆς ἀγορᾶς ταύτης δὲν προη-
γεῖται βουλή, διότι οἱ πλείστοι
τῶν γερόντων εἶχον μείνει ἐν τῇ
πόλει, 517—519.

¹⁰ Κυρίως ἔπρεπε νὰ εἴπῃ, νό-

ἐν καθαρῷ ¹, ὅθι δὴ νεκύων διεφαίνετο χῶρος·
 ἐξ ἵππων δ' ἀποβάντες ἐπὶ χθόνα μῦθον ἄκουον,
 τόν ρ' Ἐκτωρ ἀγόρευε διήφιλος ². ἐν δ' ἄρα χειρὶ
 ἔγχος ἔχ' ἐνδεκάπηγυ ³. πάροιθε δὲ λάμπετο δουρὸς
 αἰχμὴ χαλκείη, περὶ δὲ χρύσεος θέε πόρκης ⁴, 495
 τῷ δ' γ' ἐρείσάμενος ἔπεα Τρῶεσσι μετηύδα·

αΚέκλυτέ μευ, Τρῶες καὶ Δάρδανοι ἡδ' ἐπίκουροι,
 νῦν ἐφάμην ⁵ νῆας τ' ὀλέσας καὶ πάντας Ἀχαιοὺς
 ἂψ ἀπογοστήσειν προτὶ Ἴλιον ἡνεμόεσσιν ⁶.
 ἀλλὰ πρὶν κνέφας ἦλθε, τὸ νῦν ἐσάωσε μάλιστα 500
 Ἀργείους καὶ νῆας ⁷ ἐπὶ ῥηγμῖνι θαλάσσης.
 ἀλλ' ἦτοι νῦν μὲν πειθώμεθα νυκτὶ μελαίνῃ
 δόρπα ⁸ τ' ἐφοπλισόμεσθα· ἀτὰρ καλλίτριχας ἵππους
 λύσαθ' ὑπέξ ὀχέων, παρὰ δέ σφισι βάλλετ' ἐδωδὴν·
 ἐκ πόλιος δ' ἄξεσθε ⁹ βόας καὶ ἱφια μῆλα 505

σφι τὰ φρου, διότι ταύτην μέ-
 χρι τοῦδε δὲν διέβη ὁ Ἐκτωρ.

¹ Ἐπίθετον ἐπέχον θέσιν οὐσια-
 στικοῦ, ὡς ἐν περιφαινο-
 μένῳ ε 476. Ἐννοεῖ ὁ ποιητὴς
 ἀνοικτὸν πεδῖον κείμενον πλησίον
 τοῦ Ξάνθου. Ἀκριβέστερον περι-
 γράφει τὸν τόπον τοῦτον ἐν K 160.
 Ἡ γενικὴ νεκύων ἐξαρτᾶται
 ἐκ τοῦ διεφαίνετο, δηλ. μεταξὺ
 τῶν νεκρῶν ἐφαίνετο ἡ πεδιάς.

² Νῦν ἐν καιρῷ ὁ Ἐκτωρ λέ-
 γεται διήφιλος.

³ Οἱ ἀγορεύοντες ἐν χειρὶ ἔ-
 χουσι σκῆπτρον. Ἐνταῦθα ἐπειδὴ
 ἡ ἀγορὰ εἶναι στρατιωτικὴ, ὁ
 Ἐκτωρ ἔχει μακρὸν δόρυ.

⁴ Περὶ τοῦ ἐτύμου καὶ τῆς ση-
 μασίας τῆς λέξεως ὅρα ἐν Z 319.

⁵ Τώρα ἡλπισα' ἡ κυρία ἔν-
 νοια τῆς προτάσεως κεῖται ἐν τῇ
 μετοχῇ. Ὁ λόγος τοῦ ἥρωος εἶναι
 μεστὸς ἀλαζονείας, ὡς συμβαίνει
 ἐν ταῖς εὐτυχίαις τῶν ἀνθρώπων.

⁶ Εἴρηται περὶ τοῦ ἐπιθέτου ἐν
 Γ 305.

⁷ Ἄν συγκριθῇ ἡ φράσις πρὸς
 τὴν ἐν στίχ. 498, θέλει εὐρεθῇ,
 ὅτι ὑπάρχει σχῆμα χιαστόν.

⁸ Δόρπον εἶναι τὸ δεῖπνον, ὅπερ
 παρατίθεται τὴν νύκτα. Ὅρα, ὅτι
 ὁ Ἐκτωρ στρατηγικῶς πρῶτον
 φροντίζει περὶ τῶν ἵππων. Ἐκ
 τοῦ ἀτὰρ ἄρχεται τὸ στρατηγικὸν
 κέλευσμα.

⁹ Μέσος ἀόριστος τῆς προστα-
 χτικῆς. Ἄλλοι γράφουσιν ἄξα-
 σθε.

καρπαλίμως, οἶνον δὲ μελίφρονα οἰνίζεσθε,
 σῖτόν ¹ τ' ἐκ μεγάρων, ἐπὶ ² δὲ ξύλα πολλά λέγεσθε,
 ὥς κεν παννύχιοι μέσφ' ³ ἥρως ἠριγενείης
 καίωμεν πυρὰ πολλά, σέλας δ' εἰς οὐρανὸν ἵκη,
 μή πως καὶ διὰ νύκτα ⁴ κάρη κομόωντες Ἀχαιοὶ 510
 φεύγειν ὁρμήσωνται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης.
 μή μὲν ἀσπουδί ⁵ γε νεῶν ἐπιθαῖεν ἔκηλοι,
 ἀλλ' ὥς ⁶ τις τούτων γε βέλος καὶ οἴκοι πέσση ⁷,
 βλήμενος ⁸ ἢ ἰῶ ἢ ἔγχρ' ὀξυόεντι
 νηὸς ἐπιθρώσκων, ἵνα τις στυγέησι καὶ ⁹ ἄλλος 515

¹ Ζεῦγμα· διότι ἐκ τοῦ οἰνίζεσθαι δεόν νὰ νοηθῇ τὸ προσῆκον ῥῆμα, ὡς παρατηρεῖ ὁ Εὐστάθιος· «ἐν δὲ τῷ σῖτον σιγῆσαι τὸ ῥῆμα» ἐχρῆν γὰρ ἀκολουθῶς τῷ, οἶνον οἰνίζεσθε, καί, οἶνον οἰνίζοντο, εἰπεῖν καὶ σῖτον σιτεῖσθε, καὶ σῖτον ἐσιτοῦντο. Ὁ δὲ παρήκε διὰ τὸ πάντῃ γινώριμον». Σῖτος ἐνταῦθα εἶναι οἱ ἄρτοι καὶ οὐχὶ τὸ ἀκατέργαστον σπόριμον.

² Ἐπιρρηματικῶς· ἐπὶ τούτοις, πρὸς τούτοις.

³ Μέσφα = μέχρι· ἐκ τοῦ μέσος ἢ ἐκ τῆς μετὰ.

⁴ Χρονικῶς, κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτός, ὡς ἐν K 101 καὶ ο 3. Εὐφυῶς ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «Ἄλλως μέντοι ἀστρατήγητος ἢ συμβουλῇ. Οὐ μᾶλλον γὰρ οἱ τὰ πυρὰ καίοντες τοὺς ἐν σκότει ὁρῶσιν, ἢ ὑπ' ἐκείνων ὁρῶνται».

⁵ Ἄνευ κακοπαθείας, ἀμογητί,

ὑπερ ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἔκ η-λοῖ.

⁶ Ἄλλ' οὕτως, ὥστε. Βέλος ἐνταῦθα δὲν σημαίνει τὸ διὰ τοῦ τόξου βαλλόμενον, ἀλλὰ τὸ βεβλημένον μέρος, τὸ τραῦμα, ὡς ἐρμηνεύει τὴν λέξιν ὁ Ἀρίσταρχος, δηλ. ἀλλ' οὕτως, ὥστε τις ἐκ τούτου βέβαια τοῦ τραύματος καὶ ἐν τῇ πατρίδι του νὰ ἀπολαύῃ. Ὁ Ἐκτωρ ἐπιθυμεῖ, ἵνα πολλοὶ Ἀχαιοί, πρὶν ἀπέλθωσι τῆς Τροίας, τραθῶσι καὶ φέροντες τὰ τραύματα ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι αἰσθάνωνται ἀλγηδόνας πρὸς ἀλγεινὴν ἀνάμνησιν.

⁷ Ὁ ἐνεστώς δηλοῖ διαρκῆ κατὰστασιν. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης ἔγραψε τὸ ῥῆμα κατ' εὐκτικὴν. Τὸ πέσσω, ὅπερ σημαίνει χωνεύω, ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ λέγεται μετὰ σαρκασμοῦ B 237.

⁸ Ἐπεξηγεῖ τὸ βέλος.

⁹ Ἀντὶ νὰ εἴπῃ, τις καὶ ἄλλος.

Τρωσὶν ἐφ' ἵπποδάμοισι φέρειν¹ πολύδακρυον Ἄρηα.
 κήρυκες δ' ἀνὰ ἄστου διίφιλοι ἀγγελλόντων
 παῖδας πρωτόβας² πολιοκροτάφους τε γέροντας
 λέξασθαι³ περὶ ἄστου θεοδμήτων ἐπὶ πύργων.
 θηλύτεραι⁴ δὲ γυναῖκες ἐνὶ μεγάροισιν ἐκάστη 520
 πῦρ μέγα καιόντων· φυλακὴ δέ τις ἔμπεδος ἔστω,
 μὴ λόχος εἰσέλθῃσι πόλιν λαῶν ἀπεόντων⁵.
 ὦδ' ἔστω, Τρῶες μεγαλήτορες, ὡς ἀγορεύω·
 μῦθος δ', ὃς⁶ μὲν νῦν ὕγιής, εἰρημένος ἔστω,

¹ Καὶ παρ' Ἡροδότῳ V, 71 λέγεται ἐπιφέρειν πόλεμον.

² Ἐκ τοῦ πρῶτος καὶ ἡ β', ὃ δὲ Παραφραστὴς ἐρμηνεύει, τοὺς πρωτότης ἀκμῆς. Ὁ Εὐστάθιος τὰς ἡλικίας ὀρίζει οὕτως· «Βρέφος τὸ ἄρτι γεγονός, παιδίον τὸ τρεφόμενον ὑπὸ τηθῆς· παιδάριον τὸ περιπατοῦν καὶ ἤδη λέξεως ἀντιλαμβανόμενον. παιδίσκος ὁ τῆς ἔχουσας ἡλικίας. παῖς ὁ δι' ἐγκυκλίων ἤδη μαθημάτων δυνάμενος ἵεναι. τὴν δὲ ἐξῆς ἡλικίαν πάλλακα καὶ βούπαιδα καὶ ἀντίπαιδα καὶ μελλέφθηον καλοῦσι. τοὺς δὲ μετ' αὐτοὺς ἐφήβους Κυρηναῖοι μὲν τριακάπους καλοῦσι, Κρήτες δὲ ἀποδρόμους...». Πολιοκροτάφοι δὲ λέγονται οἱ ἀρχόμενοι πολιοῦσθαι, διότι πρῶτον αἱ τρίχες τῶν κροτάφων γίνονται λευκαί.

³ Νὰ στρατοπεδεύσῃσι πρὸς φυλακὴν. Ἡ δὲ φράσις περὶ ἄστου ἐξηγεῖται ἀκριβέστερον διὰ τῆς ἐπὶ πύργων, οἵτινες λέγονται θεόδμητοι, διότι τὸ τεῖχος τοῦ Ἰλίου ἡγέρθη ὑπὸ θεῶν.

⁴ Αἱ τρυφεραί, αἱ λεπτοφυεῖς. Μόνον τὸν τύπον ἔχει συγκριτικοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν σημασίαν, ὡς καὶ τὰ ὀρέσ τερος καὶ ἀγρότερος.

⁵ Ὁ Ἐκτωρ ἐν τῇ ἀλαζονείᾳ αὐτοῦ δεικνύει πρόνοιαν.

⁶ Οἱ ἀρχαῖοι ἡθέτουν δύο στίχους, ὡς μανθάνομεν παρὰ τοῦ Σχολιαστοῦ· «Ἀθετοῦνται δύο στίχοι, διότι τῇ ἐξῆς οὐδὲν λέγει, καὶ τὸ ὑποτακτικὸν ἄρθρον ἀντὶ προτακτικοῦ παρείληπται, ὅς μὲν ἀντὶ τοῦ ὁ μὲν. Ὁ δὲ νοῦς ἐστὶ τοιοῦτος· περὶ μὲν τῶν νῦν καὶ σήμερον συντελέσασθαι μοι ὁ λόγος καὶ οὐδὲν παραλείπεται, περὶ δὲ τῶν εἰς αὔριον ὑπὸ τὴν ἑωμηνύσω». Καὶ οἱ νεώτεροι ἐντεῦθεν μέχρι τέλους τοῦ λόγου τοῦ Ἐκτορος εὐρίσκουσι πολλὰς δυσκολίας. Πρὸς δὲ οἱ στίχοι 538—541 ἀπαντῶσι καὶ ἐν N 825—28 σχεδὸν ὅμοιοι. Τὸ ὕγιής εἶναι ἐκ τῶν ἀπαξ εἰρημένων καὶ σημαίνει ὡφέλιμος, χρήσιμος, δηλ. ὁ λόγος (τὸ κέλευσμα), ὁ ὁποῖος

τὸν δ' ἠοῦς Τρώεσσι μεθ' ἵπποδάμοις ἀγορεύσω. 525
 εὐχομαι² ἐλπόμενος Διὶ τ' ἄλλοισιν τε θεοῖσιν
 ἐξελάαν ἐνθὲνδε κύνας κηρεσσιφορήτους³.
 [οὗς⁴ κῆρες φορέουσι μελαινάων ἐπὶ νηῶν.]
 ἀλλ' ἦτοι ἐπὶ νυκτὶ⁵ φυλάξομεν ἡμέας αὐτούς,

τώρα μὲν εἶναι χρήσιμος, ἐλέχθη, ἐτελείωσεν. Ὁ στίχος οὗτος εἶναι ἀνακεφαλαιωτικὸς πρὸς μετάθεσιν.

¹ Ποιεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ὅς μὲν, δηλ. τὸν δὲ ἄλλον λόγον, τὸ δὲ ἄλλο κέλευσμα. Τὸ δὲ ἡ οὐς κατὰ δύο τρόπους δυνάμεθα νὰ ἐρμηνεύσωμεν· ἢ τὸν δὲ ἄλλον λόγον θὰ εἴπω τὴν ἐπομένην πρωΐαν, ἢ τὸν ἄλλον τῆς ἐπομένης πρωΐας (ὅστις ἀνήκει εἰς τὴν προσεχῇ πρωΐαν) θὰ εἴπω τώρα, ὅπερ θεωροῦμεν ὀρθότερον, καὶ διότι αἴρεται ἡ δυσκολία, ἣν πρὸ ὀλίγου εἶδομεν παρὰ τῷ Σχολιαστῇ, καὶ διότι νῦν κελεύει ὁ Ἐκτωρ ἐξόπλισιν (530), ἥτις ἀνήκει εἰς τὴν ἐπομένην πρωΐαν.

² Ὁ Ζηνόδοτος ἔγραφεν ἔλπομαι εὐχόμενος, ὅπερ δὲν εἶναι πιθανόν. Ἡ μὲν δοτικὴ Διὶ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εὐχομαι, τὸ δὲ ἀπαρέμφατον ἐξελάαν ἐκ τοῦ ἐλπόμενος. Εὐχομαι καὶ ἐλπίζω εἰς τὸν Δία καὶ εἰς τοὺς ἄλλους θεούς, ὅτι θὰ ἀποδιώξω ἀπὸ ἐδῶ τοὺς κύνας.

³ Κατὰ τὸν Döderlein, ὃ ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Koch, εἶναι σχῆμα κατὰ πρόληψιν, ὥς τε κήρεσσι φορεῖσθαι. Τοῦτο ἐξη-

γεῖ ὁ Ὅμηρος ἐν B 302· «οὐς μὴ κῆρες ἔθαν θανάτοιο φέρουσαι».

⁴ Ὁ στίχος οὗτος εἶναι ἐτυμολογικὴ ἐξήγησις τῆς προηγουμένης λέξεως καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων κριτικῶν ἡθετεῖτο, ὡς ἀναγινώσκομεν παρὰ τῷ Σχολιαστῇ· «Ἀθετεῖται, ὅτι περισσός· ἐν γὰρ τῷ κηρεσσιφορήτους τὸ αὐτὸ συντόμως εἴρηκεν. Ὁ δὲ Ζηνόδοτος οὐδὲ ἔγραφεν αὐτόν».

⁵ Κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτός, ὡς ἐπ' ἡματι ἐν K 48, N 234 καὶ ἀλλαχοῦ. Ἀντὶ τοῦ ἡμέας αὐτούς ὁ Heyne εἵκαζε, ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ ἡμέες αὐτοί, δηλ. οἱ ἴδιοι φυλάξομεν τοὺς πολεμίους, ὅπερ δὲν φαίνεται πιθανόν· διότι νῦν τὸ πρῶτον ὁ Ἐκτωρ μένει ἔξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως καὶ φοβεῖται νυκτερινὴν ἐπίθεσιν τῶν Ἀχαιῶν, ὡς ἐν C 14. 521. Ἄλλως ὁ ποιητὴς προπαρασκευάζει τὰ ἐν τῷ K. Ὁ Koch νομίζει, ὅτι τὸ ἡμέας αὐτοῦς ἐλέχθη ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, ἅπερ ἐφύλασσον κατὰ τὰς ἄλλας νύκτας. Ἡμεῖς νομίζομεν, ὅτι γίνεται ἀντίθεσις πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, δηλ. αὐρίον θὰ φονεύσωμεν πολλοὺς Ἀχαιοὺς, τὴν νύκτα ὅμως ταύ-

πρῶϊ δ' ὑπηοῖοι¹ σὺν τεύχεσι θωρηχθέντες
 νηυσὶν ἐπὶ γλαφυρῇσιν ἐγείρομεν ὄξυν Ἄρηα.
 εἴσομαι εἴ κέ μ' ὁ Τυδεΐδης κρατερὸς Διομήδης²
 παρ νηῶν πρὸς τεῖχος³ ἀπώσεται, ἥ κεν ἐγὼ τὸν
 χαλκῷ δηώσας ἔναρα βροτόεντα⁴ φέρωμαι.
 αὔριον ἦν ἀρετὴν διαείσεται⁵, εἴ κ' ἐμὸν ἔγχος 535
 μείνη ἐπερχόμενον⁶. ἀλλ' ἐν πρώτοισιν, οἶω,
 κείσεται οὐτῆθίς, πολέες δ' ἀμφ' αὐτὸν ἑταῖροι⁷,
 ἥελίου ἀνιόντος ἐς αὔριον⁸. εἰ γὰρ ἐγὼν ὥς
 εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήρων⁹ ἥματα πάντα,
 τισίμην δ' ὥς τίετ' Ἀθηναίη καὶ Ἀπόλλων, 540
 ὥς νῦν ἡμέρη ἦδε¹⁰ κακὸν φέρει Ἀργείοισιν.»

την πρέπει νὰ φυλαχθῶμεν οἱ ἴδιοι.

¹ Προσδιορίζει ἀκριθέστερον τὸ πρῶϊ, ἐωθινῷ, μὲ τὰ χαράγματα. Τὸ θωρήσσεσθαι συντάσσεται καὶ ἀπλῇ δοτικῇ, ἄνευ τῆς σὺν.

² Ὀνομάζει τὸν Διομήδη, διότι οὗτος πρὸ ὀλίγου διεκρίθη ὥς ὁ ἐξοχώτατος τῶν Ἀχαιῶν.

³ Ἐννοεῖ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως καὶ οὐχὶ τῶν νηῶν.

⁴ Καθημαγμένα, αἵματωμένα λάφυρα.

⁵ Αὔριον θέλει μάθει, θέλει γνωρίσει τὴν ἀνδρείαν του.

⁶ Ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται τὸ ἐπέρχεσθαι ἐπὶ τοῦ ἔγχους, ὥσει τοῦτο ἦτο ἐμψυχον. Ὁ Ζηνόδοτος τοὺς τρεῖς στίχους 535, 536 καὶ 537 οὐδόλως ἔγραφε, διότι παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς τρεῖς ἐπομένους περιέχουσιν ἔννοιαν οὐχὶ πολὺ διάφορον. Ὁ δὲ Ἀρί-

σταρχος ἐνέκρινε τοὺς δευτέρους ὥς καυχηματικωτέρους.

⁷ Ἐννοεῖται τὸ κείσονται.

⁸ Καὶ εἰς τοῦτο προσκρούουσιν οἱ ἐρμηνευταί, ὅτι κεῖται ἐς αὔριον ἀντὶ αὔριον. Ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει: «ἡγουν αὔριον ἔωθεν ἅμα ἡλίου ἀνατολῇ».

⁹ Εἰς τὴν ἀθανασίαν ἀνήκει ἡ αἰωνία νεότης· εὖχομαι οὕτως ἐγὼ νὰ ᾤμαι ἀθάνατος καὶ ἀγήρων καθ' ὅλον τὸν χρόνον καὶ νὰ τιμῶμαι, ὥς τιμᾶται ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ἀπόλλων, καθὼς τώρα ἡ ἐπομένη ἡμέρα φέρει κακὸν εἰς τοὺς Ἀργεῖους. Ὁ Ἐκτωρ οὕτως εἶναι πεπεισμένος περὶ τῶν συμφορῶν τῶν Ἀργείων, ὥστε εὔχεται νὰ ᾤτο ἐξ ἴσου ἀληθὴς ἡ ἀθανασία καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ.

¹⁰ Τὸ ἦδε ἡμέρα λέγεται πάντοτε περὶ τῆς παρούσης ἡμέρας, ἐνταῦθα δὲ περὶ τῆς προσεχοῦς.

"Ὡς Ἐκτωρ ἀγόρευ', ἐπὶ δὲ Τρῶες κελάδῃσαν ¹.
 οἱ δ' ἵππους μὲν λῦσαν ὑπὸ ζυγοῦ ἰδρώνοντας,
 δῆσαν δ' ἱμάντεσσι ² παρ' ἄρμασιν οἷσιν ἕκαστος·
 ἐκ πόλιος δ' ἄξοντο βόας καὶ ἴφια μῆλα 545
 καρπαλίμως, οἶνον δὲ μελίφρονα οἰνίζοντο
 σῖτόν τ' ἐκ μεγάρων, ἐπὶ δὲ ξύλα πολλὰ λέγοντο.
 [ἔρδον ³ δ' ἀθανάτοισι τεληέσσας ἑκατόμβας,]
 κνίσην ⁴ δ' ἐκ πεδίου ἄνεμοι φέρον οὐρανὸν εἴσω
 [ἦδεϊαν· τῆς δ' οὐ τι θεοὶ μάκαρες δατέοντο ⁵, 550
 οὐδ' ἔθελον· μάλα γάρ σφιν ἀπήχθετο Ἴλιος ἱρή
 καὶ Πρίαμος καὶ λαὸς εὐμμελίῳ Πριάμοιο.]
 Οἱ δὲ μέγα φρονέοντες ⁶ ἐπὶ πτολέμοιο γεφύρας
 εἶατο παννύχιοι, πυρὰ δὲ σφισι καίετο πολλὰ.
 ὥς δ' ὅτ' ἐν οὐρανῷ ἄστρο φαινήν ⁷ ἀμφὶ σελήνην 555

Ἡ κακὴ χρῆσις ἐξηγεῖται, ἂν ὑποτεθῇ, ὅτι ἡ φράσις προστετέθη ἔνταῦθα ἐκ τοῦ N 828, ὅπου τὸ ἡμέρη ἦδε ἔχει καλῶς.

¹ Θορυβῶδως ἐπεδοχίμασαν· εἶναι ἐντονώτερον τοῦ ἐπίχον, H 403.

² Τὸ εἶναι ἔνταῦθα μακρόν, ἐνῶ συνηθέστερον ἀπαντᾷ βραχύ, ἀλλ' ὡς μακρόν εὐρηται καὶ ἐν K 475, Ψ 363, φ 46 καὶ ψ 201. Ἔδεσαν τοὺς ἵππους διὰ λωρίων πλησίον τῶν ἀρμάτων.

³ Οἱ στίχοι 548 καὶ 550—552 ἐν οὐδενὶ τῶν χειρογράφων ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ προστετέθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Barnes ἐκ τοῦ δευτέρου Ἀλκιβιάδου σελ. 249 Δ. Ἄλλ' οἱ Ἀλεξανδρινοὶ τούτους ἐξήλειπον καὶ οἱ νεώτεροι ἔχου-

σιν αἰτίας, ὅπως ἀθετήσωσιν· πρῶτον τοῖς θεοῖς τοῦ φωτός, τοῖς Ὀλυμπίοις, δὲν προσφέρονται θυσίαι ἐν καιρῷ νυκτὸς καὶ δεύτερον ἢ πρὸς τοὺς Τρῶας δυσμένεια τῶν θεῶν ἄγαν ἰσχυρῶς εἰκονίζε-ται, ὅπερ ἤκιστα ἀρμόζει ἔνταῦθα.

⁴ Ἐὰν ἐξαλειφῶσιν οἱ εἰρη- μένοι στίχοι, κνίση δὲν εἶναι ἡ τῶν θυμάτων, ἀλλὰ σημαίνει μόνον καπνόν.

⁵ Δὲν ἀπένεμον ἑαυτοῖς, δὲν ἐδέχοντο.

⁶ Μεγαλοφρονοῦντες διὰ τὴν νίκην. Ἐνταῦθα φαίνεται, ὅτι πτολέμοιο γεφύρας λέγει τὰς διόδους τῶν φαλάγγων, ὧν διαλυθεισῶν οἱ Τρῶες ἔμενον ἐν ταῖς διόδοις. Ὅρα καὶ Δ 371.

⁷ Οἱ ἀρχαῖοι εὗρον δυσκολίαν

φαίνεται ἄριπρεπεία, ὅτε τ' ἐπλετο νήνεμος αἰθήρ·
 [ἐκ¹ τ' ἔφανεν πᾶσαι σκοπιαὶ καὶ πρῶνες² ἄκροι
 καὶ νάπαι³· οὐρανόθεν δ' ἄρ' ὑπερράγη⁴ ἄσπετος αἰθήρ,]
 πάντα⁵ δέ τ' εἶδεται ἄστρον, γέγηθε δέ τε φρένα ποιμήν⁶·
 τόσσα μεσηγυῖ νεῶν ἦδ' Ἐάνθοιο ῥοάων 560
 Τρώων καίωντων πυρὰ φαίνεται Ἰλίοθι πρό.
 χίλι' ἄρ' ἐν πεδίῳ πυρὰ καίετο, πᾶρ δὲ ἐκάστω

ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ· διότι ἐν
 τῇ πανσελήνῳ οἱ ἄστρες δὲν εἶ-
 ναι ὄρατοί. Ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον ἐν-
 ταῦθα εἶναι κοσμητικόν, ὡς ἐξη-
 γεῖ ὁ Ἀρίσταρχος· «Ἀρίσταρχος
 τὴν κατὰ φύσιν λαμπρὰν λέγει,
 καὶ μὴ πληθούσα ἦ· εἰ γὰρ πλη-
 ροσέληνος ἦν, ἐκέκρυπτο ἂν μάλ-
 λον τὰ ἄστρον».

¹ Οἱ δύο οὗτοι στίχοι ὑπὸ μὲν
 τοῦ Ἀριστοφάνους ἠθετοῦντο, ἐν
 δὲ τῇ ἐκδόσει τοῦ Ζηνοδότου οὐδὲ
 ἐφέροντο. Προσέτεθσαν ἐκ τοῦ Π
 299—300 οὐχὶ προσηκόντως. Ση-
 μαίνει δὲ ἐξεφάνησαν, ἔγειναν φα-
 νεραί.

² Τὸ ἔκφυτον τῆς λέξεως εἶναι
 ἀμφίβολον. Κατὰ μὲν τοὺς πα-
 λαιοὺς ἐγένετο ἐκ τῆς μετοχῆς
 π ρ ο ῖ ὡ ν, κατὰ δὲ τὸν Döderlein
 ἐκ τῆς π ε ρ ὶ ὡ ν, ὅπερ ἀπίθανον.
 Σημαίνει δὲ τὰ ὑψώματα, τὰς ἐξ-
 οχὰς τῶν ὀρέων.

³ Ὁ Döderlein ἀνάγει τὸ ὄνομα
 εἰς τὸ γ ν ἄ μ π τ ω, γ ν α μ π τ ὅ ς,
 γ ὄ ν υ λέγων, ὅτι τὸ γ ἀπεκόπη
 ὡς ἐν τοῖς ν ὅ ο ς, γ ν ὡ ν α ι, 110-

tus, gnolus. Σημαίνει φάραγγας,
 κοιλάδας.

⁴ Κατὰ λέξιν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ,
 ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἐξέσπασε με-
 γάλῃ αἰθρία. Τοιαύτη ὅμως φρά-
 σις ἡδύνατο νὰ ἔχη καλῶς, ἂν ὁ
 ποιητὴς ἔλεγε πρότερον περὶ νε-
 φέλης ὑπαρχούσης ἐν τῷ οὐρανῷ,
 ὡς ὄντως λέγεται ἐν Π 298, ὅθεν
 ἐλήφθη τὸ χωρίον.

⁵ Προτάσσει τὴν λέξιν πρὸς ἔμ-
 φασιν· ὅλα δὲ τὰ ἄστρον φαίνονται.

⁶ Λέγει, ὅτι χαίρει ὁ ποιμήν,
 διότι οὗτος πρὸ πάντων εἶναι ἐκ-
 τεθειμένος εἰς τὴν ἀτμόςφαιραν.
 Ὁ δὲ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «ὥς-
 περ ἀηδὲς ἡμέρα νυκτίμορφος, οὐ-
 τως ἡδὺ νυξ ἡμεροφαιάς».

⁷ Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου γίνε-
 ται δῆλον, ὅτι οἱ Τρῶες μετὰ τῶν
 ἐπικούρων ἦσαν 50,000. Ἐπειδὴ
 δὲ οἱ πρῶτοι ἠριθμοῦντο 12,000
 Β 123, ὑπολείπονται 38,000 ἐπί-
 κουροι. Σημειώτεον, ὅτι πρὸ τῆς
 ἀριθμώσεως ταύτης ἐφρονέυθησαν
 οὐχὶ ὀλίγοι ἐν ταῖς ἡγουμέναις
 μάχαις.

εἶατο πεντήκοντα σέλαι ἰ πυρὸς αἶθομένοιο.
ἵπποι δὲ κρῖ λευκὸν ἑρεπτόμενοι καὶ ὀλύρας,
ἑσταότες παρ' ὄχρεσφιν, ἐύθρονον Ἡῶ μίμνον.

565

¹ Σέλαι καὶ οὐχὶ σέλᾱ, ὡς τι- φωνῆεν δὲν δύναται νὰ ὑπο-
νες γράφουσι, διότι τὸ ι ὑπὸ βραχὺ γραφῇ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ
ΤΗΣ Ι ΟΜΗΡΟΥ ΡΑΨΩΔΙΑΣ

Ἀγαμέμνωνος συμβουλευσάντος τοῖς Ἑλλήσι φυ-
γεῖν ἴστανται τὴν ἐναντίαν ἀποφαινόμενοι γνώμην Διο-
μήδης καὶ Νέστωρ. Συμβουλευσάντος δὲ Νέστορος πρὸς
Ἀχιλλέα πέμπονται πρέσβεις, καὶ δεηθεῖσιν αὐτοῖς ἀν-
τεῖπεν Ἀχιλλεύς· οἱ δὲ ἀπαγγέλλουσι. Καὶ μετὰ ταῦτα
εἰς ὕπνον τρέπονται.

ΙΛΙΑΔΟΣ Ι.

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΠΡΟΣ ΑΧΙΛΛΕΑ. ΛΙΤΑΙ¹.

Ἦς οἱ μὲν Τρῶες φυλακὰς ἔχον· αὐτὰρ Ἀχαιοὺς²

¹ Ἡ ῥαψωδία αὕτη ἔχει πολλήν ῥητορικὴν δύναμιν, ὡς παρὰ τὴν ῥῆσιν ὁ Εὐστάθιος. «Πάνυ δ' ἐναγώνιος ἡ ῥαψωδία καὶ πολλὴν ἔχουσα δύναμιν ῥητορείας δικανικῆς, ἐν οἷς οἱ μὲν πρέσβεις λέγουσιν, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ἀντιλέγει, καὶ εἰπὲρ που ἀλλαχοῦ, ἐνταῦθα τὴν ἐν λόγῳ πολιτικῷ ῥητορικὴν Ὀμηρος ἐπιδείκνυται». Δὲν ἐπεδοκίμασθαι δὲ ἡ γνώμη τοῦ Lachmann λέγοντος, ὅτι αὕτη φέρει τὸν τύπον μιμήσεως. Ὁ μέγας ἱστορικὸς Grote, ὅστις διεῖλε τὴν Ἰλιάδα εἰς δύο μικρότερα ἔπη, τὴν Ἀχιλλεΐδα ἢ Ἀχιλλείαν καὶ τινὰ μικροτέραν Ἰλιάδα, θεωρεῖ τὴν προκειμένην ῥαψωδίαν ὡς μεταγενεστέραν προσθήκην, διότι ἡ ἀποτυχία τῆς πρεσβεύσεως εἰκονίζουσα τὸν Ἀχιλλεῖα ὡς ἀδιάλλακτον ταπεινοῖ τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ. Ἄλλ', ὡς φαίνεται, ἐν τῷ ἡρωικῷ αἰῶνι ἡ μεγίστη ἀνδρεία συνδεδετο μετὰ τῆς μεγίστης ἀκαμψίας, ὡς μαρτυρεῖ ὁ περὶ Μελεάγρου μῦθος I 550. Ὅρα Ἰσθρ.

τῶν ὁμηρ. ἐπῶν σελ. 275. Στενῶς δὲ συνδέεται ἡ ῥαψωδία οὐ μόνον μετὰ τῆς πρώτης καὶ μετὰ πάντων τῶν προηγουμένων διὰ τῆς δεινῆς θέσεως τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ἐπομένων, ὡς A 666—668 ἐν παραβολ. πρὸς I 650, Σ 448, T 140. Οἱ κριτικοὶ εὐρίσκουσι καὶ τινὰς ἀντιφάσεις, ἀλλ' εἶναι προϊόντα παρὰ νοήσεως, ὡς νομίζομεν, π.χ. ὁ Ἀχιλλεὺς λέγει τῷ Πατρόκλῳ ἐν A 608 «νῦν οἶω περὶ γούνατ' ἐμὰ στήσεσθαι Ἀχαιοὺς λισσομένους». Κατὰ τοὺς κριτικούς ταῦτα δὲν ἡδύνατο νὰ εἴπῃ ὁ Ἀχιλλεὺς, ἂν προηγεῖτο ἡ πρεσβευσις. Εἴπομεν ὁμῶς ἐν τῇ Ἰστορ. τῶν ὁμηρ. ἐπῶν σελ. 275, ὅτι ὁ Πηλεΐδης περιέμενε μείζονα ταπεινώσιν τῶν Ἀχαιῶν, διότι ἄλλως ἤθελεν ἀπέλθει τῆς Τροίας. Τοῦναντίον ἐκ τῆς πρώτης πρεσβεύσεως κρίνων ἡδύνατο νὰ περιμένη καὶ δευτέραν. Ὅρα Kiene, Die Komp. d. Ilias d. Homer σελ. 326.

² Ὁ ποιητὴς ἐπανέρχεται εἰς

θεσπεσίη¹ ἔχε φύζα, φόβου κρυόεντες² ἑταίρη,
 πένθει δ' ἀτλήτῳ βεβολήατο³ πάντες ἄριστοι.
 ὡς δ' ἄνεμοι δύο⁴ πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα,
 Βορέης⁵ καὶ Ζεφύρος, τῷ τε Θρήκηθεν⁶ ἄητον, 5
 ἔλθόντ' ἐξαπίνης· ἄμυδις⁷ δέ τε κῦμα κελαινὸν
 κορθύεται⁸, πολλὸν δὲ παρέξ ἄλα φῦκος ἔχευαν⁹.

τὴν διήγησιν τὴν διακοπεῖσαν ἐν
 Θ σίγ. 487. Κατ' ἐννοίαν ἡ προη-
 γουμένη πρότασις ἔχει λόγον πρὸς
 τήνδε, ὃν λόγον ἔχει ἡ ἐνέρ-
 γεια πρὸς τὸ πάθος, ὡς ὑποδει-
 κνύει ὁ Σχολιαστὴς λέγων· «Οἱ
 μὲν γὰρ Τρῶες τὰς φυλακὰς εἶ-
 χον, ἵνα μὴ φύγωσιν οἱ Ἕλλη-
 νες διὰ νυκτός, οἱ δὲ Ἕλληνες
 εἶχοντο ὑπὸ τοῦ δέους».

¹ Τὸ ἐπίθετον δύναται κατὰ
 δύο τρόπους νὰ ἐξηγηθῇ, ἢ σφο-
 δρὰ ἢ βουλήσει τῶν θεῶν γεγε-
 νημένη. Τὸ δὲ φύζα ἐγένετο ἐκ
 τοῦ φυγ-ία, ὡς τὸ μάζα ἐκ
 τοῦ μαγ-ία, καὶ μείζων ἐκ
 τοῦ μεγίων. Ἡ λέξις ἀλλαχοῦ
 μὲν σημαίνει τὴν μετὰ δέους φυ-
 γήν, ἐνταῦθα δὲ τὴν ἐκπληξιν.
 Πρῶτον ἐκπλησσεταί τις καὶ εἴτα
 φεύγει.

² Κρυόεις = κατάψυχρος, φρι-
 κτός. Ὁ μὲν φοβούμενος εἶναι ψυ-
 χρός, ὁ δὲ ἐλπίζων θερμός. Καὶ
 ἡμεῖς λέγομεν εἶμαι κρύος ἢ ζε-
 στός ἐπὶ φόβου ἢ ἐλπίδος.

³ Τὸ μὲν βέβλημαι λέγεται
 ἐπὶ τοῦ σώματος, τὸ βεβόλη-
 μαι ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ὡς παρετή-
 ρησεν ὁ Ἀρίσταρχος. Ὅρα, ὅτι

ὁ ποιητὴς τὸ πένθος εἰκάζει πρὸς
 βέλος, ὅπερ πλήσσει τὴν ψυχὴν.

⁴ Τὰ δύο πάθη τῶν Ἀχαιῶν,
 τὴν ἐκπληξιν καὶ τὴν λύπην,
 παραβάλλει πρὸς δύο ἀνέμους.

⁵ Κατὰ τὰ χειρόγραφα Β ο-
 ρέης, ἄλλοι ὅμως γράφουσι
 Β ο ρ ρ ῆς. Ἐκεῖνο εἶναι τὸ ὀρ-
 θόν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ
 διςυλλάβως, ὡς σπονδαῖος, ὡς
 καὶ ἐν Ψ 195.

⁶ Ὁ ποιητὴς λέγων Θράκην
 ἐννοεῖ πᾶσαν τὴν βόρειον χώραν
 τοῦ αἰγαίου πελάγους. Ἡ Θράκη
 εἶναι ἡ ἑδρα τοῦ Βορρᾶ καὶ τοῦ
 Ζεφύρου, ὡς γίνεται ὅλον ἐν Ψ
 229.

⁷ Ἐκ τοῦ ἄμα, ψιλοῦται δὲ
 αἰολικῶς. Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμη-
 νεύει· «Ἄμα τῷ πνεῦσαι τοὺς
 ἀνέμους». Τὸ δὲ κελαινὸν ληπτέον
 κατηγορηματικῶς, δηλ. ἐξογκοῦ-
 ται, ὥστε νὰ γείνη μαῦρον.

⁸ Φαίνεται, ὅτι παράγεται ἐκ
 τῆς ρίζης καρ, ἐξ ἧς κάρα, κο-
 ρυφή, κόρυς.

⁹ Ἐμπειρικός ἀόριστος. Ὑπο-
 κείμενον τοῦ ῥήματος εἶναι οἱ
 ἄνεμοι.

ὥς ἐδαΐζετο ¹ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσιν Ἀχαιῶν.

Ἀτρείδης δ' ἄχει μέγαλ' ἄβροχον βεβλημένος ἦτορ
φοῖτα κηρύκεσσι λιγυφθόγγοισι κελεύων 10

κλήδην ² εἰς ἀγορὴν κικλήσκειν ἄνδρα ἕκαστον,
μηδὲ βοᾶν· αὐτὸς δὲ μετὰ πρῶτοισι πονεῖτο ³.

Ἴζον δ' εἰν ἀγορῇ τετιηότες· ἂν δ' Ἀγαμέμνων
ἴστατο δακρυχέων ὥς τε κρήνη μελάνυδρος ⁴,

ἣ τε κατ' αἰγίλιπος ⁵ πέτρης δνοφερὸν χέει ὕδωρ· 15

ὥς ὁ βαρὺ στενάχων ⁶ ἔπε' Ἀργείοισι μετηῦδα·

¹ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει·
«Ἐταράσσετο, διεκόπτετο».

² Συνήθως οἱ κήρυκες ἐκάλουν
τοὺς λαοὺς εἰς τὴν ἀγορὰν μεγάλην
τῇ φωνῇ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πολέμιοι
ἐγγὺς στρατοπεδεύουσιν, ὁ Ἀτρεί-
δης κελεύει τοῖς κήρυξιν, ἵνα κα-
λῶσι τοὺς Ἀχαιοὺς κατ' ὄνομα.
Καλοῦνται δὲ οὐχὶ οἱ γέροντες εἰς
τὴν βουλὴν, ἀλλὰ σύμπας ὁ λαὸς
εἰς ἀγορὰν. Πρέπει ὅμως νὰ ὑπο-
λάβωμεν, ὅτι οἱ κήρυκες ἀπέτει-
νον τὸν λόγον εἰς τοὺς ἡγήτορας.
Ἡ λέξις εὔρηται μόνον ἐνταῦθα,
ἀλλαχοῦ ἀπαντᾷ ἡ ἐξ ὀνομα-
κλήδην.

³ Δηλαδὴ κικλήσκειν, ὅ-
περ ὑποδηλοῖ τὴν ταπεινώσειν τοῦ
Ἀγαμέμνονος.

⁴ Συνήθως ἐρμηνεύεται πολύ-
υδρος ἢ βαθεῖα, ὥς λέγει ὁ
Σχολιαστὴς· «Φύσει γὰρ μέλαν
τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ λαμπρύνεσθαι ταῖς
ἡλιακαῖς αὐγαῖς, ἢ βαθεῖα· τοῦ
γὰρ μελαίνεσθαι αἵτιον τὸ βάθος.»
Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ὀμηρὸς τὸ

ἐπίθετον μέλας μεταχειρίζεται ἐν
εὐρυτέρᾳ σημασίᾳ, διότι λέγει
οἶνος, αἷμα, ὄρυς, γῆ μέλαινα.

⁵ Τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως ἀμφί-
βολον· διότι οἱ πλεῖστοι ἐθεώρουν
ὡς σύνθετον ἐκ τοῦ αἰγί καὶ λείπω
ἔχοντες ἐν ὕψει τὸν Εὐστάθειον
λέγοντα· «Αἰγίλιψ δὲ πέτρα, ἣτις
διὰ τὸ τοῦ ὕψους δυσανάβατον καὶ
ὑπὸ αἰγὸς λείπεται, ἀλτικῶς ζώου
καὶ πετροδατικῶς». Κατὰ τὸν Dün-
tzer ὅμως παράγεται ἐκ τῆς
ρίζης γ λ ι, γ λ ι θ, ἣτις καὶ ἐν
τῷ λισσῶς (λεῖτος) ὑπάρχει. Οὕτω
σημαίνει τὸν ἀπόκρημνον ἢ τὸν
ὀλισθηρὸν. Ὁρα Ebeling ἐν λ.
Τὸ δὲ δνοφερὸς παραγόμενον ἐκ
τοῦ δνόφος (γνώρος, κνέφας, νέ-
φος) σημαίνει σκοτεινός, μαῦρος.

⁶ Οἱ ἐρμηνευταὶ περιέμενον ἐν-
ταῦθα ἀντὶ τοῦ βαρὺ στενά-
χων τὸ δακρυχέων, ὅπερ καὶ εἰ-
σήγαγεν ὁ Düntzer εἰς τὸ κείμε-
νον· διότι δὲν ἀρμύζει εἰς τὴν προη-
γουμένην παραβολήν. Νομίζομεν
ὅμως, ὅτι τὸ βαρὺ στενάχων

«ὦ φίλοι, Ἀργείων ἡγήτορες ἡδὲ μέδοντες,
 Ζεὺς ¹ με μέγα Κρονίδης ἄτη ἐνέδθησε βαρείη,
 σχέτλιος, ὃς τότε μὲν μοι ὑπέσχετο καὶ κατένευσεν
 Ἰλίου ἐκπέρσαντ' εὐτείχεον ἀπονέεσθαι, 20
 νῦν δὲ κακὴν ἀπάτην βουλευσατο, καὶ με κελεύει
 δυσκλέα Ἄργος ἰκέσθαι, ἐπεὶ πολὺν ὤλεσα λαόν.
 οὕτω ² που Διὶ μέλλει ὑπερμενέει φίλον εἶναι,
 ὃς δὴ πολλάων πολιῶν κατέλυσε κάρηνα
 ἡδ' ἔτι καὶ λύσει· τοῦ γὰρ κράτος ἐστὶ μέγιστον. 25
 ἀλλ' ἄγεθ', ὥς ἂν ἐγὼν εἴπω, πειθώμεθα πάντες·
 φεύγωμεν σὺν νηυσὶ φίλην ἐς πατρίδα γαίαν·
 οὐ γὰρ ἔτι Τροίην αἰρήσομεν εὐρυάγυιαν.
 ὣς ἔφαθ', οἳ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ³ ἐγένοντο σιωπῇ.
 δὴν δ' ἄνεω ἦσαν τετιηότες ⁴ υἱες Ἀχαιῶν. 30

προεκλήθη ἐκ τῆς φράσεως αἰ-
 γίλιππος πέτρης· διότι τὸ
 ἐξ ἀποκρήννου βράχου ῥέον ὕδωρ
 ποιεῖ φόρον, πρὸς ὃν ὁ ποιητὴς
 παραβάλλει τοὺς στεναγμούς τοῦ
 Ἀγαμέμνονος.

¹ Οἱ στίχοι 18—25 ἐρμηνεύον-
 ται ἐν Β 111 καὶ ἐξῆς. Σημειω-
 τέον, ὅτι ἐκεῖ λέγει ταῦτα ὁ Ἀ-
 γαμέμνων πείρῳμενος, ἐνταῦθα
 δὲ σπουδάζων, ὃ ψέγει ὁ Lach-
 mann· διότι ὁ ποιητὴς δὲν ἠδύ-
 νητο νᾶ περιωδήσῃ ἐαυτόν. Ἀλλ'
 αἱ ἐπαναλήψεις τῶν αὐτῶν φρά-
 σεων εἶναι συνηθέσταται τῷ
 ποιητῇ. Ὅρα Ἱστορ. τῶν ὁμηρ.
 ἐπῶν σελ. 312.

² Ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ζηνοδό-
 του οἱ στίχοι 23, 24 καὶ 25 δὲν
 ἐφέροντο καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους

ἤθετοῦντο· διότι ἀρμόζουσι
 μᾶλλον τῇ ἀποπειρᾷ. Τούτοις ἀ-
 κολουθεῖ καὶ ὁ Aineis.

³ Ἀξίον σημειώσεως, ὅτι ἐν
 μὲν τῇ δευτέρᾳ ῥαψῳδίᾳ, ὅτε ὁ
 Ἀγαμέμνων ἐπειράτο τῶν Ἀ-
 χαιῶν, οὗτοι ἠκολούθησαν τῇ συμ-
 βουλῇ τοῦ ἡγεμόνος, νῦν δὲ δι-
 στάζουσι. Ἰσως ἐνταῦθα δὲν φεύ-
 γουσιν οἱ Ἀχαιοί, ὅπως μὴ πά-
 θωσι τὸ αὐτό, ὥς παρετήρησεν ὁ
 Σχολιαστὴς· «Οὐτε οὖν μένοντες
 χρηστὴν εἶχον ἐλπίδα, οὔτε φεύ-
 γειν εὐκλεές ἤγοῦντο. Ἀμα δὲ
 καὶ τὴν πρότεραν πεῖραν εἰδότες
 ὑποπτεύουσι τίς ὁ νοῦς τοῦ λέ-
 γοντος».

⁴ Ἡ μετοχὴ αἰτιολογεῖ τὴν
 προηγουμένην φράσιν· ἐπὶ πολὺν

ὁψὲ δὲ δὴ μετέειπε βρῆν ἀγαθὸς Διομήδης ¹.

α' Ἀτρεΐδῃ, σοὶ ² πρῶτα μαχήσομαι ἀφραδέοντι,
ἢ ³ θέμις ἐστίν, ἀναξ, ἀγορῇ ⁴. σὺ δὲ μή τι χολωθῆς.
ἀλκὴν ⁵ μὲν μοι πρῶτον ὀνειδίσας ἐν Δαναοῖσιν,
φᾶς ἔμεν ⁶ ἀπτόλεμον καὶ ἀνάλκιδα· ταῦτα δὲ πάντα ⁷ 35
ἴσας· Ἀργείων ἡμὲν νέοι ἡδὲ γέροντες.
σοὶ δὲ διάνδιχα ⁸ δῶκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω·
σκήπτρῳ ⁹ μὲν τοι δῶκε τετιμῆσθαι περὶ πάντων,

χρόνον ἦσαν σιωπηλοί, διότι ἦσαν τεθλιμμένοι.

¹ Ἐκ πάντων τῶν ἡρώων ὁ Διομήδης ἀντιλέγει εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα, διότι οὗτος πρὸ ὀλίγου μόνος ἐτόλμησε νὰ ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τοῦ Ἑκτορος.

² Διὰ τῆς φράσεως ταύτης ὑποδηλοῖ, ὅτι καὶ τοῖς ἄλλοις μέμφεται, διότι σιωπῶντες συναينوῦσιν, ὅπως φύγωσιν. Τὸ μάχεσθαι καὶ ἀλλαχοῦ σημαίνει ἐρίζειν, ἀντιλέγειν, φιλονεικεῖν, ὡς B 377 καὶ Z 329. Κατὰ σοῦ πρῶτον θὰ ἐναντιωθῶ, διότι λέγεις ἀνοησίας.

³ Καθ' ἑλξιν συνεφώνησε πρὸς τὸ κατηγορούμενον θέμις· ὅπερ εἶναι δίκαιον, διὰ τοῦ ἔθους ἐπιτετραμμένον.

⁴ Τοπικὴ δοτικὴ. Ἐν τῇ ἀγορᾷ ἕκαστος τῶν ἀρίστων ἡδύνατο ἐλευθέρως νὰ εἴπῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ.

⁵ Ἐταπεινώσας τὴν ἀνδρείαν μου, ὕβρισάς με ὡς ἀνάνδρον, ὅπερ ἐπεξηγεῖ διὰ τοῦ φᾶς ἔμεν ἀπτόλεμον καὶ ἀνάλκιδα. Ὁ Ἀγαμέμνων ὕβρισε τὸν Διο-

μήδῃ ἐν Δ 370 καὶ ἐξῆς, ὅτε ὁ ὕβρισθεις ἐσιώπησε. Νῦν δέ, ἀφ' οὗ ὁ μὲν Διομήδης ἡρίστευσεν, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων προὔτεινε φυγὴν, ἦτο καιρὸς, ἵνα ὁ ὕβρισθεις ἐλέγξῃ τὸν ὕβρισαντα. Ὁ μὲν ἔχει τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ εἰς τὸ σοὶ δέ...

⁶ Ἐννοεῖται τὸ ἐμέ.

⁷ Ὁ πληθυντικὸς ἀριθμὸς διεγείρει ἀπορίαν παρὰ τοῖς ἐρμηνευταῖς· διότι ὁ Ἀγαμέμνων μόνον μίαν ὕβριν ἐποίησε καλέσας τὸν Διομήδῃ ἀπτόλεμον. Ὁ δὲ Εὐστάθιος παρατηρεῖ, «ὕποκρούεται γὰρ οὐ μόνον ἄρσεις, ὡς οὐκ ἀπτόλεμός εἰμι οὐδὲ ἀνάλκις, ἀλλὰ καὶ θέσεις, ὡς τοιόσδε καὶ τοιόσδε μάλιστα ἐν τῷ ἀρίστεύειν ἔγνωμαι».

⁸ Εἰς σέ ἐν ἐκ τῶν δύο ἔδωκεν. Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει. «Τὴν τιμὴν εἰς δύο διελὼν καὶ μερίσας τὸ ἕτερόν σοι ἔδωκε».

⁹ Σκήπτρον εἶναι τὸ σύμβολον τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς· μὲ τὸ σκήπτρον μὲν σοι ἔδωκε νὰ ἦσαι τετιμήμενος περισσύτερον ἀπὸ ὅλους.

ἀλκὴν δ' οὗτοι δῶκεν, ὃ ¹ τε κράτος ἐστὶ μέγιστον.
 δαιμόνι ², οὕτω που μάλα ἔλπεαι υἱας Ἀχαιῶν 40
 ἀπτολέμους τ' ἔμεναι καὶ ἀνάλκιδας ὡς ἀγορεύεις ³;
 εἰ δὲ σοὶ ⁴ αὐτῷ θυμὸς ἐπέσσεται ὥστε ⁵ νέεσθαι,
 ἔρχεο· πάρ ⁶ τοι ὁδός, νῆες δέ τοι ἄγχι θαλάσσης
 [ἐστᾶσ' ⁷, αἱ τοι ἔποντο Μυκὴνθηεν μάλα πολλαί].
 ἀλλ' ἄλλοι ⁸ μενέουσι κάρη κομόωντες Ἀχαιοί, 45
 εἰς δ' κέ περ Τροίην διαπέρσομεν ⁹. εἰ δὲ καὶ αὐτοί ¹⁰,

¹ Ἀντί νά εἶπη, ἥ τε, ἀλλὰ καθ' ἑλξιν συνεφώνησε πρὸς τὸ κατηγορούμενον, ὡς ἐν N 484. Ὁ Διομήδης ἀποφαίνεται, ὅτι τὸ μέγιστον κράτος κεῖται οὐχὶ ἐν τῷ σκήπτρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνδρίᾳ.

² Μωρέ, τυφλέ. Τὸ ἀσύνδετον δίδει πολὺν τόνον εἰς τὸν λόγον. Ἡ φράσις οὕτω μάλα προσδιορίζει τὸ ἀπτολέμους καὶ ἀνάλκιδας.

³ Κατὰ τὸν Εὐστάθιον ἡ φράσις εἶναι ἑλλειπτική. «Ἐλλέλειπται διὰ γοργότητα. Δοκεῖ γὰρ λείπειν ἢ τὸ φυγεῖν, ἵνα λέγῃ, ὡς ἀγορεύεις φυγεῖν φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν; ἢ τὸ νέεσθαι, καθὰ μικρόν τι ὑποκαταβάς φησιν».

⁴ Τινὰ τῶν χειρογράφων ἔχουσιν, εἰ δὲ τοι, ὅπερ ὁ La Roche θεωρεῖ ὀρθότερον.

⁵ Τὸ ὥστε ἡδύνατο νά λείπη, ἀλλ' ἐτέθη ὡς καὶ ἐν ρ 21. Καὶ παρὰ τοῖς ἀττικαῖς συχνάκις τίθεται, ὡς παρ' Ἰσοκράτ. ἐν Ἀρχιδάμ. § 40 «πολλάκις γέγονεν ὥστε καὶ τοὺς μεῖζω δύναμιν ἔχοντας ὑπὸ τὴν ἀσθενεστέρων κρατῆ-
 ὦναι» καὶ Πλάτ. ἐν Πρωταγόρ.

338 ἀδύνατον ὑμῖν ὥστε Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἐλέσθαι».

⁶ Πάρεστί σοι ἵεναι, εἶσαι ἐλεύθερος νά ἀπέλθῃς.

⁷ Ἐπειδὴ ὁ στίχος ἐφάνη τοῖς Ἀλεξανδρινοῖς περισσὸς καὶ ἐξασθενῶν τὴν προηγουμένην ἔννοιαν ἠθετεῖτο ὑπὸ τούτων. Παρατηροῦμεν ὅμως, ὅτι τὸ μάλα πολλαὶ περιέχει σαρκασμὸν ἀρμόζοντα ἐνταῦθα. Τοῦτο δὲν ἔλαβε τὸν Σχολιαστὴν λέγοντα· «Πῶς δὲ οὐκ αἰσχροὺς σὺν πολλῷ ἐλθόντα στάλῃ μάταιον ὑποχωρεῖν;». Τινὲς τῶν νεωτέρων προσκρούουσιν καὶ ἐν τῷ Μυκὴνθηεν, διότι αἱ Μυκῆναι δὲν ἔχουσι λιμένα. Ἀλλ' ὁ ποιητὴς ὀνομάζει τὴν πόλιν ἀντὶ τῆς χώρας.

⁸ Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἠθελεν εἶναι οἱ ἄλλοι.

⁹ Τοῦτο λέγει ἐν σχέσει πρὸς τὴν τελευταίαν φράσιν τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐν στίχ. 28 «οὐ γὰρ ἐτι Τροίην αἰρήσομεν εὐρύαγχιαν».

¹⁰ Ἐννοεῖται τὸ ῥῆμα ἡφεύξονται ἢ ἐθέλουσι φεύγειν.

φευγόντων σὺν νηυσὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν ¹.
 νῶϊ δ', ἐγὼ Σθένελός τε, μαχησόμεθ', εἰς δ' κε τέκμωρ
 Ἰλίου εὖρωμεν ². σὺν γὰρ θεῷ εἰλήλουθμεν.

᾽Ως ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα πάντες ἐπίαχον υἷες Ἀχαιῶν, 50
 μῦθον ἀγασσάμενοι Διομήδεος ἱπποδάμοιο.

τοῖσι δ' ἀνιστάμενος μετεφώνεεν ἱππότα Νέστωρ·

αὐδεΐδη, πέρι ³ μὲν πολέμῳ ἔνι καρτερός ἐσσι,
 καὶ βουλῇ ⁴ μετὰ πάντας ὁμήλικας ἔπλευ ἄριστος·
 οὔτις τοι τὸν μῦθον ὀνόσσεται, ὅσοι Ἀχαιοὶ ⁵, 55
 οὐδὲ πάλιν ⁶ ἔρέει· ἀτὰρ οὐ τέλος ἵκεο μύθων ⁷.
 ἦ μὴν ⁸ καὶ νέος ἐσσί, ἐμὸς δέ κε καὶ πάϊς εἴης
 ὀπλότατος ⁹ γενεῇφιν· ἀτὰρ πεπνυμένα βάζεις

¹ Ὁ Διομήδης μετὰ πικρίας ἐπαναλαμβάνει τὴν φράσιν τοῦ Ἀγχιμέμονος ἐν στίχ. 27.

² Μέχρις οὗτο ἴδωμεν τὴν ἔκθεσιν τοῦ ἀγῶνος περὶ τοῦ Ἰλίου· διότι ἤλθομεν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ.

³ Ἡ πρόθεσις κεῖται ἐπιρρηματικῶς καὶ προσδιορίζει τὸ καρτερός· εἶσαι πολὺ ἀνδρεῖος.

⁴ Ἐνταῦθα περιέμενέ τις, περὶ δὲ βουλῇ. Ἡ δοτικὴ εἶναι τοπικὴ καὶ κεῖται παραλλήλως εἰς τὸ πολέμῳ ἔνι. Τὸ δὲ ἐπόμενον ἐμπρόθετον σημαίνει, ὅτι καὶ ἡ μετὰ μετὰδοτικῆς, ὅπερ σπάνιον. Ὅρα Β 143.

⁵ Ἐννοεῖται τὸ ῥῆμα εἰσι, πληροῦ δὲ τὴν θέσιν γενικῆς· οὐδεὶς ἐκ τῶν Ἀχαιῶν θά κατηγορήσῃ τὸν λόγον σου.

⁶ Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ·

«Τὸ πάλιν οὐκ ἔστιν ἐκ δευτέρου, ὥς ἡμεῖς, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἔμπαλιν ἔρεῖ, ἐναντίως».

⁷ Δὲν εἶπες πᾶν, ὅτι ἔπρεπε νὰ εἴπης, δὲν εἰσήνεγκας τελείαν γνώμην, οὐχὶ δι' ἀπροσύνην, ἀλλὰ διότι δὲν ἔχεις τὴν ἐμπειρίαν τοῦ γήρατος. Ταῦτα λέγων ὁ γέρων ἔχει ἐν τῷ νῶ τὴν μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως συνδιαλλαγὴν, ἣν προπαρασκευάζει.

⁸ Βεβαίως εἶσαι καὶ νέος· διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἐπιθυμεῖ ὁ Νέστωρ νὰ μετριάσῃ τὸν ἐν τῇ ἡγουμένη ψόγον. Παράβαλλ. καὶ Β 291.

⁹ Καὶ ἐμὸς νεώτατος παῖς ἡδύνασο νὰ ἦσαι κατὰ τὴν ἡλικίαν. Ὁ Νέστωρ ἐδίου τρεῖς γενεάς μερόπων ἀνθρώπων. Ὁρθῶς λέγει ὁ Σχολιαστὴς· «Τῷ τῆς συγγενείας ὀνόματι τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐπισπᾶται εὐνοίαν».

[Ἄργείων βασιλῆας ¹, ἐπεὶ κατὰ μοῖραν ἔειπες].
 ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν, ὃς σεῖο γεραίτερος ² εὐχομαι εἶναι, 60
 ἐξεῖπω καὶ πάντα δίδωμαι ³. οὐδέ κέ τις μοι
 μῦθον ἀτιμήσει ⁴, οὐδὲ κρείων Ἀγαμέμνων.
 ἀφρήτωρ ⁵ ἀθέμιστος ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος
 ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου ⁶ ὀκρυόεντος.
 ἀλλ' ⁷ ἦτοι νῦν μὲν πειθώμεθα νυκτὶ μελαίνῃ 65
 δόρπα τ' ἐφοπλισόμεθα· φυλακτῆρες ⁸ δὲ ἕκαστοι

¹ Τὸ βάζεις συνένταξε πρὸς διπλὴν αἰτιατικὴν, ὡς ἀλλαχοῦ συντάσσεται τὸ αὐδᾶν, προσ-αυδᾶν, προσεῖπεῖν, ἀμείβεσθαι. Ὅμως συνετὰ ὁμιλεῖς πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἀργείων. Ὁ στίχος ἔνεκα τῆς ἐπαναλήψεως ἀθετεῖται ὑπὸ τῶν νεωτέρων.

² Ὁ Νέστωρ δὲν προτάσσει τὴν ἰδίαν σύνεσιν, ἀλλὰ τὴν ἡλικίαν.

³ Κατὰ τὸν Σχολιαστήν σημαίνει «Διελεύσομαι τὰ πράγματα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους». Τοῦτο λέγεται ἐν σχέσει πρὸς τὴν προηγουμένην φράσιν· «ἀτὰρ οὐ τέλος ἔκειο μύθων».

⁴ Ὁ Düntzer κατ' εἰκασίαν γράφει ἀτιμήσει, ἀλλ' ὁ μέλων τῆς ὀριστικῆς μετὰ τοῦ κε ἀπαντᾷ καὶ ἐν Α 139. Τὸ οὐδὲ ἰσοδυναμοῦν πρὸς τὸ καὶ οὐ περιέχει ἐπίδοσιν· καὶ αὐτὸς ὁ Ἀγαμέμνων δὲν θά δυνήθῃ νὰ περιφρονήσῃ τὸν λόγον μου. Ὁνομάζει τὸν Ἀγαμέμνονα, διότι περὶ αὐτοῦ πρόκειται.

⁵ Ἀφρήτωρ λέγεται ὁ μὴ ἀνήκων εἰς φρήτην, ἦτοι πατριάν, γένος, σύμπλεγμα πολλῶν οἰκογενειῶν. Ἀθέμιστος δὲ εἶναι ὁ ἄδικος καὶ ἀνέστιος, ὁ ἄνευ ἐστίας, ὁ ἄνευ οἰκίας. Ἐν ἄλλαις λέξεσι λύει τοὺς κοινωνικοὺς καὶ συγγενικοὺς δεσμοὺς ἐκεῖνος, ὅστις ἐπιθυμεῖ ἐμφυλίου πολέμου.

⁶ Ἐπιδήμιος πόλεμος εἶναι ὁ ἐμφύλιος. Τὸ δὲ ὀκρυόεις, παράγεται ἐκ τοῦ κρύος μετὰ προσθέτου ο, ὡς καὶ ἐν τῷ ὄνυξ (νύσσω). Σημαίνει δὲ φρικτός, τρομερός.

⁷ Πάνυ συνετῶς ὁ Νέστωρ διακόπτει τὸν περὶ συνδιαλλαγῆς τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως λόγον, διότι δὲν θέλει νὰ προτείνῃ τὰ τῆς πρεσβυτέως παρόντων τῶν Ἀχαιῶν. Τοῦτο ποιεῖ μετὰ τὸ δεῖπνον, ὅτε ὑπάρχει καιρὸς διότι οἱ ἄνθρωποι μετὰ τὴν τράπεζαν εἶναι εὐδιαλλακτότεροι.

⁸ Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ. «Τοὺς δὲ φυλακτῆρας προῦτων καὶ φύλακας λέγει. Οἱ δ' αὐτοὶ καὶ φύλακοι λέγονται, καὶ σκοποὶ δὲ ἂν εἰκότως, ἔτι δὲ καὶ ὀπτηῆρες».

λεξάσθων ¹ παρὰ τάφρον ὀρυκτὴν τείχεος ἐκτός.
 κούροισιν μὲν ταῦτ' ἐπιτέλλομαι· αὐτὰρ ἔπειτα,
 Ἀτρείδῃ, σὺ μὲν ἄρχε ²· σὺ γὰρ βασιλεύτατός ἐσσι.
 δαίνυ δαΐτα ³ γέρουσιν· ἔοικέ τοι, οὐ τοι ἀεικές. 70
 πλεῖταί τοι οἶνου κλισίαι, τὸν νῆες Ἀχαιῶν
 ἡμάτιαι ⁴· Θρήκηθεν ἐπ' εὐρέα πόντον ἄγουσιν·
 πᾶσά τοι ἐσθ' ὑποδεξίη ⁵, πολέεσσι δ' ἀνάσσεις.
 πολλῶν δ' ἀγρομένων τῷ πείσεαι ⁶, ὅς κεν ἀρίστην
 βουλὴν βουλεύσῃ· μάλα δὲ χρεώ ⁷ πάντας Ἀχαιοὺς 75
 ἐσθλῆς καὶ πυκινῆς, ὅτι δῆϊοι ἐγγύθι νηῶν

¹ Ἄς στρατοπεδεύσωσιν. Ἐννοεῖ δὲ τὸν στενὸν χώρον τὸν καίμενον μεταξὺ τοῦ τείχους καὶ τῆς τάφρου.

² Δηλ. ὁδοῦ, προηγοῦ, ὡς ἐν Α 495. «Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὀλύμπον ἦσαν θεοὶ αἰὲν ἐόντες πάντες ἅμα, Ζεὺς δ' ἄρχε». Ἡ τιμὴ τοῦ προηγέσθαι ἀνήκει τῷ Ἀγαμέμνονι, διότι οὗτος εἶναι ὁ μέγιστος βασιλεύς.

³ Σχῆμα ἐτυμολογικόν. Ἡ ἐπομένη πρότασις αἰτιολογεῖ τὴν ὁδὸν. Φαίνεται, ὅτι ἡ βουλὴ τῶν γερόντων ἐγένετο παρὰ τῇ τραπέζῃ τοῦ βασιλέως, ὡς γίνεται ὅλην ἐκ τῶν ἐπομένων. Περὶ βιβλ. καὶ η 189 καὶ θ 42. Αἱ πέντε βραχεῖαι προτάσεις ἐν τρισὶ στίχοις δηλοῦσι τὴν παραχρῆν το Νέστορος.

⁴ Καθ' ἐκάστην ἡμέραν. Μόνον ἐνταῦθα ἔχει ταύτην τὴν σημασίαν. Ἡ Θράκη ἦτο πολυόινος, μάλιστα δὲ αἱ παρ' αὐτῇ νῆσοι.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἐλάβανον οἶνον καὶ ἐκ τῆς Λέσθου Η 467.

⁵ Ὑποδεξίη εἶναι τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς ὑποδοχὴν, δηλ. ἔχεις οὐ μόνον πολὺν οἶνον, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ὑποδοχὴν. Ὅρα, ὅτι τὸ ὑποδεξίη ἐπαθὲν ἔκτασιν τῆς παραληγοῦσης διὰ τὸ μέτρον. Ἐν τῇ ἐπομένῃ προτάσει αἱ ἐκδόσεις τοῦ Ἀριστάρχου εἶχον τὸ γὰρ, ἀλλὰ τὸ δὲ ἔχει τι ὁμηρικόν. Ἡ πρότασις ὁμῶς αἰτιολογεῖ τὴν προηγουμένην ἢ πληθὺς τῶν ὑπηκόων εἶναι ἢ αἰτία τῆς ἀφρονίας τῶν ἀναγκαίων.

⁶ Δύνασαι νὰ ἀκολουθήσῃς τοῦτον, ὅστις δώσῃ τὴν ἀρίστην γνώμην.

⁷ Δηλαδή χρεώ ἐστι· συντάσσεται πρὸς αἰτιατικὴν προσώπου, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ Κ 85 «τίπτε δέ σε χρεώ;». Εἶναι δὲ μεγάλη ἀνάγκη ὅλοι οἱ Ἀχαιοὶ νὰ σχεφθῶσι καλῶς καὶ συντεῶς, διότι

καίουσιν πυρὰ πολλὰ· τίς ἂν τάδε ¹ γηθήσειεν ;
νύξ δ' ἦδ' ἡ ἐδ' διαρραΐσει ² στρατὸν ἡ ἐσώσειν.

Ὡς ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα τοῦ μάλα μὲν κλύον, ἡδ' ἐπίθοντο ³,
ἐκ δὲ φυλακτῆρες σὺν τεύχεσιν ἐσσεύοντο 80

ἄμφι τε Νέστορίδην ⁴ Θρασυμήδεα, ποιμένα λαῶν,
ἡδ' ἄμφ' Ἀσκάλαφον καὶ Ἰάλμενον, υἱὰς Ἀρης,
ἄμφι τε Μηριόνην Ἀφαρῆά τε Δηϊπυρόν τε,
ἡδ' ἄμφι Κρείοντος υἱόν, Λυκομήδεα δῖον.

ἔπ' ἔσαν ἡγεμόνες φυλάκων, ἑκατὸν δὲ ἑκάστω 85
κοῦροι ἅμα στεῖχον, δολίχ' ⁵ ἔγχεα χερσὶν ἔχοντες·
καδὲ δὲ μέσον τάφρου καὶ τείχεος ἴζον ἰόντες·
ἐνθα δὲ πῦρ κήαντο, τίθεντο ⁶ δὲ δόρπα ἕκαστος.

Ἀτρεΐδης δὲ γέροντας ἀολλέας ⁷ ἦγεν Ἀχαιῶν
ἐς κλισίην, παρὰ δέ σφι τίθει μενοεικέα ⁸ δαῖτα· 90
οἱ δ' ἐπ' ὀνείαθ' ⁹ ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἱάλλον.
αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο,
τοῖς ὁ γέρων πάμπρωτος ὑφαίνειν ἤρχετο μῆτιν,

οἱ πολέμιοι πλησίον τῶν πλοίων
καίουσιν πολλὰ πυρὰ.

¹ Τίς δύναται νὰ χαρῇ διὰ ταῦ-
τα ; Καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐν Ἀ-
χαρν. 13 λέγει· «ἀλλ' ἕτερον ἡσ-
οην».

² Ἡ παροῦσα νύξ ἢ θὰ κατα-
στρέψῃ τὸν στρατὸν ἢ θὰ τὸν
σώσει.

³ Οὕτως ἀπερρίθῃ ἡ γνώμη
τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ ἐγένετο δε-
κτὴ ἢ τοῦ Νέστορος.

⁴ Ὅρθῳ παρατηρεῖ ὁ Σχολια-
στής· «Εὖ τοῦ περὶ φυλακῆς εἰσ-
ηγησαμένου πρῶτος ἀριθμεῖται
ὁ υἱός».

⁵ Μακρὰ δόρπα ἐν χερσὶ κρα-
τοῦντες.

⁶ Ἐκαστος δὲ παρεσκεύαζε τὸ
δεῖπνόν του.

⁷ Ὁ Ἀρίσταρχος ἔγραφεν ἄ-
ριστέας. Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρέως
ὠδήγει τοὺς γέροντας συνοιθορι-
σμένους. Οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν γε-
ρόντων ἀριθμοῦνται ἐν B 404.

⁸ Ἐκ τοῦ μένος καὶ εἰκω. Οὕτω
λέγεται ὁ καταπαύων τὴν ἐπι-
θυμίαν, ἥτοι ὁ ἄφθονος, ὁ ἀψι-
λῆς, ὁ ἀρκετός.

⁹ Τὸ ὄνειρ παραγόμενον ἐκ
τοῦ ὀνύημι σημαίνει γενικῶς μὲν

Νέστωρ, οὗ καὶ πρόσθεν ἀρίστη φαίνεται βουλή·
 ὁ σφιν ἐὺ φρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν· 95
 « Ἀτρεΐδῃ κύδιστε, ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγάμεμνον,
 ἐν σοὶ μὲν λήξω, σέο δ' ἄρξομαι ¹, οὐνεκα πολλῶν
 λαῶν ἑσσι ἄναξ, καί τοι Ζεὺς ἐγγυάλισεν
 σκῆπτρόν τ' ἡδὲ θέμιστας ², ἵνα σφίσι βουλευῆσθαι.
 τῷ σε χρή πέρι ³ μὲν φάσθαι ἔπος ἡδ' ἐπακούσαι, 100
 κρηῖναι ⁴ δὲ καὶ ἄλλω, ὅτ' ἂν τινα θυμὸς ἀνώγῃ
 εἰπεῖν εἰς ἀγαθόν ⁵. σέο δ' ἔξεται ὅτι κεν ἄρχῃ ⁶.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐρέω, ὥς μοι δοκεῖ εἶναι ἄριστα.
 οὐ γάρ τις νόον ⁷ ἄλλον ἀμείνονα τοῦδε νοήσει,
 οἷον ἐγὼ νοέω, ἡμὲν πάλαι ⁸ ἡδ' ἔτι καὶ νῦν, 105
 ἐξ ἔτι τοῦ ὅτε ⁹, διογενές, Βρισηΐδα κούρην

ὄφελος, εἰδικῶς δὲ ἔδεσμα, φα-
 γητόν.

¹ Κατὰ τὸν Εὐστάθιον εἶναι
 σχῆμα ὑστερολογίας· «προ-
 τερεῦει γὰρ λήξεως ἢ ἀρχῇ». Εἰς
 σέ μὲν θὰ τελειώσω, ἀπὸ σοῦ δὲ
 θὰ ἀρχίσω, δηλ. ὁλόκληρος ὁ λό-
 γος μου θὰ περιστραφῇ εἰς σέ.

² Ὡς τὸ σκῆπτρον δηλοῖ τὴν
 βασιλικὴν ἀρχήν, οὕτως αἱ θέμι-
 στες τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν
 τῶν ἀνάκτων. Καὶ ὁ Ζεὺς ἔδωκε
 σοι τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν καὶ τὴν
 δικαστικὴν δικαιοδοσίαν, ἵνα προ-
 νοῆς περὶ τούτων (τῶν λαῶν).

³ Περισσῶς, κατ' ἐξοχὴν ὑπὲρ
 πάντας τοὺς ἄλλους. Ἡ ἀπόδοσις
 τοῦ μὲν ὑπέρχει εἰς τὸ κρηῖ-
 ναι δέ.

⁴ Εἶναι δὲ ἀνάγκη νᾶ ἐπιτε-
 λέσης καὶ τὸν λόγον ἄλλου.

⁵ Τοῦτο εἶναι παράφρασις τοῦ
 πρὸ μικροῦ ῥηθέντος, πολλῶν
 ἀγρομένων τῷ πείσεαι,
 ὅς ἂν ἄριστα βουλευέσθῃ.

⁶ Ἀπὸ σέ δὲ θὰ ἐξαρτᾶται πᾶν,
 οὐ ἂν ποιήσῃται ἀρχὴν ὁ συμβου-
 λεύων· δηλ. ἡ τιμὴ θέλει ἀποδοθῇ
 τῷ Ἀγαμέμνονι, διότι οὗτος ἔχει
 τὴν τελευταίαν κρίσιν. Ὅρα Η
 403 ἐν παραβολῇ πρὸς τὸ 407.
 Λέγει τοῦτο ὁ συνετὸς γέρων, ὅπως
 ὁ Ἀγαμέμνων ἀνευ φθόνου δεχθῇ
 τὴν προταθεσομένην γνώμην.

⁷ Διότι κανεῖς ἄλλος δὲν θὰ
 σκεφθῇ καλλιτέραν γνώμην ἀπὸ
 ταύτης, δηλ. ἀπὸ τὴν ἐμῇ.

⁸ Ἀπὸ πολλοῦ χρόνου· ἀκρι-
 βέστερον ὀρίζεται διὰ τῆς ἐπομέ-
 νης χρονικῆς προτάσεως.

⁹ Ἀκόμῃ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρό-
 νου, ὅτε.

χωομένου Ἀχιλλῆος ¹ ἔβης κλισίηθεν ἀπούρας
οὔτι καθ' ἡμέτερόν γε νόον ²· μάλα γάρ τοι ἔγωγε
πόλλ' ἀπεμυθεόμην ³· σὺ δὲ σῶν μεγαλήτορι ⁴ θυμῷ
εἷξας ἄνδρα φέριστον, ὃν ἀθάνατοί περ ⁵ ἔτισαν, 110
ἡτίμησας ⁶· ἐλὼν γὰρ ἔχεις γέρας· ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν
φραζώμεσθ', ὥς κέν μιν ἀρεσσάμενοι ⁷ πεπίθωμεν
δώροισιν τ' ἀγανοῖσιν ⁸ ἔπεσσί τε μελιχίοισιν».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων·
«ὦ γέρον, οὔ τι ψεύδος ⁹ ἐμὰς ἄτας κατέλεξας. 115

¹ Ἡ γενικὴ ἐξαρτᾶται οὐχὶ ἐκ τοῦ ἀπούρας, ἀλλ' ἐκ τοῦ κλισίηθεν. Τὴν Βρισηίδα ἔλαβον ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ Ἀχιλλέως οἱ κήρυκες Α 334 καὶ οὐχὶ αὐτὸς ὁ Ἀγαμέμνων. Ὁ δὲ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «ὁ δὲ γέρον δριμύτερον τοῦ βασιλέως καθάπτεται, ἀφ' ὧν ἐκεῖνος εἶπεν ἀπειλησάμενος, ὥς ἐγὼ ἄγω Βρισηίδα αὐτὸς ἰὼν κλισίηνδε».

² Οὐχὶ συμφώνως μὲ τὴν γνώμην μου. Τὸ ἐπόμενον μάλα προσδιορίζει τὸ πολλά.

³ Διὰ λόγων ἀπέτρεπον, ὅπερ ὄντως ἐποίησεν ὁ Νέστωρ ἐν Α 276 «μήτε σὺ τόνδ', ἀγαθὸς περ ἐὼν, ἀποκίρσο κούρην». Τὸ ἀντίθετον εἶναι παρὰ μυσθῶματι, παρὰ φημι καὶ παραυδάω.

⁴ Μεγαλήτωρ σημαίνει τὸν μεγαλόφρονα. Ὁ Νέστωρ κέκτηται μεγάλην διαλλακτικὴν δεινότητα, ὥς καὶ ὁ Σχολιαστὴς παρατήρησεν εἰπὼν· «Δεξιῶς ὑπήλλαξε τὰ ὀνόματα, τὴν αὐθάδειαν μεγαλο-

φροσύνην καλῶν καὶ τὸ προπετὲς εἶξαι λέγων».

⁵ Τὸ περ δίδει τόνον εἰς τὸ ἀθάνατοι, καὶ αὐτοὶ οἱ ἀθάνατοι. Οἱ θεοὶ ἐτίμησαν τὸν Ἀχιλλέα, διότι ἐποίησαν, ἵνα ἡττηθῶσιν οἱ Ἀχαιοί. Παράβαλλ. Α 509 καὶ Ρ 98.

⁶ Μετ' ἐμφάσεως ἐτέθη ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου καὶ ποιεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν τελευταίαν λέξιν τοῦ προηγουμένου στίχου.

⁷ Ἀλλ' ἀκόμη καὶ τώρα ἅς βουλευώμεθα, κατὰ τίνα τρόπον εὐχαριστήσαντες αὐτὸν θὰ καταπραΰνωμεν. Τὰ χειρόγραφα ἔχουσι πεπίθοιμεν, ἀλλ' ὁ Ἀρίσταρχος ἔγραφε πεπίθωμεν.

⁸ Ἐκ τοῦ γένους, γάννυσθαι καὶ σημαίνει εὐχάριστας, χαροποιός.

⁹ Ὁ μὲν Duentzer ἐρμηνεύει τὸ ὄνομα ἐπιρρηματικῶς, ἄλλοι ὅμως θεωροῦσιν ὡς κατηγορηματικόν, ὅπερ πιθανώτερον. Οὐχὶ κατὰ τι ψευδῇ ἡρίθμησας τὰ ἐκ

ἀσάμην ¹, οὐδ' αὐτὸς ἀναίνομαι. ἀντί νυ ² πολλῶν
 λαῶν ἐστὶν ἀνὴρ, ὃν τε Ζεὺς κῆρι φιλήσῃ ³,
 ὥς νῦν τοῦτον ἔτισε, δάμασσε ⁴ δὲ λαὸν Ἀχαιῶν.
 ἀλλ' ἐπεὶ ἀσάμην φρεσὶ λευγαλέῃσι ⁵ πιθήσας,
 ἄψ ἐθέλω ἀρέσαι, δόμεναί τ' ἀπερείσι' ἄποινα. 120
 ὕμιν δ' ἐν ⁶ πάντεσσι περικλυτὰ δῶρ' ὀνομήνω ⁷,
 ἔπτ' ἀπύρους ⁸ τρίποδας, δέκα δὲ χρυσεῖο τάλαντα,
 αἶθωνας ⁹ δὲ λέβητας εἴκοσι, δώδεκα δ' ἱππους

τῆς τυφλώσεως ἀμαρτήματά μου.

¹ Τὸ ἀσύνδετον ἐπεξηγεῖ τὴν προηγουμένην πρότασιν. Ἐκ τυφλώσεως ἤμαρτον, καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν τὸ ἀρνοῦμαι.

² Δηλοῖ συμπέρασμα, ὅπερ ἐξήχθη ἐκ τῆς πείρας. Ὅμιλεῖ ὁ Ἀγαμέμνων γνωμικῶς ποιούμενος τὸν λόγον ἐκ τοῦ Ἀχιλλέως.

³ Ὑποθετικὴ ἀναφορικὴ πρότασις.

⁴ Παρατακτικὴ πρότασις ἀντὶ νὰ εἴπῃ ἐτι σε δαμάσας.

⁵ Λευγαλέος σημαίνει φοροποιός, παράγεται δὲ ἐκ τῆς ρίζης λυγ, ἐξ ἧς καὶ τὸ λυγρός. Ἀνάλογα εἶναι τὸ πευκάλιμος καὶ πυκνός. Οἱ ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ καὶ τοῖς ἐπομένοις δάκτυλοι εἰκοτίζουσι τὴν προθυμίαν τοῦ λέγοντος. Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον παρ' Ἀθηναίῳ Ι σελ. 13 ἀναγινώσκειται ὁ στίχος: «ἢ οἶνω μεθύων, ἢ μ' ἔβλαψαν θεοὶ αὐτοί», ἔνθα σημειοῦται. «Εἰς τὴν αὐτὴν τιθεὶς πλάστιγγα τὴν μέθην τῇ μανίᾳ (οὕτω δὲ τὰ ἔπη ταῦτα προηγέ-

κατο Διοσκουρίδης ὁ Ἰσοκράτους μαθητής)».

⁶ Ἐνώπιον ὅλων ὑμῶν, οἵτινες θὰ ἦσθε μάρτυρες.

⁷ Ἡ ὑποτακτικὴ κεῖται ἀντὶ μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς.

⁸ Μὴ τεθειμένους εἰς τὸ πῦρ, ἀπυρώτους, νέους. Οἱ ἀρχαῖοι ὁμῶς διέστειλλον δύο εἶδη τριπόδων, ὡς ἀναγινώσκουμεν παρ' Εὐσταθίῳ. «Ὅτι τῶν τριπόδων οἱ μὲν ἐμπυριβῆται, οἱ καὶ αἶθωνες ἴσως λέγοντο ἂν ὡς πυρὶ αἰθάμενοι καὶ οὕτω χρήσιμοι· οἱ δὲ ἀναθεματικοὶ πρὸς κάλλος ἀνατιθέμενοι ἐν οἴκοις ἢ ναοῖς, ἀχραντοὶ πυρὶ φυλαττόμενοι, οὓς ἀπύρους ἐνταῦθα φησὶν ὁ ποιητὴς πρὸς διαστολὴν τῶν ἐμπυριβητῶν». Ἐννοεῖται τὸ δῶσω, ὅπερ τίθεται κατωτέρω ἐν στίχ. 128. Τὸ δὲ τάλαντον ἦτο βάρος τι, ὅπερ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὀρισθῇ ἐκ τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν· φαίνεται ὁμῶς, ὅτι δὲν ἦτο μέγα, διότι ἐν Ψ 269 τίθεται ὡς τέταρτον ἄθλον.

⁹ Ἀπαστράπτοντας ὡς τὸ πῦρ,

πηγούς ¹ ἀθλοφόρους, οἳ ἀέθλια ποσὶν ἄροντο.
 οὐ κεν ἀλήτιος ² εἴη ἀνὴρ, ᾧ τόσσα γένοιτο, 125
 οὐδέ κεν ἀκτῆμων ἐριτίμοιο χρυσοῖο,
 ὅσσα ³ μοι ἠνεύκοντο ἀέθλια μώνυχες ἵπποι.
 δώσω δ' ἐπτά γυναῖκας, ἀμύμονα ⁴ ἔργα ἰδυίας,
 Λεσβίδας ⁵, ἅς, ὅτε Λέσβον εὐκτιμένην ἔλεν αὐτός,
 ἐξελόμην ⁶, αἱ κάλλει ἐνίκων φῦλα γυναικῶν. 130
 τὰς μὲν οἱ δώσω, μετὰ ⁷ δ' ἔσσεται, ἣν τότε ἀπηύρων,
 κούρη Βρισηῖος· ἐπὶ δὲ μέγαν ὄρκον ὁμοῦμαι
 μή ποτε τῆς ⁸ εὐνῆς ἐπιβήμεναι ἥδὲ μιγῆναι,

σπινθηροβολοῦντας. Τὸ δὲ λέξις κατὰ μὲν τὸν Pott καὶ Benfey παράγεται ἐκ τοῦ λαθεῖν, κατ' ἄλλους ὅμως ἐκ τοῦ λείπειν.

¹ Τινὲς τῶν ἀρχαίων ἐξηγοῦν μέλανας, ὅπερ δὲν εἶναι ὀρθόν. Ἡ λέξις παραγομένη ἐκ τοῦ πηγυμι σημαίνει τετραμμένους, εὐτραφεῖς. Τὸ ἀθλοφόρους ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς ἐπομένης ἀναφορικῆς προτάσεως.

² Ὁ Σχολιαστὴς λέγει δὴ ἔ-
 τυμα' «Πένης, ἄπορος, ἥτοι δὲ
 ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχειν χώραν σιτό-
 πορον, ἣν λήϊον καλεῖ, ἢ ἀπὸ
 τοῦ μὴ ἔχειν λείαν· λείας γὰρ λέ-
 γει τὰς ἀγέλας τῶν θρεμμάτων». Πιθανώτερον φαίνεται τὸ πρῶτον. Τὸ μὲν οὐκ ἀλήτιος ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ πολυλήτιος, τὸ δὲ οὐκ ἀκτῆμων πρὸς τὸ πολυκτῆμων.

³ Ἀναφέρεται εἰς τὸ τόσσα γένοιτο.

⁴ Ὁ Ζηνόδοτος ἔγραφεν ἀμύμονας, δηλ. συνέτασσε πρὸς τὸ γυναῖκας.

⁵ Ἡ Λέσβος διεκρίνετο κατὰ τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν· ὁ δὲ Σχολιαστὴς παραδίδει, ὅτι ἐν Λέσβῳ ἦγετο ἀγὼν κάλλους ἐν τῷ τεμένει τῆς Ἥρας, καλλισεῖτα λεγόμενος.

⁶ Ὁ Döderlein στίζει οὕτως, ἔλεν, αὐτὸς ἐξελόμην. Κατὰ δὲ τὸν Ζηνόδοτον τὸ ἐξελόμην ἦσαν δύο λέξεις ἐξ ἐλόμην νομίζων, ὅτι ἡ Βρισηῖς συναριθμεῖται. Ἀλλ' ὁ Ἀρίσταρχος ἐθεώρει μίαν λέξιν, ὡς παραδίδει ὁ Σχολιαστὴς· «Ἀρίσταρχος ψιλοῖ, καὶ πρόθεσιν παραδέχεται, ὥστε εἶναι ἐν μέρος λόγου».

⁷ Μεταξὺ τούτων· ἀλλ' ἡ Βρισηῖς θὰ ἦναι οὐχὶ ἐβδόμη, ἀλλ' ὀγδόη, ὡς γίνεται δῆλον, ἐν T 246 «ἐκ δ' ἄγον αἶψα γυναῖκας ἀμύμονα ἔργ' εἰδυίας ἔπτ'· ἀτὰρ ὀγδοάτην Βρισηῖδα καλλιπάρηον».

⁸ Δηλαδὴ ταύτης, ἑξαρκᾶται δὲ ἐκ τῆς εὐνῆς. Ὁ Ἀγαμέμνων ὁμνύει, ὅτι δὲν συνευρέθη μετὰ

ἡ θέμις ἀνθρώπων πέλει, ἀνδρῶν ἡδὲ γυναικῶν.
 ταῦτα μὲν αὐτίκα ¹ πάντα παρέσσεται· εἰ δέ κεν αὖτε 135
 ἄστν μέγα Πριάμοιο θεοὶ δώσω ² ἀλαπάξαι,
 νῆα ἄλις ³ χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ νηησάσθω
 εἰσελθὼν ⁴, ὅτε κεν δατεώμεθα ληϊδ' Ἀχαιοί,
 Τρωϊάδας δὲ γυναικας εἰκόσιν αὐτὸς ἐλέσθω,
 αἶ κε μετ' Ἀργεῖην Ἑλένην κάλλισται ἔωσιν. 140
 εἰ δέ κεν Ἀργος ἰκοίμεθ' Ἀχαιϊκόν ⁵, οὔθαρ ἀρούρης,
 γαμβρός κέν μοι ἔσι ⁶. τίσω δέ μιν ἴσον Ὀρέστη,
 ὅς μοι τηλύγετος ⁷ τρέφεται θαλίῃ ἐνι πολλῇ.
 τρεῖς δέ μοι εἰσι θύγατρες ἐνὶ μεγάρῳ εὐπῆκτω ⁸,
 Χρυσόθεμις καὶ Λαοδίκη καὶ Ἰφιάνασσα ⁹. 145

τῆς Βρισηΐδος, ὁ δὲ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «Διὰ δὲ τοῦ ὅρκου τὸν ζῆλον τοῦ ἔρωτος τοῦ Ἀχιλλέως θεραπεύει, καὶ τὸ σῶφρον ἑαυτοῦ ἐνδείκνυται, διὰ φιλοτιμίαν, οὐκ ἀκрасίας ἔνεκεν ἀφελόμενος αὐτήν».

¹ Ὁ Ἀγαμέμνων εἰς τρεῖς καιροὺς ὑπισχνεῖται νὰ δώσῃ τὰ δῶρα, παρευθύς, μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Τροίας καὶ μετὰ τὸν νόστον.

² Ἐὰν ὅμως πάλιν τὴν μεγάλην τοῦ Πριάμου πόλιν οἱ θεοὶ ἐπιτρέψωσι νὰ ἐκπορθήσωμεν.

³ Τὸ ἄλις προσδιορίζει τὸ νηησάσθω, ἐξ οὗ ἐξαρτῶνται αἱ γενικά. Ἄς φορτώσῃ πλοῖον πληγεῖς χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ.

⁴ Δηλαδή ἄστν ἢ αὐτό. Ὁ Ἀγαμέμνων παρὰ τοῦ Ἀχιλλέως προσδοκᾷ τὴν ἄλωση τῆς Τροίας.

⁵ Ἀχαιϊκόν Ἀργος ὀνομάζει

τὴν Πελοπόννησον ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ Πελασγικόν Ἀργος, ὅπερ εἶναι ἡ Θεσσαλία. Οὔθαρ ἀρούρης κατὰ λέξιν σημαίνει μαστὸν τῆς γῆς. Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Τὸ γονιμώτατον καὶ κάλλιστον τῆς γῆς καὶ κάρπιμον».

⁶ Δύναται νὰ ᾔναι γαμβρός μου, ἐὰν θέλῃ.

⁷ Περὶ τοῦ ἐτύμου καὶ τῆς σημασίας τῆς λέξεως ὅρα ἐν Γ 175. Τὸ δὲ θαλίῃ σημαίνει εὐτυχίαν, εὐδαιμονίαν, πάντα τὰ ἀγαθά.

⁸ Ἡ λέξις ἀναγνωστέα τετρασυλλάβως, ὡς καὶ τὸ εὐπεπλος, καὶ οὐχὶ τρισυλλάβως, ὡς ἀναγινώσκουσιν ἔνιοι τῶν ἐκδοτῶν.

⁹ Καὶ οἱ τραγικοὶ μνημονεύουσι τριῶν θυγατέρων τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀλλ' ἔχουσι διάφορα ὀνόματα· ἀντὶ τῆς Λαοδίκης λέγουσι τὴν Ἠλέκτραν καὶ ἀντὶ τῆς

τάων ἦν κ' ἐθέλῃσι φίλην ἀνάεδνον ¹ ἀγέσθω
 πρὸς οἶκον Πηληϊός· ἐγὼ δ' ἐπὶ μείλια ² δώσω
 πολλὰ μάλ', ὅσσ' οὐπω τις ἐῖ ἐπέδωκε θυγατρί.
 ἑπτὰ δέ οἱ δώσω εὐναιόμενα πτολίεθρα ³,
 Καρδαμύλην ⁴ Ἐνόπην τε καὶ Ἴρην ποιήσσαν, 150
 Φηράς ⁵ τε ζαθέας ἥδ' Ἀνθειαν βαθύλειμον,
 καλὴν τ' Αἴπειαν καὶ Πήδασον ⁶ ἀμπελόεσσαν.

Ἰφιανάσσης τὴν Ἰφιγένειαν, ἥς τὴν θυσίαν ἀγνοεῖ ὁ Ὀμηρος. Φαίνεται, ὅτι οἱ τραγικοὶ παρέλαβον τοῦτο ἐκ τῶν Κυπρίων.

¹ Ἀνάεδνος (κατ' ἄλλους ἀνέεδνος) ἀνευ ἐδνων. Κατὰ τὸν Ἡσύχιον «Ἄπροιον, χωρὶς ἐδνων. Ἐδνα δέ ἐστι τὰ πρὸ τῶν γάμων ταῖς γαμεῖσθαι μελλούσαις παρὰ τῶν μνηστήρων διδόμενα δῶρα».

² Ὁ μὲν Ἀρίσταρχος ἔγραφε ἐς μίξ λέξει ἐπὶ μ ε ἰ λ ι α, ὁ δὲ Ἀπολλόδωρος κατὰ διάλυσιν, ὅπερ προτιμῶσιν οἱ νεώτεροι συνάπτοντες τὴν πρόθεσιν μετὰ τοῦ δ ὡ σ ω. Ἡ λέξις εἶναι συγγενῆς τῶν μ ε ἰ λ ῖ χ ι ο ς καὶ μ ε ἰ λ ῖ σ ω καὶ σημαίνει χαροποιὰ δῶρα.

³ Αὗται αἱ Μεσσηνίδες πόλεις θεωροῦνται ὡς ἰδιωτικὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος περιουσία καὶ δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὸ βασίλειον τὸ παραληφθὲν παρὰ τοῦ Θυέστου B 107. Ἄξιον δὲ σημειώσεως, ὅτι δὲν μνημονεύονται ἐν τῷ Καταλόγῳ.

⁴ Μέχρι τοῦδε διετήρησε τὸ ὄνομα ὀλίγον παρεφθαρμένον, Σκαρδαμούλα. Περὶ δὲ τῆς Ἐνόπης ὁ

Παυσανίας III, 26, 8 λέγει· «Πόλιν δὲ ὀνομαζομένην ἐν ταῖς ἔπεσιν Ἐνόπην τοῖς Ὀμήρου, Μεσσηνίους ὄντας, ἐς δὲ τὸ συνέδριον συντελοῦντας τὸ Ἐλευθερολακῶνων, καλοῦσιν ἐφ' ἡμῶν Γερηνίαν». Ὅρα καὶ Στράβ. VIII, 360. Τὴν δὲ Ἴρην ἄλλοι γράφουσιν Ἴρην.

⁵ Εἶναι ἡ μόνη πόλις, ἥτις μνημονεύεται καὶ ἀλλαχοῦ τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν γ 488, ο 186 καὶ E 543. Ἡ δὲ Ἀνθεια εἶναι κατὰ τινας ἡ ἔπειτα κληθεῖσα Θουρία, κατ' ἄλλους ὅμως Θουρία εἶναι ἡ Αἴπεια, ὅπερ πιθανώτερον διότι ὀρθῶς λέγει ὁ Εὐστάθιος· «Ἡ δὲ Αἴπεια Θουρία ὕστερον ἐκλήθη, ἰδρυμένη ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ, ὅθεν καὶ τοῦνομα». Βαθύλειμος δηλοῖ τὴν ἔχουσαν βαθεῖς λειμῶνας, τὴν πολύχορτον.

⁶ Κατὰ τὸν Παυσανίαν Πήδασος εἶναι ἡ βραδύτερον κληθεῖσα Μεθώνη· «Μοθώνη δέ, πρὶν ἢ τὴν στρατιάν εἰς Τροίαν ἀθροισθῆναι, καὶ ἐπὶ τοῦ πρὸς Διῷ πολέμου καλουμένη Πήδασος, μεταβέβηκεν ὕστερον τὸ ὄνομα, ὡς μὲν αὐτοὶ Μοθωναῖοι λέγουσιν, ἀπὸ

πᾶσαι δ' ἐγγὺς ἄλός, νέαται ¹ Πύλου ἡμαθέντος·
 ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύρρηγες ² πολυβοῦται,
 οἳ κέ ἐ δωτίνησι ³ θεὸν ὥς τιμήσουσιν 155
 καὶ οἱ ὑπὸ σκῆπτρῳ ⁴ λιπαρὰς τελέουσι θέμιστας·
 ταῦτά κέ οἱ τελέσαιμι μεταλλήξαντι ⁵ χόλοιο.
 δμηθήτω ⁶ — Ἀΐδης τοι ἀμείλιχος ⁷ ἢ δ' ἀδάμαστος·
 τοῦνεκα καὶ τε βροτοῖσι θεῶν ἔχθιστος ⁸ ἀπάντων —
 καὶ μοι ὑποστήτω ⁹, ὅσον βασιλεύτερός εἰμι 160
 ἢ δ' ὅσον γενεῇ προγενέστερος εὖχομαι εἶναι. »

τῆς Οἰνέως θυγατρὸς» IV, 35, 1.
 Κατ' ἄλλους εἶναι ἡ Κορώνη· ὅρα
 Στράβ. VIII, σελ. 359.

¹ Ὁ μὲν Ἀπολλόδωρος ἔγραφε
 κε α τ α ι, ὃ δὲ Ἀρίσταρχος ἐθεώ-
 ρει ῥῆμα ὡς τὸ κ ε α τ α ι ἐν τῇ
 σημασίᾳ τοῦ νέονται, ὅπερ εἶναι
 ἀπίθανον. Ὑπὸ τῶν νεωτέρων θεω-
 ρεῖται ὡς ὑπερθετικὸν τοῦ νέος,
 ἐκ τῆς ῥίζης νε, ὡς μέ σ-α τ ο ς
 καὶ ὕ π-α τ ο ς. Ὁ Εὐστάθιος ἐρ-
 μηνεύει· «ὅ ἐστιν ἔσχατοι, ὡς ὁ-
 μορῶσαι τῇ Πύλῳ».

² Πολύρρηγες μὲν λέγονται οἱ
 πολλὰ πρόβατα ἔχοντες, πολυ-
 βοῦται δὲ οἱ πολλὰς βοῦς, καθ'
 ὅλου δὲ οἱ πολυθρέμμονες.

³ Κατὰ τὸν Meyer προῆλθεν ἐκ
 τοῦ δω τι ὡ ν η, σημαίνει δὲ τὸ
 ἐκούσιον δῶρον ἐν ἀντιθέσει πρὸς
 τὰς θέμιστας, αἵτινες σημαίνουναι
 τὸν νενομισμένον φόρον, ὡς ὁ Θου-
 κυδίδης λέγει ἐν I, 13· «πρότερον
 δὲ ἦσαν ἐπὶ ῥητοῖς γέραςι πατρι-
 καὶ βασιλεῖται».

⁴ Καὶ θὰ πληρόνωσιν αὐτῷ ὑπὸ

τὴν ἐξουσίαν του παχεῖς, ἦτοι με-
 γάλους φόρους.

⁵ Ἡ μετοχὴ ληπτέα ὑποθετι-
 κῶς· ταῦτα θὰ δώσω αὐτῷ, ἐὰν
 παύσῃ τῆς ὀργῆς.

⁶ Ὁ Ζηνόδοτος καὶ ὁ Ἀριστο-
 φάνης ἔγραφον κα μ φ θ ἦ τ ω, ὅ-
 περ δὲν ἐπιδιοκιμάζεται.

⁷ Σημαίνει, ὅ τι καὶ τὸ ἀμεί-
 λικτος, σκληρός, ἀδυσώπητος. Ἀ-
 δάμαστος δὲ σημαίνει τὸν ἀκαμ-
 πῆ, τὸν ἀνελεήμονα. Διὰ τοῦτο
 καὶ ὁ Αἰσχύλος ἔλεγε· «μόνος θεῶν
 γὰρ Θάνατος οὐ δώρων ἐρᾷ, οὐδ'
 ἄντι θύων οὐδ' ἐπισπένδων λά-
 θοις, οὐδ' ἔστι βωμός, οὐδὲ παιω-
 νίζεται».

⁸ Διότι ἀφαιρεῖ τὸν βίον, ὅστις
 εἶναι τὸ ὕψιστον ἀγαθόν. Καὶ ἐν
 Γ 454 ὁ ποιητὴς λέγει· «ἴσον γάρ
 σφιν πᾶσαν ἀπήχθετο κηρὶ με-
 λαίνῃ».

⁹ Ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ὑποει-
 ξάτω, ἀλλ' ἐνταῦθα μόνον ἔχει
 ταύτην τὴν σημασίαν· διότι ἀλ-
 λαχοῦ σημαίνει ὑπισχνεῖσθαι. Ἀς
 ὑποχωρήσῃ μοι, διότι καὶ βασιλεὺς

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα Γερήνιος ἱππότης Νέστωρ·
 « Ἀτρεΐδῃ κύδιστε, ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγάμεμνον,
 δῶρα μὲν οὐκέτ' ὄνοστα ¹ διδοῖς Ἀχιλλῇ ἄνακτι·
 ἀλλ' ἄγετε, κλητοὺς ² ὀτρύνομεν, οἳ κε τάχιστα 165
 ἔλθωσ' ἐς κλισίην Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος.
 εἰ δ' ἄγε, τοὺς ³ ἂν ἐγὼν ἐπιόφομαι, οἳ δὲ πιθέσθων.
 Φοῖνιξ ⁴ μὲν πρῶτιστα διίφιλος ἡγησάσθω,
 αὐτὰρ ἔπειτ' Αἴας ⁵ τε μέγας καὶ δῖος Ὀδυσσεύς·
 κηρύκων δ' Ὀδῖος ⁶ τε καὶ Εὐρυβάτης ἅμ' ἐπέσθων. 170
 φέρετε ⁷ δὲ χερσὶν ὕδωρ, εὐφημῆσαι τε κέλεσθε,
 ὄφρα Διὶ Κρονίδῃ ἀρησόμεθ', αἶ κ' ἐλέγησθαι. »
 Ὡς φάτο, τοῖσι δὲ πᾶσιν ἐαδότα ⁸ μῦθον ἔειπεν.

περισσότερων εἶμαι καὶ πρεσβύτερος κατὰ τὴν ἡλικίαν καυχῶμαι, ὅτι εἶμαι.

¹ Ἐκ τοῦ ὄνομα πραραγόμενον τὸ ἐπιθετον σημαίνει ἀξιόβεμπτα, ἀξιοκαταφρόνητα.

² Ἐπιλέκτους, κριτούς.

³ Ὅρα, ὅτι τὸ ἀναφορικὸν προηγέεται τοῦ δεικτικοῦ, ὅπερ ἔχει τὸν δέ. Τὸ ἐφοράω ἐκ τῆς σημασίας τοῦ παρατηρῶ ἀκριβῶς περιπίπτει εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἐκλέγω. Ὅρα β 294.

⁴ Ἐπειδὴ ὁ Φοῖνιξ εἶναι παιδαγωγὸς τοῦ Ἀχιλλέως, ἐγείρεται τὸ ζήτημα, πῶς εὐρέθη ἐνταῦθα. Τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων ἀναγινώσκουμεν παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ· « Ἰστέον δὲ ὅτι τε Φοῖνιξ, ὡς οἱ παλαιοὶ στοχαζονται, ἀπὸ τῆς Ἀχιλλέως σκηνῆς ἐπὶ θεῶν τῆς μάχης ἐλθὼν καὶ χρονίσας περὶ ταῖς τῶν ἀριστέων σκηναῖς ἐπα-

νέρχεται μετὰ τῶν πρέσβων, τῆς ἱεσίας αὐτοῖς συλληψόμενος ». Οὗτος δὲν πέμπεται πρεσβέυσων, διότι συνήθως ἐπρέσβευον δύο ι, 89 καὶ Λ 140. Ἰσως πέμπεται, διότι ἐκθύμως ἐπεθύμει, ὅπως οἱ ἐρίσαντες συνδιαλλαγῶσιν, ὡς γίνεται δηλὸν ἐκ τῶν ἐπομένων στίχ. 614 καὶ ἐξῆς.

⁵ Ὁ μὲν Αἴας ἦτο συγγενὴς τοῦ Ἀχιλλέως, ὁ δὲ Ὀδυσσεύς εἶχε μεγάλην πειθώ.

⁶ Ἀντὶ τοῦ Ὀδίου συνήθως ὁ Ἀγαμέμνων μεταχειρίζεται τὸν Ταλθύβιον. Συμπέμπονται δὲ κήρυκες πρὸς δῆλωσιν, ὅτι ἡ πρεσβεία εἶναι ἐπίσημος.

⁷ Τοῦτο λέγει ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς κήρυκας, ὡς γίνεται δηλὸν ἐκ τοῦ στίχ. 174. Πρὸ τῶν θυσιῶν καὶ τῶν σπονδῶν ἔπλυνον τὰς χεῖρας, Ζ 266.

⁸ Κεῖται κατηγορηματικῶς εἰς

αὐτίκα κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν,
 κοῦροι ¹ δὲ κρητῆρας ἐπεστέφαντο ποτοῖο, 175
 νώμησαν δ' ἄρα πᾶσιν ἐπαρξάμενοι δεπάεσσιν.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σπεῖσάν τ' ἔπιόν θ' ὅσον ἤθελε θυμός,
 ὠρμῶντ' ἐκ κλισίης Ἀγαμέμνωνος Ἀτρεΐδαο.
 τοῖσι δὲ πόλλ' ἐπέτελλε Γερῆνιος ἱππότα Νέστωρ,
 δενδίλλων ² ἐς ἕκαστον, Ὀδυσσῆϊ δὲ μάλιστα, 180
 πειρᾶν ³ ὥς πεπίθοιεν ἀμύμονα Πηλεΐωνα.

Τὼ ⁴ δὲ βάτην παρὰ θῖνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
 πολλὰ μάλ' εὐχομένω γαιηόγῳ ἐννοσιγαίῳ ⁵
 ῥηϊδίως πεπιθεῖν ⁶ μεγάλας φρένας Αἰακίδαο.
 Μυρμιδόνων δ' ἐπὶ τε κλισίας καὶ νῆας ἰκέσθην, 185
 τὸν δ' εὖρον φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ ⁷
 καλῇ δαιδαλέῃ, ἐπὶ δ' ἀργύρεον ζυγὸν ⁸ ἦεν.

τὸ ἐαδόμεν' εἶπε λόγον, ὁ ὁποῖος
 ἦτο ἀρεστός, εὐχάριστος.

¹ Ὁ στίχος οὗτος καὶ ὁ ἐπόμενος ἐρμηνεύονται ἐν Α 470 καὶ 471.

² Τὸ ἔτυμον τοῦ ῥήματος εἶναι ἀμφίβολον· διότι ἄλλοι μὲν παράγουσιν ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης, ἐξ ἧς τὸ ἔδρακον, ὑπόδρα, ὁ δὲ Döderlein παράγει δι' ἀναδιπλασιασμοῦ ἐκ τοῦ ἀχρήστου δένω (ἐξ οὗ τὸ δόναξ). Ὁπωσδήποτε κατὰ τὸν Σχολιαστὴν σημαίνει· «Διανεύων τοῖς ὀφθαλμοῖς»· κατὰ δὲ τὸν Ameis ζωηρῶς βλέπων, βλέμματα ῥίπτων.

³ Ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐπέτελλε.

⁴ Ὁ Αἴας καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς νοοῦνται, διότι οὗτοι κυρίως ἀπετέλουν τὴν πρεσβεΐαν.

⁵ Εὐχονται τῷ Ποσειδῶνι, διότι παρὰ τῇ θαλάσῃ ἐβάδιζον.

⁶ Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐξάγεται ἐκ τοῦ εὐχομένω κατ' ὀνομαστικὴν. Διὰ τοῦ μεγάλας φρένας ἐννοεῖ τὴν ὑπερήφανον διάνοιαν τοῦ Αἰακίδου, τὴν ἀλαζονείαν.

⁷ Τερπόμενον διὰ φόρμιγγος ὀξυτόνου, ὀξυφώνου. Τὸ θηλυκὸν ἔχει ἀνώμαλον, λίγεια. Ἡ θέσις τοῦ Ἀχιλλέως εἶναι ἀρίστη· διότι ὁ μὲν ἀδικήσας ἡττᾶται, κινδυνεύει καὶ ταπεινοῦται, ὁ δὲ ἀδίκηθεις ἄδει.

⁸ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Ζυγὸς ὁ πῆχυς τῆς κιθάρας, ᾧ ἔγκεινται οἱ κόλλαβοι. Οὕτως δὲ λέγονται οἱ πάσσαλοι, ὧν ἐξά-

τὴν ἄρετ' ἐξ ἐνάρων ¹, πόλιν Ἡετίωνος ὀλέσσας·
 τῇ δ' γε θυμὸν ἔτερπεν, αἶδε δ' ἄρα κλέα ² ἀνδρῶν.
 Πάτροκλος δέ οἱ οἶος ἐναντίος ἦστο σιωπῇ, 190
 δέγμενος Αἰακίδην ³, ὁπότε λήξειεν αἰείδων.
 τὼ δὲ βήτην προτέρω ⁴, ἡγεῖτο δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 στὰν δὲ πρόσθ' αὐτοῖο· ταφῶν ⁵ δ' ἀνόρουσεν Ἀχιλλεὺς
 αὐτῇ σὺν φόρμιγγι ⁶, λιπὼν ἔδος ἐνθα θάασσεν.
 ὥς δ' αὐτως Πάτροκλος, ἐπεὶ ἶδε φῶτας, ἀνέστη. 195
 τὼ καὶ δεικνύμενος ⁷ προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεὺς·
 «Χαίρετον· ἦ φίλοι ἄνδρες ἱκάνετον (ἦ τι μάλα χρεώ)⁸,

πτονται αἱ χορδαί, παρὰ τὸ κε-
 κολλησθαι».

¹ Ἐκ τῶν λαφύρων. Περί τῆς
 πόλεως τοῦ Ἡετίωνος ὅρα Ζ 396.
 Ὁ ποιητὴς ἔθηκε τὸ ὀλέσσας
 ἀντὶ τοῦ συνήθους πέρσας, ἐξ-
 αλαπάξας.

² Ἐνδόξους, ἡρωϊκὰς πράξεις.
 Ὁ Ἀχιλλεὺς εἶναι ὁ μόνος ἥρωας,
 ὅστις ᾄδει ἡρωϊκὰ ᾠσματα πρὸς
 τέρψιν. Ἐκ τοῦ ἰδανικοῦ τύπου
 τοῦ Ἀχιλλέως δὲν ἠδύνατο νὰ
 λείπῃ ἡ μουσικὴ.

³ Ἀντὶ νὰ εἴπῃ, δέγμενος, ὁ-
 πότε Αἰακίδης λήξειεν. Περιμέ-
 νων, πότε θέλει παύσει νὰ ψάλλῃ
 ὁ Αἰακίδης.

⁴ Τοπικῶς ληπτέον, δηλ. προ-
 σωτέρω, ὡς καὶ ἐν στίχ. 193.

⁵ Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐξεπλάγῃ ἐπὶ
 τῇ ἀπροσδοκῇ παρουσίᾳ τῶν
 ἡρώων.

⁶ Συνηθέστερον τίθεται ἀπλῇ
 δοτικῇ. Διὰ τὴν ἐκπληξιν δὲν εὖρε

καιρὸν ὁ Ἀχιλλεὺς νὰ καταθέσῃ
 τὴν φόρμιγγα.

⁷ Δεξιόγμενος, φιλοφρονούμενος·
 τοιαύτην σημασίαν ἔχουσι καὶ τὰ
 δεδέχεται, δεῖδέχαστο,
 δεῖδεκτο, δεῖκανάομαι
 καὶ δεῖδίσκομαι.

⁸ Ὁ Παρμενίσκος ἔγραψεν ἱκάνε-
 νετον ἡμετερόνδε, ἐπει-
 ρᾶτο δέ, ὡς φαίνεται, νὰ ἄρῃ τὸ
 σκοτεινόν, ὅπερ κατὰ τὸ φαινόμε-
 νον παρέχει τὸ χωρίον. Ἐκ τῶν
 νεωτέρων ὁ Döderlein γράφει
 οὐσασί· χαίρετον! ἦ φίλοι ἄνδρες
 ἱκάνετον, ἦτοι μάλα χρεώ; καὶ
 ἐρμηνεύει· «Καλῶς ὠρίσατε, ἐρ-
 χεσθε ἀπλῶς ὡς φίλοι πρὸς φιλι-
 κὴν ἐπίσκεψιν; ἢ ἀναγκάζει ἡ-
 μᾶς ἀνάγκη;» Πιθανώτερον ὅμως
 ὁ La Roche, ὁ Koch καὶ ἄλλοι θεω-
 ροῦσιν ὡς παρένθεσιν· βεβαίως
 μεγάλη τις ἀνάγκη βιάζει ὑμᾶς νὰ
 ἔλθῃτε. Ἐκ τοῦ ἱκάνετον πρόπει
 νὰ ἐννοήσωμεν τὸ ἱκάνεμεν.

οἱ μοι σκυζομένω περ Ἀχαιῶν φίλτατοί ¹ ἔστον.»

ᾠς ἄρα φωνήσας προτέρω ἄγε δῖος Ἀχιλλεύς.
εἶσεν δ' ἐν κλισμοῖσι τάπησί ² τε πορφυρέοισιν· 200
αἶψα δὲ Πάτροκλον προσεφώνεεν ἐγγὺς ἔοντα·

«Μεΐζονα ³ δὴ χρητῆρα, Μενoitίου υἱέ, καθίστα,
ζωρότερον ⁴ δὲ ἕραιε, δέπας δ' ἔντυνον ἐκάστω·
οἱ γὰρ φίλτατοι ἄνδρες ἐμῷ ὑπέασι μελάθρῳ.»

ᾠς φάτο, Πάτροκλος δὲ φίλῳ ἐπεπείθεθ' ἑταίρῳ. 205
αὐτὰρ ὅγε ⁵ κρεῖον μέγα κάδβαλεν ἐν πυρὸς αὐγῇ ⁶,
ἐν δ' ἄρα νῶτον ἔθηκ' ὄϊος καὶ πίονος αἰγός,
ἐν δὲ συὸς σιάλοιο ⁷ ῥάχιν τεθαλυῖαν ἀλοιφῇ.

¹ Ἐκ τῶν ἀρχαίων ἄλλοι μὲν ἔγραψαν κατὰ δυῖκόν, ἄλλοι δὲ κατὰ τὸν πληθυντικὸν ἀριθμόν.

² Τάπητες εἶναι τὰ σκεπάσματα τῶν ἐδωλίων, ἣ τὰ προσκεφάλαια, ὡς λέγει ὁ Εὐστάθιος.

³ Αἰτεῖ μεΐζονα κρατῆρα, διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν μελλόντων νὰ πῶσιν ἔμελλε νὰ ᾔῃται μεΐζων.

⁴ Κατὰ τὸν Döderlein ἐκ τοῦ ζόγῃ γίνεται ζοαρός, ἐξ οὗ ζωρός, ὡς τὸ χλωρός ἐκ τοῦ χλοαρός. Οὕτω σημαίνει οἶνον ζωηρόν, δυνατόν. Ἄλλοι ἐρμηνεύουσιν ἄκρατον καὶ ἄλλοι ἀφρίζοντα. Νομίζομεν, ὅτι ὁ Ἀχιλλεύς κελεύει τὸν φίλον, ἵνα κεράσῃ ὀλιγωτέραν ποσότητα ὕδατος. Ἡρόδοτ. VI, 84. «Κλεομένηα δὲ λέγουσι ἠκόντων τῶν Σκυθῶν ἐπὶ ταῦτα ὀμιλεῖεν σφι μεζόνως, ὀμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνευμένου μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων. Ἐκ τούτου

δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. Ἐκτε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἑπεῖν ζωρότερον βούλονται πιεῖν, «ἐπισκύθισον» λέγουσι. Ὅρα, ὅτι ἔθηκε τὸ ἐπίθετον ἄνευ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς ἐν κ 362. «θυμῆρες κεράσσασα». Τόδε κεραῖω εἶναι διάφορος τύπος τοῦ κεράω καὶ κερᾶννυμι.

⁵ Πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν τὸν Ἀχιλλέα, διότι ὁ Πάτροκλος ἡσχολεῖτο περὶ τὴν κρᾶσιν τοῦ οἴνου. Ὁ Εὐφορίων ἐνόμιζεν, ὅτι κρεῖον σημαίνει τὸ κρέας, ὅπερ δέν εἶναι ὀρθόν· διότι σημαίνει σάνιδιον, ἐφ' οὗ ἐκόπτετο καὶ ἡτοιμάζετο τὸ κρέας, κρεατοσάνιδον.

⁶ Ἐπειδὴ ἦτο νύξ, ἐπλησίασε τὸ κρεατοσάνιδον εἰς τὸ πῦρ, ὥπως βλέπη. Ἐν τῷ ὁμηρικῷ αἰῶνι ὁ φωτισμὸς ἦτο ἀτελέστατος.

⁷ Χοίρου σιτευτοῦ, εὐτραφούς. Ἀλοιφήν δὲ λέγει τὴν πιμελήν, τὸ πάχος.

τῷ ¹ δ' ἔχεν Αὐτομέδων, τάμνεν δ' ἄρα δῖος Ἀχιλλεύς.
καὶ τὰ μὲν εὖ μίστυλλε ² καὶ ἀμφ' ὀβελοῖσιν ἔπειρεν, 210
πῦρ δὲ Μενoitιάδης δαῖεν ³ μέγα, ἰσόθεος φῶς.
αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ πῦρ ἐκάη καὶ φλόξ ἐμαράνθη,
ἀνθρακιῇν ⁴ στορέσας ὀβελοὺς ἐφύπερθε τάνυσσεν,
πάσσε ⁵ δ' ἄλδος θείοιο, κρατευτάων ⁶ ἀπαείρας.
αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ὥπτησε καὶ εἰν ἔλεοῖσιν ⁷ ἔχευεν, 215
Πάτροκλος μὲν σῖτον ἑλὼν ἐπένειμε τραπέζῃ
καλοῖς ἐν κανέοισιν, ἀτὰρ κρέα νεῖμεν Ἀχιλλεύς.
αὐτὸς δ' ἀντίον ἵζεν Ὀδυσσεύς θείοιο
τείχου τοῦ ἐτέριοιο ⁸, θεοῖσι δὲ θῦσαι ἀνώγει 220

¹ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Τούτῳ δὲ τῷ Ἀχιλλεῖ ὑπῆρξε τὰ κρέα ὁ Αὐτομέδων, οἷον ὑπέϊχεν αὐτά, ἐκεῖνος δὲ διέτεμεν». Τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἔχεν εἶναι τὰ κρέα, ὅπερ παρελείφθη. Ὁ Αὐτομέδων εἶναι ἡνίοχος τοῦ Ἀχιλλέως, Π 145.

² Περὶ τοῦ ῥήματος, ὅρα ἐν Α 465.

³ Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Πάτροκλος εἶχε κεράσει τὸν οἶνον κατὰ τὴν ἐντολήν, ἣν ἔλαβε παρὰ τοῦ Ἀχιλλέως.

⁴ Σωρὸς ἀνθράκων, ἡ κοινῶς λεγομένη χόβολη. Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ. «Ἀνθρακία δὲ ἀναλόγως ἔχει τῷ μυρμηκίᾳ, πυρκαϊᾳ, ἀχυρμιά, ἔστι δὲ τύπου περιεκτικοῦ. Ὡς γάρ ἡ ἀχυρμιά περιέχει ἀχυρα καὶ μύρμηκας ἡ μυρμηκία, οὕτω καὶ ἀνθρακας ἡ ἀνθρακία».

⁵ Τὸ ἀντικείμενον, τὰ κρέα, λείπει. Ἐπασπάλιζε τὰ κρέατα μὲ θεῖον ἄλας.

⁶ Κρατευταὶ (αἱ) εἶναι τὰ στηρίγματα τῶν ὀβελῶν. Συνήθως ἡ λέξις παράγεται ἐκ τοῦ κράτος, κατὰ δὲ τὴν Döderlein ἐκ τοῦ κέρας, κρατεύω (ἄχρ), ὅπερ δὲν φαίνεται πιθανόν. Ἄλλοι μὲν γράφουσιν ἀπαείρας, ἀλλ' ὁ Ἀρίσταρχος ἀπαείρας τὴν γραφὴν δὲ ταύτην προτιμῶμεν.

⁷ Ἐλεὸς λέγεται ἡ μαγειρική τράπεζα, ἐφ' ἧς κόπτουσι τὰ κρέατα.

⁸ Γενικὴ δηλοῦσα τὴν ἐν τόπῳ στάσιν. Ὁ Ἀχιλλεὺς κάθηται ἀντικρὺ τοῦ Ὀδυσσεὺς ὡς ξένος πρὸς ξενιζόμενον. Κατὰ τὸν Σχολιαστὴν· «Ὡς διαλεξόμενος, οἶδε γὰρ ὅτι αὐτὸς τὴν πρεσβείαν πεπίστευται».

Πάτροκλον, ὃν ἐταῖρον· ὃ δ' ἐν πυρὶ βάλλε θυηλάς ¹.
οἱ δ' ἐπ' ὀνείαθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἱαλλον.
αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο,
νεῦσ' ² Αἴας Φοῖνικι. νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
πλησάμενος δ' οἴνοιο δέπας δεῖδεκτ' Ἀχιλλῆα·
«Χαῖρ', Ἀχιλλεῦ ³. δαιτὸς μὲν εἵσης οὐκ ἐπιδευεῖς ⁴, 225
ἡμὲν ἐνὶ κλισίῃ Ἀγαμέμνωνος Ἀτρεΐδαο
ἡδὲ καὶ ἐνθάδε νῦν· πᾶρα ⁵ γὰρ μενσεϊκέα πολλὰ
δαίνυσθ'· ἀλλ' οὐ δαιτὸς ἐπηράτου ⁶ ἔργα μέμηλεν,
ἀλλὰ λίην μέγα πῆμα ⁷, διοτρεφές, εἰσορόωντες

¹ Ὁ Döderlein καὶ ἄλλοι ἐρ-
μηνεύουσι τὰς θυηλάς θυμιάματα,
ὅπερ δὲν εἶναι πιθανόν. Ὁρθῶς
ἐξηγεῖ ὁ Εὐστάθιος· «ἀπόμοιραν
δηλαδὴ τινὰ τῶν ὀπτηθέντων κρεῶν
κατὰ τινὰ λόγον ἀπαρχῆς». Τῷ
Koch ἐφάνη ἀσύνηθες, ὅτι ὁ Πη-
λεΐδης τὴν θυσίαν καταλείπει τῷ
Πατρόκλῳ.

² Ὁ Αἴας ἔνευσε τῷ Φοῖνικι,
ὅπως οὗτος ἄρξηται τοῦ λόγου,
ἀλλὰ προέλαβεν ὁ Ὀδυσσεύς. Οἱ
ἀρχαῖοι ἀνεζήτησαν τὸν λόγον τού-
του, ὡς ἀναγινώσκωμεν παρ' Εὐ-
σταθίου. «Νόησας δὲ Ὀδυσσεύς,
ὃ καὶ ἐπέτελλε μάλιστα ὁ Νέ-
στωρ, ἀρπάζει τὴν δημηγορίαν
καὶ πρωτολογεῖ λογιζάμενος, ὡς
εἰκός, ἢ πείσειν τὸν Ἀχιλλεῆα καὶ
ἀποίσσασθαι τὸ τῆς πειθοῦς ἀρι-
στεῖον, ἢ εἰ μὴ πείσει, ἀλλὰ τότε
δὴ ὥσπερ δευτέρᾳ τινὶ καὶ τρίτῃ
μηχανῇ κατασεῖσαι τὸν τοῦ θυ-
μοῦ πύργον τῷ Ἀχιλλεῖ τῇ τῶν

οἰκιστῶν δημηγορίᾳ, τοῦ Φοῖνικος
καὶ τοῦ Αἴαντος».

³ Τοῦ Ὀδυσσεύος ὁ λόγος ἔχει
μεγάλην ῥητορικὴν ἀξίαν. Περὶ
ὁμηρικῆς ῥητορικῆς εἵπομεν τὰ
δέοντα ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ. σελ. 26.

⁴ Ἐννοεῖται τὸ ῥῆμα, ἐσμέν.
Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην δεῖπνου.

⁵ Πᾶρα = πάρεστι.

⁶ Ἐκ τῆς ἐπὶ καὶ ἐράω.

Ἀλλὰ δὲν φροντίζομεν περὶ ὀρε-
κτικῆς τροφῆς. Σημειωτέον, ὅτι
ὁ Bentley ἀντὶ ἐπηράτου ἔγρα-
ψεν ἐπήρατα. ὅπερ δὲν ἐπιδο-
κιμᾷ ὁ Ameis· διότι ἡ γενικὴ
ἀρμολογία μᾶλλον εἰς τὴν ἀντίθεσιν.

⁷ Ἀλλὰ λίαν μεγάλην δυστυ-
χίαν βλέποντες. Ὁ ῥήτωρ ἐπανα-
λαμβάνει τὴν κλητικὴν, ὅπως διε-
γείρῃ τὴν προσοχὴν τοῦ Ἀχιλ-
λέως εἰς τὴν ἐπομένην περιγρα-
φὴν τοῦ κινδύνου. Ἀναγινώσκο-
μεν παρὰ τῷ Σχολιαστῇ· «Εἰς
δύο στάσεις διεῖλε τὸν λόγον, τὴν
παρορμητικὴν, τραγωδῆσας τὰς

δείδιμεν· ἐν δοιῇ ¹ δὲ σωσέμεν ἢ ἀπολέσθαι 320
 νῆας εὐσσέλμους, εἰ μὴ σύ γε ² δύσειαι ἀλκὴν.
 ἐγγὺς γὰρ νηῶν ³ καὶ τείχεος αὖλιν ἔθεντο
 Τρῶες ὑπέρθυμοι τηλεκλειτοὶ τ' ἐπίκουροι,
 κηάμενοι πυρὰ ⁴ πολλὰ κατὰ στρατόν, οὐδ' ἔτι φασὶν
 στήσεσθ' ⁵, ἀλλ' ἐν νηυσὶ μελαίνησιν πεσέεσθαι. 235
 Ζεὺς δέ σφι Κρονίδης ἐνδέξια ⁶ σήματα φαίνων
 ἀστράπτει· Ἐκτωρ δὲ μέγα σθέnevί βλεμεαίνων ⁷
 μαίνεται ἐκπάγλως, πίσυνος ⁸ Διί, οὐδέ τι τίει
 ἀνέρας, οὐδὲ θεοὺς ⁹. κρατερὴ δέ ἐ λύσσα δέδυκεν.

συμποράς, εἰς τὸ καλὸν καὶ ἀναγκαῖον καὶ συμφέρον ποιήσας τὴν παρόρμησιν· καὶ εἰς τὴν ἀλλοιωτικήν, ἧς μέρος τὸ ὑπαλλακτικόν· ἀντὶ γὰρ Ἀγαμέμνωνος τὴν στρατιάν ἔλαβεν».

¹ Δοιὴ εἶναι ἡ ἀμφιβολία, ἡ ἀδεβαιότης. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦτου παρήχθη καὶ τὸ ἐνδοιᾶζω. Διὰ τὸ ἐναγώνιον μετέβαλε τὸ ὑποκείμενον τῶν ἀπαρεμφάτων. Ἡ αἰτιατικὴ νῆας ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἀπαρεμφάτῳ ἐπέχει θέσιν ἀντικειμένου, ἐν δὲ δευτέρῳ ὑποκειμένου. Τινὲς πρὸς ἄρσιν τῆς δυσκολίας ταύτης θέλουσι νὰ γραφῇ, σόας ἔμεν.

² Τό γε δίδει μεγάλην ἔμφασιν εἰς τὸ σύ. Οὕτως ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν σωτηρίαν πάντων ἀνάγει εἰς μόνον τὸν Ἀχιλλέα. Ἡ ἀναγνώρισις αὕτη εἶναι ἡ μόνη ἱκανοποίησις τοῦ ἥρωος. Φαίνεται ὀλίγον παράδοξος ἡ φράσις δύεσθαι ἀλκὴν, ἀλλ' εἶναι συνήθης τῷ

Ὀμήρῳ, ὡς Η 164 «θοῦριν ἐπιειμένους ἀλκὴν». Ρ 742 «κρατερὸν μένος ἀμφιβαλόντες». Παράβαλλ. καὶ Σ 157 καὶ Τ 36.

³ Προέταξε τὰς ναῦς, ὅπως δείξῃ τὴν σπουδαιότητα τοῦ κινδύνου. Τὸ δὲ αὖλιν ἔθεντο σημαίνει ἠϋλίσαντο, αὐλισμὸν ἐποίησαν, ἐστρατοπέδευσαν.

⁴ Τὰ πυρὰ εἶναι τὸ φανερόν σημεῖον τοῦ ἀπειλοῦντος κινδύνου.

⁵ Καὶ λέγουσιν, ὅτι δὲν θὰ κρατήσωσι πλέον τὸν ἑαυτὸν των, δὲν θὰ κρατηθῶσιν, ἀλλὰ θὰ πέσωσιν εἰς τὰ μαῦρα πλοῖα.

⁶ Δεξιὰ σημεῖα, αἵσια, νίκην προμηνύοντα.

⁷ Ὅρα Θ 337. Ἡ μνεία τοῦ Ἐκτορος ἐρεθίζει τὸν Ἀχιλλέα.

⁸ Πεποιθὼς τῷ Διί, ὅστις ἀστράπτει.

⁹ Ὁ Ἐκτωρ ἐκ τῆς πεποιθήσεως πρὸς τὸν Δία δὲν σέβεται τοὺς ἄλλους θεοὺς. Ἐν Ν 54 λέγει ὁ ποιητὴς «Ἐκτωρ ὡς Διὸς

ἄρᾱται δὲ τάχιστα φαινόμενα Ἡῶ δῖαν· 240
 στεῦται γὰρ νηῶν ἀποκόψειν ἄκρα κόρυμβα ¹
 αὐτάς τ' ἐμπρήσειν μαλεροῦ πυρός ², αὐτὰρ Ἀχαιοὺς
 δηώσιν παρὰ τῇσιν, ὀρινομένους ³ ὑπὸ καπνοῦ.
 ταῦτ' ⁴ αἰνῶς δείδοικα κατὰ φρένα, μὴ οἱ ⁵ ἀπειλὰς
 ἐκτελέσωσι θεοί, ἡμῖν δὲ δὴ αἴσιμον εἶη 245
 φθίσθαι ἐνὶ Τροίῃ, ἐκὰς Ἀργεος ⁶ ἵπποδότοιο.
 ἀλλ' ἄνα ⁷, εἰ μέμονάς γε καὶ ὀψέ περ υἱας Ἀχαιῶν
 τειρομένους ἐρύεσθαι ὑπὸ ⁸ Τρώων ὀρυμαγδοῦ.
 αὐτῷ τοι ⁹ μετόπισθ' ἄχος ἔσσεται, οὐδέ τι μῆχος ¹⁰

εὔχετ' ἐρισθενέος παῖς εἶναι».

¹ Ἡ λέξις παράγεται ἐκ τῆς αὐτῆς ρίζης, ἐξ ἧς καὶ ἡ κόρυς, κορυφή καὶ σημαίνει τὰ ἀκροστούλια ἢ τὰ ἀφλάστα. Θέλει δὲ νὰ ἀποκόψῃ ταῦτα, ἢ διότι ἔμελλον νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς τρόπαια, ἢ διότι εἶχον ἐντετυπωμένους θεοὺς, ὅπως μὴ κατακαῶσι τὰ ἀγάλματα, ὡς λέγει ὁ Σχολιαστής.

² Ἐνταῦθα περιέμεναι τις δοτικὴν, ἀλλ' ἡ τοιαύτη σύνταξις εὔρηται καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς ἐν Β 415.

³ Ταρπτομένους· ἄλλοι ὅμως γράφουσιν ἀτυζομένους ὡς ἐν Θ 183, ὅπερ δὲν ἐπιδοκιμάζεται.

⁴ Τὰ εἰρημένα ἐν τοῖς στίχοις 240—243.

⁵ Προστίμησε τὴν δοτικὴν χαριστικὴν ἀντὶ νὰ εἴπῃ αὐτοῦ.

⁶ Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ «φανερῶς διὰ τοῦ Ἀργεος Ὀδυσσεύς τὰς τῶν ὅλων χώρας δηλοῖ ὅσοι

κατὰ Τροίας ἐστρατεύσαντο, ἐκ μέρους ἀξιολογώτατου δηλώσας ἐκείνας».

⁷ Ἄνα=ἀνάστηθι, ὡς Ζ 331, Σ 178 καὶ σ. 13. Τὸ μέμονας εἶναι παρακείμενος (ἐκ τῆς ρίζης μα, ἐξ ἧς τὸ μέμα) ἔχων σημασίαν ἐνεστώτος. Διὰ τοῦ ὀψέ ὑποδεικνύει ὁ ῥήτωρ, ὅτι ἡ βοήθεια ἦτο ἀνάγκη νὰ γείνη πρότερον.

⁸ Τὸ ἐμπρόσθετον ἡδύνατο νὰ ἀνῆκῃ εἰς τὸ τειρομένους, ὡς ἐν κ 78 «τείρετο δ' ἀνδρῶν θυμὸς ὑπ' εἰρεσίης ἀλεγεινῆς», ἀλλὰ πιθανώτερον εἰς τὸ ἐρύεσθαι, ὡς ἐν Ρ 645· διότι οἱ Ἀχαιοὶ δὲν φθείρονται ὑπὸ τοῦ θορόδου τῶν Τρώων, ἀλλὰ κινδυνεύουσι καὶ πρόκειται νὰ σωθῶσιν.

⁹ Τινὲς τῶν κριτικῶν γράφουσιν αὐτῷ σοί, ἀλλὰ πάντα τὰ χειρόγραφα ἔχουσιν αὐτῷ τοι, ὅπερ προτιμητέον.

¹⁰ Οὐδέ τι μῆχος=ἀμήχανον.

ῥεχθέντος ¹ κακοῦ ἔστ' ἄκος εὔρεϊν· ἀλλὰ πολὺ πρὶν 250
 φράξεν ὅπως Δαναοῖσιν ἀλεξήσεις κακὸν ἦμαρ ².
 ὦ πέπον ³, ἦ μὲν σοὶ γε πατὴρ ἐπετέλλετο Πηλεὺς
 ἦματι τῷ ὅτε σ' ἐκ Φθίης ⁴ Ἀγαμέμνονι πέμπεν·
 τέκνον ἐμόν, κάρτος μὲν Ἀθηναίῃ τε καὶ Ἥρῃ ⁵
 δώσουσ', αἶ κ' ἐθέλωσι, σὺ δὲ μεγαλήτορα θυμόν 255
 ἴσχειν ἐν στήθεσσι· φιλοφροσύνη ⁶ γὰρ ἀμείνων·
 ληγέμεναι δ' ἐρίδος κακομηχάνου, ὅφρα σε μᾶλλον ⁷
 τίωσ' Ἀργείων ἡμὲν νέοι ἢ δὲ γέροντες·
 ὥς ἐπέτελλ' ὁ γέρων, σὺ δὲ λήθεται ⁸. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν
 παύε, ἔα δὲ χόλον θυμαλγέα ⁹· σοὶ δ' Ἀγαμέμνων 260
 ἄξια δῶρα δίδωσι ¹⁰ μεταλλήξαντι χόλοιο.
 εἰ δέ ¹¹, σὺ μὲν μευ ἄκουσον, ἐγὼ δὲ κέ τοι καταλέξω
 ὅσσα τοι ἐν κλισίῃσιν ὑπέσχετο δῶρ' Ἀγαμέμνων,
 ἔπει' ἀπύρους τρίποδας, δέκα δὲ χρυσοῖο τάλαντα,

Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Οὐδε-
 μία ἔσται μηχανὴ τοῦ κακοῦ πρα-
 χθέντος θεραπείαν εὔρεϊν».

¹ Προέταξε τὴν μετοχὴν μετ'
 ἐμφάσεως. Τοῦτο ὑπομνησκει
 τὴν πολυθρύλητον ῥῆσιν ἐν Υ' 198
 «ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω».

² Ἐνταῦθα δηλοῖ τὸν θάνατον.

³ Ἀγαπητέ, βέλτιστε. Ἐπα-
 ναλαμβάνει τὴν προσφώνησιν,
 ὅπως ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν
 τοῦ Ἀχιλλέως ἐπὶ τῶν ἐπομένων.

⁴ Ὁ Ὀμηρὸς ἀγνοεῖ τὸν μῦ-
 θον, ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς ἔστρατεύ-
 σατο ἐπὶ Τροίαν ἐκ Σκύρου. Ὅρα
 Δ 766.

⁵ Ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἡ Ἥρα ἦσαν
 φίλαι καὶ προστάτιδες τοῦ Ἀχιλ-
 λέως ἐκ νεανικῆς ἡλικίας.

⁶ Φιλοφροσύνη εἶναι ἡ φιλικὴ
 διάθεσις, ἡ πρῶτης, ἥς τὸ ἀν-
 τίθετον ἡ ἔρις. Ταῦτα λέγων ὁ
 Πηλεὺς ἐγίνωσκε τὸν φιλόνηκον
 τοῦ υἱοῦ χαρακτῆρα.

⁷ Περισσότερον ἐν ταύτῃ τῇ
 ιδιότητι ἢ ἐν τῇ ἀντιθέτῳ.

⁸ Δὲν λέγει ἀμελεῖς, ἀλλὰ λή-
 θεται, ὅπως μὴ λίαν προσβάλῃ τὸν
 Ἀχιλλέα.

⁹ Ὅργην λυποῦσαν τὴν καρ-
 διαν, ἀλγινήν. Τὸ ἐπίθετον δέον
 νὰ ληφθῇ κατηγορηματικῶς, δηλ.
 θυμαλγέα οὖσαν, ἄφες τὴν ὀργήν,
 διότι λυπεῖ τὴν καρδίαν.

¹⁰ Ὑπασχνεῖται νὰ δώσῃ, ἢ
 εἶναι ἄξιός νὰ δώσῃ.

¹¹ Ἐννοεῖται τὸ βούλει, ὡς
 πολλαχοῦ.

αἰθωνας¹ δὲ λέβητας εἴκοσι, δώδεκα δ' ἵππους 265
 πηγυρὺς ἀθλοφόρους, οἳ ἀέθλια ποσσὶν ἄροντο.
 οὐ κεν ἀλῆϊος εἴη ἀνὴρ, ὥς τόσσα γένοιτο,
 οὐδέ κεν ἀκτῆμων ἐριτίμοιο χρυσοῖο,
 ὅσος Ἀγαμέμνωνος ἵπποι ἀέθλια ποσσὶν ἄροντο.
 δώσει δ' ἐπτὰ γυναῖκας, ἀμύμονα ἔργα ἰδυίας, 270
 Λεσβίδας, ἃς, ὅτε Λέσβον εὐκτιμένην ἔλες αὐτός,
 ἐξέλεθ', αἱ τότε κάλλει ἐνίκων φῦλα γυναικῶν.
 τὰς μὲν τοι δώσει, μετὰ δ' ἔσσεται ἦν τότε ἀπηύρα
 κούρη Βρισηΐας· ἐπὶ δὲ μέγαν ὄρκον ὁμεῖται
 μήποτε τῆς εὐνῆς ἐπιζήμεναι ἢ δὲ μιγῆναι, 275
 ἢ θέμις ἐστίν, ἄναξ, ἦτ' ἀνδρῶν ἢ τε γυναικῶν.
 ταῦτα μὲν αὐτίκα πάντα παρέσσεται· εἰ δέ κεν αὐτε
 ἄστυ μέγα Ποιάμοιο θεοὶ δώσωσ' ἀλαπάξαι,
 νῆα ἄλῃς χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ νηήσασθαι
 εἰσελθὼν, ὅτε κεν δατεώμεθα ληϊδ' Ἀχαιοί, 280
 Τρωιάδας δὲ γυναῖκας εἴκοσιν αὐτὸς ἐλέσθαι,
 αἷ κε μετ' Ἀργεῖην Ἑλένην κάλλισται ἔωσιν.
 εἰ δέ κεν Ἀργος ἰκοίμεθ' Ἀχαιϊκόν, οὔθαρ ἀρούρης,
 γαμβρός κέν οἱ ἔοις· τίσει δέ σε ἴσον Ὀρέστη,
 ὅς οἱ τηλύγετος τρέφεται θαλίῃ ἐνὶ πολλῇ. 285
 τρεῖς δέ οἱ εἰσι θύγατρες ἐνὶ μεγάρῳ εὐπῆκτω,
 Χρυσόθεμις καὶ Λαοδίκη καὶ Ἰφιάνασσα·
 τάων ἦν κ' ἐθέλησθα, φίλην ἀνάεδνον ἄγεσθαι
 πρὸς οἶκον Πηλῆος· ὁ δ' αὖτ' ἐπὶ μείλια δώσει
 πολλὰ μάλ', ὅσος οὐ πῶ τις ἐῖς ἐπέδωκε θυγατρί. 290
 ἐπτὰ δέ τοι δώσει εὐναιόμενα πτολίεθρα,

¹ Οἱ στίχοι 264—299 δὲν ἐρ- μεταβολῶν, αἵτινες ἦσαν ἀναγ-
 μηνέονται· διότι εἶναι οἱ αὐτοὶ κυῖαι διὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ προσ-
 οἱ ἐν 122—157 μετὰ ἐλαχίστων ὥπου.

Καρδαμύλῃν Ἐνόπῃν τε καὶ Ἴρῃν ποιήσασαν,
 Φηράς τε Ζαθέας ἥδ' Ἀνθειαν βαθύλειμον,
 καλὴν τ' Αἴπειαν καὶ Πήδασον ἀμπελόεσσαν.
 πᾶσι δ' ἐγγὺς ἄλός, νέαται Πύλου ἡμαθόεντος· 295
 ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύρρηνες πολυβοῦται,
 οἳ κέ σε δωτίνῃσι θεὸν ὧς τιμήσουσιν
 καὶ τοι ὑπὸ σκῆπτρῳ λιπαρὰς τελέουσι θέμιστας.
 ταῦτά κέ τοι τελέσειε μεταλλήξαντι χόλοιο.
 εἰ δέ τοι Ἀτρεΐδης μὲν ¹ ἀπήχθετο κηρόθι μᾶλλον, 300
 αὐτὸς ² καὶ τοῦ δῶρα, σὺ δ' ἄλλους περ Παναχαιοὺς ³
 τειρομένους ἐλάειρε κατὰ στρατὸν ⁴, οἳ σε θεὸν ὧς
 τίσουσ'· ἦ γὰρ κέ σφι ⁵ μάλα μέγα κῦδος ἄροιο.
 νῦν ⁶ γάρ χ' Ἔκτωρ ἔλοις, ἐπεὶ ἂν μάλα τοι σχεδὸν ἔλθοι
 λύσσαν ἔχων ⁷ ὅλοήν, ἐπεὶ οὐ τινά φησιν ὁμοῖον 305
 οἷ ⁸ ἔμεναι Δαναῶν, οὓς ἐνθάδε νῆες ἔνεικαν.»

¹ Ἡ ἀντίθεσις γίνεται εἰς τὸ σὺ δ' ἐ. Ἀξίον σημειώσεως, ὅτι ἐν τῷ ὑποθετικῷ λόγῳ ὑπάρχει ἀντίθεσις. Τὸ δὲ μᾶλλον δηλοῖ, περισσότερον ἢ ὥστε νὰ συνδιαλαγῇς.

² Ἐπειδὴ ἐπεξηγεῖ τὸ Ἀτρεΐδης, ἥρκει μόνον τὸ αὐτός, ἀλλ' ἐπεκτείνει τὴν ἔννοιαν. Τὸ τ οὐ ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀμέσως προηγούμενον αὐτός, ὡς καὶ ἐν Δ 28.

³ Ὁ Σχολιαστής παρατηρεῖ· «Αὐτῶν τὴν εὐκλειαν, δείκνυσιν ὡς πρὸς αὐτοὺς ἐστὶν ἡ πράξις».

⁴ Προσδιορίζει τὸ τειρομένους· ἐλέει τοὺς Παναχαιοὺς, διότι καταπονοῦνται κατὰ τὸ στρατόπεδον.

⁵ Παρ' αὐτοῖς, ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, ὡς ἐν Δ 95.

⁶ Τὸ ἐπίρρημα προτάσσει μετὰ τόνου ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ παρελθόν, ὅτε ὁ Ἔκτωρ ἀπέφευγε τὴν μάχην πρὸς τὸν Ἀχιλλέα.

⁷ Περιέχει τὴν αἰτίαν τοῦ σχεδὸν ἔλθοι. Ὁ Ἔκτωρ σωφρονῶν δὲν ἠδύνατο νὰ πλησιάσῃ τὸν Ἀχιλλέα· ἐπειδὴ ὅμως κατέχεται ὑπὸ δλεθρίας λύσσης, δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο.

⁸ Ἐν ἄρχῃ τοῦ στίχου πρὸς ἔμφασιν λέγει, ὅτι κανεὶς ἐκ τῶν Δαναῶν δὲν εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν ἑαυτὸν του (τὸν Ἔκτορα) ἐξ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἐκόμισαν ἐδῶ τὰ πλοῖα. Ὅρα, ὅτι ὁ πανοῦργος

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
 «Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 χρὴ μὲν δὴ τὸν μῦθον ἀπηλεγέως ¹ ἀποσιπῶν,
 ἥ περ ² δὴ φρονέω τε καὶ ὡς τετελεσμένον ἔσται, 310
 ὥς μή μοι τρύζητε ³ παρήμενοι ἄλλοθεν ἄλλος.
 ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Ἀἴδαο πύλῃσιν ⁴,
 ὃς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ εἴπῃ.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἔρέω, ὥς μοι δοκεῖ εἶναι ἄριστα.
 οὗτ' ἐμέ γ' Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα πεισέμεν οἶω 315
 οὗτ' ἄλλους Δαναοὺς ⁵, ἐπεὶ οὐκ ἄρα ⁶ τις χάρις ἦεν

Ὀδυσσεὺς δὲν λέγει τῶν νῦν μαχομένων, ἀλλὰ περιλαμβάνει καὶ τὸν Ἀχιλλέα, ὅπως τὸ φιλότιμον τοῦτου κεντρίσῃ.

¹ Κατὰ τινὰς μὲν ἐκ τοῦ ἀ π ο λ έ γ ω, κατ' ἄλλους δὲ ἐκ τῆς ἀ π ὀ καὶ ἀ λ έ γ ω, ὡς τὰ ν η λ ε γ ή ς καὶ ἀ ν η λ ε γ ή ς. Σημαίνει λοιπὸν ἀφροντίστως, ἀπροκαλύπτως· ἔχω καθῆκον νὰ ἐκφράσω τὴν γνώμην μου ἄνευ προφυλάξεως.

² Ἡ πρότασις αὕτη ἐπεξηγεῖ τὸ ἀ π η λ ε γ έ ω ς. Ἐνταῦθα καὶ ἐν τοῖς ἐπομένοις παρατηρεῖται ἔμμεσος προσβολὴ κατὰ τοῦ πολυμηχάνου Ὀδυσσεως, ὅστις ῥητορικῶς ἐπειράθη νὰ πείσῃ τὸν Ἀχιλλέα.

³ Ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει· «Ἔστι δὲ τρύζειν τὸ πολυλογεῖν ἢ πολυφωνεῖν, ἐξ οὗ καὶ τρυγῶν, ἣν ἡ παροιμία ἐπὶ σκώμματι τῶν πολυλογούντων παραλαμβάνει, λαιστέρους τρυγόνων τοὺς τοιοῦ-

τους καλοῦσα». Ἡ λέξις εἶναι πεποιημένη. Διὰ τοῦ λόγου τούτου ὁ Ἀχιλλεὺς θέλει νὰ κόψῃ τὸν λόγον, ὅπως μὴ παρακαλέσωσιν οἱ ἄλλοι.

⁴ Δηλοῖ τὸν ἔσχατον βαθμὸν τοῦ μίσους, ὡς ἐν Γ' 454. Ἡ παραβολὴ εἶναι καλὴ, ἣν ἐπεξηγεῖ ὁ Σχολιαστὴς· «Διὰ τὸ κρυφίνου καὶ τὸ τοῦ νοῦς σκοτεινὸν Ἀδὴ παρεικάζει τὸν ἐπὶ κακῷ κρυπτόν».

⁵ Ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς παρώτρυνε τὸν Ἀχιλλέα, ὅπως ἐλεήσῃ τοὺς Παναχαιοὺς (301), οὗτος δὲ τοὺς αὐτοὺς ὀνομάζει Δαναοὺς ἐκ τῶν κατ' ἐξοχὴν ὑπηκόων τοῦ Ἀγαμέμνονος. Θεωρεῖ δὲ ὡς ἐνόχους πάντας τοὺς Ἀχαιοὺς ἃ τε μὴ κωλύσαντας τὴν βίαν τοῦ ἡγεμόνος, Α' 299.

⁶ Ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἐδείχθη. Τὸ νὰ μάχωμαι δὲν ἦτο ἀντικείμενον εὐγνωμοσύνης.

μάρνασθαι δηΐοισιν ἐπ' ἀνδράσι νωλεμές ¹ αἰεΐ.
 ἴση μοῖρα ² μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζοι ³.
 ἐν δὲ ἰῇ ⁴ τιμῇ ἡμὲν κακὸς ἡδὲ καὶ ἐσθλός.
 κάτθαν' ⁵ ὁμῶς ὃ τ' ἀεργὸς ἀνὴρ ὃ τε πολλὰ ἐοργώς. ³²⁰
 οὐδὲ τί μοι περίκειται ⁶, ἐπεὶ πάθον ἄλγεα θυμῷ,
 αἰὲν ἐμὴν ψυχὴν παραβαλλόμενος ⁷ πολεμίζειν.
 ὥς δ' ὄρνις ἀπτῆσι ⁸ νεοσσοῖσι προφέρῃσιν
 μάστακ' ⁹, ἐπεὶ κε λάβῃσι, κακῶς ¹⁰ δ' ἄρα οἱ πέλει αὐτῇ,

¹ Ἀδιαλείπτως. Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «Καὶ ὅρα ὡς ἡρμηνευσσε τὸ νωλεμές διὰ ταύτοσήμου τοῦ αἰεΐ. Ἔστι δὲ καὶ ἀπτικὸν τὸ σχῆμα, ὅμοιον τῷ, λίαν πάνυ, καὶ τοῖς τοιούτοις».

² Ἴσον δίκαιον, ἴση τιμή, ἴση ἀμοιβὴ ὑπάρχει εἰς τὸν μὴ πολεμοῦντα καὶ εἰς τὸν πολεμοῦντα. Τὸ μένοντι πληρέστερον ἤθελεν εἶναι, μένοντι ὁπισθε, ὡς ἐν στίχ. 332 ἢ ἀπὸ πολεμίου, ὡς ἐν Σ 64.

³ Ἡ πρότασις αὕτη καίται ἀντιδοτικῆς πολεμίζοντι, ἣν ἀπαιτεῖ τὸ ἴση.

⁴ Ἐν ᾧ ἡ ὀνομαστικὴ εἶναι ἴος, ἴη, ἴον, ἐν τῇ γενικῇ καὶ δοτικῇ καταβιβάζεται ὁ τόνος. Ὁρθῶς ἐρμηνεύει ὁ Σχολιαστής· «Ἐν δὲ τῇ αὐτῇ τιμῇ καὶ ὁ δειλὸς καὶ ὁ ἀνδρεῖος».

⁵ Γνωμικὸς ἀόριστος. Ἡ γνώμη αὕτη ὡς μὴ ἀρμύζουσα ἐνταῦθα θεωρεῖται ὡς μεταγενεστέρα προσθήκη. Δύναται ὅμως νὰ νοηθῇ ὡς ἐπέκτασις τῆς ἰδέας τῆς ἀδιαφορίας πρὸς τὸν ἀγαθόν.

⁶ Κατὰ τὸν Εὐστάθιον· «Ἀντὶ τοῦ περισσόν τι καὶ ὡς κειμήλιον καίται».

⁷ Ἐκθέτων τὴν ζωὴν μου εἰς κίνδυνον, ὡς ψυχὰς παρθέμενοι γ 74 καὶ ι 255 σφάς παρθέμενοι κεφαλάς β 237.

⁸ Ὁ Παραφραστής ἐρμηνεύει· ἴπτασθαι μὴ δυναμένους, ἀπτέρους. Ἡ παραβολὴ αὕτη τὸν μὲν Ἀχιλλεῖα λίαν ἐξαίρει τοὺς δὲ Ἀχαιοὺς λίαν ταπεινοῖ, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Σχολιαστής· «Εἰς τὸ ἐπιδεικτικὸν ἐρχόμενος διὰ τῆς κηδεμονίας αὖξει τὴν ἡμῶν, τοσοῦτον προὔχειν φάσκων Ἑλλήνων, ὅσον μήτηρ νεοσσῶν».

⁹ Τινὲς θεωροῦσι δοτικὴν καὶ ἄλλοι αἰτιατικὴν, ὅπερ πιθανώτερον· διότι ἂν ληθῇ ὡς δοτικὴ (ὀργανική), δεῖον νὰ ἐννοήσωμεν ἔξωθεν τὸ ἀντικείμενον. Οἱ γλωσσόγραφοι τὴν λέξιν μάστακα ἐξήγουν ἀκρίδα, ὅπερ ὑπὸ τε τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων δὲν ἐπιδόκιμάζεται. Κατὰ τὸν Döderlein ἡ λέξις εἶναι συγγενὴς τοῦ μασσασθαι, ἔχει δὲ ἐνεργητικὴν

ὥς καὶ ἐγὼ πολλὰς μὲν ἄδ' πνους νύκτας ἴαυον ¹, 325
 ἥματα δ' αἱματόεντα ² διέπρησσον πολεμίζων,
 ἀνδράσι μαρνάμενος ³ ὅρων ἔνεκα σφετεράων.
 δώδεκα δὲ σὺν νηυσὶ πόλεις ⁴ ἀλάπαξ' ἀνθρώπων,
 πεζὸς ⁵ δ' ἔνδεκά φημι κατὰ Τροίην ἐρίβωλον·

καὶ παθητικὴν σημασίαν καὶ κατ' ἐκείνην μὲν σημαίνει τὸ στόμα (ὅπερ μασσᾶται), κατὰ ταύτην δὲ τὸ μάσημα ἢ τὴν μεμασημένην τροφήν, ὡς ἐνταῦθα.

¹⁰ Ἡ πρότασις αὕτη, ἥτις περιέχει τὸ κύριον σημεῖον τῆς παραβολῆς, κατέστη ἀνεξάρτητος τῆς προηγουμένης. Ἡ παροχὴ τροφῆς εἰς τοὺς νεοσσούς γίνεται ἐπὶ κακῷ τῆς μητρός, διότι στερεῖται τῆς ἀναγκαίας τροφῆς.

¹ Πολλὰς νύκτας ἄπνους διηγόν' τὸ ἴδιον πάθος εἰς τὰς νύκτας μετήνεγκεν.

² Ἡματα αἱματόεντα λέγονται αἱ ἡμέραι, ἐν αἷς χύνεται πολὺ αἷμα. Ἐπεξηγεῖται δὲ ἡ τολμηρὰ φράσις διὰ τοῦ πολεμίζων.

³ Ἐπεξηγεῖ τὸ πολεμίζων. Ἐνταῦθα γεννᾶται τὸ ζήτημα, ἂν ἐννοῇ ἐλληνικὰς ἢ Τρωικὰς γυναῖκας. Ὁ Εὐστάθιος δεχόμενος τὸ πρῶτον περιπίπτει εἰς δυσκολίαν· «Ὅτι θυμούμενος ὁ Ἀχιλλεὺς λέγει τι καὶ παρὰ τὴν ἀλήθειαν ἐν τῷ εἰπεῖν μάχεσθαι αὐτὸν τοῖς Τρωσὶν ἔνεκα τῶν ἐλληνικῶν γυναικῶν. Πάντως γὰρ διὰ μίαν τὴν Ἑλένην ἐμάχετο, οὐ διὰ πολλὰς». Τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν δέχεται καὶ ὁ Κουή ἐννοῶν

διὰ μὲν τοῦ ἀνδράσι τὸν Μενέλαον διὰ δὲ τοῦ ὁ ὄρων τὴν Ἑλένην, ὅπερ ἀπίθανον. Διότι καὶ τὰ πληθυντικὰ δὲν ἀρμόζουσιν ἐνταῦθα καὶ ἡ δοτικὴ ἀνδράσι παρὰ τῷ μάρνασθαι δηλοῖ τοὺς πολεμίους καὶ οὐχὶ τοὺς συμμάχους, οἷος ὁ Μενέλαος. Ὡστε σημαίνει, μαχόμενος οὐχὶ ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἀνδρῶν ἔνεκα τῶν γυναικῶν τῶν. Ὁ λόγος εἶναι περὶ τῶν αἰχμαλωτῶν, ἃς ἐκπορθῶν πόλεις ὁ Ἀχιλλεὺς ἐλάμβανε λάφυρα καὶ αἷτινες ἐδίδοντο τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἀχαιῶν. Τοιαύτη ἦτο ἡ Χρυσῆς, ἡ Βρισηΐς, ἡ Διομήδη καὶ ἡ Ἴφις, ἣν ὁ Ἀχιλλεὺς ἐδώρησατο τῷ Πατρόκλῳ I 667. Ἡ ἐρμηνεία αὕτη ἀρμόζει καὶ εἰς τὸ ἐπόμενον χωρίον, ἐν ᾧ ἀριθμεῖ τὰς πόλεις, ἃς ἐξεπόρθησεν καὶ ἐξ ὧν ἔλαβε γυναῖκας.

⁴ Τινὰς τῶν πόλεων τούτων ὀνομάζει ὁ ποιητής, ὡς τὴν Θήβην 366, Β 691, τὴν Λυρνησσὸν Β 691, Τ 296 τὴν Πηδασσὸν Γ 91, τὴν Τένεδον Δ 625, τὴν Λέσβον I 129 καὶ τὴν Σκυρόν I 668.

⁵ Ἀντὶ τοῦ ἀναφορικοῦ σχήματος, ἐνδεκά δὲ πεζός, μετεχειρίσθη τὸ χιαστόν. Εἰς τὸ

τάων ἐκ πασέων κειμήλια πολλὰ καὶ ἐσθλά 330
 ἐξελόμην ¹, καὶ πάντα φέρων Ἀγαμέμνονι δόσκον
 Ἀτρεΐδῃ· ὁ δ' ὀπίσθε ² μένων παρὰ νηυσὶ θοῇσιν
 δεξάμενος διὰ παῦρα δασάσκετο, πολλὰ δ' ἔχεσκεν.
 ἄλλα ³ δ' ἀριστήεσσι δίδου γέρα καὶ βασιλεῦσιν·
 τοῖσι μὲν ἔμπεδον κεῖται, ἐμεῦ δ' ἀπὸ μούνου Ἀχαιῶν
 εἴλετ', ἔχει δ' ἄλογον ⁴ θυμαρέα· τῇ παριαύων ⁵ 336
 τερπέσθω. τί δὲ δεῖ ⁶ πολεμιζέμεναι Τρώεσσιν
 Ἀργεῖους; τί δὲ λαὸν ἀνήγαγεν ἐνθάδ' ἀγείρας

φημι ἐννοεῖται ἐκ τοῦ προηγούμενου στίχου τὸ ἀλαπάξαι.

¹ Ὁρα, ὅτι ἐνταῦθα μὲν εἶπε τὸ ῥῆμα κατ' ἀόριστον, ἐν δὲ τοῖς ἐπομένοις κατὰ παρατατικὸν πρὸς δῆλωσιν τοῦ εἰς ἐκάστην περιῆσιν. Ἐνταῦθα δὲν ἦτο ἀναγκαῖα τοιαύτη δῆλωσις ἐνεκα τοῦ ἐκ πασέων.

² Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ στρατηγοῦ, τὸ ὀπίσθε μένειν ἐλέγχει δειλίαν. Ὁ λόγος ἔχει πολλὴν πικρὰν εἰρωνείαν.

³ Εὐφωῶς ὁ Bekker διορθοῖ εἰς ἄσφα, ὡς καὶ ἐν στίχ. 367. Ἡ διόρθωσις δὲν εἶναι ἀτυχὴς καὶ ἡδύνατο νὰ εἰσυχθῇ εἰς τὸ κείμενον, ὡς ποιεῖ ὁ Koch. Ἀριστοὶ εἶναι οἱ ὑπὸ τοὺς βασιλεῖς διοικηταὶ μικροτέρων στρατιωτικῶν σωμάτων. Τὸ γέρα κεῖται κατηγορηματικῶς..

⁴ Δὲν σημαίνει τὴν νόμιμον σύζυγον, ἥτις εἶναι κοῦριδιη ἄλοχος, ἀλλὰ τὴν παλλακίδα. Ὁρ. σημ. εἰς Α 114. Θυμαρῆς

ἄλογος λέγεται ἡ ἀρέσκουσα εἰς τὴν ψυχὴν, ἡ ἀγαπητή.

⁵ Παρὰ ταύτῃ κοιμώμενος, παρακαθεύδων.

⁶ Τὸ ἀπρόσωπον δεῖ μόνον ἐνταῦθα ἀπαντᾷ παρ' Ὀμήρῳ, ἀλ-λαχοῦ δὲ ὑπάρχει τὸ χρή, χρεώ ἐστιν. Ἀλλὰ διὰ τί πρέπει νὰ πολεμῶσιν οἱ Ἀργεῖοι ἐναντίον τῶν Τρώων; Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο τοῦ Ἀχιλλέως εἶναι ἰσχυρόν· διότι δεικνύει, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ἀφελὼν τὴν Βρισηίδα ἀπὸ τοῦ Ἀχιλλέως τὴν αἰτίαν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἐμηδένισεν. Ὁρθῶς δὲ ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ «Πρακτικὸς ὁ λόγος, δεικνύς τὸν Ἀγαμέμνονα ἢ ἀσύνητον ἢ ἄδικον. Εἰ μὲν γὰρ μικρὸν ἡγεῖται τὸ ἀδικοῦναι περὶ γυναῖκα, πολεμεῖν οὐκ ἔδει περὶ Ἑλένης» ἀσύνητος οὖν ἐστὶ περὶ μικρᾶς αἰτίας πολεμῶν. Εἰ δὲ χαλεπὸν καὶ μέγα, πῶς ἄπερ παθὼν ὑπ' ἄλλοφύλων ἀγανακτεῖ, ταῦτα εἰς τοὺς φίλους ποιῶν οὐκ ἄδικεῖν νομίζει;».

Ἀτρεΐδης ; ἢ οὐχ Ἑλένης ἕνεκ' ἡυκόμοιο ;
 ἢ μοῦνοι ¹ φιλέουσ' ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων 340
 Ἀτρεΐδαι ; ἐπεὶ ² ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἐχέφρων,
 τὴν αὐτοῦ ³ φιλεῖ καὶ κήδεται, ὥς καὶ ἐγὼ τὴν
 ἐκ θυμοῦ ⁴ φίλεον, δουρικτητὴν περ ἐοῦσαν.
 νῦν δ' ⁵ ἐπεὶ ἐκ χειρῶν γέρας εἴλετο καὶ μ' ἀπάτησεν,
 μή μευ πειράτω ⁶ εὖ εἰδότος· οὐδέ με πείσει. 345
 ἀλλ', Ὀδυσσεῦ, σὺν σοί τε καὶ ἄλλοισιν βασιλεῦσιν
 φραζέσθω νήεσσιν ἀλεξέμεναι δῆϊον πῦρ.
 ἢ μὲν δὴ μάλα πολλὰ ⁷ πονήσατο νόσφιν ἐμεῖο,
 καὶ δὴ τεῖχος ἔδειμε, καὶ ἤλασε τάφρον ἐπ' αὐτῷ
 εὐρεῖαν, μεγάλην, ἐν δὲ σκόλοπας κατέπηξεν· 350
 ἀλλ' οὐδ' ὥς ⁸ δύναται σθένος Ἑκτορος ἀνδροφόνοιο

¹ Τοῦτο λέγει ὁ Ἀχιλλεὺς σαρκαστικῶς. Καθιστῶν τὸ πρῶγμα γενικὸν δεικνύει, ὅτι ἔγκειται τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ἵνα ἕκαστος ἀγαπᾷ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα.

² Αἰτιολογεῖ τὴν ἄρνησιν τὴν ἐξαγομένην ἐκ τῆς ἡγουμένης ἐρωτήσεως. Τὸ ἀγαθὸς καὶ ἐχέφρων εἶναι κατηγορούμενα.

³ Δηλαδή ἄλογον, ὅπερ νοεῖται ἐκ τῶν ἡγουμένων. Ὁ Σχολιαστής λέγει· «Πτολεμαῖος δασύνει, νομίζων τὸ πλήρες εἶναι ἑαυτοῦ, ἀγνοῶν ὅτι Ὀμηρος οὐδέποτε συνθέτῳ κέχρηται ἀντωνυμίᾳ». Τὸ ἀντικείμενον τοῦ χ ή δ ε τ α ι εἶναι τὸ αὐτὸ τοῦ προηγουμένου ῥήματος νοούμενον κατὰ γενικὴν.

⁴ Ἐκ καρδίας, ἐκ ψυχῆς μέσης. Δουρικτητὴν = αἰχμάλωτον.

⁵ Ὁ Ἀγαμέμνων ἔπρεπε νὰ

σεβασθῇ τὴν τοῦ Ἀχιλλέως ἀγάπην πρὸς τὴν γυναῖκα. Τώρα ὅμως δὲν ἐσεβάσθη ταύτην, ἀλλ' ἀφείλετο τὴν γυναῖκα καὶ οὕτως ἠπάτησε τὸν Πηλεΐδην, διότι γρατευόμενος ἐπὶ τὴν Τροίαν εἰκόνησεν ἑαυτὸν ὥς δῆθεν προσβλήθεντα διὰ τὴν ἄρπαγὴν τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ.

⁶ Ἄς μή με δοκιμάζῃ, ἐν ᾧ γνωρίζω αὐτὸν καλῶς. Ὁ Ἀγαμέμνων ἄς παύσῃ δοκιμάζων με, διότι δὲν θέλει μ' ἀπατήσῃ.

⁷ Ταῦτα λέγει εἰρωνικῶς· συνήθως δὲ οἱ εἰρωνευόμενοι ἐξαίρουσιν ἑκατέρω, ὧν καταπρονοοῦσιν.

⁸ Ἀλλὰ καὶ τοιοῦτοτρόπως, δηλ. ἂν καὶ ἔλαβε τοσαύτας προφυλάξεις, δὲν δύναται νὰ κρατήσῃ τὸν ἰσχυρὸν ἀνδροφόνον Ἑκτορα.

ἴσχειν. ὄφρα δ' ἐγὼ μετ' Ἀχαιοῖσιν πολέμιζον,
οὐκ ἐθέλεσκε μάχην ἀπὸ τείχεος ¹ ὀρνύμεν Ἐκτωρ,
ἀλλ' ὅσον ² ἐς Σκαιάς τε πύλας καὶ φηγὸν ἵκανεν·
ἔνθα ποτ' οἶον ³ ἔμιμνε, μόγις δέ μευ ἔκφυγεν ὁρμήν. 355
νῦν δ' ἐπεὶ οὐκ ἐθέλω ⁴ πολεμιζέμεν Ἐκτορι δίῳ,
αὔριον ἱρὰ Διὶ ῥέξας καὶ πᾶσι θεοῖσιν,
νῆησας εὖ νῆας, ἐπὴν ἄλαδε προερύσσω,
ὄψεαι ⁵, ἣν ἐθέλησθα καὶ αἱ κέν τοι τὰ μεμήλη,
ἦρι μάλ' ⁶ Ἑλλήσποντον ἐπ' ἰχθυόεντα πλεούσας 360
νῆας ἐμάς, ἐν δ' ἄνδρας ἐρεσσέμεναι μεμαῶτας·
εἰ δέ κεν εὐπλοίην ⁷ δώῃ κλυτὸς ἐννοσίγαιος,
ῥηματί κε τριτάτῳ ⁸ Φθίην ἐρίβωλον ἰκοίμην.
ἔστι δέ μοι μάλα πολλὰ ⁹, τὰ κάλλιπον ἐνθάδε ἔρρων ¹⁰.

¹ Μακρὰν τοῦ τείχους, τοῦ φρουρίου.

² = Τοσοῦτον ὅσον ἐστίν ἐς.

³ Ὁ Ὀμηρος τὸ οἶον δὲν μεταχειρίζεται ὡς ἐπίρρημα. Διὰ τοῦτο εἶναι ἐπίθετον ἀναφερόμενον εἰς τὸ μέ, ὅπερ νοεῖται.

⁴ Τοῦτο λέγει ὁ ἥρωες ἐν σχέσει πρὸς τὸν λόγον τοῦ Ὀδυσσεύως (ἐν στίχ. 304), ὡς παρατηρεῖ ὁ Εὐστάθιος· «Ὅτι τοῦ Ὀδυσσεύως πρὸ ὀλίγων εἰπόντος τῷ Ἀχιλλεῖ, ὡς νῦν τὸν Ἐκτορα ἔλθῃ, ὁ Ἀχιλλεὺς πάνυ δεινῶς τὸν λόγον μεταχειριζόμενος οὐ μόνον λέγει ὡς οὐκ ἐθέλει πολεμεῖν, ἀλλὰ καὶ ὡς αὔριον ἀποπλεύσει».

⁵ Εἶναι ἀνακόλουσον, διότι ἐνταῦθα περιμένομεν τὸ ῥῆμα κατὰ πρῶτον πρόσωπον, ὡς εἶναι καὶ αἱ προηγούμεναι μετοχαί.

Ὁ Εὐστάθιος τὸ σολοικοφανὲς ἀποδίδει εἰς τὸν θυμὸν τοῦ Πηλεΐδου. Ἐλεγε δὲ τὸ ἀνακόλουθον, ἂν ὁ ποιητὴς ἔλεγε, π λ ε υ σ ο ὕ μ α ι σ ὺ ν ν η υ σ ῖ ἐ μ α ῖ ς κ α ῖ ἄ ν δ ρ ᾶ σ ι.

⁶ Δίαν πρωί. Κατὰ τὸν Gladstone Ἑλλήσποντος δὲν σημαίνει μόνον τὸ στενόν, ἀλλ' ἔχει εὐρυτέραν σημασίαν. Παράβαλλ. Η 86.

⁷ Καλὸν καιρὸν πρὸς θαλασσοπλοῖαν.

⁸ Ὁ Διομήδης τὴν τετάρτην ἡμέραν ἔφθασεν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, γ 180.

⁹ Ταῦτα λέγει ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος διδόμενα δῶρα.

¹⁰ Τὰ ὅποια κατέλιπον ἐδῶ πρὸς φθορὰν ἐρχόμενος.

ἄλλον δ' ἐνθένδε χρυσὸν καὶ χαλκὸν ἐρυθρόν ¹ 365
 ἥδ' ἐ γυναικας εὐζώνους πολιόν τε σίδηρον
 ἄξομαι, ἄσσο' ἔλαχόν ² γε· γέρας δέ μοι, ὅσπερ ἔδωκεν,
 αὖτις ἐφουβρίζων ³ ἔλετο κρείων Ἀγαμέμνων
 Ἀτρεΐδης. — τῷ πάντ' ἀγορευέμεν, ὥς ἐπιτέλλω,
 ἀμφοδόν ⁴, ὅφρα καὶ ἄλλοι ἐπισκύζωνται Ἀχαιοί, 370
 εἴ τινα που Δαναῶν ἐτι ἔλπεται ἐξεπατήσειν,
 αἰὲν ἀναιδείην ἐπιειμένος ⁵. — οὐδ' ἂν ἐμοί γε
 τετλαίη, κύνεός περ ἐών, εἰς ὧπα ἰδέσθαι.
 οὐδέ ⁶ τί οἱ βουλὰς συμφράσσομαι, οὐδέ μὲν ἔργον ⁷.
 ἐκ γὰρ ⁸ δὴ μ' ἀπάτησε καὶ ἤλιτεν· οὐδ' ἂν ἐτ' αὖτις 375
 ἐξαπάφοιτ' ⁹ ἐπέεσσιν· ἄλις δέ οἱ ¹⁰. ἀλλὰ ἐκηλος

¹ Μόνον ἐνταῦθα ὁ χαλκὸς λέγεται ἐρυθρός, ἀλλαχοῦ δὲ αἰθοψ, ἥνοψ καὶ νῦροψ.

² Ὅσα ἐν τῇ διανομῇ τῶν λαφύρων διὰ κλήρου ἔλαβον. Ὅρα Α 125 καὶ 368. Τούτων διάφορον ἦτο τὸ γέρας, ὅπερ μόνον οἱ ἡγεμόνες ἐλάμβανον.

³ Ὑπὸ τινων ἐγράφετο καὶ ἐνυβρίζων.

⁴ Μετ' ἐμφάσεως κεῖται ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου. Τὸ ἐπισκύζωνται ὁ Παραφραστής ἐρμηνεύει ὁ ρ γ ί ζ ω ν τ α ι.

⁵ Ὅρα Α 149, ὅπου ἡ φράσις ἐρμηνεύεται. Τὸ ἐμοί γε ποιεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸν προηγούμενον στίχον. δηλ. ἐλπίζει, ὅτι θέλει ἐξαπατήσει κανένα ἐκ τῶν Δαναῶν, ἐμὲ τοῦλάχιστον ὅμως δὲν δύναται νὰ ἴδῃ κατὰ πρόσωπον, καίπερ ὢν ἀναιδής.

⁶ Ἐντεῦθεν κυρίως ἡ ἀπόκρισις πρὸς τὴν πρεσβείαν.

⁷ Κατὰ ζ ε ὕ γ μ α συνάπτεται μετὰ τοῦ σ υ μ φ ρ ά σ σ ο μ α ι, ἐξ οὗ ἐννοεῖται τὸ σ υ μ π ρ ά ξ ω.

⁸ Αἱ βραχεῖαι προτάσεις εἰκονίζουσι τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὥς λέγει ὁ Σχολιαστής· «Παρατηρητέον, ὅτι ἐμφαντικώτεροι γίνονται οἱ λόγοι θάσσαν διακοπτόμενοι· ἡ γὰρ ὀργὴ μᾶλλον παρίσταται διὰ τοῦ τοιούτου. Ἐν γοῦν τοῖς τέσσαρσι στίχοις ἐφεξῆς ὁκτώ εἰσιν αὐτοτελεῖς λόγοι καὶ τοσαῦται αἱ στιγμαί». Εἰς τὸ ἤ λ ι τ ε ν ἐννοεῖται ἡ αἰτιατική, με, δηλ. ἡμαρτον εἰς ἐμέ.

⁹ Ἀόριστος β' τοῦ ἐ ξ α π α φ ί σ κ ω καὶ δὲν δύναται πλέον πάλιν νὰ μ' ἐξαπατήσῃ (γελάσῃ) με λόγους.

ἐρρέτω· ἐκ γὰρ εὖ ¹ φρένας εἴλετο μητίετα Ζεὺς.
ἐχθρὰ δέ μοι τοῦ δῶρα, τίω δέ μιν ² ἐν καρὸς αἴσῃ.

¹⁰ Ἐννοεῖται τὸ ἐστὶ καὶ οὐχὶ τὸ ἔστω. Τὸ ἐκηλος σημαίνει ἡσυχος, μὴ πειρώμενος ἐμοῦ.

¹ Ἡ κοινὴ γραφὴ εἶναι εὖ, ἀλλ' ὁ La Roche παρατηρεῖ, ὅτι ἡ ὀρθοτονουμένη ἀντωνυμία τοῦ τρίτου προσώπου εἶναι πάντοτε αὐτοπαθής. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ποιητὴς δὲν θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ Ζεὺς ἀφῆρεσε τὰς ἐαυτοῦ, γράφει εὖ, δηλ. ἄτονον. Καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ λέγεται, τ ο ὕ ἐ π ῆ ρ ε ὁ θ ε ὶ ς τ ᾶ μ υ α λ ᾶ ῖ τ ῆ ν γ ν ῶ σ ι.

² Οἱ ἐρμηνευταὶ δικφωνοῦσι, ποῦ ἀναφέρεται τὸ μιν, π. γ. ὁ Koch καὶ ὁ Ameis ἀναφέρουσιν εἰς τὸ δ ῶ ρ α, ὡς ἐν κ 212 καὶ ρ 268 (ἐνθα τὸ μιν ἀναφέρεται εἰς τὸ δ ὠ μ α τ α), ὁ δὲ Duentzer εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα. Τὸ πρῶτον φαίνεται πιθανώτερον, ἂν εἰκάσῃ τις ἐκ τῶν ἐπομένων, ἐν οἷς ὁ λόγος περὶ χρημάτων καὶ οὐχὶ περὶ προσώπου. Ἀλλ' ἔτι πλείονας διαφωνίας παρά τε τοῖς ἀρχαίοις καὶ νεωτέροις ἡγίρειν ἢ λέξις κ α ρ ὶ ς. Κατὰ τὸν Εὐστάθιον Ἀμερίας καὶ Νεοπτόλεμος οἱ γλωσσογράφοι ἔλεγον, ὅτι σημαίνει «ἐν μισθοφόρου τίθεμαι τάξει καὶ ἴσον αὐτὸν ἔχω Καρὶ ἀνδρί», διότι ἐλοιδοροῦντο οἱ Κᾶρες ὡς πρῶτοι μισθοφορήσαντες. Ἀλλ' ἀντεῖπον ἄλλοι, ὅτι οἱ Κᾶρες δὲν ἐμισθοφόρησαν πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐδὲ

πρὸ τοῦ Ὀμήρου. Τινὲς ἔγραψαν ἔ γ κ α ρ ο ς α ἴ σ ῃ, ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς ἔγκαρ = φθεῖρ· ἄλλοι ἐνόησαν τὸν ἐγκέφαλον, ἂν δὲν ἔτρωγον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἄλλοι παράγοντες ἐκ τοῦ κείρω ἐννοοῦσι τὴν τρίχα τῆς κεφαλῆς. Ὁ δὲ Λυσανίας ὁ Κυρηναῖος, ὁ Ἀριστοφάνης καὶ ὁ Ἀρίσταρχος λέγουσιν, ὅτι εἶναι ἐ ν κ η ρ ὶ ς μ ο ῖ ρ α. Ἀλλὰ κατὰ τὸν La Roche δὲν δύναται νὰ ᾔναι οὔτε Κ α ρ ὶ ς, οὔτε κ η ρ ὶ ς, διότι ἐνταῦθα τὸ α εἶναι βραχύ, ἐν ᾧ τὸ Καρὸς ἔπρεπε νὰ ἔχῃ μακρὸν (B 867 καὶ K 428), ὡς καὶ ἂν ᾔτο ἀντὶ τοῦ κηρός. Τὴν προσωδισκὴν ταύτην δυσκολίαν πειρᾶται νὰ ἄρῃ ὁ Döderlein ὑποθέτων ἄχρηστον ὀνομαστικὴν κᾶρς = κήρ, ὡς χῆρς καὶ χεῖρ· κατὰ τοῦτο ἡ γενικὴ εἶναι καρὸς, ὡς χερὸς. Λοιπὸν οὗτος ἐρμηνεύει, μισῶ ὡς τὸν θάνατον, ὡς Γ 454 καὶ ρ 500· διότι παρατηρεῖ, ὅτι παραβολὴ πρὸς τρίχα, φθεῖρα καὶ Κᾶρς δηλοῦν περιφρόνησιν, ἐν ᾧ τὸ πάθος τοῦ Ἀχιλλέως εἶναι μῖσος. Ὁ Ἀγαμέμνων μετεχειρίσθη βίαν, ἢ δὲ βία ἐγείρει μῖσος καὶ ὀργὴν καὶ οὐχὶ περιφρόνησιν. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι συγνάκις ἡ ὀργὴ καὶ τὸ μῖσος ἐκδηλοῦνται καὶ ἐν τῇ περιφρόνησει· πρὸς τούτῳ παρατηροῦμεν, ὅτι κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ταύτην ἥκιστα ἀρμόζει

οὐδ' εἴ μοι δεκάκις τε καὶ εἰκοσάκις ¹ τόσα δοίη,
 ὅσσα τέ οἱ νῦν ἐστί, καὶ εἴ ποθεν ἄλλα γένεϊτο, 380
 οὐδ' ² ὅς ἐς Ὀρχομενὸν ποτινίσσεται, οὐδ' ὅσα Θήβας ³
 Αἰγυπτίας ⁴, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἐν κτήματα κεῖται,
 αἰθ' ἐκατόμυλοί ⁵ εἰσι, διηκόσιοι δ' ἄν' ἐκάστην
 ἄνδρες ἐξοιχνεῦσι ⁶ σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφιν·
 οὐδ' εἴ μοι τόσα δοίη ὅσα ⁷ ψάμαθός τε κόνις τε, 385
 οὐδέ κεν ὥς ἔτι θυμὸν ἐμὸν πείσει' ⁸ Ἀγαμέμνων,

τὸ τί ω. Δὲν σημαίνει λοιπὸν τιμῶ ἴσον μὲ τὸν θάνατον, ἀλλὰ τιμῶ τὰ δῶρά του ἴσον μὲ τὸ τίποτε· διότι περὶ τούτου πρόκειται, ὡς μαρτυροῦσιν οἱ ἐπόμενοι στίχοι.

¹ Ἡ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα περιφρόνησις τοῦ Ἀχιλλέως ἐκδηλοῦται καὶ ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς, ἅς συνήθως μεταχειρίζονται οἱ ὀργιζόμενοι.

² Βραχυλογικῶς ἀντὶ τῆς εἰρημίας οὐδ' εἴ μοι δοίη ὅσα. Ὁ ποιητὴς δὲν ἐννοεῖ τὸν Ἀρκαδικὸν Ὀρχομενόν, ἀλλὰ τὸν Βοιωτικόν, ὅστις καὶ Μινύειος λέγεται καὶ διὰ τὸν πλοῦτον ἦτο πολυθρύλητος. Ὅρα Β 511. Προσνίσσεται = εἰσέρχεται, εἰσάγεται, προσοδεύεται. Κατὰ τὸν Ameis πρόκειται περὶ τῶν πλουσίων φόρων, οἵτινες εἰς τὸν θησαυρὸν τῶν βασιλέων εἰσέρρουν.

³ Ἐνταῦθα ὑπῆρχον τὰ βασίλεια τῆς ἁνῶς Αἰγύπτου καὶ ἐνταῦθα πολλοὺς ἀνῆγον φόρους οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Λίβυες, οἱ Αἰθίοπες καὶ ἄλλα ἔθνη. Βραδύτερον

ἐλέγετο Διόσπολις ἢ Διδὸς πόλις.

⁴ Τὸ ὄνομα ἀναγνωστέον τρισυλλάβως, διότι τὸ υ δὲν δύναται νὰ ᾔηται βραχὺ πρὸ τοῦ πι. Μετεχειρίσθη δὲ τὸ ἐπίθετον πρὸς διαστολὴν τῶν ἄλλων πόλεων τῶν ἔχουσῶν τὸ αὐτὸ ὄνομα.

⁵ Ἴσως ὁ ποιητὴς χρῆται στρογγύλῳ ἀριθμῷ, ὡς καὶ ἐν τῷ Κρήτη ἐκατόμφολις, Β 649.

⁶ Ἐξέρχονται. Ἐπειδὴ δὲ δι' ἐκάστης πύλης ἐξέρχονται διὰ πόσις ἀνδρες, ἐκ τῆς ὅλης πόλεως 20,000. Ἄν μὲν ἐφ' ἐκάστου ἄρματος ὑπάρχωσι δύο ἄνδρες, ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν ἁρμάτων εἶναι 10,000· ἂν ὅμως εἰς, 20,000 ἄρματα, ὅπερ μαρτυρεῖ οὐχὶ τὸ πλάτος τῶν πυλῶν, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως.

⁷ Ὁ Düntzer παρὰ τὴν παράδοσιν γράφει ὅς η, ὅπως διατηρήσῃ τὴν ἑλξιν, ἥτις ὑπάρχει παρ' Ὀμήρῳ. Ψάματος εἶναι ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν ἄμμος, κόνις δὲ ἡ πεδινὰς ἄμμος.

⁸ Πολλὰ χειρόγραφα ἔχουσι πείσει', ὁ δὲ Spitzner δέ-

πρὶν γ' ἀπὸ πᾶσαν ἐμοὶ δόμεναι ¹ θυμαλγέα λώδην.
 κούρην δ' οὐ γαμέω ² Ἀγαμέμνωνος Ἀτρεΐδαο,
 οὐδ' εἰ χρυσεῖη Ἀφροδίτῃ κάλλος ἐρίζοι ³,
 ἔργα ⁴ δ' Ἀθηναίῃ γλαυκώπιδι ἰσοφαρίζοι· 390
 οὐδέ μιν ὥς γαμέω· ὁ δ' Ἀχαιῶν ἄλλον ἐλέσθω,
 ὅστις οἷ ⁵ τ' ἐπέοικε καὶ ὅς βασιλεύτερός ἐστιν.
 ἦν γὰρ δὴ με σόωσι ⁶ θεοὶ καὶ οἴκαδ' ἴκωμαι,
 Πηλεὺς θὴν ⁷ μοι ἔπειτα γυναῖκα γαμέσσεται αὐτός.

χεται πείσει, ὅπερ εὔρηται ἐν
 τισι χειρογράφοις. Τὴν γραφὴν
 ταύτην προτιμᾷ ὁ La Roche,
 διότι ἡ εὐκτική παρέχει ἔννοιαν
 μετριωτέραν καὶ ἥττον ἀρμόζου-
 σαν τῷ ὀργισμένῳ Ἀχιλλεῖ.

¹ Πρὶν πληρώσῃ εἰς ἐμὲ ὀλό-
 κληρον τὴν ὕβριν, ἢ ὅποια ἦτο
 ἀρεστή εἰς αὐτόν. Ὁ Σχολιαστὴς
 παρατηρεῖ· «ἡρέμα ὑπώλισθεν εἰς
 τὸ ἀληθές, καὶ ἐκκόψας τὴν ἐλ-
 πίδα πάλιν αὐτοῖς ὥρισε πρόστι-
 μον τὴν τοῦ ἐχθροῦ ποινήν». Ἐ-
 πειδὴ ὅμως ἡ ὑποχώρησις αὕτη
 δὲν ἀρμόζει εἰς τὸν ὀργισμένον
 Ἀχιλλέα, ὑπὸ τινων ἀθετεῖται ὁ
 στίχος, ὡς ὑπὸ τοῦ Helbig. Ὁ
 Ameis πειρᾶται νὰ σώσῃ τοῦ-
 τον λέγων, ὅτι αἱ τέως ἦτται
 τῶν Ἀχαιῶν ἦσαν μᾶλλον ἡθι-
 καί, εἰς ἃς δὲν ἀρκεῖται ὁ Ἀχιλ-
 λεύς. Οὗτος ἐπιθυμεῖ, ἵνα οἱ
 Τρῶες εἰσβάλωσιν εἰς τὰ τείχη
 καὶ ἀπειλήσωσιν αὐτὰς τὰς ναῦς.
 Παράβαλλ. A 408—412, II 66
 καὶ 237 καὶ Σ 74.

² Μέλλοντος χρόνου, ὡς καὶ ἐν
 στίχ. 391.

³ Ὅρα, ὅτι καὶ παρ' Ὀμήρῳ
 ἀπαντῶσι πάρισα, ἅπερ συχνὰ
 μετεχειρίσθη βραδύτερον ὁ Γορ-
 γίας.

⁴ Ἡ Ἀθηνᾶ εἶναι διδάσκαλος
 πάσης τέχνης, E 61.

⁵ Ὁ La Roche τονίζει οἱ, διότι
 δὲν εἶναι αὐτοπαθής, ἀλλὰ κεῖται
 ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ. Ὁ Ἀχιλλεὺς πα-
 ραινῶν, ἵνα ὁ Ἀγαμέμνων ποιήσῃ
 γαμβρὸν βασιλεύτερον, εἰρωνεύε-
 ται πικρῶς τὸν Ἀτρεΐδην σεμνυ-
 νόμενον, ὅτι ἄρχει πλειόνων A
 186. Καὶ ὁ Νέστωρ λέγει περὶ
 τοῦ Ἀτρεΐδου ἐν A 281 «Ἄλλ'
 ὅ γε φέρτερός ἐστιν, ἐπεὶ πλεόνε-
 σοιν ἀνάσσει».

⁶ Ἀντίσας ὡς ἰ.

⁷ = Δῆπου· δηλοῦν βεβαίαν προσ-
 δοκίαν. Ἐν τῷ ἡρώϊκῳ αἰῶνι, ὡς
 καὶ ἐν παντὶ ὁμοίῳ, ὁ πατὴρ ἐ-
 φρόντιζε περὶ τῆς νύμφης τοῦ
 παιδός, δ 10 «Υἱεὶ δὲ Σπάρτηθεν
 Ἀλέκτορος ἤγετο κούρην». Τὸ
 γαμέσσεται σημαίνει, θέλει λάβει
 γυναῖκα διὰ τὸν υἱόν. Ὁ Εὐστά-
 θιος παρατηρεῖ· «τοῦτο δὲ ἐγγα-
 μίζειν οἱ ὕστερον λέγουσιν, ὡς

πολλαί Ἀχαιῖδες εἰσὶν ἄν' Ἑλλάδα ¹ Φθίην τε, 395
 κοῦραι ἀριστῶν ², οἳ τε πτολίεθρα ῥύονται ³.
 τάων ἦν κ' ἐθέλωμι, φίλην ποιήσομ' ἄκοιτιν.
 ἔνθα ⁴ δέ μοι μάλα πολλὸν ἐπέσσυτο θυμὸς ἀγῆνωρ
 γήμαντι μνηστὴν ἄλοχον, εἰκυῖαν ⁵ ἄκοιτιν,
 κτήμασι τέρπεσθαι, τὰ γέρων ἐκτήσατο Πηλεΐδης· 400
 οὐ γὰρ ἐμοὶ ψυχῆς ⁶ ἀντάξιον οὐδ' ὅσα φασὶν
 Ἴλιον ἐκτῆσθαι ⁷, εὐναιόμενον πτολίεθρον,
 τὸ πρὶν ἐπ' εἰρήνης ⁸, πρὶν ἐλθεῖν υἱᾶς Ἀχαιῶν,
 οὐδ' ὅσα λαῖνος οὐδὸς ⁹ ἀφήτορος ἐντὸς ἔργει,

ἂν τις εἴποι ἐκπροκίζειν». Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ἀρίσταρχος ἔγραψε γε μάσσειται (μαίομαι=ζητῶ, γυρεύω), ὕπερ δέχονται ὁ Bekker, ὁ Faisi καὶ ὁ Ameis.

¹ Περὶ τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς ὅρα Β 383.

² Ἀριστεῖς ἐνταῦθα εἶναι οἱ ὑποτελεῖς τῷ Πηλεΐ ἄνακτες, οἷος ἦτο ὁ Φοῖνιξ, Ι 484.

³ Ὑπερασπίζουσι, φυλάττουσιν, εἶναι ἐρυσσιπτόλιδες, Ζ 305.

⁴ Προσδιορίζει τὸ γήμαντι τέρπεσθαι. Ὁ μὲν Ἀρίσταρχος τὴν μετοχὴν ἔγραψε κατὰ δοτικὴν, ἄλλοι δὲ κατ' αἰτιατικὴν, γήμαντα.

⁵ Δηλαδή τὴν εἰκυῖαν, τὴν ἀρμόζουσαν.

⁶ Διότι τίποτε δὲν ἔχει ἴσῃν ἀξίαν μετὰ τὴν ζωὴν μου. Ὁ Ἀχιλλεὺς δὲν εἶναι φιλόψυχος καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ ὀφείλει τῇ περιφρονήσει πρὸς τὸν θάνατον. Ὅτε ἡ

Θέτις εἶπε τῷ ἥρωι, ὅτι μετὰ τὸν Ἑκτορα μέλλει νὰ ἀποθάνῃ, οὗτος ἀποκρίνεται ἐν Σ 98 «αὐτίκα τεθναίην, ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλον ἐταίρῳ κτενομένῳ ἐπαμῦναι».

⁷ Ἀττικῶς κεκτῆσθαι.

⁸ Τὰ πλούτη τοῦ Ἰλίου κατὰ τὸ διάστημα τοῦ μακροῦ πολέμου ἡλαττώθησαν, ὡς διαρρήδην λέγεται ἐν Σ 288 καὶ Ω 543.

⁹ Λαῖνος οὐδὸς εἶναι τὸ λίθινον κατώφλιον, ὡς Θ 79· ἐνταῦθα δὲ νοεῖται ὁ ὅλος ναός. Τὸ ὄνομα ἀφῆτωρ πράγματα παρέχει τοῖς ἐτυμολόγοις· διότι κατὰ τινὰς παραγόμενον ἐκ τοῦ ἀφίημι σημαίνει τὸν τοξότην, κατ' ἄλλους δὲ ὃν σύνθετον ἐκ τοῦ α (ἀθροιστ.) καὶ φημί σημαίνει τὸν ὁμοφήτορα, τὸν εἰς πάντας διδόντα ὁμφάς, τὸν εἰς πάντας προφητεύοντα. Τινὲς ἐνόησαν διὰ τῆς φράσεως ἀφῆτορος οὐδὲν θησαυρόν, ὃν ἐπεχείρησε νὰ ἀνασκάψῃ νύκτωρ ὁ Ὀνόμαρχος, ἀλλὰ σαι-

Φειβου ¹ Ἀπόλλωνος, Πυθοῖ ἐνι πετρηέσση. 403
 λήιστοι ² μὲν γάρ τε βόες καὶ ἵφια μῆλα,
 κτητοὶ ³ δὲ τρίποδες τε καὶ ἵππων ξανθὰ κάρηνα·
 ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν ⁴ οὔτε λειστή
 οὔθ' ἐλετή, ἐπεὶ ἄρ κεν ἀμείψεται ⁵ ἔρκος ὀδόντων.
 μήτηρ γάρ τέ μέ φησι θεά ⁶, Θέτις ἀργυρόπεζα, 410
 διχθαδίας κῆρας φερέμεν ⁷ θανάτοιο τέλοσδε.
 εἰ μὲν κ' αὖθι μένων Τρώων πόλιν ἀμφιμάχωμαι,
 ὦλετο ⁸ μὲν μοι νόστος, ἀτὰρ κλέος ἄφθοιτον ἔσται·
 εἰ δέ κεν οἴκαδ' ἵκωμι φίλῃν ἐς πατρίδα γαῖαν,
 ὦλετό μοι κλέος ἐσθλόν, ἐπὶ δηρὸν ⁹ δέ μοι αἰὼν 415

σμῶν γενομένων ἠναγκάσθη νὰ σύγῃ. Σπράβ. 421 καὶ Διόδωρ. Σικελ. 16,56.

¹ Ὁ Ζηνόδοτος ἔγραψε, νηοῦ Ἀπόλλωνος. Πυθῶ εἶναι τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῶν Δελφῶν ὅρα Θ 80 καὶ λ 581.

² Συνήθης τρόπος τῆς κτήσεως τῶν κτηνῶν, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ πολλῶν χωρίων Α 154, Α 672, Σ 524 καὶ λ 402.

³ Τρίποδας ἐν τῷ ἥρωικῷ αἰῶνι ἐλάμβανον οἱ ἥρωες ἐν τοῖς ἀγῶσι ἢ ξενιζόμενοι. Τὸ δὲ ἵππων ξανθὰ κάρηνα εἶναι περίφρασις ἀντὶ νὰ εἴπῃ, ἵπποι, ὡς Ψ 260 «ἵππους θ' ἡμιόνους τε βοῶν τ' ἵφθιμα κάρηνα».

⁴ Τὸ ἀπαρέμφατον ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ λειστή καὶ ἐλετή. Ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει· «ἐπανελθεῖν, ὁ παλινζῶφα καὶ παλιγγενεσία λέγεται».

⁵ Ὅποταν ἡ ψυχὴ διέλθῃ τὸ περίφραγμα τῶν ὀδόντων. Τὸ ψυχικὸν πνεῦμα ἐξέρχεται διὰ τοῦ στόματος ἐκ τινων ὁμως χωρίων γίνεται δῆλον, ὅτι τῶν τρωθέντων ἐξεῖσι διὰ τοῦ τραύματος Ξ 518 καὶ Π 505.

⁶ Παράθεσις εἰς τὸ μήτηρ· ὡς θεὰ δύναται νὰ γινώσκῃ τὸ μέλλον συμβῆναι.

⁷ Ἀντικείμενον τοῦ φερέμεν εἶναι τὸ με, ὅπερ ἐπέθη ἐν τῷ ἡγουμένῳ στίχῳ. Καὶ ὁ μάντις Πολύιδος μαντεύεται τῷ υἱῷ Εὐχένορι, ὅτι μέλλει ἢ νὰ φθαρῇ ἐν τοῖς μεγάροις ὑπὸ δεινῆς νόσου ἢ ἐν Τροίᾳ ὑπὸ τῶν πολεμίων Ν 666.

⁸ Ὁ ἀόριστος κεῖται πρὸς δῆλωσιν τοῦ βεβαίου. Ὁ νόστος ἀλλαχοῦ λέγεται νόστιμον ἤμαρ ὅρα στίχ. 168.

⁹ Μόνον ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ

ἔσσεται ¹, οὐδέ κέ μ' ὦκα τέλος θανάτοιο κιχείη.
καί δ' ἄν τοῖς ἄλλοισιν ² ἐγὼ παραμυθησαίμην
οἴκαδ' ἀποπλείειν, ἐπεὶ οὐκέτι δήτετε ³ τέκμωρ
Ἰλίου αἰπείνης· μάλα γάρ ἐθεν εὐρύσπα Ζεὺς
χεῖρα ἐὼν ὑπερέσχε, τεθαρσήκασιν ⁴ δὲ λαοί. 420
ἀλλ' ὑμεῖς μὲν ἰόντες ἀριστήεσσιν Ἀχαιῶν
ἄγγελίην ἀπόφασθε ⁵ — τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ γερόντων —
ᾧ φρ' ἄλλην φράζωνται ἐνὶ φρεσὶ μῆτιν ἀμείνω,
ἣ κε σφιν νῆάς τε σώω ⁶ καὶ λαὸν Ἀχαιῶν
νηυσὶν ἐπὶ γλαφυρῆς, ἐπεὶ οὐ σφισιν ἦδε ⁷ γ' ἐτοίμη, 425

ἐμπρόθετον, διότι ἄλλοι ἀπαντᾷ
μόνον δηρόν. Αἰὼν εἶναι ἢ διὰρ-
κεια πῆς ζωῆς, ὁ βίος.

¹ Ἐπειδὴ ὁ στίχος οὗτος περιέ-
χει μόνον ἐπανάληψιν τῆς ἐννοίας
τοῦ προηγουμένου, οἱ ἀρχαῖοι ἤδη
ἠθέτουν τοῦτον νομίζοντες, ὅτι
προσέτεθον ὑπὸ τινος θελήματος νὰ
προσθέσῃ ῥῆμα εἰς τὸν προηγού-
μενον τοῦτο ὁμῶς δύναται νὰ
νοηθῇ.

² Εἶναι ἀρσενικοῦ γένους, δηλ.
καὶ τοὺς ἄλλους δὲ βασιλεῖς ἐγὼ
δύναμαι νὰ προτρέψω· νὰ ἀπο-
πλεύσωσιν εἰς τὴν πατρίδα των.

³ Εἰς τοὺς ἄλλους βασιλεῖς
ἀνήκουσι καὶ οἱ πρεσβευσάμε-
νοι καὶ διὰ τοῦτο ἔτρεψε τὸν λό-
γον εἰς δεύτερον πρόσωπον. Τὸ
δήω ἔχει μελλοντικὴν σημασίαν·
διότι δὲν θὰ εὗρτε πλέον τὸ τέ-
λος τοῦ ὕψηλοῦ Ἰλίου, Η 31 «εἰς
ὃ κε τέκμωρ Ἰλίου εὗρωσιν».
Ἐκ τοῦ δὴω παράγεται καὶ ἡ
Δηώ (ἢ Δημήτηρ) κατὰ τὸν Εὐ-

στάθιον· «Ἐπεὶ φασιν, ἀρπαγεῖ-
σαν τὴν θυγατέρα κύρην ζητοῦσα
ἤκουε πρὸς τῶν ἐντυγχανόντων
ἐπὶ παραμυθία τό, δῆεις, ὃ ἐστὶν
εὐρήσεις».

⁴ Παρατακτικὴ σύνταξις· ἡ
προηγουμένη πρότασις αἰτιολογεῖ
τὴνδε.

⁵ Ἀπαγγεῖλατε, κομίσατε τὴν
ἄγγελίαν. Ὁ Εὐστάθιος ἐρμη-
νεύει· «ἀποφατικῶς εἶπατε ὡς
οὐ πείθεται Ἀχιλλεύς». Γέρας
ἐνταῦθα σημαίνει τιμὴν, τιμητι-
κὸν ἀξίωμα. Ὅρα Δ 323 καὶ
η 150.

⁶ Εὐκτικῆς ἐγκλίσεως.

⁷ Δηλαδή μῆτις. Τὸ δὲ ἐτοίμη
σημαίνει ἀνυστή, δυναμένη ἐκτε-
λεσθῆναι. Ὁ Σχολιαστὴς παρατη-
ρεῖ· «Ἀέγει δὲ τοῦτο, ὅτι ματαῖα
ἐστὶν αὕτη ἡ γνώμη, ἣν ἐποίη-
σαν οἱ Ἕλληνες, πέμψαντες ὑμᾶς
πρέσβεις πρὸς με ὡς δυναμένους
με πείσαι».

ἦν νῦν ἐφράσσαντο, ἐμεῦ ἀπομηνίσαντος ¹.
 Φοῖνιξ δ' αὖθι παρ' ἄμμι μένων κατακοιμηθῆτω,
 ὄφρα μοι ἐν νήεσσι φίλην ἐς πατρίδ' ἔπηται
 αὖριον ², ἣν ἐθέλησιν· ἀνάγκη δ' οὔτι μιν ἄξω.»

Ὡς ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ 430
 μῦθον ἀγασσάμενοι· μάλα γὰρ κρατερῶς ἀπέειπεν ³.

ὁψὲ δὲ δὴ μετέειπε γέρων ἱππηλᾶτα Φοῖνιξ
 δάκρυ' ⁴ ἀναπρήσας· περὶ ⁵ γὰρ διέ νηυσὶν Ἀχαιῶν·

«Εἰ ⁶ μὲν δὴ νόστον γε μετὰ φρεσὶ, φαίδιμ' Ἀχιλλεῦ,
 βάλλεαι, οὐδέ τι πάμπαν ἀμύνειν νηυσὶ θοῇσιν ⁷ 435

¹ Αἰτιολογεῖ τὴν τελευταίαν πρότασιν τοῦ ἡγουμένου στίχου. Τῷ La Roche φαίνεται κάλλιον νὰ γραφῇ, ἀπομηνίσαντος.

² Λέγει ταῦτα εἰς πίστιν, ὅτι θέλει ἀποπλεύσει. Ἀνάγκη = ἀναγκάζων, παρὰ τὴν θέλησίν του.

³ Τὸ ἀντικείμενον μῦθον ἐννοεῖται ἐκ τῆς ἡγουμένης προτάσεως.

⁴ Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ La Roche τὰ ἄριστα χειρόγραφα ἔχουσι δάκρυ', μετὰ ἀποστροφου, ἀλλ' ὁ Bekker γράφει δάκρυ, ὅπερ εἶναι περιληπτικόν. Ὁ Döderlein τὸ ἀναπρήσας θεωρεῖ ὡς συγκεκομμένον τοῦ περᾶν καὶ κατὰ τοῦτο ἤθελε σημαίνει ἐξωθήσας, ὅπερ δὲν φαίνεται πιθανόν. Συνήθως τὸ ἀναπρήθω ἐρμηνεύεται ἀναβλύζω ἢ χέω δάκρυα· κυρίως σημαίνει ἀνάπτω ἕνεκα τῆς θερμότητος τῶν δακρύων καὶ τοῦ πάθους τῆς ψυχῆς.

⁵ Δὲν εἶναι πρόθεσις συντασσο-

μένη μετὰ τῆς ἐπομένης δοτικῆς νηυσὶν, ἀλλ' ἐπίρρημα· διότι πολὺ ἐφοβεῖτο διὰ τὰς ναῦς τῶν Ἀχαιῶν.

⁶ Ἀριστα περιγράφει τὴν ῥητορείαν τοῦ Φοίνικος ὁ Εὐστάθιος· «Ὅτι στρυφνοτέρα μὲν ἢ ῥηθεῖσα τοῦ Ὀδυσσεῶς δημηγορία καὶ σεμνοτέρα καί, τὸ ὅλον εἰπεῖν, πρέπουσα πρέσβει βασιλικῇ. Ἡ δὲ ἐφεξῆς τοῦ Φοίνικος πειστικώτερα ὡς οἰκείου καὶ πως ἐλέου ἔοικεν εἰσβολῇ ἐπὶ προὑπαρξάσῃ ἐτέρᾳ πρεσβείᾳ. Δακρύοις οὖν ὁ γέρων κινῶν τὸ προοίμιον, παρρησιάζεται τε ἐπὶ πλέον καὶ ἐντρέπει ὀνειδίζων, καὶ ἀφελῶς δὲ λαλεῖ, τῆς βρεφικῆς τοῦ Ἀχιλλεῶς μεμνημένος ἡλικίας, ἔτι δὲ καὶ ἱστορικὴν τινα ὁμοιότητα παραφέρει, καὶ ὅλως πολυειδῶς ποικίλεται πρὸς πλείω πιθανότητα».

⁷ Ἀποφεύγει νὰ ὀνομάσῃ τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅπως μὴ διεγείρῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Πηλεΐδου.

πῦρ ἐθέλεις ἀίδηλον¹, ἐπεὶ χόλος ἔμπεσε θυμῷ,
 πῶς ἂν ἔπειτ' ² ἀπὸ σεῖο, φίλον τέκος, αὖθι λιποίμην ³
 οἶος; σοὶ ⁴ δέ μ' ἔπεμπε γέρων ἱππηλάτα Πηλεὺς
 ἡματι τῷ, ὅτε σ' ἐκ Φθίης Ἀγαμέμνονι πέμπεν
 νήπιον ⁵, οὐπω εἰδόθ' ὁμοῖου πολέμοιο 440
 οὐδ' ἀγορέων, ἵνα ⁶ τ' ἄνδρες ἀριπρεπέες τελέθουσιν.
 τοῦνεκά ⁷ με προέηκε διδασκόμεναι τάδε πάντα ⁸,
 μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων ⁹.
 ὥς ¹⁰ ἂν ἔπειτ' ἀπὸ σεῖο, φίλον τέκος, οὐκ ἐθέλοιμι
 λείπεσθ', οὐδ' εἴ κέν μοι ὑποσταίῃ ¹¹ θεὸς αὐτός, 445

¹ Καταστρεπτικόν, ὀλέθριον πῦρ.
 "Ορα Β 455.

² Συγκεφαλαιῶ τὴν ἡγουμένην
 ὑπόθεσιν. Τὸ δὲ ἀπὸ σεῖο ση-
 μαίνει μακρὰν σοῦ.

³ Κεῖται ἀντὶ τοῦ καταλι-
 ποίμην.

⁴ Ὁ μὲν Jacobs θέλει νὰ διορ-
 θωθῇ εἰς σὺν δέ μ' ἔπεμπε,
 ὁ δὲ Duentzer εἰς σοὶ δ' ἄμ'
 ἔπεμπε. Τὸ σοὶ ἔπεμπε ἰσο-
 δυνάμει πρὸς τὸ σοὶ πομπὴν
 ἔδωκε, ἀνθ' οὗ ὁ Ὅμηρος συν-
 ῥήθως μεταχειρίζεται τὸ ὁπάζειν.

⁵ Ἀπειρόν, ὡς γίνεται δῆλον
 ἐκ τῆς ἐπομένης ἐρμηνείας αὐ-
 τοῦ τοῦ ποιητοῦ. Τὸ ἐπίθετον
 ὁμοίος τίθεται ἐπὶ ἀντικειμέ-
 νων οὐχὶ εὐαρέστων, ὡς νεῖκος,
 γῆρας, θάνατος.

⁶ Ἀποδίδεται εἰς τὸν πόλεμον
 καὶ εἰς τὰς ἀγοράς· ὅπου οἱ ἄν-
 δρες γίνονται μεγαλοπρεπεῖς, ἐν-
 δοξοί. Καὶ ἡ μάχη ὡς καὶ ἡ ἀγορὰ
 λέγεται κυδιάνειρα, Α 490.

⁷ Ἀναφέρεται εἰς τὸ νήπιον
 καὶ τὴν ἐπεξηγήσιν τούτου. Ἄ-
 ξιον σημειώσεως, ὅτι ἐν τῷ ὁμη-
 ρικῷ αἰῶνι ἡ ῥητορικὴ ἐδιδάσκειτο
 πῶς. Βεβαίως οὐχὶ κατὰ τοὺς κανό-
 νας τοῦ Γοργίου ἢ τοῦ Ἰσοκράτους,
 ἀλλὰ κατὰ πρακτικόν τινα τρόπον.

⁸ Ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν ἐπο-
 μένων ἀπαρεμφάτων.

⁹ Ἔργα ἐνταῦθα πάντως εἶναι
 τὰ πολεμικά, ὡς γίνεται δῆλον
 ἐκ τῶν ἡγουμένων. Τὸν στίχον
 τοῦτον μετέφρασεν ὁ Κικέρων ἐν
 τῷ De oratore III, 15 «ut te ef-
 ficerem oratorem verborum acto-
 remque rerum», Θεμίστ. 97, 24
 «οἴκοθεν τὸν Φοίνικα ἔχεις, οἴκο-
 θεν τὸν ἐξηγητὴν τῶν τε ῥητέων
 καὶ τῶν πρακτέων».

¹⁰ Δι' ὅ· ἀντὶ τοῦ ὡς ἡδύνατο ὁ
 ποιητὴς νὰ μεταχειρισθῇ τῷ. Τὸ
 ἔπειτα ἀναφέρεται εἰς τὸν προη-
 γούμενον σκοπόν, πρὸς ὃν ἐπέμφθη
 ὑπὸ τοῦ Πηλεΐδας.

¹¹ Ὑπόσχηται, ἐγγυήσεται.

γῆρας ἀποξύσας ¹, θήσιν νέον ἡβώνοντα,
οἷον ὅτε πρῶτον λίπον Ἑλλάδα ² καλλιγύνακα,
φεύγων νείκεα ³ πατρός Ἀμύντορος Ὀρμενίδαο,
ὃς μοι παλλακίδος ⁴ περιχώσατο καλλιχόμοιο,
τὴν αὐτὸς φιλέεσκεν, ἀτιμάζεσκε δ' ἄκοιτιν, 450
μητέρ' ἐμήν· ἢ δ' αἰὲν ἐμὲ λισσέσκετο γούνων ⁵
παλλακίδι προμιγῆναι ⁶, ἔν' ἐχθήρειε γέροντα.
τῇ ⁷ πιθόμην καὶ ἔρεξα· πατὴρ δ' ἐμὸς αὐτίκ' οἷσθεις ⁸

¹ Ὅρα, ὅτι τὸ γῆρας ἐθεώρη-
σεν ὡς τινα ἐξωτερικὸν ρύπον δυ-
νάμενον νὰ ἀποξυσθῇ. Τὸ νέον
κατὰ τὸν Ameis κεῖται ἐπιρρη-
ματικῶς, κατ' ἄλλους ὅμως εἶναι
ἐπίθετον ἀντὶ οὐσιαστικοῦ, ὅπερ
πιθανώτερον.

² Ὁ Ἀμύντωρ κατῴκει ἐν Ἑ-
λεῶνι τῆς Βοιωτίας. Τὸ χωρίον
τοῦτο καὶ τὸ ἐν στίχ. 478 μαρτυ-
ροῦσιν, ὅτι τὸ ὄνομα Ἑλλάς ἔχει
εὐρυτέραν σημασίαν, δηλ. δὲν ση-
μαίνει μόνον ἐν μέρος τοῦ βασι-
λείου τοῦ Πηλέως· διότι ὁ Φοῖνιξ
καταλείπει τὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἔλθῃ
εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ. Ὅρα Ἱστορ.
τῶν ὁμηρ. ἐπῶν σελ. 330.

³ Τὰς ἔριδας, τὰς λογομαχίας
μετὰ τοῦ πατρός.

⁴ Δηλοῖ τὸ αἷτιον τοῦ περι-
χώσατο. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἢ
μὲν γυνὴ τοῦ Ἀμύντορος, ἐξ ἧς
ἐγεννήθη ὁ Φοῖνιξ, ὠνομάζετο Ἰπ-
ποδάμεια, ἢ δὲ παλλακίς Κλυτία.

⁵ Ἡ φράσις ἡθελεν εἶναι πλη-
ρεςτέρη, ἂν ὑπῆρχεν ἡ μετοχὴ
λαβών, ὡς ἐν Z 45, ζ 142 καὶ

x 264, ἢ ἐλὼν Φ 71, ἢ ἀψά-
μενος Ω 357.

⁶ Κατὰ τὸν Duentzer κεῖται
ἀνευ τῆς σημασίας τοῦ πρότερον,
ὡς ἐν ε 385. Ὁ Σχολιαστὴς ὅμως
ἐρμηνεύει· «πρὸ τοῦ πατρός μι-
γῆναι». Τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ
Εὐσταθίου λέγοντος· «μικεῖς δη-
λαδὴ τῇ Κλυτίᾳ, ἣν ὁ πατὴρ Ἀ-
μύντωρ οὐπω μὲν ἔγνω, καθὰ οἱ
παλαιοὶ φασιν, εἰς τοῦτο δὲ ἀνέ-
τρεφε, διὸ οὐδὲ μιγῆναι φησὶν ὁ
Φοῖνιξ». Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἐ-
χθήρειε εἶναι ἡ παλλακίς.

⁷ Πρῶτον ὁ Σωσιφάνης, εἶτα
δὲ Ἀριστόδημος ὁ Νυσσαεύς, ῥή-
τωρ καὶ γραμματικὸς, διώρθου
τὸ χωρίον εἰς, τῇ οὐ πιθόμην
οὐδὲ ἔρεξα καὶ εὐδοκίμησας
ἐτιμήθη ὡς εὐσεβὴ ἀναδείξας τὸν
ἥρωα. Ἡ διόρθωσις ὅμως δὲν εἶ-
ναι πιθανή. Καθ' ὅλου εἰπεῖν, οἱ
ἀρχαῖοι διορθοῦνται ἐπειρῶντο διὰ
διορθώσεως νὰ ἀναδείξωσι τοὺς
ὁμηρικὸς θεοὺς καὶ ἥρωας ἡθι-
κωτέρους ἑαυτῶν.

⁸ Κατὰ τὸν Σχολιαστήν· «Ἵπο-
νοήσας».

πολλὰ κατηρᾶτο, στυγερὰς δ' ἐπεκέχλετ' Ἐρινὺς ¹,
 μήποτε γούνασιν οἷσιν ² ἐφέσσεσθαι φίλον υἱόν, 455
 ἐξ ἑμέθεν γεγαῶτα· θεοὶ δ' ἐτέλειον ἐπαράς ³,
 Ζεὺς τε καταχθόνιος ⁴ καὶ ἐπαινὴ Περσεφόνεια.
 τὸν ⁵ μὲν ἐγὼ βούλευσα κατακτάμεν ὀξείῃ χαλκῷ·
 ἀλλὰ τις ἀθανάτων παῦσεν χόλον, ἔς ῥ' ἐνὶ θυμῷ
 δήμου θῆκε φάτιν ⁶ καὶ ὀνειδέα πόλλ' ἀνθρώπων, 460

¹ Καταχθόνιοι δαίμονες, τιμωροὶ καὶ ἄλλων μὲν, μάλιστα δὲ τῶν πρὸς τοὺς γονεῖς ἀμαρτημάτων. Τὰ ὀνόματα τούτων Ἀλεκτώ, Τισιφώνη καὶ Μέγαιρα ἀπαντῶσι παρὰ τοῖς μεθ' Ὀμηρον.

² Τινὲς τῶν ἀρχαίων ἔγραφον ἐμοῖσιν. Ἀλλ' ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «Λέγει δὲ οὐ περὶ ἑαυτοῦ ὁ Φοῖνιξ, ἀλλὰ περὶ τοῦ Ἀμύντορος».

³ Ἐπαρὴ εἶναι ἡ κατὰρα, ἡ δὲ πρόθεσις προσετέθη, ὡς καὶ ἐν τῷ ἐπάρατος.

⁴ Ζεὺς καταχθόνιος λέγεται ὁ Ἄδης, ὅστις μετὰ τῆς Περσεφόνης ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν νεκρῶν εἶναι, ὅτι ὁ Ζεὺς μετὰ τῆς Ἥρας ἐν τῷ Ὀλύμπῳ. Ἡ πρόθεσις ἐν τῷ ἐπιθέτῳ ἐπαινὴ παρέχει πράγματα τοῖς ἐρμηνευταῖς· ὁ Εὐστάθιος λέγει, ὅτι ἡ πρόθεσις πλεονάζει, ὁ δὲ Baltmann διαίρει τὸ ἐπίθετον εἰς δύο, ἐπ' (δηλ. ἐπ' αὐτῷ) αἰνὴ. Ὡσαύτως διαφωνία ὑπάρχει καὶ περὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἐπιθέτου. Ὁ La Roche ἐρμηνεύει, ὡς αἶνος ἐπεστι, δηλ. ἐπαινετὴ. Φέρει δὲ

καὶ ἄλλα παραδείγματα, ἐν οἷς ἡ Περσεφόνη ἐπαινεῖται, ἐν λ 213, 226 καὶ 635 λέγεται ἄγαν ἡ καὶ ἄγνη ἐν λ 386. Προτιμότερα ὅμως εἶναι ἡ ἐρμηνεία, ἐπιφοβος, δεινὴ, φοβερά· διότι ἡ Περσεφόνεια κυρίως εἶναι Φερσεφόνεια, δηλ. φόνον φέρουσα.

⁵ Οἱ στίχοι 458—461 δὲν φέρονται ἐν τοῖς χειρογράφοις. Τούτους διετήρησεν ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ μετὰ τῆς παρατηρήσεως «Ἀρίσταρχος ἐξεῖλε ταῦτα τὰ ἐπηφοβηθεῖς». Ὁ δὲ Barnes καὶ ὁ Bergler εἰσῆγαγον πάλιν εἰς τὸ κείμενον. Εἶναι πρόδηλον, ὅτι ἡθικὴ αἰτία ἔπεισε τοὺς ἀρχαίους νὰ ἐξαλείψωσι τοὺς στίχους, οἵτινες φαίνονται μὴ ἀρμόζοντες τῷ χαρακτῆρι τοῦ Φοῖνικος.

⁶ Φάτις ἐνταῦθα εἶναι ἡ δυσφημία, ὡς ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν ἐπομένων. Ὁ Φοῖνιξ διενοήθη νὰ φονεύσῃ τὸν πατέρα του, ἀλλ' ὁ θεὸς τις ἔπαυσε τὴν ὀργήν, διότι ἔθηκεν εἰς τὸν νοῦν του τὴν δυσφημίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δυσφημία καὶ ἡ ὑστεροφημία κω-

ὥς μὴ πατροφόνος μετ' Ἀχαιοῖσιν καλεοίμην.
 ἐνθ' ἐμοὶ οὐκέτι πάμπαν ἐρητύετ' ¹ ἐν φρεσὶ θυμός
 πατρός χωρόμενοιο ² κατὰ μέγαρα στρωφᾶσθαι.
 ἦ μὲν πολλὰ ἔται ³ καὶ ἀνεψιοὶ ἀμφὶς ἐόντες,
 αὐτοῦ ⁴ λισσόμενοι κατερήτυον ἐν μεγάροισιν, 465
 πολλὰ ⁵ δὲ ἴφια μῆλα καὶ εἰλίποδας ἑλικας βοῦς
 ἔσφαζον, πολλοὶ δὲ σύες θαλέθοντες ⁶ ἀλοιφῇ
 εὐόμενοι ⁷ τανύοντο διὰ φλογός Ἡφαίστοιο ⁸,
 πολλὸν δ' ἐκ κεράμων ⁹ μέθυ πίνετο τοῖο γέροντος.

λύουσι τοὺς δημηρικοὺς ἀνθρώπους
 ἀπὸ πολλῶν αἰσχυρῶν πράξεων.

¹ Ἡμεῖς ἠθέλομεν εἰπεῖν, δὲν
 τὸν ἐθάστα ἢ καρδίᾳ του.

² Γραμματικῶς ἀνήκει εἰς τὸ
 μέγαρον, ἀλλ' ὀλίγον ἀπέχει τῆς
 γενικῆς ἀπολύτου εἰς τὸ στρω-
 φᾶσθαι, ὅπερ εἶναι θαμιστικὸν
 τοῦ στρέφειν. Δὲν μ' ἐθάστα ἢ
 καρδίᾳ μου νὰ συχνογυρίζω εἰς
 τὰ μέγαρα, ἐν ᾧ ὁ πατήρ μου ἦτο
 ὠργισμένος.

³ Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως
 ὅρα Z 239. Ἔται μὲν λέγονται
 οἱ συνηθεῖς, οἱ φίλοι, ἀνεψιοὶ δὲ
 οἱ ἐξάδελφοι, οἱ συγγενεῖς. Διο-
 νύσιος ὁ Θραξ ἀντὶ τοῦ ἀμφὶς
 ἐόντες ἔγραφεν ἀντιόωντες.

⁴ Ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἐπεξη-
 γεῖται δὲ διὰ τοῦ ἐν μεγάροισιν.

⁵ Τὰ συμπόσια ἐποίουν, ὅπως
 ἐπιχύσωσιν εὐθυμίαν εἰς τὴν ψυ-
 χὴν τοῦ δυσθυμοῦντος. Τὸ εἰλί-
 πους ἐρμηνεύεται ἐν Z 424. Ὁ
 δὲ κωμικὸς Εὐπολὶς παίζων καὶ
 γυναικάς ἐλεγεν εἰλίποδας. Περὶ

δὲ τῆς σημασίας τοῦ ἑλῖξ ὑπάρ-
 χει διαφωνία· κατὰ τινὰς μὲν ση-
 μαίνει τοὺς ἐλικοκεράτους, τοὺς
 ἐπικαμπῆ τὰ κέρατα ἔχοντας,
 κατ' ἄλλους ὅμως λέγονται οἱ
 βόες ἐκ τοῦ ἐλιγμοῦ τῶν ποδῶν.
 Θεωρεῖται πιθανώτερον τὸ δευτε-
 ρον· διότι ἂν ἐνοεῖτο τὸ πρῶτον,
 ἔπρεπε νὰ προστεθῇ τὸ κέρας,
 οἷον ἐλῖξ ὀκέρως. Βεβαίως
 ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ταύτῃ ὑπάρχει ἡ
 δυσκολία, ὅτι διὰ δύο λέξεων δη-
 λοῦται ἡ αὐτὴ ιδιότης, ἀλλὰ
 παρ' Ὀμήρῳ δὲν εἶναι ἀσύνηθες.

⁶ Πιμελεῖς, θάλλοντες ἐκ τοῦ
 πάχους.

⁷ Εὖω σημαίνει περιφλέγω, κα-
 ψαλίζω.

⁸ Προσωποποιήσις τοῦ πυρός,
 ὡς ἐν B 426. Ὁ Εὐστάθιος ἐρ-
 μηνεύει· «τανύοντο διὰ φλογός
 Ἡφαίστοιο, περιφραστικῶς κεῖ-
 ται ἀντὶ τοῦ ὠπτῶντος».

⁹ Κέραμος λέγεται πήλινον ἀγ-
 γεῖον, ἐν ᾧ ἐφυλάσσετο ὁ οἶνος.

εἰνάνυχες ¹ δέ μοι ἄμφ' αὐτῷ παρὰ νύκτας ἵαυον· 470
οἱ μὲν ἀμειβόμενοι φυλακὰς ἔχον, οὐδέ ποτ' ἔσβη
πῦρ, ἕτερον μὲν ὑπ' αἰθούσῃ ² εὐερχέος αὐλῆς,
ἄλλο δ' ἐνὶ προδόμῳ, πρόσθεν θαλάμοιο ³ θυράων.
ἀλλ' ὅτε δὴ δεκάτῃ μοι ἐπήλυθε νύξ ἐρεβεννή,
καὶ τότε ἔγῳ θαλάμοιο θύρας πυκινῶς ἀραρυίας 475
ῥήξας ἐξῆλθον ⁴, καὶ ὑπέρθορον ἐρκίον αὐλῆς
ῥεῖα ⁵, λαθὼν φύλακας τ' ἄνδρας δμῳάς ⁶ τε γυναῖκας.

¹ Κατὰ τινὰς εἶναι ἐπίθετον, πιθανώτερον δὲ ἐπίρρημα κατ' ἀναλογίαν τοῦ εἰνάετες, ἐπὶ ἐνεία νύκτας. Πάντως εἶναι πλεονασμὸς ἢ προσθήκη τοῦ νύκτας, ἀλλ' εὐρηται καὶ ἀλλαγοῦ, κ 28, 80 καὶ ο 476· «ἐννῆμαρ μὲν ὁμῶς πλέομεν νύκτας τε καὶ ἡμαρ». Ἡ δοτικὴ μοι αὐτῷ συναπτέα μετὰ τῆς ἀμφί, ὡς ἡ παρὰ μετὰ τοῦ ἵαυον. Τοῦτο δὲ τὸ ῥῆμα δὲν σημαίνει κοιμῶμαι, ὡς συνήθως, ἀλλὰ διατρίβω, διανυκτερεύω, ὡς παρατηρεῖ ὁ Εὐστάθιος· «Ἰαύειν δὲ καὶ νῦν τὸ διατρίβειν, οὐ μὴν κοιμᾶσθαι· οὐ γὰρ πρέπει τοῦτο φύλαξι».

² Ὁ Σχολιαστὴς λέγει περὶ τῆς αἰθούσης· «αἰθουσα δὲ περίστυλον, τουτέστι πρὸς ἥλιον τετραμμένη στοά». Ὁ δὲ Εὐστάθιος τὰ μέρη τῆς οἰκίας τάσσει οὕτως· «ἔρκος, περὶ ὃ πύλαι· μετὰ δὲ τὸ ἐρκίον αὐλή· μεθ' ἣν αἰθουσα· εἴτα πρόδομος, δόμος, καὶ θάλαμος».

³ Ἐν τῷ θαλάμῳ ἐκοιμᾶτο ὁ Φοῖνιξ.

⁴ Δηλαδὴ ἐκ τοῦ θαλάμου εἰς

τὴν αὐλήν. Τὸ ἐρκίον ἔχει μὲν κατάληξιν ὑποκοριστικοῦ, ἀλλὰ κατὰ σημασίαν δὲν διαφέρει τοῦ ἔρκος. Ὁ Geppert (Ueber den ursp. d. Hom. Ges. II, 98) παρατηρεῖ, ὅτι ἡ κατάληξις ἰον παρ' Ὁμήρῳ δὲν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς σημασίας τῶν λέξεων, ἐξ ὧν τὰ εἰς ἰον ὀνόματα παράγονται, ὡς θηρίον παρὰ τὸ θήρ, σκηπάνιον παρὰ τὸ σκηπτρόν, γένειον παρὰ τὸ γένος, οἰκίον παρὰ τὸ οἶκος, κρανίον παρὰ τὸ κάρη κτλ. Νομίζει δέ, ὅτι τὰ τοιαῦτα ἐπολλαπλασιάσθησαν ὑπὸ τῶν μιμητῶν τοῦ Ὁμήρου, ὡς ἐρκίον ἀντὶ ἔρκος, τειχίον ἀντὶ τεῖχος, κλισίον ἀντὶ κλισίη. Ἀλλὰ δὲν εἶναι οὕτως εὐκόλον νὰ ἐξευρεθῶσιν οἱ μιμηταὶ τοῦ Ὁμήρου.

⁵ Κατὰ τὸν Ameis προσδιορίζει τὸ λαθὼν, ὅπερ δὲν εἶναι πιθανόν· διότι προσδιορίζει τὸ ὑπέρθορον· ἡ δυσκολία ἔκειτο ἐν τῇ ὑπερπηδήσει τοῦ ἐρκίου.

⁶ Αἱ δμῳαὶ δὲν εἶχον ταχυῆ πρὸς φυλακὴν, ἀλλ' εἰργάζοντο τὴν

φεῦγον ἔπειτ' ἀπάνευθε δι' Ἑλλάδος εὐρυχόριοι ¹,
 Φθίην δ' ἐξικόμην ἐριβώλακα, μητέρα μήλων,
 ἐς Πηλῆα ἀναχθ'· ὁ δέ με πρόφρων ὑπέδεκτο, 480
 καί με φίλησ' ὥσει τε πατήρ ² ὃν παῖδα φιλήσῃ
 μούνον τηλύγετον ³ πολλοῖσιν ἐπὶ κτεάτεσσιν,
 καί μ' ἀφνειὸν ἔθηκε, πολὺν δέ μοι ὥπασε ⁴ λαόν·
 ναῖον δ' ἐσχατιὴν Φθίης, Δολόπεσσιν ἀνάσσω.
 καί σε τοσοῦτον ⁵ ἔθηκα, θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ, 485
 ἐκ θυμοῦ φιλέων, ἐπεὶ ⁶ οὐκ ἐθέλεσκες ἄμ' ἄλλω
 οὔτ' ἐς δαῖτ' ἰέναι ⁷ οὔτ' ἐν μεγάροισι πάσασθαι,
 πρὶν ⁸ γ' ὅτε δὴ σ' ἐπ' ἐμοῖσιν ἐγὼ γούνεσσι καθίσσας

νύκτα ἐν τῇ αὐτῇ. Ὅρα υ 110.

¹ Διαφωνία μεγάλη ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς φιλολόγοις περὶ τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ μέρους τῆς λέξεως· διότι κατ' ἄλλους μὲν εἶναι ὁ χορός, ὡς καλλιχορος, κατ' ἄλλους δὲ ἡ χορος καὶ τὸ ὠ συνεστάλη εἰς ὁ χάριν τοῦ μέτρου. Πότερον εἶναι ὀρθότερον, δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ἀποφανθῇ τις.

² Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου δῆλον γίνεται, ὅτι ὁ Πηλεὺς ἦτο πρεσβύτερος τοῦ Φοίνικος.

³ Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως ὅρα ἐν Γ 175. Ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα συνήθροισε πάσας τὰς περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ πατήρ δύναται μάλιστα νὰ ἀγαπᾷ τὸ ἴδιον τέκνον.

⁴ Τὸ χωρίον εἶναι σπουδαιότατον πρὸς ὁρισμὸν τοῦ πολιτεύματος τῶν ἥρωικῶν χρόνων, διότι μαρτυρεῖ, ὅτι οὐ μόνον ὁ Ἀγαμέμνων ἔχει ὑφ' ἑαυτοῦ ἀνακτας,

ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἄλλους ὑποδεστέρους. Ὡς δὲ οἱ ἀνακτες τῶν Ἀχαιῶν ἀποτελοῦσι τὴν βουλὴν τῶν γερόντων παρὰ τῷ Ἀγαμέμνονι, οὕτω δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν καὶ περὶ τῶν ὑποδεστέρων. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τῆς πολιτείας τῶν θεῶν.

⁵ Σὲ ἀνέθρεψα πόσον μέγαν, μέχρι τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας.

⁶ Ἡ πρότασις αὕτη δηλοῖ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ὁ Φοῖνιξ ἐκ καρδίας ἡγάπα τὸν Ἀχιλλέα.

⁷ Ὁρθῶς ἐρμηνεύει ὁ Εὐστάθιος· «Δαῖτα δὲ νῦν φησὶ τὴν ἐς φίλου, ἢ ὅλως τὴν κατὰ τὰ ἔξω οἴκου γινόμενα δειπνοκλήτορια, πρὸς ἅπερ ἀντιδιαστέλλεται τὸ ἐν μεγάροισι πάσασθαι, ὅ ἐστι φαγεῖν».

⁸ Ἐπειδὴ προηγεῖται ἡ φράσις οὐκ ἐθέλεσκες ἄμ' ἄλλω, ἐνταῦθα περιεμένομεν τὴν, ἢ ἐμοί· ἐπειδὴ ὅμως ἡ τοιαύτη

ὄψου ¹ τ' ἄσαιμι προταμῶν καὶ οἶνον ἐπισχών·
 πολλάκι μοι κατέδευσας ² ἐπὶ στήθεσσι χιτῶνα 490
 οἶνου ἀποβλύζων ³ ἐν νηπιέῃ ἀλεγεινῇ.
 ὥς ἐπὶ σοὶ ⁴ μάλα πόλλ' ἔπαθον καὶ πόλλ' ἐμόγησα,
 τὰ φρονέων, ὃ ⁵ μοι οὐ τι θεοὶ γόνον ἐξετέλειον
 ἐξ ἐμεῦ· ἀλλὰ σέ ⁶ παῖδα, θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ,
 ποιούμεν ⁷, ἵνα μοὶ ποτ' ἀεικέα λαιγὸν ἀμύνησ· 495
 ἀλλ', Ἀχιλεῦ, δάμασον θυμὸν μέγαν· οὐδέ τί σε χρὴ
 νηλεὲς ἦτορ ἔχειν· στρεπτοὶ δέ ⁸ τε καὶ θεοὶ αὐτοί,

φράσις διὰ τὸ πᾶσα σθαι δὲν
 ἤθελεν εἶναι ἱκανή, προσέθηκεν ὁ
 ποιητὴς χρονικὴν πρότασιν τῆς
 πρώτης συντάξεως ἐπιλαθόμενος.
 Τὸ ἐμοῖσιν ἐγὼ ἐξαίρει τὴν ἀντί-
 θεσιν πρὸς τὸ ἄλλω. Ὁ Ὀμη-
 ρος λέγει γοῦνεσσι καὶ γοῦ-
 νασσι, ὡς ἄνδρεσσι καὶ ἄν-
 δράσι. Τὴν κυρίαν ἰδέαν τῆς
 προτάσεως δηλοῦν τὸ καθίσσας
 καὶ οὐχὶ τὸ ἄσαιμι.

¹ Ἐκ τοῦ ἔψω ὁ Εὐστάθιος λέ-
 γει ἐν VII, 277 «Οὐκ ἄγνωσθαι δέ,
 ὅτι ὄψον κυρίως καλεῖται πᾶν τὸ
 πυρὶ κατασκευαζόμενον εἰς ἐδω-
 δὴν ἦτοι γὰρ ἐψόν ἐστιν ἢ παρὰ
 τὸ ὠπτῆσθαι». Σημαίνει δὲ τὸ
 παρ' ἡμῖν καλούμενον προσφάγι,
 ὅπερ συνηθέστατα ἦτο κρέας, ὡς
 ἐνταῦθα. Τὸ δὲ ἄσαιμι εἶναι ἀν-
 ριστος ἀ' τοῦ ἄω = κορέννυμι.
 Κατὰ τὸ προηγούμενον ὄψου τε
 περιεμένον οἶνου, ἀλλ' ἔθηκεν
 αἰτιατικὴν, ὡς ἀπῆται τὸ ἐπι-
 σχών.

² Ὑγρανας, ἐμοῦσκευσας τὸν
 χιτῶνα.

³ Ἡ μὲν γενικὴ οἶνου εἶναι με-
 ριστικὴ, τὸ δὲ ἀποβλύζων δὲν ση-
 μαίνει ἐξεμῶν, ἀλλ' ἐκχέων, ἢ ὡς
 λέγει ὁ Εὐστάθιος· «δηλοῦν τὸ ἀ-
 ποστάζειν διὰ τὴν βρεφικὴν βρα-
 χυστομίαν». Κατὰ τινὰς νηπιέῃ
 σημαίνει τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν,
 κατ' ἄλλους δὲ τὴν νηπιακὴν ἄ-
 νοιαν, ὅπερ πιθανώτερον. Ὀνο-
 μάζει δὲ ταύτην ἀλεγεινῇ ὡς
 πρὸς τὸν παιδαγωγόν, ὃ τὸ νή-
 πιον παρέχει πόρους καὶ λύπας.

⁴ Διὰ σέ, ἀλλὰ λέγει ὡς περὶ
 ἄθλου, ὡς A 162 καὶ λ 548.

⁵ Δηλαδή τὰ φρονέων, ὅτι, ὡς
 ἐν Ψ 545.

⁶ Ἡ ἀντωνυμία ὀρθοτονεῖται
 πρὸς ἔμφασιν.

⁷ Ἐπειδὴ ὁ Φοῖνιξ δὲν ἐκτῆ-
 σατο τέκνα, ἐθεώρει τὸν Ἀχιλλεῖα
 ὡς υἱὸν καὶ διὰ τοῦτο ἐπόνει ὑπὲρ
 αὐτοῦ.

⁸ Ἀντὶ τοῦ δὲ ἡδύνατο νὰ θέσῃ
 αἰτιολογικὸν σύνδεσμον. Τὸ ἐπι-
 χεῖρμα εἴληπται ἐκ τοῦ μείζο-
 νος, ὡς παρατηρεῖ ὁ Εὐστάθιος·
 «Μονονοχὶ γὰρ φησιν ὁ ῥήτωρ,

τῶν περ καὶ μείζων ἀρετὴ τιμὴ τε βίη τε.
 καὶ ¹ μὲν τοὺς θυέεσσι καὶ εὐχολῆς ἀγανῆσιν
 λοιβῇ ² τε κνίσῃ τε παρατρῶπῳ ἄνθρωποι
 λισσόμενοι, ὅτε κέν τις ὑπερβῇ καὶ ἀμάρτη ³.
 καὶ γάρ τε λιταὶ εἰσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
 χῳλαί ⁴ τε ῥυσαί τε παραβλῶπές τ' ὀφθαλμῷ,
 αἱ ῥά ⁵ τε καὶ μετόπισθ' Ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι.

500

ὡς ἐν στρεπτοῖ οἱ μείζονες, πολλῷ πλεον σὺ ὁ ἐλάττων». Τινὲς τῶν ἀρχαίων παραβάλλοντες τὸ χωρίον τοῦτο πρὸς τὸ ἐν γ 147 εὕρισκον ἀντίφασιν· «οὐ γάρ τ' αἰψα θεῶν τρέπεται νόος αἰὲν ἐόντων· ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ τόνος τῆς φράσεως πίπτει ἐπὶ τοῦ αἰψα, ὅπερ εἶναι ὀλίγον τι διάφορον.

¹ Ἐπεξηγεῖ, πῶς οἱ θεοὶ εἶναι εὐμετάβλητοι, εὐπειστοί. Θυέεσσι = θυμιάμασιν, ὡς γίνεται λόγος ἐν Ζ 270. Διὰ θυμιαμάτων καὶ ὑποσχέσεων θεαρέστων.

² Διὰ σπονδῆς καὶ θυσίας. Τὸ παρὰ τρωπῶν ἄω εἶναι θαμιστικὸν τοῦ παρατρέπω. Ἐξίλεοῦσιν οἱ ἄνθρωποι.

³ Κατὰ τὸν Εὐστάθιον· «ἐκ παραλλήλου δηλοῦται τὸ αὐτό· ἐπεὶ καὶ ὑπερβασία καὶ ἀμαρτία τῆς αὐτῆς ἐννοίας εἰσίν».

⁴ Αἱ λιταὶ εἶναι χῳλαί ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Ἄτην, ἥτις λέγεται ἀρτίπος. Τοῦτο δηλοῖ ὅσον ὁ ἄνθρωπος εἶναι ταχὺς πρὸς τὴν ἀμαρτίαν, τοσοῦτον βραδὺς πρὸς μεταμελητικὴν παράκλησιν. Οἱ λισσόμενοι βαίνουσι σχολαίῳ

ποδὶ καὶ οἰοῖται συμπεποδισμένοι. Τὸ δὲ ῥυσὸς παραγόμενον ἐκ τοῦ ἔρ ὡ σημαίνει τὸν ῥικνόν, τὸν ἐρρυτιδωμένον. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐλήφθη ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ λισσομένων, ὡς λέγει ὁ Εὐστάθιος· «καὶ ῥυσὰς δὲ διὰ τὸ σχῆμα τοῦ προσώπου τῶν ἰκετευόντων, οἷς σκυθρωπάζον καὶ συναγόμενον ῥικνοῦται τὸ πρόσωπον». Τὸ παραβλῶψ παράγεται ἐκ τοῦ παραβλέπω· ἐπιτυχῶς δὲ τὸ ἐπίθετον εἰκονίζει τὴν θέσιν τῶν ἀμαρτόντων, ὅταν ἰκετεύωσιν, ὡς ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ αὐτὸς Εὐστάθιος· «τουτέστι διεστραμμένης τὴν ὄψιν, παραβαλλούσας τοὺς ὤπας καὶ παραγούσας τῆς κατὰ φύσιν ὀψεως καὶ, ὡς οἱ παλαιοὶ φασιν, στραβάς καὶ πλαγισομμάτων· ... καὶ διότι οὐχ ἱλαρὸν τὸ βλέμμα τοῖς λιταζομένοις ἀλλ', ὡς εἰπεῖν, δυσβλεπτοῦσιν ἐκεῖνοι, ὅθεν καὶ ἡ δυσωπία τὴν κλῆσιν ἔλαχεν».

⁵ Ὡς ἦτο ἐπόμενον ἕνεκα τῆς χωλότητος τῶν λιτῶν. Ἡ γενικὴ Ἄτης ἐξαρθῆται ἐκ τοῦ μετόπισθε, δηλ. δὲν εἶναι συντακτικῇ

ἡ δ' Ἀτὴ σθεναρὴ¹ τε καὶ ἀρτίπος, οὐνεκα πάσας² 505
 πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει³ δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
 βλάπτουσ' ἀνθρώπους· αἱ δ' ἐξακέονται⁴ ὀπίσσω.
 ὃς μὲν τ' αἰδέσεται κούρας Διὸς ἄσπον ἰούσας,
 τὸν δὲ μέγ' ὦνησαν⁵ καὶ τ' ἐκλυον εὐχομένεσι·
 ὃς δὲ κ' ἀνήνεται⁶ καὶ τε στερεῶς ἀποείπη, 510
 λίσσονται δ' ἄρα ταί γε Δία Κρονίωνα κιούσαι
 τῷ Ἀτὴν ἄμ' ἐπεσθαι⁷, ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ⁸.
 ἀλλ', Ἀχιλεῦ, πόρε⁹ καὶ σὺ Διὸς κούρησιν ἐπεσθαι

τοῦ ἀλέγουσι, ὅπερ κεῖται ἀπολύτως, ὡς ἐν Λ 389, π 307 καὶ ἀλλαχοῦ.

¹ Σθεναρὸς = ἰσχυρὸς, δυνατός. Ἀρτίπος, δηλ. ἀρτίπους, ὡς ἀελλόπος ἀντὶ ἀελλόπους. Σημαίνει τὸν ἔχοντα ἀρτίους τοὺς πόδας, καὶ ἀκολούθως περιπίπτει εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ταχύς. Ἐν Τ 91 λέγεται, ὅτι ἔχει ἀπαλούς τοὺς πόδας καὶ βαίνει ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν ἀνθρώπων.

² Δηλαδὴ τὰς ἀδελφὰς αὐτῆς, ἢ τοὶ τὰς Λιτάς.

³ Κατὰ τὸν Ameis εἶναι ἐπεζήγησις τοῦ ὑπεκπροθέει καὶ κατὰ τοῦτον πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν τὸ πάσας ὡς ἀντικείμενον εἰς τὸ φθάνει, δηλ. προλαμβάνουσα τὰς Λιτάς φέρει βλάβην εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐντεῦθεν ὁ ποιητὴς ἐτυμολογεῖ τὴν Ἀτὴν λέγων ἐν Τ 129 «ἐλεύσεσθαι Ἀτὴν, ἥ πάντας ἄῃται».

⁴ Ἐντελῶς θεραπέουσιν, ὅπως

ἰατρεύουσιν· ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν νοσούντων.

⁵ Γνωμικὸς ἀόριστος, ὡς καὶ ὁ ἐπόμενος παρατατικός, ὅστις ἔχει σημασίαν ἀορίστου. Τὰ πλεῖστα χειρόγραφα ἔχουσιν εὐξαμένοιο, ἀλλ' ὁ Ἀρίσταρχος ἔγραψεν εὐχομένοιο, ὅπερ δέχεται καὶ ὁ Duentzer.

⁶ Ὅστις ὅμως περιφρονήσῃ τὰς Λιτάς καὶ ἀμειλίχτως (σκληρῶς) ἀρνηθῇ.

⁷ Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται δῆλον, ὅτι ἡ Ἀτὴ δὲν ἐνεργεῖ ὡς αὐτογνώμων καὶ αὐτοκράτωρ, ἀλλὰ κατὰ τὸ κέλευσμα τοῦ Διός.

⁸ Τιμωρῆθῃ διὰ τὴν περιφρόνησιν τῶν Λιτῶν. Διὰ τῆς ἀληγορίας παρεσκεύασεν ὁ Φοῖνιξ τὴν παράκλησιν πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, ὅπως οὗτος χαμφθῇ διότι ἂν μείνῃ ἄκαμπος, ἐπικεῖται ἡ παρὰ τοῦ Διὸς τιμωρία.

⁹ Ἐχει τὴν σύνταξιν καὶ τὴν σημασίαν τοῦ δός· δός καὶ σὺ νὰ ἀκολουθήσῃ τιμὴ τὰς κούρας τοῦ

τιμήν, ἣ τ' ἄλλων περ ἐπιγνάμπτει ¹ νόον ἐσθλῶν.
 εἰ μὲν γὰρ μὴ δῶρα φέροι, τὰ δ' ὀπισθ' ὀνομάζοι ² 515
 Ἀτρείδης, ἀλλ' αἰὲν ἐπιζαφελῶς ³ χαλεπαίνου,
 οὐκ ἂν ἔγωγέ σε μῆνιν ἀπορρίψαντα κελοίμην
 Ἀργείοισιν ἀμυνέμεναι, χατέουσί περ ἔμπης·
 νῦν δ' ἅμα τ' αὐτίκα πολλὰ διδοῖ ⁴, τὰ δ' ὀπισθεν ὑπέστη,
 ἄνδρας δὲ λίσσεσθαι ἐπιποέηκεν ἀρίστους ⁵ 520
 κρινάμενος κατὰ λαὸν Ἀχαιϊκόν, οἳ τε σοὶ αὐτῷ
 φίλτατοι Ἀργείων ⁶. τῶν μὲν σύ γε μῦθον ἐλέγξης
 μῆδ' ἐπὶ πόδας ⁷. πρὶν δ' οὐ τι νεμεσητὸν ⁸ κεχολῶσθαι.
 οὕτω καὶ τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεθα κλέα ἀνδρῶν
 ἡρώων, ὅτε κέν τιν' ἐπιζάφελος χόλος ἴκοι· 525
 δωρητοὶ ⁹ τε πέλοντο παρὰ ρρητοῖ τ' ἐπέεσσιν.

Διός, ἥτοι σεβάσθητι ταύτας.

¹ Κάμπτει, μεταπειθεῖται.

² Τὸ ὀνομάζω ἐνταῦθα σημαίνει λέγω κατ' ὄνομα, ὑπισχνοῦμαι.

³ Τὸ ἐπίθετον ἐπιζάφελος, ἐξ οὗ τὸ ἐπίρρημα, ἔχει ἀμφίβολον τὸ ἔτυμον· διότι ἄλλοι μὲν παράγουσιν ἐκ τοῦ ἐπιτατικοῦ ζα ἐπιτεινομένου ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς ἐπὶ καὶ ὀφέλλω, ἄλλοι δὲ ἐκ τοῦ ζάω ἢ φλάω. Ὅπως δὲ ποτε σημαίνει, σφόδρα, ὀρμητικά, ἢ, ὡς ἐρμηνεύουσιν οἱ ἀρχαῖοι, λίαν ὑψηλός.

⁴ Εἶναι ἐτοιμος νὰ δώσῃ.

⁵ Ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς προεῖχε κατὰ τὴν σύνεσιν, ὁ δ' Αἴας κατὰ τὴν ἀνδρίαν.

⁶ Τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Ἀχιλλεὺς ὡμολόγησεν ἐν στίχ. 198 καὶ 204.

⁷ Ἐννοεῖ τοὺς κόπους τῶν ποδῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς λέγομεν, κρῖμ' εἰς τὰ πόδια μου, θέλοντες νὰ δηλώσωμεν τὸ μάταιον τοῦ δρόμου. Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Μὴ ἀτιμάσης, μὴ ὀνειδίσῃς τὸν ὑπὲρ τῆς ἀξιώσεως καὶ πρεσβείας λόγον αὐτῶν μῆδ' ἐπὶ τὴν ἀφίξιν αὐτῶν».

⁸ Δηλαδὴ ἦν πρότερον δὲν ἦτο ἀξιόμμεπτον νὰ ἦσαι ὠργισμένος (δηλ. πρὶν πεμψθῇ πρεσβεία καὶ δοθῶσι δῶρα). Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ Φοῖνιξ λέγει, ὅτι τῶρα εἶναι ἀξιόμμεπτον.

⁹ Εἶναι ἐπεξηγήσεις εἰς τὸ κλέα ἀνδρῶν, ὥσει προηγεῖτο ἡρώες. Δωρητοὶ ἐνταῦθα σημαίνει τοὺς μεταπειθόμενους ἢ ἐξιλεουμένους δώροις. Παρὰ ρρητοὶ ἢ παραρρητοὶ εἶναι οἱ παρηγορητοί, οἱ διὰ

μέμνημαι τόδε ἔργον ¹ ἐγὼ πάλαι, οὐ τι νέον γε,
ὥς ἦν ². ἐν δ' ὕμῃν ἐρέω πάντεσσι φίλοισιν ³.

Κουρήτες ⁴ τ' ἐμάχοντο καὶ Αἰτωλοὶ μενεχάρμαι ⁵

λόγων καταπραϋνόμενοι, μεταπει-
θόμενοι.

¹ Τὸ μέμνημαι συνέταξε πρὸς αἰτιατικήν, ὡς καὶ ἐν Ζ 222. Ἔργον ἐνταῦθα εἶναι ἡ ὑπόθεσις, τὸ συμβάν. Τὸ δὲ πάλαι σημαίνει πρὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου, ὅπερ ἰπεξηγεῖται διὰ τῆς φράσεως, οὐ τι νέον γε.

² Ὑποκείμενον μὲν εἶναι τὸ ἔργον, κατηγορούμενον δὲ τὸ ὥς· ὡς Α 416. Τὸ συμβάν ἐνθυμοῦμαι, καθ' ὥς ἦτο, δηλ. τὰ καθ' εἶαστον.

³ Τὸ πάντεσσι φίλοισιν κεῖται ἀντὶ ἀναφορικῆς προτάσεως. Ἡ ἐπομένη διήγησις ἠδύνατο νὰ ἐρεθίσῃ τὸν Ἀχιλλέα, ἀλλ' ὁ Φοῖνιξ προλαμβάνων λέγει, ὅτι δὲν εἶναι παρὼν ξένος.

⁴ Οἱ ἀρχαῖοι παρετήρησαν, ὅτι τὰ ἐπόμενα συμφωνοῦσι κατὰ τάντα πρὸς τὴν παροῦσαν τοῦ Ἀχιλλέως θέσιν. Αἰτία τῆς μῆνιδος τοῦ μὲν Ἀχιλλέως ἦτο ὁ Ἀγαμέμνων, τοῦ δὲ Μελεάγρου ἡ μήτηρ. Ἀρχὴ δὲ τῆς μῆνιδος κείνῳ μὲν ὁ χόλος τοῦ Ἀπόλλωνος, τούτῳ δὲ ἡ ὀργὴ τῆς Ἀργεΐμιδος (Α 9 ἐν παραβολ. πρὸς Γ 533). Πρὸς ἐκάτερον πρσθεύουσιν, οὐδέτερος ὅμως κάμπτεται. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μελεάγρος ἠναγκάσθη νὰ πολεμήσῃ ἀνευ δώρων διὰ τὴν γυναικά, τοῦ πολέμου ἐπὶ

θύραις ὄντος, καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς διὰ τὸν Πάτροκλον. Διὰ τῆς διηγέσεως ταύτης παραινεῖ ὁ Φοῖνιξ τὸν Ἀχιλλέα, ἵνα μὴ πάθῃ, ὅσα ὄντως βραδύτερον ἔπαθεν, ὡς ὁ Μελεάγρος ἐκεῖνος. Τὸ διηγέσθαι ὅμοια τοῖς προκειμένοις πράγμασιν οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον οὐ π ο δ ι ἡ γ γ σ ι ν. Οἱ Κουρήτες ἦτο λαὸς Αἰτωλικός, οὗ πρωτεύουσα ἦτο ἡ Πλευρῶν (Β 639) ὡς τῶν Αἰτωλῶν ἡ Καλυδῶν. Οἱ ἀρχαῖοι μνημονεῦσαι περιέργου ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος, ὡς ἀναγινώσκουμεν παρ' Εὐσταθίου. «Κουρήτες ἦ διὰ τὸ Κούριον ὄρος ὑπερκείμενον Πλευρῶνος ἢ παρὰ τὴν κουράν. Ἐπεὶ γὰρ κατὰ τὸν γεωγράφον οἱ πολέμιοι τῆς κόμης αὐτῶν δραττόμενοι τῆς ἐμπροσθεν κατέσπων αὐτούς, ὅπισθεν τοῦ λοιποῦ ἐκόμωον, χειρόμενοι τὰ ἐμπροσθεν, διὸ καὶ Κουρήτες ἐλέγοντο . . . κατασχόντες δὲ γε ὕστερον τὰ πέραν Ἀχελῷου ἐν Αἰτωλίᾳ περὶ Πλευρῶνα καὶ μείναντες ἄκουροι ἐκλήθησαν Ἀκαρνανεες».

⁵ Τὸ ἐπίθετον εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ μένω καὶ χάρμη=μάχη, πόλεμος. Διὰ τοῦτο σημαίνει, ὅτι καὶ τὸ μενεπτόλεμος, δηλ. ὁ μένων ἐν τῇ μάχῃ, ὁ ἀνδρεῖος. Ἡ αἰτία, δι' ἣν οἱ δύο οὗτοι λαοὶ ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους, ἔπεται

ἀμφὶ πόλιν Καλυδῶνα καὶ ἀλλήλους ἐνάριζον, 530
 Αἰτωλοὶ μὲν ἀμυνόμενοι Καλυδῶνος ¹ ἔραννῃς,
 Κουρήτες δὲ διαπραθέειν μεμαῶτες Ἄρηϊ·
 καὶ γὰρ τοῖσι ² κακὸν χρυσόθρονος Ἄρτεμις ὤρσεν
 χωσαμένη ³ οἱ οὔτι θαλύσια γουνῶ ἀλωῆς
 Οἰνεὺς ⁴ ῥέξ· ἄλλοι δὲ θεοὶ δαίνυνθ' ἐκατόμβας, 535
 οἷη δ' οὐκ ἔρρεξε Διὸς κούρη ⁵ μέγαλοιο.

ἐν στίχ. 533—549. Οἱ κριτικοὶ εἰκάζουσιν, ὅτι χωρίζεται τινὰ ἐκ τῆς διηγήσεως ταύτης ἐξέπασαν ἢ ὡς γνωστὰ προὑπατίθενται.

¹ Οἱ μὲν Αἰτωλοὶ ὑπερασπίζοντες τὴν Καλυδῶνα. Τὸ ἀμύνεσθαι συνετάχθη πρὸς ἀπλὴν γενικὴν, ὡς ἐν M 155 «ἀμυνόμενοι σφῶν τ' αὐτῶν καὶ κλισιάων» καὶ N 700. Συνηθέστερον ὅμως εὔρηται μετὰ τῆς περὶ καὶ γενικῆς, ὡς ἐν M 142, 170, 227, 243 καὶ πολυλαχοῦ. Τὸ δὲ ἔραννός παραγόμενον ἐκ τοῦ ἐράω σημαίνει τὸν ἀξιαγάπητον, τὸν τερπνόν.

² Δηλαδή τοῖς Αἰτωλοῖς. Κακὸν εἶναι ὁ σῦς, οὐ μνημονεύει ἐν στίχ. 539.

³ «Ο=ὅτι. Τὰ θαλύσια ἐρμηνεύει ὁ Σχολιαστής· «Τὰς ὑπὲρ εὐθαλείας καὶ εὐφορίας τῶν καρπῶν διδομένας θυσίας μετὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν τοῖς τε ἄλλοις θεοῖς καὶ τῇ Δήμητρι». Βραδύτερον ἔλεγον ταῦτα συγκομιστήρια. Τὴν λέξιν γουνὸς (ὁ) παράγουσι τῶν ἐτυμολόγων τινες ἐκ τοῦ γένω, ὡς τὸ γόνος καὶ γονὴ καὶ ἐξηγοῦσιν γόνιμον

πεδῖον· ἀλλὰ καὶ ἡ παρεμβολὴ τοῦ u δὲν κυροῦται δι' ἄλλοι παρδείγματα καὶ μένουσι δυσεξήγητοι πολλαὶ φράσεις, π. γ. λ 323 «εἰς γουνὸν Ἀθηναίων ἱεράων», ἐν ᾧ ἡ Ἀττικὴ δὲν εἶναι γόνιμος καὶ Ἡρόδοτ. IV 99 «καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοῖατο τὸν γοῖνον τὸν Σουνιακόν». Διὰ ταῦτα προτιμᾶται ἡ συγγένεια πρὸς τὸ γόνου, ὡς ἐρμηνεύεται καὶ ἐν τῷ Μεγάλῳ ἐτυμολογικῷ 2395 «Λέγεται δὲ γουνὸς ὑψηλὸς τόπος, ἀπὸ μεταφορῆς τῶν ἐν τῷ σώματι γονάτων, ἃ ἐξέχει». Σημαίνει λόφον, βουνόν. Ἀλὼῃ δὲ λέγεται πᾶσα ἐσπαρμένη ἢ καταπεφυτευμένη χώρα, ἀμπελόφυτος ἢ σιτοφόρος ἢ καὶ δενδροφόρος.

⁴ Ἡ παραγωγὴ ἐκ τοῦ οἴνος ὡς καὶ τὸ Οἰνόμαος, πρόδηλον. Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον εὐτραπέλως, μ ποίει τὸν Οἶνόν· Πηλεὸς κατὰ τὸν Εὐστάθιον «τουτέστι μὲν τὸν τρυγίαν κυκῶν καὶ τῷ κρητῇ παραμεινὺς μετάβαλλε τὸ οἶνον ὡς εἰς πηλόν».

⁵ Ἐνταῦθα, ὡς ἐν ζ 151, λέγεται Διὸς κούρη ἢ Ἄρτεμις

ἢ λάθεται ἢ οὐκ ¹ ἐνόησεν· ἄσαστο δὲ μέγα θυμῷ.
 ἡ δὲ χολωσαμένη, διὸν γένος ², ἰοχέαιρα,
 ὤρσεν ἐπὶ χλούνην ³ σὺν ἄγριον ἀργιόδοντα,
 ὃς κακὰ πολλὰ ἔρδεσκεν ἔθων· Ὀϊνῆος ἀλωήν· 540
 πολλὰ δ' ὃ γε προθέλυμνα ⁵ χαμαὶ βάλε δένδρεα μακρὰ
 αὐτῇσιν ῥίζησι ⁶ καὶ αὐτοῖς ἄνθεσι μήλων.

Συνήθως οὕτω λέγεται ἡ Ἀθηνᾶ, ὡς E 733, Θ 384, K 553 καὶ πολ-
 λαχοῦ.

¹ Αἱ δύο λέξεις κατὰ συνίζησιν ἀναγνωστέαι μονοσυλλάβως. Ἡ τὸ ἐλησμόνησεν ἡ δὲ τὸ ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν. Οἱ ἀδῆποτε ὅμως περιστάσεις καὶ ἂν ἦτο, ἔπαθε μεγάλην βλάβην τῶν φρενῶν.

² Τινὲς τῶν ἀρχαίων θεωροῦντες τοῦτο κλητικὴν ἀπέδιδον εἰς τὸν Ἀχιλλεῖα, ὃ δὲ Νικάνωρ εἰς τὴν Ἀρτεμιν. Ἀλλ' οἱ νεώτεροι ἀποδίδουσιν εἰς τὸν σὺν, ὅστις εἶχεν ὑπεράνθρωπον, ὑπερφυσικὴν δύναμιν. Ἐπειδὴ δ' ὁ ποιητὴς λέγει ἐν Z 180 τὴν χεῖμαϊραν θεῖον γένος, ὁ Düntzer διώρθωσε καὶ ἐνταῦθα οὕτω τὸ χωρίον. Ἰοχέαιρα εἶναι τοξότις, ὡς λέγομεν ἐν E 53.

³ Παρά τε τοῖς ἀρχαίοις καὶ νεωτέροις ὑπάρχει μεγίστη διαφωνία περὶ τὸ ἐτυμον καὶ τὴν σημασίαν ταύτης τῆς λέξεως· κατὰ τινὰς μὲν σημαίνει τὸν ἐκτομίαν, κατ' ἄλλους τὸν κακοῦργον καὶ κατ' ἄλλους τὸν ἀφρίστην ἐκ τοῦ χλουδεῖν, ὡς λέγει ὁ Σχολιαστὴς· «χλουδεῖν γὰρ ἀφρίζειν τινὲς Δωριέων ἔλεγον». Τοῦτο

δέχεται ὁ Döderlein. Κατὰ τὸν Χοιροβοσκὸν ὅμως εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ χλόη καὶ εὐνή, δηλ. εἶναι χλοεῦνης. Ἀλλ' οὕτω πάλιν δίδονται πολλὰι σημασίαι, ἃς ἀναγινώσκωμεν παρὰ τῷ Σχολιαστῇ· «Οἱ μὲν τὸν ἐκτομίαν· κνώμενοι γὰρ πρὸς τὰ φυτὰ παρατρίβονται καὶ ἀγριώτεροι γίνονται. Οἱ δὲ τὸν ἐν χλόῃ διάγοντα· τὸν γὰρ οἰκοτραφῆ σιάλον φησιν· οἱ δὲ τὸν εἰς γῆν καταβάλλοντα τὰ φυτὰ». Ἀργιόδους δὲ λέγεται ὁ ἔχων λευκοὺς ὀδόντας.

⁴ Ἡ μετοχὴ ἔχει ἐπιρρηματικὴν σημασίαν, κατὰ τὸ ἔθος αὐτοῦ, ὡς ἐν II 260.

⁵ Ὁ Ἀρίσταρχος ἐξήγει, ἄλλα ἐπ' ἁλλοῖς, ὅπερ δὲν φαίνεται πιθανόν. Συνήθως ἐρμηνεύεται πρόρριζα καὶ οἱ πλεῖστοι θεωροῦσι τὴν λέξιν συγγενῇ πρὸς τὸ θέμεθλον, θεμέλιον· ὁ Döderlein ὅμως ἀνάγει εἰς τὸ θλᾶν.

⁶ Με αὐτάς τὰς ῥίζας. Τὸ ἄνθεσι μήλων εἶναι περιγραφὴ, ὡς καὶ ἐν ι 449 «τέρειν' ἄνθεα ποίης». Μῆλα ἐνταῦθα δὲν εἶναι ὁ γνωστὸς καρπός, ἀλλὰ σημαίνει πάντα τὰ ἀκρόδενδρα. Ἡ ζημία τοῦ

τὸν δ' υἱὸς Οἰνῆος ἀπέκτεινεν Μελέαγρος ¹,
 πολλέων ἐκ πολίων θηρήτορας ἄνδρας ἀγείρας
 καὶ κύνας· οὐ μὲν γάρ κε δάμη ² παύροισι βροτοῖσιν· 545
 τόσσος ἔην, πολλοὺς δὲ πυρῆς ἐπέβησ' ἀλεγεινῆς ³.
 ἦ δ' ⁴ ἄμφ' αὐτῷ θῆκε πολὺν κέλαδον καὶ αὐτὴν ⁵,
 ἄμφι συὸς κεφαλῇ καὶ δέρματι λαχνήεντι ⁶,
 Κουρήτων τε μεσηγὺ καὶ Αἰτωλῶν μεγαθύμων.
 ὄφρα μὲν οὖν Μελέαγρος ἀρηϊφίλος πολέμιζεν, 550
 τόφρα δὲ Κουρήτεσσι κακῶς ⁷ ἦν, οὐδ' ἐδύναντο

θηρίου ἦτο οὐχὶ μικρά, διότι τὰ δένδρα ἦσαν καρποφόρα.

² Τὸ ὄνομα θεωρεῖται σύνθετον ἐκ τοῦ μέλω καὶ ἄγρα, δηλ. φροντιστῆς κυνηγίου. Οἱ Αἰτωλοὶ ἦσαν θηρευταί.

³ Ἡ κοινὴ γραφὴ εἶναι, κ' ἐδάμη, ἀλλὰ τὰ ἄριστα χειρόγραφα ἔχουσι κ ε δάμη. Ὅρα, ὅτι τὸ ποιητικὸν αἷτιον ἐδηλώθη διὰ δοτικῆς, ὡς καὶ ἐν Γ 301· «ἄλοχοι δ' ἄλλοισι δαμεῖν».

⁴ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Ἀντὶ τοῦ ἀποκτείναν καυθῆναι ἐποίησεν».

⁵ Δηλαδή ἡ Ἀρτεμις, ἣς ὁ χόλος δὲν ἔληξεν. Ἡ φράσις ἄμφ' αὐτῷ ὀρίζεται ἀκριβέστερον διὰ τοῦ ἐπομένου στίχου.

⁶ Ταραχὴν καὶ κραυγὴν. Διὰ τῆς φράσεως ταύτης ὑπαινίσσεται ὁ ποιητὴς τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου, ὅστις κατὰ τοὺς ἀρχαίους συνίστη διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ δέρμα τοῦ συάγρου ἐδόθη ἀριστεῖον τῷ πρῶτον βαλόντι, ἦτοι τῷ Μελεάγρῳ, ὅστις

ἐδωρήσατο τῇ ἐρωμένη αὐτοῦ Ἀταλάντῃ. Ἀλλ' οἱ παῖδες τοῦ Θεστίου, πρὸς μητρὸς θετοῦ τοῦ Μελεάγρου, ἀγανακτήσαντες ἀφείλοντο τὰ γέρα βίχ. Ταῦτα μαθὼν ὁ Μελέαγρος ἐφόνευσε τοὺς θεῖους, ὅπερ ἐλύπησε τὴν μητέρα, ὡς εἰκός. Λέγεται δέ, ὅτι ἡ μήτηρ, Ἀλθαία ὀνομαζομένη, κατέφλεξε τὸν ὑπὸ τῶν Μοιρῶν δοθέντα αὐτῇ δαλόν, ὅστις ἦτο συνεκτικὸς τῆς ζωῆς τοῦ Μελεάγρου. Τοῦτου δὲ καταφλεχθέντος ἡ μήτηρ μεταμεληθεῖσα κατέκαυσεν ἑαυτὴν ἐπὶ τῇ πυρᾷ τοῦ παιδός, αἱ δὲ ἀδελφαὶ ἀπαύστως θρηνοῦσαι μετεμορφώθησαν εἰς ὄρνεις, τὰς λεγομένας Μελεαγρίδας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ παῖδες τοῦ Θεστίου ἦσαν Πλευρώνιοι, ἡ δὲ Πλευρὼν ἦτο ἡ εἶρα τῶν Κουρήτων, ἐγένετο ὁ πόλεμος τούτων πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς.

⁷ Λαχνήεις λέγεται ὁ δασύθριξ, ὁ δασύμαλλος.

⁸ Κατὰ τὸν Σχολιαστὴν εἶναι ἐλλειπτικόν, δηλ. ἐννοεῖται ἡ με-

τείχεος ἔκτοσθεν ¹ μίμνειν, πολέες περ ἔόντες·
 ἀλλ' ὅτε δὴ Μελέαγρον ἔδυ χόλος ² ὅς τε καὶ ἄλλων
 οἰδάνει ³ ἐν στήθεσσι νόον πύκα περ φρονεόντων,
 ἦτοι ⁴ ὁ μητρί φίλῃ Ἀλθαίῃ χωόμενος κῆρ 535
 κεῖτο παρὰ μνηστῇ ἀλόχῳ, καλῇ Κλεοπάτρῃ ⁵,
 κούρῃ Μαρπήσσης καλλισφύρου ⁶ Εὐηνίνης
 Ἰδῶ θ, ὃς κάρτιστος ἐπιχθονίων γένετ' ἀνδρῶν

τοχὴ ἔχοντα. Ἀλλὰ τὸ κακῶς εἶναι κατηγορούμενον, ὥς καὶ ἐν στίχ. 324 καὶ ἐν Α 416.

¹ Τινὲς ἐννοοῦσιν ἐνταῦθα τὰ τεῖχη τῆς Καλυδῶνος, τῆς πατρίδος τοῦ Μελέαγρου, ὑπερ δὲν εἶναι πιθανόν· διότι ἡ προσθήκη αὕτη, ὥς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ La Roche, ἠθέλην εἶναι οὐ μόνον περιττή, ἀλλὰ καὶ ὀχληρά· ἂν τὰ τῶν Κουρήτων ἔθαινον κακῶς, οὗτοι οὐδὲν ἠδύναντο νὰ σκεφθῶσι περὶ πολιορκίας τῆς Καλυδῶνος. Πρῶτον νικᾷ τις ἐν ἀνοικτῷ πεδίῳ τοὺς πολεμίους καὶ εἶτα πολιορκεῖ αὐτούς. Λοιπὸν τὸ κατ' ἀρχὰς οἱ Αἰτωλοὶ ἡγουμένου τοῦ Μελέαγρου ἐπολιόρχουν τοὺς Κουρήτας ἐν Πλευρῶνι, τούτου δ' ἀπαχωρήσαντος οἱ Κουρήτες ἐπιθετικοὶ γενόμενοι ἐπολιόρχουν τοὺς Αἰτωλοὺς ἐν Καλυδῶνι.

² Τὴν αἰτίαν τοῦ χόλου μανθάνομεν ἐν στίχ. 565 καὶ ἐξῆς.

³ Ἐρεθίζει. Ὁ Εὐστάθιος λέγει· «Ἀστείως δὲ πρὸς τὸ ἔδυ χόλος ἐπῆχται τὸ οἰδάνει νόος. Ἀπασα γὰρ ἐξοίδησις γίνεται δύντος ἔσω τινός, οἷον πνεύματος

ἢ τινος ἑτεροῦ σώματος. Διὸ καὶ ὁ τοῦ Μελέαγρου νοῦς ἐξώδηκε, δύντος αὐτὸν χόλου». Ἡ ἀναφορική αὕτη πρότασις περιέχει ὑπαινιγμὸν εἰς τὸν Ἀχιλλέα.

⁴ Τινὲς νομίζουσιν, ὅτι παρελείφθη τὸ κύριον ῥῆμα τῆς χρονικῆς προτάσεως, ἀλλὰ τοῦτο ὑπάρχει ἐν τῷδε τῷ στίχῳ, δηλ. ὅτε ὁ Μελέαγρος ὠργίσθη, ἀπέσχε τῆς μάχης, ἦτοι ἔκειτο παρὰ τῇ ἀλόχῳ.

⁵ Ἡ Κλεοπάτρα ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ἰδῆ καὶ τῆς Μαρπήσσης, ἣν Ἰδῆς, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀφάρεως ἢ τοῦ Ποσειδῶνος, ἀρπάζει. Ἀλλ' ὁ Ἀπόλλων ἀπαντήσας αὐτῇ λαμβάνεται τῆς Μαρπήσσης, ὁ Ἰδῆς ὁμῶς τείνει τὸ τόξον κατὰ τοῦ θεοῦ. Τότε ὁ Ζεὺς καταλείπει τὴν αἵρεσιν τοῦ γάμου ἐπὶ τῇ Μαρπήσσει, ἥτις φοβηθεῖσα μὴ ὁ Ἀπόλλων καταλίπῃ αὐτὴν κατὰ τὸ γῆρας, προτιμᾷ τὸν Ἰδῆν.

⁶ Κατὰ τὸν Σχολιαστήν· «Τὸ δὲ θῆλυ εἶδος ἐκ τῶν σφυρῶν καὶ τῆς ζώνης καὶ τῆς ὀψέως ὀρεῖται». Τὸ Εὐηνίνη εἶναι πατρῶ-

τῶν τότε, καὶ ῥα ἄνακτος ἐναντίον εἴλετο τόξον ¹
 Φοῖβου Ἀπόλλωνος, καλλισφύρου εἵνεκα νύμφης. 560
 τὴν ² δὲ τότε ἐν μεγάροισι πατήρ καὶ πότνια μήτηρ
 Ἀλκυόνην ³ καλέεσκον ἐπώνυμον οὐνεκ' ἄρ' αὐτῆς
 μήτηρ Ἀλκυόνης ⁴ πολυπενθέος οἶτον ἔχουσα
 κλαῖτ' ⁵, ὅτε μιν ἐκάεργος ἀνὴρ πασε Φοῖβος Ἀπόλλων.
 τῇ ⁶ ὃ γε παρκατέλεχτο χόλον θυμαλγέα πέσσω, 565
 ἐξ ἀρέων μητρὸς κεχολωμένος, ἧ ῥα θεοῖσιν
 πόλλ' ἀχέουσ' ἦρ' αὖτο κασιγνήτοιο φόνοιο ⁷,

νυμικόν, ὡς τὸ Ἀδραστίνη καὶ
 Ὀκσεανίη.

¹ Ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Εὐρυτος
 ἤριζον πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα περὶ
 τόξων 0 224.

² Δηλαδή τὴν Κλεοπάτραν.

³ Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ
 «καὶ ὅτι διώνυμος ἡ Κλεοπάτρα,
 ὡς ὁ τοῦ Ἐκτορος υἱὸς καὶ ἄλλοι,
 τῇ μὲν μιξ τῶν κλήσεων παρὰ
 μόνων τῶν φιλτάτων ὀνομαζομένη
 ἐν μεγάροις, ὡς φησὶν ὁ ποιητής,
 τῇ δὲ ἐτέρᾳ κοινῶς ὑπὸ τῶν ἄλ-
 λων».

⁴ Οἱ ἄρχαυοὶ παράγοντες τὸ
 ὄνομα παρὰ τὴν ἄλλα κύειν εἴ-
 χον ἀξιοσημείωτον μῦθον. Ὑπῆρ-
 χε συζυγία ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς,
 ἐξ ὧν ἐκεῖνος ὠνομάζετο Κῆϋξ.
 Ἐπειδὴ δὲ ἐμεγαλοφρόνησαν, ὁ
 μὲν ἀνὴρ ἔλεγεν ἑαυτὸν Δία, ἡ
 δὲ γυνὴ ἑαυτὴν Ἥραν. Ὁ Ζεὺς
 ἀχθεσθεὶς ἕνεκα τῆς ὕβρεως με-
 τεμόρφωσεν αὐτοὺς εἰς ὄρνεα ἀναγ-
 κάσας νὰ νεοττεύωσι χειμῶνος
 καὶ περὶ αἰγιαλόν, ὅθεν Ἀλκυόνες
 ἐκλήθησαν. Ἀλλ' οὕτω καὶ τὰ

ῥα ἐκλύζοντο καὶ τὸ γένος δὲν
 εἶχε διαδοχὴν. Ὁ Ζεὺς ὅμως ἐ-
 λεήσας ἐπέταξεν, ἵνα γείνη γα-
 λήνη κατὰ τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς
 αἱ Ἀλκυόνες ἐπιάζουσι καὶ εἰς
 φῶς ἐκφραίνουσι τοὺς νεοσσούς.
 Αὗται εἶναι αἱ πολυθρύλητοι Ἀλ-
 κυονίδες ἡμέραι, αἱ ἐν χειμῶνι
 νήνεμοι καὶ γαλήνην ἔχουσαι,
 ὧν ὁ ἀριθμὸς εἶναι διάφορος παρὰ
 τοῖς ἀρχαίοις.

⁵ Ἡ Κλεοπάτρα ἔλαβε τὸ ὄνο-
 μα ἐκ τῆς περιστάσεως τῆς μη-
 τρὸς, ὡς ὁ Τηλέμαχος ἐκ τῶν
 τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Μεγαπέν-
 θης ἐκ τῶν τοῦ Μενελάου.

⁶ Ἐπαναλαμβάνει τὴν διήγη-
 σιν τὴν διακοπεῖσαν ἐν στίχ. 556.

⁷ Εἶναι γενικὴ τοῦ αἵτιοις εἰς
 τὸ ἀχέουσα. Τῆς Ἀλθαίας ἀδελ-
 φοὶ ἦσαν πολλοί, ὁ Ἴφικλος, ὁ
 Πολυφάντης, ὁ Φάνης, ὁ Εὐρύ-
 πλος καὶ ὁ Πλήξιππος. Τούτου
 ἕνεκεν ὁ Ἀρίσταρχος ἐξήγει τοῦ
 ἀδελφικοῦ. Ἀλλ' ὁ La Roche
 παρατηρεῖ, ὅτι παρ' Ὀμήρῳ δὲν
 ὑπάρχει ὅμοιον παράδειγμα παρὰ

πολλὰ δὲ καὶ γαῖαν πολυφόρβην ¹ χερσὶν ἀλοῖα
 κικλήσκουσ' ² Ἀΐδην καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν,
 πρόχυν ³ καθεζομένην, δεύοντο δὲ ⁴ δάκρυσι κόλποι, 570
 παιδί δόμεν ⁵ θάνατον· τῆς δ' ἡεροφοῖτις ⁶ Ἑρινύς
 ἔκλυεν ⁷ ἔξ Ἑρέβεσφιν, ἀμείλιχον ἦτορ ἔχουσα·
 τῶν ⁸ δὲ τάχ' ἀμφὶ πύλας ὄμαδος καὶ δοῦπος ὀρώρει

τοῖς ἔπειτα ὅμως ὑπάρχουσι πλεῖ-
 στα, ὡς παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Φοι-
 νίσσ. 838 «παρθένος χεῖρ», ἐν
 Ἑκάβ. 920 «ναύτης ὄμιλος». Νο-
 μίζομεν, ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη
 τοιαύτης βεβιασμένης ἐρμηνείας,
 διότι τοὺς πολλοὺς ἀδελφούς γι-
 νώσκουσιν οἱ μεταγενέστεροι καὶ
 οὐχὶ ὁ Ὀμηρος.

¹ Τὸ πολύφορβος σημαίνει, ὅτι
 καὶ τὸ πολυφόβος, πολυ-
 τρόφος. Τὸ ἀλοῖα εἶναι ποιη-
 τικὸν ἀντὶ ἀλοῶ, ὡς ἀγνοῶ καὶ
 ἀγνοῶ. Ἐπλησσε, ἐκτύπη τὴν
 γῆν μὲ τὰς χεῖρας. Οἱ ὁμηρικοὶ
 ἄνθρωποι ἠῤῥοντο τοῖς μὲν οὐρα-
 νίοις θεοῖς πρὸς τὰ ἄνω τὰς χεῖ-
 ρας ὑψοῦντες (Θ 347), τοῖς δὲ
 θαλασσίοις ὀρεγόμενοι τὰς χεῖρας
 πρὸς τὴν θάλασσαν Α 351, τοῖς
 δὲ καταχθονίοις κόπτοντες τὴν
 γῆν.

² Δὲν σημαίνει ἀπλὴν κλήσιν,
 ἀλλ' ἱκετικὴν.

³ Γονατιστά· ἐκ τῆς πρὸ καὶ
 γόνου. Κατὰ τὸν Doederlein τὸ
 ἐπίρρημα εἶναι ἀντὶ τοῦ προ-
 γου ἀξ ἡ προγνύξ, ὡς ὑπόδρα
 ἀντὶ ὑπόδραξ.

⁴ Κεῖται παρηνθετικῶς, δηλοῖ
 δὲ δαψίλειαν δακρύων.

⁵ Ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἡρᾶτο
 καὶ ἐκ τοῦ ἀλοῖα κικλή-
 σκουσας, ὅπερ ὁμοίως παράκλη-
 σιν σημαίνει.

⁶ Ἡεροφοῖτες λέγεται ἡ ἐν τῷ
 σκότῳ φοιτῶσα. Περί δὲ τοῦ το-
 νισμοῦ τῆς λέξεως ὁ Σχολιαστὴς
 ἔχει τὸν ἐξῆς κανόνα· «Τὰ εἰς ἰς
 παρώνυμα θηλυκά, παρακείμενα
 τοῖς εἰς ἡς ἄρσενικοῦς βορυνο-
 μένοις, προπερισπᾶται, εἰ φύσει
 μακρᾶ παραλήγοιτο, πρωθῆδης,
 πολιῆτις, ἀλειῖτις, πλανῆτις, πρεσ-
 βῦτις. Οὕτω δὲ καὶ ἡεροφοῖτις.
 Ὅσα δὲ παρὰ τὸ πωλεῖν ἐστίν,
 ἀνεβίβασε τὸν τόνον, ἀρτόπωλις.
 ἀλφιτόπωλις· ἀλλ' οὖν καὶ ὅσα
 παρὰ τὸ κοῖτος, παράκοιτις, ἄκοι-
 τισ».

⁷ Ἡ Ἀλθαία παρακαλεῖ τὸν
 Αἰδην καὶ τὴν Περσεφόνην, ὑπα-
 κοῦει δὲ ἡ Ἑρινὺς ὡς ὑπηρετικὴ
 θεότης. Τὸ ἀμείλιχος ἔχει τὴν
 αὐτὴν σημασίαν τοῦ ἀμείλι-
 χτος. Κατὰ τινα διήγησιν ὁ
 Μελέαγρος ἔπεσεν ἐν τῇ μάχῃ
 πρὸς τοὺς Κουρήτας διὰ τῶν βε-
 λῶν τοῦ Ἀπόλλωνος.

⁸ Δηλαδή τῶν Κουρήτων, ἡ δὲ
 γενικὴ συναπτὴ μετὰ τοῦ ὄμα-
 δος καὶ δοῦπος, ὡς ἐν Κ 523

πύργων βαλλομένων 1· τὸν δὲ λίσοντο γέροντες
 Αἰτωλῶν, πέμπον δὲ θεῶν ἱερῆας ἀρίστους 2, 575
 ἐξελεῖν καὶ ἀμῦναι, ὑποσχόμενοι μέγα δῶρον·
 ὁππόθι πίοτατον 3 πεδῖον Καλυδῶνος ἐραννῆς,
 ἔνθα μιν ἦνωγον τέμενος περικαλλῆς ἐλέσθαι 4
 πεντηκοντόγυον 5, τὸ μὲν ἡμῖς οἶνοπέδοιο,
 ἡμῖς δὲ φιλήν ἄροσιν 6 πεδίοιο ταμέσθαι. 580
 πολλὰ δὲ μιν λιτάνευε γέρων ἱππηλάτα Οἰνεύς,
 οὐδὲ ἐπεμβεβαῶς 7 ὑψηρέφους θαλάμοιο,
 σείων κολλητὰς 8 σανίδας, γουνούμενος υἷόν·
 πολλὰ δὲ τὸν γε κασίγνηται 9 καὶ πότνια μήτηρ

«Τρώων δὲ κλαγγή τε καὶ ἄσπε-
 τον ὥρτο κυδοιμὸς θυνόντων ἄμυ-
 δις» καὶ Π 635. Τὰ ἐνταῦθα λε-
 γόμενα ποιοῦσιν ἀντίθεσιν πρὸς
 τὰ εἰρημμένα ἐν σοίχ. 551 καὶ 552.

1 Ἐπεξηγεῖ τὸν δοῦπον τοῦ
 προηγουμένου στίχου.

2 Ἐπειδὴ ἐν τῷ ὁμηρικῷ αἰῶνι
 οἱ ἱερεῖς δὲν ἀπετέλουν ἴδιον σῶ-
 μα, προδήλως ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα
 ἐννοεῖ τοὺς ἐπιφανεστάτους ἕνεκα
 τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἀξίας.
 Καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ Οἰδίοδος τυ-
 ράννου ἱερεῖς πρεσβεύουσι παρὰ
 τῷ ἄνακτι τῶν Θηβῶν.

3 Γονιμώτατον, εὐφορώτατον,
 ἐκ τῆς ῥίζης πι, ἐξ ἧς καὶ τὸ
 πιαίνω, πῖαρ καὶ τὰ τοιαῦτα.
 Τὸ ἐπίθετον πῖος εἶναι σπάνιον.
 Ἐνταῦθα ἐννοεῖται τὸ ἦν.

4 Νά ἐκλέξη ὠραιότατον τέμε-
 νος.

5 Κατὰ τινὰς μὲν πεντήκοντα
 πλέθρων, κατ' ἄλλους δὲ πεντή-

κοντα ζευγῶν. Οἰνόπεδον εἶναι ὁ
 ἀμπελῶν, ἡ δὲ γενικὴ προσδιορί-
 ζει τὸ τέμενος.

6 Ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει· «Ψι-
 λή δὲ ἄροσις ἡ ἄφυτος καὶ καθ'
 ἑαυτὴν μόνην οὖσα». Σημειωτέον,
 ὅτι περιεμένομεν γενικὴν, ψι-
 λῆς ἀρόσιος· ἀντὶ δὲ ταύτης
 ἐσχημάτισε νέαν πρότασιν θεῖς
 τὸ ταμέσθαι ἀντὶ τοῦ ἐλέ-
 σθαι.

7 Πατῶν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου.
 Αἱ τρεῖς ἀσύνδετοι μετοχαὶ αἱ
 ἀποδιδόμεναι εἰς τὸ λιτάνευε
 δίδουσι ζωηρότητα εἰς τὸν λόγον.

8 Τὰς συμπαγεῖς, τὰς συνηρ-
 μοσμένας θύρας, ἥτοι τὰ θυρό-
 φυλλα. Ὁ Σχολιαστὴς λέγει καὶ
 τὴν αἰτίαν· «Πράως κινῶν διὰ τὸ
 γῆρας. Τοῦτο δὲ ἐποίει, ὅτι ἦδη
 οἱ πολέμιοι τὸ τεῖχος ἀμφέβαινον».

9 Αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Μελεάγρου
 ὠνομάζοντο Γόργη καὶ Δητιά-
 νειρα.

ἐλλίσσονται· ὁ δὲ μάλλον¹ ἀναίμετο· πολλὰ δ' ἐταῖροι², 585
 οἳ οἱ κεδνόμενοι³ καὶ φίλτατοι ἦσαν ἀπάντων·
 ἀλλ' οὐδ' ὥς τοῦ θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι ἐπειθον,
 πρὶν γ' ὅτε δὴ θάλαμος πύκα βάλλετο⁴, τοὶ δ' ἐπὶ πύργων
 βαῖνον Κουρήτες καὶ ἐνέπρηθον μέγα ἄστυ.
 καὶ τότε δὴ Μελέαγρον ἐύζωνος παράκοιτις 590
 λίσσεται ὀδυρομένη, καὶ οἱ κατέλεξεν ἅπαντα
 κῆδε', ὅσ' ἀνθρώποισι πέλει τῶν ἄστυ ἀλώη·
 ἄνδρας μὲν κτείνουσι⁵, πόλιν δέ τε πῦρ ἀμαθύνει⁶,
 τέκνα δέ τ' ἄλλοι⁷ ἄγουσι βαθυζώνους τε γυναῖκας.
 τοῦ δ' ὠρίνετο θυμὸς ἀκούοντος κακὰ ἔργα, 595
 βῆ δ' ἰέναι, χροῖ δ' ἔντε ἐδύσετο παμφανόωντα.
 ὥς ὁ μὲν Αἰτωλοῖσιν ἀπήμυνεν κακὸν ἦμαρ
 εἴξας ᾧ θυμῷ⁸. τῷ δ' οὐκέτι δῶρ' ἐτέλεσσεν
 πολλὰ τε καὶ χαρίεντα, κακὸν δ' ἦμυνε καὶ αὐτως⁹.
 ἀλλὰ σὺ μὴ τοι ταῦτα νόει φρεσὶ, μηδέ σε δαίμων¹⁰ 600
 ἐνταῦθα¹¹ τρέψει, φίλος· κάκιον δέ κεν εἶη

¹ Τόσον περισσότερον, διότι ἡ μήτηρ ἐξήγειρε τὴν ὀργὴν αὐτοῦ.

² Δηλαδὴ ἐλλίσσαντο.

³ Σεβαστότατοι, ἀξιοσεβαστότατοι.

⁴ Ἡ οἰκία τοῦ Μελεάγρου ἔκειτο ἐγγὺς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως καὶ διὰ τὴν ἐγγύτητα ἠδύνατο ὁ θάλαμος νὰ βληθῇ ὑπὸ τῶν σφενδονιζομένων λίθων. Παράβαλ. καὶ στίχ. 574.

⁵ Ἐκ σπουδῆς ἡ Κλεοπάτρα παρέλειψε τὸ ὑποκείμενον, ὡς παρατηρεῖ ὁ Εὐστάθιος· «ἐλλειπτικῶς εἴρηται. Ἡ γυνὴ γὰρ ἐπειγομένη οὐ λέγει τίνες εἰσὶν

οἱ κτείνοντες, ἀλλ' ἀφίησιν αὐτὸ διὰ τοὺς πολεμίους νοεῖσθαι ὡς φανερώτατον».

⁶ Ἀμαθον ποιεῖ, κάμνει κόνιν, ὡς δὲ ἡμεῖς λέγομεν, στάκτην.

⁷ Ἄλλοι ἐνταῦθα εἶναι οἱ ξένοι, οἱ πολέμιοι, ὡς ἐν Γ 301.

⁸ Θυμὸς σημαίνει ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ἐπιθυμίαν, δηλ. ὑποχωρήσας εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ καὶ οὐχὶ εἰς τὰ δῶρα. Ὀνομάζει δὲ δῶρα τὸ τέμενος.

⁹ Καὶ ἄνευ δώρων.

¹⁰ Ὁ δαίμων νοεῖται ὡς ἐχθρὰ τις δύναμις.

¹¹ Εἰς τοῦτο· τὸ ἐπίρρημα

νηυσὶν καί ο μ έν η σιν ¹ ἀ μ υ ν έ μ ε ν · ἀ λ λ ' ἐ π ῖ δ ῶ ρ ο ις ²
 ἔ ρ χ ε ο ³ · ἴ σ ο ν γ ά ρ σ ε θ ε ῶ τ ῖ σ σ υ σ ι ν Ἀ χ α ῖ ο ι ·
 εἰ δέ κ' ἄ τ ε ρ δ ῶ ρ ω ν π ό λ ε μ ο ν φ θ ι σ ή ν ο ρ α ⁴ δ ύ ης,
 οὐ κέ θ' ὁ μ ω ς τ ι μ ῆ ς ⁵ ἔ σ ε α ι, π ό λ ε μ ό ν π ε ρ ἀ λ α λ κ ώ ν ». 605

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
 «Φοῖνιξ, ἄττα ⁶ γεραιέ, διοτρεφές, οὐ τί με ταύτης
 χρεὼ τιμῆς· φρονέω δὲ τετιμῆσθαι Διὸς αἶση,
 ἥ ⁷ μ' ἔξει παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, εἰς ὃ κ' αὐτμή ⁸

τοῦτο μόνον ἐνταῦθα ἀπαντᾷ παρ'
 Ὀμήρῳ.

¹ Ὁ τόνος τῆς προτάσεως πίπτει ἐπὶ τοῦ καί ο μ έν η σιν.

² Ἡ ἐπὶ μετὰ δοτικῆς σημαίνει τὸν ὄρον, τὴν συνθήκην, ὡς καὶ ἐν K 304 «ὑποσχόμενος τελέσειε δῶρῳ ἔπι μεγάλῳ». Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ἀρίσταρχος ἔγραψεν ἐπὶ δῶρων. Προτρέπει δ' ὁ Φοῖνιξ τὸν Ἀχιλλεῖα, ὅπως δεχθῇ τὰ δῶρα οὐ μόνον ἕνεκα τῆς ὑλικῆς αὐτῶν ἀξίας, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῆς τιμῆς, ἣν προσεπάγονται, ὡς γίνεταί δηλον ἐκ τῶν ἐπομένων.

³ Εἰς τὴν μάχην δηλαδῇ.

⁴ Περί τοῦ ἐτύμου ὄρα B 883.

⁵ Κατὰ συναίρεσιν ἀντὶ τιμῆς· ὁ Ἀρίσταρχος ὁμῶς ἔγραψε τιμῆς ἄνευ τοῦ ἰ θεωρῶν τὸ ὄνομα γενικῆς πτώσεως.

⁶ Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον τὸ προσφώνημα Θεσσαλικῆς γλώσσης, ὡς παραδίδει ὁ Εὐστάθιος. Λέγεται ὑπὸ νεωτέρου πρὸς πρεσβύτερον, ὡς ἡμεῖς λέγομεν, πατέρα μου.

⁷ Τὸ χωρίον τοῦτο διαφόρως ἐξηγεῖται· διότι ἡ ἀναφορικὴ ἀν-

τωνυμία δύναται νὰ ἀναφέρηται εἰς τὸ τιμῆς ἢ εἰς τὸ αἶση ἢ εἰς τὴν τιμὴν τὴν ἐνυπάρχουσαν ἐν τῷ τετιμῆσθαι. Ἡ πρώτη ἐρμηνεία ὑπάρχει παρὰ τῷ Σχολιαστῇ λέγοντι· «οὐκ ἀγαθόν μοι τοιαύτη τιμή, δι' ἣν ἐγὼ μέχρι θανάτου ταῖς ναυσὶν ἐνδιατρίψω. Εἶπε γάρ «εἰ μὲν κ' αὐτοὶ μένω, ὦλετο μὲν μοι νόστος». Καὶ ὁ Kochi τὴν ἀντωνυμίαν ἀναφέρει εἰς τὸ τιμῆς, ἀλλ' ἐξάγει διάφορον ἔννοιαν, δηλ. δὲν ἔχω ἀνάγκην τῆς ἀνθρωπίνης ἱκανοποιήσεως, ἢ ὑποία θὰ ἦναι ἀσφαλῆς, ἐφ' ὅσον ζῶ. Τοῦτο ἤθελε λέγει ὁ Ἀχιλλεύς διὰ τὴν περὶ Μελεάγρου ὑποδήγησιν. Ἄν δὲ ἀναφέρηται εἰς τὸ αἶση, τὸ ἔξει ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ καθέξει. Ἡ ἐρμηνεία αὕτη παρέχει τὴν δυσκολίαν, ὅτι αἶψης ὁ Ἀχιλλεύς ὁμιλεῖ περὶ τῆς διατριβῆς αὐτοῦ παρὰ ταῖς ναυσὶν, ἐν ᾧ πρὸ ὀλίγου ἔλεγεν, ὅτι ἐμελλε νὰ ἀπέλθῃ. Ἰσως ἡ ἐρμηνεία αὕτη δὲν εἶναι ἀπίθανος, διότι ὁ Ἀχιλλεύς ἤρξατο καμπτόμενος καὶ διανοούμενος, ὅπως μείνῃ.

ἐν στήθεσσι μένη καί μοι φίλα γούνατ' ὀρώρη.
 ἄλλο δέ τοι ἑρέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν·
 μή μοι σύγχει ¹ θυμὸν ὀδυρόμενος καὶ ἀχέων,
 Ἄτρείδῃ ἥρωϊ φέρων χάριν· οὐδέ τί σε χρὴ
 τὸν ² φιλέειν, ἵνα μή μοι ἀπέχθῃαι φιλέοντι.
 καλὸν ³ ται σὺν ἐμοὶ τὸν κήδιν, ὅς κ' ἐμὲ κήδῃ. 615
 ἴσον ἐμοὶ βασιλευε καὶ ἥμιου μείρεο ⁴ τιμῆς.
 οὔτοι δ' ἀγγελέουσι, σὺ δ' αὐτόθι ⁵ λέξσο μίμων
 εὖνῃ ἐνὶ μαλακῇ· ἅμα δ' ἡοῖ φαينوμένηφιν ⁶
 φρασσόμεθ' ἥ κε νεώμεθ' ἐφ' ἡμέτερ', ἥ κε μένωμεν».

⁷ Ἡ καὶ Πατρόκλῳ ὃ γ' ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε σιωπῇ 620

⁸ 'Εφ' ὅσον μένη ἀναπνοή εἰς τὸ στήθος μου.

¹ Μὴ τάραττε, μὴ σύγχυζε. 'Ο Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «'Ομο-λογεῖ μὲν ἡττησθαι τῷ ἐλέφ, τὴν δὲ ἀφορμὴν διαβάλλει».

² Προδῆλως ἐννοεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα.

³ Τὸ ἀσύνδετον κεῖται ἀντιθετικῶς. 'Ομως καλὸν σοι εἶναι ὁμοῦ μὲ ἐμὲ νὰ μισῆς, ὅστις δὴ ποτε ἐμὲ μισῇ. Παρατήρησον τὸ κομματικὸν καὶ γοργὸν τοῦ λόγου.

⁴ Μόνον ἐνταῦθα τὸ ῥῆμα συντάσσεται πρὸς αἰτιατικὴν, ἀλλὰ χροῦ δὲ πάντοτε πρὸς γενικὴν, ὡς Α 278, Ο 189 καὶ λ 338. Παρὰ τοῖς μεθ' 'Ομηρον ὅμως ἐπικοῖς εὕρηται πρὸς αἰτιατικὴν συντεταγμένον ὡς παρ' Ἀπολλων. τῷ 'Ροδ. III, 3 καὶ 208. Διὰ τοῦτο καὶ διότι ὁ Ἀχιλλεὺς αἴφνης ἐκ μομφῆς μεταβαίνει εἰς ὑπόσχεσιν ὑπὸ πολλῶν κριτικῶν, ὡς τοῦ Bek-

ker, Döderlein, Franke, καὶ ἄλλων ὁ στίχος θεωρεῖται νόθος. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι δὲν περιέχει ἐννοίαν ἀνάρμοστον· διότι ἐν τῇ φιλικῇ μομφῇ δὲν εἶναι ἀπίθανος τοιαύτη ἐπαγγελία.

⁵ Προσδιορίζει οὐχὶ τὸ λέξσο, ἀλλὰ τὸ μίμων.

⁶ Ἡ γνησιότης τοῦδε τοῦ στίχου καὶ τοῦ προηγουμένου ἀμφισβητεῖται· διότι ὁ Πηλεΐδης φαίνεται ἀμφιταλαντευόμενος καὶ διότι ὁ Ὀδυσσεὺς ἀγγέλλων τῷ Ἀγαμέμνονι τὰ κατὰ τὴν πρέσβευσιν ἄγνωστὰ ταύτην τὴν ἀμφιταλάντευσιν. Ἄλλ' ὁ λόγος τοῦ Φοίνικος ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ ἥρωος καὶ ἄρχεται σκεπτόμενος νὰ μείνῃ, ὅπερ καὶ τῷ Αἴαντι μετ' ὀλίγον λέγει ἐν στίχ. 651. 'Ο Ὀδυσσεὺς δὲν μνημονεύει τῆς ἀμφιταλαντεύσεως ταύτης, διότι ὁ Ἀχιλλεὺς ἐν στίχ. 649 ἐπιμένει εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ.

Φοίνικι στορέσαι πυκινὸν λέχος, ὄφρα τάχιστα
ἐκ χλιδῆς νόστοιο μεδοίατο ¹. τοῖσι δ' ἄρ' Αἴας
ἀντίθεος Τελαμωνιάδης μετὰ μῦθον ἔειπεν ².

«Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
ἴσμεν ³. οὐ γάρ μοι δοκέει μύθοιο τελευτὴ 623
τῇδ' ἔγ' ὁδῷ ⁴ κρανεέσθαι· ἀπαγγεῖλαι δὲ τάχιστα
χρὴ μῦθον Δαναοῖσι, καὶ οὐκ ἀγαθὸν περ ἔοντα,
οἷ που νῦν ἕαται ⁵ ποτιδέγμενοι· αὐτὰρ Ἀχιλλεύς
ἄγριον ⁶ ἐν στήθεσσι θέτο μεγάλητορα θυμόν,
σχέτλιος ⁷, οὐδὲ μετατρέπεται φιλότῃτος ἐταίρων 630
τῆς, ἣ μιν παρὰ νηυσὶν ἐτίμον ἔξοχον ἄλλων ⁸,

¹ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει·
«Λέγει νόστου ἐπιμελοῖντο, πάλιν τῆς ἀφόδου μνεῖαν λάθοιεν οἱ περὶ τὸν Ὀδυσσεά».

² Ὡς ἐν τοῖς λόγοις τῶν ἀγορευσάντων ῥητόρων ὁ Ὅμηρος ἀπεικόνισε τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν, οὕτως ἐναυθὰ ἄριστα ἡθοποιεῖ τὸν ἀνδρεῖον, τὸν μεγαλόφρονα, τὸν ἀπλοῦν καὶ δυσκίνητον Αἴαντα. Οὗτος ἐπέμψθη, ἵνα ἐπιδράσῃ οὐχὶ διὰ τοῦ λόγου, ἀλλὰ διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ. Ὁ Αἴας δὲ εἶναι ῥήτωρ, ἀλλὰ γενναῖος στρατιώτης ἦ, ὥς λέγει ὁ Εὐστάθιος, «ἔχει γὰρ εἰπεῖν καὶ αὐτὸς γλώσσαν μὲν ἄργῃν, χεῖρα δ' ἔχειν ἐργάτιν». Δὲν μακρηγορεῖ, ἀλλὰ λακωνίζει, ὁμιλεῖ παρρησιαστικώτερον καὶ ἐν τῇ ἀγανακτήσει πολλὴν ἐμφανίζει μεγαλορροσύνην. Διὰ τὸν Αἴαντα ἦτο ἱκανόν, ἂν ὁ Ἀγαμέμνων μετενόει διὰ τὴν διαπραχθεῖσαν ἀδικίαν καὶ ἀπέ-

δίδε τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐριδος· ἢ προσβολὴ τῆς φιλοτιμίας δὲν ποιεῖ μεγάλην αἰσθησιν ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ Σαλαμινίου ἥρωος.

³ Αὐθυπότακτον ἀντὶ ἴωμεν, πηγαίνωμεν.

⁴ Κατὰ τὸν Duentzer σημαίνει τὴν πρέσβευσιν· διότι στοχάζομαι, ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ λόγου δὲν θὰ ἐκπληρωθῇ τοῦλάχιστον διὰ ταύτης τῆς πρεσβεύσεως.

⁵ Ἀντὶ εἵνται, ὡς κέεται ἀντὶ κεῖνται.

⁶ Σκληρόν, ἀπάνθρωπον· δηλοῖ δὲ τὸν ὑψιστον βαθμὸν τοῦ πάθους ὡς ἐν Ω 41 «λέων δ' ὡς ἄγρια οἶδεν».

⁷ Ἡ ὀνομαστικὴ αὕτη κεῖται ἐπὶ ἀναβολῆσεως, ὡς μετ' ὀλίγον τὸ νηλὴς καὶ συχνάκις τὸ νηπιος. Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «Ἰδιον τῶν θυμουμένων μὴ πρὸς τοὺς μεμφομένους ἀποτείνεσθαι».

⁸ Ἐννοεῖται τὸ Ἀχαιῶν.

νηλής· καὶ μέν τις τε κασιγνήτοιο φονῆρος ¹
 ποιήν ² ἢ οὐ παιδὸς ἐδέξατο τεθνηῶτος·
 καὶ ῥ' ὁ ³ μέν ἐν δῆμῳ μένει αὐτοῦ, πόλλ' ἀποτίσας,
 τοῦ ⁴ δέ τ' ἐρητύεται κραδίη καὶ θυμὸς ἀγῆνωρ 635
 ποιήν δεξαμένῳ ⁵. σοὶ δ' ἄλληλκτόν τε κακόν τε
 θυμόν ⁶ ἐνὶ στήθεσσι θεοὶ θέσαν εἴνεκα κούρης
 οἷης ⁷. νῦν δέ τοι ἐπτὰ παρίσχομεν ἔξοχ' ἀρίσταί,
 ἄλλα τε πόλλ' ἐπὶ τῇσι ⁸. σὺ δ' ἴλαον ἔνθεο θυμόν,
 αἰδεσσαι δὲ μέλαθρον ⁹. ὑπωρόφιοι δέ τοι εἰμεν 640

¹ Ἡ γενικὴ αὕτη ἐξαρτᾶται ἢ ἐκ τοῦ ποιήν ἢ ἐκ τοῦ ἐδέξατο, ὅπερ δέχεται ἀπλὴν γενικήν, ὡς ἐν Α 596 «παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον».

² Ποιῆ εἶναι τὸ ἀντίποινον τοῦ φόνου· διότι οὗτος ἐν τῷ ὁμηρικῷ αἰῶνι δὲν ἐθεωρεῖτο ὡς ἔγκλημα πρὸς τὴν πολιτείαν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος. Διὰ τοῦτο ἡδύναντο οὗτοι λαμβάνοντες χρήματα νὰ ἐπιτρέψωσι τοῦ φονεῖ, ὅπως μείνῃ ἐν τῇ χώρᾳ. Ἄλλως ὁ φονεὺς ἠναγκάζετο νὰ φύγῃ. Τὸν συλλογισμόν τοῦτον λέγουσιν, a majori ad minus.

³ Ὁ φονεύσας ἢ ὁ φονεὺς.

⁴ Τοῦ ἐγγυτάτου συγγενοῦς, δηλ. τοῦ ἀδελφοῦ ἢ τοῦ πατρὸς ἀναχαιτίζεται, κρατίζεται ἢ καρδιά του.

⁵ Ἡ κοινὴ γραφή εἶναι δεξαμένου, ἀλλ' ὁ La Roche καὶ ὁ Ameis δέχονται τὴν δοτικὴν δεξαμένῳ, ἥτις εὐρίσκεται ἐν τισι

τῶν χειρογράφων. Ὅντως μετὰ προηγουμένην γενικὴν τίθεται δοτική, ὡς ἐν Κ 187 «ὡς τῶν νῆδυμος ὕπνος ἀπὸ βλεφάρων ὁλώλει νύκτα φιλασσομένοισι κακὴν». Ὅρα καὶ Ξ 139 καὶ ψ 205.

⁶ Θυμὸς ἐνταῦθα εἶναι ἡ ὀργή.
⁷ Μετ' ἐμφάσεως ἐτέθη ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου· ποιεῖ δὲ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐπόμενον ἐπτά.

⁸ Πρὸς ταύταις, ἐκτὸς τούτων, ὡς Η 163, Θ 262 καὶ ἀλλαχοῦ. Περὶ τῆς προσωδίας τοῦ ἴλαον ὅρα Α 583.

⁹ Σεβάσθητι τὴν οἰκίαν σου. Κυρίως λέγεται μέλαθρον ἢ μέση μεγάλη δοχός, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ στέγη. Αὕτη δὲ ἐμελαίνετο ἐκ τοῦ καπνοῦ, ὡς καὶ νῦν ἐπὶ συμβαίνει ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν ἀγροτῶν. Ὁ ἐπόμενος δὲ ἔχει αἰτιολογικὴν σημασίαν· τὸ δὲ ὑπωρόφιοι κεῖται κατηγορηματικῶς, ὡς ἐν Β 125 «ἐφ᾽ ἑστῆσι· ἔασιν», ο 448. Διότι εἴμεθα ὑπὸ τὴν στέγην σου, ὑπὸ τὴν φιλοξενίαν σου.

πληθύνει ἐκ ¹ Δαναῶν, μέμαμεν ² δέ τοι ἔξοχον ἄλλων
κῆδιστοί ³ τ' ἔμεναι καὶ φίλτατοι, ὅσσοι Ἀχαιοί».

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
«Αἶαν διογενές, Τελαμώνιε, κοίρανε λαῶν,
πάντα τί ⁴ μοι κατὰ θυμὸν εἰσαο μύθησασθαι· 645
ἀλλὰ μοι οἰδάνεται ⁵ κραδίη χόλῳ, ὅππότε' ἐκείνων ⁶
μνήσομαι, ὥς μ' ἀσύφηλον ⁷ ἐν Ἀργείοισιν ἔρεξεν

¹ Συντακτικῶς ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ εἰ μ ε ν. Ὁ Αἶας παρατηρεῖ, ὅτι ὁ Ἀχιλλεύς περιφρονεῖ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Δαναῶν. Ὁ Σχολιαστὴς ἀνευρίσκει πολλὰ ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Αἶαντος· «πολλὰ δι' ἐλίγων ἐσήμανεν, ὑπεροψίας ἐπιτίμησιν, μετριότητος ὑπόμνησιν, αἰδῶ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, ἔλεον ἰκεσίας, ἐντροπὴν συγγενείας, καὶ οἷος ἂν ἔοικεν ἀνὴρ, ἀρετῇ μὲν ἴσος, ἀνθρωπισμῷ δὲ βελτίων, λόγῳ καὶ συμβουλῇ, συγγενὴς δὲ γενναῖος, ὥστε μὴδ' ὅτι οὖν ἀντιπεῖν Ἀχιλλέα».

² Ἐχομεν τὴν ἀξίωσιν, ὅτι εἴμεθα.

³ Ἰπερθετικὸν ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ κῆδος· μάλιστα περισπούδαστοι.

⁴ Τὸ τί μετριάξει τὴν σημασίαν τοῦ πάντα. Ὅλα μέχρι τινὸς βαθμοῦ συμφώνως μὲ τὴν καρδιάν μου ἐφάνης, ὅτι εἶπες. Κατὰ τὸν Ameis ἡ ὁμολογία αὕτη ἀναφέρεται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰ εἰρημένα ἐν στίχ. 640—642, καὶ οὐχὶ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς ἔριδος

(632)· διότι εἰς τοῦτο ἀντιτάσσει τὸ μέγεθος τῆς προσβολῆς.

⁵ Φουσκώνει ἡ καρδιά μου ἀπὸ τὴν ὀργήν.

⁶ Εἶναι οὐδετέρου γένους καὶ ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς προτάσεως τῆς ἀρχομένης ἐκ τοῦ ὥς.

⁷ Τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως εἶναι ἀμύριβλον· οἱ ἀρχαῖοι παράγουσιν ἐκ τοῦ σοφός, π. χ. ὁ Εὐστάθιος λέγει· «γίνεται δὲ ἐκ τοῦ σοφός ἄσος κατὰ παραγωγὴν ἀσόφηλος, καὶ Αἰολικῶς ἀσύφηλος, ὁ ἀδόκιμος καὶ εἰς μὴδὲν σοφός». Ἡ τοιαύτη σημασία πάντως ἀρμόζει εἰς τὸ χωρίον Ω 767 «ἀλλ' οὐπω σεῦ ἄκουσα κακὸν ἔπος οὐδ' ἀσύφηλον». Ἀλλ' ἐνταῦθα ὑπάρχει δυσκολία· διότι τὸ ἀσύφηλον εἶναι γένους οὐδετέρου κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ κακὸν ῥέζειν τινα. Διὰ τοῦτο οἱ νεώτεροι νομίζουσιν, ὅτι εἶναι συγγενὲς τοῦ σιφλός (σιπαλός) σιφλοῦν Ξ 142. Κατὰ τοῦτο ἡ φράσις σημαίνει ἐπραξεν αἰσχρόν, ὑβριστικὸν κατ' ἐμοῦ. Τὸ δὲ ἐν Ἀργείοισι σημαίνει πρὸ τῶν

Ἄτρεϊδης, ὥσεί τιν' ἀτίμητον ¹ μετανάστην.
 ἀλλ' ὑμεῖς ἔρχεσθε καὶ ἀγγελίην ² ἀπόφασθε.
 οὐ γὰρ πρὶν πολέμοιο μεδήσομαι αἵματόεντος, 650
 πρὶν γ' υἱὸν Πριάμοιο δαΐφρονος, Ἔκτορα δῖον,
 Μυρμιδόνων ἐπὶ τε κλισίας καὶ νῆας ἰκέσθαι
 κτείνοντ' Ἀργείους, κατὰ τε σμῦξαι ³ πυρὶ νῆας.
 ἀμφὶ δέ τοι τῇ ⁴ ἐμῇ κλισίῃ καὶ νηϊ μελαίνῃ
 Ἔκτορα καὶ μεμαῶτα μάχης ⁵ σχήσεσθαι οἶω. 655
 ὣς ἔφαθ', οἱ δὲ ἕκαστος ⁶ ἑλὼν δέπας ἀμφικύπελλον

Ἀργείων, ἣ παρόντων τῶν Ἀργείων.

¹ Ἀνάξιον τιμῆς, εὐτελεῖ. Μετα-νάστης (ναίω) καὶ μετα-ναίετης εἶναι ὁ βραδύτερον καλούμενος μότοικος, ὅστις δὲν εἶχε τὰς τιμὰς καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου.

² Τὴν δοθεῖσαν ἀπόκρισιν, καθ' ἣν δὲν δέχεται νὰ βοηθήσῃ τοῖς Ἀχαιοῖς. Τὸ περὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα μεταβάλλει ἐν τῇ ἐπομένῃ περιόδῳ πεισθεὶς ἐκ τῶν λόγων τοῦ Φοίνικος καὶ Αἴαντος. Οἱ στίχοι ὅμως 650—655 ὑπὸ πολλῶν κριτικῶν, ὡς ὑπὸ τοῦ Moritz, Bernhardt καὶ ἄλλων, θεωροῦνται ὡς μεταγενεστέρα προσθήκη.

³ Ὁ Ἀρίσταρχος ἐγίνωσκε καὶ γραφὴν φ λ έ ξ α ι. Τὸ σμῦξαι ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει· «τὸ καῦσαι, ἢ καπνὸν ἐκ πυρὸς ἀναδοῦναι, ὃ καὶ τύφεσθαι λέγεται». Περι-τεύει ὅμως τὸ πυρὶ· κατὰ τὸν Düntzer ἡ σημασία τοῦ

καῖεν κεῖται ἐν τῷ πυρὶ, διότι κατὰ τοῦτον τὸ σμύχειν σημαίνει φθεῖρειν, ἀφανίζειν, ὡς δεικνύει καὶ τὸ ἐπιθετον σμυγερός. Ἐνταῦθα κατὰ τὸν Εὐστάθιον ἔπρεπε νὰ εἴπῃ σμύξαντα ὡς τὸ κτείναντα· ὁ αὐτὸς ὅμως παρατηρεῖ, ὅτι δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν τὸ πρὶν ἀπὸ κοινοῦ, ὅπερ εἶναι ὀρθότερον.

⁴ Ἡ φράσις τῇ ἐμῇ ἀναγνωστέα ἐν συνιζήσει. Τὸ ἐμῇ πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν καὶ εἰς τὸ νηϊ μελαίνῃ.

⁵ Συντακτικῶς ἀνήκει εἰς τὸ σχήσεσθαι· ἐκ τοῦ ὀνόματος δὲ τούτου δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν τὸ ἀπαρέμρατον μάχεσθαι πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ μεμαῶτα. Τὸ δὲ οἶω λέγει ὁ Ἀχιλλεὺς ἢ εἰρωνικῶς ἢ κατὰ λιτότητα. Τοῦτο εἶναι ἀπόκρισις πρὸς τὴν εἰδησιν τοῦ Ὀδυσσεὺς περὶ τῶν σχεδίων τοῦ Ἐκτορος ἐν στίχ. 235 καὶ 249.

⁶ Εἶναι παράθεσις εἰς τὸ οἱ δέ.

σπείσαντες ¹ παρὰ νῆας ἴσαν πάλιν· ἦρχε δ' Ὀδυσσεύς.
 Πάτροκλος δ' ἐτάροισιν ἰδὲ δμῳῇσι κέλευσεν
 Φοῖνικι στορέσαι πυκινὸν λέχος ὅττι τάχιστα.
 αἱ δ' ἐπιπειθόμεναι στόρεσαν λέχος ὡς ἐκέλευσεν, 660
 κώεά ² τε ῥῆγός τε λίνιοί τε λεπτὸν ἄωτον.
 ἔνθ' ὁ γέρων κατέλεκτο καὶ Ἡῶ δῖαν ἔμιμνεν.
 αὐτὰρ Ἀχιλλεὺς εὖδε μυχῶ ³ κλισίης εὐπήκτου·
 τῷ δ' ἄρα παρκατέλεκτο γυνή, τὴν Λεσδόθεν ἦγεν,
 Φόρβαντος θυγάτηρ, Διομήδῃ καλλιπάρῃος. 665
 Πάτροκλος δ' ἐτέρωθεν ἐλέξατο· παρ δ' ⁴ ἄρα καὶ τῷ
 Ἴφρι ⁵ εὐζωνος, τὴν οἱ πόρε δῖος Ἀχιλλεὺς

¹ Ἐν πολλαῖς τῶν ἀρχαίων ἐκδόσεων καὶ ἐν τῇ ἐτέρᾳ τοῦ Ἀριστάρχου ἐφέρετο ἡ γραφή λείψαντες. Οἱ ὁμηρικοὶ ἄνθρωποι ἔσπεδον μετὰ τὸ τέλος τοῦ συμποσίου καὶ ὅτε ἔμελλον νὰ κοιμηθῶσιν I 712, γ 334, 395 καὶ πολυλαχοῦ. Αἱ νῆες τοῦ Ἀχιλλέως ἔκειντο ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἄκρᾳ τοῦ στρατοπέδου Λ 8.

² Ἡ λέξις κώεα παραγομένη ἐκ τοῦ κεῖμαι σημαίνει στρώμα, μάλιστα δερμάτινον, ὡς λέγει ὁ Εὐστάθιος· «εἰσὶ δὲ κώεα μὲν δέρματα εὐθετηθέντα εἰς τὸ κεῖσθαι». Περὶ δὲ τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως ῥῆγος ὑπάρχει διαφωνία· οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοὶ παράγουσιν ἐκ τοῦ ῥέζω=βάπτω. Ὁ δὲ Passow προτιμᾷ τὴν παραγωγὴν ἐκ τοῦ ῥήγνυμι, ῥάκος, ῥάγος. Κατὰ μὲν τὴν πρώτην παραγωγὴν σημαίνει βαπτὸν σκέπασμα,

κατὰ δὲ τὴν δευτέραν κομμάτι ἦ, ὡς λέγει ὁ Εὐστάθιος «τὸ σάγιον διὰ τὰ ῥήγματα τῶν χροσσῶν». Ὑπάρχουσι δὲ καὶ οἱ ἐξηγοῦντες προσκεφάλαιον, ὑπερ ἀπίθανον. Τὸ δὲ ἄωτος ὁ Bullmann παράγει ἐκ τοῦ ἄημι· κυρίως δὲ σημαίνει τὸν λεπτότατον φλόκκον τοῦ προβάτου· ἐνταῦθα δὲ λέγεται περὶ τοῦ λίνου ἕνεκα τῆς λεπτότητος αὐτοῦ. Ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει· «σκέπασμά τι σινδοανοειδές».

³ Ἡ λέξις παράγεται ἐκ τοῦ μύω καὶ σημαίνει τὸ ἐνδύτατον παντὸς τόπου, ὡς δόμου, μεγάρου, θαλάμου, κλισίης, ἀντρου, σπείους, λιμένος.

⁴ Δηλαδὴ ἐλέξατο.

⁵ Τὸ ὄνομα παραγομένον ἐκ τοῦ Ἴφι δηλοῖ τὴν κρατεράν, τὴν ἰσχυράν, ὡς καὶ τὸ Ἴφεὺς ἐν Π 417.

Σκύρον¹ ἑλὼν αἰπεῖάν, Ἐνυῆος² πτολίεθρον.

Οἱ δ' ὅτε δὴ κλισίῃσιν ἐν Ἀτρεΐδαι γενόντο,
τοὺς μὲν ἄρα χρυσέοισι κυπέλλοις υἷες Ἀχαιῶν³ 670
δειδέχατ' ⁴ ἄλλοθεν ἄλλος ἀνασταδόν, ἐκ τ' ἐρέοντο·
πρῶτος δ' ἐξερέειγεν ἀναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων·

«Εἰπ' ἄγε μ', ὦ πολύαινε⁵ Ὀδυσσεῦ, μέγα κῦδος Ἀχαιῶν,
ἧ ῥ' ἐθέλει νήεσσιν ἀλεξέμεναι δῆϊον πῦρ,
ἧ ἀπέειπε, χολος δ' ἔτ' ἔχει μεγαλήτορα θυμόν ;» 675

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
«Ἀτρεΐδῃ κῦδιστε, ἀναξ ἀνδρῶν Ἀγάμεμνον,
κεῖνός γ' οὐκ ἐθέλει σβέσσαι⁶ χόλον, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον
πιμπλάνεται⁷ μένεος, σὲ δ' ἀναίνεται ἡδὲ σὰ δῶρα.
αὐτόν σε⁸ φράζεσθαι ἐν Ἀργείοισιν ἄνωγεν, 680

¹ Ὁ μῦθος, καθ' ὃν ὁ Ἀχιλλεύς ἐν σχήματι παρθένου διέτριβεν ἐν τῷ παρθενῶνι τοῦ Λυκαμήδους, ὅπως μὴ στρατεύσῃται ἐπὶ τὴν Τροίαν, εἶναι ἄγνωστος τῷ ποιητῇ. Ἐνταῦθα γίνεται λόγος περὶ ἐχθρικῆς εἰσβολῆς κατὰ τῆς Σκύρου καὶ οὐχὶ περὶ θηλυστολίας καὶ διαθαλαμείσεως. Οἱ ἀρχαῖοι παραδίδουσιν, ὅτι ὁ Πηλεΐδης ἐστρατεύσατο ἐπὶ τὴν Σκύρον, ὅτε ἐστρατολόγουν οἱ Ἀχαιοὶ ἐν Αὐλίδι· διότι ἐν Σκύρῳ Δόλοπες οἰκοῦντες ἀπέστησαν τῆς ἀρχῆς τοῦ Πηλέως. Ἐπειδὴ ὁμοῦ καὶ ταῦτα ἀγνοεῖ ὁ ποιητής, οἱ ἀρχαῖοι εἴκαζον, ὅτι ἡ Σκύρος ἦτο πόλις τῆς Φρυγίας, ὅπερ ὁ Koch δέχεται ὡς ὀρθόν.

² Τὸ ὄνομα εἶναι συγγενές τοῦ Ἐνωῦ καὶ Ἐνυάλιος.

³ Μόνον οἱ βασιλῆες, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ στίχου 710.

⁴ Ἐδεξιοῦντο μὲ χρυσὰ ποτήρια. Τὸ δὲ ἀνασταδόν ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ ἐπισταδόν καὶ παρασταδόν καὶ σημαίνει ὁρθεῖν, ὀρθοί.

⁵ Ὁ Bultmann τὸν πολύαινον ἐξηγεῖ πολύμυθον, δηλ. διακρινόμενον διὰ τοὺς πολλοὺς καὶ σύνθετους λόγους. Συνήθως ὁμοῦς ἐρμηνεύεται, ἐπαίνετός, ἐνδοξός, περίφημος. Ὅρα λεξικὸν Ebeling ἐν λ.

⁶ Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ «δίκην γὰρ πυρὸς ἡ θυμὸς τὰ ἐν τὸς ὑποσμύχει.

⁷ Εἶναι διάφορος τύπος τοῦ πίμπλημι· ἀλλ' ἀκόμη περισσώτερον πληροῦται ὀργῆς.

⁸ Ὁ Ἀσκαλωνίτης ὀρβοτονεῖ τὴν σέ, ἀλλ' ὁ La Roche παρατη-

ὅπως κεν νῆας τε σόως καὶ λαὸν Ἀχαιῶν.
 αὐτὸς ¹ δ' ἠπείλησεν ἄμ' ἡοῖ φαινομένηφιν
 νῆας εὖσσέλμους ἄλλαδ' ἐλκόμεν ἀμφιελίσσας.
 καὶ δ' ἂν τοῖς ἄλλοισιν ἔφη παραμυθήσασθαι
 οἷκαδ' ἀποπλείειν, ἐπεὶ οὐκέτι δῆτε ² τέκμωρ 685
 Ἰλίου αἰπυνῆς· μάλα γάρ ἐθεν εὐρύσπα Ζεὺς
 χεῖρα ἔην ὑπερέσχε, τεθαρσῆκασι δὲ λαοί.
 ὡς ἔφατ'· εἰσὶ ³ καὶ οἶδε τὰδ' εἰπέμεν, οἳ μοι ἔποντο,
 Αἴας καὶ κήρυκε δύω, πεπνυμένω ἄμφω.
 Φοῖνιξ δ' αὖθ' ὁ γέρων κατελέξατο· ὡς γὰρ ἀνώγει, 690
 ὄφρα οἱ ἐν νήεσσι φίλην ἔς πατρίδ' ἔπηται.
 αὖριον ⁴, ἣν ἐθέλησιν· ἀνάγκη δ' οὔτι μιν ἄξει·.
 "Ὡς ἔφαθ', οἳ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ
 [μῦθον ⁵ ἀγασσάμενοι· μάλα γὰρ κρατερῶς ἀγόρευσεν.]
 δὴν δ' ἄνσω ἦσαν τετιηότες υἱες Ἀχαιῶν· 695
 ὄψε δὲ δὴ μετέειπε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης ⁶.

ρεῖ, ὅτι ὁ τόνος πίπτει ἐπὶ τῆς αὐτὸν καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας.

¹ Ἡ ἀντωνυμία ἀνήκει εἰς τὸ ἀπαρέμφατον ἐλκόμεν. Κατὰ τὸν Εὐστάθιον σιωπῶνται τὰ πρὸς τὸν Φοῖνικα καὶ τὸν Αἴαντα εἰρημένα διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν· «ἵνα μὴ ἀγαθὰ ἐλπίσαντες οἱ Ἕλληνες ἀναπέσωσιν, ἀλλ' ἐλπίδας μὴ ἔχοντες εὐψυχότερον ἀγωνίσωνται». Ὁ λόγος οὗτος τοῦ Ὀδυσσεως διὰ τὴν βραχυλογίαν ἔχει οὐχὶ μικράν ἀξίαν.

² Δὲν λέγει δῆσιν, ἀλλὰ δῆτε κατ' ὁρθὴν λόγον.

³ Τὸ εἰσὶ συνετάχθη ἀπαρεμ-

φάτω πρὸς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ· ὑπάρχουσι καὶ οὗτοι δά, οἳ ὅποιοι δύνανται νὰ εἴπωσι ταῦτα.

⁴ Οἱ στίχοι 688—692 ἡθουλοῦντο ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τοῦ Ἀριστάρχου δι' αἰτίας, ἃς ἀναγινώσκουμεν παρὰ τῷ Σχολιαστῇ· «Ὅτι καὶ νεώτεροι τοῖς νοήμασι, καὶ τῇ συνθέσει πεζότεροι, καὶ ὅτι ὡς ἀπιστησόμενος μάρτυρας ἐπισπᾶται».

⁵ Κεῖται καλῶς ὁ στίχος οὗτος ἐν 431, ἀλλ' ἐνταῦθα ἤκιστα ἀρμόζει. Τούτου ἕνεκεν οἱ Ἀλεξανδρινοὶ ἠθέτουν τὸν στίχον.

⁶ Διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς πρεσβύσεως οἱ Ἀχαιοὶ τὴν ἐλπίδα

« Ἀτρεΐδῃ κύδιστε, ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγάμεμνον,
 μὴ ¹ ὄφελος λίσσεσθαι ἀμύμονα Πηλείωνα,
 μυρία δῶρα διδούς· ὁ δ' ἀγήνωρ ² ἐστὶ καὶ ἄλλως·
 νῦν αὖ μιν πολὺ μᾶλλον ἀγνηορήσιν ἐνῆκας ³. 700
 ἀλλ' ἦτοι κεῖνον μὲν ἐάσομεν, ἥ κεν ἴησιν,
 ἥ κε μένῃ· τότε δ' αὖτε μαχήσεται ⁴, ὁππότε κέν μιν
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι ἀνώγῃ καὶ θεὸς ὄρσῃ.
 ἀλλ' ἄγεθ', ὥς ἂν ἐγὼ εἶπω, πειθώμεθα πάντες·
 νῦν μὲν κοιμήσασθε τεταρπόμενοι φίλον ἦτορ 705
 σίτου καὶ οἶνιο· τὸ ⁵ γὰρ μένος ἐστὶ καὶ ἀλκή·
 αὐτὰρ ἐπεὶ κε φανῇ καλὴ ⁶ ῥοδοδάκτυλος Ἥως,
 καρπαλίμως πρὸ νεῶν ἐχέμεν ⁷ λαόν τε καὶ ἵππους
 ὀτρύνων ⁸, καὶ δ' αὐτὸς ἐνὶ πρῶτοισι μάχεσθαι ».

ἐπικουρίας ἀποβαλόντες νοοῦσιν, ὅτι καταλείπονται ἐν ταῖς ἰδίαις δυνάμεσιν. Τὴν ἰδέαν ταύτην ἀντιπροσωπεύει ὁ Διομήδης, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἤρίστευσεν.

¹ Κοινῶς γράφεται μὴ δ', ἀλλ' ὁ La Roche βεβαιοῖ, ὅτι τὰ ἄριστα χειρόγραφα ἔχουσι μὴ. Ἡ αὐτὴ χασμωδία ὑπάρχει καὶ ἐν P 686, Σ 19 καὶ λ 548. Τὴν ἄρνησιν σύναψον μετὰ τοῦ λίσσεσθαι· διότι τὸ ὄφελος κεῖται μόνον ἀντὶ τοῦ εἶ ἢ εἶθε.

² Ἐκ τοῦ ἄ γ α ν καὶ ἀ ν ῆ ρ· συνήθως τίθεται ἐπὶ ἐπαίνου, δηλ. σημαίνει τὸν ἀνδρεῖον· ἐνταῦθα ὁμως κεῖται ἐπὶ ψόγου, διότι δηλοῖ τὸν ἀγέρωχον, τὸν ὑπερόπτην, ὥς καὶ ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· « ὁ ἄγαν ὑβριστικὸς καὶ διὰ τῆς ἀνδρείας ὑπερπεπτω-

κῶς εἰς ὕβριν ». Ἡ φράσις καὶ ἄ λ λ ω ς δηλοῖ καὶ ἄνευ τῶν παρακλήσεών σου, ἐκ φύσεως.

³ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· « Αὐθάδῃ νῦν ἐποίησας αὐτὸν πλέον καὶ ἐφυσίωσας ».

⁴ Ἐπειδὴ ὁ Διομήδης δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψει, ὅτι ὁ Πηλείδης κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ὀδυσσεὺς ἀποπλέει, ὑπὸ τινων ἀπορρίπτονται οἱ στίχοι 701—703.

⁵ Ἀναφέρεται μὲν εἰς τὸ σίτου καὶ οἶνιο, ἀλλὰ καθ' ἑλξιν συνεφώνησε πρὸς τὸ μένος.

⁶ Καλὴ ἢ Ἥως λέγεται μόνον ἐνταῦθα.

⁷ Τὸ ἀπαρέμφατον κεῖται ἀντὶ προστακτικῆς. Ὅρα, ὅτι ἄνευ προσφωνήσεως ἐπανέρχεται εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα.

⁸ Ἀρμόζει κυρίως μόνον εἰς

Ὡς ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα πάντες ἐπήνησαν βασιλῆες,
 μῦθον ἀγασσάμενοι Διομήδεος ἱπποδάμοιο. 711
 καὶ τότε δὴ σπείσαντες ἔθαν κλισίηνδε ἕκαστος,
 ἔνθα δὲ κοιμήσαντο καὶ ὕπνου δῶρον ἔλοντο.

τὸν λαόν. Διὰ τοῦ στίχου τούτου Ἀγαμέμνωνος, ἥτις ὑπάρχει ἐν
 προαγγέλλεται ἡ ἀριστεία τοῦ τῇ ἐνδεκάτῃ ῥαψωδία.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ Κ ΟΜΗΡΟΥ ΡΑΨΩΔΙΑΣ

Ἀγαμέμνων ἄγρυπνήσας ἀνίστησι τοὺς ἀρίστους τῶν Ἑλλήνων, αὐτός τε καὶ Μενέλαος. Καὶ ἐπὶ τῆς τάφρου βουλευσάμενοι πέμπουσι κατασκόπους εἰς τὸ τῶν Τρώων στρατόπεδον, Ὀδυσσεά καὶ Διομήδην· οἱ δόλωνα μὲν συναντήσαντες ἀναιροῦσι, πυθόμενοι δὲ παρ' αὐτοῦ Ῥῆσον τινὰ καὶ Θρᾶκας παρεῖναι, ἔνθα τε ἐστρατοπεδεύσαντο, ἀπελθόντες δολοφονοῦσι, καὶ τοὺς ἵππους ἀπελάσαντες εἰς τὸν ναύσταθμον παραγίνονται.

ΙΛΙΑΔΟΣ Κ.

ΔΟΛΩΝΕΙΑ ¹.

Ἄλλοι μὲν ² παρὰ νηυσὶν ἀριστῆες Παναχαιῶν

¹ Ἐν τοῖς σχολίοις καὶ παρὰ τῷ Εὐσταθίῳ ὑπάρχει ἡ σημείωσις· «Φασὶ δὲ οἱ παλαιοὶ τὴν ῥαψωδίαν ταύτην ὑφ' Ὀμήρου ἰδίᾳ τετάχθαι καὶ μὴ ἐγκαταλεγῆναι τοῖς μέρεσι τῆς Ἰλιάδος, ὑπὸ δὲ Πεισιστράτου τετάχθαι εἰς τὴν ποίησιν». Νομίζομεν, ὅτι ἡ εἰδησις αὕτη εἶναι κρίσις τῶν Ἀλεξανδρινῶν, οἵτινες περιῆλθον εἰς τὴν εἰκασίαν ταύτην ἀπιδόντες εἰς τὸν ἐπεισοδιακὸν χαρακτήρα ταύτης τῆς ῥαψωδίας. Παρ' ἐπεισοδίου δὲν περιεμένομεν πολλοὺς δεσμούς συνδέοντας τὴν ῥαψωδίαν ταύτην μετὰ πῶν ἡγουμένων καὶ ἐπομένων· καὶ ὅμως τοιοῦτοι δὲν ἐλλείπουν π. χ. ἐν στίχ. 106 διαρρήδην μνημονεύεται ἡ μῆνις τοῦ Ἀχιλλέως. Πρὸ πάντων ἡ θέσις τῶν πραγμάτων, ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος ἀναμφιβόλως συμφωνοῦσιν. Εὐρίσκομεν τὴν ἐν τῇ ἐβδόμῃ ῥαψωδίᾳ ἀνορυχθεῖσαν τάφρον, καὶ οὐ μόνον τὴν νύκτα, ἀλλὰ καὶ τὸ μέρος τῆς νυκτός,

ὅπερ ἐν τῇ ἡγουμένῃ ῥαψωδίᾳ ὑπελείφθη. Ὁ Lachmann παρατηρεῖ, ὅτι ἡ πρώτη ἐν τῇ ῥαψωδίᾳ ταύτῃ ἐπέρχεται λίαν βραδέως· διότι κατ' αὐτὸν ἐν τῇ ἐξόδῳ ἤδη τῶν δῶν ἡρώων (τοῦ Ὀδυσσεως καὶ Διομήδους) ἡ πρώτη ἦτο ἐγγύς, καὶ ὅμως οὗτοι ἀπῆλθον εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων καὶ ἐπανελθόντες δειπνοῦσι καὶ εἶτα ἔρχεται ἡ πρώτη. Ἀλλ' ἐν τῇ ἐξόδῳ ὑπῆρχε πολλὴ νύξ, διότι μόνον τὰ δῶν τρίτα τῆς νυκτός παρῆλθον, τριτάτῃ δ' ἔτι μοῦρα λέλειπται Κ 253. Τὴν ἐνότητά τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου θεωρεῖ καὶ ὁ Hentze ἀναμφισβήτητον, ἀλλὰ νομίζει, ὅτι ὑπάρχουσιν ἀμφιβολίαι ὥς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἐνότητα π. χ. ἡ ἀπόγνωσις τοῦ Ἀγαμέμνονος εἰκονίζεται ὑπερβολικωτέρα, ἐν ᾧ ἐν τῷ τέλει τῆς ἡγουμένης ῥαψωδίας δὲν εἶναι αἰσθητή. Τοῦτο εὐρίσκομεν ὅλως φυσικόν· ἐν τῇ ἡγουμένῃ ὁ Ἀτρεΐδης ἐταπεινώθη

εὔδον παννύχιοι ¹, μαλακῶ δεδμημένοι ὕπνω·
 ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα, ποιμένα λαῶν,
 ὕπνος ἔχε γλυκερός, πολλὰ φρεσὶν ὀρμαίνοντα ².
 ὥς ³ δ' ὅτ' ἂν ἀστράπτῃ πόσις Ἥρης ἡυκόμοιο, 5
 τεύχων ἢ πολὺν ὄμβρον ἀθέσφατον ⁴ ἢ ἑ χάλαζαν
 ἢ νιφετόν ⁵, ὅτε πέρ τε χιῶν ἐπάλυνεν ⁶ ἀρούρας,
 ἢ ποθὶ πτολέμοιο μέγα ⁷ στόμα πευκεδανοῖο,

πρὸ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ διὰ τῆς ταπεινώσεως δὲν ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ· διὰ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Πηλεΐδου ὁ Ἀτρεΐδης ἐταράχθη καὶ ἐνταῦθα βλέπομεν αὐτὸν μὴ δυνάμενον νὰ κοιμηθῇ. Ἄν ἡ βαφωδία αὕτη ἔλειπεν, ὁ ἡγεμὼν τῶν Ἀχαιῶν ἤθελε κοιμᾶσθαι κατὰ τὴν κινδυνώδη ταύτην νύκτα, ὅπερ ἄτοπον. Ὅρα καὶ Ἱστορ. τῶν ὁμηρ. ἐπῶν σελ. 276 καὶ 313.

² Ἡ ἀρχὴ τῆς δεκάτης βαφωδίας ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῆς δευτέρας. Ἐκεῖ μὲν λέγεται περὶ τοῦ Διός, ἐνταῦθα δὲ περὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος.

¹ Εἶναι πρόδηλον, ὅτι παννύχιοι δὲν σημαίνει δι' ὅλης τῆς νυκτός· διότι τὸ πλεῖστον μέρος ταύτης εἶχεν ἤδη παρέλθει. Παράβαλλ. Β 2. Ἀλλαχοῦ ὁ ὕπνος λέγεται λυσιμελής υ 57 καὶ ψ 343 καὶ νήδυμος ἐν Β 2.

² Δηλοῖ τὸ αἶτιον, δι' ὃ δὲν ἐκοιμᾶτο ὁ Ἀτρεΐδης. Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «Τὸ πολυμερές καὶ ἀπέραντον τῆς φροντίδος διὰ τοῦ πολλὰ ὀρμαίνειν ἐδήλωσεν».

³ Ἡ παραβολὴ αὕτη ἐπαίνει-

ται ὡς μεγαλοπρεπεστάτη, διότι ὁ ποιητὴς εἰκάζει τὸν μέγαν βασιλέα Διὶ ἀστράπτοντι. Ἀλλαχοῦ τὸν πτωχικὸν Ὀδυσσεά κατασμικρύνει διὰ τῆς εἰκόνης παραβάλλων πρὸς ἄνδρα ὀπτῶντα γαστέρα γέμουσαν κνίσσης.

⁴ Τὸ ἐπιθετόν τοῦτο ἐπιτείνει ἐκ παραλλήλου τὸ πολὺν, πολλὴν βροχὴν, ἀκατάπαυστον. Παράβαλλ. Γ 4.

⁵ Ἐκ τοῦ νίφω παραγόμενον σημαίνει τὴν πίπτουσαν χιόνα. Ἡ λέξις γράφεται καὶ νίφετος, ἀλλ' ὁ Ἀρκάδιος καὶ ἄλλοι τονίζουσι νιφετός.

⁶ Ἐπασπάλισεν, ὡς καὶ ἡμεῖς λέγομεν, τὸ χιόνι ἐπασπάλισε τὰ χωράφια.

⁷ Τινὲς ἐρμηνεύουσι τὸ μέτωπον τῆς φάλαγγος, ὅπερ δὲν εἶναι ὀρθόν. Ἐπειδὴ ὁ πόλεμος παραβάλλεται πρὸς θηρίον, δύναται νὰ ἔχῃ καὶ στόμα. Τολμηρότερον εἶναι τὸ ξιφῶν στόμα τῆς καὶ ἡμεῖς οἱ νεώτεροι λέγομεν τολμηρῶς πάγος μὲ ὄντια καὶ περὶ πάσης δυσκόλου ἐργασίας, ὅτι ἔχει ὄντι. Περὶ

ὥς πυκίν' ἐν στήθεσιν ἀνεστενάχιζ' Ἀγαμέμνων
 νειόθεν ¹ ἐκ κραδίης, τρήμεοντο δέ οἱ φρένες ἐντός. 10
 ἦτοι ὄτ' ἐς πεδίον τὸ Τρωϊκὸν ἀθρήσειε ²,
 θαύμαζεν πυρὰ πολλά, τὰ καίετο Ἰλιόθι πρό,
 αὐλῶν ³ συρίγγων τ' ἐνοπὴν ὁμαδὸν τ' ἀνθρώπων·

τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς σημασίας τοῦ πευκεδανὸς ὑπάρχει διαφωνία. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους, οἱ ἀκολουθοῦσι καὶ τινες τῶν νεωτέρων, παράγεται ἐκ τοῦ πεύκη. Σημειωτέον, ὅτι καὶ τι πικρὸν φυτὸν ἔλεγον πευκέδανον κατὰ τὸ ἔρυθρόδανον καὶ ἔρευθέδανον. Κατ' ἄλλους ὅμως παράγεται ἐκ τῆς ρίζης πικρῆς, ἐξ ἧς καὶ τὸ πικρόν. Ὅπως δὲ ποτε σημαίνει τὸν πικρὸν, κατὰ τὸν Buttman ὅμως τὸν ὀξύν, τὸν κοπτερόν, τὸν ὀδυνηρόν, ὅπερ ὑπὸ τινων θεωρεῖται ὡς ὀρθότερον.

¹ Ἐκ βάθους τῆς καρδίας, ὡς Φ 317 «τά που μάλα νειόθι λίμνης κείσεθ' ὑπ' ἱλῦος κεκαλυμμένα». Κατὰ τὸν Εὐστάθιον συνεκλόπη ἐκ τοῦ νειατόθεν, κατ' ἄλλους ὅμως παράγεται ἐκ τοῦ νέος. Ἀντὶ τοῦ τρήμεοντο ὁ Ζηνόδοτος ἔγραψε φοθέοντο, ἀλλ' ὁ Σχολιαστὴς ἀντιπαρατηρεῖ «τὸν δὲ φόβον εἴωθε λέγειν Ὅμηρος τὴν μετὰ φυγῆς δειλίαν».

² Ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι ἀποροῦσιν, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ἠδύνατο ἐκ τῆς σκηνῆς νὰ βλέπῃ τὰ ἐν τῷ Τρωϊκῷ πεδίῳ γινόμενα. Πρὸς ἄρσιν τῆς ἀπορίας ἐκείνοι ἔλεγον, ἢ ὅτι πρέπει νὰ γνήσωμεν, ὅτι ἔ-

βλεπε κατὰ διάνοιαν, ὅπερ ἀπίθανον, ἢ ὅτι ἡ κατασκευὴ τῆς σκηνῆς ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἠδύνατο νὰ βλέπῃ, ὡς λέγει ὁ Σχολιαστὴς· «ἐγχωρεῖ δὲ καὶ οὕτως ἔχειν τὴν σκηνὴν ὥστε δύνασθαι ἀπιδεῖν· ἔθος γὰρ τοῖς βασιλεῦσι τοιαῦτα κατασκευάζειν, ἀφ' ὧν περιόφονται». Οὐχὶ δ' ἀφύως ὁ Crusius λέγει, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ἔκειτο πρὸ τῆς σκηνῆς, ὡς καὶ ἄλλοι ἥρωες, καθ' ἃ γίνεται δῆλον ἐν στίχ. 74 καὶ 150.

³ Ἐκ τοῦ αῶ, αῦω, φουσῶ, ὡς καὶ τὸ ἰταλικὸν flauta ἐκ τοῦ flare. Τὰ μουσικὰ ταῦτα ὄργανα δὲν ἦσαν πολεμικῆρια, ἀλλὰ κατὰ Φρυγικὸν ἔθος ἐχρησίμευον πρὸς τέρψιν. Ὁ αὐλὸς μνημονεύεται καὶ ἐν Σ 495. Ἀμφότερα δὲν ἦσαν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἑλλησιν, οἵτινες μετεχειρίζοντο τὴν φόρμιγγα. Ὁ Duentzer καὶ ὁ Nauck θέλουσι νὰ ἀποκόψωσι τὸν στίχον. Ἀλλ' εἶναι ἀναγκαῖος διὰ τὴν ἀντίθεσιν ὁ μὲν Ἀγαμέμνων στενάζει, οἱ δὲ πολέμιοι πανηγυρίζουσι καὶ οἰονεῖ παιανίζουσι τὰ νικητήρια. Ὅμοίως οἱ τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεις εὐρίσκουσι τὸν Ἀχιλλεῖα τερπόμενον φόρμιγγι I 186. Περὶ τῆς λέξεως ἐνοπὴ ὅρα Γ' 2.

αὐτὰρ ὅτ' ἐς νῆάς τε ἴδοι ¹ καὶ λαὸν Ἀχαιῶν,
 πολλὰς ἐκ κεφαλῆς προθελύμνους ἔλκετο ² χαίτας 15
 ὑψόθ' ἐόντι Διί, μέγα δ' ἔστενε κυδάλιμον κῆρ ³.
 ἦδε δέ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνεται βουλή,
 Νέστορ' ἐπι πρῶτον ⁴ Νηληϊῶν ἐλθέμεν ἀνδρῶν,
 εἴ ⁵ τινά οἱ σὺν μῆτιν ἀμύμονα τεκτῆναιτο,
 ἣτις Ἀλεξίκακος ⁶ πᾶσιν Δαναοῖσι γένοιτο. 20
 ὀρθωθείς δ' ἐνδυνε περὶ στήθεσσι χιτῶνα ⁷,
 ποσσὶ δ' ὑπὸ λιπαροῖσιν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμφὶ δ' ἔπειτα δαφοινόν ⁸ ἐέσσατο δέρμα λέοντος,
 αἶθωνος ⁹ μεγάλιο, ποδηνεκές, εἵλετο δ' ἔγχος.

¹ Ἡ εὐκτική δηλοῖ τὸ πολλάκις ἐπαναλαμβανόμενον ἐν τῷ παρελθόντι.

² Τοῦτο μαρτυρεῖ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ἀτρείδου, μεθ' ἧς εὐχεται τῷ Διὶ πρὸς σωτηρίαν. Παράβαλλ. Χ 77.

³ Αἰτιατική τοῦ κατὰ τι, ὡς καὶ ἐν Σ 33 καὶ φ 247.

⁴ Τὸ πρῶτον ληπτέον κατηγορηματικῶς, ἡ δὲ σύνταξις ἔχει οὕτως· ἐλθέμεν ἐπὶ Νέστορα Νηληϊῶν πρῶτον ἀνδρῶν.

⁵ Δὲν εἶναι σύνδεσμος ἀντὶ συνδέσμου, δηλ. τὸ εἰ ἀντὶ τοῦ ὅπως, ὡς νομίζει ὁ Σχολιαστής· διότι τὸ μὲν εἰ δηλοῖ τὸ ἀμφίβολον, τὸ δὲ ὅπως τὸ βέβαιον. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ τεκτῆναιτο εἶναι ὁ Ἀγαμέμνων. Τεκταίνεσθαι σημαίνει ἐπιννοεῖν, εὗρηται δὲ μόνον ἐνταῦθα ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ.

⁶ Ἀλεξίκακος λέγεται ὁ ἀποδιώκων, ὁ ἀπομακρύνων τὸ κακόν.

⁷ Τὴν λέξιν ἐρμηνεύομεν ἐν Β 43.

⁸ Ἐνεδύθη κόκκινον δέρμα λέοντος. Τινὲς τῶν ἀρχαίων εἵκαζον, ὅτι ὁ καιρὸς ἦτο χειμέριος· διότι πρὸς σκέπην τῶν ὁμῶν μετεχειρίζοντο τὴν λεοντήν. Ὁ Σχολιαστής παρατηρεῖ· «τὸν δὲ Μανέλαον ὡς ἤττω παρδαλὴν ἐνδύσει (29), Δόλωνα δὲ ὡς δειλὸν καὶ ἐπὶ λαθρίδιον πρᾶξιν ὁρμῶντα λυκέαν».

⁹ Τὸ αἶθων συνήθως ἐρμηνεύεται, θερμός, ὀξύς, ὁρμητικός. Τινὲς ὁμῶς ἐξηγοῦσι καὶ πυρρὸν, κόκκινον, ὅπερ δὲν εἶναι πιθανόν. Κατὰ τὸν Εὐστάθιον· «Παδηνεκές δὲ ἔστι μὲν τὸ τερμιόεν καὶ μέχρι ποδῶν ἐνεχθέν». Εἶναι δὲ σύνθετον ἐκ τοῦ πούς καὶ ἐνεκ, ἐξ ἧς καὶ τὸ ἡνέχθην.

Ὡς δ' αὐτως Μενέλαον ἔχε τρόμος (οὐδὲ γὰρ αὐτῷ ¹ 25
 ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἐφίζανε) μή ² τι πάθοιεν
 Ἀργεῖοι, τοὶ δὲ ἔθεν εἵνεκα πουλὺν ³ ἐφ' ὕγρην
 ἤλυθον ἐς Τροίην, πόλεμον θρασὺν ὀρμαίνοντες.
 παρδαλέη μὲν πρῶτα μετάφρενον εὐρύ κάλυψε
 ποικίλη ⁴, αὐτὰρ ἐπὶ στεφάνην καφαλήφιν αἰείρας 30
 θήκατο χαλκείην, δόρυ δ' εἴλετο χειρὶ παχείῃ.
 βῆ δ' ἵμεν ἀνστήσων ὃν ἀδελφεόν, ὃς μέγα πάντων
 Ἀργείων ἦνασσε, θεὸς δ' ὥς τίετο δῆμῳ.
 τὸν δ' εὖρ' ἄμφ' ὦμοισι τιθήμενον ⁵ ἔντεα καλὰ
 νηῖ πάρα πρυμνῇ ⁶. τῷ δ' ἀσπασίος γένετ' ἐλθὼν 35
 τὸν πρότερος προσέειπε βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος·
 «Τίτθ' οὕτως, ἦθεῖς ⁸, κορύσσεαι; ἢ τιν' ἐταίρων
 ὀτρυνέεις Τρώεσσιν ἐπὶ σκοπὸν ⁹; ἀλλὰ μάλ' αἰνῶς

¹ Ὁ μὲν Τυρηνίων ἔγραφεν αὐτῷ, ὃ δὲ Ἀσκαλωνίτης αὐτῷ, ὅπερ δέχεται ο Döderlein.

² Ἄν θεωρήσωμεν τὴν προηγούμενην πρότασιν παρενθετικὴν, ὡς ποιεῖ ὁ Classen καὶ ὁ La Roche, τὸ μή τι πάθοιεν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἔχε τρόμος. Οἱ μὲν δεχόμενοι τοῦτο ἐννοοῦσι τὴν δοτικὴν δεῖδιότι.

³ Ὅρα, ὅτι τὸ ἄρσενικὸν μετεχειρίσθη ἀντὶ τοῦ θηλυκοῦ. Τὸ δὲ ὕγρην εἶναι ἐπίθετον ἀντὶ οὐσιαστικοῦ, ὡς καὶ τὸ ξηρὰ ἐπὶ τῆς γῆς.

⁴ Ἡ δὲ παρὰ τῆς παρδαλέως εἶναι κατάστικτος· τούτου ἕνεκεν καὶ ἡμεῖς λέγομεν τὸ ποικίλον παρδάλον. Ἡ ἐπὶ ἀνήκει εἰς τὸ

θήκατο καὶ οὐχὶ εἰς τὸ αἰείρας.

⁵ Δηλαδὴ τιθήμενον, ὡς τιθήμεναι ἐν Ψ 83 καὶ 247.

⁶ Καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ἐκοιμᾶτο ἐκτὸς τῆς σκηνῆς, ὡς καὶ ὁ Νέστωρ ἐν στίχ. 75.

⁷ Συνηθέστερον ἀπαντᾷ, ἀσπασίος ἦλθεν· εἰς τοῦτον ἦλθεν εὐπρόσδεκτος.

⁸ Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «τὸ ἦθεῖς προσφώνησις ἐστὶ σεπτικὴ νεωτέρου πρὸς πρεσβύτερον λεγομένη».

⁹ Τὰ χειρόγραφα ἔχουσιν ἐνταῦθα καὶ ἐν στίχ. 342 Τρώεσσιν ἐπίσκοπον, ὃ δὲ Ἀρίσταρχος ἐξήγει κατὰ σκοπον. Ἄλλ'

δείδω μὴ οὐ τίς τοι ὑπόσχηται τόδε ἔργον,
 ἄνδρας δυσμενέας σκοπιάζέμεν ¹ οἷος ἐπελθών 40
 νύκτα δι' ἄμβροσίν· μάλα τις θρασυκάρδιος ² ἔσται η·.

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων·
 «Χρεὼ ³ βουλῆς ἐμέ καὶ σέ, διοτρεφές ὦ Μενέλαε,
 κερδαλέης ⁴, ἥ τις κεν ἐρύσσεται ἡδὲ σαώσει
 Ἀργείους καὶ νῆας, ἐπεὶ Διὸς ἐτράπετο ⁵ φρήν. 45
 Ἐκτορέοις ἄρα μᾶλλον ἐπὶ φρένα θῆχ' ἱεροῖσιν ⁶.
 οὐ γάρ ⁷ πω ιδόμην, οὐδ' ἐκλυον αὐδῆσαντος,
 ἄνδρ' ἓνα τοσσάδε μέρμερ' ⁸ ἐπ' ἡματι μητίσασθαι,
 ὅσσ' Ἐκτωρ ἔρρεξε διίφιλος υἱᾶς Ἀχαιῶν,
 αὐτως ⁹, οὔτε θεᾶς υἱὸς φίλος οὔτε θεοῖο. 50

ὁ Νικήτας ἀνέστρεφε τὴν πρόθεσιν γράφων Τρῳέεσσιν ἐπὶ σκοπόν, ὅπερ νῦν δέχονται ἐπιφανεῖς κριτικοὶ καὶ ἐκδότες, ὡς ὁ Franke, ὁ Düntzer, ὁ Koch καὶ ἄλλοι· διότι ἐπίσκοπος σημαίνει μόνον τὸν ἐπιστάτην.

¹ Τὸ ῥῆμα τοῦτο μόνον ἐνταῦθα συντάσσεται πρὸς αἰτιατικὴν· τινὲς ὅμως ταύτην συντάσσουσι μετὰ τοῦ ἐπελθών. Φοβοῦμαι μήπως κανεῖς δὲν θὰ ὑποσχεθῇ ταύτην τὴν πρᾶξιν, δηλ. νὰ κατασκοπεύσῃ πολεμίους μόνος ἐπελθών.

² Ὁ ἔχων θρασεῖαν καρδίαν, ἀτρόμητος. Ἀντὶ τοῦ ἔσται ἄλλοι ἔγραφον εἴη, ὅπερ δικαίως δὲν ἐπιδοκιμάζεται.

³ Πρὸς τὸ ἐρώτημα τοῦ ἀδελφοῦ ὁ Ἀγαμέμνων δὲν δίδει ὠριμένην ἀπόκρισιν.

⁴ Κατὰ τὸν Σχολιαστὴν ἐπωφελούς, ὠφελίμου.

⁵ Πρὸ τῆς παρακλησεως τῆς Θέτιδος ὁ Ζεὺς ἦτο εὐμενὴς τοῖς Ἀχαιοῖς.

⁶ Προσέσχε τὸν νοῦν τοῖς ἱεροῖς, δηλ. ὁ Ζεὺς εἶναι εὐνοούστερος τῷ Ἐκτορι ἢ ἡμῖν.

⁷ Αἰτιολογεῖ τὴν ἡγουμένην εἰκασίαν· διότι ἄνευ τῆς βοηθείας τοῦ Διὸς, ἦν δύναται τις νὰ κερδήσῃ διὰ θουσιῶν, δὲν ἡδύνατο νὰ κατορθώσῃ τοιαῦτα.

⁸ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «Μερίμνης καὶ φροντίδος ἄξια». Συνηθέστερον ἀπαντᾷ μέρμερα ἔργα, ὡς Θ 453. Τὸ ἐπ' ἡματι σημαίνει ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Ὁ Ἀρίσταρχος ὅμως εὐρίσκων δυσκολίαν ἔγραφεν, ἐν ἡματι.

⁹ Αὐτὸς, ἅψ' ἑαυτοῦ, ἐξηγεῖται δ' ἀκριβέστερον διὰ τῆς ἐπομένης φράσεως, δηλ. ὡς κοινός, ὡς συνήθης ἄνθρωπος. Ὁ Ἐκτωρ λέγεται υἱὸς τοῦ Διὸς ἐν N 54, ἀλλὰ

[ἔργα ¹ δ' ἔρεξ', ὅσα φημὶ μελῆσέμεν Ἀργείοισιν
 δηθὰ τε καὶ δολιχόν· τόσα γὰρ κακὰ μήσαι ² Ἀχαιούς.]
 ἀλλ' ἔθι νῦν, Αἴαντα ³ καὶ Ἴδομενῆα κάλεσσον,
 ῥίμφα θεῶν παρὰ νῆας· ἐγὼ δ' ἐπὶ Νέστορα δῖον
 εἶμι, καὶ ὄτρυνέω ἀνστήμεναι, αἶ κ' ἐθέλῃσιν 55
 ἐλθεῖν ἐς φυλάκων ἱερὸν τέλος ⁴ ἥδ' ἐπιτεῖλαι.
 κείνῳ γάρ κε μάλιστα πιθοίατο· τοῖο γὰρ υἱός ⁵
 σημαίνει φυλάκεσσι, καὶ Ἴδομενῆος ὀπάων
 Μηριόνης· τοῖσιν γὰρ ἐπετράπομέν ⁶ γε μάλιστα».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος· 60
 «Πῶς γάρ ⁷ μοι μύθῳ ἐπιτέλλεαι ἥδ' ἐκελεύεις;
 αὖθι ⁸ μένων μετὰ τοῖσι, δεδεγμένος εἰς ὃ κεν ἔλθῃς,

τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ κυριο-
 λεκτικῶς.

¹ Κατὰ τὸν Σχολιαστήν· «Ἀ-
 θετοῦνται στίχοι δύο, ὅτι παλιλ-
 λογεῖ ταῦτα (δι' ἄλλων γὰρ προ-
 εἴρηται) ὅσ' Ἐκτωρ ἔρρεξε Διὶ
 φίλος») καὶ ὅτι ἐπὶ ταύτων φέρει
 δηθὰ καὶ δολιχόν· καὶ Ἀριστο-
 φάνης προσηθέτει». «Ὁμως νομίζω,
 ὅτι μακρὸν χρόνον θὰ λυπηθῶσιν
 οἱ Ἀργεῖοι, δι' ὅσα ἔπραξεν.

² Τὸ μῆδομαι συνετάχθη πρὸς
 διπλὴν αἰτιατικὴν, ὡς καὶ ἐν
 X 395.

³ Ὁ Ἀρίσταρχος ἔγραφεν Αἶ-
 α ν τ ε, ὃ ἠκολούθει καὶ ὁ Δίδυ-
 μος, ἀλλ' ἡ γραφὴ αὕτη δὲν ἐπι-
 δοκιμάζεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων.
 Αἱ νῆες τοῦ Αἴαντος ἔκειντο παρὰ
 ταῖς τοῦ Ἴδομενέως ἐν τῇ ἀκρο-
 τῇ ἀριστερᾷ πτέρυγι, στίχ.
 112 καὶ N 675.

⁴ Τέλος ἐνταῦθα σημαίνει τάγ-
 μα, στρατιωτικὸν σύνταγμα, ὡς
 καὶ ἐν H 380. Λέγεται δὲ ἱερὸν
 διὰ τὴν ἰσχύον, ἰσχυρόν, ὡς ἀλλα-
 χοῦ εἶπεν ὁ ποιητὴς Ἀργείων ἱε-
 ρὸς στρατὸς ἐν ω 81.

⁵ Διότι τούτου ὁ υἱὸς Θρασυ-
 μήδης διατάσσει τοὺς φύλακας.
 Ὅρα I 81.

⁶ Ἐκ τοῦ ῥήματος σημαίνει
 ἐξάγεται τὸ ἀπαρέμφατον ση-
 μαίνειν· διότι εἰς τούτους ἐ-
 πετρέψαμεν τούλάχιστον νὰ δί-
 δωσιν ὁδηγίαν κατ' ἐξοχὴν.

⁷ Ἀντὶ τοῦ πῶς γὰρ ὁ Cobet
 καὶ ὁ Duentzer γράφουσι, π ῶ ς
 τ' ἄ ρ. Τὸ γὰρ ἐνισχύει τὴν ἐρώ-
 τησιν ὡς καὶ ἐν A 123.

⁸ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει, ἐν
 τοῖς φύλαξιν, ὡς γίνεται
 δῆλον ἐκ τοῦ στίχ. 126· «κείνους
 δὲ κίχηςθεθα πρὸ πυλάων ἐν φυ-

ἥε θέω μετὰ σ' αὖτις, ἐπὴν εὖ τοῖς ἐπιτείλω ; »

Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων·
 « Αὖθι μένειν, μὴ πως ἀβροτάξομεν ¹ ἀλλήλοιν 65
 ἐρχομένω ². πολλαὶ γὰρ ἀνὰ στρατόν εἰσι κέλευθοι.
 φθέγγεο ³ δ' ἣ κεν ἦσθα, καὶ ἐγρήγορθαι ⁴ ἄνωγχι,
 πατρόθεν ⁵ ἐκ γενεῆς ὀνομάζων ἄνδρα ἕκαστον,
 πάντας κυδαίνων· μηδὲ μεγαλίζεο ⁶ θυμῷ,

λάκεσσ', ἵνα γάρ σπιν ἐπέφραδον
 ἡγερέσθαι ».

¹ Ἐκ τοῦ β' ἀορίστου ἡμεροτονο-
 σχηματίζεται ὁ ἐνστωὶς ἄβρο-
 τάζω. Μένε ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ,
 μήπως ἀποτύχωμεν ἀλλήλων, μή-
 πως χάσῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Τοῦτο
 οἱ ἄρχαῖοι ἔλεγον διαμφοδεῖν.

² Δηλαδή μετ' ἀλλήλους. Οἱ
 ἄρχαῖοι παρατήρουν ἐναυθῶν· « Δῆ-
 λός ἐστιν ἐκ τούτων ἔμπειρος ὢν
 ἀρχιτεκτονικῆς. Εἰς γὰρ πολλὰς
 ὁδοὺς τέμνεται τὰ ναύσταθμον,
 ἵνα ταχέως ἀπὸ τῶν σκηνῶν ἀ-
 παντῶσι πρὸς τὰς βοηθείας ».

³ Φώναζε, ὅπουδήποτε καὶ ἂν
 ἔρχησαι καὶ διάταττε νὰ ἐγρη-
 γορῶσιν. Ἀλλὰ τίνες νὰ ἐγρη-
 γορῶσιν; Οἱ κοιμώμενοι ἐντὸς
 τοῦ τείχους ἢ μόνον οἱ ἐκτὸς αὐ-
 τοῦ φύλακες; Ὁ Koch δέχεται
 τὸ δεύτερον, διότι παρατηρεῖ, ὅτι
 ἤθελεν εἶναι παράδοξον κέλευσμα,
 ἂν ὁ Ἀγαμέμνων ἐκέλευε τοὺς
 στρατιώτας νὰ ἦναι ἔξυπνοι τὴν
 νύκτα, ἐν ᾧ τὴν ἡμέραν θερμῶς
 ἐμάχοντο καὶ ἔμελλε νὰ ἀκολου-
 θήσῃ ἡμέρα ἐργώδης. Ὁ La Ro-
 che ὅμως ἐννοεῖ τοὺς ἐν τῷ τεί-
 χει Ἀχαιοὺς, διότι οἱ φύλακες

ἔκειντο ἐκτὸς, ὕπερ θεωροῦμεν πι-
 θανώτερον· δὲν εἶναι δὲ παράδο-
 ξον τὸ κέλευσμα, ἀφ' οὗ καὶ αὐτὸς
 ὁ Ἀγαμέμνων ἀγρυπνεῖ. Καὶ αὐ-
 τὸς δὲ ὁ κελεύων ἔχει συνείδησιν
 τῆς αὐστηρότητος τοῦ κελεύσμα-
 τος καὶ διὰ τοῦτο προτρέπει τὸν
 ἀδελφὸν νὰ τιμᾷ τοὺς Ἀχαιοὺς
 καὶ ὁ ἴδιος νὰ πονῇ. Οὕτω διὰ
 τῆς ἐρμηνείας ταύτης αἴρομεν,
 ὡς νομίζομεν, καὶ τὴν δυσκολίαν,
 ὅτι ὁ Μενέλαος ἐν τῇδε τῇ ῥαψω-
 δίᾳ εἰκονίζεται ὡς στερούμενος
 εὐπροσηγορίας. Ὅρα καὶ Ἱστορ.
 τῶν Ὀμηρ. ἐπὶ σελ. 277.

⁴ Συγκεκομμένος παρακείμενος
 τοῦ ἐγείρω, ὡς τὸ πέποισθε τοῦ
 πάσχω.

⁵ Ἡ διὰ τοῦ πατρωνυμικοῦ
 ὀνόματος προσφώνησις ἐθεωρεῖτο
 ἔντιμος καὶ κολακευτικὴ οὐ μό-
 νον ἐν τῷ ὁμηρικῷ αἰῶνι, ἀλλὰ
 καὶ βραδύτερον. Τοῦτο ποιεῖ καὶ
 ὁ Νικίας ἐν κινδύνῳ εὐρίσκόμενος,
 Θουκυδ. VII, 69 « αὖθις τῶν τριη-
 ράρχων ἕνα ἕκαστον ἀνεκάλει,
 πατρόθεν τε ἐπονομάζων καὶ αὐ-
 τοὺς ὀνομαστὲ καὶ φυλὴν ».

⁶ Μηδὲ ἐπαίρου εἰς τὴν ψυχὴν
 σου, μηδὲ μεγαλοφρόνει.

ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ περ πονεώμεθα· ὧδέ που ἄμμιν 70
Ζεὺς ἐπὶ γεινομένοισιν ¹ ἱεὶ κακότητα βαρεῖαν».

«Ὡς εἰπὼν ἀπέπεμπεν ἀδελφεόν, εὖ ἐπιτείλας.
αὐτὰρ ὁ βῆ ῥ' ἰέναι μετὰ Νέστορα, ποιμένα λαῶν·
τὸν δ' εὗρεν παρὰ ² τε κλισίῃ καὶ νηϊ μελαίνῃ
εὐνῇ ἐνὶ μαλακῇ· παρὰ δ' ἔντεα ποικίλ' ἔκειτο, 75
ἄσπις καὶ δύο δοῦρε φαεινὴ τε τρυφάλεια. ³

πὰρ δὲ ζωστήρ ⁴ κεῖτο παναίολος, ᾧ ῥ' ὁ γεραῖός
ζώννυθ', ὅτ' ἐς πόλεμον φθισήνορα ⁵ θωρήσσοιτο
λαὸν ἄγων, ἐπεὶ οὐ μὲν ἐπέτρεπε ⁶ γῆραϊ λυγρῷ.
ὀρθωθείς δ' ἄρ' ἐπ' ἀγκῶνος ⁷, κεφαλὴν ἐπαείρας, 80
Ἀτρεΐδην προσέειπε καὶ ἐξερεείνετο μύθῳ·

«Τίς δ' οὗτος ⁸ κατὰ νῆας ἀνὰ στρατὸν ἔρχεαι οἶος
νύκτα δι' ὀρφναίην, ὅτε ⁹ θ' εὐδουσι βροτοὶ ἄλλοι;

¹ «Ὅτε ἐγεννώμεθα, κατὰ τὴν γέννησιν, καθ' ἣν ἡ τύχη ἐκαστοῦ ὥριζετο Υ 128 «ἄσσα οἱ αἴσα γινομένην ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ». Παράβλ. καὶ Ω 210. Τὴν πρόληψιν ταύτην ἔχουσι μέχρι τοῦδε οἱ κοινότεροι τῶν ἀνθρώπων.

² Ὁ Νέστωρ δὲν κοιμᾶται ἐν τῇ σκηνῇ, ἀλλὰ παρὰ τῇ σκηνῇ, ὡς καὶ ὁ Διομήδης ἐν στίχ. 151.

³ Ἡ περικεφαλαία, περὶ ἧς ὅρα ἐν Γ 372.

⁴ Ἰδὲ Δ 132.

⁵ «Ὅτε ὥπλιζετο διὰ τὸν λαοφθόρον πόλεμον.

⁶ Ἐννοεῖται ἡ αἰτιατικὴ εἰσ-τόν. Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «οὐκ ἐδίδου ἑαυτὸν τῷ γῆρῳ, οὐδὲ ὑπετάσσετο αὐτῷ».

⁷ Τὸ χωρίον ἔχει μεγάλην γραφικὴν ἀξίαν. ἦν ὁ Εὐστάθιος ἀναπτύσσει· «Εἴποις γὰρ ἄν ὁρᾶν ἄνδρα καμάτῳ τὰ γυῖα λελυμένον καὶ κεῖσθαι θέλοντα καὶ δκνοῦντα μὲν τὴν ἐξ ὕπνου ἀνάστασιν, διὰ δὲ ἀνάγκην αἰρούμενον, καὶ τῷ μὲν λοιπῷ τοῦ σώματος κείμενον, τῷ δὲ ἀγκῶνι ὀρθούμενον καὶ τὴν κεφαλὴν αἵροντα, τυχὸν δὲ καὶ αὐτὴν ὑπανέχοντα καὶ ἐπαναπαύοντα τῇ χειρί».

⁸ Σύμπτυξις δύο προτάσεων ἀντί· τίς εἰ οὗτος, ὅς ἐρχεαι;

⁹ Δὲν εἶναι ἱκανόν, ὅτι ἡ νύξ εἶναι σκοτεινὴ, ἀλλὰ καὶ αὕτη εἶχε προχωρήσει, ὅτε πᾶσιν ὕπνου καιρός.

ἤε τιν' οὐρήων ¹ διζήμενος, ἢ τιν' ἑταίρων ; 84
 φθέγγεο ², μῆδ' ἀκέων ἐπ' ἔμ' ἔρχεο· τίπτε δέ σε χρεώ ;»

Τὸν δ' ἡμέμβετ' ἔπειτα ἀναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων·
 «Ω³ Νέστορ Νηληϊάδῃ ³, μέγα κῦδος Ἀχαιῶν,
 γνῶσαι ⁴ Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα, τὸν περὶ πάντων
 Ζεὺς ἐνέηκε πόνοισι διαμπερές, εἰς ὃ κ' ⁵ αὐτμῇ
 ἐν στήθεσσι μένη καὶ μοι φίλα γούνατ' ὀρώρη. 90
 πλάζομαι ὧδ', ⁶ ἐπεὶ οὐ μοι ἐπ' ὄμμασι νήδυμος ὕπνος
 ἰζάνει, ἀλλὰ μέλει πόλεμος καὶ κήδε' Ἀχαιῶν.
 αἰνῶς γὰρ Δαναῶν περιδείδια ⁷, οὐδέ μοι ἦτορ
 ἔμπεδον ⁸, ἀλλ' ἀλαλύκτῃμαι, κραδίη δέ μοι ἔξω

¹ Οἱ ἀρχαῖοι ἠθέτουν τὸν στίχον δι' αἰτίαν οὐχὶ σπουδαίαν· «ὅτι οὐρήων βούλεται λέγειν τῶν φυλάκων»· ἐν πᾶσι ὁμοῦ τοῖς χειρογράφοις οὗτος φέρεται. Οὐρεὺς ἐνταῦθα ἔχει τὴν σημασίαν, ἣν καὶ τὸ οὐρος=φύλαξ. Τινὲς ἐξηγοῦσι καὶ ἐνταῦθα ἡμιόνων θεωροῦντες τοῦτο ὡς χαριεντισμόν. Ἀλλ' ὁ χαριεντισμὸς ἐνταῦθα ἡκιστα ἀρμόζει καὶ ὁ ποιητῆς ἔπρεπε τότε νὰ εἴπῃ οὐχὶ ἑταίρων, ἀλλ' ἀνδρῶν, ὡς ἐν Ψ 141 «οὐρήας τ' ὠτρυνε καὶ ἀνέρας ἀξέμεν ὕλην».

² Ἐπειδὴ ἐν τῷ ἡρωϊκῷ αἰῶνι δὲν ὑπῆρχον συνθήματα, ὁ Νέστωρ θέλει νὰ γνωρίσῃ τὸν ἐρχόμενον ἐκ τῆς φωνῆς.

³ Ὅτι προσέταξε τῷ Μενελάῳ, αὐτὸς ὁ Ἀγαμέμνων ποιεῖ ἐκ γενετῆς καλῶν τὸν Νέστορα καὶ κυδαίνων αὐτόν.

⁴ Δὲν ἔθηκε προστακτικὴν, ἀλλὰ

μέλλοντα τῆς ὀριστικῆς, ὅπως δηλώσῃ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος βεβαιότερον. Θὰ γνωρίσῃς, ὅτι εἶναι ὁ Ἀστρεΐδης Ἀγαμέμνων, εὐθύς ὅταν ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

⁵ Ἐπεξηγεῖ τὸ διαμπερές· ἐν ἄλλαις λέξεσι καθ' ὅλον μου τὸν βίον.

⁶ Πλαζόμενος ἔρχομαι οὕτως, ὡς βλέπεις, Ρ 75.

⁷ Ἐνεκα τῶν Δαναῶν, διὰ τοὺς Δαναούς. Τὸ βῆμα ἐδέξατο γενικήν ἀντὶ δοτικῆς, ὡς καὶ ἐν Ρ 240. Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «ὥστε καὶ ἔπαινος τοῦ φόβου ἡ τῶν κοινῶν πρόνοια».

⁸ Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό, ἔξω στήθεων ἐκ θρόσκεϊ. Τὸ δὲ ἀλαλύκτῃμαι εἶναι παρακείμενος ἔχων σημασίαν ἐνεστώτος. Ὁ ἐνεστώτης ὑποτίθεται ἀλυκτέως, ὅστις εἶναι ἐπιτεταμένος τύπος τοῦ ἀλύω, περὶ οὗ ὅρα ἐν Ε 352. Σημαίνει δὲ στενοχωροῦμαι.

στηθέων ἐκθρώσκει ¹, τρομέει δ' ὑπὸ φαίδιμα γυῖα. 95
 ἀλλ' εἴ τι δραίνεις ², ἐπεὶ οὐδὲ σέ γ' ὕπνος ἰκάνει,
 δεῦρ' ³ ἐς τοὺς φύλακας καταβείομεν, ὄφρα ἴδωμεν,
 μὴ τοὶ μὲν καμάτῳ ἀδηκότες ⁴ ἦδὲ καὶ ὕπνῳ
 κοιμήσωνται, ἀτὰρ φυλακῆς ἐπὶ πάγχυ λάθωνται.
 δυσμενέες δ' ἄνδρες σχεδὸν εἶται ⁵. οὐδέ τι ἴδμεν, 100
 μὴ πως καὶ διὰ νύκτα μενοινήσωσι μάχεσθαι».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ·
 α' Ἀτρεΐδῃ κύδιστε, ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγάμεμνον,
 οὐ θην ⁶ Ἑκτορι πάντα νοήματα μητίετα Ζεὺς
 ἐκτελέει, ὅσα πού γυν ἐέλπεται· ἀλλὰ μιν οἶω 105
 κήδεσι μοχθήσειν ⁷ καὶ πλείοσιν, εἴ κεν Ἀχιλλεύς

¹ Πηδᾶ ἡ καρδιά μου ἔξω ἀπὸ τὰ στήθε μου, ὡς λέγομεν οἱ νεώτεροι. Τοῦτο δηλοῖ ὑπερβολὴν ἐν αγωνίῳ πατάγου ἢ καρδιωγμοῦ, ὡς καὶ X 452· «ἐν δέ μοι αὐτῇ στήθεσι πάλλεται ἥτορ ἀνὰ στόμα». Ἡ ὑπὸ ληπτέα ἐπιρρηματικῶς.

² Ἐφρετικὸν τοῦ δράω· ἐπιθυμεῖς νὰ πράξης τι, διότι ὡς ἐμέ, οὕτω καὶ σὲ δὲν καταλαμβάνει ὕπνος.

³ Ἐλα ἅς καταβῶμεν εἰς τοὺς φύλακας. Τὸ δεῦρο συντάσσεται πρὸς αὐθυπότακτον, ὡς ἐν P 120, Ψ 485 καὶ ἀλλαχοῦ.

⁴ Τῆς ἐπικῆς ταύτης μετοχῆς ὁ ἐνεστώς ὑποτίθεται ἀδελῶ. Τινὲς ἔγραψαν ἀδδ η κ ο τ ε ς, ἀλλ' ὁ Spitzner καὶ ὁ Buttmann συνιστῶσι νὰ γράφηται μόνον δι' ἐνὸς δ' διότι τὸ α εἶναι καθ' ἑαυτὸ μακρόν. Τοῦτο ἐπεκράτησε παρὰ

τοῖς νεωτέροις ἐκδόταις. Οἱ ἀρχαῖοι ἐρμηνεύουσιν, ἀηδισθέντες, κορσεσθέντες, ὁ Buttmann ὅμως ἀπακρούει τὴν σημασίαν τοῦ κόρου, διότι δέχεται τὴν τῆς κακουχίας καὶ ταλαιπωρίας. Ὑπνος δὲ ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἐπιθυμία τοῦ ὕπνου, ἡ ἀγρυπνία, ὡς ἐν ζ 2. «ὕπνος καὶ καμάτῳ ἀρημένος».

⁵ Οἱ δὲ πολέμιοι εἶναι ἐστρατοπεδευμένοι πλησίον.

⁶ = Δήπου· βεβαίως εἰς τὸν Ἑκτορα ὅλας τὰς ἀποφάσεις ὁ συνετὸς Ζεὺς δὲν θὰ ἐκτελέσῃ. Ὁ πολύπειρος γέρον ἰδὼν τὸν Ἀγαμέμνονα τεταπεινωμένον θαρσύνει τοῦτον.

⁷ Θὰ βασανισθῇ ὑπὸ φροντίδων. Λεῖπει ὁ δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως, ἀλλὰ δύναται νὰ νοηθῇ, ἢ ἐν τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν δὲν ὤργιζετο ὁ Ἀχιλλεύς.

ἐκ χόλου ἀργαλέοιο μεταστρέψῃ ¹ φίλον ἦτορ.
 σοὶ δὲ μάλ' ἔφομ' ἐγὼ· ποτὶ ² δ' αὖ καὶ ἐγείρομεν ἄλλους,
 ἡμὲν Τυδείδην ³ δουρικλυτὸν ἦδ' Ὀδυσῆα
 ἦδ' Αἴαντα ταχύν ⁴ καὶ Φυλέος ἄλκιμον υἱόν. 110
 ἀλλ' εἴ ⁵ τις καὶ τούσδε μετοιχόμενος καλέσειεν,
 ἀντιθέον τ' Αἴαντα καὶ Ἰδομενῆα ἄνακτα·
 τῶν γὰρ νῆες ἕασιν ἑκαστάτω ⁶, οὐδὲ μάλ' ἐγγύς.
 ἀλλὰ φίλον περ ἐόντα καὶ αἰδοῖον ⁷ Μενέλαον
 νεικέσω ⁸, εἴπερ μοι νεμεσήσῃ, οὐδ' ἐπικεύσω, 115
 ὡς εὖδει ⁹, σοὶ δ' οἷω ἐπέτρεψεν πονέεσθαι.
 νῦν ὄφελεν κατὰ πάντας ἀριστῆας πονέεσθαι ¹⁰
 λισσόμενος· χρεῖώ γὰρ ἱκάνεται οὐκέτ' ἀνεκτός ¹¹».

¹ Δηλαδή ἐς φιλότητα. Κατὰ τὸν Koch ἡ παραμυθία εἶναι κακὴ, διότι πρὸς ὀλίγων ὥρων ἡ πρεσβεία ἐπικλήθη μετὰ τῆς εἰδήσεως, ὅτι ὁ Πηλεΐδης δὲν κάμπτεται, ἀλλ' ὅτι μέλλει τὴν ἐπομένην ἡμέραν νὰ ἀποπλεύσῃ εἰς Φθίαν.

² Πρὸς τούτοις, ἐκτὸς τούτου.

³ Ἐνταῦθα ὀνομάζει ἥρωας, ὧν αἱ σκηναὶ δὲν ἔκειντο μακράν.

⁴ Διὰ τοῦ ἐπιθέτου τούτου ὁ ποιητὴς χαρακτηρίζει Αἴαντα τὸν Δοκρόν, Β 525. Υἱὸς τοῦ Φυλέως εἶναι ὁ Μέγης, περὶ οὗ ὄρα ἐν Β 626.

⁵ Τὸ εἰ ἐνταῦθα κεῖται ἐπὶ εὐχῆς, ἀνθ' οὗ συνηθέστερον τίθεται τὸ εἰ γὰρ καὶ εἴθε.

⁶ Ἐννοεῖ τὸ ἄκρον τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος. Τὸ μάλ' ἐγγύς κεῖται ἐκ παραλλήλου εἰς τὸ ἑκα-

στάτω, ὡς ἐν Α 416 «μίνυνθά περ, οὔτι μάλα δὴν».

⁷ Αἰδοῦς ἄξιον, σεβασμοῦ ἄξιον.

⁸ Ἀλλὰ ἂν καὶ ὁ Μενέλαος εἶναι προσφιλὴς καὶ ἄξιος σεβασμοῦ, ὅμως θὰ τὸν ψέξω, θὰ τὸν μαλώσω, καὶ ἂν πειραχθῇς ἐναντίον μου.

⁹ Δηλοῖ τὸ αἷτιον τοῦ νεικέσω.

¹⁰ Τώρα ἔπρεπε νὰ κοπιᾷ εἰς ὅλους τοὺς ἀρίστους καὶ νὰ τοὺς πρᾶκαλῇ.

¹¹ Ὅρα, ὅτι ὁ ποιητὴς μεταχειρίσθη ἀρσενικὸν ἐπίθετον ἀντὶ θηλυκοῦ. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Dünitzer τὸ ἐπίθετον ἔτρεψεν εἰς ἐπίρρημα, ἀνεκτῶς· διότι λέγει, ὅτι ἐνταῦθα δὲν ὑπάρχει μετρικὴ ἀνάγκη, ὡς ἐν τῷ ὁλόωτατος ὁ δ μ ἡ ἐν δ 406.

Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων·
 «ὦ γέρον, ἄλλοτε μὲν ¹ σε καὶ αἰτιάσθαι ἄνωγα· 120
 πολλάκι γὰρ μεθιῖ ² τε καὶ οὐκ ἐθέλει πονέεσθαι,
 οὔτ' ὅκνῳ εἰκὼν οὔτ' ἀφραδίῃσι νόοιο,
 ἀλλ' ἐμέ τ' εἰσορόων καὶ ἐμὴν ποτιδέγμενος ὁρμήν ³.
 νῦν δ' ἐμέο πρότερος μάλ' ⁴ ἐπέγρετο καὶ μοι ἐπέστη·
 τὸν μὲν ἐγὼ προέηκα καλῆμεναι οὕς⁵ σὺ μεταλλάξ. 125
 ἀλλ' ἴομεν· κείνους δὲ κιχησόμεθα πρὸ πυλῶν
 ἐν φυλάχεσσ'· ἵνα ⁶ γάρ σφιν ἐπέφραδον ἡγερέεσθαι».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα Γερῆνιος ἱππότα Νέστωρ·
 «Οὕτως ⁷ οὐ τις οἱ νεμεσήσεται· οὐδ' ἀπιθήσει
 Ἀργείων, ὅτε κέν τιν' ἐποτρύνῃ καὶ ἀνώγῃ». 130

Ὡς εἰπὼν ἐνδυνε περὶ στήθεσσι χιτῶνα,
 ποσσὶ δ' ὑπὸ λιπαροῖσιν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,

¹ Ἡ ἀντίθεσις ὑπάρχει ἐν τῷ νῦν δ' ἐμέο πρότερος. Τὸ ἀντικείμενον τοῦ αἰτιάσθαι λείπει, δηλ. αὐτόν.

² Ἐκ τοῦ ῥήματος τούτου παράγεται ὁ μεθῆμων = ἀμελής· διότι πολλάκις ἀμελεῖ καὶ δὲν ἀποφασίζει νὰ κοπιᾷ.

³ Τοῦτο ἐπεξηγεῖ τὸ ἐμὲ εἰσορόων. Περιμένων ἀπὸ ἐμέ τὸ ἔκκνημα, τὴν πρωτοβουλίαν. Ὁ Ἀγαμέμνων δικαιολογεῖ τὸν ἀδελφὸν διὰ τούτου, ὅτι δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην πάσης ἐπιχειρήσεως, ἀλλὰ περιμένει τὸ κέλευσμα τοῦ στρατηγοῦ.

⁴ Τὸ μάλα προσδιορίζει τὸ πρότερος· τῶρα ὅμως πρότερον ἀπὸ ἐμὲ ἐξύπνησεν.

⁵ Δηλαδὴ τὸν Αἴαντα καὶ τὸν Ἰδομενέα.

⁶ Οὕτως ἔχουσι τὰ χειρόγραφα· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἵνα μόνον ἐνταῦθα ἔχει δεικτικὴν σημασίαν, ὁ Bekker διώρθωσεν εἰς, ἐν φυλάχεσσ', ἵνα τ' ἄρ σφιν ἐπέφραδον, ὅπερ ὁ Dünzler εἰσήγαγεν εἰς τὸ κείμενον. Καὶ ὁ Herrmann ἤθελε νὰ διορθώσῃ εἰς, ἵνα πέρ σφιν. Ἀλλὰ δύναται νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ὡς ἀναφορικόν, ὡς ποιεῖ ὁ La Roche, ὅστις ἀφαιρῶν τὴν ἄνω στιγμὴν καὶ κόμμα τιθεὶς ἐρμηνεύει, ὅπου δηλαδὴ. Ἡ κοινὴ γραφὴ εἶναι ἡ γ ε ρ έ σ θ α ι, ἀλλ' ὁ Ἀρίσταρχος ἔγραφεν ἡ γ ε ρ έ θ ε σ θ α ι, ὅπερ προτιμᾶται.

⁷ Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις,

ἀμφὶ δ' ἄρα χλαῖναν¹ περονήσατο φοινικόεσσαν,
 διπλῆν, ἐκταδίην², οὔλη δ' ἐπενήνοθε λάχνη.
 εἶλετο δ' ἄλκιμον ἔγχος, ἀκαχμένον³ ὀξεί χαλκῷ, 135
 βῆ δ' ἰέναι κατὰ νῆας Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 πρῶτον ἔπειτ' Ὀδυσῆα, Διὶ μῆτιν ἀτάλαντον,
 ἐξ ὕπνου ἀνέγειρε Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ
 φθεγξάμενος⁴: τὸν δ' αἶψα περὶ φρένα· ἦλυθ' ἰωή⁵,
 ἐκ δ' ἦλθε κλισίης καὶ σφεας πρὸς μῦθον ἔειπεν· 140

«Τίφθ' οὕτω κατὰ νῆας ἀνὰ στρατὸν οἷοι ἀλᾶσθε
 νύκτα δι' ἀμβροσίην⁶; ὅ τι δὴ χρεῖω τόσον ἔκει;»

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτ' Ἀχαιῶν ἱππότα Νέστωρ·
 «Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 μὴ νεμέσσα· τοῖον γὰρ ἄχος βεβίηκεν⁷ Ἀχαιοὺς. 145
 ἀλλ' ἔπευ⁸, ὄφρα καὶ ἄλλον ἐγείρομεν, ὃν τ' ἐπέοικεν

εἰάν αὐτουργῇ ὁ Μενέλαος.

¹ Ἡ χλαῖνα εἶναι ἐπανωφόριον, ὅπερ δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν κάπαν· διότι καὶ ἡ χλαῖνα λέγεται ἀνεμοσκεπής καὶ ἀλεξήνεμος Π 224 καὶ ξ 529. Αὕτη ἦτο ἀπλῆ ἢ διπλῆ καὶ εἶχε ποικίλματα, ὡς γίνεται δῆλον ἐν Γ 126, ὅπου ἰδέε. Συνήπτετο δὲ διὰ περόνης.

² Ἐκτεταμένην, ἐκτενῆ. Ἡ ἐπομένη φράσις ἐρμηνεύεται ἐν Β 219.

³ Κατὰ τὸν Döderlein εἶναι παρακείμενος τοῦ ἄκειν ἀντὶ ἀκαχμένος· ἔλαβε δόρυ ἡκονημένον, ἐστομωμένον μὲ ὀξύν χαλκόν.

⁴ Διὰ τῆς φωνῆς.

⁵ Ἰωὴ σημαίνει ἰσχυρὰν φωνήν· ἦσθετο τῆς φωνῆς.

⁶ Μετὰ τὴν λέξιν ἀμβροσίην

ὁ Dindorf καὶ ὁ La Roche θέτουσι κόμμα, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι προτιμῶσι τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον, ὡς ὁ Duentzer, ὁ Franke, ὁ Döderlein καὶ ἄλλοι. Ἐγείρεται ὅμως ἡ δυσκολία, πῶς πρέπει νὰ λάβωμεν τὸ ἐπόμενον ὅτι, ὡς ἀναφορικὸν ἢ ὡς ἐρωτηματικόν. Ὁ Σχολιαστὴς ὅμως παρατηρεῖ· «Ἡ δὲ τῶν ἀναφορικῶν καὶ ἀορίστων ἐναλλαγή πρὸς τὰ πευστικά συνήθης, ὡς καθεὶ «ὀπποίης δ' ἐπὶ νῆος» (Ὀδυσσ. α 171 «ἀντὶ τοῦ ποίας». Κατὰ τί δὲ τόση ἀνάγκη ἦλθεν;

⁷ Τὸ βιάω εἶναι διάφορος τύπος τοῦ βιάζω· διότι τοιοῦτος πόνος ἠνάγκασε τοὺς Ἀχαιοὺς.

⁸ Τινὲς γράφουσι μετὰ τοῦ Ἀριστάρχου ἔπε·.

βουλὰς βουλευέιν, ἢ φευγέμεν¹ ἢ μάχεσθαι.»

“Ὡς φάθ’, ὁ δὲ κλισίηνδε κιὼν πολύμητις Ὀδυσσεύς
ποικίλον ἄμφ’ ὤμοισι σάκος θέτο, βῆ δὲ μετ’ αὐτούς.
βᾶν δ’ ἐπὶ Τυδείδην Διομήδεα· τὸν δ’ ἐκίχανον 150
ἐκτός ἀπὸ² κλισίης σὺν τεύχεσιν· ἄμφι δ’ ἑταῖροι
εὖδον, ὑπὸ κρασὶν δ’ ἔχον ἀσπίδας· ἔγχεα δὲ σφιν
ὄρθ’ ἐπὶ σαυρωτῆρος³ ἐλήλατο, τῆλε δὲ χαλκός
λάμφ’⁴ ὥς τε στεροπὴ πατρὸς Διός. αὐτὰρ ὄγ’ ἤρωσ
εὖδ’, ὑπὸ δ’ ἔστρωτο ρινὸν βοὸς ἀγραύλοιο⁵, 155
αὐτὰρ ὑπὸ κράτεσφι τάπης⁶ τετάνυστο φαεινός.
τὸν παρστάς ἀνέγειρε Γερήνιος ἱππότης Νέστωρ,
λὰξ⁷ ποδὶ κινήσας, ὥτρυνέ τε νεῖκεσέ τ’ ἄντην⁸.

¹ Ἐκ τοῦ βουλευέιν ἐξαρτῶνται τὰ δύο ταῦτα ἀπαρέμφατα, ὡς ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «ὃν ἔοικός ἐστι βουλεύεσθαι περὶ τοῦ ἢ μάχεσθαι ἢ φεύγειν».

² Μικρὰν τῆς σκηνῆς καὶ ὁ Νέστωρ κοιμᾶται ἐκτός μὲν τῆς σκηνῆς, ἀλλὰ παρὰ ταύτῃ 74. Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «στρατιωτικὸν γὰρ τὸ αἰθριοκοιτεῖν».

³ Ὁ Ἀριστοφάνης ἔγραψε πληθυντικῶς σαυρωτῆρας. Τὴν λέξιν τινὲς μὲν παράγουσιν ἐκ τοῦ σαυρός (ἢ γκουστέρα), οἱ πλεῖστοι ὅμως ἐκ τοῦ σταυρός. Ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει τὴν λέξιν· «σαυρωτὴρ τὸ ἐν τῷ ἐτέρῳ ἄκρῳ τοῦ δόρατος ἔσχατον ὀπίσθιον σιδήριον, κέντρον». Ὁ σαυρωτὴρ λέγεται καὶ οὐρίαχος, δηλ. τὸ οὐραῖον καὶ ἄκρον τοῦ δόρατος· τὰ δὲ δόρατα αὐτῶν εἶχον ἐμπεγυθῆ ἐπὶ σαυρωτῆρος. Οἱ ἀρχαῖοι

ἐκάκιζον τὴν τοιαύτην στάσιν τῶν δοράτων, διότι πολλάκις ἐν μόνον πεσὼν ἐνεποίησε θόρυβον τοῖς στρατιώταις. Διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες βραδύτερον ἀπέφευγον τὴν τοιαύτην στάσιν, ἢ τις ἦτο ἐν χρήσει παρὰ τοῖς βαρβάροις.

⁴ Ἡ λαμπηδὼν τῆς αἰχμῆς δηλοῖ πάντοτε ἀρετὴν ὅπλου.

⁵ Ἀγραυλὸς λέγεται ὁ ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐλιζόμενος, ὁ ἀγροτικός.

⁶ Τάπης ἐνταῦθα εἶναι τὸ προσκεφάλαιον. Κατὰ τὸν Σχολιαστήν. «Τάπης δὲ ἐστὶν ὁ ἐκ τοῦ ἐτέρου μέρους ἔχων μαλλόν, ἀμφιτάπης δὲ ὁ ἐξ ἀμφοτέρων».

⁷ Διὰ τοῦ ἄκρου τῶν ποδῶν κινήσας. Κατὰ τὸν Εὐστάθιον παράγεται ἐκ τοῦ λήγω· «καὶ δηλοῖ τὸ ληκτικῶς, ἤγουν τῷ λήγοντι μέρει τοῦ ποδός, ὅ ἐστι τοῖς δακτύλοις ἢ καὶ τῷ πέλματι». Οἱ νεώτεροι ὅμως θεωροῦσι τὸ

«Έγρεο, Τυδέος υιέ· τί πάννουχον ὕπνον ἄωτεις ;¹
οὐκ αἶεις, ὡς Τρῶες ἐπὶ θρωσμῷ² πεδίοιο 160
εἵαται ἄγχι νεῶν, ὀλίγος δ' ἔτι χῶρος ἐρύκει ;»³

«Ὡς φάθ', ὁ δ' ἐξ ὕπνοιο μάλα κραιπνῶς ἀνόρουσεν,
καί μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

«Σχέτλιός⁴ ἔσσι, γεραιέ· σὺ μὲν πόνου οὐποτε λήγεις.
οὐ νυ καὶ ἄλλοι ἔασι νεώτεροι υἱες Ἀχαιῶν, 165
οἱ κεν ἔπειτα ἕκαστον ἐγείρειαν βασιλῆων
πάντῃ ἐποιοχόμενοι ; σὺ δ' ἀμήχανός⁵ ἔσσι γεραιέ.»

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ·
«Ναὶ δὴ ταῦτά γε πάντα, φίλος⁶, κατὰ μοῖραν ἔειπες.
εἰσὶν μὲν μοι παῖδες⁷ ἀμύμονες, εἰσὶ δὲ λαοὶ 170
καὶ πολέες, τῶν κέν τις ἐποιοχόμενος καλέσειεν⁸.

ἐπίρημα συγγενές τοῦ λατίν. calx.
«Ὅρα, ὅτι παρὰ τοῖς ὁμηρικοῖς
ἀνθρώποις τοῦτο δὲν ἐθεωρεῖτο
ἀπρεπές· διότι οὗτοι ἀποβλέπουσι
μᾶλλον εἰς τὴν εὐκολίαν.

⁸ Καὶ ἐμάλωσε κατὰ πρόσωπον.

¹ Οἱ ἄρχαιοι παρῆγον τὸ ῥῆμα
ἐκ τοῦ ἄωτον=ἄνθος ἐξηγοῦν-
τες τὸ ἄωτειν ὕπνον ἀπανθί-
ζειν, ὅπερ ἐκ τῶν νεωτέρων δέ-
χεται ὁ Düntzer. Κατὰ τοὺς
πλείστους ὁμῶς τῶν νεωτέρων
παράγεται ἐκ τοῦ ἀημι. Οὕτω
σημαίνει φυσῶ, ῥέγχομαι· διὰ τί
ὅλην τὴν νύκτα ῥοχαλίζεις ;

² Ὁ Döderlein παράγει παρὰ
τὸ θρώσκειν ἢ θρώσσειν.
Σημαίνει δὲ ὕψωμα. Περιγραφὴν
τοῦ Τρωϊκοῦ πεδίου, ὅρα ἐν Ἰσορ.
ὁμηρ. ἐπῶν σελ. 318.

³ Ὀλίγος τόπος ἀκόμη διαχω-
ρίζει.

⁴ Ἐνταῦθα σημαίνει ἀκάματος,
ἀκαταπόνητος. Ὁρθῶς παρατηρεῖ
ὁ Σχολιαστής· «Εἰώθαμεν δὲ ἀμε-
λείας κρινόμενοι φιλοπονωτέρους
τοῦ δέοντος ἀποφάσκειν τοὺς ἐγ-
καλοῦντας, τῷ ἐπαίνῳ ἐκείνων τὸν
ἴδιον ἀπολυόμενοι ψόγον, οὐχ ἐ-
αυτοὺς ἤττον τοῦ δέοντος φάσκον-
τες πονεῖν, ἀλλ' ἐκείνους τοῦ δυ-
νατοῦ περαιτέρω».

⁵ Ἀδάμαστος, ἀκούραστος· δὲν
διαφέρει κατὰ τὴν σημασίαν τοῦ
σχέτλιος.

⁶ Ὁ Ἀριστοφάνης ἔγραφε τέ-
κος, ἀλλὰ τὰ ἀριστα χειρόγραφα
ἔχουσι φίλος.

⁷ Ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἦσαν δύο
υἱοὶ τοῦ Νέστορος, ὁ Θρασυμήδης
καὶ ὁ Ἀντίλοχος.

⁸ Δηλαδή ἕκαστον βασιλῆων
κατὰ τὸν στίχ. 166.

ἀλλὰ μάλα μεγάλη χρεῖω βεβίηκεν Ἀχαιοὺς.
 νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ἐπὶ ξυροῦ ¹ ἵσταται ἀκμῆς
 ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς ², ἥε βιῶναι.
 ἀλλ' ἴθι νῦν, Αἴαντα ταχὺν καὶ Φυλῆος υἱόν 175
 ἄνστησον (σὺ γάρ ἐσσι νεώτερος), εἴ μ' ἐλεαίρεις ³».

Ὡς φάθ', ὁ δ' ἄμφ' ὤμοισιν ἐέσαστο δέρμα λεοντος
 αἰθωνος μεγάλοιο ποδηνεκές, εἴλετο δ' ἔγχος ⁴.
 βῆ δ' ἰέναι, τοὺς δ' ἐνθεν ἀναστήσας ἄγεν ἥρωας.

Οἱ δ' ὅτε δὴ φυλάκεσσιν ἐν ἀγρομένοισιν ἔμιχθεν, 180
 οὐδὲ μὲν εὐδοντας φυλάκων ἡγήτορας εὖρον,
 ἀλλ' ἐγρηγορτί ⁵ σὺν τεύχεσιν εἶατο πάντες.
 ὥς δὲ κύνες περὶ μῆλα δυσωρήσωσιν ⁶ ἐν αὐλῇ

¹ Τὸ ξυρὸν παράγεται ἐκ τοῦ ξύω. Τοῦτο εἶναι παροιμία λεγόμενη ἐπὶ ὀξύτητος κινδύνου· διότι πᾶν σῶμα ἱστάμενον ἐπὶ στενῆς ἐπιφανείας, εἶναι ἀκροσφαλές. Ἡρόδοτος. VI, 11· «ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες, ἢ εἶναι ἐλευθέροις ἢ δούλοισιν», Θέογν. 557· «κίνδυνός τοι ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμῆς» Σιμωνίδ. Ἐπιγράμμ. 99· «ἀκμάς ἐστακυῖαν ἐπὶ ξυροῦ ἑλλάδα πᾶσαν ταῖς αὐτῶν ψυχαῖς κείμεθα ρυσάμενοι».

² Τὴν δοτικὴν Ἀχαιοῖς σύναφον μετὰ τοῦ πάντεσσιν. Τὸ βιῶναι εἶναι ὑποκείμενον τοῦ ἵσταται, ὡς καὶ ὁ λυγρὸς ὄλεθρος.

³ Τοῦτο εἶναι ἀπόκρισις πρὸς τὰ εἰρημένα ἐν στίχ. 165.

⁴ Ὁ Διομήδης δὲν ἔλαβε τὸ ξί-

φος, ὡς γίνεται δῆλον ἐν στίχ. 256.

⁵ Ἀγρύπνως· τὸ ἐπίρρημα ἐγένετο ἐκ τοῦ παρακειμένου ἐγρηγορα, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἀναίμωτί, ἀνιδρωτί, ἀνουτητί, ἀμογητί. Ὁρθῶς εἶπεν ὁ Σχολιαστής· «Καθέζονται μὲν, ἵνα μὴ ἡ ἀνάγκη ὑπὸν ἐμποιήσῃ, οὐχ ἐστᾶσι δέ, ἵνα μὴ πρὸ τῆς χρείας κάμωσιν».

⁶ Τὰ χειρόγραφα ἔχουσι δυσωρήσονται, ἀνθ' οὗ κατὰ τὸν Barnes ἤθελεν εἶναι δυσωρήσονται. Ἀλλ' ἡ γραφή τῶν χειρογράφων κατελείφθη· διότι ἐγένετο δεκτὴ ἡ παρ' Ἀπολλωνίου δυσωρήσωσιν. Περὶ δὲ τοῦ ἐτύμου καὶ τῆς σημασίας τοῦ ῥήματος ὑπάρχει διαφωνία· συνήθως ἐτυμολογεῖται παρὰ τὸ ὦρος, οὔρος = φύλαξ· κατὰ τοῦτο τὸ δυσωρεῖν σημαίνει δυσφυλακτεῖν, ἐ-

θηρὸς ἀκούσαντες κρατερόφρονος, ὅς τε καθ' ὕλην
 ἔρχηται δι' ὄρεσφι· πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ἐπ' αὐτῷ 185
 ἀνδρῶν ἡδὲ κυνῶν, ἀπὸ τέ σφισιν ὕπνος ὄλωλεν ¹.
 ὥς τῶν νήδυμος ὕπνος ἀπὸ βλεφάρουιν ὄλώλει
 νύκτα φυλασσομένοισι ² κακὴν· πεδίωνδε γὰρ αἰεὶ
 τετράφαθ' ³, ὅππότε' ἐπὶ Τρώων αἴτιον ἰόντων.
 τοὺς δ' ὁ γέρων γήθησεν ἰδὼν, θάρσυνέ τε μύθῳ 190
 [καὶ ⁴ σφεας φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα].

«Οὐτῷ νῦν, φίλα τέκνα, φυλάσσετε· μῆδέ τιν' ὕπνος
 αἰρείτω, μὴ χάρμα ⁵ γενώμεθα δυσμενέεσσιν,»

Ἦς εἰπὼν τάφροιο ⁶ διέσσυτο· τοὶ δ' ἅμ' ἔποντο
 Ἀργείων βασιλῆες, ὅσοι κεκλήατο βουλὴν ⁷. 195

πίπονον νυκτοφυλακὴν ἔχειν. Ἀλλ' ὁ μὲν Duentzer παράγει ἐκ τοῦ ὦρα, ὡς τὸ εὗρεῖν καὶ ὀλιγορεῖν, καθ' ὃ σημαίνει κακὴν φροντίδα ἔχειν, ὁ δὲ Döderlein ἐκ τοῦ ὦρα, καὶ ἐρμηνεύει κακὸν χρόνον ἢ κακὰς ὥρας ἔχειν, ὅπερ ἀπίθανον.

¹ Κατὰ τὸν Εὐστάθιον δηλοῖ «ὥς οὐδ', εἴπερ ὕπνωσαι βουλευθεῖεν, δυνήσονται διὰ τὸ δυσεύρετον τοῦ ἤδη ἀπολωλὸτος ὕπνου». Καὶ ἡμεῖς λέγομεν, ἔχασα τὸν ὕπνον μου.

² Ἀντὶ τῆς δοτικῆς ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ γενική, ὅπως συμφωνήσῃ πρὸς τὸ τῶν· ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ προηγουμένης γενικῆς ἔπεται δοτικὴ, Ξ 141, ψ 206.

³ Ἐπικῶς ἀντί, τετραμμένοι ἦσαν. Ἡ ἐπομένη πρόθεσις συναπτεῖα μετὰ τοῦ ἰόντων. Ὁ Ἀρίσταρχος ἐρμηνεύει· «φοβούμενοι

μὴ ἐπελεύσονται οἱ Τρῶες τετραμμένοι ἦσαν πρὸς τὸ πεδῖον». Τὴν ἐρμηνείαν ταύτην δέχεται καὶ ὁ La Roche.

⁴ Ὁ στίχος οὗτος δὲν ὑπάρχει ἐν πολλοῖς χειρογράφοις καὶ φαίνεται περιττός.

⁵ Μήπως γείνωμεν ἀντικείμενον χαρᾶς εἰς τοὺς πολεμίους.

⁶ Οἱ φύλακες ἔμενον μεταξὺ τοῦ τείχους καὶ τῆς τάφρου. Φαίνεται, ὅτι ἐξέρχεται τῆς τάφρου, ὅπως ἐμπνεύσῃ θάρρος τοῖς κατασκόποις, οὓς ἔμελλε νὰ πέμψῃ, ὡς λέγει ὁ Εὐστάθιος· «οὐ γὰρ ἦν ἀνδρῶδες τὸν ἄλλους εἰς κίνδυνον στέλλοντα ἐντὸς αὐτὸν τάφρου συστέλλεσθαι καὶ μὴ προῖεναι τολμᾶν».

⁷ Ἐθῆκεν αἰτιατικὴν ἀπρόθετον ἀντὶ εἰς βουλὴν ἢ βουλῆνδε. Ὅρα Α 322.

ταῖς δ' ἅμα Μηριόνης καὶ Νέστορος ἀγλαὸς υἱός ¹
 ἦσαν· αὐτοὶ ² γὰρ κάλεον συμμητιάσθαι.
 τάφρον δ' ἐκδιαβάντες ὀρυκτὴν ³ ἐδριόωντο
 ἐν καθαρχῷ, ὅθι δὴ νεκύων διεφαίνετο χῶρος
 πιπτόντων⁴, ὅθεν αὖτις ἀπετράπετ' ⁵ ὄβριμος Ἑκτωρ 200
 ὁλλύς Ἀργείους, ὅτε δὴ περὶ νύξ ἐκάλυψεν.
 ἔνθα καθεζόμενοι ἔπε' ἀλλήλοισι πίφαισκον ⁶.
 τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ·
 «ὦ φίλοι ⁷, οὐκ ἂν δὴ τις ἀνὴρ πεπίθοιθ' ἐῷ αὐτοῦ
 θυμῷ τολμῆεντι μετὰ Τρῶας μεγαθύμους 205
 ἔλθεῖν; εἰ ⁸ τινά που δηῖων ἔλοι ἐσχατόντων ⁹,
 ἢ τινά που καὶ φῆμιν ¹⁰ ἐνὶ Τρώεσσι πύθοιτο,

¹ Οὗτοι ἦσαν οἱ ἐξοχώτατοι τῶν φυλάκων.

² Δηλαδή Ἀργείων βασιλεῖς· διότι οἱ ἴδιοι τοὺς ἐκάλουν νά συσχεσθῶσιν.

³ Κατὰ τὸν Εὐστάθιον· «ὀρυκτὴ τάφρος κατὰ τοὺς παλαιούς ἢ χειρόκμητος πρὸς διαστολὴν τῶν ἄλλως χαραδρουμένων τόπων».

⁴ Παραδόξως ἐνταῦθα κεῖται ἐνεστώς ἀντὶ τοῦ παρακειμένου πεπτεῶτων· ἀλλὰ καὶ τὸ θνήσκειν ἔχει σημασίαν παρακειμένου.

⁵ Ὅρα I 490.

⁶ Κατ' ἀναδιπλασιασμὸν ἐκ τοῦ φάω, φαύσκω· κυρίως σημαίνει, φανερόνω, φανερόν ποιῶ, ἐξηγῶ· μεταξύ των συνδιελέγοντο.

⁷ Ὁ Νέστωρ ἄρχεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος· διότι ἐν τῷ παρόντι καιρῷ δὲν ἦτο ἀνάγκη προσι-

μίων, ἀλλ' ὄξυβουλίας. Μετὰ συνέσεως ὁ γέρων δὲν ἀποτείνεται πρὸς ὠρισμένον ἥρωα, ὅπως μὴ τοὺς ἄλλους λυπήσῃ ὡς ἀτάλμους.

⁸ Πρὸ τοῦ εἰ ἐννοεῖται ἡ μετοχὴ πειρώμενος. Ἐνταῦθα παροτρύνει τὸν τολμηρόν, ἵνα ζωγρήσῃ καὶ οὐχὶ ἵνα φονεύσῃ· διότι ὁ φόνος ἐνὸς πολεμίου δὲν ἦτο σπουδαῖον, ὅπως ἐκτεθῇ πρὸς οὕτω κινδυνώδη ἐπιχείρησιν.

⁹ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «ἐσχατον, ὑπολειπόμενον, πέπλανημένον καὶ περὶ τὰ ἐσχατα μέρη διατρίβοντα».

¹⁰ Λόγος, συνδιάλεξις, ὡς ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς ἐπομένης ἀναφορικῆς προτάσεως· ἢ ἐὰν μᾶθῃ λόγον τινά εἰς κανὲν μέρος μεταξὺ τῶν Τρώων περὶ ἐκείνων, ὅσα σκέπτονται μεταξύ των.

ἄτσα τε μητιόωσι μετὰ σφίσιν, ἥ μεμάασιν
 αὖθι μένειν παρὰ νηυσὶν ἀπόπροθεν ¹, ἥ δὲ πόλινδε
 ἄψ ἀναχωρήσουσιν, ἐπεὶ δαμάσαντό γ' Ἀχαιοῦς. 210
 ταῦτά κε ² πάντα πύθοιτο, καὶ ἄψ εἰς ἡμέας ἔλθοι
 ἀσκηθῆς ³. μέγα κέν οἱ ὑπουράνιον κλέος εἶη
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους ⁴, καὶ οἱ δόσις ἔσσεται ἐσθλή·
 ὅσσοι γὰρ νήεσσιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι,
 τῶν πάντων οἱ ἕκαστος ὄιν δώσουσι μέλαιναν ⁵, 215
 θῆλυν ⁶ ὑπόρρηνον· τῇ μὲν κτέρας οὐδὲν ὁμοῖον,
 αἰεὶ δ' ἐν δαίτησι καὶ εἰλαπίνῃσι ⁷ παρέσται.»

¹ Δηλαδὴ τῆς πόλεως.

² Τὰ πλεῖστα τῶν χειρογράφων ἔχουσι ταῦτα κε, ἄλλα δὲ ταῦτα τε, ὅπερ δέχεται ὁ Düntzer τιθεὶς κόμμα μετὰ τὸ ἀσκηθῆς. Οὕτω ποιεῖ τὴν πρότασιν ὑποθετικὴν, ὥσπερ προηγέτο τὸ εἰ. Τοῦτο ὅμως δὲν δέχονται οἱ πλεῖστοι τῶν ἐκδοτῶν.

³ Ἀβλαβῆς, σῶος. Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως ἐγένοντο μὲν πολλαὶ εἰκασίαι, ἀλλὰ δὲν φαίνονται πολὺ πιθαναί. Ἄλλοι μὲν ἐτυμολογοῦσι παρὰ τὸ ἀσκέω, ἄλλοι δὲ παρὰ τὸ σκέθω, δηλ. ἀσχεθῆς καὶ ὁ Doederlein παρὰ τὸ σκάζω.

⁴ Ἐπεξηγεῖ τὸ ὑπουράνιον.

⁵ Ἐν τῷ ὁμηρικῷ αἰῶνι τὸ μέλαν καὶ τὸ σκοτεινὸν χρῶμα τῶν ἐρίων τῶν προβάτων ἐτιμᾶτο μᾶλλον τοῦ λευκοῦ I 426 «ἄρσενες ὅιες ἦσαν εὐτρεφεῖς δασύμαλλοι, καλοὶ τε μεγάλοι τε, ἰοδνεφεὲς εἶρος ἔχον-

τες». Τούναντίον οἱ νεώτεροι Ἕλληνες τὸ μέλαν χρῶμα τῶν προβάτων θεωροῦσι δυσσίωνον σημεῖον καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὸ Πάσχα δὲν σφάζουσι μαῦρον ἀρνίον.

⁶ Ἀντὶ νὰ εἴπῃ θήλειαν, ἀλλὰ τὰ ἐπίθετον εὐρηται καὶ ἀλλαχοῦ ὡς δικατάληκτον, ὡς E 269, T 97. Ὑπόρρηνος δὲ σημαίνει τὴν ὑπαρνον, δηλ. τὴν θηλάζουσαν, διότι κατὰ τὸν Βύσταθιον «Οἱ δὲ ἄρνες οὐ μόνον ῥῆνες, ὡς ἐρρέθη, λέγονται, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἄρῆνες, ὅθεν οἱ ἄρνες ἐν συγχοπῇ. Διὸ καὶ ἀρηνοβοσκὸς ὁ προβατοβοσκὸς κατὰ τὸν Πausανίαν». Ἀνάλογα εἶναι τὸ ὑπόπορτις ἐν Ἑργ. 603 καὶ ὑπόπωλος, δ 381 ι 245 καὶ ἀλλαχοῦ.

⁷ Ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων λεγομένη σύνθεσις τῆς λέξεως ἐκ τοῦ εἴλη (πολλοὶ ἄνθρωποι) καὶ πίνειν (καθ' ἣν σημαίνει συμποσιον) δὲν ἐπιδοκιμάζεται ὑπὸ

ᾠς ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ.
τοῖσι δὲ καὶ μετέειπε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης·

«Νέστορ, ἔμ' ὀτρύνει κραδίη καὶ θυμὸς ἀγήνωρ ¹ 220
ἀνδρῶν δυσμενέων δύναι στρατὸν ἐγγυς ἐόντων ²,
Τρώων· ἀλλ' εἴ τίς μοι ἀνὴρ ἄμ' ἔπαιτο καὶ ἄλλος,
μᾶλλον θαλπωρὴ ³ καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται.
σύν τε δὺ' ἐρχομένω ⁴, καί τε πρὸ δ' ⁵ τοῦ ἐνόησεν,
ὅπως κέρδος ἔη· μῦθος δ' ⁶ εἴ περ τε νοήσῃ, 225

τοῦ Döderlein, ὅστις παράγει ἐκ τοῦ ἐλλάπτειν = ἐμπνέειν, ὡς τὸ κόπανον ἐκ τοῦ κόπτειν. Ὅπως δὴποτε σημαίνει συμπόσιον, εὐωχίαν. Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου ὁ Σχολιαστὴς ἐξάγει τὸ συμπέρασμα· «ὡς οὐ πάντες ἀεὶ ἐκαλοῦντο». Κατὰ τὸν La Roche ὁμοῦς ἡ ὑπόσχεσις ἀφορᾷ μόνον εἰς τὸν Θρασυμήδη καὶ τὸν Μηριόνην· διότι οἱ λοιποὶ ἀνακτες ὡς γέροντες τῆς τιμῆς ταύτης μετεῖχον ἤδη καὶ ἄνευ τοῦ κατορθώματος τούτου.

¹ Τοῦτο εἶναι ἀπόκρισις εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Νέστορος ἐν στίχ. 205.

² Νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν στρατὸν τῶν πολεμίων, ἃν καὶ εἶναι πλησίον. Τὸ ἐγγυς ὄντων δηλοῖ τὸ τολμηρὸν τῆς ἐπιχειρήσεως.

³ Ἀντὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ περιεμένομεν ἐπίθετον, εἰς ὃ ἤθελεν ἀρμόζει τὸ μᾶλλον. Ἡ θαλπωρὴ δύναται ἐνταῦθα νὰ ἐξηγηθῇ ἐλπίς. Καὶ ἡμεῖς ἐν οὐχὶ πολὺ διαφόροις περιστάσεσι λέγομεν, πι-ά-

νω τὸ ἔργον μὲ τὰ ζεῖς ἄ.

⁴ Ὁ Εὐστάθιος λέγει τοῦτο σολοικωφανές, διότι ὁ ποιητὴς ἔπρεπε νὰ εἴπῃ, σύν τε δὺ' ἐρχομένω ν. Παραπλήσιον ὑπάρχει ἐν Γ' 211· «ἄμφω δ' ἐξομένω, γεραριώτερος ἦεν Ὀδυσσεύς». Τὸ γνωμικὸν τοῦτο περιέπεσεν εἰς παροιμίαν παρὰ τοῖς ἔπειτα, οἵτινες ἔλεγον σύν τε δὺω καὶ πλέον οὐδέν, διότι ὁ ἀκροατὴς ἀνεπλήρου τὸ λειπόμενον. Καὶ ἡμεῖς λέγομεν, τὰ τέσσαρα μῦμά τ' εἰς βλάπτουσι καλὸν λίτερ' ἀπὸ τὰ δὺω.

⁵ Τὸ ὑποκείμενον εὐρηται καὶ ἀλλαγῇ παρεμβεβλημένον μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τῆς συντακτικῆς πτώσεως, Ε' 219. Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «δυσὸν συνεργομένων ἕτερος ὁ πρὸ θαπέρου πολλάκις ἐλογίσαστο».

⁶ Ὁ Düntzer καὶ ὁ Henlze θέτουσι κόμμα μετὰ τὸ μῦθος δ', διότι τοῦτο λέγεται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ σύν τε δὺ' ἐρχομένω.

ἀλλά ¹ τέ οἱ θράσσω· τε νόος, λεπτή ² δέ τε μῆτις. »

᾽Ως ἔφαθ', οἱ δ' ἔθελον ³ Διομήδεϊ πολλοὶ ἔπεσθαι.

ἤθελέτην Αἴαντε δύω, θεράποντες Ἄρῃος,
ἤθελε Μηριόνης, μάλα δ' ἤθελε Νέστορος υἱός,
ἤθελε δ' Ἀτρεΐδης δουρικλειτὸς Μενέλαος, 230

ἤθελε δ' ὁ τλήμων ⁴ Ὀδυσσεὺς καταδῦναι ὄμιλον

Τρώων· αἶεϊ γὰρ οἱ ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἐτόλμα.

τοῖσι δὲ καὶ μετέειπεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων·

« Τυδείδῃ Διόμηδες, ἐμῷ κεχαρισμένε θυμῷ,
τὸν μὲν δὴ ἔταρόν ⁵ γ' αἰρήσεαι, ὃν κ' ἐθέλῃσθα, 235
φαινομένων ⁶ τὸν ἄριστον, ἐπεὶ μεμάασί γε πολλοί.

μηδὲ σύ γ' αἰδόμενος ⁷ σῇσι φρεσὶ τὸν μὲν ἀρείω
καλλείπειν ⁸, σὺ δὲ χεῖρον ὀπάσσειαι αἰδοῖ εἰκων,

¹ Παραπλησία σύνταξις ὑπάρχει ἐν Α 82. Τὸ θράσσω συνήθως θεωρεῖται ὡς συγκριτικὸν τοῦ βραδύς, ὃ Curtius ὅμως, ὃ ἀκολουθοῦσι πολλοὶ τῶν ἐρμηνευτῶν, λέγει συγκριτικὸν τοῦ βραχύς, ὅπερ ὁ Ὅμηρος δὲν μεταχειρίζεται, ὡς ὁ Ἀρίσταρχος παρετήρησεν. Ἄν λοιπὸν ἀνήκῃ εἰς τὸ βραχύς, σημαίνει τὸν βραχυγνώμονα, τὸν μὴ βλέποντα μακρὰν διανοητικῶς.

² Ἀντὶ τοῦ θετικοῦ λεπτή περιεμμένον τὸ συγκριτικὸν λεπτότερη. Σημαίνει δὲ ἀσθενής, ἀδύνατος· τὸ ἀντίθετον εἶναι μῆτις πυκινή.

³ Οὗτοι δὲ ἦσαν πρόθυμοι νὰ ἀκολουθήσωσι πολλοὶ τὸν Διομήδῃ.

⁴ Ἐνταῦθα σημαίνει τὸν τολμηρόν, ὡς ἐτυμολογεῖται τὸ ἐπί-

θετον διὰ τῆς ἐπομένης προτάσεως.

⁵ Συνεργόν· ὁ ἐπόμενος μέλλων ἔχει δυνητικὴν σημασίαν.

⁶ Τὸν ἄριστον ἐξ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι παρουσιάζονται. Ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὴν τοιαύτην σημασίαν τοῦ φαίνεσθαι ὁ Döderlein προσκρούει, διορθοῖ εἰς φαινόμενον καὶ ἐξηγεῖ· ἐκλεξὸν τοῦτον ὡς ἐταῖρον, ὅστις φαίνεται σοὶ ὁ ἄριστος· ὁ δὲ Raech εἰκάσεν, ὅτι πρέπει νὰ διορθωθῇ εἰς φαινόμενον τοι ἄριστον.

⁷ Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· « Διδάσκει, ὅτι πολλάκις αἰδῶς ἐκκρούει τοῦ συμφέροντος ».

⁸ Ἀντὶ προστακτικῆς, κατὰ λειπε· καὶ ὁ ἐπόμενος μέλλων πλησιάζει εἰς τὴν σημασίαν τῆς προστακτικῆς. Ἐπειδὴ ἐπαναλαμ-

ἐς γενεὴν ὁρώων ¹, μῆδ' εἰ βασιλεύτερός ἐστιν.»

Ὡς ² ἔφατ', ἔδδεισεν δὲ ³ περὶ ξανθῷ Μενελάῳ. 240
τοῖς δ' αὖτις μετέειπε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης·

«Εἰ μὲν δὴ ἔταρόν γε κελεύετε μ' αὐτὸν ⁴ ἐλέσθαι,
πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;
οὗ πέρι ⁵ μὲν πρόφρων κραδίη καὶ θυμὸς ἀγῆνωρ
ἐν πάντεσσι πόνοισι, φιλεῖ δέ ἐ Παλλὰς Ἀθήνη ⁶. 245
τούτου γ' ἐσπομένοιο καὶ ἐκ πυρὸς αἰθομένοιο ⁷
ἄμφω νοστήσαιοι, ἐπεὶ περίοιδε ⁸ νοῆσαι.»

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
«Τυδεΐδῃ, μήτ' ἄρ με μάλ' αἶνεε ⁹ μήτε τι νείκει·

θάνει τὴν ἀντωνυμίαν σύ, συνέβη
ἀνωμαλία τις· διότι ἔπρεπε νά
εἴπῃ, χ ε ἰ ρ ο ν α δέ·

¹ Ἀποβλέπων εἰς τὸ γένος.
Καὶ ἐνταῦθα ὁ Ἀγαμέμνων εἰκο-
νίζεται φιλάδελφος, ὡς καὶ ἐν Δ
148 καὶ Η 109.

² Οἱ ἀρχαῖοι ἐθεώρουν τὸν στί-
χον νόθον, ὡς ἀναχινώσκωμεν παρὰ
τῷ Σχολιαστῇ· «Ἀθετεῖται, ὅτι
περισσὸς ὁ στίχος καὶ παρέλκων,
καὶ μὴ ἐπιλεγόμενος ἀπαρτίζει
τὴν διάνοιαν».

³ Ἡ πρότασις αὕτη αἰτιολο-
γεῖ τὸν λόγον τοῦ Ἀγαμέμνονος,
δηλ. μετεχειρίσθη ὁ ποιητὴς τὸν
δὲ ἐν αἰτιολογικῇ σημασίᾳ.

⁴ Μ' αὐτὸν καὶ οὐχὶ ἔμ' α ὕ-
τ ὁ ν, διότι ἡ ἔμφασις πίπτει ἐπὶ
τοῦ αὐτόν.

⁵ Ἐπιρρηματικῶς, περισσῶς,
κατ' ἐξοχὴν. Ὁ Διομήδης θαρρῶν
εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἀνδρείαν δὲν ἐκλέ-
γει τὸν ἀνδρειότατον, οἷος ὁ Τε-

λαμώνιος Αἴας, ἀλλὰ τὸν συνε-
τώτατον, οἷος ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς.
Ὅρα δέ, ὅτι ὁ Διομήδης μετὰ
φρονήσεως ἐκλέγων τὸν Λαερτιά-
δην πειρᾶται, ὅπως μὴ προσβάλῃ
τοὺς ἄλλους ἥρωας.

⁶ Ἡ Ἀθηνᾶ εἶναι ἡ κατ' ἐξο-
χὴν προστάτις τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ
τοῦ Διομήδους.

⁷ Διὰ τῆς φράσεως ταύτης δη-
λοῖ τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ὡς παρ'
Ἀριστοφάν. ἐν Λυσιστράτ. 133
«κἂν με χρῇ διὰ τοῦ πυρὸς ἐθέλω
βαδίζειν».

⁸ Κατ' ἐξοχὴν, ὑπὲρ πάντας
ἐννοεῖ.

⁹ Ὁ Ὀδυσσεύς ἀποφεύγει τοὺς
ἐπαίνους· διότι οἱ ἀκούοντες γι-
νώσκουσι τὸν ἥρωα. Πρὸς δὲ τοὺς
μὴ εἰδότες αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεύς ἐ-
παινεῖ ἑαυτὸν ἐν ι 19 «ἔμ' Ὀ-
δυσσεύς Λαερτιάδης, ὃς πᾶσι δό-
λοισιν ἀνθρώποισι μέλω, καὶ μευ
κλέος οὐρανὸν ἔκει».

εἰδόσι γάρ τοι ταῦτα μετ' Ἀργείοις ἀγορεύεις. 250
 ἀλλ' ἴομεν· μάλα γὰρ νύξ ἄνεται ¹, ἐγγύθι δ' ἥως,
 ἄστρο δὲ δὴ προβέβηκε ², παρώχηνεν δὲ πλέων νύξ
 τῶν δύο ³ μοιράων, τριτάτῃ δ' ἔτι μοῖρα λέλειπται.»

Ὡς εἰπόνθ' ⁴ ὅπλοισιν ἔνι δεινοῖσιν ἐδύτην.
 Τυδείδῃ μὲν δῶκε μενεπτόλεμος Θρασυμήδης 255

¹ Τὸ ἄνω, οὐ τὸ μέσον ἄνομαι, φαίνεται, ὅτι εἶναι συγγενές τοῦ ἄνύω· ἡ νύξ τελειοῦται, εἶναι εἰς τὸ τέλος.

² Καὶ τὰ ἄστρο δά προεχώρησαν, πλησιάζουσι νὰ δύσωσιν. Τὰ χειρόγραφα ἔχουσι παρώχηνε(ν), ὁ δὲ Ἀρίσταρχος ἀνεγίνωσκε παρώχωνεν, ὅπερ δέχονται ὁ La Roche, ὁ Bekker καὶ ὁ Nauck.

³ Οἱ ἀρχαῖοι ἠθέτουν τὸν θαυμασίον τοῦτον στίχον δι' αἰτίας, ἃς ἀναγινώσκωμεν παρὰ τῷ Σχολιαστῇ· «Ἀθετεῖται, ὅτι αὐτάρκες τὸ κεφαλαῖῳδες εἰπεῖν «ἄστρο δὲ δὴ προβέβηκε» τὸ γὰρ τοῦ καιροῦ τοῦτο ἀπαιτεῖ· τὸ δὲ προσδιασαφεῖν κατὰ τὸ ἀκριβές τὸ παρεληλυθός καὶ τὸ περιλειπούμενον ὥσπερ ἀστρονόμου τινός. Οὐχ ὁμηρικὸν δὲ καὶ τὸ τῶν δύο· οἱ δύο μὲν γὰρ λέγει καὶ τοὺς δύο, τῶν δύο δὲ ἢ τοῖς δύο οὐκ ἔστιν εὐρεῖν παρ' Ὀμήρῳ. Ζηνόδοτος δὲ ἔγραψεν. Ἀριστοφάνης ἠθέτει». Ἐκ τῶν νεωτέρων ἀθετοῦσιν ὁ Bekker καὶ ὁ Nauck. Ὁ ἀκριβέστερος ὅμως προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου ἐξηγεῖται ἐκ τούτου, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκ παντὸς τρόπου

πειρᾶται νὰ δείξῃ τὸ κατεπεῖγον· ἡ δὲ γραμματικὴ παρατήρησις δὲν εἶναι ὀρθή· διότι τὸ δύω καὶ δύο κεῖται ἀντὶ γενικῆς καὶ δοτικῆς, κ 515 «ξύνσεις τε δύω ποταμῶν ἐριδούπων» καὶ N 407 «δύω κανόνεσσ' ἀραρυῖαν». Οἱ ἐρμηνευταὶ κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους συντάσσουσι τὸ χωρίον· ὁ Grossmann, ὁ Duenizer καὶ ὁ Dissen θεωροῦσιν ὡς παράθεσιν· παρῆλθε τὸ μεῖζον μέρος τῆς νυκτός, δηλ. τὸ τῶν δύο μοιρῶν. Ὁ La Roche δέχεται ὡς γενικὴν μεριστικὴν, ὁ Franke ὡς γενικὴν τοῦ συγκριτικοῦ καὶ τέλος ὁ Doederlein καὶ ὁ Koch νομίζουσιν, ὅτι τὸ δύο εἶναι ὀνομαστικῆς καὶ παράθεσις εἰς τὸ π λ έ ω ν ν ύ ξ, ὅπερ ἤθελε γείνει σαφέστερον, ἂν ὁ ποιητὴς ἔλεγε, δύο τῶν μοιρῶν. Οἱ Ἑλληνες διήρουν τὴν νύκτα εἰς τρεῖς μοίρας ὡς γίνεται δῆλον ἐν μ. 312 καὶ ξ 483.

⁴ Ἀποδίδεται εἰς τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὸν Διομήδῃ, οἵτινες τελευταῖον εἶπον. Τὸ δύνειν καὶ ἐνδύνειν συνηθέστερον συντάσσεται πρὸς αἰτιατικὴν.

φάσγανον ἄμφηκες ¹ (τὸ δ' ἐὼν παρὰ νηϊ λέλειπτο)
 καὶ σάκος· ἄμφι δέ οἱ κυνέην ² κεφαλῆφιν ἔθηκεν
 ταυρεῖην, ἄφαλόν ³ τε καὶ ἄλλοφον, ἣ τε καταΐτυξ
 κέκληται, ῥύεται ⁴ δὲ κάρη θαλερῶν αἰζήων.
 Μηριόνης δ' Ὀδυσῆϊ δίδου βιὸν ⁵ ἥδε φαρέτρην 260
 καὶ ξίφος· ἄμφι δέ οἱ κυνέην κεφαλῆφιν ἔθηκεν,
 ῥινόυ ποιητήν· πολέσιν δ' ἐντοσθεν ἱμάσιν
 ἐντέτατο στερεῶς· ἔκτοσθε δὲ λευκοὶ ⁶ ὀδόντες
 ἀργιόδοντος ὕος θαμέες ἔχον ⁷ ἐνθα καὶ ἐνθα
 εὖ καὶ ἐπισταμένως· μέσση δ' ἐνὶ πῖλος ⁸ ἀρήρει. 265

¹ Σύνθετον ἐκ τῆς ἄμφι καὶ ἄκη· σημαίνει δὲ δίστομον, δίκοπον.

² Κυνέη κυρίως λέγεται ἡ ἐκ δέρματος κυνὸς κατεσκευασμένη περικεφαλαία· καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἡ ἐκ ταύρου, ἡ δὲ κατὰχρησις ὁμοιάζει πρὸς τὴν νέκταρ ἐφ' ἧς οὐκ ὅρει καὶ ἔπιποι ἐβοῦκοιοῦντο.

³ Ἄφαλος λέγεται ἡ μὴ ἔχουσα φάλους, οὓς ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «φάλοι γὰρ τὰ ἐπὶ τῶν περικεφαλαίων λαμπρὰ ἀσπιδίσκια, λόφοι δὲ αἱ τριχώσεις». Παράβαλλ. καὶ Γ 362. Ὡσαύτως ἄλλοφος εἶναι ἡ μὴ ἔχουσα λόφους. Φορεῖ δὲ τοιαύτην περικεφαλαίαν, ὅπως λανθάνη, ὡς παρατηρεῖ ὁ Εὐστάθιος· «οὐ μόνον γὰρ ἀλαμπῆς ἡ τοιαύτη, ἀλλὰ καὶ χθαμαλή, ὡς μὴ ἔχουσα λόφον ἦτοι τρίχων». Οἱ ἀρχαῖοι παράγουσι τὸ κατὰ τὴν ἑξῆς ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν ὑχθαί, ὃ δὲ

Doederlein ἐκ τῆς κατὰ καὶ τὴν ἑξῆς (ἐξ οὗ καὶ τὸ λατ. toga). Κατὰ τὴν τελευταίαν σύνθεσιν σημαίνει κυρίως κατὰ στέγασμα. Εἶναι δὲ εἶδος ἐλαφρᾶς περικεφαλαίας.

⁴ Προφυλάσσει δὲ τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τῆς προσβολῆς ἀχμαίων νέων.

⁵ Ἐπειδὴ ἡ νύξ ἦτο σκοτεινὴ (στίχ. 275), φαίνεται παράδοξον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς λαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ τόξον.

⁶ Εἶναι πλεονασμός, διότι ἤρκει νὰ εἴπῃ ὁ ποιητὴς ἡ λευκοὺς ὀδόντας ὕος ἡ ὀδόντας ἀργιόδοντος ὕος.

⁷ Ἦσαν ἐμπεπηγμένοι· ὁ Koch ὅμως ἐρμηνεύει ἐξεῖχον. Ὁ Duentzer καὶ Nauck εἰκάζουσιν, ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ θέον· ὅρα Z 118.

⁸ Πῖλος κυρίως λέγεται τὸ καταπεπυκνωμένον ἔριον, ἦτοι τὸ συμπεπιλημένον. Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «Ὁ δὲ περὶ τὴν μέσσην αὐτὴν ἡρμοσμένος πῖλος ἐκώ-

τὴν ῥά ποτ' ἐξ Ἑλεῶνος ¹ Ἀμύντορος Ὀρμενίδαο
 ἐξέλετ' Αὐτόλυκος ² πυκινὸν δόμον ἀντιτορήσας ³.
 Σκάνδειαν ⁴ δ' ἄρα δῶκε Κυθηρίῳ Ἀμφιδάμαντι·
 Ἀμφιδάμας δὲ Μόλῳ ⁵ δῶκε ξεινήϊον εἶναι,
 αὐτὰρ ὁ Μηριόνη δῶκεν ᾧ παιδὶ φορῆναι ⁶. 270
 δὴ τότε Ὀδυσσεύς πύκασεν κάρη ⁷ ἀμριτεθεῖσα.

Τῷ δ' ἐπεὶ οὖν ὄπλαισιν ἐνὶ δεινοῖσιν ἐδύτην,
 βάν ῥ' ἰέναι, λιπέτην δὲ κατ' αὐτόθι ⁸ πάντας ἀρίστους.
 τοῖσι δὲ δεξιὸν ἦκεν ἑρωδιὸν ⁹ ἐγγὺς ὁδοῖο
 Παλλὰς Ἀθηναίη· τοὶ δ' οὐκ ἴδον ὀφθαλμοῖσιν 275
 νύκτα δι' ὀρφναίην, ἀλλὰ κλάγξαντος ἄκουσαν ¹⁰.

λυε τὰ τῶν ὀδόντων ἄκρα ἐντὸς
 προκύπτοντα λυπεῖν τὴν κεφα-
 λήν. Ἰστέον δὲ καὶ ὅτι πάση μὲν
 περικεφαλαίᾳ κατὰ τοὺς παλαιούς
 συμβέβηκε πῖλον ἔχειν ἐντός».

¹ Ὁ Ἑλεῶν ἔκειτο ἐν Βοιωτίᾳ
 Β 500. Ἡ γενικὴ Ἀμύντορος
 εἶναι συντακτικὴ τοῦ δόμον καὶ
 δὲν ἀνήκει εἰς τὸ ἐξέλετο.

² Ὁ πατὴρ τῆς Ἀντικλείας
 καὶ πάππος τοῦ Ὀδυσσεύς τ
 394. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο κλεπτίστα-
 τος πάντων ἀνθρώπων, ἐλέγετο
 υἱὸς τοῦ Ἑρμοῦ, τοῦ ἐφόρου τῆς
 κλεπτικῆς.

³ Τρυπήσας πέρα καὶ πέρα.

⁴ Ἡ Σκάνδεια ἦτο ἐπίγειον
 τῶν Κυθήρων. Τινὰ τῶν ἀντι-
 γράφων τῶν μὴ ἀκριβῶν κατὰ τὸν
 Εὐστάθιον εἶχον Σκάνδεῖα·
 φαίνεται, ὅτι ὁ διορθωτὴς ἐσκό-
 πει νὰ ἄρῃ τὴν ἐνταῦθα ὑπάρ-
 χουσαν συντακτικὴν δυσκολίαν.
 Ἡ αἰτιατικὴ κεῖται ἀντὶ τοῦ

Σκάνδειάνδε, ὡς ἐν Φ 40
 «τότε μιν Λῆμνον ἐπέρασεν». Ὁ
 Ἀμφιδάμας ἐν τινὶ ξενίᾳ ἔλαβε
 τὴν περικεφαλαίαν καὶ ἤνεγκε
 μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν Σκάνδειαν.

⁵ Πατὴρ τοῦ Ἰδομενέως, Ν 249.

⁶ Τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα περὶ
 τῆς περικεφαλαίας ὑπομινή-
 σκουσι τὰ κατὰ τὴν παράδοσιν
 τοῦ σκήπτρου τῶν Πελοπιδῶν ἐν
 Β 102.

⁷ Ἐκάλυψε, κατεσκέπασεν.

⁸ Ὁ Koch γράφει κατὰ ν-
 τὸ 0 ι, ὅπερ εἶναι ταυτοσημον τοῦ
 καταῦθι Φ 201 καὶ φ 90. Ἡ πρό-
 θεσις ὅμως ἀνήκει εἰς τὸ λι-
 πέτην.

⁹ Κατὰ τὸν Εὐστάθιον «οἰκεῖον
 ὄντα τοῖς περὶ Σκάμανδρον ἐλώ-
 δεσι τόποις».

¹⁰ Ὁ Ἑρμῶν ἐξήγει τὸ σημεῖον
 ὡς ἀγαθόν, καθ' ὃ λέγει ὁ Σχο-
 λιαστής· «Ἀγαθὸν λίαν τὸ ση-
 μεῖον τοῖς ἐνεδρεῦουσιν, ὡς φησιν

χαῖρε δὲ τῷ ὄρνιθ' Ὀδυσσεύς, ἡῤατο δ' Ἀθήνη.

«Κλυθί μευ, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἥ τε ¹ μοι αἰεὶ
ἐν πάντεσσι πόνοισι παρίστασαι, οὐδέ σε λήθω
κινούμενος· ² νῦν αὖτε μάλιστά με φίλαι, Ἀθήνη, 280
δὸς δὲ πάλιν ἐπὶ νῆας εὐκλείας ³ ἀφικέσθαι,
ῥέξαντας μέγα ἔργον ⁴, ὃ κε Τρώεσσι μελήσει.»

Δεύτερος αὖτ' ἡῤατο βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης.
«Κέκλυθι νῦν καὶ ἐμεῖο, Διὸς τέκος, Ἀτρυτώνη·
σπεῖό ⁵ μοι, ὥς ὅτε πατρὶ ἅμ' ἔσπεο Τυδείδῃ δίω 285
ἐς Θήβας ⁶, ὅτε τε πρὸ Ἀχαιῶν ἄγγελος ᾔει.
τοὺς δ' ἄρ' ἐπ' Ἀσωπῷ λίπε χαλκοχίτωνας Ἀχαιοὺς,
αὐτὰρ ὁ μειλίχιον ⁷ μῦθον φέρε Καδμείοισιν

Ἑρμων. Ἐδήλου δὲ ὅτι οὐχ ὁρα-
θήσονται μὲν, ἔκπυστα δὲ καὶ ἄ-
κρυπτα δράσουσιν ἐν τοῖς πολε-
μίοις».

¹ Σχῆμα κατὰ σύνεσιν·
διότι ἡ ἀντωνυμία ἐτέθη κατὰ τὸ
φυσικὸν γένος τοῦ προηγουμένου
ὀνόματος, ὡς ἐν E 382.

² Ἐπικῶς ἀντὶ κινούμενος. Ὁ
Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «ἐπὶ πρά-
ξιν ὁρμῶν».

³ Κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐγένετο
ἐκ τοῦ εὐκλείας κατ' ἐπένθεσιν τοῦ
ι. Ὁ La Roche παρατηρεῖ, ὅτι
ὁ τονισμός, ὅστις παρεδόθη ἡμῖν,
εἶναι ἡμαρτημένος, διότι ἂν ἤθελέ-
τις νὰ διαφωνήσῃ πρὸς τοὺς ἀρ-
χαίους κατὰ τὸν τονισμόν, ἔπρεπε
νὰ τονίσῃ εὐκλειᾶς, ὡς χοῶς.
Ἄλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἐπιδό-
κιμάζεται. Ὁρα λεξικὸν Ebeling
ἐν λ. Ἐπίτρεψον δὲ νὰ ὑποστρέ-

ψωμεν ὀπίσω εἰς τὰ πλοῖα ἐν-
δοῖοι.

⁴ Τολμηρὰν πράξιν. Ὁ Ἀρί-
σταρχος εἵκαζεν, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς
ἐνόει τὸν φόνον τοῦ Ἑκτορος.
Περὶ τοῦ μελήσει ὅρα ἐν
στίχ. 51.

⁵ Ἀκολουθεῖ μοι, συνόδουσόν
μοι ὡς προστάτις. Τὸ σποῦ ἀ-
πάντ᾽ μόνον ἐνταῦθα· διότι ἄλ-
λαχοῦ εὐρηται ἔπειο καὶ ἔπει.

⁶ Ἡ διήγησις αὕτη ἐκτίθεται
ἐκτενέστερον ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἐν
Δ 382—98. Ὁρα καὶ E 802.
Κατὰ δύο τρόπους δύναται ἡ
ἐπομένη πρόθεσις νὰ συνταχθῇ,
ἢ μετὰ τῆς γενικῆς Ἀχαιῶν, ὡς
Δ 156, ὅπερ πιθανώτερον, ἢ μετὰ
τοῦ ᾔει.

⁷ Ὁ Τυδεὺς ἔφερε μειλίχον λό-
γον, διότι ἐπρέσθευε περὶ δια-
λύσεων καὶ εἰρήνης.

κεῖσ'· ἀτὰρ ἄψ ἄπιων μάλα μέρμερα ἵησατο ἔργα
 σὺν σοί, δῖα θεά, ὅτε οἱ πρόφρασσα ¹ παρέστης. 290
 ὡς νῦν μοι ἐθέλουσα παρίστασο καί με φύλασσε·
 σοὶ δ' αὖ ἐγὼ ρέξω βοῦν ἥνιν ² εὐρυμέτωπον,
 ἄδμήτην ³, ἥν οὐπω ὑπὸ ζυγὸν ἤγαγεν ἀνὴρ·
 τήν τοι ἐγὼ ρέξω, χρυσὸν κέρασιν περιχεύας.»

ᾠς ἔφην εὐχόμενοι, τῶν δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη. 295
 οἱ δ' ἐπεὶ ἡρήσαντο Διὸς κούρη μέγαλοιο,
 βάν ρ' ἵμεν ὡς τελέοντε δῶν διὰ νύκτα μέλαιναν ⁴,
 ἄμ φόνον, ἄν νέκυας, διὰ τ' ἔντεα καὶ μέλαν αἷμα ⁵.

Οὐδὲ μὲν οὐδὲ Τρῶας ἀγήνορας εἶας· Ἔκτωρ
 εὔδειν, ἀλλ' ἄμυδις ⁶ κικλήσκετο πάντας ἀρίστους, 300

¹ Θηλυκὸν τοῦ πρόφρων, εὐ-
 χρηστον παρὰ τοῖς ἐπικοῖς· ση-
 μαίνει δὲ εὖνους, εὐμενῆς, πρό-
 θυμος, ὡς ἐξηγεῖται ὑπ' αὐτοῦ
 τοῦ ποιητοῦ διὰ τοῦ ἐπομένου
 εἰς ἑλ ο υ σ α.

² Ὁ μὲν Πτολεμαῖος ὁ Ὀροάν-
 δου ἀνέγνω ἦνιν, ὁ δὲ Τυραν-
 νίων ὀξύνει τὴν πρώτην συλλα-
 βήν, ὅπερ κρατεῖ παρὰ τοῖς πλεί-
 στοῖς τῶν ἐκδοτῶν. Σημαίνει δὲ
 βοῦν ἐνὸς ἔτους, ἐνιαύσιον, χρο-
 νιάρικον. Παράβαλλ. καὶ Ζ 94.

³ Ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς ἐπομέ-
 νης ἀναφορικῆς προτάσεως.

⁴ Ἐπειδὴ ἡ πρωΐα ἦτο ἐγγύς,
 τὰ πυρὰ τῶν Τρῶων ἦσαν ἐσβε-
 σμένα.

⁵ Οἱ ἀρχαῖοι δικαίως ἐθαύ-
 μαζον τὸ κάλλος τοῦ χωρίου, ὡς
 ἀναγινώσκουμεν παρ' Εὐσταθίῳ·
 «Ὅρα δὲ καὶ τὸ κάλλος τῆς φρά-

σεως, ἐπισχιρτῶντος οἶον τοῦ ποι-
 ητοῦ καὶ τῇ τῶν κατασκόπων εὐ-
 ψυχίᾳ συνεξορμῶντος καὶ μιμου-
 μένου τὸ ἐκείνων εὐθαρσές καὶ
 εὐκίνητον». Ὁ θεσπέσιος ποιη-
 τὴς περιέλαβεν ἐν ἐνὶ μόνῳ στί-
 χῳ, ὅσα ὁ Ξενοφῶν λέγει διὰ
 πολλῶν ἐν Ἀγησιλ. II, 12 «ἐπεὶ
 δ' ἔληξεν ἡ μάχη, παρῆν ἡδὺ θεά-
 σασθαι ἔνθα συνέπεσον ἀλλήλοισι,
 τὴν μὲν γῆν αἵματι πεφυρμένην,
 νεκροὺς δὲ κειμένους, ἀσπίδας δὲ
 πεπρισμένας, δόρατα παρατεθραυ-
 σμένα, ἐγχειρίδια γυμνά κολεῶν,
 τὰ μὲν χαμαί, τὰ δ' ἐν τοῖς σώ-
 μασι ἐμπεπηγότα».

⁶ Αἰολικὸν ἀντὶ τοῦ ἄμα· ὁμοῦ
 συνεκάλει ἔλους τοὺς ἀρίστους.
 Οἱ ἀρχαῖοι παρετήρησαν, ὅτι ὁ
 μὲν Ἔκτωρ βορυβώδης καὶ ἀλαζών
 ὢν καλεῖ πάντας τοὺς ἀρίστους,
 οἱ δὲ Ἀχαιοὶ συνήλθον ὀλίγοι.

ὅσσοι ἔσαν Τρώων ἡγήτορες ἤδὲ μέδοντες·
τοὺς δ' γε συγκαλέσας πυκινὴν ἡρτύνετο βουλήν·

«Τίς κέν μοι τόδε ἔργον ὑποσχόμενος τελέσειεν ¹
δώρῳ ἐπιμεγάλῳ; μισθὸς δέ οἱ ἄρκιος ² ἔσται.
δώσω γὰρ δίφρον τε δύο τ' ἐριαύχενας ³ ἵππους, 305
οἳ κεν ἄριστοι ⁴ ἔωσι θοῆς ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν,
ὅστις κε τλαίῃ, οἳ τ' αὐτῷ κῦδος ἄροιτο ⁵,
νηῶν ὠκυπόρων σχεδὸν ἐλθέμεν, ἔκ τε πυθέσθαι
ἣ ἐφυλάσσονται νῆες θαλὶ ὥς τὸ πάρος περ,
ἣ ἤδη χεῖρεςσιν ὕφ' ἡμετέρῃσι δαμέντες 310
φύξιν ⁶ βουλεύουσι μετὰ σφίσιν, οὐδ' ἐθέλουσιν
νύκτα φυλασσέμεναι, καμάτῳ ἀδηκότες ⁷ αἰνῶ.»

«Ὡς ἔφαθ', οἳ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ.
ἦν ⁸ δέ τις ἐν Τρώεσσι Δόλων, Εὐμήδεος υἱός,
κῆρυκος θείοιο ⁹, πολύχρυσος πολύχαλκος· 315
ὃς ¹⁰ δὴ τοι εἶδος μὲν ἔην κακός ¹¹, ἀλλὰ ποδώκης·

¹ Ἰσοδυναμεῖ πρὸς τό, ὑπό-
σχοιτο καὶ τελέσειε.

² Ὁ μισθὸς δὲ θά ἦναι εἰς αὐ-
τὸν ἱκανός, ἀρκετός, ὥς ἐν σ. 358.
Σημειωτέον, ὅτι ὁ Buttmann ἐρ-
μηνεύει ἀσφαλῆς, βέβαιος, ἀλλ'
ἡ σημασία αὕτη δὲν ἀρμόζει ἐν-
ταῦθα. Ὅρα Β 393.

³ Ἐχοντας ὑψηλὸν καὶ ὑπερή-
φανον τράχηλον.

⁴ Ὁ Ἐκτωρ ταῦτ' εἰπὼν δὲν
ἐσκέφθη ἴσως, ὅτι ὑπισχνεῖται
τοὺς ἵππους τοῦ Ἀχιλλέως· διότι
οὗτοι ἦσαν οἱ ἄριστοι, ὥς ὁ ποιη-
τὴς λέγει ἐν Β 770.

⁵ Ἡ πρότασις αὕτη παρενε-
τέθη μετὰ τινος ἐλευθερίας μεταξὺ

τοῦ τλαίῃ καὶ τοῦ ἐντεῦθεν ἔξαρ-
τωμένου ἀπαρεμφάτου.

⁶ Ἀντὶ τοῦ φεύγειν = φυγὴν·
Ἐντεῦθεν παράγεται τὸ φύξι-
μος ἐ 359 καὶ φύξηλις Ρ 143.

⁷ Ὅρα ἐν στίχ. 98.

⁸ Συνήθης τρόπος διηγήσεως
παρ' Ὀμήρῳ, ὅστις ἀρχεται ἀπὸ
ρήματος ὑπαρκτικοῦ. Τὸ δὲ Δόλων
ἐκ τοῦ δόλος παραγόμενον σημαί-
νει ἄνθρωπον δολερὸν.

⁹ Οἱ κήρυκες ἀλλαχοῦ λέγονται
Διὸς ἄγγελοι Α 334 καὶ
Διὸς φίλοι Θ 517.

¹⁰ Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κεῖ-
ται δεκτικῶς, ὥς καὶ ἐν στίχ.
318 καὶ ἐν υ 291.

αὐτὰρ ὁ μοῦνος ἔην μετὰ πέντε κασιγνήτησιν ¹.

ὃς ῥα τότε Τρῳσὶν τε καὶ Ἑκτορι μῦθον ἔειπεν·

«Ἑκτορ, ἔμ' ὀτρύνει κραδίη καὶ θυμὸς ἀγῆνωρ
νηῶν ὠκυπόρων σχεδὸν ἐλθέμεν ἔκ τε πυθέσθαι. 320

ἀλλ' ἄγε μοι τὸ σκῆπτρον ἀνάσχεο ², καὶ μοι ὁμοσσον

ἣ μὲν τοὺς ἵππους τε καὶ ἄρματα ποικίλα χαλκῷ

δωσέμεν, οἱ φορέουσιν ἀμύμονα Πηλεΐωνα.

σοὶ δ' ἐγὼ οὐχ ἄλιος ³ σκοπὸς ἔσσομαι οὐδ' ἀπὸ δόξης.

τόφρα γὰρ ἐς στρατὸν εἶμι διαμπερές, ὅφρ' ἂν ἱκῶμαι 325

νῆ' Ἀγαμεμνονέην ⁴, ὅθι που μέλλουσιν ἄριστοι

βουλάς βουλεύειν, ἣ φευγέμεν, ἣ μάχεσθαι.»

Ἵως φάθ', ὁ δ' ἐν χερσὶ σκῆπτρον λάβε καὶ οἱ ὁμοσσεν ⁵.

«Ἴστω νῦν Ζεὺς αὐτός, ἐρίγδουπος πόσις Ἥρης,

μὴ μὲν τοῖς ἵπποισιν ἀνὴρ ἐποχήσεται ⁶ ἄλλος 330

Τρώων, ἀλλὰ σέ φημι διαμπερές ἀγλαΐεσθαι ⁷.»

¹ Δύσμορφος καὶ οἷοναί Θεοσί-
της καὶ ὁμῶς ἤθελε νὰ ὀχῆται
ἐπὶ τῶν ἵππων τοῦ Ἀχιλλεύως.

² Ὁ Ζηνόδοτος ἔγραφε κασι-
γνήτοισι, ὅπερ εὐφυῶς ἐλέγ-
χει ὁ Σχολιαστὴς· «παραιρεῖται
δὲ τὸ πιθανὸν τοῦ ποιητοῦ· οὐ γὰρ
μετὰ ἀρσένων αὐτὸν τεθραμμένον
παρίστησιν, οἷς ἐξισούμενος ἂν
εἰς ἀνδρείαν ἐτράπη. Τότε πα-
ρακείμενον μάχεται· πῶς γὰρ ἔτι
μόνος ἦν, εἰ πέντε ἦσαν;».

³ Ὁ ὅρκος ἐγένετο δι' ἐπανα-
στάσεως τοῦ σκῆπτρου, περὶ οὗ
ὅρα ἐν Α 233.

⁴ Δὲν θὰ ἦμαι μάταιος, ἀχρη-
στος κατασκοπῶν, οὐδὲ παρὰ τὴν
προσδοκίαν σου. Τὸ ἀντίθετον εἶ-
ναι κατὰ δόξαν.

⁵ Ὁ θρασυδείλος Δόλων λίαν
τολμηρὰ ὑπ.σχνεῖται. Τὸ μέλ-
λουσιν ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει
ἐσίσχασιν.

⁶ Οἱ ἀρχαῖοι παρετήρησαν, ὅτι
τοῦ αἰτήσαντος Δόλωνος μωρότε-
ρος εἶναι ὁ ὁμόσας Ἑκτωρ, ὅστις
μεθ' ὅρκου ὑπ.σχνεῖται, ὥστε ἐξ-
επόρθησε τὸ στρατόπεδον τῶν
Ἀχαιῶν καὶ διένεμε τὰ λάφυρα.

⁷ Ἐνταῦθα περιεμνομεν ἀπα-
ρέμφατον, ὡς παρετήρησε καὶ ὁ
Εὐστάθιος· «σολοικοφανὲς ἄλλως
ὄν. Τὸ γὰρ κοινὸν οὕτω· ἴστω νῦν
Ζεὺς μὴ δὴ αὐτοῖς ἀνδρὰ ἐποχή-
σεσθαι ἄλλον Τρώων».

⁸ Ἐννοεῖται ἡ δοτικὴ, τοῖς ἵπ-
ποις. Ὑπ.σχνοῦμαι, ὅτι σὺ πάν-

Ὡς φάτο καὶ ῥ' ἐπίορκον ¹ ἐπώμοσε, τὸν δ' ὀρόθουνεν ²
 αὐτίκα δ' ἄμφ' ὥμοισιν ἐβάλλετο καμπύλα τόξα ³,
 ἔσσατο δ' ἔκτοσθεν ῥινὸν πολιοῖο ⁴ λύκοιο,
 κρατὶ δ' ἐπὶ ⁵ κτιδέην κυνέην, ἔλε δ' ὀξὺν ἄκοντα, 335
 βῆ δ' ἰέναι προτὶ νῆας ἀπὸ στρατοῦ. οὐδ' ἄρ' ἔμελλεν ⁶
 ἔλθων ἐκ νηῶν ἄψ' Ἑκτορι μῦθον ἀποίσειν.
 ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν κάλλιφ' ὄμιλον ⁷,
 βῆ ῥ' ἄν' ὁδὸν μεμαῶς ⁸. τὸν δὲ φράσατο προσιόντα ⁹
 διογενὴς Ὀδυσσεύς, Διομήδεα δὲ προσέειπεν. 340

τοτε θὰ χαίρης, θὰ αἰσθάνησαι
 τὴν χαρὰν διὰ τοὺς ἵππους.

¹ Ὁ ποιητὴς λέγει ἐπίορκον ἐ-
 πώμοσε, οὐχὶ διότι ἐκουσίως ἐγέ-
 νετο ἐπίορκος, ἀλλ' ἐνεκα τοῦ ἀ-
 ποτελέσματος, δηλ. ὁ ὅρκος διε-
 ψεύσθη ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος.
 Ὑπὸ τοῦ Döderlein προτιμᾶται
 ἡ γραφή ἀπώμοσε, ἥτις δὲν
 ἀρμόζει ἐνταῦθα.

² Τοῦτον ὅμως παρώτρυνε, διή-
 γειρεν.

³ Οὐ μόνον οἱ λόγοι, ἀλλὰ καὶ
 ὁ ὅπλισμός τοῦ Δόλωνος δὲν δει-
 κνύει πολλὴν σύνεσιν. Ὁ Σχο-
 λιαστὴς παρατηρεῖ· «Ἄφρων ὥς
 μὴ καιόντων πῦρ πολέμιων τόξα
 ἔχει».

⁴ Πολιὸν χρῶμα εἶναι τὸ τε-
 φρῶδες, ἢ ἀσπρόμαυρον· τοιοῦτον
 δὲ χρῶμα δὲν ἤρμοζεν εἰς κατά-
 σκοπον, ὥς λέγει ὁ Εὐστάθιος·
 «ἐπίτηδες καὶ αὐτὸ ὥς ἄφρονα,
 ἵνα καὶ δι' αὐτοῦ ὑπολεύκου ὄντος
 κατὰφωρος ὁ ἀνόητος γένηται. Τε-
 φρῶδες γὰρ τὸ χρῶμα τοῦ λύκου

καὶ οὐ βαθὺ προβεβλημένον τὸ μέ-
 λαν». Τὸν δόλον μαρτυρεῖ οὐ μό-
 νον τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ
 καὶ τὸ δέρμα, ὃ περιβάλλεται.

⁵ Ἐκ τοῦ ἔσσατο πρέπει νὰ
 συμπληρώσωμεν διὰ τοῦ θέτο ἢ
 ὀήκατο. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐφώ-
 ρεσε περικεφαλαίαν ἐκ δέρματος
 ἰκτίδος, ἣν οἱ ἀρχαῖοι χαρακτη-
 ρίζουν οὕτως· «ἰκτίς δὲ ἐστι
 ζῶον ὀρνιθοφάγον καὶ πανοῦργον,
 μεῖζον μὲν γαλῆς καὶ δασύτερον,
 ἄλλως δὲ παραπλήσιον. Οἱ δὲ τὴν
 ἀγρίαν γαλῆν εἶπον». Καὶ τῶν
 νεωτέρων οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι εἶ-
 ναι ἡ καλουμένη νυφίτσα, οἱ δὲ
 τὸ κουνάβι, ὅπερ φαίνεται μοι
 πιθανώτερον.

⁶ Προλέγει ὁ ποιητὴς τὰ μέλ-
 λοντα γενέσθαι, ὥς καὶ ἐν B 36,
 M 3 καὶ 113 P 497 καὶ πολ-
 λαχοῦ.

⁷ Κατέλιπε τὸ πλῆθος.

⁸ Δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἐπιρρη-
 ματικῶς, δρομαίως, ἐσπευσμένως.

⁹ Τοῦτον ὅμως ἐνόησεν ὁ Ὀδυσ-

«Οὗτός τις, Διομήδης, ἀπὸ στρατοῦ ἔρχεται ἀνὴρ,
οὐκ οἶδ' ἢ νήεσσιν ἐπὶ σκοπὸς ἡμετέρῃσιν,
ἢ τινα συλήσων νεκύων κατατεθνηώτων.
ἀλλ' ἐῷμέν μιν πρῶτα παρεξελθεῖν πεδίοιο
τυτθόν· ἔπειτα δέ κ' αὐτὸν ἐπαΐξαντες ἔλοιμεν
καρπαλίμως· εἰ δ' ἄμμε παραφθήῃσι πόδεσσι,
αἰεὶ μιν ἐπὶ νῆας ἀπὸ στρατόφι προτιειλεῖν,
ἔγχει ἐπαΐσσω, μὴ πως προτὶ ἄστρῳ ἀλύξῃ.»
«Ὡς ἄρα φωνήσαντε παρέξ ὁδοῦ ἐν νεκύεσσιν

σεὺς προσερχόμενον. Ὁ Ὀδυσσεὺς, ὡς πάντοτε, εἶναι προνοητικώτερος τοῦ Διομήδους.

¹ Ἡ ἀντωνυμία κεῖται ἐν τῇ σημασίᾳ ἐπιρρήματος δηλοῦντος τόπον, ἐκεῖ.

² Ὁρα στίχ. 38.

³ Μόνον ἐνταῦθα καὶ ἐν στίχ. 387 συντάσσεται πρὸς αἰτιατικὴν πρόσωπον· ἄλλαχού δὲ πρὸς αἰτιατικὴν πράγματος, ὡς τεύχεα, ἔντεα.

⁴ Διὰ τῆς πεδιάδος, ἐν τῇ πεδιάδι· νὰ παρεξέλθῃ, νὰ προχωρήσῃ ὀλίγον εἰς τὴν πεδιάδα. Ἄλλοι θεωροῦσι τὴν γενικὴν ὡς συντακτικὴν τοῦ τυτθόν.

⁵ Ἄνευ ἐμφάσεως. Δυνάμεθα νὰ ζωγραφίσωμεν αὐτὸν ταχέως ἐφορμήσαντες.

⁶ Σχεδὸν πᾶσαι αἱ ἀρχαῖαι ἐκδόσεις εἶχον παραφθαίησι· ἐπεὶ δὲ ὅμως τὸν τοιοῦτον τύπον τῆς εὐκτικῆς ὁ Ὅμηρος ἀγνοεῖ, οἱ πλεῖστοι ὡς ὁ La Roche, Franke, Dindorf, Nauck καὶ ἄλλοι τρέπουσιν εἰς ὑποτακτικὴν παρα-

φθίησι. Ἄν ὅμως ἔπερασῃ ἡμᾶς διὰ τῆς ταχύτητος τῶν ποδῶν.

⁷ Ἀντὶ τῆς Ἀρισταρχείου γραφῆς ἐπὶ νῆας τὰ χειρόγραφα ἔχουσιν ἢ ποτὶ ἢ προτὶ.

⁸ Ἀπαρέμφατον ἀντὶ προστακτικῆς· πάντοτε στενοχώρει αὐτὸν νὰ τρέπηται μακρὰν τοῦ στρατοπέδου τῶν Τρώων πρὸς τὰ πλοῖα.

⁹ Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς φαίνεται παράδοξος· διότι μόνον ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπεν. Ἄλλ' ἐπεὶ δὲ ὁ Διομήδης σιωπηλῶς ἐδέξατο τὰ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰρημένα, μετεχειρίσθη τὸν δυϊκόν, ὡς καὶ ἐν Φ. 298 ἐν παραβολ. πρὸς 287. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ ἐν ἄλλαις ἐταίρως τὸ χωρίον ἐφέρετο, δηλ. «ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης· ἐλθόντες δ' ἐκάπερθε παρέξ ὁδοῦ ἐν νεκύεσσι κλινθήτην». Τὸ παρέξ ὁδοῦ σημαίνει μὲν ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ πλησίον αὐτῆς.

κλινθήτην ¹. ὁ δ' ἄρ' ὦκα παρέδραμεν ἀφραδίῃσιν². 350
 ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἀπέην ὅσον τ' ἐπὶ οὖρα ³ πέλονται
 ἡμιόνων (αἱ γάρ ⁴ τε βοῶν προφερέστεραί εἰσιν
 ἑλκόμεναι νειοῖο ⁵ βαθείης πηκτὸν ἄροτρον),
 τῷ μὲν ἐπέδραμέτην ⁶, ὁ δ' ἄρ' ἔστη δοῦπον ἀκούσας.
 ἔλπετο ⁷· γὰρ κατὰ θυμὸν ἀποστρέφοντας ⁸ ἑταίρους 355
 ἐκ Τρώων ⁹ ἰέναι, πάλιν Ἑκτορος ὀτρύναντος.

¹ Μεταξὺ τῶν νεκρῶν κατεκλίθησαν οἱ ἥρωες, ὅπως ὑπὸ τοῦ Δόλωνος ὑποληφθῶσιν ὡς νεκροί.

² Ἐξ ἀνοησίας, ἐξ ἀπροσεξίας.

³ Τὸ οὖρον παράγεται ἐκ τῆς ρίζης ὅρ, ἐξ ἧς καὶ τὸ ὄρνυμι καὶ ὁρίνω. Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει ὡς ἐξῆς· «Ἡλικὸν ὄρμημα γίνεται τῶν ἡμιόνων τεμνόντων αὐλακα. Οὖρα τὰ ὄρια καὶ πέ-
 ρατα τῆς αὐλακος, ἣν τὸ ὀρικὸν ζευγος τέμνει. Ἄλλως. Ὅσον ἀροτριῶσα ἡμίονος ὑπὸ μίαν ὄρμην ὑπογράφειν δύναται, ὅ ἐστι πλέθρον». Ὁ Ἀρίσταρχος ὁμοῦς ἄλλως ἐξηγεῖ τὸ χωρίων νομίζων, ὅτι ὁ Δόλων ἀπεῖχε τῶν δύο ἡρώων, ὅσον ζευγος ἡμιόνων προλαμβάνει ζευγος βοῶν. Ἡ ἐρμηνεία ὁμοῦς ἀπορρίπτεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων.

⁴ Διὰ τῆς παρενθέσεως ταύτης ἐξηγεῖ, διὰ τί εἶπεν οὖρα ἡμιόνων καὶ οὐχὶ οὖρα βοῶν. Προφερέστεραι δὲ σημαίνει ταχύτεραι, ἐπιτηδεύτεραι εἰς τὸ νᾶ τραβῶσι τὸ ἄροτρον.

⁵ Νειὸς (ἡ) κατὰ τὸν Σχολιαστὴν εἶναι· «ἡ νεωστὶ ἡροτρια-

σμένη γῆ». Τὸ ἄροτρον λέγεται πηκτὸν διότι εἶναι συνηρμοσμένον ἐκ πολλῶν τμημάτων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ αὐτόγυον, Ἡσίοδ. ἐν Ἑργ. 432· «δοιά δὲ θέσθαι ἄροτρα, πονησάμενος κατὰ οἶκον, αὐτόγυον καὶ πηκτόν».

⁶ Ἐτρεξαν κατόπιν. Ὁ Σχολιαστὴς ὀρίζει τὴν σημασίαν τοῦ ῥήματος οὕτως· «τὸ μὲν ἐπέδραμεῖν τίθησιν, ὅτε οὐ γινώσκει ὁ διωκόμενος, ὅτε δὲ γινώσκει, διώκειν καὶ διώξει».

⁷ Συνήθως ἐρμηνεύεται, εἴκα-
 ζεν, ἐπίστευεν· ἀλλ' ἡ κυρία σημασία εἰκονίζει ἐπιτυχέστερον τὸ θρασυδείλον τοῦ ἄφρονος κατασκόπου.

⁸ Ἐννοεῖται τὸ ἀντικείμενον αὐτόν.

⁹ Ἐκ τοῦ Τρωϊκοῦ στρατοπέδου. Τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐλπίδος τοῦ Δόλωνος κεῖται οὐχὶ ἐν τῷ ἰέναι, ἀλλ' ἐν τῷ ἑταίρους ἀποστρέψοντας. Σημειώ-
 τεον, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἔστιζον μετὰ τὴν λέξιν Τρώων, ὡς λέγει ὁ Σχολιαστὴς· «Στικτέον μετὰ τὸ ἐκ Τρώων· ἔστι γὰρ ὁ λόγος, ἥλπιζε

ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἄπεσαν δουρηνεκές ¹ ἢ καὶ ἔλασσον,
 γυνῶ ῥ' ἄνδρας δηΐους ², λαιψήρᾳ δὲ γούνατ' ἐνώμα
 φευγέμεναι· τοὶ δ' αἶψα διώκειν ³ ὀρμήθησαν.
 ὡς δ' ὅτε καρχαρόδοντε ⁴ δύω κύνε, εἰδότε θήρης, **360**
 ἦ κεμάδ' ⁵ ἢ ἐλαγῶν ἐπείγετον ⁶ ἐμμενές αἰεὶ
 χῶρον ἄν' ὕληενθ', ὃ ⁷ δέ τε προθέσει μεμηκώς,
 ὡς τόν Τυδείδης ἦδὲ πτολίπορθος Ὀδυσσεύς
 λαοῦ ⁸ ἀποτμήξαντε διώκετον ἐμμενές αἰεὶ.
 ἀλλ' ὅτε δὴ τάχ' ἐμελλε μιγήσεσθαι φυλάκεσσι **365**

γὰρ ὁ Δόλων ἑταίρους αὐτοῦ ἐκ τῶν Τρώων ὑπάρχειν ὡς κλεύσαντος εἰς τοῦπίσω αὐτὸν ὑποστρέψαι». Τὴν στίξιν ταύτην δέχεται καὶ ὁ Döderlein. Ὁ Δόλων ἤλπισεν, ὅτι ὁ Ἐκτωρ ἔδωκεν ἀντίθετον διαταγὴν.

¹ Ἐκ τῆς ῥίζης ἐνσϋ (ἡνέχθην). Μέχρι βολῆς δόρατος, Φ 251. «Πηλείδης δ' ἀπόρουσεν, ὅσον τ' ἐπὶ δουρὸς ἔρωή».

² Ἐγνώρισεν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ὅτι οἱ ἄνδρες εἶναι πολέμιοι! Τὸ δὲ λαιψήρᾳ κεῖται κατὰ πρόληψιν, ὡς ἐν X 144 καὶ ἐν O 269.

³ Μετ' ἐμφάσεως προετάχθη τοῦ κυρίου ῥήματος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ φευγέμεναι.

⁴ Τὸ ἐπίθετον εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ κάρχαρος (=τραχύς) καὶ ὁδοῦς. Οὕτω λέγεται ὁ ἔχων σκληροὺς ὁδόντας. Ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ· «Νῦν μὲν κυσὶν αὐτοὺς εἰκάζει διὰ τὸ ἀγρευτικόν, πρότερον δὲ λέουσι διὰ τὸ εὐσταθές».

⁵ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει· «νεογνὸν ἔλαφον ἢ δορκάδα». Κατὰ

τὸν Ἀριστοτέλη εἶναι ἡ διετὴς ἔλαφος. Ὁ Ὅμηρος ἀγνοεῖ τὸν τύπον λαγῶς.

⁶ Εἶναι ὑποτακτικῆς, ὡς καὶ τὸ προθέσει ἀντὶ ἐπείγητον· ἢ λαγὸν καταδιώκωσι πάντοτε ἀδιαλείπτως.

⁷ Αναφέρεται εἰς τὸν λαγῶν, διότι τὸ κ ε μ ἄς εἶναι γένους θηλυκοῦ. Τὸ δὲ μεμηκώς εἶναι μὲν παρακείμενος, ἀλλ' ἔχει σημασίαν ἐνεστώτος. Ὁ Εὐστάθιος παρατηρεῖ· «ὑποτρίζειν τινὲς ἡρμηνεύκασι. Καὶ ἔστι μίμημα φωνῆς οὐ μόνον αἰγῶν, ὡς πολλὰ τοῦ φαίνεται, ἀλλὰ καὶ ἐλάφου συλληπτικῶς καὶ λαγωῦ, ἣν ἀφίησιν οἷον κλαυθμὸν τινα, ὅταν διωκόμενος κατάληπτος γίνηται».

⁸ Ἀποχωρίσαντες τοῦ λαοῦ τῶν Τρώων. Τὸ διώκετον εἶναι ἀνώμαλος σχηματισμὸς ἀντὶ ἐδιωκέτην. Τοιαῦτα ὑπάρχουσι παρὰ τῷ ποιητῇ καὶ τὸ ἐτεύχετον ἐν N 346 καὶ λαφύσσετον ἐν Σ 583.

φεύγων ἐς νῆας, τότε δὴ μένος ἔμβαλ' Ἀθήνη
 Τυδείδῃ, ἵνα μή τις Ἀχαιῶν ¹ χαλκοχιτώνων
 φθαίῃ ἐπευξάμενος ² βαλέειν, ὁ δὲ δεύτερος ἔλθοι.
 δουρὶ δ' ἐπαΐσσων πρᾶσέφῃ κρατερὸς Διομήδης·

«Ἡὲ μὲν', ἥε σε δουρὶ κιχήσομαι, οὐδέ σέ φημι 370
 δηρὸν ἐμῆς ἀπὸ χειρὸς ³ ἀλύξειν αἰπὺν ὄλεθρον·»

Ἦ ῥα καὶ ἔγχος ἀφῆκεν, ἐκὼν ⁴ δ' ἡμάρτανε φωτός.
 δεξιτερὸν δ' ὑπὲρ ὦμον εὐξου ⁵ δουρὸς ἀκωκή
 ἐν γαίῃ ἐπάγῃ· ὁ δ' ἄρ' ἔστη τάρβησέν τε
 βαμβαίνων ⁶ (ἄραβος δὲ διὰ στόμα γίγνεται ὀδόντων) 375
 χλωρός ⁷ ὑπαὶ δαίους. τῷ δ' ἀσθμαίνοντε κιχήτην,

¹ Ἐννοεῖ τῶν φυλάκων, ὡς γίνε-
 νεται δῆλον ἐν στίχ. 365.

² Μήπως προλάβῃ κανεῖς νὰ
 κτυπήσῃ αὐτὸν καυχηθεῖς. Τὸ
 δεύτερος σημαίνει πολὺ ἀργά, ὡς
 ἐν X 207. Κατὰ τὸν Σχολιαστὴν
 ἡ μεταφορὰ ἐλήφθη ἀπὸ τῶν
 ὁρομένων.

³ Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἤθελεν
 εἶναι, τὸν ἀπὸ χειρὸς
 ἐμῆς ὄλεθρον.

⁴ Ἐκουσίως ὁ Διομήδης δὲν
 ἐκτύπησε τὸν Δόλωνα, διότι ἤ-
 θελε νὰ ζωγήρῃ αὐτὸν καὶ μάθῃ
 τὰ κατὰ τοὺς Τρῶας.

⁵ Συνηρημένον ἀντὶ εὐξέου,
 καλῶς ἐξεσμένου δόρατος. Μόνον
 ἐνταῦθα τὸ ἐπίθετον προσδιορίζει
 τὸ δόρυ.

⁶ Παρὰ τῷ Σχολιαστῇ εὐρίσκο-
 μεν τρεῖς ἐρμηνείας· «τρέμων καὶ
 μετὰ σφαλμοῦ τὴν πορείαν ποιοῦ-
 μενος, ἐκ δὲ τούτου ἀνάνδρως κι-
 νούμενος. Οἱ δὲ ἐσχημάτισαν ἀπὸ

τοῦ γινομένου κατὰ τὸ στόμα ψό-
 φου, συρρήσων καὶ συγκρούων
 τοὺς ὀδόντας. Ἡ ἀσαφὴς φωνὴν
 προέεμενος ὑπὸ τοῦ φόβου, βαμ-
 βαλίζων, ὅπερ ἡμεῖς φημεν».
 Ἐκ τῶν νεωτέρων οἱ μὲν δέχον-
 ται ταύτην, οἱ δὲ ἐκείνην τὴν ἐρ-
 μηνεῖαν. Πιθανωτέρα ὁμως φαί-
 νεται ἡμῖν ἡ τελευταία. Ὁ Doe-
 derlein θεωρεῖ τὸ ῥῆμα ὡς ἐφε-
 τικὸν τοῦ βάλλειν κατ' ἀναλο-
 γίαν τοῦ παμφαίνειν δηλ.
 ὁ Δόλων ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλὰ
 δὲν ἠδύνατο ὁρθῶς, ἥτοι ἐψέλλι-
 ζεν, ἐψεύδιζεν. Πρὸς τὴν ἐρμη-
 νεῖαν ταύτην συμφωνεῖ καὶ τὸ
 παρὰ Μόσχ. IV, 8 «βαμβαίνει
 μὲν γλῶσσα» καὶ ἐν Ἀνθολ. Παλ.
 V 273 «χείλεα βαμβαίνει γθέγ-
 ματι γηρύλέω». Τὸ δὲ ἄραβος
 παραγόμενον ἐκ τοῦ ἀράσσω, ση-
 μαίνει τὸν κρότον, τὸν πριγμὸν
 τῶν ὀδόντων.

⁷ Πρασινωπός, ὠχρός, χλωμός

χειρῶν ¹ δ' ἀψάσθην· ὁ δὲ δακρύσας ἔπος ηὔδα·

»Ζωγρεῖτ', αὐτὰρ ἐγὼν ἐμὲ λύσομαι· ἔστι γὰρ ἔνδον ²
χαλκός τε χρυσός τε πολύκμητός τε σίδηρος,
τῶν κ' ὕμιν χαρίσαιτο πατὴρ ἀπερείσι' ἄποινα, 380
εἴ κεν ἐμὲ ζῶν πεπύθοιτ' ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν.»

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολόμητις Ὀδυσσεύς·
«Θάρσει ³, μηδέ τί τοι θάνατος καταθύμιος ἔστω.
ἄλλ' ἄγε μοι τόδε εἶπε καὶ ἀτρεκέως κατέλεξον·
πῇ δὴ οὕτως ἐπὶ νῆας ἀπὸ στρατοῦ ἔρχεαι οἷος 385
νύκτα δι' ὄρφναϊήν, ὅτε θ' εὖδουσι βροτοὶ ἄλλοι;
[ἢ τίνα συλήσων νεχύων κατατεθνηώτων ⁴];
ἦ σ' ἔκτωρ προέηκε διασκοπιᾶσθαι ⁵ ἕκαστα
νῆας ἔπι γλαφυράς; ἦ σ' αὐτὸν θυμὸς ἀνῆκεν ⁶;»

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα Δόλων, ὑπὸ δ' ἔτρεμε γυῖα ⁷· 390
«Πολλῆσιν μ' ἄτρησι ⁸ παρέκ νόον ἦγαγεν ἔκτωρ,

¹ Ὁ Döderlein εἰκάζει, ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ χ ε ρ ο ῖ ν, ὅπερ ἤθελεν εἶναι δοτική ὀργανική· ἡ εἰκασία δὲν φαίνεται ἀτυχής.

² Δηλαδὴ ἐν οἴκῳ.

³ Ἔχε θάρρος καὶ μὴ συλλογίζου κατὰ τι τὸν θάνατον.

⁴ Οἱ Ἀλεξανδρινοὶ ἠθέτουν τὸν στίχον, ὡς ἀναγινώσκουμεν παρὰ τῷ Σχολιαστῇ· «Ἡ διπλῇ, ὅτι ἐκ τῶν ἐπάνω (343) ὥδε μετακείται ἤδη παρεληλυθότων αὐτῶν τοὺς νεκρούς. Καὶ ὁ Ὀδυσσεύς ἀσύνετος ἔσται πρόφασιν αὐτῷ πορίζων. Ἡθέτει καὶ Ἀριστοφάνης». Ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐπιδοκιμάζεται ἡ ἀθέτησις.

⁵ Ὁ ἔκτωρ ἐπεμψεν, ἵνα κατασκοπεύης ἕκαστα.

⁶ Ἐκ τοῦ προηγουμένου στίχου ἐννοεῖται τὸ ἀπαρέμφατον διασκοπιᾶσθαι. Αἱ πολλαὶ ἐρωτήσεις ἔχουσιν τι γοργὸν διὰ τὸ κατεπεῖγον τοῦ καιροῦ.

⁷ Τὸ γυῖα δύνανται νὰ θεωρηθῇ ἢ ὡς ὑποκείμενον τοῦ ἔτρεμε ἢ ὡς αἰτιατική τοῦ κατὰ τι.

⁸ Ἄτας λέγει ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς τὰς ἐπὶ κακῷ ὑποσχέσεις. Ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει τὸ χωρίον οὕτως· «Παρεξήγαγέ με τοῦ λογισμοῦ βλαπτικαῖς ὑποσχέσεσι». Ἄλλοι ἐρμηνεύουσι πρὸς μεγάλην δυστυχίαν, ἀλλ' ὁ La Roche παρατηρεῖ, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ὁ ποιητὴς ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῇ τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν. Τὸ παρὲκ συναπτόεν μετὰ τοῦ ἦγα-

ὅς μοι Πηλείωνος ἀγαυοῦ μώνυχας ἵππους
 δωσέμεναι κατένευσε καὶ ἄρματα ποικίλα χαλκῷ,
 ἡνώγει δέ μ' ἰόντα θοὴν ¹ διὰ νύκτα μέλαιναν
 ἀνδρῶν δυσμενέων σχεδὸν ἐλθέμεν, ἔκ τε πυθέσθαι, 395
 ἢ ἐφυλάσσονται νῆες θοαὶ ὥς τὸ πάρος περ,
 ἢ ἤδη χεῖρεςσιν ὕφ' ἡμετέρησι δαμέντες
 φύξιν βουλεύοιτε μετὰ σφίσιν ², οὐδ' ἐθέλοιτε
 νύκτα φυλασσέμεναι καμάτῳ ἀδηκότες αἰνῶ.»

Τὸν δ' ἐπιμειδήσας προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς· 400
 ἂν ῥά νύ ³ τοι μεγάλων δῶρων ἐπεμαίετο θυμός,
 ἵππων Διακίδαο δαΐφρονος· οἱ δ' ἄλεγεινοί ⁴
 ἀνδράσι γε θνητοῖσι δαμήμεναι ἢδ' ὀχέεσθαι,
 ἄλλῳ γ' ἢ Ἀχιλῆϊ, τὸν ἀθανάτη τέκε μήτηρ.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατὰλεξον· 405
 ποῦ νῦν ⁵ δεῦρο κιῶν λίπες Ἑκτορα, ποιμένα λαῶν;
 ποῦ δέ οἱ ἔντεα κεῖται ἀρήϊα, ποῦ δέ οἱ ἵπποι ⁶;
 πῶς δαί ⁷ τῶν ἄλλων Τρώων φυλακαὶ τε καὶ εὐναί;»

γ ε, δηλ. παρεξήγαγε. Εἶναι δὲ
 σχῆμα καὸ' ὅλον καὶ μέρος.

¹ Ἡ νύξ λέγεται θοή ἢ διότι
 μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου τα-
 χέως ἐπέρχεται ἢ διότι ταχέως
 παρέρχεται.

² Ἀντὶ τοῦ σφίσιν περιε-
 μένομεν ὑμῖν· τούτου ἕνεκεν οἱ
 Ἀλεξανδρινοὶ τοὺς στίχους 397—
 399 ἐθεώρουν νόθους. Ὁ Ἀρί-
 σταρχος ὁμοῦς κατὰ τὸ σφίσιν
 ἔγραφε βουλεύοιτε καὶ
 ἐθέλοισι, ὅπερ δέχονται πολ-
 λοὶ τῶν νεωτέρων, ὡς ὁ La Roche,
 ὁ Bekker, ὁ Düntzer καὶ ἄλλοι.

³ Εἰρωνικῶς, ὡς νομίζω. Τὸ

ἐπιμαίεσθαι ἐνταῦθα κεῖται ἐν
 μεταφορικῇ σημασίᾳ, δηλ. ἐφί-
 εσθαι, ἐπιθυμεῖν.

⁴ Ἡ σύνταξις ἐγένετο προσω-
 πικὴ ὡς ἐν Α 546· ὁ ποιητὴς ἡ-
 δύνατο νὰ εἴπῃ, ἀλεγεινὸν
 ἐστὶν αὐτοῦς δαμήμε-
 ναι.

⁵ Τὸ νῦν ὁρίζεται ἀκριβέστε-
 ρον διὰ τοῦ δεῦρο κιῶν.

⁶ Εἶναι ζεῦγμα, διότι ἐκ τοῦ
 κεῖται πρέπει νὰ νοήσωμεν ἄλλο
 ῥῆμα, ὡς καὶ ἐν Γ 327.

⁷ Ἡ κοινὴ γραφὴ εἶναι πῶς
 δ' αἰ, ἀλλ' ὁ Ἀρίσταρχος ἔγραφε
 πῶς δαί, ὅπερ δέχονται οἱ

[ἄσσα ¹ τε μητιόωσι μετὰ σφίσιν, ἣ μεμάασιν
αὖθι μένειν παρὰ νηυσὶν ἀπόπροθεν, ἥ ἐ πόλινδε 410
ἄψ ἀναχωρήσουσιν, ἐπεὶ δαμάσαντό γ' Ἀχαιοῦς.]»

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Δόλων, Εὐμήδεος υἱός·
«Τοιγὰρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως κατελέξω.
Ἐκτωρ μὲν μετὰ τοῖσιν, ὅσοι βουλευφόροι εἰσίν,
βουλὰς βουλεύει θεῖου παρὰ σήματι Ἴλου ², 415
νόσφιν ἀπὸ φλοίσβου ³· φυλακὰς δ' ἄς εἴρειαι, ἥρως,
οὐ τις ⁴ κεκριμένη ρύεται στρατὸν οὐδὲ φυλάσσει.
ὅσσοι γὰρ ⁵ Τρώων πυρὸς ἐσχάραι, οἷσιν ἀνάγκη,
οἱ δ' ἐγρηγόρθασιν φυλασσέμεναί τε κέλονται
ἀλλήλοισι. ἀτὰρ αὖτε πολύκλητοι ⁶ ἐπίκουροι 420
εὐδουσι· Τρῳσὶν γὰρ ἐπιτραπέουσι ⁷ φυλάσσειν·

πλεῖσται τῶν νεωτέρων. Ἐνταῦθα
ἐννοεῖται τὸ εἰ σί ν.

¹ Οἱ ἐπόμενοι τρεῖς στίχοι
μετηνέχθησαν ἐνταῦθα ἐκ τοῦ
λόγου τοῦ Νέστορος (στίχ. 208—
240) κατὰ τὴν κρίσιν τῶν Ἀλε-
ξανδρινῶν, οἵτινες ἀθετοῦσι τού-
τους. Τοῦτο δὲν εἶναι ἴσως ἀπί-
θανον, διότι καὶ ὁ Δόλων δὲν ἀπο-
κρίνεται πρὸς ταῦτα.

² Ὁ Ἴλος εἶναι υἱὸς τοῦ Τρῳάδ,
ἐξ οὗ ἐκλήθη ἡ πόλις Ἴλιος. Τὸ
δὲ σῆμα τούτου ἔκειτο ἐν τῷ
μέσῳ τῆς πεδιάδος, μεταξὺ τῆς
πόλεως καὶ τοῦ Σκαμάνδρου. Ὅρα
Λ 166, 371 καὶ Ω 349.

³ Μακρὰν τῆς τύβης τῶν ἀν-
θρώπων, ὡς ἐν Ε 322. Τὴν ἐπο-
μένην φράσιν ὁ Σχολιαστὴς ἐρ-
μηνεύει· «Περὶ δὲ τῶν φυλακῶν,
ὧν ἐρωτᾷς».

⁴ Δηλαδὴ φυλακῇ.

⁵ Ἡ κοινὴ γραφὴ εἶναι μ ε ν,
ἀλλὰ τὰ κρείττονα τὰ χειρογρά-
φων ἔχουσι γάρ, ὅπερ προτιμῶσι
σπουδαῖοι κριτικοί. Τὸ πυρὸς ἐ-
σχάραι ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ πυ-
ραί. Ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου εἶναι
ἡδε· πανταχοῦ ὅπου ἀνήφθησαν
πυραί, ἐκεῖ φρουροῦσι Τρῳᾶς, τοὺς
ὁποίους πρὸς τοῦτο ἡ ἀνάγκη
βιάζει.

⁶ Ἐκ πολλῶν μερῶν κεκλημέ-
νοι. Ἀλλαχοῦ λέγονται κ λ ε ι-
τ οῖ, ἄ γ α κ λ ε ι τ οῖ, τ η-
λ ε κ λ ε ι τ οῖ.

⁷ Ἐχει ἐντονωτέραν σημασίαν
τοῦ ἐπιτρέπω κατὰ τὴν Ameis.
Ὁ Doederlein ὁμῶς εἵκασεν,
ἐ π ι τ ρ ο π έ ο υ σ ι, ὅπερ δέ-
χεται ὁ Düntzer. Τὸ δὲ φυλάσ-
σειν κεῖται ἀμεταβάτως, δηλ.
ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ φυ λ α κ ή ν
έ χ ε ι ν.

οὐ γάρ σφιν παῖδες σχεδὸν εἶσται οὐδὲ γυναῖκες.»

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
«Πῶς γὰρ νῦν ¹, Τρώεσσι μεμιγμένοι ἵπποδάμοισιν
εὐδους' ², ἥ ἀπάνευθε; δίδιπέ μοι, ὄφρα δαείω.» 425

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἐπεῖτα Δόλων, Εὐμήδεος υἱός·
«Τοιγὰρ ἐγὼ καὶ ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως καταλέξω.
πρὸς μὲν ἄλλος ³ Κᾶρες καὶ Παῖονες ἀγκυλότοξοι
καὶ Λέλεγες ⁴ καὶ Καύκωνες διόι τε Πελασγοί.
πρὸς Θύμβρης ⁵ δ' ἔλαχον Λύκιοι Μυσοὶ τ' ἀγέρωχοι 430
καὶ Φρύγες ἵππόδαμοι ⁶ καὶ Μήονες ἵπποκορυσταί.
ἀλλὰ τί με ταῦτα διεξερέεσθε ἕκαστα;
εἰ γὰρ δὴ μέματον Τρώων ⁷ καταδῦναι ὁμίλον,
Θρηῖκες οἶδ' ⁸ ἀπάνευθε νεήλυδες, ἔσχατοι ἄλλων·

¹ Ζωνρὰ ἐρώτησις, ἥς τὸ γενικὸν ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν ἐπομένων, ὡς ἐν Α 123.

² Τὸ ὑποκείμενον ἐννοεῖται, οἱ ἐπικούροι.

³ Πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης. Κατὰ τὸν Σχολιαστήν. «Προσληπτέον δὲ τὸ ἔλαχον διατελεῖν». Περὶ μὲν τῶν Κερῶν ὅρα ἐν Β 867, περὶ δὲ τῶν Παίωνων ἐν Β 848.

⁴ Οἱ μὲν Λέλεγες κατῴκουν περὶ τὴν Πήδασον καὶ Λυρνησὸν Γ 96 καὶ Φ 86, οἱ δὲ Καύκωνες λέγονται γένος Πελασγικόν. Οὔτε οἱ μὲν, οὔτε οἱ δὲ μνημονεύονται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Τρώων. Περὶ τῶν Πελασγῶν ὅρα ἐν Β 840.

⁵ Θύμβρα εἶναι τόπος τῆς Τροίας, ὅπου ὑπῆρχε καὶ ἐπιφανέ-

νὲς ἱερὸν τοῦ Θυμβραίου Ἀπόλλωνος. Ὑπῆρχε καὶ ποταμὸς Θύμβριος· ὁ δὲ Εὐστάθιος λέγει· «ὅτι δὲ καὶ Ῥώμης ποταμὸς Θύμβριος ὁ καὶ Τίβερις». Περὶ τῶν Μυσῶν ὅρα Β 858.

⁶ Σχεδὸν πάντα τὰ χειρόγραφα ἔχουσιν ἱ π π ὁ δ α μ ο ι, ἀλλ' ὁ Ἀρίσταρχος ἔγραψεν ἱ π π ὁ μ α χ ο ι. Ἄξιον σημειώσεως, ὅτι ἐφ' Ὀμήρου ἤδη διακρίνεται τὸ Λυδικὸν ἱππικόν. Γνωστὴ δὲ εἶναι ἡ παροιμία, πα ρ ᾶ Λ ὕ δ ι ο ν ᾱ ρ μ α ἐπὶ τῶν πολὺ ὀπίσω λειπομένων. Μαιονία δὲ εἶναι τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῆς Λυδίας, Γ 402.

⁷ Ἐννοεῖ τοὺς Τρῶας μετὰ τῶν συμμάχων. Τοῦτο εἰκάζει ἐκ τῶν ἐρωτήσεων τῶν δύο ἡρώων.

⁸ Ἐδῶ εἶναι οἱ Τρῶες. Τὸ

ἐν δέ σφιν Ῥῆσος ¹ βασιλεύς, πάϊς Ἡϊονῆος. 435

τοῦ δὴ καλλίστους ἵππους ² ἶδον ἡδὲ μεγίστους·
λευκότεροι ³ χιόνος, θείειν δ' ἀνέμοισιν ὁμοιοί.
ἄρμα δέ οἱ χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ εὖ ἥσκηται ⁴.
τεύχεα δὲ χρύσεια πελώρια, θαῦμα ιδέσθαι,
ἥλυθ' ἔχων· τὰ μὲν οὐ τι καταθνητοῖσιν ἔοικεν 440

ἄνδρεσσιν φορέειν, ἀλλ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
ἀλλ' ἐμέ μὲν νῦν νηυσὶ πελάσσετον ὠκυπόροισιν,
ἡέ με δῆσαντες λίπετ' αὐτόθι ⁵ νηλεῖ δεσμῷ,
ὄφρα κεν ἔλθητον καὶ πειρηθῆτον ἐμεῖο,
ἡέ κατ' αἶσαν ἔειπον ἐν ὑμῖν ⁶, ἡέ καὶ οὐκί. » 445

Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη κρατερός Διομήδης·
«Μη δὴ μοι ⁷ φύξιν γε, Δόλων, ἐμβάλλεο θυμῷ,
ἔσθλα περ ἀγγείλας, ἐπεὶ ἵκεο χεῖρας ἐς ἀμάς ⁸.

νέηλος σύνθετον ὃν ἐκ τοῦ νέος
καὶ ἥλυθον σημαίνει τὸν νεωστὶ
ἐλθόντα, τὸν νεοφερμένον.

¹ Ὁ Ῥῆσος ὑπὸ τῶν μεταγε-
νεστέρων ἐλέγετο υἱὸς τοῦ Στρυ-
μόνος καὶ τῆς Μούσης Εὐτέρπης.
Εἰς τοῦτον ὑπῆρχε χρησμός, ὅτι
ἔμελλε νᾶ ἦναι ἀκαταμάχητος,
ἂν αὐτὸς καὶ οἱ ἵπποι ἔπινον ἐκ
τοῦ ὕδατος τοῦ Σκαμάνδρου.

² Εἶναι σύμπτυξις δύο προτά-
σεων ἀντὶ τοῦ, ἵπποι κάλλιστοί
εἰσι, οὓς εἶδον.

³ Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νᾶ ἐν-
νοήσωμεν τὸ εἰσί, διότι εἶναι
ὀνομαστικὴ ἐπιφωνήσεως, ὡς ἐν
λ 606.

⁴ Τὸ δὲ ἄρμα αὐτοῦ εἶναι τε-
χνηέντως ἐξειργασμένον, κεκο-
σμημένον.

⁵ Ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἐν ᾧ εὐ-
ρίσκεται. Ὁ Δόλων ἠλπίζεν, ὅτι
δὲν θέλει φονευθῆ διὰ τὴν ὑπό-
σχέσιν τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐν στίχ.
383. Μόνον ἐνταῦθα ὁ δεσμός λέ-
γεται νηλεῆς, ἀλλαχοῦ δὲ κρα-
τερός, ἀργαλέος, θυμαλγής, ὀλοός,
ἄρρηκτος καὶ ἄλυτος.

⁶ Ἐνώπιον ὑμῶν.

⁷ Εἶναι ἡθικὴ δοτικὴ. Φαίνε-
ται παράδοξον, ὅτι ὁ Διομήδης
γινώσκει τὸ ὄνομα τοῦ Δόλωνος,
ἐν ᾧ κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ
ποιητοῦ δὲν ἐγένετο γνωστὸν τοῦ-
τῳ· διότι τινες τῶν ἀρχαίων ἀνέ-
γνωσαν Δολῶν. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα
γινώσκει καὶ ὁ Ὀδυσσεύς ἐν
στίχ. 478.

⁸ Ἀμάς=ἡμετέρας.

εἰ μὲν γάρ κέ σε νῦν ἀπολύσομεν¹ ἢ μεθώμεν,
 ἢ τε καὶ ὕστερον εἶσθα² θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν, 450
 ἢ διοπτεύσων³, ἢ ἐναντίβιον⁴ πολεμίζων.
 εἰ δέ κ' ἐμῆς ὑπὸ χερσὶ δαμείς ἀπὸ θυμὸν ὀλέσσης,
 οὐκέτ' ἔπειτα σὺ πῆμά ποτ' ἔσσειαι Ἀργείοισιν.»

Ἦ καὶ ὁ μὲν μιν ἐμελλε γενεῖου χειρὶ παχείῃ⁴
 ἀψάμενος λίσσεσθαι, ὁ δ' αὐχένα μέσσαν ἔλασεν
 φασγάνῳ αἵξας, ἀπὸ δ' ἄμφω κέρσε τένοντε⁵. 456
 φθεγγομένου⁶ δ' ἄρα τοῦ γε κάρη κονίησιν ἐμίχθη.
 τοῦ δ' ἀπὸ μὲν κτιδέην κυνέην κεφαλῇφιν ἔλοντο
 καὶ λυκὴν καὶ τόξα παλίντονα καὶ δόρυ μακρόν.
 καὶ τὰ γ' Ἀθηναίῃ ληϊτίδι⁷ δῖος Ὀδυσσεύς 460
 ὑπόσ' ἀνέσχεθε⁸ χειρὶ καὶ εὐχόμενος ἔπος ἡῦδα·

«Χαῖρε, θεά, τοῖσδεσσι· σέ γὰρ πρώτην ἐν Ὀλύμπῳ
 πάντων ἀθανάτων ἐπιβωσόμεθα⁹. ἀλλὰ καὶ αὖτις

¹ Κατὰ τὸν Εὐστάθιον· «Δηλοῖ δὲ τό, λύτρα λαβόντες ἀρήσομεν. Καὶ οὕτω διαφέρει τὸ λύσαι τοῦ ἀπλῶς ἀφεῖναι δωρεάν ἥτοι μεθεῖναι καθ' Ὀμηρον».

² Ἀντὶ εἷς, ὅπερ ἔχει μελλοντικὴν σημασίαν· θὰ ἔλθῃς βραδύτερον ἐναντίον τῶν πλοίων τῶν Ἀχαιῶν.

³ Διὰ τὰ κατασκοπεύσης.

⁴ Ἦ παχεῖα χεὶρ δὲν δηλοῖ πάντοτε ἀνδρείαν.

⁵ Ἀπέκοψεν ἀμφοτέρους τοὺς τένοντας. Κατὰ δὲ τὸν Εὐστάθιον· «Τένοντες δὲ καὶ ἐνταῦθα τὰ ὅπισθεν τοῦ τραχήλου παχεῖα νεῦρα».

⁶ Πάντα τὰ χειρόγραφα ἔχουσι φθεγγομένου, ἀλλ' ὁ Ἀριστοτέλης ἔγραφε φθεγγομένην, ὅπερ δὲν

γίνεται δεκτόν. Εὐρυῶς λέγει ὁ Σχολιαστής· «Ἄμα τῷ ἀρξασθαι φωνὴν ἀφεῖναι, πρὶν σαφηνισθῆναι τὸ λεγόμενον· καὶ ἀνῆλθε μὲν τὸ πνεῦμα μέχρι τοῦ στόματος, καὶ τὸν τόπον ὅλον πληρῶσαν ἐξεχύθη τῇ τμῇσιν τῆς κεφαλῆς, ὡς εἰ καὶ σωληνὰ τινες μεστὴν ὕδατος διατέμναιεν, ἡ μὲν τῆς ἐπεισορῆς φορὰ εἴργεται, τὸ δὲ ἤδη διελθὼν ἐκχεῖται».

⁷ Εἶναι ἡ λαφυραγωγός, ἡ λαφυροδότις. Ἦ αὐτὴ θεὰ ἀλλαχοῦ λέγεται ἀγγελίη.

⁸ Τοῦτο εἶναι συμβολικὴ πρᾶξις τῆς ἀναθέσεως τῶν λαφύρων τῇ Ἀθηνᾷ.

⁹ Ἐπιβωσόμεθα, θὰ ἐπικαλεσθῶμεν εἰς βοήθειαν, ὡς α 378

πέμψον ἐπὶ Ὀρηκῶν ἀνδρῶν ἵππους ¹ τε καὶ εὐνάς.»

Ὡς ἄρ' ἐφώνησεν, καὶ ἀπὸ ἔθεν ὑφός' ἀείρας 465

θῆκεν ἀνὰ μυρίκην ². δέελον δ' ἐπὶ σῆμά τ' ἔθηκεν,

συμμάρψας ³ δόνακας μυρίκης τ' ἐριθιλέας ὄζους,

μὴ λάθοι ⁴ αὖτις ἰόντε θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν.

τῷ δὲ βάτην προτέρω διὰ τ' ἔντεα καὶ μέλαν αἶμα.

αἶψα δ' ἐπὶ Ὀρηκῶν ἀνδρῶν τέλος ⁵ ἔξον ἰόντες. 470

οἱ δ' εὐδον καμάτῳ ἀδηκότες ⁶, ἔντεα δὲ σφιν

καλὰ παρ' αὐτοῖσι χθονὶ κέκλιτο, εὖ κατὰ κόσμον,

τριστοιχί ⁷. παρὰ δὲ σφιν ἐκάστῳ δίζυγες ἵπποι.

Ῥῆσος δ' ἐν μέσῳ εὐδε, παρ' αὐτῷ δ' ὠκέες ἵπποι

ἐξ ἐπιδιφριάδος ⁸ πυμάτης ἰμάσι δέδεντο. 475

καὶ 6 143. Αὕτη εἶναι ἡ γραφὴ τῶν χειρογράφων, ὁ Ἀρίσταρχος ὁμοῦς ἔγραψεν, ἐπὶ δ' ὡς ὁμοῦ α ἐξήγων δώροις τιμήσομεν. Ἄλλ' οὔτε τὸ ἐπιδίδωμι, οὔτε ὁ μέσος τύπος τοῦ ῥήματος ἐν τῇ προκειμένη περιστάσει ἀρμόζει. Πρὸς τοῦτοις καὶ ἡ σύνταξις ἐπρεπε νὰ ᾔηται διάφορος, διότι τὸ ἐπιδίδομαι θεοὺς ἔχει ἄλλην σημασίαν.

¹ Προτάσσει τοὺς ἵππους, διότι κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Δόλωνος ἦσαν κάλλιστοι.

² Θαμνῶδες φυτὸν φυόμενον κατ' ἐξοχὴν ἐν βαλτώδεσι τόποις. Τὸ δέελος συνήθως θεωρεῖται ὡς ταύτῃ τῷ δῆλος, ἀλλ' ὁ Ἡσύχιος λέγει· «δέελος· δεσμός, αἶμα». Τὴν σημασίαν ταύτην δέχεται ὁ Duentzer ἐξήγων διὰ τῆς λέξεως φάκελος.

³ Συναρπάσας, ταχέως συλλαβών. Περὶ τῶν δονάκων ὁ Εὐστάθιος λέγει· «Δόνακες δὲ εἶδος καλᾶμου, λεπτοὶ καλαμίσκοι, οὓς σίμεθ' Ὀμηρον καλοῦσι δονάκια παρὰ τὸ ῥῆζον δονεῖσθαι».

⁴ Τὸ ὑποκείμενον λείπει, δηλ. ἡ πανοπλία τοῦ Δόλωνος.

⁵ Ἡ λέξις ἔχει πολλὰς σημασίας, ἐνταῦθα δὲ σημαίνει τὸ τάγμα.

⁶ Ὅρα ἐν στίχ. 98.

⁷ Εἰς τρεῖς τάξεις, ἢ εἰς τρεῖς σειράς. Ἀνάλογον εἶναι τὸ μεταστοιχί ἐν Ψ 358. Τὰ μὲν ἄλλα τῶν Ὀρηκῶν ἐπαπαινοῦνται, ψέγεται δὲ τοῦτο, ὅτι ἀφυλάκτως ὑπνοῦσιν.

⁸ Ἐπιδιφριάς σημαίνει, ὅτι καὶ ἡ ἀντιζ, ἦτοι ὁ γύρος τοῦ δίφρου. Κατὰ τὴν Σχολιαστὴν ἔχει ἄλλην σημασίαν· «Ἐπιδι-

τὸν δ' Ὀδυσσεὺς προπάρειθεν ¹ ἰδὼν Διομήδεϊ δεῖξεν·

«Οὗτός ται, Διόμηδες, ἀνὴρ, οὔτοι ² δέ τοι ἵπποι,
οὓς νῶϊν πίφασκε ³ Δόλων, ὃν ἐπέφνομεν ἡμεῖς.
ἀλλ' ἄγε δῆ, πρόφερε ⁴ κρατερὸν μένος· οὐδέ τί σε χρὴ
ἐστάμεναι μέλεον ⁵ σὺν τεύχεσιν, ἀλλὰ λύ' ἵππους· 480
ἦε σύ γ' ἄνδρας ἔναιρε, μελήσουσιν δ' ἐμοὶ ἵπποι.»

Ἦς φάτο, τῷ δ' ἔμπνευσε μένος γλαυκῶπις Ἀθήνη,
κτεῖνε δ' ἐπιστροφάδην ⁶, τῶν δέ στόνος ὤρνυτ' ἀεικῆς
ἄορι θεινομένων ⁷, ἐρυθαίνετο δ' αἵματι γαῖα.
ὥς δὲ λέων μήλοισιν ἀσημάντοισιν ⁸ ἐπελθὼν, 485
αἷεσιν ἢ οἷεσσι, κακὰ φρονέων ἐνορούση,
ὥς μὲν ⁹ Θρήϊκας ἄνδρας ἐπώχετο Τυδέος υἱός,
ὄφρα θυώδεκ' ἔπεφνε· ἀτὰρ πολύμητις Ὀδυσσεύς,
ὄντινα Τυδείδης ἄορι πλήξειε ¹⁰ παραστάς,
τὸν δ' Ὀδυσσεύς μετόπισθε λαβὼν ποδὸς ¹¹ ἐξερύσασκεν,
τὰ φρονέων κατὰ θυμόν, ὅπως καλλίτριχες ἵπποι 494
ῥεῖα διέλθοιεν μῆδὲ τρομεοῖατο θυμῷ
νεκροῖς ἀμβαίνοντες· ἀθήεσσον ¹² γὰρ ἐτ' αὐτῶν.

φριᾶς μέρος τοῦ δίφρου, καθ' ὃ ἐπιβάλλειν εἰώθασιν».

¹ Χρονικῶς, δηλ. πρότερον ἢ ὁ Διομήδης.

² Ἡ ἀναφορὰ δηλοῖ τὴν χάραν τοῦ Ὀδυσσεύς.

³ Ἐφανέρονεν, ἐμήνυνεν.

⁴ Ὁ Εὐστάθιος ἐρμηνεύει «φάνερου, διάδηλον ποιεῖ».

⁵ Αὐτως, μάτην.

⁶ Ἰσοδυναμεῖ τῇ μετοχῇ ἐπιστρέφόμενος, στρέφων πανταχόσε.

⁷ Διὰ τοῦ ξίφους πληττομένων, κτυπωμένων.

⁸ Ἀφυλάκτοις· αὐτὸς ὁ ποιητὴς ἐρμηνεύει τὴν λέξιν ἐν Ο 325 «σημάντορος οὐ παρέοντος».

⁹ Τὸν μὲν ἔθηκεν ἐν ἀρχῇ, ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ εἴπῃ, υἱὸς μὲν Τυδέος... ἀτὰρ πολύμητις Ὀδυσσεύς.

¹⁰ Δηλοῖ τὸ πολλάκις γινόμενον ἐν τῷ παρελθόντι.

¹¹ Λαβὼν ἀπὸ τὸν πόδα ἔσυρεν ἔξω.

¹² Διότι ἦσαν ἀσυνείθιστοι νὰ καταπατῶσι νεκρούς. Τὸ ἀθήεσσον εἶναι ἀναξήτητον οὐ μόνον Ἰωνικῶς, ἀλλὰ καὶ Ἀττικῶς διὰ τὴν

ἀλλ' ὅτε δὴ βασιλῆα κιχήσατο Τυδέος υἱός,
 τὸν τρισκαίδεκατον μελιηδέα θυμὸν ἀπηύρα 495
 ἀσθμαίνοντα ¹. κακὸν γὰρ ὄναρ κεφαλῇφιν ἐπέστη
 [τὴν νύκτ' ², Οἶνειδαο πάϊς, διὰ μῆτιν Ἀθήνης].
 τόφρα δ' ἄρ' ὁ τλήμων ³ Ἰδυσεὺς λύε μώνυχας ἵππους,
 σὺν δ' ἤειρεν ⁴ ἱμάσι καὶ ἐξήλαυνεν ὀμίλου
 τόξω ἐπιπλήσων, ἐπεὶ οὐ μάστιγα φαεινὴν 500
 ποικίλου ἐκ δίφροιο νοήσατο χερσὶν ἐλέσθαι.
 ῥοίζησεν ⁵ δ' ἄρα πιφάυσκων Διομήδεϊ δίφω.
 Αὐτὰρ ὁ μερμήριζε μένων ὅ τι κύντατον ⁶ ἔρδοι,
 ἦ ὅ γε δίφρον ἐλών, ὅθι ποικίλα τεύχε' ἔκειτο,
 ῥυμοῦ ἕξεύροι ⁷, ἦ ἐκφέροι ὑψόσ' ἀείρας, 505
 ἦ ἔτι τῶν πλεόνων ⁸ Θρηκῶν ἀπὸ θυμὸν ἔλοιτο.
 εἶος ὁ ταῦθ' ὤρμαινε κατὰ φρένα, τόφρα δ' Ἀθήνη

κακοφωνίαν. Ἀξίον σημειώσεως, ὅτι τὸ ῥῆμα συντάσσεται πρὸς γενικὴν.

¹ Ἀγωνιῶντα, κοντανασαινόντα.

² Ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν ἀθετεῖται ὁ στίχος διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν. «Ἀθετεῖται, ὅτι καὶ τῇ συνθέσει εὐτελής· καὶ μὴ ῥηθέντος δὲ νοεῖται ὅτι ὡς ὄναρ ἐφίσταται τῷ Ῥησῷ ὁ Διομήδης. Καὶ τὸ διὰ μῆτιν Ἀθήνης λυπεῖ· μᾶλλον γὰρ διὰ τὴν Δόλωνα ἀπαγγελίαν». Οἶνειδος εἶναι ὁ Τυδεύς.

³ Ὁ τολμηρὸς, ὁ εὐτολμος, ὡς ἐν στίχ. 231.

⁴ Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει «Συνέζευξεν αὐτοῦς τοῖς ἱμάσι· τοῦτέστι συνημμένους καὶ οὐ καθ'

ἓνα ἐξέφερον, ὡς μὴ κατ' ἰδίαν αὐτῶν εἰθισμένων ἡνιοχεῖσθαι».

⁵ Ἐσύριζε κάμων σημεῖον τοῦ ἀναχωρῆσαι. Σημειωτέον, ὅτι περιεμένομεν ῥοιζῶν ἢ ῥοιζήσας πίψαυσκε. Ὁμοιον εἶναι τὸ δ ο ὑ π η σ ε π ε σ ὶ ν ἀντὶ δ ο ὑ π ὶ ν ἔ π ε σ ε ν.

⁶ Τὶ τολμηρότατον ἠδύνατο νὰ πράξῃ. Τινὰ χειρόγραφα οὐχὶ κακὰ ἔχουσι κύντερον.

⁷ Ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ Σχολιαστὴς· «Δύο εἰσὶ βουλαί, ἡ εἰς Θρηκᾶς τραπῆναι ἢ τὸν δίφρον ἀφελῆσθαι· τὸ δὲ περὶ τοῦ δίφρου εἰς δύο διήρηται, ἢ ἐλκύσαι αὐτὸν ἢ βαστάσαι».

⁸ Δηλαδὴ τοῦ πλήθους τῶν Θρηκῶν ἄλλοι ἐρμηνεύουσι, πλείονων ἢ τῶν τρισκαίδεκα.

ἐγγύθεν ἰσταμένη προσέφη Διομήδεα δῖον·

«Νόστου δὴ μνήσαι, μεγαθύμου Τυδέος υἱέ,
νῆας ἐπὶ γλαφυράς, μὴ καὶ πεφοβημένος ¹ ἔλθης, 510
μή πού τις καὶ Τρῶας ἐγείρῃσιν θεὸς ἄλλος.»

Ὡς φάθ', ὁ δὲ ξυνέηκε θεᾶς ὅπα φωνησάσης,
καρπαλίμως δ' ἵππων ² ἐπεβήσετο· κόπτε δ' Ὀδυσσεύς
τόξω· τοὶ δ' ἐπέτοντο θαῶς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν.

Οὐδ' ἀλαοσκοπίην ³ εἶχ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων, 515
ὡς ἴδ' Ἀθηναίην μετὰ Τυδέος υἱὸν ἔπουσαν ⁴.

τῇ κοτέων Τρώων κατεδύσετο πουλὺν ὄμιλον,
ῶρσεν δὲ Θρηκῶν βουληφόρον Ἴπποκῶντα ⁵,
Ῥήσου ἀνεψιὸν ἐσθλόν· ὁ δ' ἐξ ὕπνου ἀνορούσας,
ὡς ἴδε χῶρον ἐρῆμον, ὅθ' ἔστασαν ὠκέες ἵπποι 520

ἄνδρας τ' ἀσπαίροντας ἐν ἀργαλέῃσι φονῇσιν ⁶,
ῶμωξέν τ' ἄρ' ἔπειτα φίλον τ' ὀνόμηνεν ⁷ ἑταῖρον.

Τρώων δὲ κλαγγή τε καὶ ἄσπετος ὥρτο κυδοιμός
θυνόντων ⁸ ἄμυδις· θηεῦντο δὲ μέρμερα ἔργα,
ὅσσι' ἄνδρες ῥέξαντες ἔβαν ⁹ κοίλας ἐπὶ νῆας. 525

¹ Φεύγων, εἰς φυγὴν τρα-
πεῖς.

² Ὁ Διομήδης ἐπέβη τοῦ ἐνὸς
τῶν ἵππων· ἐπειδὴ ὅμως οὗτοι
ἦσαν συνδεδεμένοι, θεωροῦνται
ὡς ἐν ὅλῳ. Ἀντὶ τοῦ κ ό π τ ε
πλεῖστα χειρόγραφα ἔχουσι κ ό-
ψ ε, ὅπερ προτιμᾷ ὁ Bekker μετὰ
πολλῶν ἐκδοτῶν.

³ Μιχαῖαν, ἡμελημένην κατα-
σκόπευσιν.

⁴ Ἀκολουθοῦσαν, ὅπερ γίνεται
ἐν στίχ. 507.

⁵ Ἴ π π ο κ ό ω ν σημαίνει τὸν
ἵππογνώστην.

⁶ Φονὴ εἶναι ὁ φόνος· κατὰ τὸν
Doederlein ὅμως σημαίνει πλη-
γὰς θανατηφόρους. Τὸ ὄνομα
ἀπαντᾷ μόνον ἐν τῷ πληθυντικῷ
ἀριθμῷ.

⁷ Ἐκάλεσεν ἐξ ὀνόματος.

⁸ Συντρεχόντων ὁμοῦ, σωρηδὼν
ἐρχομένων.

⁹ Δὲν λέγει ῥέξαν, ἀλλὰ ῥέ-
ξαντες ἔβαν, ὅπως δηλώσῃ τὴν
εὐτυχὴν ἔκβασιν τῆς ἐπιχειρή-
σεως.

Οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἴκανον, ὅθι σκοπὸν ¹ Ἑκτορος ἔκταν,
 ἐνθ' Ὀδυσσεὺς μὲν ἔρυξε ² δίφιλος ὠκέας ἵππους,
 Τυδείδης δὲ χαμᾶζε θορῶν ἕναρα βροτόεντα
 ἐν χεῖρεσσ' Ὀδυσῆϊ τίθει ³, ἐπεβήσετο δ' ἵππων.
 μάστιξεν δ' ἵππους, τῷ δ' οὐκ ἄκοντε πετέσθην 530
 [νῆας ἐπι γλαφυράς· τῇ γὰρ φίλον ἐπλετο θυμῷ ⁴].
 Νέστωρ δὲ πρῶτος κτύπον ἄϊε ⁵ φώνησέν τε·

«ὦ φίλοι, Ἀργείων ἡγήτορες ἡδὲ μέδοντες,
 ψεύσομαι ⁶, ἢ ἔτυμον ἔρέω; κέλεται ⁷ δέ με θυμός.
 ἵππων μ' ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὐατα ⁸ βάλλει. 535
 αἱ γὰρ δὴ Ὀδυσσεὺς τε καὶ ὁ κρατερὸς Διομήδης
 ὧδ' ἄφαρ ἐκ Τρώων ⁹ ἐλασαίατο μώνυχας ἵππους.
 ἀλλ' αἰνῶς δεῖδοικα κατὰ φρένα μή τι πάθωσιν
 Ἀργείων ὠριστοί ¹⁰ ὑπὸ Τρώων ὀρυμαγδοῦ ¹¹.»
 Οὐπὼ πᾶν εἶρητο ἔπος, ὅτ' ἄρ' ἤλυθον αὐτοί· 540

¹ Τὸν κατάσκοπον, τὸν Δύλωνα.

² Ἀνεχαίτισεν, ἐσταμάτησε τοὺς ἵππους.

³ Ὁ Διομήδης ἔθηκε τὴν πανοπλίαν τοῦ Δύλωνος εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ὀδυσσεύος· διότι μετὰ ταύτης δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιβῇ τοῦ ἵππου. Ὅτε δ' ἀνέβη, πάλιν ἔλαβε ταῦτα, ἵνα ὁ Ὀδυσσεὺς πλησση τοὺς ἵππους, ὅπερ παρέλειψεν ὁ ποιητής.

⁴ Ἐν καλοῖς χειρογράφοις ὁ στίχος οὗτος δὲν φέρεται. Τὸ τῇ ἀναφέρεται εἰς τὸ πέτεσθαι· ἀλλ' εἰάν ἀποδίδηται τοῦτο τῷ Διομήδῃ, εἶναι ὅλως περιττόν, ἂν δὲ τοῖς Θρακικοῖς ἵπποις, παράδοξον ὄντως.

⁵ Ἦσθετο, ἐκατάλαβε τὸν κρότον.

⁶ Θὰ ἀπατηθῶ ἢ θὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν. Ἡ ἀμφιβολία ὑπάρχει οὐχὶ ὡς πρὸς τὸν κτύπον τῶν ἵππων, ἀλλὰ ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην εὐχὴν.

⁷ Ἐννοεῖται τὸ εἰπεῖν.

⁸ Σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος.

⁹ Ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν Τρώων.

¹⁰ Τὰ χειρόγραφα ἔχουσιν οἱ ἄριστοι, ὁ Ἀρίσταρχος ὅμως ἀνεγίνωσκεν ὠριστοί καὶ ὁ Bekker, ὅπερ δέχονται πολλοὶ κριτικοί.

¹¹ Ὀρυμαγδὸς ἐνταῦθα εἶναι ἡ θορυβώδης καταδίωξις.

καὶ ῥ' οἱ μὲν κατέβησαν ἐπὶ χθόνα, τοὶ δὲ χαρέντες
δεξιῇ ἡσπάζοντο ¹ ἔπεσσί τε μελιχίοισιν.

πρῶτος δ' ἐξερέεινε Γερήνιος ἱππότης Νέστωρ·

«Εἶπ' ἄγε μ', ὦ πολύαιν' Ὀδυσσεῦ, μέγα κῦδος Ἀχαιῶν,
ὅπως τούσδ' ἵππους λάβητον· καταδύντες ὄμιλον 545

Τρώων; ἥ τίς σφωε πόρεν θεὸς ἀντιβολήσας ²;
αἰνῶς ἀκτίνεσσιν ἐοικότες ³ ἡέλιιο.

αἰεὶ μὲν Τρώεσσ' ἐπιμίσγομαι ⁴, οὐδέ τί φημι
μιμνάζειν παρὰ νηυσὶ ⁵, γέρων περ ἐὼν πολεμιστῆς·
ἀλλ' οὐπω τοίους ἵππους ἶδον οὐδ' ἐνόησα. 550

ἀλλὰ τιν' ὕμμ' οἶω δόμεναι θεὸν ἀντιάσαντα·
ἀμφοτέρω γὰρ σφῶϊ φιλεῖ νεφεληγερέτα Ζεὺς
κούρη τ' αἰγιοόχοιο Διός, γλαυκῶπις Ἀθήνη.»

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
«ὦ Νέστορ Νηληϊάδῃ, μέγα κῦδος Ἀχαιῶν, 555

ρεῖα θεὸς γ' ἐθέλων ⁶ καὶ ἀμείνονας ἤπερ οἶδε
ἵππους δωρήσαι τ', ἐπειὴ πολὺ φέρτεροί ⁷ εἰσιν.

ἵπποι δ' οἶδε, γεραῖέ, νεήλυδες ⁸, οὓς ἐρεεῖνεις,
Θρηϊκιοὶ τὸν δὲ σφιν ἄνακτ' ⁹ ἀγαθὸς Διομήδης

¹ Ἐδεξιοῦντο.

² Συναντήσας. Οἱ θεοὶ ἔχουσι
καλὸν γένος ἵππων. Ὅρα E 265.

³ Τινὲς ἐννοοῦσι τὸ εἰσίν, ὅπερ δὲν εἶναι πιθανόν· διότι προτιμότερον εἶναι νὰ θεωρηθῇ ὡς ὀνομαστικὴ ἐπιφωνηματικὴ, ὡς ἐν στίχ. 437. Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρηται, ὅτι οἱ ἵπποι οὗτοι εἶναι λευκότεροι χιόνος.

⁴ Ἐπὶ ἐχθρικῇ σημασίᾳ, δηλ. μάχομαι. Ὁ Ἰεῖων ἔγραφεν, ἀναμίσγομαι.

⁵ Παρὰ ταῖς ναυσὶν ἔμενον οἱ δειλοὶ· ὅρα B 392.

⁶ Ὁ θεὸς βέβαια, εἰάν ἐθέλῃ καὶ καλλιτέρους ἵππους ἀπὸ τούτους δύναται νὰ δωρήσῃ.

⁷ Ἐκ τοῦ θεοῦ πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν τὸ ὑποκείμενον θεοί. Τινὲς νοοῦσιν οἱ ἵπποι, ὅπερ δὲν ἀρμόζει.

⁸ Τὸν νεήλυδες εἶναι κατηγορούμενον, διότι ἐννοεῖται τὸ εἰσίν.

⁹ Δηλαδὴ τὸν κύριον αὐτῶν.

ἔκτανε, παρ 1 δ' ἐτάρους δυοκαίδεκα πάντας ἀρίστους.
 τὸν τρισκαίδεκατον 2 σκοπὸν εἵλομεν ἐγγύθι νηῶν, 564
 τὸν ῥα διοπτῆρα 3 στρατοῦ ἔμμεναι ἡμετέροιο
 Ὕκτωρ τε προσέηκε καὶ ἄλλοι Τρῶες ἀγαυοί.»

Ὡς εἰπὼν τάφροιο διήλασε μώνυχας ἵππους
 καγχαλῶν 4. ἅμα δ' ἄλλοι ἴσαν χαίροντες Ἀχαιοί. 565
 οἱ δ' ὅτε Τυδεΐδew κλισίην εὐτυχτον ἵκοντο,
 ἵππους μὲν κατέδῃσαν εὐτμήτοισιν 5 ἱμᾶσιν
 φάτνη ἐφ' ἱππεΐῃ, ὅθι περ Διομήδεος ἵπποι
 ἔστασαν ὠκύποδες μελιγδέα πυρὸν 6 ἔδοντες.
 νηϊ δ' ἐνὶ πρυμνῇ ἑναρὰ βροτόεντα Δόλωνος 570
 θῆκ' Ὀδυσσεύς, ὅφρ' ἱρὸν 7 ἐτοιμασσαΐατ' Ἀθήνη.
 αὐτοὶ δ' ἰδρῶ πολλὸν ἀπενίζοντο θαλάσση
 ἔσβάντες, κνήμας τ' ἠδὲ λόφον 8 ἀμφί τε μηρούς.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σφιν κῦμα θαλάσσης ἰδρῶ πολλὸν
 νίψεν ἅπὸ χρωτός, καὶ ἀνέψυχθεν 9 φίλον ἦτορ, 575
 ἔς ῥ' ἀσάμινθους 10 βάντες ἐϋξέστας λούσαντο.

1 Ἡ πρόθεσις κεῖται ἐπιρρηματικῶς. ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκδρομῆς.

6 Ὅρα Θ 188.

2 Τὸν Δόλωνα ἐπαριθμεῖ σὺν τοῖς Ὁρχεΐ· ἐπειδὴ δὲ εἶπε πρότερον περὶ τοῦ Ῥήσου, δὲν ἀριθμεῖ τοῦτον ἐνταῦθα. Πλανηθέντες δέ τινες τῶν ἀρχαίων ἔγραψαν τὸν τε τ ρ α κ α ι δ ε κ α τ ο ν.

3 Διὰ τὴν ἦναι κατὰσκοπος.

4 Κογχάζων, χασκαρίζων ἐξ ἀγαλλιᾶσεως διὰ τὴν καλὴν ἔκβασιν.

5 Διὰ καλῶς τετμημένων, κεχομμένων ἱμάντων. Τοὺς ἵππους λαμβάνει ὁ Διομήδης· διότι οὗτος

7 Μέχρις οὗτου ἐτοιμάσῃ τὴν θυσίαν διὰ τὴν Ἀθηνᾶν, ὡς ἐγένετο ὑπόσχεσις ἐν στίχ. 292. Κατὰ τὴν θυσίαν ταύτην ἔμελλον νὰ ἀφιερῶσαι τὰ λάφυρα τῇ θεᾷ. Τὸ ὄνομα ἀλλαχοῦ ἀπαντᾷ ἐν πληθυντικῷ ἀριθμῷ.

8 Λόφος εἶναι ὁ αὐχὴν, ὁ τράχηλος.

9 Ἐλαβον ἀναψυχὴν, ἐδρασίσθησαν.

10 Ἀσάμινθος λέγεται ἡ σκάφη, ὁ λουτήρ.

τὼ δὲ λοεσσαμένῳ καὶ ἀλειψαμένῳ λίπ' ¹ ἐλαίῳ
 δείπνῳ ἐφιζανέτην ², ἀπὸ δὲ κρητῆρος Ἀθήνη
 πλείου ἀφυσσόμενοι ³ λείβον μελιθεῖα οἶνον.

¹ Λίπα, λιπαρῶς.

² Τοῖς νεωτέροις φαίνεται
 πρᾶδοξον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς τρεῖς
 τρώγει κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα.
 Τὸ πρῶτον παρὰ τῷ Ἀγαμέ-
 μνονι I 90, τὸ δεύτερον παρὰ
 τῷ Ἀχιλλεῖ I 221 καὶ νῦν τὸ

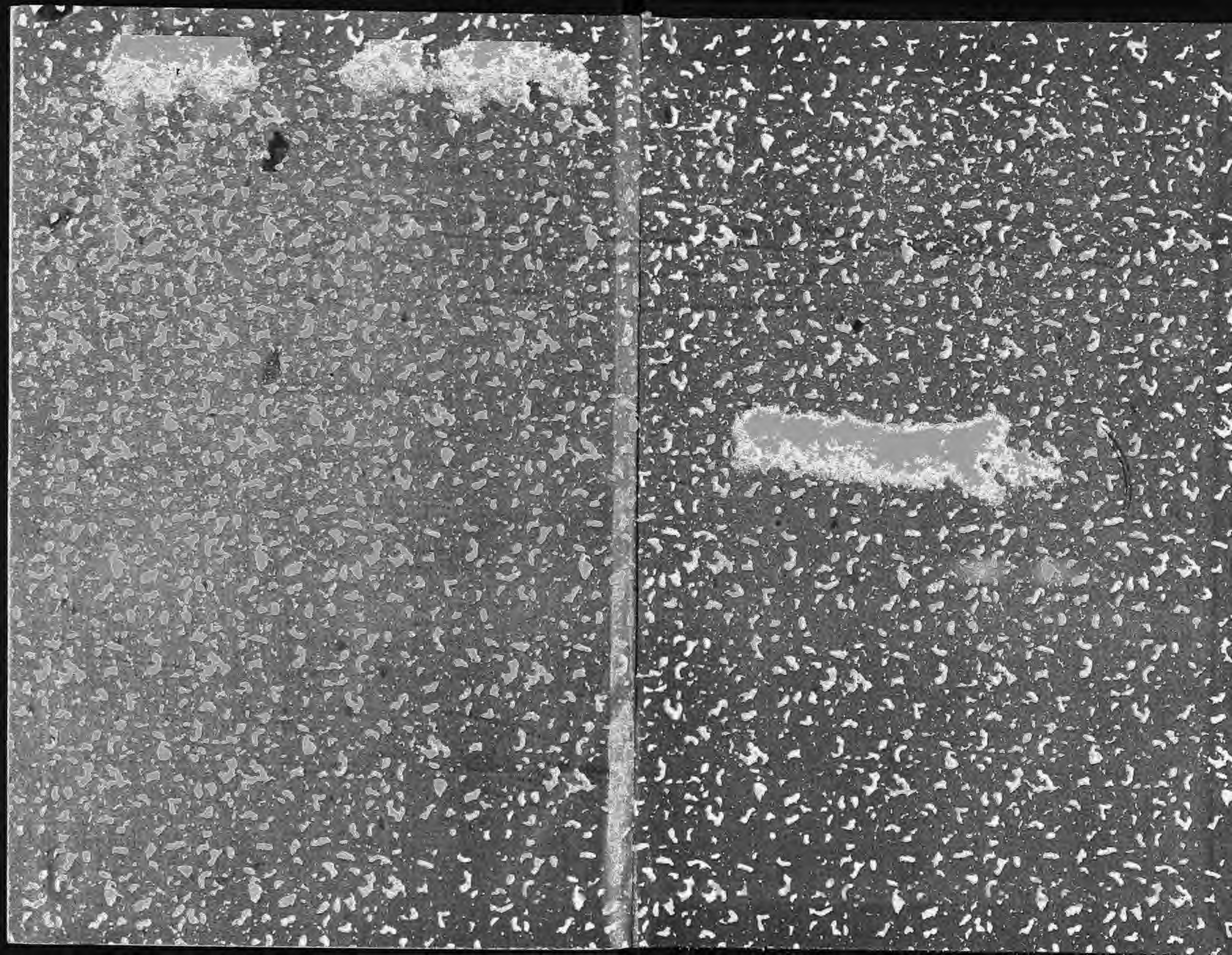
τρίτον. Ἴσως νῦν προσφέρεται
 καὶ ἡ θυσία τῇ Ἀθηνᾷ.

³ Ἡ κοινὴ γραφὴ εἶναι ἀφυσ-
 σάμενοι, ἀλλ' ὁ Ἀρίσταρχος καὶ
 τὰ ἄριστα τῶν χειρογράφων ἔ-
 χουσιν ἀφυσσόμενοι, ὅπερ
 προτιμάται.

ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Σελίς	Στίχος	Ἀντὶ	Ἀνάγνωθι
20	7	ἦ	ἦ
24	23	Εὐρίπυλος	Εὐρύπυλος
25	15	ποιτῆς	ποιητῆς
30	4	Τυχίοις	Τυχίος
32	6	Οἶδ	οἶδ'
63	3	ἄστερόντος	ἄστερέντος
65	30	συνδετικὸν	συνθετικὸν
85	10	Τελαμῶνι	Τελαμῶνι
87	22	ὑπανδρευομένη	ὑπανδρευμένη
92	26	ὀρμήματα	ὀρμήματα
99	19	μέρ	μὲν
102	2	Ὀλύμπω	Ὀλύμπω
112	16	ᾶθεν	ᾶθεν
116	4	κρυέντες	κρυέντος
143	13	Ἀχιλλεὺς	Ἀχιλλεύς
166	7	ἐπιπρόηκεν	ἐπιπροέηκεν
173	11	Ἡεροφοῖτες	Ἡεροφοῖτις
223	6	πολύμητις	πολύμητις

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βεροίου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας